

מסכת נידה עם פירושי רש"י ורמב"ן

The following book includes:

- Wikisource Talmud Bavli
  - License: CC-BY
  - Source: http://he.wikisource.org/wiki/%D7%AA%D7%9C%D7%9E%D7%95%D7%93_%D7%91%D7%91%D7%9C%D7%99
- Chiddushei HaRamban, Jerusalem 1928–29
  - License: Public Domain
  - Source: http://primo.nli.org.il/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?vid=NL1&docId=NNL_ALEPH001294828

It was retrieved from Sefaria on November 9, 2022 (ט"ו בחשון ה'תשפ"ג). It was typeset and formatted by Ktavi.

תוכן העניינים

249	חידושי רמב"ן על נדה	2	נדה
249	פרק א שמאי אומר	2	פרק א שמאי אומר
277	פרק ב כל היד	36	פרק ב כל היד
297	פרק ג המפלת חתיכה	66	פרק ג המפלת חתיכה
322	פרק ד בנות כותים	106	פרק ד בנות כותים
347	פרק ה יוצא דופן	133	פרק ה יוצא דופן
364	פרק ו בא סימן	163	פרק ו בא סימן
380	פרק ז דם הנדה	185	פרק ז דם הנדה
383	פרק ח הרואה כתם	195	פרק ח הרואה כתם
396	פרק ט האשה שהיא עושה	202	פרק ט האשה שהיא עושה
	פרק י תינוקת	220	פרק י תינוקת

בדה

פרק א שמאי אומר

דף ב

מתנ"י **שמאי** אומר כל הנשים דיין שעתן הלל אומר מפקידה לפקידה ואפילו לימים הרבה וחכ"א לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה והמשמשת בעדים הרי זו כפקידה וממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה כיצד דיה שעתה היתה יושבת במטה ועסוקה בטהרות ופרשה וראתה היא טמאה והן טהורות אע"פ שאמרו מטמאה מעת לעת אינה מונה אלא משעה שראתה **גמ'** מאי טעמיה דשמאי קסבר העמד אשה על

חזקתה ואשה בחזקת טהורה עומדת והלל כי אמר העמד דבר על חזקתו היכא דלית ליה ריעותא מגופיה אבל איתתא כיון דמגופה קחזיא לא אמרינן אוקמה אחזקתה ומאי שנא ממקוה דתנן מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין בר"ה בין ברה"י טמאות לשמאי קשיא למפרע להלל קשיא ודאי דאילו מעת לעת שבנדה תולין לא אוכלין ולא שורפין ואילו הכא טמאה ודאי התם משום דאיכא למימר העמד טמא על חזקתו ואימא לא טבל אדרבה העמד

לא כדברי זה - שהחמיר יותר מדאי דודאי כולי האי ימים רבים לא מוקמי ליה כותלי בית הרהם: כל אשה שיש לה וסת - קבוע ג' פעמים ובדקה בשעת וסתה ומצאתה טמאה: אף על פי שאמרו כו' - אשאין לה וסת קא: גמ' העמד אשה על חזקתה - שהרי מספק אתה בא לטמאותה לענין טהרות דקודם ראייה ספק הוה לה דם מקודם לכן ספק לא הוה הלכך העמד אשה על חזקתה שהיתה קודם ראייה כשנתעסקה בטהרות אלו: ומאי שנא ממקוה - לתרוייהו פריך: לשמאי קשיא למפרע - דהא מטמאין טהרות למפרע ולא אמרינן העמד מקוה על חזקתו: דאילו מעת לעת - טהרות דמטמאין להו משום ספקא דמעט לעת לרבנן וה"ה מפקידה לפקידה דהלל: לא טבל - טבילה הוגנת הלכך טמאה ודאית יש: חסר ואתא חסר ואתא - ואיתרע לה לחזקה מקמי הכי טובא ולא ידעינן מאימת הלכך ריע טפי מאשה: תרתי לריעותא - העמד טמא על חזקת טמאה ובחזקת טהרה דמקוה איכא ריעותא שהרי חסר לפניך. אבל באשה בדידה הוא דאיכא ריעותא שהורע חזקת טהרתה קצת שהרי דם לפניך ומשום

מקוה על חזקתו ואימא לא חסר הרי חסר
לפניך   הכא נמי הרי דם לפניך השתא
הוא דחזאי הכא נמי השתא הוא דחסר
הכי השתא התם איכא למימר חסר ואתא
חסר ואתא הכא מי איכא למימר חזאי ואתא
חזאי ואתא ומאי קושיא דלמא הגס הגס
חזיתיה   התם איכא תרתי לריעותא הכא
איכא חדא לריעותא ומאי שנא מחבית דתנן
היה בודק את החבית להיות מפריש עליה
תרומה והולך ואח"כ נמצא חומץ כל ג' ימים
(הראשונים) ודאי מכאן ואילך ספק קשיא
לשמאי התם משום דאיכא למימר העמד
טבל על חזקתו ואימר לא נתקן אדרבה
העמד יין על חזקתו ואימר לא החמיץ הרי
החמיץ לפניך הכא נמי הרי דם לפניך השתא
הוא דחזאי התם נמי השתא הוא דהחמיץ
הכי השתא התם איכא למימר החמיץ ואתא
החמיץ ואתא הכא מי איכא למימר חזאי
ואתא חזאי ואתא ומאי קושיא דלמא הגס
הגס חזיתיה   התם איכא תרתי לריעותא
הכא איכא חדא לריעותא ורמי חבית אמקוה
מאי שנא הכא ודאי ומ"ש הכא ספק א"ר
חנינא מסורא מאן תנא חבית ר"ש היא

הך ריעותא לחודה לא מרעינן לה הואיל ובטהרות לא משכחת ריעותא אחריתא דכי אמרת העמידם
על חזקתם בחזקת טהרתם הם:
ומאי שנא מחבית - לב"ש פריך:
ורמי חבית אמקוה - דהא תרוייהו איכא תרתי לריעותא:
ברה"י תולין - טעמא מפרש לקמן:

דף ג

ושניהם לא למדוה אלא מסוטה רבנן
 סברי כי סוטה מה סוטה ספק היא ועשאוה
 כודאי הכא נמי ספק ועשאוה כודאי אי
 מסוטה אימא כי סוטה מה סוטה ברה"ר
 טהור הכא נמי ברה"ר טהור הכי השתא
 התם משום סתירה הוא וסתירה ברה"ר
 ליכא הכא משום חסר הוא מה לי חסר
 ברה"ר מה לי חסר ברה"י וכי תימא הא
 כל ספק טומאה ברה"ר טהור כיון דאיכא
 תרתי לריעותא כודאי טומאה דמי ורבי
 שמעון סבר כי סוטה מה סוטה ברה"ר טהור
 הכא נמי ברה"ר טהור אי מסוטה אימא כי
 סוטה מה סוטה ברה"י טמאה ודאי הכא
 נמי ברה"י טמאה ודאי הכי השתא התם
 יש רגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה
 הכא מאי רגלים לדבר איכא ואי בעית
 אימא היינו טעמא דרבי שמעון גמר סוף
 טומאה מתחלת טומאה מה תחלת טומאה
 ספק נגע ספק לא נגע ברה"ר טהור אף
 סוף טומאה ספק טבל ספק לא טבל ברה"ר
 טהור ורבנן הכי השתא התם גברא בחזקת
 טהרה קאי מספקא לא מחתינן ליה לטומאה
 הכא גברא בחזקת טומאה קאי מספקא לא
 מפקינן ליה מטומאתו ומאי שנא ממבוי
 דתנן השרץ שנמצא במבוי מטמא למפרע
 עד שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה
 בו שרץ או עד שעת הכיבוד התם נמי
 כיון דאיכא שרצים דגופיה ושרצים דאתו
 מעלמא כתרתי לריעותא דמי ואב"א
 היינו טעמא דשמאי הואיל ואשה מרגשת
 בעצמה והלל כסבורה הרגשת מי רגלים
 היא ולשמאי האיכא ישנה ישנה נמי אגב
 צערה מיתערא מידי דהוה אהרגשת מי
 רגלים והאיכא שוטה מודה שמאי בשוטה
 הא כל הנשים קתני כל הנשים פקחות
 וליתני נשים לאפוקי מדרבי אליעזר דא"ר

ועשאוה כודאי - שאסורה לבעלה עד שתשתה:

סוטה ברשות הרבים טהורה - אין רשות הרבים מקום סתירה:

רגלים לדבר - סימן טומאה איכא:

ואיבעית אימא - אי מסוטה גמרי רבנן הוה להו למימר ברה"ר טהור אלא לאו מסוטה מצינן למגמר
 דתחלת טומאה איתקש לסוטה סוף טומאה לא איתקש ואם כן מאי טעמא דרבי שמעון דמטהר
 ברה"ר:

ומאי שנא ממבוי - לשמאי פריך:

מרגשת - שנט"ר בלע"ז. כלומר יודעת בעצמה כשיוצא דם ממנה והא מדלא ארגשה מאתמול
 ודאי השתא בבדיקת עד נפק:

והא איכא שוטה - שאינה מבינה להרגיש:

לאפוקי מדר' אליעזר - במתני' היא לקמן (נדה דף ז.):

אליעזר ארבע נשים ותו לא קמ"ל כל הנשים
והאיכא כתמים לימא תנן כתמים דלא
כשמאי אמר אביי מודה שמאי בכתמים מ"ט
בצפור לא נתעסקה בשוק של טבחים לא
עברה האי דם מהיכא אתי אי בעית אימא
היינו טעמיה דשמאי דאם איתא דהוה דם
מעיקרא הוה אתי והלל כותלי בית הרחם
העמידוהו ושמאי כותלי בית הרחם לא
מוקמי דם משמשת במוך מאי איכא
למימר אמר אביי מודה שמאי במשמשת
במוך רבא אמר מוך נמי אגב זיעה מכוין
כוין ומודה רבא במוך דחוק ומאי איכא
בין הני לישני להאיך לישנא איכא בינייהו
למרמי חבית ומקוה ומבוי להאיך לישנא
איכא למרמינהו להני לישני ליכא למרמי
ומאי איכא בין האי לישנא להאיך לישנא
לאביי איכא מוך לרבא איכא מוך דחוק

והא איכא כתמים - הרואה כתם דקיימא לן לקמן (נדה דף נו.) מטמאה למפרע עד שתאמר בדקתי
חלוק זה ולא היה בו כתם או עד שעת כבוס ולא אמרינן אי נפיק מגופה הוה מרגשת:
משמשת במוך - ממלאה אשה אותו מקום מוכין לשאוב את הזרע שלא תתעבר ואינה נוטלתו משם
אלא בשעת הצורך ושמא מוך העמיד את הדם. ג' נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה:
מכוין כוין - ויש מקומות לדם לצאת:

בין הני לישני - אשה מרגשת ומעיקרא הוה אתי:
לאביי איכא מוך - ללישנא דאשה מרגשת אפי' משמשת במוך נמי דיה שעתה וללישנא דמעיקרא
הוה אתי משמשת במוך מטמאה למפרע:

ונמצא בה שרץ בזוית אחרת - לאחר שניטלו טהרות מן הקופה:
ומה הפרש בין זו לזו - והא טומאה דלמפרע הוא:
מפריה ורביה - דכיון דחיישינן לדם בבית החיצון לבו נוקפו ופורש מן האשה:
וקא מקשי ליה קופה - הרי קופה דלא אמר אם איתא דהוה שרץ מעיקרא הוה נפיק עם הטהרות
כשעירה את הקופה:

סייג - חזוק וגדר מדרבנן לטמא למפרע. וה"ה דמצי למיפרך הני מתני' אהנך לישנא דלעיל
ולתרוצי כי האי גוונא הלל טעי וסבר טעמא דשמאי אם איתא כו' וקשיא ליה קופה וקאמר ליה

ולמאן דתני האי לישנא הא תניא כי האיך
לישנא משום בטול פריה ורביה הכי קאמר
ליה הלל לשמאי אין טעמא קאמרת דאם
איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי ומיהו עשה
סייג לדבריק דמאי שנא מכל התורה כולה
דעבדינן סייג אמר ליה א"כ בטלת בנות
ישראל מפריה ורביה והלל מפריה ורביה
מי קאמינא לטהרות הוא דקאמינא ושמאי
לטהרות נמי לא דאם כן לבו נוקפו ופורש
(שול"ם בדוקי"ן מכוס"ן בזו"ת סימ"ן)
איתמר קופה שנשתמשו בה לטהרות בזוית זו
ונמצא שרץ בזוית אחרת חזקיה אמר לטהרות
הראשונות לטהרות רבי יוחנן אמר לטהרות
הראשונות טמאות והא (בית) שמאי והלל
מודו בקופה לטהרות הראשונות טמאות
כי מודו שמאי והלל בקופה שיש לה שולים
כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן בקופה שאין לה
שולים אין לה שולים מ"ט דר' יוחנן אין
לה שולים ויש לה אוגנים והתניא המדלה

שמאי טעמא ידידי משום העמד אשה על חזקתה אי משום אשה מרגשת ולמאי דקא טעית נמי דקא
מקשת לי קופה זו יש לה שולים כו':
שיש לה שולים - והוא הוציאן דרך הפה הלכך אם שרץ היה בה לא ראהו ולא יצא:
מאי טעמא דר' יוחנן - הא ודאי אילו הוה התם בשעת לטהרות הוה נפיק בהדיהו:
עשרה דליים - י' פעמים בדלי אחד ומערה בכלי גדול:
מאי שרקי - ואין צריך להפוך הדלי על פניו כשהוא מערה הלכך איכא למימר אוגנים עכבוהו
לשרץ אבל פירי לא שרקי וכשעירה לטהרות ממנה הפכה כולה על פניה לפי שאין פירות נוחין
לישרק ולצאת הלכך אי הוה שרץ עם לטהרות הוה שריק ונפיל בהדיהו:
לא קפיד עליהו - אי משייר מיניהו לתוך הדלי הלכך אינו שופך כל הדלי על פניו ומצו אוגנים
לעכובי שרץ:
בקופה שאינה בדוקה - שלא בדקה בשעה שנתן לטהרות לתוכה הלכך אין להעמידה על חזקת
טהרה:

דף ד

כי פליגי חזקיה ור' יוחנן בקופה בדוקה
 מר סבר הא בדקה ומר סבר אימור עם
 סילוק ידו נפל והא דומיא דאשה
 קתני ואשה בדוקה היא כיון דשכיחי בה
 דמים כשאינה בדוקה דמיא ואיבעית
 אימא כי מודו שמאי והלל בקופה שאינה
 מכוסה כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן בקופה
 מכוסה מכוסה היכי נפל כגון שתשישה
 ע"י כסוי והא דומיא דאשה קתני ואשה
 מכוסה היא כיון דשכיחי בה דמים כשאין
 מכוסה דמיא ואיבעית אימא כי מודו
 שמאי והלל בזוית קופה כי פליגי חזקיה
 ורבי יוחנן בזוית בית והא קופה קאמר
 ה"ק קופה שנשתמשו בה טהרות בזוית
 בית זו וטלטלוה בזוית אחרת ונמצא שרץ

בזוית אחרת חזקיה סבר לא מחזקינן טומאה
 ממקום למקום ורבי יוחנן סבר מחזקינן ומי
 מחזקינן והתנן נגע באחד בלילה ואינו יודע
 אם חי אם מת ולמחר השכים ומצאו מת ר"מ
 מטהר וחכמים מטמאין שכל הטמאות כשעת
 מציאתן ותני עלה כשעת מציאתן ובמקום
 מציאתן וכי תימא הני מילי לשרוף אבל
 לתלות תלינן ומי תלינן והתנן מחט
 שנמצאת מלאה חלודה או שבורה טהורה
 שכל הטמאות כשעת מציאתן ואמאי לימא
 האי מעיקרא מחט מעלייתא היא והשתא
 הוא דהעלה חלודה ועוד תנן מצא שרץ
 שרוף על גבי הזיתים וכן מטלית המהומהם
 טהור שכל הטמאות כשעת מציאתן וכי
 תימא כשעת מציאתן בין לקולא בין לחומרא

והא דומיא דאשה קתני - בההיא דהלל ושמאי דקתני מה הפרש בין זו לזו:
 ואיבעית אימא - הא והא בבדוקה אלא דשמאי והלל כשאינה מכוסה ופיה מלמעלה הלכך איכא
 למימר עם סילוק ידי נפלו וחזקיה במכוסה מש"ה מטהר:
 מכוסה היא - דלא נפל בה דם מעלמא וקופה דכוותה במכוסה עסקי' ואפ"ה טמאה וקשיא לחזקיה:
 בזוית בית - כדמפרש ואזיל שטלטלה לקופה בזוית אחרת לאחר שניטלו טהרות ממנה:
 ממקום למקום - דלא אמרינן מאידך זוית הוה בה שרץ עם הטהרות אלא אמרינן לאחר שהביאה
 כאן נפל בה:

ובמקום מציאתן - אם מצאו שחרית מת באותו מקום שנגע בו בלילה טמא אבל מצאו במקום אחר
 מת טהור ולא אמרינן כי היכי דהכא מת התם נמי הוה מת במקומו הראשון:
 לשרוף - דלא מחזקינן טומאה ודאית ממקום למקום לשרוף עליה תרומה:
 חלודה - רדוליר"א:

נמצא שרוף - השרץ:

וכי תימא - לא דמי דהכא משום הכי טהור משום דשעת מציאתה ומקום מציאתה בטהרה הוא
 דבית שעת מציאתן אזלינן בין לקולא בין לחומרא בין לקולא כי הכא גבי מחט ומטלית לאחזוקי
 בטהרה ודאי בין לחומרא כגון נגע באחד בלילה לאחזוקי בטומאה ודאית:
 הדף - קרש מונח על גבי יתדות בכותל:

ובמקום מציאתן אבל שלא במקום מציאתן
 משרף לא שרפינן מתלא תלינן והתנן
 ככר ע"ג הדף ומדף טמא מונח תחתיו אע"פ
 שאם נפלה א"א אלא א"כ נגעה טהורה
 שאני אומר אדם טהור נכנס לשם ונטלה
 עד שיאמר ברי לי שלא נכנס אדם שם
 וא"ר אלעזר לא נצרכה אלא למקום מדרון
 התם כדקתני טעמא שאני אומר אדם טהור
 נכנס לשם ונטלה הכא נמי נימא עורב
 אתא ושדא אדם דבכונה אמרינן עורב דשלא
 בכונה לא אמרינן מכדי האי ככר ספק
 טומאה ברה"י הוא וכל ספק טומאה ברה"י
 ספקה טמא משום דהוי דבר שאין בו דעת
 לישאל וכל דבר שאין בו דעת לישאל בין
 ברה"ר בין ברשות היחיד ספקו טהור
 ואב"א הכא בטומאה דרבנן דיקא נמי דקתני
 מדף כדכתיב (ויקרא כו:לו) עלה נדף
 וחכ"א לא כדברי זה כו' ת"ר וחכ"א לא
 כדברי זה ולא כדברי זה לא כדברי שמאי

לא נצרכה - האי שאני אומר:

עורב אייתי ושדא - לאחר שטלטל הקופה לזוית אחרת ובזוית הראשונה לא היה:
 מכדי האי ככר ספק טומאה הוא - ספק נגע ספק לא נגע אבל אקופה לא פריך דהא לא איתחזיק
 טומאה בזוית של בית הראשון. וכי היכי דפריך אככר מצי למיפרך אמחט ואמטלית ולשנויי
 כדמשני:

בטומאה דרבנן - כגון הנך מעלות דחומר בקדש (חגיגה כ: ב) בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה
 (שם יח:) ומש"ה אפילו ברה"י ספקו טהור:

שהפריז - שהגדיל והרחיב מדתו שטמאה למפרע מפקידה לפקידה:
 אידי דתנא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה - דאיצטריך למיתניה דלא תימא עם סילוק
 ידיה ראתה באחד בשבת תנא נמי כו':

מאי טעמא דרבנן - מאי האי שיעורא דמעט לעת דבשלמא מפקידה לפקידה דהלל ניהא דשמא עם
 סילוק ידיה ראתה אלא מעת לעת מאי שיעורא הוא:

בעצמה א"ל אביי אם כן תהא דיה שעתה ר' דוסא אומר כל אשה שיש לה וסת דיה
 ורבה לחדודי לאביי הוא דבעי אלא מאי שעתה אפילו תימא רבנן עד כאן לא
 טעמייהו דרבנן כי הא דאמר רב יהודה פליגי רבנן עליה דר' דוסא אלא שלא בשעת
 אמר שמואל חכמים תקנו להן לבנות ישראל וסתה אבל בשעת וסתה מודו ליה ומתניתין
 שיהו בודקות עצמן שחרית וערבית שחרית בשעת וסתה ודברי הכל מכלל דר' דוסא
 להכשיר טהרות של לילה וערבית להכשיר אפילו שלא בשעת וסתה אמר מאן תנא להא
 טהרות של יום וזו הואיל ולא בדקה דת"ר אשה שיש לה וסת כתמה טמא למפרע
 הפסידה עונה מאי עונה עונה יתירה שאם תראה שלא בשעת וסתה מטמאה מעת
 א"ל רב פפא לרבא והא זימנין משכחת לה לעת נימא רבנן היא ולא רבי דוסא ...
 ג' עונות במעת לעת השוו חכמים מדותיהן אפילו תימא רבי דוסא ע"כ לא פליגי רבי
 שלא תחלוק במעת לעת איבעית אימא דוסא עליהו דרבנן אלא בשעת וסתה אבל
 שלא יהא חוטא נשכר מאי בינייהו איכא שלא בשעת וסתה מודי להו ומתניתין בשעת
 בינייהו דאתניסה ולא בדקה כל אשה וסתה ור' דוסא היא
 שיש לה וסת [וכו'] לימא מתני' ר' דוסא היא ולא רבנן דתניא ר"א אומר ארבע נשים
 דיין שעתן בתולה מעוברת מניקה וזקנה

חכמים תקנו להן וכו' - מתני' היא (לקמן נדה יא.) פעמים היא צריכה להיות בודקת כו':
 וזו - שבדקה עכשיו ומצאה טמאה והרי ימים רבים שלא בדקה:
 ג' עונות - כגון אם לא בדקה ימים רבים ובדקה בצהרים דמטמאין לה מעת לעת דהוה להו ג'
 עונות היום אמש ואתמול למפרע עד צהרים והשתא קנסינן לה שתי עונות ורבנן חדא הוא דקנסו
 ותו לא:
 אב"א - להכי מטמינן לה מצהרים דאתמול דאי אמרת לא נקנס אלא עונה יתירה נמצא חוטא
 נשכר דאילו זו שלא בדקה עצמה ימים רבים ובדקה לה היום שחרית היתה נקנסת מעת לעת שלם
 ומפני שאיחרה עד הצהרים והוסיפה לחטוא לא תפסיד אלא לילה וחצי יום:
 דאיתניסה - שנאנסה שחרית ולא בדקה ללישנא דחוטא נשכר ליכא דהא נאנסה ללישנא דלא
 תחלוק איכא:
 ד' נשים דיין שעתן - מפני שדמיהן מסולקים ואין דם מצוי בהן:
 אלא שלא בשעת וסתה - דכיון דראתה שלא בזמנה איכא למיחש דלמא מקמי הכי הוה דהא ליכא
 למימר אורח בזמנו בא:
 כתמה טמא למפרע - עד שעת הכבוס. אף על גב דבראייתה דיה שעתה מטמאין כתמה למפרע
 דהא אשכחינן בראייה טמאה למפרע שאם תראה שלא בשעת וסתה מטמאה למפרע:
 לימא רבנן היא - דאמרי שלא בשעת וסתה מטמאה למפרע:

דף ה

וברייתא דברי הכל ולוקמא איפכא דיין שעתן כתמן טמא ר' חנינא בן אנטיגנוס
כיון דאיכא לאוקומי לקולא ולחומרא אומר נשים שאמרו חכמים דיין שעתן אין
לחומרא מוקמינן קתני שאם תראה שלא להן כתם מאי לאו אין להן כתם כלל לא אין
בשעת וסתה מטמאה מעת לעת טעמא דאשה להן כתם למפרע אבל יש להן כתם מכאן
שיש לה וסת הוא דפליגי רבנן בין כתמה ולהבא מכלל דתנא קמא סבר אפי' למפרע
לראייתה הא שאר נשים שאמרו חכמים אין ר"מ היא דמחמיר גבי כתמים דתניא
דיין שעתן כתמן כראייתן מני רבי חנינא כל הנשים כתמן טמא למפרע ונשים שאמרו
בן אנטיגנוס היא דאמר רב יהודה אמר חכמים דיין שעתן כתמן טמא למפרע דר"מ
שמואל משום רבי חנינא בן אנטיגנוס כל רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר נשים שאמרו
הנשים כתמן טמא למפרע ונשים שאמרו חכמים דיין שעתן כתמן כראייתן ותינוקת
שהגיע זמנה לראות יש לה כתם ושלא הגיע זמנה לראות אין לה כתם ואימתי הגיע זמנה
לראות משהגיעו ימי הנעורים והמשמשת לראות משהגיעו ימי הנעורים
ומי אית ליה לרבי חנינא כתם כלל והתניא בעדים כו' אמר רב יהודה אמר שמואל
כל הנשים כתמן טמא ונשים שאמרו חכמים עד שלפני תשמיש אינו ממעט כפקידה

ולוקמא איפכא - כדאוקמיה מעיקרא ומ"ט הדרי בה הא שפיר מצי לאוקומי מתני' דברי הכל
וברייתא רבנן: לקולא ולחומרא - מעיקרא אוקימנא לקולא דבשעת וסתה דברי הכל דיה שעתה ובשלא בשעת
וסתה פליגי והשתא אוקימנא פלוגתא בשעת וסתה ואיכא דמחמיר ומטמא לה למפרע ושלא בשעת
וסתה ד"ה מטמאה למפרע: קתני שאם תראה - כמו אמר מר:
הא שאר נשים שאמרו חכמים דיין שעתן - כגון ארבע נשים דלא אשכחן בהו ראייה טמא' למפרע
כתמן נמי אינו טמא למפרע: כתמן כראייתן - מכאן ואילך טמאות:
ומי אית ליה לרבי חנינא כתם כלל - בארבע נשים ואפילו מכאן ולהבא:
דמחמיר בכתמים - טפי מבראייתה דראיית ארבע נשים הואיל ואין דם מצוי בהן אמרינן השתא
אתי ומכי אתי חזייתה אבל בכתם איכא למימר אי בדקה לחלוק מעיקרא הוה אישתכח:
רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר נשים שאמרו חכמים דיין שעתן כתמן כראייתן - כלומר נשים
שאמרו חכמים דיין שעתן כתמן כראייתן לטמאה מכאן ולהבא:
אינו ממעט - על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה:
שמהומה לביתה - ממהרת לשמש

מ"ט אמר רב קטינא מתוך שמהומה לביתה
וכי מהומה לביתה מאי הוי מתוך שמהומה
לביתה אינה מכנסת לחורין ולסדקין תנן
המשמשת בעדים הרי זו כפקידה מאי לאו
חד לפני תשמיש וחד לאחר תשמיש לא
אידי ואידי לאחר תשמיש ואחד לו ואחד
לה כדתנן דרך בנות ישראל משמשות בשני
עדים אחד לו ואחד לה האי מאי אי אמרת
בשלמא חד לפני תשמיש וחד לאחר תשמיש
איצטריך סד"א מתוך שמהומה לביתה לא
בדקה שפיר קמ"ל הרי זו כפקידה אלא אי
אמרת אידי ואידי לאחר תשמיש פשיטא
מהו דתימא שמא תראה טפת דם כחרדל
ותחפנה שכבת זרע קמ"ל ואיבעית אימא
שתי בדיקות אצרכוה רבנן חד לפני תשמיש
וחד לאחר תשמיש וכי קתני הרי זו כפקיד'

אחד לו - שמקנה בו בעצמו:

ותחפנה שכבת זרע - ואפי' דלאחר תשמיש נמי לא ליהוי כפקידה קמ"ל:

ואי בעית אימא - לעולם חד לפני תשמיש וחד לאחר תשמיש ואפי' הרי זו כפקידה אלאחר
תשמיש קאי. וא"ת עד שלפני תשמיש למה הוזכר מתניתין תרתי קתני ואשמועינן תנא דמתניתין
דשני בדיקות אצרכוה רבנן וה"ק משמשת בעדים כלומר מצוה עליה לשמש בעדים ואע"פ שיש
לה וסת הרי זו כפקידה ההוא דלאחר תשמיש:

השתא מעת לעת - אדאמול דזמן ארוך הוא ממעטת פקידה זו דעדים:

טעמא משום דיה שעתה - משום דיש לה וסת הא אם אין לה וסת דמטמא מעת לעת מטה נמי
טמא כמשכב נדה עצמה שמטמא אדם הנוגע בו טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו דכתיב (ויקרא
ט"ו:כ"א) וכל (אשר יגע) במשכבה יכבס בגדיו:

מכדי הק מטה דבר שאין בו דעת לישראל הוא - ומעת לעת ספק טומאה הוא וכל שאין בו דעת
לישראל כו' דבשלמא אטהרות בלא מטה ניחא דכיון דהיא עסוקה בהן ואוחזותן בידה הוו להו כידה
והיא יש בה דעת לישראל אלא מטה כיון דע"ג קרקע מונחת דלאו בידה הוא וספקו טהור דכל ספק
טומאה לטמא מסוטה גמרינן לה וסוטה יש בה דעת לישראל:

הבאה בידי אדם - כגון זו דטומאה על ידה באה וכגון נושא שרץ בידו ספק נגע בכלי המונח ע"ג
קרקע ספק לא נגע ואע"פ שאדם לא היה עסוק בכלי המיטמא הואיל והטומאה באה ע"י אדם ספק
נגעה הטומאה בכלי ספק לא נגעה חשבינן לה כמו שיש בה דעת לישראל וברה"י ספקו טמא:

ספק טומאה הבאה בידי אדם נשאלין עליה וחומר הוא ומה כלי חרס המוקף צמיד פתיל אפי' בכלי מונח ע"ג קרקע כמי שיש בו הניצול באהל המת אינו ניצול במעת לעת דעת לישאל אע"פ שאין חברותיה נושאות שבנדה משכבות ומושבות שאינן ניצולין אותה במטה גופא א"ר יוחנן ספק טומאה באהל המת אינו דין שאין ניצולין במעת הבאה בידי אדם נשאלים עליה אפי' בכלי לעת שבנדה והא אבימי מבי חוזאי מתניתא המונח על גבי קרקע כמי שיש בו דעת קאמר אימא משכבה ומושבה לישאל מיתבי היה מתעטף בטליתו וטהרות וטומאות בצדו וטהרות וטומאות למעלה מראשו ספק נגע ספק לא נגע טהור ואם אי אפשר אא"כ נגע טמא רשב"ג אומר אומרים לו שנה ושונה אמרו לו אין שונים בטהרות אמאי הא ספק טומאה הבאה בידי אדם הוא בר מיניה דההיא דתני רב הושעיא ברשות היחיד ספקו טמא ברשות הרבים טהור גופא אמר זעירי מעת לעת שבנדה עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים איני והא כי אתא אבימי מבי חוזאי אתא ואייתי מתניתא בידיה מעת לעת שבנדה משכבה ומושבה כמגעה מאי לאו מה מגעה לא מטמא אדם אף משכבה לא מטמא אדם אמר רבא ותסברא קל

היה מתעטף בטליתו וטהרות בצדו - והוא היה טמא ספק טימא טהרות בטלית כשהגביהו על כתפו ספק לא נגע או טמאות בצדו כגון שרץ והוא טהור ספק נטמא טליתו ספק לא נטמא: שנה - פעם אחרת אם יגע עכשיו בידוע שנגע בתחלה: כמגעה - בכלי שנגעה בו נדה שאינו מטמא אדם שהרי ראשון הוא ואינו מטמא אדם אלא אב הטומאה: כלי חרס - ניצול באהל המת דכתיב (במדבר יט) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הא יש צמיד פתיל עליו טהור:

דף ו

כמגע עצמה מה מגע עצמה מטמא אדם	שורפין ורבא אי שמיע ליה מתניתא
לטמא בגדים אף משכבה ומושבה מטמא	לימא מתניתא ואי לא שמיע ליה מתניתא קל
אדם לטמא בגדים תניא כוותיה	וחומר מנא ליה לעולם שמיע ליה מתניתא
דרבא הרואה דם מטמאה מעת לעת ומה	ואי ממתניתא הוה אמינא או אדם או בגדים
היא מטמאה משכבות ומושבות אוכלין	אבל אדם ובגדים לא משום הכי קאמר ק"ו
ומשקין וכלי חרס המוקף צמיד פתיל ואינה	אמר רב הונא מעת לעת שבנדה לקדש אבל
מקולקלת למנינה ואינה מטמאה את בועלה	לא לתרומה אי הכי ליתני גבי מעלות כי
למפרע ר' עקיבא אומר מטמאה את בועלה	קתני היכא דאית ליה דררא דטומאה אבל
ואינה מונה אלא משעה שראתה הרואה	היכא דלית ליה דררא דטומאה לא קתני
כתם מטמאה למפרע ומה היא מטמאה	מיתיבי מה היא מטמאה אוכלין ומשקין מאי
אוכלין ומשקין משכבות ומושבות וכלי	לאו בין דקדש בין דתרומה לא דקדש
חרס המוקף צמיד פתיל ומקולקלת למנינה	תא שמע רבי יהודה אומר אף בשעת עברתה
ומטמאה את בועלה ואינה מונה אלא משעה	מלאכול בתרומה והוינן בה מאי דהוה הוה
שראתה וזה תולין לא אוכלין ולא	אמר רב חסדא לא נצרכה אלא לתקן שירים

וכלי חרס המוקף כו' - כלומר אפילו הוא מוקף צמיד פתיל שאי אפשר ליגע בתוכו מטמאה אותו בהיסט שהזב והנדה מטמאין כלי חרס בהיסט מה שאין כן בשאר טמאין דכתיב (שם) וכלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר ותניא בתורת כהנים יכול יטמא הזב כלי חרס מאחוריו במגע נאמר כאן בו ונאמר להלן וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר מה להלן מאוירו אף כאן מאוירו אם כן מה ת"ל אשר יגע בו והלא אויר כלי חרס טמא בלא נגיעה כדקיימא לן בהכל שוחטין (חולין כד): תוכו אע"פ שלא נגע בו אלא איזהו מגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו:

הרואה כתם מטמאה למפרע - עד שעת כיבוסו של חלוק זה שכבסה קודם לבישה זו: ורבא - דפשיטא ליה בכלי חרס לעיל וגמר משכבות מכלי חרס מאי שנא דפשיטא ליה בכלי חרס טפי ממשכב:

אי ממתניתא הוי אמינא - למשכבות דקתני לטמא אדם או בגדים:

גבי מעלות - בפרק חומר בקדש (חגיגה כ:):

מה היא מטמאה - היינו ברייתא לדליל:

אף בשעת עברתה - מתניין היא (לקמן נדה ד' יא.) אף בשעה שהם מסתלקות ומסיימות לאכול תרומה צריכות לבדוק:

לתקן שירים שבפניה - שנגעה בהם ומהניא לה הך בדיקה שאם תמצא עכשיו טהורה לכשתבדוק ערבית כמשפטה ותמצא טמאה לא תטמא למפרע אלא עד שעת בדיקתה ולא תהא התרומה בכלל טומאה דמפרע שהרי בדקה לאחר העברתה. אלמא טומאת מפרע לתרומה נמי גזור: ומשנינן רב הונא מתני - להא דרבי יהודה שבדיקה זו באה לשרוף שירים שבידיה אם תמצא

שבפניה רב הונא מתני לישורף שירים
 שבידיה שבדקה עצמה כשיעור וסת ת"ש
 מעשה ועשה רבי כר"א לאחר שנזכר
 אמר כדי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק
 והוינן בה מאי לאחר שנזכר אילמא לאחר
 שנזכר דאין הלכה כרבי אליעזר אלא כרבנן
 בשעת הדחק היכי עביד כותיה אלא
 (לאו) דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא
 כמר וכיון שנזכר דלאו יחיד פליג עליה
 אלא רבים פליגי עליה אמר כדי הוא רבי
 אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק אי
 אמרת בשלמא לתרומה היינו דהואי תרומה
 בימי רבי אלא אי אמרת לקדש קדש בימי
 רבי מי הואי כדעולא דאמר עולא חבריא
 מדכן בגלילא הכא נמי בימי רבי ת"ש
 מעשה בשפחתו של רבן גמליאל שהיתה
 אופה ככרות של תרומה ובין כל אחת ואחת
 מדיחה ידה במים ובודקת באחרונה בדקה
 ומצאה טמאה ובאת ושאלה את רבן גמליאל
 ואמר לה כולן טמאות אמרה לו רבי והלא
 בדיקה היתה לי בין כל אחת ואחת אמר
 לה א"כ היא טמאה וכולן טהורות קתני
 מיהת ככרות של תרומה מאי תרומה תרומת
 לחמי תודה תרומת לחמי תודה באפיה מאי
 בעיא דאפרשינהו בלישייהו וכי הא
 דאמר רב טובי בר רב קטינא לחמי תודה
 שאפאן ד' חלות יצא והוינן בה והא בעינן
 ארבעים למצוה והא בעינן אפרושי
 תרומה מינייהו וכי תימא דמפריש פרוסה
 מכל חד וחד אחד אמר רחמנא שלא יטול
 פרוסה ואמרינן דאפרשינהו בלישייהו הכא
 נמי דאפרשינהו בלישייהו ת"ש שוב

טמאה תשרפם וכגון שבדקת עצמה לאחר עברתה לאלתר:

מעשה ועשה רבי כר' אליעזר - באשה ילדה שעברו עליה שלש עונות של שלשים יום שלא ראתה
 ואמר רבי אליעזר במתניתין (לקמן נדה ז:): כל אשה שעברו עליה שלש עונות דיה שעתה ופליגי
 רבנן עליה דאין דיה שעתה אלא שעברו עליה ג' עונות מחמת זקנה סמוך לזקנתה:
 לאחר שנזכר - שלא יפה עשה:

אלא רבים פליגי עליה - ובטלין דברי היחיד והתחיל להתחרט ואמר כדי הוא כו':

קדש בימי רבי מי הוה - כמה שנים היה אחר החורבן בסוף התנאים:

חבריא מדכן בגלילא - חבריים שבגליל מטהרים יינם לנסכים ושמן למנחו' שמא יבנה בהמ"ק
 בימיהם ולעול' קדש הוו. כך שמעתי בחומר בקדש וכך היא שנויה:

כולן טמאות - משום מעת לעת שבנדה:

תרומת לחמי תודה - ארבע חלות מד' מינין שבתודה נותנין לכהן דכתיב (ויקרא ז: י"ד) והקריב
 ממנו אחד מכל קרבן תרומה וגו':

ומשני דאפרשינהו בלישייהו - לעולם מאי תרומה תרומת לחמי תודה ודקאמר באפיה מאי בעיא
 כגון שהפריש לד' מהארבעים חלות בעיסתן ולאחר אפיית כולן שחט תודה עליהן:

והא בעי אפרושי תרומה - אחת מכל מין דהיינו א' מעשר וכיון דליכא עשר היאך יפריש:

גפה - סותמת בטיט בידיה ומדיחה ידיה מן הטיט:

מעשה בשפחה של רבן גמליאל שהיתה גפה
 חביות של יין ובין כל אחת ואחת מדיחה
 ידיה במים ובודקת ובאחרונה בדקה ומצאה
 טמאה ובאת ושאלה לרבן גמליאל ואמר
 לה כולן טמאות אמרה לו והלא בדיקה
 היתה לי בין כל אחת ואחת אמר לה אם כן
 היא טמאה וכולן טהורות אי אמרת בשלמא
 חדא דקדש וחדא דתרומה היא היינו דהדרה
 ושיילה אלא אי אמרת אידי ואידי דקדש
 למה לה למהדר ולשיילה מעשה שהיה
 בשתי שפחות היה לישנא אחרינא אמרי לה
 אמר רב הונא מעת לעת שבנדה מטמאה
 בין לקדש ובין לתרומה ממאי מדלא קתני
 לה גבי מעלות א"ל רב נחמן והא תני תנא
 לקדש אבל לא לתרומה קבלה מיניה
 רב שמואל בר רב יצחק בחולין שנעשו על
 טהרת קדש ולא בחולין שנעשו על טהרת
 תרומה תנן התם נולד לה ספק טמאה
 עד שלא גלגלה תעשה בטמאה משגלגלה
 תעשה בטהרה עד שלא גלגלה תעשה
 בטמאה חולין נינהו ומותר לגרום טמאה
 לחולין שבארץ ישראל משגלגלה תעשה

קבלה מיניה רב שמואל - להך תיובתא מרב נחמן ואוקמא להא דקתני לקדש אבל לא לתרומה
 הכי קאמר בחולין שנעשו על טהרת קדש כו' אבל בתרומה ממש נהגא:
 תעשה בטמאה - אם ירצה יטמאנה ביד דסוף סוף חלת ספק היא ולא תאכל:
 תעשה בטהרה - בכלים טהורים ואל יטמאנה ביד ואע"פ דסוף סוף חלתה אסורה אסור לטמאה
 ביד הואיל ונגמרה מלאכתה לחלה אסור לגרום לה טמאה ודאית דכתיב ואני נתתי לך את משמרת
 תרומותי ודרשינן בבכורות (דף לד.) שתי תרומות במשמע טהורה ותלויה ואמר קרא שומרנה:

דף ז

וחלתה תלויה לא אוכלין ולא שורפין באיזה
 ספק אמרו בספק חלה מאי ספק חלה אביי
 ורבא דאמרי תרוייהו שלא תאמר בהוכחות
 שנינו כמו שני שבילין דהתם חולין גרידא
 נמי מטמו אלא בנשען דתנן זב וטהור
 שהיו פורקין מן החמור או טוענין בזמן
 שמשאן כבד טמא משאן קל טהור וכולן
 טהורין לבני הכנסת וטמאין לתרומה
 וחולין הטבולין לחלה כחלה דמו והתניא
 אשה שהיא טבולת יום לשה את העיסה
 וקוצה הימנה חלתה ומניחתה בכפישה או
 באנחותא ומקפת וקורא לה שם מפני שהוא
 שלישי ושלישי טהור בחולין ואי אמרת
 חולין הטבולין לחלה כחלה דמו הא טמיתנהו
 אמר אביי כל שודאי מטמא חולין גזרו
 על ספקו משום חולין הטבולין לחלה והאי
 טבול יום כיון דלא מטמא ודאי חולין לא
 גזרו עליו משום חולין הטבולין לחלה
 והא מעת לעת שבנדה דודאי מטמא חולין
 ולא גזרו על ספקה משום חולין הטבולין
 לחלה דאמר מר קבלה מיניה רב שמואל
 בר רב יצחק בחולין שנעשו על טהרת קדש
 ולא בחולין שנעשו על טהרת תרומה
 התם לא פתיכא בהו תרומה הכא פתיכא
 בהו תרומה ואיבעית אימא הנח מעת לעת
 דרבנן **מתני'** רבי אליעזר אומר ארבע
 נשים דיין שעתן בתולה מעוברת מניקה
 וזקינה אמר רבי יהושע אני לא שמעתי אלא
 בתולה אבל הלכה כרבי אליעזר איזו
 היא בתולה כל שלא ראתה דם מימיה אע"פ
 שנשואה מעוברת משודע עוברת מניקה
 עד שתגמול את בנה נתנה בנה למניקה

שלא תאמר בהוכחות שנינו - בספק טומאה מוכחת:
 אלא אפילו בנשען - דהוי ספק טומאה שאינה מוכחת הואיל ותנן לקמן דמהניא לתרומה מהניא
 נמי לחולין הטבולין לחלה:
 וחולין הטבולין לחלה כחלה דמו - דמהני בהו ספק נשען כחלה גמורה:
 שודאי מטמא חולין - כמו משא הזב:
 דודאי - נדה ממש:
 ולא בחולין שנעשו על טהרת תרומה - וקס"ד הוא הדין לחולין הטבולין לחלה דהם נמי נעשין
 בטהרת חלה המעוברת בהן:
 ומשנינן חולין הטבולין לחלה חמירי מחולין שנעשו על טהרת תרומה דהכא עריבא בהו חלה
 אבל התם נטירותא יתירתא קביל עליה:
 פתיכא - מעוברת:
 מתני' וחכ"א דיה שעתה - עד כ"ד חדש שהוא זמן הנקת התינוק. ובגמרא מפרש טעמא:
 שעברו עליה - שלא ראתה:

גמלתו או מת ר"מ אומר מטמאה מעת לעת   את הדבר ליושנו   כרבי אליעזר בחייו מ"ט
 וחכ"א דיה שעתה   איזוהי זקנה כל   לא משום דרבי אליעזר שמותי הוא וסבר
 שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה   אי עבדינן כוותיה בחדא עבדינן כוותיה
 רבי אליעזר אומר כל אשה שעברו עליה   באחרנייתא   ומשום כבודו דר"א לא מצינן
 שלש עונות דיה שעתה רבי יוסי אומר   מחינן בהו לאחר פטירתו של ר"א דמצינו
 מעוברת ומניקה שעברו עליהן שלש עונות   מחינן בהו החזיר את הדבר ליושנו אמר
 דיין שעתן   ובמה אמר דיה שעתה בראייה   רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר
 ראשונה אבל בשניה מטמאה מעת לעת   בארבע חדא דאמרן   ואידך המקשה
 ואם ראתה הראשונה מאונס אף השניה דיה   כמה תשפה ותהא זבה מעת לעת דברי ר"א
 שעתה ג' תניא אמר לו רבי אליעזר לרבי   והלכה כדבריו   ואידך הזב והזבה שבדקו
 יהושע אתה לא שמעת אני שמעתי אתה   עצמן יום ראשון ומצאו טהור יום שביעי
 לא שמעת אלא אחת ואני שמעתי הרבה   ומצאו טהור ושאר הימים לא בדקו רבי
 אין אומרים למי שלא ראה את החדש   אליעזר אומר הרי אלו בחזקת טהרה רבי
 יבא ויעיד אלא למי שראהו כל ימיו של   יהושע אומר אין להן אלא יום הראשון
 רבי אליעזר היו עושין כרבי יהושע לאחר   ויום השביעי בלבד   רבי עקיבא אומר
 פטירתו של רבי אליעזר החזיר רבי יהושע   אין להם אלא יום שביעי בלבד ותניא ר"ש

בראייה ראשונה - שראתה הבתולה או המעוברת או הזקנה לאחר שלש עונות:

גמ' אין אומרים למי שלא ראה את החדש שיבא ויעיד - שראה:

שמותי - לשון שמתא שהרי ברכוהו כדאמרין בהזהב (ב"מ דף נט:): הלכך לא עבדינן כוותיה
 באחרנייתא:

דמצינן מחינן בהו - אי עבדי כוותיה באחרנייתא:

המקשה - מחמת ולד בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה וקשתה שלשה ימים רצופין ובכל יום
 ראתה דם וקי"ל דאניה זבה מחמת שלשה ימי קישוי ליטען שבעה נקיים וקרוב דכתיב כי יזוב זוב
 דמה ודרשינן בבנות כותים דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד ואם שפתה מן הצער שעמדה בלא
 צער לאחר השלשה ימים וילדה נתגלה הדבר למפרע שלא בא הדם מחמת הולד והרי היא יולדת
 בזוב וצריכה שבעה נקיים לבד ימי טומאת לידה וצריכה שני קרבנות אחד לזוב ואחד ללידה:
 שבדקו עצמן - כשפסקו מזובן הוצרכו לספור שבעה נקיים בלא ראייה כדכתיב וספר לו וגו'
 ובדקו עצמן ראשון ושביעי ושאר חמשה ימים שבינתיים לא בדקו:

אלא יום שביעי בלבד - דשמא ראתה ימים שבינתיים וסתרה את טהרת יום הראשון דכולהו נקיים
 בעינן דכתיב ואחר וסתר אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת בינתיים:

אחורי כלים - דאמרין לקמן אחורים טמאין ותוכו טהור דטומאת משקין לטמא כלים דרבנן והכי
 הוא דגזור שלא יטמא תוכו בנגיעת אחוריו וטעמא מפרש בבכורות עבדו רבנן היכרא בהך טומאה

ורבי יוסי אומרים נראין דברי רבי אליעזר
 מדברי רבי יהושע ודברי ר"ע מדברי כולן
 אבל הלכה כר' אליעזר ואידך דתנן
 אחורי כלים שנטמאו במשקין ר' אליעזר
 אומר מטמאין את המשקין ואין פוסלין את
 האוכלין מטמאין את המשקין ואפילו דחולין
 ואין פוסלין את האוכלין ואפילו דתרומה
 רבי יהושע אומר מטמאין את המשקין
 ופוסלין את האוכלין א"ר יהושע ק"ו ומה
 טבול יום שאין מטמא משקה חולין פוסל
 אוכלי תרומה אחורי כלים שנטמא משקה
 חולין אינו דין שפוסל אוכלי תרומה
 ורבי אליעזר אחורי כלים דרבנן וטבול יום
 דאורייתא ורבנן מדאורייתא לא עבדינן קל
 וחומר דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי
 ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור
 גזרה משום משקין דזב וזבה משקין דעלולין

לדיעו אינשי דמדרבנן היא ולא נשרוף עליה תרומה וקדשים:
 טבול יום שני הוא ואינו מטמא משקה חולין דקי"ל כל הפוסל את התרומה מטמא משקה להיות
 תחלה חוץ מטבול יום וטעמא מפרש בפ"ק דשבת (דף יד:):
 וטבול יום - לפסול אוכלי תרומה דאורייתא כדקיימא לן טבל ועלה אוכל במעשר כו' ומקרא
 נפקא לן ביבמות (דף עד): ואפילו בנגיעה:
 משום משקה זב וזבה - רוקו ומימי רגליו שהן אבות הטומאה כדכתיב (ויקרא ט"ו:ח') וכי ירוק
 הזב וגו':

ומ"ש אחורי כלים דנקט - לינקוט תוכי כלים וכגון דנגעו משקין טמאין לתוכו והוה נמי דרבנן:
 הא קמ"ל - מדאיצטריך למימר להו הלכה שמע מינה דאין למידין הלכה מפי תלמוד מתוך המשנה
 וברייתא ששנויה בהן הלכה כפלוגי אין למידין מהן שהאמוראים האחרונים דקדקו בטעמי התנאים
 והעמידו הלכה על בוריה אבל הראשונים לא דקדקו איש בדברי חבירו אלא כל אחד מה ששמע
 מרבו מלמדה לתלמידו שמועה כמו שהיא והיא היתה נקרא משנה וברייתא והיה נותן לבו לתת
 טעם לשמועתו זה נותן טעם לדבריו וזה נותן בה טעם אחר כדאמר (שבת דף סג.) ליגמר אינשי
 והדר ליסבר ואותה סברא היתה נקראת תלמוד בימי התנאים ומשנה ששנויה בה פסק הלכה
 מסברת תלמוד שלהן נישנית ואין למידין הימנה:

דף ה

מלמדין את הקטנה שתמאן בו ואמר רב
יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר כי
אמר שמואל הלכה כר' אליעזר בד' בסדר
טהרות אבל בשאר סדרים איכא טובא
וה"נ מסתברא דתנן ר' אליעזר אומר אף
הרודה ונותן לסל הסל מצרפן לחלה ואמר
רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"א ש"מ
ומאי אולמיה דהאי מהאי משום דקאי רבי
אלעזר כותיה דתנן רבי אלעזר אומר
מלמדין את הקטנה שתמאן בו ומי
קאי והא אצרכו מצרכינן להו ולא דמיין
להדדי אלא משום דקאי רבי יהודה בן בבא
כותיה דתניא רבי יהודה בן בבא העיד ה'
דברים שממאנים את הקטנות ושמישיאין
את האשה ע"פ עד אחד ושנסקל תרנגול

בירושלים על שהרג את הנפש ועל יין בן מ'
יום שנתנסך ע"ג המזבח ועל תמיד של שחר
שקרב בד' שעות מאי קטנות לאו חדא
דר' אלעזר וחד דר' אליעזר לא מאי קטנות
קטנות דעלמא אי הכי גבי אשה נמי נתני
נשים ונימא נשים דעלמא אלא מדהכא קתני
אשה והכא קתני קטנות ש"מ דוקא קתני
ש"מ וכן א"ר אלעזר הלכה כר"א בד'
ותו ליכא והתנן רבי אליעזר אומר מלמדין
את הקטנה שתמאן בו וא"ר אלעזר הלכה
כר"א וכי תימא כי א"ר אלעזר הלכה כר"א
בד' בסדר טהרות אבל בשאר סדרי איכא
ומי איכא והתנן הורד והכופר והלטום
והקטף יש להן שביעית ולדמיהן שביעית
יש להן ביעור ולדמיהן ביעור וא"ר פדת

הרודה ונותן לסל - כגון שהיה לש את עיסתו פחות פחות מחמשת רבעים לפוטרו מן החלה:
מאי אולמיה דהאי - דחלה מההיא דמיאון דפשטת לה מינה דאמרת ה"נ מסתברא הא שמעינן
מההיא דמיאון דבשאר סדרי איכא הלכה כר"א:
מלמדין את הקטנה - במילתא אחריתי היא בפ' ב"ש:
ומי קאי והא אצרכו מצרכינן ליה - התם דאמר שמואל בקמייתא הלכה כר"א ובאידיך נמי הלכה
כר' אלעזר ואמרי' צריכא דאי אשמועינן כו' אלמא ר' אלעזר ור"א לאו חד טעמא קאמרי
מדאיצטריך לשמואל למימר בתרווייהו הלכה:
שממאנין את הקטנות - מבקשין מהן שימאנו כגון הנך דרבי אלעזר ור"א כדי לקיים מצות יבום:
ושמישיאין אשה - שהלך בעלה למדינת הים ושמעה מפי עד אחד שמת משיאין אותה לאחר:
קטנות דעלמא - ולעולם עדות בן בבא אדר' אלעזר קאי ולא אדר"א וה"ק כל קטנות שיבאו למאן
לפינו כי ההיא דר"א מלמדין אותן למאן:
ליתני נשים - שמישיאין נשים ע"פ עד אחד:
וכן אמר ר' אלעזר - אדשמואל קאי. ואמורא הוא והוא ר' אלעזר בן פדת ורבי אלעזר דמיאון
תנא הוא והוא ר' אלעזר בן שמוע:
הורד והכופר - מין בשמים הן:
שריתו קטפא - בשביעית:

מאן תנא קטפא פירא ר"א וא"ר זירא
חזי דמינך ומאבוך קשריתו קטפא לעלמא
את אמרת מאן תנא קטפא פירא ר"א ואבוך
אמר הלכה כר"א בד' ואם איתא לימא ליה
כי אמר אבא הלכה כר"א בד' בסדר טהרות
אבל בשאר סדרי איכא אלא קשיא ההיא
משום דקאי רבי אלעזר כותיה דתנן רבי
אלעזר אומר מלמדים את הקטנה שתמאן בו
ומי קאי והא אצרוכי מצרכינן להו ולא דמיין
להדדי אלא משום דקאי רבי יהודה בן בבא
כוותיה ותו ליכא והתנן ר"ע אומר אומרה
ברכה רביעית בפני עצמה ר' אליעזר אומר
אומרה בהודאה וא"ר אלעזר הלכה כר"א
א"ר אבא ההוא דאמר משום רבי חנינא
בן גמליאל דתניא רבי עקיבא אומר אומרה
ברכה רביעית בפני עצמה רבי חנינא בן
גמליאל אומר אומרה בהודאה והא קשיש
מיניה טובא אלא משום דקאי רבי חנינא בן
גמליאל בשיטתיה ומי קאי והתניא אור
יוה"כ מתפלל שבע ומתודה שחרית מתפלל
שבע ומתודה מוסף מתפלל שבע ומתודה
מנחה מתפלל שבע ומתודה בנעילה מתפלל

שבע ומתודה בערבית מתפלל שבע מעין
שמנה עשרה רבי חנינא בן גמליאל משום
אבותיו אומר מתפלל שמנה עשרה מפני
שצ"ל הבדלה בחונן הדעת אמר ר"נ בר
יצחק איהו אמר משום אבותיו וליה לא ס"ל
א"ל ר' ירמיה לר' זירא ואת לא תסברא
דמאן תנא קטפא פירא ר"א הוא והתנן ר"א
אומר המעמיד בשרף ערלה אסור אפילו
תימא רבנן ע"כ לא פליגי רבנן עליה דר"א
אלא בקטפא דגוואז אבל בקטפא דפירא
מודו ליה דתנן א"ר יהושע שמעתי בפירוש
שהמעמיד בשרף העלין בשרף העיקרין
מותר בשרף הפגין אסור מפני שהוא פרי
ואיבעית אימא כי פליגי רבנן עליה דר"א
באילן העושה פירות אבל באילן שאינו
עושה פירות מודו דקטפו זהו פרי דתנן
ר"ש אומר אין לקטף שביעית וחכ"א יש
לקטף שביעית מפני שקטפו זהו פרי
מאן חכמים לאו רבנן דפליגי עליה דר"א
א"ל ההוא סבא הכי א"ר יוחנן מאן חכמים
ר"א דאמר קטפו זהו פרי אי ר"א מאי
איריא אילן שאינו עושה פרי אפילו אילן

אומרה ברכה רביעית - להבדלה במוצאי שבתות ואינו כוללה בחונן הדעת:

אור - ליל כניסתו:

המעמיד - חלב בהמה לעשות גבינה:

בקטפא דגוואז - בשרף הנוטף מן העץ דכעץ בעלמא הוי אבל קטף הוי שרף הפגין ומודו בהו
רבנן:

לאו רבנן דפליגי עליה דר"א - בשאר אילנות וחזינן דבקטף סבירא להו כוותיה:

העושה פרי קטפו זהו פריו לדבריהם דרבנן
 קאמר להו לדידי אפי' אילן העושה פירות
 נמי קטפו זהו פריו לדידכו אודו לי מיהת
 באילן שאינו עושה פירות דקטפו זהו פריו
 ורבנן אמרי ליה לא שנא איזו היא בתולה
 כל שלא ראתה כו' ת"ר נשאת וראתה דם
 מחמת נישואין ילדה וראתה דם מחמת לידה
 עדיין אני קורא לה בתולה שהרי בתולה
 שאמרו בתולת דמים ולא בתולת בתולים
 איני והאמר רב כהנא תנא ג' בתולות הן
 בתולת אדם בתולת קרקע בתולת שקמה
 בתולת אדם כל זמן שלא נבעלה נפקא מינה
 לכ"ג א"נ לכתובתה מאתים בתולת קרקע
 כ"ז שלא נעבדה נפקא מינה לנחל איתן
 א"נ למקח וממכר בתולת שקמה כ"ז
 שלא נקצצה נפקא מינה למקח וממכר אי
 נמי למקצצה בשביעית כדתנן אין קוצצין
 בתולת שקמה בשביעית מפני שהיא עבודה
 ואם איתא ליתני נמי הא אמר ר"נ בר

יצחק כי קתני מידי דלית ליה שם לווי
 אבל מידי דאית ליה שם לווי לא קתני רב
 ששת בריה דרב אידי אמר כי קתני מידי
 דתלי במעשה מידי דלא תלי במעשה לא
 קתני רבי חנינא בריה דרב איקא אמר
 כי קתני מידי דלא הדר לברייתו מידי דהדר
 לברייתו לא קתני רבינא אמר כי קתני מידי
 דקפיד עליה זבינא מידי דלא קפיד עליה
 זבינא לא קתני ולא קפדי והתניא רבי
 חייה אומר כשם שהשאור יפה לעיסה כך
 דמים יפין לאשה ותניא משום ר"מ כל אשה
 שדמיה מרובין בניה מרובין אלא כי קתני
 מידי דקפיץ עליה זבינא מידי דלא קפיץ
 עליה זבינא לא קתני ת"ר איזוהי בתולת
 קרקע כל שמעלה רשושין ואין עפרה תיחוח
 נמצא בה חרס בידוע שנעבדה צונמא הרי
 זו בתולת קרקע מעוברת משיוודע עוברה
 וכמה הכרת העובר סומכוס אומר משום
 רבי מאיר שלשה חדשים ואע"פ שאין ראייה

בתולת דמים - דמי נדה ולא דמי בתולים דאפילו נבעלה עדיין היא בתולת דמים:
 לכהן גדול - שמצווה ליקח בתולה:

למקח וממכר - שאם אמר לו קרקע בתולה אני מוכר לך נותן לו קרקע שלא נעבדה לפי שעושה
 פירות מרובין ושמנים:
 שלא נקצצה - כן מנהג לקוצצה כדי שירבה עוביו ויוציא ענפים הרבה במקום החתך ונקרא סדן
 שקמה:

שם לווי - כגון בתולה דמתניתין לאו בתולה סתם מיקריא אלא בתולת דמים דסתם בתולה בנשים
 היינו בתולת בתולים וכן קרקע בתולה וכן שקמה בתולה לא בעי שם לווי:

דהדר לברייתו - כגון זקנה שמסתלקין דמיה:

דקפיץ עליה - שנוחה בתולה ללקוחות כגון בתולת בתולים וקרקע ושקמה אבל בתולת דמים כל
 כמה דחזיא ניחא ליה טפי כדאמרינן:

רשושין - אבנים דקין שקורין פרדוי"א. לשון אחר רגבי אדמה קשין שאין עפרם מתפור:

לדבר זכר לדבר שנאמר (בראשית לח, כד)
 ויהי כמשלש חדשים וגומר זכר לדבר
 קרא כתיב וראיה גדולה היא משום דאיכא
 דילדה לט' ואיכא דילדה לשבעה ת"ר הרי
 שהיתה בחזקת מעוברת וראתה דם ואח"כ
 הפילה רוח או כל דבר שאינו של קיימא הרי
 היא בחזקתה ודיה שעתה ואע"ג שאין
 ראה לדבר זכר לדבר שנאמר (ישעיהו כו,
 יח) הרינו חלנו כמו ילדנו רוח מאי זכר
 לדבר הרי ראה גדולה היא כי כתיב האי
 קרא בזכרים כתיב ורמינהי קשתה שנים
 ולשלישי הפילה רוח או כל דבר שאינו של
 קיימא הרי זו יולדת בזוב ואי אמרת לידה
 מעלייתא היא

דילדה לז' - שמא ניכר עוברת לשליש ימיה דהיינו שני חדשים ושליש קמ"ל דאזלינן בתר רוב
 נשים:
 דיה שעתה - לא אמרינן איגלאי מילתא למפרע דלאו הריון הוא ונטמאו טהרות דמעת לעת של
 ראה:
 זכר לדבר - דהריון רוח שמה הריון:
 קשתה שני ימים - בתוך אחד עשר ימי זוב ולשלישי נמי ראתה ואח"כ הפילה רוח בו ביום ולא
 שפתה מן הצער הרי לידה זו בזוב וצריכה שבעה נקיים וקרבת לזיבתה דכיון דלאו ולד הוא הויא
 זיבה מעליא:

דף ט

קושי סמוך ללידה רחמנא טהריה אמר רב
 פפי הנח מעת לעת דרבנן רב פפא
 אמר מידי הוא טעמא אלא משום דראשה
 כבד עליה ואבריה כבדין עליה הכא נמי
 ראשה ואבריה כבדין עליה בעא מיניה
 רבי ירמיה מרבי זירא ראתה ואח"כ הוכר
 עוברה מהו כיון דבעידנא דחזאי לא הוכר
 עוברה מטמיא או דלמא כיון דסמוך לה
 חזאי לא מטמיא א"ל מידי הוא טעמא אלא
 משום דראשה כבד עליה ואבריה כבדין
 עליה בעידנא דחזאי אין ראשה כבד עליה
 ואין אבריה כבדין עליה בעא מיניה
 ההוא סבא מר' יוחנן הגיע עת וסתה בימי
 עבודה ולא בדקה מהו קא מיבעיא לי אליבא
 דמ"ד וסתות דאורייתא מאי כיון דוסתות
 דאורייתא בעיא בדיקה או דלמא כיון דדמיה

מסולקין לא בעיא בדיקה א"ל תניתוה רבי
 מאיר אומר אם היתה במחבא והגיע שעת
 וסתה ולא בדקה טהורה שחרדה מסלקת את
 הדמים טעמא דאיכא חרדה הא ליכא חרדה
 והגיע וסתה ולא בדקה טמאה אלמא
 וסתות דאורייתא וכיון דאיכא חרדה דמיה
 מסולקין ולא בעיא בדיקה הכא נמי דמיה
 מסולקין ולא בעיא בדיקה מניקה עד
 שתגמול וכו' ת"ר מניקה שמת בנה בתוך
 עשרים וארבע חדש הרי היא ככל הנשים
 ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה לפיכך
 אם היתה מניקתו והולכת ארבע או חמש
 שנים דיה שעתה דברי ר"מ רבי יהודה
 ורבי יוסי ורבי שמעון אומרים דין שעתן
 כל עשרים וארבע חדש לפיכך אם היתה
 מניקתו ארבע וחמש שנים מטמאה מעת לעת

רב פפא אמר - אף על גב דלאו ולד הוא אפילו הכי דיה שעתה דטעמא דמעוברת דיה שעתה
 משום דראשה ואבריה כבדין מחמת חולי ולפיכך דמיה מסולקין הלכך בהריון של רוח נמי ראשה
 ואבריה כבדין:

ואח"כ הוכר עוברה - סמוך לראייתה מיד:

וסתות דאורייתא - אותה בדיקה שהצריכה לאשה להבדק בשעת וסתה דבר תורה הוא הלכה
 למשה מסיני דאורח בזמנו בא ואם בא יום וסתה ולא בדקה מחזקין לה טמאה לקמן בפרק כל
 היד (נדה דף טז.) וקא מבעיא לן אם לא בדקה ביום וסתה בימי עיבורה מהו:

אם היתה במחבא - מחמת פחד כרכום או ליסטין:

ה"ג אלמא וסתות דאורייתא וכיון דאיכא חרדה כו':

ומטמאה מעת לעת - שאין הדבר תלוי אלא בהנקת התינוק לפי שהדם נעכר ונעשה חלב וכיון
 שמת חוזר הדם לקדמותו:

לפיכך - כיון דלאו בתינוק תליא מילתא אם היתה מניקתו כו' שהרי לסוף כ"ד חדש חוזר הדם:
 נפשה - דמה:

ומפקידה לפקידה כשתמצא לומר לדברי דעד דדרי כשיעור הזאה הניחא למ"ד הזאה
 ר"מ דם נעכר ונעשה חלב לדברי רבי יוסי צריכה שיעור אלא למ"ד אין צריכה שיעור
 ורבי יהודה ורבי שמעון אבריה מתפרקין מאי איכא למימר אפילו למ"ד אינה
 ואין נפשה חוזרת עד עשרים וארבע חדש צריכה שיעור ה"מ אגבא דגברא אבל במנא
 לפיכך דר"מ למה לי משום לפיכך דרבי יוסי בעינא שיעור כדתנן כמה יהיו במים ויהא
 ולפיכך דרבי יוסי למה לי מהו דתימא רבי בהן כדי הזאה כדי שיטבול ראשי גבעולין
 יוסי תרתי אית ליה קמ"ל תניא נמי הכי ויזה והיינו דאמר שלמה (קהלת ו, ג)
 דם נעכר ונעשה חלב דברי ר"מ רבי יוסי אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני איזו היא
 אומר אבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת זקנה כל שעברו עליה שלש עונות [סמוך
 עליה עד עשרים וארבע חדש א"ר אלעאי לזקנתה] היכי דמי סמוך לזקנתה אמר רב
 מאי טעמא דר"מ דכתיב (איוב יד, ד) מי יהודה כל שחברותיה אומרות עליה זקנה
 יתן טהור מטמא לא אחד ורבנן א"ר יוחנן היא ורבי שמעון אומר כל שקורין לה אמא
 זו שכבת זרע שהוא טמא ואדם הנוצר ממנו אמא ואינה בושא ר' זירא ור' שמואל בר רב
 טהור ור"א אומר אלו מי הנדה שהמזה ומזין יצחק חד אמר כל שאינה מקפדת וחד אמר
 עליו טהור ונוגע טמא ומזה וטהור והכתיב כל שאינה בושא מאי בינייהו איכא בינייהו
 (במדבר יט, כא) ומזה מי הנדה יכבס בגדיו בושא ואינה מקפדת וכמה עונה אמר ריש
 מאי מזה נוגע והכתיב מזה והכתיב נוגע לקיש משום רבי יהודה נשיאה עונה בינונית
 ועוד מזה בעי כבוס נוגע לא בעי כבוס אלא שלשים יום ורבא אמר רב חסדא עשרים
 מאי מזה נושא וליכתוב נושא קמ"ל יום ולא פליגי מר קחשיב ימי טומאה וימי
 למה לי - כיון דאמר הרי היא ככל הנשים אלמא בתינוק תליא מילתא פשיטא דאם מניקתו לעולם
 דדיה שעתה:

מ"ט דר"מ - כלומר מנ"ל לר"מ דדם נעכר ונעשה חלב:
 ורבנן אמר רבי יוחנן - כלומר ורבנן האי קרא מאי עבדי ליה לכדריי יוחנן כו':
 ועוד נוגע לא בעי כבוס - דכתיב ומזה מי הנדה יכבס בגדיו והנוגע במי הנדה יטמא עד הערב:
 הניחא למאן דאמר כו' - פלוגתא היא במסכת זבחים בפ' כל הזבחים שנתערבו (זבחים דף פ.):
 כדי שיטבול ראשי גבעולין - של אזור ולא שיספוק בקינוח:
 אמרתי אחכמה - בטעם זה למה מזה ומזין עליו טהור ונוגע טמא והיא רחוקה ממני:
 ימי טומאה וימי טהרה - מראייה ועד ראייה שלשים יום ימי טומאה עשרה שבעה לנדה ושלושה
 לזיבה ועשרים ימי טהרה:

הרי היא ככל הנשים - דכיון דעשתה כך שלש פעמים אין זה סילוק דמים אלא שינוי וסת. וכי
 תימא תיגלי מלתא למפרע שאף בראשונה מתוך שדמים מצויין בה ראתה ונטמא טהרות למפרע

טהרה ומר לא חשיב ימי טומאה ת"ר זקנה מעשה בריבה אחת בהיתלו שהפסיקה שלש שעברו עליה שלש עונות וראתה דיה שעתה ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה דיה שעתה ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה דיה הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה ולא (מיבעיא) שכוונה אלא אפי' פיתחה (ואפילו) והותירה אפי' פיתחה ולא מבעיא כוונה אדרבה כי כוונה קבעה לה וסתה ודיה שעתה וכי תימא רבנן היא דפליגי עליה דרבי דוסא דאמרי אשה שיש לה וסת מטמאה מעת לעת איפכא מבעי ליה ולימא ולא שפיתחה והותירה אלא אפי' כוונה תני לא שפיתחה והותירה אלא אפי' כוונה ואיבעית אימא ה"ק ולא שכוונה אלא שפיתחה והותירה אבל כוונה קבעה לה וסת ודיה שעתה ומני רבי דוסא היא ר"א אומר כל אשה שעברו עליה וכו' תניא אמר להם רבי אליעזר לחכמים

מעשה בריבה אחת בהיתלו שהפסיקה שלש עונות ובא מעשה לפני חכמים ואמרו דיה שעתה אמרו לו אין שעת הדחק ראייה מאי שעת הדחק איכא דאמרי שני בצורת הו' איכא דאמרי טהרות אפי' לעבידא וחשו רבנן להפסד דטהרות ת"ר מעשה ועשה רבי כר' אליעזר לאחר שנזכר אמר כדי הוא ר' אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק מאי לאחר שנזכר אילימא לאחר שנזכר דאין הלכה כר' אליעזר אלא כרבנן בשעת הדחק היכי עביד כוותיה אלא דלא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר ומאי לאחר שנזכר לאחר שנזכר דלאו יחיד פליג עליה אלא רבים פליגי עליה אמר כדי הוא ר' אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק ת"ר תנוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה פעם ראשונה דיה שעתה שניה דיה שעתה שלישית הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקידה

לא אחמור רבנן כולי האי במעת לעת:

בשכינה - שראתה שלש ראיות הללו בתשעים יום או ביום תשעים ואחד:

איפכא מיבעי ליה - ולא כשפיתחה או הותירה בלבד אמרו חכמים שתטמא מעת לעת:

ואיבעית אימא - סמי מכאן אפילו ורבי דוסא היא והכי קאמר ולא כשכינה דאי כיונה קבעה וסת ודיה שעתה אלא שפיתחה והותירה:

בהיתלו - שם מקום:

שני בצורת הו' - ואיכא הפסד מרובה חששו:

לאחר שנזכר - שלא יפה הורה:

שניה דיה שעתה - שבראייה ראשונה לא הוחזקה בדמים הואיל ולא הגיע זמנה לראות עד שתתחזק כשאר חזקות:

עברו עליה שלש עונות וראתה - סילוק דמים הוא זה ואפילו בהגיע זמנה לראות אית ליה להאי תנא דעברו עליה שלש עונות דיה שעתה כדקתני סיפא ור' אליעזר היא דאמר במתניתין כל אשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה כדלקמן:

לפקידה עברו עליה שלש עונות וראתה
 דיה שעתה ועוד עברו עליה שלש עונות
 וראתה דיה שעתה ועוד עברו עליה שלש
 עונות וראתה הרי היא ככל הנשים ומטמאה
 מעת לעת ומפקידה לפקידה וכשהגיע
 זמנה לראות פעם ראשונה דיה שעתה שניה
 מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה עברו
 עליה שלש עונות וראתה דיה שעתה אמר
 מר עברו עליה שלש עונות דיה שעתה

וכשהגיע זמנה לראות פעם ראשונה דיה שעתה שניה מטמאה מעת לעת - דהיינו בתולה דמתניתין
 דתנן בה במה אמרו דיה שעתה בראייה ראשונה אבל בשניה מטמאה מעת לעת:
 אמר מר - גבי תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה שלש פעמים ואחר כך עברו עליה שלש
 עונות וראתה דיה שעתה:

דף י

הדר קחזיא בעונות מאי אמר רב גידל אמר	סבר לה כרבי	כתם שבין ראשונה ושניה
רב פעם ראשונה ושניה דיה שעתה שלישית	טהור שבין שניה ושלישית חזקיה אמר טמא	
מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה ועוד	רבי יוחנן אמר טהור חזקיה אמר טמא כיון	
עברו עליה ג' עונות וראתה דיה שעתה הדר	דאילו חזיא מטמאה כתמה נמי טמא ורבי	
קחזיא בעונות מאי	אמר רב כהנא אמר	
רב גידל אמר רב פעם ראשונה דיה שעתה	יוחנן אמר טהור כיון דלא אתחזקה בדם	
שניה מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה	כתמה נמי לא מטמינן לה מתקיף לה ר'	
מני רבי היא דאמר בתרי זימני הוי חזקה	אלעאי וכי מה בין זו לבתולה שדמיה טהורין	
אימא סיפא עברו עליה ג' עונות וראתה	א"ל ר' זירא זו שירפה מצוי וזו אין שירפה	
דיה שעתה אתאן לר"א	מצי	אמר עולא א"ר יוחנן משום ר"ש
היא ובעונות סבר לה כר"א ומי סבר לה והא	בן יהוצדק תינוקת שלא הגיע זמנה לראות	
לאחר שנזכר קאמר אלא ר"א היא ובוסתות	וראתה פעם ראשונה ושניה רוקה ומדרסה	
	בשוק טהור כתמה נמי טהור ולא ידענא אם	

ועוד עברו עליה ג' עונות וראתה דיה שעתה הדר קחזיא בעונות - אחר ראייה זו:
 אמר רב גידל אמר רב - ראשונה לסדר ראיות הללו שאנו עסוקין בהן לישאל קא חזיא בעונות מאי
 היא הראיה הסמוכה להפסקה שניה דעלה קיימינן דיה שעתה ושניה היא הראיה שתראה לסוף
 עונה מטמאה מעת לעת. והא דתנא הפסקה שלישית גבי מעת לעת לרבותא הוא דנקט כדפרישית
 דלא תימא כל ראייה שלאחר הפסקה תהא דיה שעתה:
 מני רבי היא - דהא בין רישא בין סיפא כרבי שנינן לה:
 אימא סיפא - דהגיע זמנה לראות אתאן לר"א דאמר כל אשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה.
 ומרישא דאירי בלא הגיע זמנה לא מצי למיפרך ליה דאיכא למימר בההיא אפילו רבנן מודו
 דחזרת לקדמותה היא:

ובעונות סבר לה כרבי אליעזר - בהפסקת שלש עונות סבר לה כרבי אליעזר:
 כתם שבין ראשונה לשניה - שנמצא בבגדה של תינוקת שלא הגיע זמנה ודאי טהור דאכתי לאו
 בחזקת דמים היא ואמרין לעיל (נדה דף ה.) תינוקת שלא הגיע זמנה לראות אפילו סדינן שלה
 כו':

רוקה ומדרסה בשוק טהור - כגון שנמצא רוקה בשוק וקים לן שקודם לכן ראתה ב' פעמים ואין
 אנו יודעים אם נדה היא אם לאו מספיקא לא מחזקינן לה כספק הרוקין הואיל ולא הוחזקה רואה:
 דבריו של אחד במקום שנים - אי אמר להא וכתמה נמי טהור משמיה דרביה הוי חזקיה דאמר
 לעיל טמא אחד במקום שנים דהא פליג עליה ר' יוחנן לעיל מלביה וחזינן דקאי ר"ש כוותיה:
 ה"ג אמרו כר"ש בן יהוצדק - בשמו של ר"ש בן יהוצדק וה"ל חזקיה אחד במקום ב' וש"מ הלכה
 כר' יוחנן:

אינה אלא ראייה אחת - לאחזוקה כרואה ודיה שעתה עד שתפסוק ותחזור ותראה שתי ראיות:

דידיה אם דרביה למאי נפקא מינה למיהוי
דבריו של אחד במקום שנים כי אתא רבין
וכל נחותי ימא אמרוה כר"ש בן יהוצדק
אמר רב חלקיה בר טובי תינוקות שלא הגיע
זמנה לראות אפילו שופעת כל ז' אינה אלא
ראיה אחת אפילו שופעת ולא מבעיא פוסקת
אדרבה פוסקת הויא לה כשתי ראיות אלא
תינוקות שלא הגיע זמנה לראות ושופעת
כל ז' אינה אלא ראיה אחת אמר רב
שימי בר חייא מדלפת אינה כרואה והא
קחזיא אימא אינה כשופעת אלא כפוסקת
מכלל דשופעת (נמי) כי נהרא אלא אימא
אינה אלא כשופעת תנו רבנן חזקה בנות
ישראל עד שלא הגיעו לפרקן הרי הן בחזקת
טהרה ואין הנשים בודקות אותן משהגיעו
לפרקן הרי הן בחזקת טומאה ונשים בודקות
אותן רבי יהודה אומר אין בודקין
אותן ביד מפני שמעוותות אותן אלא סכות
אותן בשמן מבפנים ומקנחות אותן מבחוץ

ושופעת כל שבעה - סמי מכאן אפילו:

מדלפת - טיף אחר טיף:

בחזקת טומאה - כלומר בחזקת דמים מצוים בהם:

שמעוותות אותן - כלומר מסרטין לה בצפורן ומייתו לה לידי ראייה:

פתחת בתרתי - מעוברת ומניקה:

מעוברת והיא מניקה - שנולד עוברת ומניקתו א"נ מניקה ונתעברה והוא הדין למעוברת גרידתא
והא דנקט מעוברת והיא מניקה לומר לך שמצטרפין ימי מניקה לימי עיבורה לג' עונות כגון
שהפסיקה שתיים בימי עיבורה ואחת בימי מניקותה או חלוף דהכי משמע מעוברת והיא מניקה
בתוך הפסקת העונות הללו:

אלא ימי מניקותה עולין לה לימי עיבורה היכי משכחת לה - דילדה ולא חזאי הא ראתה דם בלידתה
ונמצא שלא עברו עליה ג' עונות:

תני חדא - ימי עיבורה עולין לה לימי מניקותה ולא תיתני ימי מניקותה עולים לה לימי עיבורה:

תני חדא במה אמרו דיה שעתה וכו'
 אמר רב אכולהו ושמואל אמר ל"ש אלא
 בתולה וזקנה אבל מעוברת ומניקה דיין כל
 ימי עיבורן דיין כל ימי מניקותן וכן אמר ר'
 שמעון בן לקיש אכולהו ורבי יוחנן אמר לא
 שנו אלא בתולה וזקנה אבל מעוברת ומניקה
 דיין כל ימי עיבורן דיין כל ימי מניקותן
 כתנאי מעוברת ומניקה שהיו

אכולהו - ד' נשים כולו קתני לה דבשניה מטמאה מעל"ע:
 בתולה וזקנה - בתולה כיון דראתה פעם ראשונה ושניה הוחזקה רואה. זקנה נמי כיון דאיתחזקא
 תרי זימני אחר ג' עונות אישתכח דלאו סילוק דמים הוא אלא דילוג וסת:

דף יא

שופעות דם ובאות דיין כל ימי עיבורן ודיין
 כל ימי מניקותן דברי ר"מ רבי יוסי ור'
 יהודה ורבי שמעון אומרים לא אמרו דיין
 שעתן אלא בראייה ראשונה אבל בשניה
 מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה ואם
 ראתה ראשונה וכו' א"ר הונא קפצה וראתה
 קפצה וראתה קפצה וראתה קבעה לה וסת
 למאי אילימא לימים הא כל יומא דלא קפיץ
 לא חזאי אלא לקפיצות והתניא כל
 שתקבענה מחמת אונס אפילו כמה פעמים
 לא קבעה וסת מאי לאו לא קבעה וסת
 כלל לא לא קבעה וסת לימים לחודייהו
 ולקפיצות לחודייהו אבל קבעה לה וסת
 לימים ולקפיצות לימים לחודייהו פשיטא
 אמר רב אשי כגון דקפיץ בחד בשבת וחזאי
 וקפיץ בחד בשבת וחזאי [ובשבת קפצה ולא
 חזאי] ולחד בשבת חזאי בלא קפיצה
 מהו דתימא איגלאי מילתא למפרע דיומא

הוא דקגרים ולא קפיצה קמ"ל דקפיצה נמי
 דאתמול גרמא והאי דלא חזאי משום דאכתי
 לא מטא זמן קפיצה לישנא אחרינא א"ר
 הונא קפצה וראתה קפצה וראתה קפצה
 וראתה קבעה לה וסת לימים ולא לקפיצות
 היכי דמי א"ר אשי דקפיץ בחד בשבת וחזאי
 וקפיץ בחד בשבת וחזאי (ובשבת קפצה
 ולא חזאי) ולחד בשבת (אחרינא) חזאי
 בלא קפיצה דהתם איגלאי מילתא דיומא
 הוא דקא גרים **מתני'** אע"פ שאמרו
 דיה שעתה צריכה להיות בודקת חוץ מן
 הנדה והיושבת על דם טוהר ומשמשת
 בעדים חוץ מיושבת על דם טוהר ובתולה
 שדמיה טהורים ופעמים צריכה להיות
 בודקת שחרית ובין השמשות ובשעה שהיא
 עוברת לשמש את ביתה יתירות עליהן
 כהנות בשעה שהן אוכלות בתרומה רבי
 יהודה אומר אף בשעת עברתן מלאכול

קפצה - הוי אונס:

אלא לקפיצות - כיון דראתה שלש פעמים על ידי קפיצה הורגלה לראיית קפיצה ובכל יום שתקפוץ
 מחזקין לה ברוואה ואם לא בדקה טמאה ואפילו שאר ימות שבת:
 לימים ולקפיצות - כל אחד בשבת שתקפוץ מחזקין לה ברוואה דזמנה הוא לראות באחד בשבת
 על ידי קפיצה:

דיומא הוא דקא גרים - ויהא באחד בשבת וסתה אפילו בלא קפיצה:

מתני' אע"פ שאמרו דיה שעתה - באשה שיש לה וסת:

ומשמשת בעדים - אע"פ שיש לה וסת צריכה לשמש בעדים ולבדוק לפני תשמיש ולאחר תשמיש:
 ופעמים צריכה להיות בודקת - כל אשה:

גמ' מתוך ימי זיבתה - כגון ראתה בראש חודש וחזרה וראתה בט"ו לחודש כשעומדת בימים שהיא
 ראויה לזיבה דהיינו י"א יום שבין נדה לנדה וחזרה וראתה בראש חודש ובט"ו לחודש וחזרה

בתרומה 22' חוץ מן הנדה דבתוך ימי נדתה
לא בעי בדיקה הניחא לרבי שמעון בן
לקיש דאמר אשה קובעת לה וסת בתוך
ימי זיבתה ואין אשה קובעת לה וסת בתוך
ימי נדתה שפיר אלא לרבי יוחנן דאמר
אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה תבדוק
דילמא קבעה לה וסת אמר לך רבי יוחנן כי
אמינא אנא היכא דחזיתיה ממעין סתום אבל
חזיתיה ממעין פתוח לא אמרי והיושבת
על דם טוהר קס"ד מבקשת לישב על דם
טוהר הניחא לרב דאמר מעין אחד הוא
התורה טמאתו והתורה טהרתו שפיר אלא

וראתה בט"ו לחודש ולא ראתה בראש חודש שלפניו שקבעה לה וסת לט"ו בחודש ומצטרפין
תרתי ראיות דימי זיבה להך ראייה לקביעות וסת:

ממעין סתום - כדמפרש אליבא דר' יוחנן בשילהי פ' בנות כותים (לקמן נדה דף לט:) כגון דחזאי
ריש ירחא וריש ירחא ועשרים וחמשה וריש ירחא דהוה ראייה בתרייתא בימי נדותה דאפילו הכי
הוה קביעות וסת בריש ירחא כדמפרש התם דאמר וסתה בריש ירחא קבעה והא דאקדים וחזאי
דמים יתירי איתוספו בה דהא ודאי קבעה משום דתחילת הוסת הווחזק ממעין סתום וגם ראייה
אחרונה חשבינן לה כמעין סתום כדאמר הא דאקדים וחזאי תוספת דמים הוא אבל ממעין פתוח
כגון שהראיות הראשונות של וסת יהו בתוך ימי נדה כי מתניתין (דלא מיירי בתחלת נדה דהא לא
מפליג בה מידי אלא סתמא קתני חוץ מן הנדה) הילכך לא בעיא בדיקה בימי נדות שהרי נפתח
מעניה ואפילו היא רואה לא לנקבע וסת. לישנא אחרינא ממעין סתום שראתה היום ופסקה וחזרה
וראתה ברכיעי או בחמישי לנדתה אבל ממעין פתוח כגון שלא פסקה וראתה א' ב' ג' ד' לחודש
וראתה פעם שניה בד' בחודש וכן שלישית לא מהניא ראייה דרכיעי בחודש דנדות קמא למיקבע
ומתניתין במעיין פתוח וראשון ישר בעיני:

מבקשת לישב - כשכלין ימי לידה כגון בשביעי לזכר או יום י"ד לנקבה לא בעיא בדיקה דהא
אפילו אינה רואה היא טמאה:

הניחא לרב דאמר - בפרק בנות כותים (לקמן נדה דף לה:):

אלא ללוי דאמר שני מעינות הן - נפתח הטמא כל ימי הלידה ונסתם הטהור ולסוף שבעה לזכר
וי"ד לנקבה נסתם הטמא ונפתח הטהור ואוקימנא התם דשופעת מתוך שבעה לאחר שבעה ס"ל
ללוי דאפילו בשמיני לעולם היא טמאה עד שתפסוק דהא לא נסתם הטמא תבדוק בשביעי דילמא
וכו':

יושבת קתני - שכבר נכנסו ימי טוהר:

דילמא קבעה לה וסת - תוך שמונים דנקבה ג' ראיות מעשרים לעשרים לרשב"ג ולרבי ב' ראיות
משלשים לשלשים שכשיכלו ימי טוהר ה"ל וסת לעשרים:

המכה - מכת בעילה דכל זמן שתהא רואה דם מחמת תשמיש דם בתולים הוא:

טומאה לא קבעה ומשמשת בעדים וכו' אחת בלא תשמיש וראתה טמאה נשתנו
תנן התם תינוקות שלא הגיע זמנה לראות מראה דמים שלה טמאה פעמים היא
ונשאת ב"ש אומרים נותנין לה ארבע לילות צריכה וכו' א"ר יהודה אמר שמואל לא שנו
וב"ה אומרים עד שתחיה המכה אמר אלא לטהרות אבל לבעלה מותרת פשיטא
רב גידל אמר שמואל לא שנו אלא שלא שחרית תנן אלא אי אתמר אסיפא
פסקה מחמת תשמיש וראתה שלא מחמת אתמר ובשעה שהיא עוברת לשמש את
תשמיש אבל פסקה מחמת תשמיש וראתה ביתה א"ר יהודה אמר שמואל לא שנו
טמאה עבר לילה אחת בלא תשמיש אלא באשה עסוקה בטהרות דמגו דבעיא
וראתה טמאה נשתנו מראה דמים שלה בדיקה לטהרות בעיא נמי בדיקה לבעלה
טמאה מתיב ר' יונה ובתולה שדמיה טהורים אבל אינה עסוקה בטהרות לא בעיא בדיקה
אמאי תשמש בעדים דדילמא נשתנו מראה מאי קמ"ל תנינא כל הנשים בחזקת טהרה
דמים שלה אמר רבא אימא רישא חוץ מן לבעליה אי ממתני' הוה אמינא הני מילי
הנדה והיושבת על דם טוהר הוא דלא בעיא באשה שיש לה וסת אבל אשה שאין לה
בדיקה אבל בתולה שדמיה טהורין בעיא וסת בעיא בדיקה והא מתני' באשה
בדיקה אלא קשיין אהדדי כאן ששמשה שיש לה וסת עסקינן מתני' בין שיש לה
דאימא שמש עכרן כאן שלא שמשה תניא וסת בין אין לה וסת והא קמ"ל דאע"ג
נמי הכי בד"א שלא פסקה מחמת תשמיש דיש לה וסת מגו דבעיא בדיקה לטהרות
וראתה שלא מחמת תשמיש אבל פסקה בעיא נמי בדיקה לבעלה והא אמרה
מחמת תשמיש וראתה טמאה עבר לילה שמואל חדא זימנא דאמר רבי זירא אמר רבי

לא שנו - אבית הלל קא:

נשתנו מראה דמים - ממראה דם בעילה ראשונה:

כאן ששמשה - הא דקתני שאינה משמשת בעדים משום דשמשה עכשיו דאי נמי חזיא לאחר
תשמיש ונשתנו מראה הדם טהורין:

לא שנו - הא דתנן שחרית וערבית בודקת:

מגו דבעיא בדיקה לטהרות - לאחר תשמיש שמא ראתה לאחר תשמיש מחמת תשמיש:

הא נמי תנינא - במתני' פ"ב (לקמן נדה טו.):

והא מתני' דהכא ביש לה וסת עסקינן - דקתני ואע"פ שאמרו דיה שעתה וכו' והא ודאי בשיש
לה וסת ועלה מיירי שמואל ואמר אבל לבעלה מותרת אבל אין לה וסת לא קאמר:

והאמר שמואל חדא זימנא - דאפילו אין לה וסת לא בעיא בדיקה לבעלה אלא אם כן רגילה לעשות
טהרות:

אבא בר ירמיה אמר שמואל אשה שאין לה
וסת אסורה לשמש עד שתבדוק ואוקימנא
בעסוקה בטהרות חדא מכלל חברתה אתמר
תניא נמי הכי בד"א לטהרות אבל לבעלה
מותרת בד"א שהניחה בחזקת טהורה אבל
הניחה בחזקת טמאה לעולם היא בטומאתה
עד שתאמר לו טהורה אני

דף יב

בעא מיניה רבי זירא מרב יהודה אשה מהו שתבדוק עצמה לבעלה אמר ליה לא תבדוק ותבדוק ומה בכך אם כן לבו נוקפו ופורש בעא מיניה רבי אבא מרב הונא אשה מהו שתבדוק עצמה כשיעור וסת כדי לחייב בעלה חטאת א"ל מי משכחת לה לבדיקה כשיעור וסת והתניא איזהו שיעור וסת משל לשמש ועד שעומדים בצד המשקוף ביציאות השמש נכנס עד הוי וסת שאמרו לקנוח ולא לבדיקה אלא מהו שתקנח איכא דאמרי הכי בעא מיניה אשה מהו שתבדוק עצמה כדי לחייב בעלה אשם תלוי אמר לו לא תבדוק ותבדוק ומה בכך א"כ לבו נוקפו ופורש ובשעה שהיא

עוברת וכו' אמר ר' אמי אמר רבי ינאי וזהו עדן של צנועות א"ל רבי אבא בר ממל לר' אמי תנא תני צריכות ואת תני צנועות אמר ליה שאני אומר כל המקיים דברי חכמים נקרא צנוע אמר רבא ושאינו מקיים דברי חכמים צנוע הוא דלא מקרי הא רשע לא מקרי אלא אמר רבא צנועות עד שבדקו בו עצמן לפני תשמיש זה אין בודקות בו לפני תשמיש אחר ושאינן צנועות בודקות ולא איכפת להן גופא אמר רבי זירא אמר רבי אבא בר ירמיה אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק אמר ליה ר' זירא לרבי אבא בר ירמיה אין לה וסת בעיא בדיקה יש לה וסת לא בעיא בדיקה

כשיעור וסת - מיד לאחר בעילה בחטאת דאמרינן לקמן בפ"ב (נדח דף יד.) נמצא על סדין שלה אותיום כלומר מיד לאחר בעילה חייבין בקרבן דודאי דם הוה בשעת ביאה: לבדיקה - לחורין ולסדין הילכך כשיעור וסת לא משכחת לה: לקינוח - מבחוץ. אם בקינוח מצאה דם ככשיעור הזה חייבין חטאת אבל אם בבדיקה מצאה כבר ארך השיעור שהרי לא בצד המשקוף עומד אלא בידה אוחזתו ויש כאן שיעור עודף כדי הבאה מידה למשקוף ואשם תלוי איכא ולא חטאת: מהו שתבדוק - בדיקה ממש: וזהו עדן של צנועות - כלומר מדת חסידות שנו כאן ולא חובא הוא דאמרינן בפרק שני (שם.) הצנועות מתקנות להן שלישי לתקן את הבית. זהו עדן אלפני תשמיש קאי: אין בודקת בו לפני תשמיש אחר - לפי שמתוונף וכהו מראית ליבוננו בבדיקה ראשונה ושוב אין נראית בו טיפה כחרדל: יש לה וסת לא בעיא בדיקה - בתמיה. והא קתני מתניתין ביש לה וסת דבעיא בדיקה כיון דעסוקה בטהרות. ולקמן פריך לישני ליה הא בשאינה עסוקה בטהרות ומשני קסבר שמואל כי אינה עסוקה אפילו אין לה וסת לא בעיא בדיקה לבעלה הואיל ואינה עסוקה בטהרות: ערה - דחזיא לעסוקי בטהרות בעיא בדיקה לבעלה אי נמי דליכא טירחא לצעורה אבל ישנה איכא צערא ולא אטרחה רבנן אי נמי ישנה דלא חזיא לטהרות אפילו רגילה לעסוק בטהרות לא בעיא בדיקה:

א"ל יש לה וסת ערה בעיא בדיקה ישנה
לא בעיא בדיקה אין לה וסת בין ערה בין
ישנה בעיא בדיקה אמר רבא ולימא ליה
יש לה וסת לטהרות בעיא בדיקה לבעלה לא
בעיא בדיקה אין לה וסת אפילו לבעלה נמי
בעיא בדיקה ומדלא א"ל הכי ש"מ קסבר
שמואל כל לבעלה לא בעיא בדיקה ת"ר
חמרין ופועלין והבאין מבית האבל ומבית
המשתה נשיהם להם בחזקת טהרה ובאין
ושוהין עמהם בין ישנות בין ערות בד"א
שהניחן בחזקת טהרה אבל הניחן בחזקת
טומאה לעולם היא טמאה עד שתאמר לו
טהורה אני והא שמואל במאי מוקי לה אי
בשיש לה וסת קשיא ערה ואי בשאין לה
וסת קשיא בין ערה בין ישנה לעולם בשיש
לה וסת וכיון שתבעה אין לך בדיקה גדולה
מזו אמר ליה רב פפא לרבא מהו למעבד כי
הא מתניתא א"ל סודני לא דמגניא באפיה

אמר רב כהנא שאלתינהו לאינשי ביתיה
דרב פפא ודרב הונא בריה דרב יהושע כי
אתו רבנן מבי רב מצרכי לכו בדיקה ואמרו
לי לא ולישיילינהו לדידהו דילמא אינהו קא
מחמירי אנפשייהו ת"ר אשה שאין לה
וסת אסורה לשמש ואין לה לא כתובה ולא
פירות ולא מזונות ולא בלאות ויוציא ולא
מחזיר עולמית דברי ר"מ רבי חנינא
בן אנטיגנוס אומר משמשת בשני עדים הן
עותוה הן תקנוה משום אבא חנן אמרו אוי
לו לבעלה אסורה לשמש דילמא מקלקלת
ליה ואין לה כתובה כיון דלא חזיא לביאה
לית לה כתובה ולא פירות ולא מזונות
ולא בלאות תנאי כתובה ככתובה דמו ויוציא
ולא יחזיר עולמית פשיטא לא צריכא דהדרה
ואתקנה מהו דתימא ליהדרה קמ"ל דזימנין
דאזלא ומנסבא ומתקנא ואמר אילו הייתי
יודע שכך היה אפילו הייתם נותנין לי מאה

לטהרות בעיא בדיקה - כלומר העסוקה בטהרות בעיא בדיקה אפילו לבעלה:

כיון שתבעה - לתשמיש:

ולא פירות - שאוכל בעלה מנכסי מלוג שלה ולא אמרינן כיון דאין לה כתובה הימנו אישתכח
דלאו אשתו היא וליהדר לה פירי דאכל:

בשני עדים - סדינין:

מזונות - תנאי כתובה הן את תהא יתבא בבית ומיתזנא מנכסי ובלאות נמי משומת כתובה הן
ששמו לה מה שהיא מכנסת והוא מקבלן עליו לשלם לכשימות או לכשיגרשנה כמו שאנו כותבין
ודין נדוניא דהנעלת ליה וכו':

ובניה ממזרים - הילכך אומרים לו הוי יודע שהמגרש את אשתו משום וסת לא יחזיר ואפילו היא
חוזרת וקובעת ותו לא מצי למימר אילו הייתי יודע שכך כו' שהרי התרו בו וגמר בדעתו וגרשה
והכי נמי אמרינן גבי מוציא את אשתו משום שם רע או משום נדר במס' גיטין (דף מו.):

דבעי לאגבויי כתובתה - והכי קאמר ליה את אמרת אין לה כתובה ואנא סבירא לי אוי לו לבעלה
שנחסר ממנו דודאי יש לה כתובה:

מנה לא הייתי מגרשה ונמצא גט בטל ובניה
ממזרין משום אבא חנן אמרו אוי לו
לבעלה איכא דאמרי לר"מ אמר ליה דבעי
לאגבויה כתובתה איכא דאמרי לרבי חנינא
בן אנטיגנוס קא"ל דמקלקלת ליה אמר
רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנינא בן
אנטיגנוס ובמאי אי בעסוקה בטהרות הא

הדרן עלך שמאי אומר

פרק ב כל היד

דף יג

מתני' כל היד המרבה לבדוק בנשים ומאי שנא אנשים נשים לאו בנות הרגשה
משובחת ובאנשים תקצץ גמ' מ"ש נשים ניהו משובחות אנשים דבני הרגשה ניהו

הא אמר שמואל חדא זימנא - כדמותיב ואזיל מדר' אבא בר ירמיה ומינה שמעינן דס"ל לשמואל
דעסוקה בטהרות בעיא בדיקה לבעלה ושאינה עסוקה בטהרות לא בעיא בדיקה:
מאן דמתני הא לא מתני הא - לעולם בעסוקה ודקשיא לך תרתי למה לי רב יהודה דמתני הא
משמיה דשמואל לא מתני הא דר' אבא ורבי אבא לא מתני הא דרב יהודה. ואי קשיא הא רב
יהודה נמי אמר דאמר רב יהודה לעיל גבי מתני' דקתני לעיל ובשעה שהיא עוברת לשמש את
ביתה ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בעסוקה כו' לאו פירכא היא דרב יהודה לא
אשמעינן התם בעסוקה מידי דמתני' הוה שמעינן בין עסוקה בין אינה עסוקה ואתא רב יהודה
למימר ואשמעינן משמיה דשמואל דשאינה עסוקה לא בעיא בדיקה והכא אשמעינן דהלכה כר"ח
וכאותה משנה דעסוקה בטהרות בעיא בדיקה והכא עיקר. ואיתיב דמפרשי כי האי לישנא והאמר
שמואל חדא זימנא לעיל דאוקימנא למתני' דקתני משמשת בעדים בעסוקה בטהרות מאן דמתני
הא כו' לעולם בשאינה עסוקה ודקשיא לך דרב אבא בר ירמיה אהא דרב יהודה לא תקשי אמוראי
ניהו אליבא דשמואל וטועין בדבר דא"כ קשיא דרב יהודה אדרב יהודה דהא איהו גופיה אמר
דשאינה עסוקה לא בעיא בדיקה:

גמ' הרגשה - שמדעזעין אבריו כשמתחמם ורואה קרי:
אנשים - משובחת דקתני קאי מרבה אבל אתקצץ דבאנשים אפילו חדא זימנא:
לענין זיבה - שיצא זוב ממנו ורוצה לבדוק כדי למנות ראיותיו שתיים לטומאה ושלש לקרבן. זוב
דומה למי בצק של שעורים ובא מבשר המת ושכבת זרע בא מבשר החי וקשורה כלובן ביצה
שאינה מזורת:
בצרור - דבר קשה אינו מחמם:

תקצץ אי הכי מאי איריא מרבה כי לא מרבה נמי כי קתני מרבה אנשים תנא בד"א לענין שכבת זרע אבל לענין זוב אף הוא משובח כנשים ואפי' לענין שכבת זרע אם בא לבדוק בצרור או בחרס בודק ובמטלית לא והתניא בודק עצמו במטלית ובכל דבר שרוצה כדאמר אביי במטלית עבה הכא נמי במטלית עבה והיכא איתמר דאביי אהא דתנן היה אוכל בתרומה והרגיש שנודעזעו איבריו אוחו באמתו ובולע את התרומה אוחו והתניא רבי אליעזר אומר כל האוחז באמתו ומשתין כאילו מביא מבול לעולם אמר אביי במטלית עבה רבא אמר אפילו תימא במטלית רכה כיון דעקר עקר ואביי חייש דלמא אתי לאוסופי ורבא לא חייש דלמא אתי לאוסופי ולא והתניא הא למה זה דומה לנותן אצבע בעין שכל זמן שאצבע בעין עין מדמעת וחוזרת ומדמעת ורבא כל אחמומי והדר אחמומי בשעתיה

במטלית עבה - קשה היא ואינה מחממת:

שנודעזעו אבריו - שנעקר זרע מגופו:

כאילו מביא מבול - שעבירה זו היתה בידם דכתיב (בראשית ו': י"ב) כי השחית כל בשר ואמרו ברותחין קלקלו:

כיון דעקר עקר - ומשום חמום דהשתא לא נפיק מידי:

לא שכח - וכי קתני למה זה דומה דתחילתו לא יצא אלא ע"י משמוש האבר שאינו נעקר יחד אלא כשהוא ממשמש יוצא מעט מעט והולך אבל היכא דיצא מהרגשה ונעקר כולו כאחד תו לא מוסיף:

ניצוצות ניתזין - שאינו אוחו ואינו מטיל למרחוק:

איסורא - אסור לאחוז ואפילו אי אפשר לו בענין אחר אע"פ שמוציא לעז כדקתני מוטב שיוציא לעז כו':

הנחמים באלים - שמתחממים בעצי אילנות במדורות גדולים כלומר בעלי הנאות:

שנאמר (בראשית לח, י) וירע בעיני ה' (את) אשר עשה וימת גם אותו רבי יצחק ורבי אמי אמרי כאילו שופך דמים שנאמר (ישעיהו נז, ה) הנחמים באלים תחת כל עץ רענן שוחטי הילדים בנחלים תחת סעיפי הסלעים אל תקרי שוחטי אלא סוחטי רב אסי אמר כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא תחת כל עץ רענן וכתוב התם (דברים יב, ב) על ההרים הרמים ותחת כל עץ רענן רב יהודה ושמואל הוו קיימי אאיגרא דבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא אמר ליה רב יהודה לשמואל צריך אני להשתין א"ל שיננא אחוז באמתך והשתן לחוץ היכי עביד הכי והתניא ר"א אומר כל האוחז באמתו ומשתין כאילו מביא מבול לעולם אמר אביי עשאו כבולשת דתנן כבולשת שנכנס לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין להן פנאי לנסך אלמא דכיון דבעיתי לא אתי לנסוכי הכא

נמי כיון דבעיתי לא אתי להרהורי והכא מאי ביעתותא איכא איבעית אימא ביעתותא דליליא ודאיגרא ואיבעית אימא ביעתותא דרביה ואב"א ביעתותא דשכינה ואיבעית אימא אימתא דמריה עליה דקרי שמואל עליה אין זה ילוד אשה ואיבעית אימא נשוי הוה דאמר רב נחמן אם היה נשוי מותר ואיבעית אימא כי הא אורי ליה דתני אבא בריה דרבי בנימין בר חייא אבל מסייע בביצים מלמטה ואיבעית אימא כי הא אורי ליה דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן גבול יש לו מעטרה ולמטה מותר מעטרה ולמעלה אסור אמר רב המקשה עצמו לדעת יהא בנדוי ולימא אסור דקמגרי יצה"ר אנפשיה ורבי אמי אמר נקרא עברייך שכך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו לך עבוד עבודת כוכבים והולך ועובד איכא דאמרי אמר רבי אמי כל המביא עצמו לידי הרהור אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה

דשף ויתיב - שם מקום המובלע במלכות נהרדעא מפי מורי הזקן:

עשאוהו - להא דרב יהודה:

דליליא - ומתיירא שמא יפול:

עטרה - שפה גבוהה המקפת את ראש הגיד:

וירע - אלמא מיקרי רע:

ביד - מוציא זרע לבטלה:

כספחת - דכתיב בגרים (ישעיהו יד) ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב לשון ספחת שקשים לישראל כספחת שאין בקיאים במצות ומביאין פורענות ועוד שמא למדים ישראל ממעשיהן מפי מורי הזקן. ויש אומר שכל ישראל ערבים זה בזה ולא מילתא היא שלא נתערבו בשביל הגרים

כתיב הכא (בראשית לח, י) וירע בעיני
ה' וכתיב התם (תהלים ה, ה) כי לא אל
חפץ רשע אתה לא יגורך רע ואמר
ר' אלעזר מאי דכתיב (ישעיהו א, טו)
ידיכם דמים מלאו אלו המנאפים ביד תנא
דבי רבי ישמעאל (שמות כ, יג) לא תנאף
לא תהא בך ניאוף בין ביד בין ברגל
ת"ר הגרים והמשחקין בתינוקות מעכבין
את המשיח בשלמא גרים כדר' חלבו דא"ר
חלבו קשין גרים לישראל כספחת אלא
משחקין בתנוקות מאי היא אילימא משכב
זכור בני סקילה נינהו אלא דרך אברים בני
מבול נינהו אלא דנסיבי קטנות דלאו בנות
אולודי נינהו דא"ר יוסי אין בן דוד בא עד
שיכלו כל הנשמות שבגוף שנאמר (ישעיהו
נז, טז) כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני
עשיתי באנשים תקצץ איבעיא להו דינא
תנן או לטותא תנן דינא תנן כי הא דרב
הונא קץ ידא או לטותא תנן ת"ש דתניא
דאמרינן במס' סוטה (דף לז): נמצא לכל אחד מישראל שש מאות אלף ושלשת אלפים ותק"ן
בריות שכולן נתערבו זה בזה אלא לא נתערבו על הגרים:
בני סקילה נינהו - ואת אמרת מעכבים את המשיח ותו לא הלא במיתה הן נידונים:
דנסיבי קטנות - והוא ראוי להוליד נמצא בטל מפריה ורביה כל ימי קטנותה:
קץ ידא - דאמרינן בסנהדרין כל המרים ידו על חבירו תקצץ דכתיב וזרוע רמה תשבר. רב הונא
קץ ידא אלא תקצץ דינא הוא:
תקצץ ידו על טבורו - קס"ד טבורו ממש והיינו דאמרי ליה והלא כריסו נבקעת כשקוצצין שם
את ידו:
והלא כריסו נבקעת - מפני הקוץ:
מתני' מתקנות אותן - בודקות אותן ומטבילין אותן:
גמ' ומראות לה - שהיתה בקיאה במראה דם טמא ודם טהור:
מדברת ואינה שומעת - כבר שמעה ולמדה לדבר ואחר כן נתחרשה:

כדתנן חרש שדברו חכמים בכל מקום אינו
 שומע ואינו מדבר הסומא יהיה תבדוק
 לנפשה ותיחזי לחבירתה א"ר יוסי ברבי
 חנינא סומא אינה משנה ושנטרפה דעתה
 היינו שוטה שנטרפה דעתה מחמת חולי
 תנו רבנן כהן שוטה מטבילין אותו ומאכילין
 אותו תרומה לערב ומשמרין אותו שלא יישן
 ישן טמא לא ישן טהור רבי אליעזר
 ברבי צדוק אומר עושין לו כיס של עור
 אמרו לו כל שכן שמביא לידי חימום אמר
 להן לדבריהם שוטה אין לו תקנה אמרו לו
 לדברינו ישן טמא לא ישן טהור לדבריהן
 שמא יראה טפה כחרדל ותבלע בכיס תנא
 משום רבי אלעזר אמרו עושין לו כיס של
 מתכת אמר אביי ושל נחשת כדתניא רבי
 יהודה אומר רואין אותן גבעולין של אזוב
 כאילו הן של נחשת אמר רב פפא שמע
 מינה מכנסים אסורים והכתיב (שמות כח,
 מב) ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה
 ההוא כדתניא מכנסי כהנים למה הן דומין

שלא יישן - כדי שלא יתחמם ויראה:
 כיס של עור - וכשירצו להאכילו יבדקו בכיס:
 ותבלע בכיס - וקאכיל תרומה בטומאת הגוף והוי במיתה דכתיב (ויקרא כ"ב:ט') ומתו בו כי
 יחלוהו:
 רואין אותן - לענין מי חטאת קאמר לטמא במשא דבעי' עד דדרי כשיעור הזאה כדאמר בפ"ק
 (לעיל נדה ט.) כמה יהו במים ויהיה בהם כדי הזאה כדי שיטבול ראשי גבעולין ויזה כלומר כדי
 שיהא בהם כדי להזות לבד מה שהאזוב בולע:
 שמע מינה - מדקתני כל שכן שאתה מביאו לידי חימום אלמא מכנסים אסורין:
 פמלניא - סינר פורצינ"ט. חללו תלוי למטה ברוחב שלא יתעטף האבר ויתחמם:

דף יד

רוכבי גמלים אסורין לאכול בתרומה תניא
 נמי הכי רוכבי גמלים כולם רשעים הספנים
 כולם צדיקים החמרים מהן רשעים מהן
 צדיקים איכא דאמרי הא דמכף הא דלא מכף
 ואיכא דאמרי הא דמטרטין הא דלא מטרטין
 ריב"ל לייט אמאן דגני אפרקיד איני והאמר
 רב יוסף פרקדן לא יקרא קרית שמע קרית
 שמע הוא דלא יקרא הא מגנא שפיר דמי
 לענין מגנא כי מצלי שפיר דמי לענין ק"ש
 כי מצלי אסור והא ר' יוחנן מצלי וקרי ק"ש
 שאני רבי יוחנן דבעל בשר הוה **מתני'**
 דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים אחד
 לו ואחד לה והצנועות מתקנות שלישי לתקן
 את הבית נמצא על שלו טמאין וחייבין

קרבן נמצא על שלה אותיום טמאין וחייבין
 בקרבן נמצא על שלה לאחר זמן טמאין
 מספק ופטורים מן הקרבן איזהו אחר
 זמן כדי שתרד מן המטה ותדיח פניה ואח"כ
 מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה
 ר"ע אומר אף מטמאה את בועלה מודים
 חכמים לרבי עקיבא ברוואה כתם שמטמאה
 את בועלה **21'** וניחוש דלמא דם מאכולת
 הוא אמר רבי זירא אותו מקום בדוק הוא
 אצל מאכולת ואיכא דאמרי דחוק הוא אצל
 מאכולת מאי בינייהו איכא בינייהו
 דאשתכח מאכולת רצופה להך לישנא דאמר
 בדוק הוא הא מעלמא אתאי להך לישנא
 דאמר דחוק הוא אימא שמש רצפה

דמכף - לשון אוכף של חמור. אם יש לו אוכף האבר אינו מתחמם שהעץ קשה הוא ואם אין לו
 אוכף מתחמם בבשר החמור אבל דרך גמלים לרכוב בלא אוכף אלא במרדעת ומתחמם:
 אפרקיד - פניו למעלה וגנות הוא שפעמים שיתקשה אבר תוך שינתו ויתגלה ועוד שידי מונחות
 לו על אברו ומתחמם:
 מצלי - מוטה מעט על צדו:
 מתני' אחד לו ואחד לה - לקנח לאחר תשמיש:
 נמצא דם על שלו - ואפילו לאחר זמן ששהה לאחר בעילה זמן ארוך קודם קינוח בידוע שהיה דם
 בשעת תשמיש:
 את פניה - פניה שלמטה:
 גמ' מאכולת - כינה. ואמאי טמאין ודאי לשרוף תרומה ולהתחייב בקרבן ודאי להוי ספק לתלות
 תרומה ולהביא אשם תלוי ולא חטאת דדלמא דם מאכולת הוא שהיה באותו מקום באשה וכשבעל
 נדבק בו:
 רצופה - מעוכה על העד רחוק מן הדם קצת. ללישנא דבדוק כיון דקים להו לרבנן דאין שם
 מאכולת ודאי דם מגופה הוא שהרי העד היה בדוק לה קודם הקינוח ומאכולת (מעלמא הוא) התם
 בעד שהיא רצופה) וללישנא דדחוק איכא לספוקי שמא האי דם ממאכולת ומתוך שדחוק הוא
 מעכה השמש בשעת תשמיש:
 ולמחר מצאה עליה דם - על הירך:

אתמר בדקה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה
 ולמחר מצאה עליה דם אמר רב טמאה נדה
 א"ל רב שימי בר חייא והא חוששת אמרת
 לן איתמר נמי אמר שמואל טמאה נדה
 וכן מורין בי מדרשא טמאה נדה אתמר
 בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא
 ולמחר מצאה עליו דם א"ר יוסף כל ימיו
 של ר' חייא טימא ולעת זקנתו טיהר
 איבעיא להו היכי קאמר כל ימיו טימא משום
 נדה ולעת זקנתו טיהר משום נדה וטימא
 משום כתם או דלמא כל ימיו טימא משום
 כתם ולעת זקנתו טיהר מולא כלום תא שמע
 דתניא בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו
 בקופסא ולמחר מצאה עליו דם רבי אומר
 טמאה משום נדה ורבי חייא אמר טמאה
 משום כתם אמר לו ר' חייא אי אתה מודה
 שצריכה כגריס ועוד א"ל אבל אמר לו א"כ
 (אתה) אף אתה עשיתו כתם ורבי סבר
 בעינן כגריס ועוד לאפוקי מדם מאכולת
 וכיון דנפק לה מדם מאכולת ודאי מגופה
 אתא מאי לאו בזקנותו קאי הא בילדותו
 טימא משום נדה שמע מינה משתבח ליה
 רבי לרבי ישמעאל ברבי יוסי ברבי חמא
 בר ביסא דאדם גדול הוא אמר לו לכשיבא
 לידך הביאהו לידי כי אתא א"ל בעי מינאי
 מילתא בעא מיניה בדקה בעד שאינו בדוק
 לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם
 מהו אמר לו כדברי אבא אימא לך או
 כדברי רבי אימא לך א"ל כדברי רבי אימא
 לי אמר רבי ישמעאל זהו שאומרין עליו
 דאדם גדול הוא היאך מניחין דברי הרב
 ושומעין דברי התלמיד ור' חמא בר ביסא
 סבר רבי ריש מתיבתא הוא ושכיחי רבנן
 קמיה ומחזדי שמעתתיה מאי רבי ומאי רבי
 יוסי אמר רב אדא בר מתנא תנא רבי מטמא
 ורבי יוסי מטהר ואמר רבי זירא כשטימא

טמאה נדה - טומאה ודאית דכיון דהעד בדוק לה שלא היה בו דם קודם בדיקה ודאי מגופה אתאי
 על העד ומשם הוטח בירכה ולא אמרינן דלמא מעלמא אתא על ירכה וספק טומאה היא:
 ולמחר מצאה עליו דם - על העד ואיכא לספוקי דלמא מקמי הכי הוה ביה. להכי לא נקט הכא
 טחתו בירכה דא"כ הוה להו תרי ספיקי לקולא חדא דלמא לאו מן העד הוטח על ירכה ואפילו
 את"ל מן העד אתא דלמא כיון דאינו בדוק מקמי הכי הוה:
 משום נדה - טומאה ודאית דכיון דחזקת דמים שם לא מספקין במקמי הכי:
 לאפוקי מדם מאכולת - דכיון דאינו בדוק לה כל כמה דליכא כגריס ועוד הוה לה לספוקי בדם
 מאכולת קודם בדיקה:
 מאי לאו בזקנותו קאי - מדפליג עליה דרבי רביה:
 אמר ליה - רבי ישמעאל לרבי חמא בעי מינאי מילתא:
 כדברי אבא - רבי יוסי או כדברי רבי ולקמן תני פלוגתייהו בשמעתין:
 לעצמו טיהר - לטעמיה אזיל דאמר נמי הכי בדוכתא אחריתי (לקמן נדה דף נט:):
 צריכה - מטילה מים:

רבי כר"מ וכשטיהר רבי יוסי לעצמו טיהר מ"ט בעינן חתיכה משתי חתיכות איזהו דתניא האשה שהיתה עושה צרכיה וראתה דם ר"מ אומר אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי והא א"ר יוסי בר' חנינא כשטימא ר"מ לא טימא אלא משום כתם ואילו רבי משום נדה קאמר א"ל אנן הכי קאמרינן כי איתמר ההיא משום נדה איתמר נמצא על שלה אותיום טמאין וכו' ת"ר איזהו שיעור וסת משל לשמש ועד שעומדין בצד המשקוף ביציאת שמש נכנס עד הוי וסת שאמרו לקינוח אבל לא לבדיקה נמצא על שלה לאחר זמן וכו' תנא וחייבין אשם תלוי ותנא דידן

מ"ט בעינן חתיכה משתי חתיכות איזהו דתניא האשה שהיתה עושה צרכיה וראתה דם ר"מ אומר אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי והא א"ר יוסי בר' חנינא כשטימא ר"מ לא טימא אלא משום כתם ואילו רבי משום נדה קאמר א"ל אנן הכי קאמרינן כי איתמר ההיא משום נדה איתמר נמצא על שלה אותיום טמאין וכו' ת"ר איזהו שיעור וסת משל לשמש ועד שעומדין בצד המשקוף ביציאת שמש נכנס עד הוי וסת שאמרו לקינוח אבל לא לבדיקה נמצא על שלה לאחר זמן וכו' תנא וחייבין אשם תלוי ותנא דידן

משום כתם - טומאת ספק לתלות ואילו רבי לעיל טימא משום נדה דקתני רבי אומר טמאה נדה: הוי וסת שאמרו - לחייבה בחטאת:

תנא וחייבין באשם תלוי - אנמצא לאחר אותיום קאי דקתני במתניתין ופטורין מן הקרבן: בעינן חתיכה משתי חתיכות - דכתיב באשם תלוי (ויקרא ה'י"ז) אחת מכל מצות ה' וקסבר יש אם למקרא מצוות קרינן הילכך בעינן שתיים אחת של איסור ואחת של היתר ואכל אחת ואינו יודע איזהו אכל אשתו ואחותו עמו בבית ובא על אחת מהן כסבור אשתו היא ונודע ששתייהן היו במטה ואינו יודע על איזהו מהן בא אבל הכא חדא חתיכה היא ספק שריא ספק אסורה ותנא ברא סבר יש אם למסורת והכי פליגי במסכת כריתות (דף יז): שתושיט - ועודה במטה הא כדי שתרד שיעורא רבה ואינה מטמאה את בועלה אלא כשאר מגע מעת לעת:

מאי אחר - דקתני במתני' איזהו אחר זמן כדי שתרד לאו אחר אותיום קאי דטמאים מספק אלא איזהו אחר זמן שהוא אחר אותו שלאחר אותיום שאינה מטמאה את בועלה לרבנן אלא לר"ע כדי שתרד כו':

והא עלה קתני כו' - אלמא אטמאין מספק קאי משום שטמאה את בועלה אפי' לרבנן: הכי קאמר - חסורי מחסרה והכי קתני איזהו אחר זמן שהן טמאין מספק כדי שתושיט אבל שהתה כדי שתרד מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה רבי עקיבא אומר מטמאה את בועלה ואפילו כל מעת לעת:

והא אח"כ קתני - דקתני במתני' ואח"כ מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה כו' אלמא כששהתה יותר מכדי שתרד הוא דפליגי אבל בכדי שתרד טומאה אפילו לרבה וקשיא ברייתא דכדי שתושיט: עד בידה - שאינה צריכה להושיט ידה תחת הכר הוי שיעורא בכדי שתרד ותדיח באותו עד:

כדי שתירד מן המטה ותדיח את פניה אין
עד בידה כדי שתושיט ידה לתחת הכר או
לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו מיתיבי
איזהו אחר זמן דבר זה שאל רבי אלעזר
ברבי צדוק לפני חכמים באושא ואמר להם

דף טו

שמא כרבי עקיבא אתם אומרים שמטמא את בועלה אמרו לו לא שמענו אמר להם כך פרשו חכמים ביבנה לא שהתה כדי שתדך מן המטה ותדיח את פניה תוך זמן הוא זה וטמאין מספק ופטורין מקרבן וחייבין באשם תלוי שהתה כדי שתדך מן המטה ותדיח את פניה אחר הזמן הוא זה וכן כשהתה מעת לעת ומפקידה לפקידה בועלה מטמא משום מגע ואינו מטמא משום בועל רבי עקיבא אומר אף מטמא משום בועל רבי יהודה בנו של רבן יוחנן בן זכאי אומר בעלה נכנס להיכל ומקטיר קטורת בשלמא לרב חסדא היינו דמטהרי רבנן אלא לרב אשי אמאי מטהרי רבנן וכי

תימא דאין עד בידה האי עד בידה ואין עד בידה מיבעי ליה קשיא רבי יהודה בנו של רבן יוחנן בן זכאי אומר בעלה נכנס להיכל ומקטיר קטורת ותיפוק ליה דהוה נוגע במעט לעת שבנדה הוא דאמר כשמאי דאמר כל הנשים דיין שעתן ותיפוק ליה דהוה בעל קרי בשלא גמר ביאתו ומודים חכמים לרבי עקיבא ברוואה כתם אמר רב למפרע ורבי מאיר היא ושמאל אמר מכאן ולהבא ורבנן היא מכאן ולהבא פשיטא מהו דתימא הואיל ומעת לעת דרבנן וכתמים דרבנן מה מעת לעת לא מטמאה את בועלה אף כתמים לא מטמאה את בועלה קא משמע לן ואימא הכי נמי התם אין שור שחוט

לא שהתה כדי שתדך - אלא כדי שתשב ותבדוק ועודה במטה טמאין מספק דהיינו אחר אות יום כרב חסדא:

שהתה כדי שתדך - דנפיש שיעוריה:

וכן מעת לעת - כלומר כשיעור הזה ומכאן ולהלן כל מעת לעת של בעילה אם בדקה ומצאתה טמאה בועלה מטמאה משום נוגע במעט לעת בנדה טומאת ערב וספק מדרבנן לתלות ואינו מטמא משום בועל נדה טומאת שבעה ואפילו לתלות:

בשלמא לרב חסדא - דאמר כדי שתדך אחר אחר הוא היינו דמטהרי רבנן:

וכי תימא דאין עד בידה - דאחר שתדך הוצרכה להושיט דהוה להו תרי שיעורי א"כ איבעי ליה למיתני ולפלוגי בין עד בידה לאין עד בידה דלא תיפוק חורבה מיניה דהשתא משמע דאפילו עד בידה דלא שהתה אלא כדי שתדך מטהרי רבנן ומדלא מפליג ש"מ דודאי מטהרי רבנן בכדי שתדך לחודיה:

בשלא גמר ביאתו - ואפילו הכי לר"ע מטמאה את בועלה דהעראה בנדה כגמר ביאה דכתיב (ויקרא כ"ז"ח) את מקורה הערה אבל לענין קרי עד שזירע:

ור"מ היא - דמחמיר בכתמים כדאמר בפ"ק (לעיל נדה ה.) ולקמן בפרק בא סימן (נדה דף נב:): פשיטא - מאי מודי הא בלמפרע פליגי לגבי מעת לעת ולא במכאן ולהבא:

וכתמים דרבנן - אפי' מכאן ולהבא:

אין שור שחוט - דאתמול לא חזאי אלא סייג בעלמא הוא:

לפניך הכא יש שור שחוט לפניך וכן אמר
ריש לקיש למפרע ורבי מאיר היא רבי יוחנן
אמר מכאן ולהבא ורבנן היא **מתני'**
כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן הבאין מן
הדרך נשיהן להן בחזקת טהרה **ג'** למה
ליה למתני הבאין מן הדרך סד"א הני מילי
היכא דאיתיה במתא דרמיא אנפשה ובדקה
אבל היכא דליתא במתא דלא רמיא אנפשה
לא קא משמע לן אמר ריש לקיש משום
רבי יהודה נשיאה והוא שבא ומצאה בתוך
ימי עונתה אמר רב הונא ל"ש אלא שאין
לה וסת אבל יש לה וסת אסור לשמש כלפי
לייא אדרבה איפכא מסתברא אין לה וסת
אימא חזאי יש לה וסת וסת קביע לה
אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב הונא
ל"ש אלא שלא הגיע שעת וסתה אבל הגיע
שעת וסתה אסורה קסבר וסתות דאורייתא
רבה בר בר חנה אמר אפילו הגיע שעת
וסתה נמי מותרת קסבר וסתות דרבנן רב
מתני' כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן - בלא בדיקה שלא הוזכרה בדיקה אלא לעסוקה בטהרות:
גמ' בתוך ימי עונתה - ל' יום לראייה אבל לאחר ל' בעיא בדיקה הואיל וסתם נשים חזיין לסוף
עונה:
לא שנו - דכי מצאה תוך ימי עונתה לא בעיא בדיקה:
וסתות דרבנן - הצריכוה חכמים לבדוק ביום וסתה שמא תראה ומיהו היכא דלא הוה בעיר ולא
ידעינן אי בדקה אי לא בדקה לא מספקינן לה בטומאה:
מחשב ימי וסתה - אם שהה בדרך שבעה ימים אחר וסתה דעכשיו עומדת בימים שיכולה להטהר
אפילו הגיע וסתה אמרינן טבלה ואין צריך לשואלה:
דבזיוא - בושה היא לטבול עד שיפייסנה:
ודאי ראתה מי א"ר יוחנן - שלא יהא צריך לשואלה ואפילו היא זקנה:
הוי ספק - להיתר:
והא הכא דודאי טבל - דהא חזינן שנגמרה מלאכתן וממורחין הן:

אשי מתני הכי אמר רב הונא לא שנו אלא
שאין לה וסת לימים אלא יש לה וסת לימים
ולקפיצות כיון דבמעשה תליא מילתא אימא
לא קפיץ ולא חזאי אבל יש לה וסת לימים
אסורה לשמש קסבר וסתות דאורייתא רבה
בר בר חנה אמר אפילו יש לה וסת לימים
מותרת קסבר וסתות דרבנן אמר רב
שמואל משמיה דרבי יוחנן אשה שיש לה
וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה
אמר ליה רב שמואל בר ייבא לרבי אבא
אמר רבי יוחנן אפילו ילדה דבזיוא למטבל
אמר ליה אטו ודאי ראתה מי אמר רבי יוחנן
אימר דאמר רבי יוחנן ספק ראתה ספק לא
ראתה ואם תמצא לומר ראתה אימא טבלה
אבל ודאי ראתה מי יימר דטבלה הוה ליה
ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי
ולא והתניא חבר שמת והניח מגורה מלאה
פירות אפילו הן בני יומן הרי הן בחזקת
מתוקנין והא הכא ודאי טבל ספק מעושר

ספק אינו מעושר וקאתי ספק ומוציא מידי
 ודאי התם ודאי וודאי הוא כדרב חנינא
 חזנא דאמר רב חנינא חזנא חזקה על
 חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו
 מתוקן ואיבעית אימא ספק וספק הוא
 וכדרכי אושעיא דא"ר אושעיא מערים אדם
 על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא
 בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר ואכתי
 אין ספק מוציא מידי ודאי והתניא מעשה
 בשפחתו של מסיק אחד ברימון שהטילה
 נפל לבור ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר
 אם נקבה ובא מעשה לפני חכמים וטהרוהו
 מפני שחולדה וברדלס מצויים שם והא הכא
 דודאי הטילה נפל ספק גררוהו ספק לא
 גררוהו וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי לא
 תימא הטילה נפל לבור אלא אימא

איבעית אימא ספק וספק הוא - דכי היכי דמספקא לן אי מעשרי אי לא ה"נ מספקא לן דלמא לא
 טביל ולא איחייב במעשר דאימא כרבי אושעיא עיילה ומכניסה במוץ שלה דאין טביל מתחייב
 במעשר אלא בראיית פני הבית כשרואה את הפתח וכיון דבשעת ראיית פני הבית לא נגמרה
 מלאכתו למעשר תו לא מיחייבא אע"פ שהוא דשה וממרחא לאחר שהכניסה מידי דהוה אמכניס
 פירות דרך גגו וקרפיפו לבית אפילו היא ממורחת דקיימא לן דפטורה מן המעשר הואיל ולא
 ראתה את הפתח:

אם זכר הוא כו' - כהן חכם היה ומורה הוראות ומתכוין להורות לה ימי טומאה וטהרה. אי נמי
 שגורה אצלו בבית ונוגעת בתרומתו ורוצה להזהר ממנה כל ימי טומאתה. וי"א לידע אימתי יהא
 זמן הבאת קרבנה אם יארע במשמרתו אם לאו. ולא סבירא לי דבשביל תור עולה אחת לכולה
 משמרה לא עייל האי כהן נפשיה להכי ועוד שהרי היא יכולה לאחר קרבנה כל זמן שתמצא וגם
 לשון ראשון אינו נראה דאי חכם הוא כלום הוא בא להאחיל ולעבור על לאו דטומאת מת אלא
 כהן עם הארץ היה או קטן ושגרתו אשה להציץ ולראות:

וטהרוהו - מאהל המת:

דף טז

כמין נפל והא לידע אם זכר אם נקבה
 קתני ה"ק ובא כהן והציץ בו לידע אם
 נפל הפילה אם רוח הפילה ואת"ל נפל
 הפילה לידע אם זכר אם נקבה ואיבעית
 אימא כיון דחולדה וברדלס מצויים שם ודאי
 גררוהו בעו מיניה מרב נחמן וסתות
 דאורייתא או דרבנן אמר להו מדאמר
 הונא חברין משמיה דרב אשה שיש לה
 וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף
 ראתה חוששת לוסתה וחוששת לראייתה
 אלמא וסתות דאורייתא איכא דאמרי
 הכי קא"ל טעמא דראתה הא לא ראתה
 אין חוששין אלמא וסתות דרבנן איתמר
 אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא
 בדקה ולבסוף בדקה אמר רב בדקה ומצאת
 טמאה טמאה טהורה טהורה ושמואל אמר

אפילו בדקה ומצאת טהורה נמי טמאה מפני
 שאורח בזמנו בא לימא בוסתות קמיפלגי
 דמ"ס דאורייתא ומ"ס דרבנן אמר ר'
 זירא דכ"ע וסתות דאורייתא כאן שבדקה
 עצמה כשיעור וסת כאן שלא בדקה עצמה
 כשיעור וסת ר"נ בר יצחק אמר בוסתות
 גופיהו קמיפלגי דמ"ס וסתות דאורייתא
 ומר סבר וסתות דרבנן אמר רב ששת
 כתנאי ר' אליעזר אומר טמאה נדה ורבי
 יהושע אומר תבדק והני תנאי כי הני תנאי
 דתניא רבי מאיר אומר טמאה נדה וחכ"א
 תבדק אמר אביי אף אנן נמי תנינא דתנן
 ר"מ אומר אם היתה במחבא והגיע שעת
 וסתה ולא בדקה טהורה שחרדה מסלקת
 את הדמים טעמא דאיכא חרדה הא ליכא
 חרדה טמאה אלמא וסתות דאורייתא לימא

ודאי גררוהו - הלכך ודאי ודאי הוא:
 וסתות דאורייתא או דרבנן - הא דקיימא לן דבעי בדיקה בשעת וסתה דאורייתא היא דאם לא
 בדקה טמאה ואפילו בדקה אחר זמן ומצאתה טהורה דאורח בזמנו בא ודם חזאי ונפל לקרקע או
 דרבנן הוא דאצרכוה ואם לא בדקה טהורה:
 ולבסוף ראתה - בבדיקה ראשונה שבדקה עצמה לאחר זמן ומצאתה טמאה:
 טעמא דראתה - דכיון דבבדיקה ראשונה מצאתה טמאה אם בדקה נמי בשעת וסתה הוה משכחא:
 דכ"ע - אפי' רב מודה דוסתות דאורייתא והא דקאמר דבמצאתה טהורה שחרדה כשבדקה כשיעור
 וסת של וסתה דודאי אי הוה דם הוה משכחא ושמואל סבר אפי' הכי טמאה דאורח בזמנו בא
 הואיל ולא בדקה בשעת וסת ממש:
 טמאה נדה - אם הגיע וסתה ולא בדקה. קסבר וסתות דאורייתא:
 תבדק - לאחר וסתה מצאתה טמאה טמאה משעת וסתה טהורה טהורה:
 אף אנן נמי תנינא - דלרבי מאיר וסתות דאורייתא:
 הוראה דם מחמת מכה - שיש לה במעיה:

הני תנאי בהא נמי פליגי דתניא הרואה דם כל תשמיש או תשמש לאור הנר ובה"א דיה מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה דברי רשב"ג רבי אומר אם יש לה וסת חוששת לוסתה מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר וסתות דאורייתא ומר סבר וסתות דרבנן אמר רבינא לא דכ"ע וסתות דרבנן והכא במקור מקומו טמא קמיפלגי רשב"ג סבר אשה טהורה ודם טמא דקאתי דרך מקור ואמר ליה רבי אי חיישת לוסת אשה נמי טמאה ואי לא חיישת לוסת מקור מקומו טהור הוא **מתני'** בית שמאי אומרים צריכה ב' עדים על כל תשמיש ותשמיש או תשמש לאור הנר בית הלל אומרים דיה בשני עדים כל הלילה: **גמ'** ת"ר אע"פ שאמרו המשמש מטתו לאור הנר הרי זה מגונה בש"א צריכה שני עדים על

כל תשמיש או תשמש לאור הנר ובה"א דיה בשני עדים כל הלילה תניא אמרו להם ב"ש לב"ה לדבריהם ליחוש שמא תראה טיפת דם כחרדל בביאה ראשונה ותחפנה שכבת זרע בביאה שניה א"ל ב"ה אף לדבריהם ליחוש עד שהרוק בתוך הפה שמא נימוק והולך לו אמרו להם לפי שאינו דומה נימוק פעם אחת לנימוק שתי פעמים תניא א"ר יהושע רואה אני את דברי ב"ש אמרו לו תלמידיו רבי כמה הארכת עלינו אמר להם מוטב שאאריך עליכם בעוה"ז כדי שיאריכו ימיהם לעוה"ב אמר ר' זירא מדברי כולם נלמד בעל נפש לא יבעול וישנה רבא אמר בועל ושונה כי תניא ההיא לטהרות תניא נמי הכי בד"א לטהרות אבל לבעלה מותרת ובד"א שהניחה בחזקת

אם יש לה וסת חוששת לוסתה - כלומר כשאין לה וסת קבוע מודינא לך שאף על פי שעברה עונתה תולה במכה אבל אם יש לה וסת קבוע וראתה ביום וסתה אפי' מחמת מכה חיישין שמא טיפת נדה מעורבת בו:

מקומו טמא - וכל דם הבא דרך שם ואפילו אינו דם נדה הוי אב הטומאה לטמא אדם טומאת ערב ואם נגעה בטהרות טמאים. וקאמר ליה רבי כו' ולהקל על דבריו בא וה"ק אם יש לה וסת כלומר אם אתה אומר לטמאה מפני וסתה חוששת לוסתה כלומר יש לך לטמאה טומאת שבעה והואיל ואינך חושש לך שהרי אתה אומר טהורה משום נדה שוב אין לה טומאה:

מתני' שני עדים - חדשים על כל תשמיש אחד לפניו ואחד לאחריו ולמחר תענין בהם: שמא תראה - בביאה ראשונה ויעמידוהו כותלי בית הרהם וכיון דלא מצריכיתו בדיקה בין תשמיש לתשמיש כי הדר משמש תחפנה שכבת זרע בביאה שניה וכי בדקה לאחר תשמיש אחרון לא מינכר למחר ונהי נמי דלדידן משמשא לאחר קינוח ואע"ג דלא ידעינן עד למחר מיהו בעינן מוכיחה קיים דאי לא הכי מה הועילו חכמים בתקנתם:

עד שהרוק בתוך הפה כו' - רוק דם. פה אותו מקום. כלומר אפילו כשהיתה בודקת לאחר תשמיש שמא ראתה טפה כחרדל וחפתה שכבת זרע באותה ביאה עצמה:

הארכת - החמרת:

בעל נפש - חסיד:

בד"א - דבעיא בדיקה:

טהרה אבל הניחה בחזקת טמאה לעולם היא
 בחזקתה עד שתאמר לו טהורה אני א"ר
 אבא א"ר חייא בר אשי אמר רב בדקה בעד
 ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק מתקיף לה
 ר' אילא אילו איתא מי לא משמשה ואע"ג
 דלא ידעה השתא נמי תשמש א"ל רבא
 זו מוכיחה קיים וזו אין מוכיחה קיים
 א"ר יוחנן אסור לאדם שישמש מטתו ביום
 אמר רב המנונא מאי קרא שנאמר (איוב ג,
 ג) יאבד יום אולד בו והלילה אמר הורה
 גבר לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון
 ריש לקיש אמר מהכא (משלי יט, טז) בזה
 דרכיו ימות ור"ל האי קרא דר' יוחנן מאי
 דריש ביה מבעי ליה לכדדריש רבי חנינא
 בר פפא דדריש ר' חנינא בר פפא אותו
 מלאך הממונה על ההריון לילה שמו ונוטל
 טפה ומעמידה לפני הקב"ה ואומר לפני
 רבש"ע טפה זו מה תהא עליה גבור או חלש
 חכם או טיפש עשיר או עני ואילו רשע

בדקה בעד - בלילה לפני תשמיש:
 זו מוכיחה קיים - הרי העד לפנינו ולמחר תראה בו ומהני לה לטהרות דכי אצרכוה רבנן לשמש
 בעדים משום טהרות הוא וגם אם ימצא דם באותו שלפני תשמיש תביא חטאת כפרתה:
 בזה דרכיו - תשמיש כמו (משלי י"ט) דרך גבר בעלמה. והמשמש ביום בא לידי בזיון שמא
 יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו:
 הכל בידי שמים - כל מדותיו וקורותיו של אדם באין לו בגזרת מלך חוץ מזו:
 מאי הורה גבר - מדסמך הריון ללילה ש"מ למדרש הכי לילה ניתן להריון ולא יום מדאסמכיה
 קרא שמעינן לדר' יוחנן ומגופה דקרא שמעינן להא דר' חנינא בר פפא:
 מיבעי ליה כו' - והיינו בזה דרכיו שמגנה עצמו שמלעזין עליו בני המדינה במנהגו:
 והמושיב שבת - לתלמידים במרומי קרת אחת שנראה מגסי הרוח ועוד שמפסיקין אותן עוברי
 דרכים:

דף יז

ומשתין מים ערום לפני מטתו והמשמש
מטתו בפני כל חי אמר ליה רב יהודה
לשמואל ואפי' לפני עכברים א"ל שיננא
לא אלא כגון של בית פלוני שמשמשי
מטותיהן בפני עבדיהם ושפחותיהם ואינהו
מאי דרוש (בראשית כב, ה) שבו לכם פה
עם החמור עם הדומה לחמור רבה בר
רב הונא מקרקש זגי דכילתא אביי באלי
דידבי רבא באלי פרוחי אמר ר"ש בן
יוחי ה' דברים הן שהעושה אותן מתחייב
בנפשו ודמו בראשו האוכל שום קלוף ובצל
קלוף וביצה קלופה והשותה משקין מזוגין
שעבר עליהן הלילה והלן בבית הקברות
והנוטל צפרניו וזורקן לרה"ר והמקיז דם
ומשמש מטתו האוכל שום קלוף כו' ואע"ג
דמנחי בסילתא ומציירי וחתימי רוח רעה
שורה עליהן ולא אמרן אלא דלא שייר בהן
עיקרן או קליפתן אבל שייר בהן עיקרן או
קליפתן לית לן בה והשותה משקין מזוגין

שעבר עליהן הלילה אמר רב יהודה אמר
שמואל והוא שלנו בכלי מתכות אמר רב
פפא וכלי נתר ככלי מתכות דמו וכן אמר
רבי יוחנן והוא שלנו בכלי מתכות וכלי נתר
ככלי מתכות דמו והלן בבית הקברות כדי
שתשרה עליו רוח טומאה זימנין דמסכנין
ליה והנוטל צפרניו וזורקן לרשות
הרבים מפני שאשה מעוברת עוברת עליהן
ומפלת ולא אמרן אלא דשקיל בגנוסטרי
ולא אמרן אלא דשקיל דידיה ודכרעיה ולא
אמרן אלא דלא גז מידי בתרייהו אבל גז
מידי בתרייהו לית לן בה ולא היא לכולה
מילתא חיישינן ת"ר ג' דברים נאמרו
בצפרנים שורפן חסיד קוברן צדיק זורקן
רשע והמקיז דם ומשמש מטתו דאמר
מר מקיז דם ומשמש מטתו הויין לו בנים
ויתקין הקיזו שניהם ושמשו הויין לו בנים
בעלי ראתן אמר רב ולא אמרן אלא דלא
טעים מידי אבל טעים מידי לית לן בה אמר

מקרקש זגי - פעמונים התלויים בכילה שסביב מטתו מקשקשן בעת תשמיש לסור בני ביתו משם:
דמו בראשו - נענש על עצמו וחובת דמו נדרשת ממנו לאחר מיתתו וראיה לדבר ודמו בראשונו
דמרגלים (יהושע ב' י"ט) חובת דמו יהא מוטל בראשונו:

בסילתא - סל:

רוח טומאה - כמדת הלצים שקורין גרמנטי"ר האוחזים את העיניים:

בגנוסטרי - מספרים:

חסיד - עדיף מצדיק. כשקוברן איכא למיחש דהדרי ומגלו:

ויתקין - חלשים:

רב חסדא אסור לו לאדם שישמש מטתו
 ביום שנאמר (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך
 כמוך מאי משמע אמר אביי שמא יראה
 בה דבר מגונה ותתגנה עליו אמר רב הונא
 ישראל קדושים הם ואין משמשין מטותיהן
 ביום אמר רבא ואם היה בית אפל
 מותר ות"ח מאפיל בכסותו ומשמש תנן או
 תשמש לאור הנר אימא תבדוק לאור הנר
 ת"ש אע"פ שאמרו המשמש מטתו לאור
 הנר הרי זה מגונה אימא הבדוק מטתו לאור
 הנר הרי זה מגונה תא שמע ושל בית
 מונבז המלך היו עושין ג' דברים ומזכירין
 אותן לשבח היו משמשין מטותיהם ביום
 ובדקין מטותיהם במילא פרהבא ונוהגין
 טומאה וטהרה בשלגים קתני מיהא משמשין
 מטותיהן ביום אימא בודקין מטותיהם
 ביום הכי נמי מסתברא דאי ס"ד משמשין
 מזכירין אותן לשבח אין ה"נ דאגב דאיכא
 אונס שינה מגניא באפיה ובדקין מטותיהן

במילא פרהבא מסייע ליה לשמואל דאמר
 שמואל אין בודקין את המטה אלא בפקולין
 או בצמר נקי ורך אמר רב היינו דכי הואי
 התם בערבי שבתות הוו אמרי מאן בעי
 פקולי בנהמא ולא ידענא מאי קאמרי אמר
 רבא הני שחקי דכיתנא מעלי לבדיקה איני
 והא תנא דבי מנשה אין בודקין את המטה
 לא בעד אדום ולא בעד שחור ולא בפשתן
 אלא בפקולין או בצמר נקי ורך לא קשיא
 הא בכיתנא הא במאני דכיתנא ואיבעית
 אימא הא והא במאני דכיתנא הא בחדתי הא
 בשחקי נוהגין טומאה וטהרה בשלגין תנן
 התם שלג אינו לא אוכל ולא משקה חישב
 עליו לאכילה אינו מטמא טומאת אוכלין
 למשקה מטמא טומאת משקין נטמא
 מקצתו לא נטמא כולו נטהר מקצתו נטהר
 כולו הא גופא קשיא אמרת נטמא מקצתו
 לא נטמא כולו והדר תני נטהר מקצתו נטהר
 כולו למימרא דנטמא כולו אמר אביי כגון

תלמיד חכם - דידע לאצטנועי נפשיה:

אף על פי שאמרו המשמש מטתו כו' - כדאיתא בברייטא דלעיל בריש שמעתין ומסקנא או תשמש
 לאור הנר אלמא מגונה הוא דהוי אבל איסורא ליכא מדקתני או תשמש והשתא ליכא למימר תבדוק
 דא"כ מאי אע"פ שאמרו כו':

מילא פרהבא - קוטרין. מתוך שהוא לבן נראית בו טיפה כחרדל. לישנא אחרינא צמר נקי ורך:
 ומזכירין חכמים אותן לשבח - בתמיה. נהי אי הוה מותר בעלמא הוה תמיה לן וכ"ש שמזכירין
 לשבח ומה הוא שבתן:

פקולין - קוטרין:

שחקי דכיתנא - בגדים בלויין של פשתן:

חישב עליו וכו' - דקרוב הוא להיות משקה יותר מאוכל:

לא נטמא כו' - דאינו חבור אלא כל קורט בפני עצמו חשוב ואינו טמא אלא מקום מגע טומאה:
 שהעבירו - לשלג:

שהעבירו על אויר תנור דהתורה העידה
 על כלי חרס אפילו מלא חרדל **מתני'**
 משל משלו חכמים באשה החדר והפרוזדור
 והעלייה דם החדר טמא דם העלייה טהור
 נמצא בפרוזדור ספקו טמא לפי שחזקתו
 מן המקור **גמ'** רמי בר שמואל ורב
 יצחק בריה דרב יהודה תנו נדה בי רב
 הונא אשכחינהו רבה בר רב הונא דיתבי
 וקאמרי החדר מבפנים והפרוזדור מבחוץ
 ועלייה בנויה על שתיהן ולול פתוח בין
 עלייה לפרוזדור נמצא מן הלול ולפנים
 ספקו טמא מן הלול ולחוץ ספקו טהור
 אתא ואמר ליה לאבוה ספקו טמא אמרת
 לן מר והא אנן שחזקתו מן המקור תנן
 א"ל אנא הכי קאמינא מן הלול ולפנים ודאי
 טמא מן הלול ולחוץ ספקו טמא אמר
 אביי מאי שנא מן הלול ולחוץ דספקו טמא

מתני' החדר והפרוזדור - בגמ' מפרש היכי קיימי:

דם החדר טמא - והיינו מקור:

גמ' חדר מבפנים ופרוזדור מבחוץ - שניהם זה אצל זה בעובי גופה חדר לצד אחוריה ופרוזדור לפניה וכותלי רחם למטה באמצע פרוזדור ודרך שם דמים יוצאים:
 ספקו טמא - דאי מעלייה אתא מן הלול ולחוץ איבעי ליה לאשתכוחי דהא כי נחית מן הלול לפרוזדור כלפי חוץ הוא יורד ויוצא דרך יציאה ואינו חוזר לצד אחוריה. ולקמן פריך ודאי טמא הוי ואמאי קתני ספקו טמא:

ספקו טמא - ולא ודאי מדקתני מן הלול ולחוץ ספקו טהור:

מן הלול ולפנים ודאי טמא - ומתניתין מן הלול ולפנים:

דספקו טמא - ולא אמרינן ודאי טהור:

אי בתר חששא אזלת - דלא מחזקת ליה לדם כמנהגו והילוכו אלא באת לחוש לקורות הנולדות כגון שחתה:

חייבין עליו - אם נכנסה למקדש דודאי טמאה. ולקמן מפרש אי מן הלול ולפנים אי לחוץ:

להך לישנא - דאי בתר חששא אידי ואידי ספקא הוא:

להך לישנא - דבתר חזקה מסייע ליה לר' חייא ומתוקמא במן הלול ולפנים:

דף יח

ופליגא דרב קטינא לרב הונא לא פליגי טמא ולא שהשליא ולד אלא שאין שליא
 כאן מן הלול ולפנים כאן מן הלול ולחוץ בלא ולד ר"ש אומר נמוק הולד עד שלא
 אלא לרמי בר שמואל ולרב יצחק בריה דרב יצא חתיכה דתנן המפלת יד חתוכה ורגל
 יהודה דאמרי מן הלול ולחוץ ספקו טהור מן חתוכה אמו טמאה לידה ואין חוששין שמא
 הלול ולפנים ספקו טמא הני במאי מתוקמא מגוף אטום באת ותו ליכא והאיכא תשע
 מן הלול ולפנים לימא פליגא דרבי חייא חנויות דתניא תשע חנויות כולן מוכרות
 לא קשיא כאן כשנמצא בקרקע פרוזדור בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח
 וכאן שנמצא בגג פרוזדור אמר רבי יוחנן מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספקו
 בשלשה מקומות הלכו בו חכמים אחר הרוב אסור ובנמצא הלך אחר הרוב טמאה
 ועשאו כדאי מקור שליא חתיכה מקור הא קאמרינן איסור לא קאמרינן והאיכא תשע
 דאמרן שליא דתנן שליא בבית הבית צפרדעין ושרץ אחד ביניהם ונגע באחד מהן

לרב הונא - דאמר ליה לבריה מן הלול ולפנים ודאי מן הלול ולחוץ ספקא:
 אלא לרמי בר שמואל ולרב יצחק - דאמרי מן הלול ולחוץ ספק טהור - על כרחך הני מתני'
 דר' חייא ודרב קטינא במאי מיתוקמי במן הלול ולפנים דהא מן הלול ולחוץ אפילו ספקא ליכא
 דהא טהור קאמרינן ודרב קטינא קיימא כוותיהו אלא רבי חייא דאמר טמאה ודאית לימא פליגא
 עלייהו דלדידהו ליכא טמאה ודאית:

ומשנינן לא פליגי הא דרבי חייא דאמר ודאי במן הלול ולפנים בקרקע פרוזדור דהיינו כדרך
 יציאתו מן החדר ודמי ורב יצחק דאמרי ספק טמא בגג פרוזדור שקרוב לעלייה ולעולם בתר
 חזקה אזלי ומודו בקרקע פרוזדור במתני' וכדברי חייא אבל בגגו במן הלול ולפנים על כרחך יצא
 זה ממנהג הילוכו דהבא מן החדר היה לו לימצא בקרקע פרוזדור שהחדר נמוך ושוה לפרוזדור
 ואם מן העלייה בא הוה לו לימצא מן הלול ולחוץ הלכך איכא למיתליה בתרי ספיקי דילמא מעלייה
 אתא לפרוזדור ואזדקרה או מחדר אתא לפרוזדור וע"י שנזדקרה עלה הדם מלמטה למעלה כיון
 דרמי ורב יצחק לא יהבי טעמא למיתלייהו איכא לאוקמי בשניו אבל לאבוי לישנא דבתר חששא
 ליכא לשנויי הכי ופליג דר' חייא עליה דכיון דאבוי תלי טעמא בחששא וכל היכא דאיכא למיחש
 להאי ולהאי משוי ליה ספק אפילו בקרקע פרוזדור איכא לספוקי בחדר ולעלייה הילכך דרבי חייא
 פליג עליה:

ועשאו כדאי - משום דאזלינן בתר רובא:
 הבית טמא - אף אם אין ולד נראה הבית טמא משום אהל המת:
 יד חתוכה - מחותכת בצורתה בחיתוך אצבעות:
 ספקו אסור - דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וכיון שלקחה ממקום הקביעות מחזקין לה כמחצה
 על מחצה:

ובנמצא - בקרקע דה"ל מופרש מהן ולא לקחו ממקום הקביעות:
 ברשות היחיד כו' - דהוה ליה ספק ואע"ג דרובא צפרדעים ואין להם טמאה כיון דשרץ קבוע
 ביניהם הוה ליה מחצה על מחצה:

ואינו יודע באיזה מהן נגע ברה"י ספקו טמא
 ברה"ר ספקו טהור ובנמצא הלך אחר
 הרוב טומאה דאשה קאמרינן טומאה בעלמא
 לא קאמרינן והאיכא הא דאמר רבי יהושע
 בן לוי עברה בנהר והפילה מביאה קרבן
 ונאכל הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד
 מעליא ילדן מתניתין קאמרינן שמעתתא
 לא קאמרינן והא כי אתא רבין אמר מתיב
 רבי יוסי בר רבי חנינא טועה ולא ידענא
 מאי תיובתיה מאי לאו לא תיובתא אלא
 סייעתא לא דלמא לא תיובתא ולא סייעתא
 למעוטי מאי אילימא למעוטי רובא
 דאיכא חזקה בהדיה דלא שרפינן עליה את
 התרומה והא אמרה ר' יוחנן חדא זימנא
 דתנן תינוק הנמצא בצד העיסה ובצק בידו
 ובנמצא - שפירש אחד מהן למקום אחר ונגע בו אדם שם טהור דהשתא לאו קבוע הוי ואמרינן
 כל דפריש מרובא פריש וצפרדע הוא:
 שמעתתא - ר' יהושע בן לוי אמורא הוא ושלשה מקומות דאמר ר' יוחנן משנה או ברייתא הן:
 והא כי אתא רבין אמר - בפ' המפלות (לקמן נדה דף כט.):
 מאי לאו - ה"ק רבין דהא מתני' לאו תיובתא היא דרבי יהושע אלא סייעתא אלמא מתני' אמרה
 כרבי יהושע ואשכחן ארבעה מקומות בטומאת נשים במתני' שהלכו אחר הרוב וקשיא לר' יוחנן
 דלא קחשיב אלא תלת:
 למעוטי מאי - ג' מקומות דקאמר רבי יוחנן דמשמע הני ותו לא למעוטי מאי דמשום רובא לא
 נשוויה כודאי:
 אילימא למעוטי רובא - בטומאת אשה:
 לטפח - בשרצים:
 סמוך מיעוטא לחזקה - והוה להו לטהר תרי ורובא לחודיה לטמא ואין א' עומד במקום שנים:
 זו היא חזקה כו' - חזקה זו שאנו מחזיקין סתם רוב תינוקות מטפחין חזקה גמורה החזיקוה לעשותה
 כודאי ולשרוף עליה תרומה:
 אלא למעוטי רובא דרבי יהודה - דאע"ג דאמר זיל בתר רובא הכי גמר לה ר' יוחנן דטמא דקאמר
 רבי יהודה לתלות קאמר ולא לשרוף:
 של ארבע כו' - שהחתיכה מארבע מראות דם טמא השנויין במתני' ואע"ג דחמשה תנן שחור
 אדום הוא אלא שלקה דכיון דמראה דם טמא יש בה אמרינן כולו דם הוא וטמאה נדה ורבנן סברי
 אין זה דם אלא בשר:

שאר מיני דמים טהורה ורבי יוחנן אמר

של ארבע מיני דמים דברי הכל טמאה ושל

שאר דמים דברי הכל טהורה לא נחלקו אלא

כשהפילה

דף יט

ואינה יודעת מה הפילה רבי יהודה סבר
 זיל בתר רוב חתיכות ורוב חתיכות של
 ארבע מיני דמים היוין ורבנן סברי זיל
 בתר רוב חתיכות לא אמרינן **מתני'**
 חמשה דמים טמאים באשה האדום והשחור
 וכקרבן כרכום וכמימי אדמה וכמזוג בש"א
 אף כמימי תלתן וכמימי בשר צלי וב"ה
 מטהרים הירוק עקביא בן מהללאל מטמא
 וחכמים מטהרין אמר רבי מאיר אם אינו
 מטמא משום כתם מטמא משום משקה רבי
 יוסי אומר לא כך ולא כך איזהו אדום כדם
 המכה שחור כחרת עמוק מכן טמא דיהה מכן
 טהור וכקרבן כרכום כברור שבו וכמימי
 אדמה מבקעת בית כרם ומיצף מים וכמזוג
 שני חלקים מים ואחד יין מן היין השרוני
גמ' מנלן דאיכא דם טהור באשה דלמא
 כל דם דאתי מינה טמא אמר רבי חמא בר

יוסף אמר רבי אושעיא אמר קרא (דברים
 יז, ח) כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם
 לדם בין דם טהור לדם טמא אלא מעתה
 בין נגע לנגע הכי נמי בין נגע טמא לנגע
 טהור וכי תימא ה"נ נגע טהור מי איכא וכי
 תימא (ויקרא יג, יג) כולו הפך לבן טהור
 הוא ההוא בזה מקרי אלא בין נגעי אדם
 לנגעי בתים ולנגעי בגדים וכולן טמאין הכא
 נמי בין דם נדה לדם זיבה וכולן טמאין האי
 מאי בשלמא התם איכא לאפלוגי בנגעי אדם
 ובפלוגתא דרבי יהושע ורבנן דתנן אם
 בהרת קודם לשער לבן טמא ואם שער לבן
 קודם לבהרת טהור ספק טמא ורבי יהושע
 אומר כהה ואמר רבה כהה וטהור בנגעי
 בתים כי הא פלוגתא דרבי אלעזר ברבי
 שמעון ורבנן דתנן ר"א בר"ש אומר לעולם
 אין הבית טמא עד שיראה כשני גריסין על

מתני' וכקרבן כרכום - כזוית גן שכרכום גדל בו:
 אם אינו מטמא משום כתם כו' - מפרש בגמרא:
 כדם המכה - מפרש בגמ':

בית כרם - מקום ומשם מביא אדמה ונותנה בכלי:

גמ' אלא מעתה כו' עד וכולן טמאין לשון קושיא הוא:

בשלמא התם - גבי נגעים אע"ג דכולהו לטמא איכא לאוקומי קרא דאירי בפלוגתא דזקן ממרא
 וסנהדרין שבדורו דכתיב (דברים י"ז:י"ב) והאיש אשר יעשה בזדון כגון דמפלגי בנגעי אדם
 ובפלוגתא דרבי יהושע כו' דקאמר זקן ממרא כחד מינייהו וסנהדרין כחד מינייהו:

אם בהרת קודמת לשער לבן טמא - דשער לבן מסימני טומאה וכגון שקדמתו בהרת דכתיב (ויקרא
 י"ג:כ"ה) והנה נהפך שער לבן בבהרת:

שיעור נגע כגריס לאורך ולרוחב:

כתיב קיר - ומראיהו שפל מן הקיר (שם):

שני אבנים בשני כותלים בקרן זוית ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס מ"ט דר"א בר"ש כתיב (ויקרא יד) קיר וכתוב קירות איזהו קיר שהוא כשני קירות הוי אומר זה קרן זוית בנגעי בגדים בפלוגתא דר' יונתן בן אבטולמוס ורבנן דתניא ר' יונתן בן אבטולמוס אומר מנין לפריחת בגדים שהיא טהורה נאמר ויקרא י"ג:ל"ט קרחת וגבחת בבגדים ונאמר קרחת וגבחת באדם מה להלן פרח בכולו טהור אף כאן נמי פרח בכולו טהור אלא הכא אי דם טהור ליכא במאי פליגי וממאי דהני טהורין והני טמאין אמר רבי אבהו דאמר קרא (מלכים ב:ג:כב) ויראו מואב את המים אדומים כדם למימרא דדם אדום הוא אימא אדום ותו לא א"ר אבהו אמר קרא ויקרא יב, ז דמיה ויקרא כ, יח דמיה הרי כאן ארבעה והא אנן חמשה תנן אמר רבי חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה תניא נמי הכי שחור כחרת עמוק מכן טמא דיהה אפי' ככחול טהור ושחור

זה לא מתחלתו הוא משחיר אלא כשנעקר הוא משחיר משל לדם מכה לכשנעקר הוא משחיר בש"א אף כמימי תלתן ולית להו לב"ש דמיה דמיה הרי כאן ארבעה אב"א לית להו ואב"א אית להו מי לא א"ר חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה ה"נ מלקא הוא דלקי וב"ה מטהרין היינו תנא קמא איכא בינייהו לתלות הירוק עקביא בן מהללאל מטמא ולית ליה לעקביא דמיה דמיה הרי כאן ארבעה אב"א לית ליה ואב"א אית ליה מי לא א"ר חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה הכא נמי מלקא הוא דלקי וחכמים מטהרין היינו ת"ק איכא בינייהו לתלות א"ר מאיר אם אינו מטמא משום כתם כו' א"ר יוחנן ירד ר"מ לשיטת עקביא בן מהללאל וטימא וה"ק להו לרבנן נהי דהיכא דקא משכחת כתם ירוק אמנא לא מטמאיתו היכא דקחזיא דם ירוק מגופה תטמא אי הכי אם אינו מטמא משום כתם מטמא משום משקה משום רואה מבעיא

פריחה - פריחה צרעת בכולהו:

למימרא דדם אדום הוא - ואלו כולם אדומין הן:

דמיה דמיה - והיא גלתה את מקור דמיה (שם כ) וטהרה ממקור דמיה (שם יב) הרי ד' מיני אדמומית טמאה בה אבל שלמטה מהן לאו דם הוא:

דיהה מכן אפילו - הוא שחור ככחול טהור הואיל ואינו שחור כחרת:

היינו ת"ק - דאמר ה' דמים ותו לא:

ירד ר' מאיר כו' - ומטמא דם ירוק משום נדה:

תטמא משום משקה - כרוקה וכמי רגליה אם נוגעין בו אדם וכלים וטהרות באותו דם ירוק שראתה בימי נדותה שהיתה נדה מדם אדום ואמאי מטהריתו לגמרי:

ליה אלא ה"ק להו נהי היכא דקא חזיא דם
 ירוק מעיקרא לא מטמאיתו היכא דחזיא דם
 אדום והדר חזיא דם ירוק תטמא מידי דהוה
 אמשקה זב וזבה ורבנן דומיא דרוק מה
 רוק שמתעגל ויוצא אף כל שמתעגל ויוצא
 לאפוקי האי דאין מתעגל ויוצא אי הכי שפיר
 קאמרי ליה רבנן לר' מאיר אלא ה"ק להו
 להוי כמשקה להכשיר את הזרעים ורבנן
 בעי (במדבר כג:כד) דם חללים וליכא אי
 הכי שפיר קאמרי ליה רבנן לר' מאיר
 אלא הכי קאמר להו אלפיה בג"ש כתיב הכא
 (שיר השירים ד':יג) שלחך פרדס רמונים
 וכתוב התם (איוב ה, י) ושולח מים על פני
 חוצות ורבנן אדם דן ק"ו מעצמו ואין אדם
 דן ג"ש מעצמו רבי יוסי אומר לא כך וכו'
 היינו ת"ק הא קמ"ל מאן ת"ק רבי יוסי וכל

שמתעגל ויוצא - שמתאסף תחלה ואח"כ יוצא לאפוקי דם בין טמא בין טהור כשהוא בא נוטף
 ויוצא ראשון ראשון:

להוי כמשקה להכשיר זרעים - שאם יגע שרץ בהן יטמא ואמאי מטהריתו לגמרי:
 אלפיה בג"ש - להכשיר את הזרעים:

אין אדם דן ג"ש מעצמו - אא"כ קבלה מרבו הל"מ דדלמא קרא למילתא אחריתי איצטריך:
 שור - דמו אדום כדאמר בסדר יומא (דף נו:) האי חיור והאי סומק:
 דם שחיטה משתנה והולך:

צפור חיה - דם היוצא מצפור חי ע"י מכה:

הרגה מאכולת - אשה הרוואה כתם בבגדה אם הרגה מאכולת תולה בה. ואי קשיא הא שיעור כתם
 כגריס ועוד ומאכולת כולי האי לא הוי כדאמר בפירקין בעינן כגריס ועוד לאפוקי מדם מאכולת
 לא קשיא ההיא לר' חנינא בן אנטיגנוס הא לרבנן בפרק הרוואה כתם (לקמן נדה דף נח:) דלא
 בעי האי שיעור:

אמי ורדינאה - נאה כוור ובגיטין (דף מא.) קרי ליה אמי שפיר נאה. ל"א ורדינאה מקום הוא
 ששמו ורדינא בעירובין (דף מט.):

תולה - כתמה:

רב נחמן - אמתני' קאי:

ותלה רבי מאיר - כתם:

אמר ר"נ בר יצחק כגון שנכנסה לחופה ולא

נבעלה ר"נ אמר כדם הקזה מיתיבי מעשה

ותלה ר"מ

דף כ

בקילור ורבי תלה בשרף שקמה מאי לאו
אאדום לא אשאר דמים אמימר ומר
זוטרא ורב אשי הוו יתבי קמיה אומנא שקלי
ליה קרנא קמייתא לאמימר חזייה אמר להו
אדום דתנן כי האי שקלי ליה אחריתי אמר
להו אשתני אמר רב אשי כגון אנא דלא
ידענא בין האי להאי לא מבעי לי למחזי
דמא שחור כחרת אמר רבה בר רב
הונא חרת שאמרו דיו תניא נמי הכי שחור
כחרת ושחור שאמרו דיו ולימא דיו אי
אמר דיו הוה אמינא כי פכחותא דדיותא
קמ"ל כי חרותא דדיותא איבעיא להו
בלחה או ביבשתא תא שמע דרבי אמי פלי
קורטא דדיותא ובדיק בה אמר רב יהודה
אמר שמואל כקיר כדיו וכענב טמאה וזוהי
ששנינו עמוק מכן טמאה אמר רבי אלעזר
כזית כזפת וכעורב טהור וזוהי ששנינו דיהה
מכן טהור עולא אמר כלבושא סיואה
עולא אקלע לפומבדיתא חזייה לההוא טייעא

דלבוש לבושא אוכמא אמר להו שחור דתנן
כי האי מרטו מיניה פורתא פורתא יהבו
ביה ארבע מאה זווי רבי יוחנן אמר
אלו כלים האוליירין הבאים ממדינת הים
למימרא דאוכמי נינהו והאמר להו רבי
ינאי לבניו בני אל תקברוני לא בכלים
שחורים ולא בכלים לבנים שחורים שמא
אזכה ואהיה כאבל בין החתנים לבנים שמא
לא אזכה ואהיה כחתן בין האבלים אלא
בכלים האוליירין הבאים ממדינת הים אלמא
לאו אוכמי נינהו לא קשיא הא בגלימא הא
בפתורא אמר רב יהודה אמר שמואל
וכולם אין בודקין אלא על גבי מטלית לבנה
אמר רב יצחק בר אבודימי ושחור על גבי
אדום אמר רב ירמיה מדפתי ולא פליגי הא
בשחור הא בשאר דמים מתקיף לה רב אשי
אי הכי לימא שמואל חוץ משחור אלא אמר
רב אשי בשחור גופיה קמיפלגי אמר
עולא כולן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור

אומנא - מקיז דם בקרן:

חרת שאמרו דיו - כלומר לא כשחורוית חרת הניתן במים אלא שחורוית חרת הניתן בדיו:

בלחה - בדיו לחה כדמפרש:

כקיר - שעה שחורה:

עולא אשחור דמתניתין קאי דקתני טמא:

אוליירין - בלנים מחממי מרחצאות. לשון אחר שם מקום:

וכולן - חמשה דמים:

כולם - הדמים:

אפי' דיהה מכן ליטמא - דהאי אדום הוה וע"י לקותא הושחר:

כשחור ואלא מאי שנא שחור דנקט סד"א   אביי תלתא דרי ותלתא טרפן הויין   נקוט
הואיל ואמר רבי חנינא שחור אדום הוא   דרא מציעאה וטרפא מציעתא בידך   כי
אלא שלקה הילכך אפילו דיהה מכן נמי   אתו לקמיה דרבי אבהו אמר להו בגושיהו
ליטמא קמשמע לן   רבי אמי בר אבא   שנינו וכמימי אדמה תנו רבנן כמימי אדמה
אמר וכולן עמוק מכן טמא דיהה מכן נמי   מביא אדמה שמנה מבקעת בית כרם ומציף
טמא חוץ משחור אלא מאי אהני שיעוריה   עליה מים דברי רבי מאיר רבי עקיבא אומר
דרבנן לאפוקי דיהה דדיהה ואיכא דאמרי   מבקעת יודפת רבי יוסי אומר מבקעת סכני
רמי בר אבא אמר וכולן עמוק מכן טהור   רבי שמעון אומר אף מבקעת גנוסר וכיוצא
דיהה מכן טהור חוץ משחור ולהכי מהני   בהן תניא אידך וכמימי אדמה מביא אדמה
שיעוריה דרבנן בר קפרא אמר וכולן עמוק   שמנה מבקעת בית כרם ומציף עליה מים
מכן טמא דיהה מכן טהור חוץ ממזג שעמוק   כקליפת השום ואין שיעור למים משום דאין
מכן טהור דיהה מכן טהור בר קפרא אדיהו   שיעור לעפר ואין בודקין אותן צלולין אלא
ליה ודכי אעמיקו ליה ודכי אמר רבי חנינא   עורין צללו חוזר ועוכרן וכשהוא עוכרן
כמה נפיש גברא דלביה כמשמעיה וכקרן   אין עוכרן ביד אלא בכלי   איבעיא להו
כרכום תנא לח ולא יבש   תני חדא כתחתון   אין עוכרין אותן ביד אלא בכלי דלא לרמיה
ולא כעליון ותניא אידך כעליון ולא כתחתון   בידיה ולעכרינהו אבל במנא כי עכר ליה
ותניא אידך כעליון וכל שכן כתחתון ותניא   בידיה שפיר דמי או דלמא דלא לעכרינהו
אידך כתחתון וכל שכן כעליון   אמר   בידיה אלא במנא   ת"ש כשהוא בודקן אין

דיהה דדיהה - שנדחה ממראיתו יותר מדאי:

עמוק מכן טהור - אם מאותו מראה הוא אבל אם האדים הרבה עד שבא לכלל אחד משאר המראות של מעלה הימנו הרי בא לחדא מהנך דמתני':

כתחתון - עלה תחתון:

תלתא דרי - דעלין הוו זו למעלה מזו:

נקוט דרא מציעא - לבדוק בה את הדם:

בגושיהו שנינו - לבדוק בהן ולא לאחר תלישתן:

ואין שיעור למים - משום דאין שיעור לעפר - אלא יביא עפר כמו שירצה אם רב אם מעט ויציף על מים כעובי קליפת השום למעלה מן העפר:

לא לרמיה בידיה - לא יתן העפר אל תוך ידו ויעכור המים בעפר שבידו אע"פ שחוזר ונותנו בכלי לאחר עכירה:

אלא בכוס - של זכוכית. אלמא לא לירמי עפר במים בכפו ויבדוק:

אמר להו במקומה שנינו - שאין האדמה דומה לדם אלא במקומה אבל הביאה במקום אחר נשתנה

בודקן אלא בכוס ועדיין תבעי לך בדיקה
 בכוס עכירה במאי תיקן כי אתו לקמיה
 דרבה בר אבוא אמר להו במקומה שנינו רבי
 חנינא פלי קורטא דגרגשתא ובדיק ביה לייט
 עליה רבי ישמעאל ברבי יוסי באסכרה רבי
 חנינא הוא דחכים כולי עלמא לאו חכימי
 הכי אמר רבי יוחנן חכמתא דרבי חנינא
 גרמא לי דלא אחזי דמא מטמינא מטהר
 מטהרנא מטמא אמר רבי אלעזר ענוותנותא
 דרבי חנינא גרמא לי דחזאי דמא ומה רבי
 חנינא דענותן הוא מחית נפשיה לספק וחזי
 אנא לא אחזי אמר רבי זירא טבעא דבבל
 גרמא לי דלא חזאי דמא דאמינא בטבעא לא
 ידענא בדמא ידענא למימרא דבטבעא תליא
 מלתא והא רבה הוא ידיע בטבעא ולא ידע
 בדמא כל שכן קאמר ומה רבה ידיע בטבעא
 לא חזא דמא ואנא אחזי עולא אקלע
 לפומבדיתא אייתו לקמיה דמא ולא חזא אמר
 ומה רבי אלעזר דמרא דארעא דישראל הוה

מראיתיה:

דמרא דארעא דישראל - בקי במראות דם מכל חכמי ארץ ישראל כדמפרש לקמן: פומבדיתא
 אתריה דרב יהודה בשילהי פ"ק דסנהדרין (דף יז:): סבי דפומבדיתא רב יהודה ורב עינא:
 ארציה - הריח בו:
 איפרא הורמיז - נכרית היתה וכן שמה ואעפ"כ היתה משמרת עצמה מנדות וקרובה להתגייר ואף
 קרבנות היתה שולחת. ולשון יוני איפרא חן כמו אפריון נמטייה לרבי שמעון (ב"מ דף קיט.):
 שלח לה - משום דורון:
 לא חזינא - דדילמא אשתני ואע"ג דמראה דם טהור יש לה דלמא אי אייתא טיפתא קמיייתא הוה
 מיחזי טמא:
 בין טמאה לטהורה - כשכלין ימי טהר של זכר או של נקבה וראתה ביום ארבעים ואחד או ביום
 שמונים ואחד:

דזהימא לא חזינא בין טמאה לטהורה
 ודאי חזינא ילתא אייתא דמא לקמיה דרבה
 בר בר חנה וטמי לה הדר אייתא לקמיה
 דרב יצחק בריה דרב יהודה ודכי לה והיכי
 עביד הכי והתניא חכם שטימא אין חברו
 רשאי לטהר אסר אין חבירו רשאי להתיר
 מעיקרא טמויי הוה מטמי לה כיון דא"ל
 דכל יומא הוה מדכי לי כי האי גונא והאידנא
 הוא דחש בעיניה דכי לה ומי מהימני
 אין והתניא נאמנת אשה לומר כזה ראיתי
 ואבדתי ואיבעיא להו כזה טיהר איש פלוני
 חכם מהו תא שמע נאמנת אשה לומר כזה
 ראיתי ואבדתי שאני התם דליתיה לקמה
 תא שמע דילתא אייתא דמא לקמיה דרבה
 בר בר חנה וטמי לה לקמיה דרב יצחק בריה
 דרב יהודה ודכי לה והיכי עביד הכי והתניא
 חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר וכו'
 ואמרינן טמויי הוה מטמי לה כיון דאמרה
 ליה דכל יומא מדכי לה כי האי גונא והאידנא

מעיקרא טמויי טמי לה - רב יצחק משום כבודו דרבה בר בר חנה:
 כזה ראיתי - מביאה דם אחר או שלה או של חברתה ואומרת כזה ראיתי ואבדתי אם דם זה טהור
 לא מספקין ליה בטומאה משום דם האבוד דמהימנא למימר כזה ראיתי:
 כזה טיהר לי פלוני כו' מהו - שתסמוך עליה חברתה שהראתה דמה לזו ואמרה לה כדם זה שלך
 הראתי גם אני לפלוני חכם וטיהר:
 נאמנת אשה כו' - אלמא קים לה במראה דמים:
 אגמריה סמך - דפשיטא ליה דטהור והאי דהוה מטמא מעיקרא משום כבודו דרבה בר בר חנה
 אבל אי הוה מספקא ליה לא הוה סמך עלה:
 ראה ביום - לאותו דם עצמו:
 מעיקרא אחזקיה בטומאה - כלומר אמש לא מספק טימא אלא שפיר חזייה ואחזיק בטומאה דאמרי'
 לקמן רבי בדק לאור הנר:
 בין העמודים - היכא דגרסי ואע"ג דליכא נהורא כולי האי:

דף כא

השרוני נידון ככרמלי חי ולא מזוג חדש ולא ישן אמר רב יצחק בר אבודימי וכולן אין בודקין אותן אלא בכוס טבריא פשוט מאי טעמא אמר אביי של כל העולם כולו מחזיק לוג עושין אותו ממנה שני לוגין עושין אותו ממאתים כוס טבריא פשוט אפי' מחזיק שני לוגין עושין אותו ממנה ואיידי דקליש ידיע ביה טפי

הדרן עלך כל היד

מתני' המפלות חתיכה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה ר' יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה המפלת כמין קליפה כמין שערה כמין עפר כמין יבחושין אדומים תטיל למים אם נמוחו טמאה ואם לאו טהורה המפלת כמין דגים חגבים שקצים ורמשים לא נחלקו אלא שהפילה ואינה יודעת מה הפילה רבי יהודה סבר זיל בתר רוב חתיכות ורוב חתיכות של (מיני) ארבעת מיני דמים הויין ורבנן סברי לא אמרינן רוב חתיכות של ארבעת מיני דמים איני והא כי אתא רב הושעיא מנהרדעא אתא ואייתי מתניתא בידיה המפלת חתיכה אדומה שחורה ירוקה

בכוס טבריא של זכוכית פשוט - טנב"ש ואיידי דקליש נראה בו אדמומית היין:

מתני' המפלת חתיכה אם יש עמה דם טמאה - משום נדה:

כמין שערה - שער:

מין דגים - נמי לאו ולד הוא וטעמא מפרש בגמרא הלכך אי איכא דם טמאה נדה ואם לאו טהורה:

תשב לזכר - ימי טומאת שבעה וימי טהרה ל"ג וכל דמים שתראה בהן טהורין:

לזכר ולנקבה - לחומרא ימי טומאה דנקבה שבועים וימי טוהר כלים לסוף ארבעים יום כזכר ולא פ' כנקבה. ובגמרא מפרש מאי שנא דלחיה ועוף קרי ולד יותר מדגים:

גמ' של ד' מיני דמים - דקסבר היא גופה דם הלכך טמאה נדה אבל ולד לא הוי:

לא אמרינן כו' - דקסברי אין רוב חתיכות של ארבע מיני דמים דלא אתחזק לן האי רובא:

ירוקה ולבנה - לאו מארבע מיני דמים הן אלא אדום וכמימי אדמה וכקורן כרכום וכמזוג. ושחור

לא קא חשיב דהיינו אדום אלא שלקה:

ולבנה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו	ופליג ותו לרבי יוחנן דאמר של ארבעת
טהורה רבי יהודה אומר בין כך ובין כך	מיני דמים דברי הכל טמאה הא קתני אדומה
טמאה קשיא לשמואל בחדא ולרבי יוחנן	ושחורה ופליגי רבנן וכי תימא כי פליגי
בתרתי לשמואל בחדא דאמר שמואל לא	רבנן אירוקה ולבנה אבל אדומה ושחורה
טימא רבי יהודה אלא בחתיכה של ארבעת	לא אלא אדומה ושחורה למאן קתני לה
מיני דמים והא קתני ירוקה ולבנה ופליג	אילימא רבי יהודה השתא ירוקה ולבנה
רבי יהודה וכי תימא כי פליג רבי יהודה	טמאה אדומה ושחורה מיבעיא אלא לאו
אדומה ושחורה ואירוקה ולבנה לא אלא	רבנן ופליגי אלא אמר רב נחמן בר יצחק
ירוקה ולבנה למאן קתני לה אילימא	באפשר לפתיחת הקבר בלא דם קמיפליגי
רבנן השתא אדומה ושחורה מטהרי רבנן	ובפלוגתא דהני תנאי דתניא קשתה שנים
ירוקה ולבנה מיבעיא אלא לאו לרבי יהודה	ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה

פרק ג המפלת חתיכה

הרי זו ספק לידה ספק זיבה מביאה קרבן	בחתיכה של ארבעה מיני דמים אבל של
ואינו נאכל רבי יהושע אומר מביאה קרבן	שאר מיני דמים טהורה איני והא כי אתא
ונאכל שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם	רב הושעיא מנהרדעא אתא ואייתי מתניתא
לישנא אחרינא אמרי לה אמר רב יהודה	בידיה המפלת חתיכה אדומה ושחורה ירוקה
אמר שמואל לא טימא רבי יהודה אלא	ולבנה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו

למאן קתני לה - כלומר להודיע דבריו של מי בא:

אלא לר' יהודה - להודיע דאירוקה ולבנה נמי פליגי:

ותו לרבי יוחנן וכו' - כלומר הך קושיא דירוקה ולבנה לא איבעי לן לפרושי דכי היכי דקשיא ליה לשמואל קשיא ליה לרבי יוחנן דהא רבי יוחנן נמי אמר על שאר מינין לרבי יהודה טהורה והכא קתני ירוקה ולבנה ופליג רבי יהודה ותו קשיא אחריתי לר' יוחנן דאמר של ארבעת מיני דמים דברי הכל כו':

הכי גרסינן וכי תימא כי פליגי רבנן אירוקה ולבנה אלא אדומה ושחורה למאן קתני לה כו' **אלא לאו רבנן ופליגי :**

פתיחת הקבר - הרחם:

שאי אפשר - הלכך מה נפשך אם ולד הוא הרי כאן לידה ואם אינו ולד הרי כאן זיבה דבשלישי חזאי:

טהורה ורבי יהודה אומר בין כך ובין כך
 טמאה קתני אדומה ושחורה ירוקה ולבנה
 ופליג ר' יהודה וכי תימא כי פליג ר' יהודה
 אאדומה ושחורה אבל ירוקה ולבנה לא
 אלא ירוקה ולבנה מאן קתני לה אילימא
 לרבנן השתא אדומה ושחורה קא מטהרי
 רבנן ירוקה ולבנה מיבעיא אלא לאו לר'
 יהודה ופליג אלא אמר רב יהודה באפשר
 לפתיחת הקבר בלא דם קמיפלגי ובפלוגתא
 דהני תנאי דתניא קשתה שנים ולשלישי
 הפילה ואינה יודעת מה הפילה הרי זו ספק
 לידה ספק זיבה מביאה קרבן ואינו נאכל
 רבי יהושע אומר מביאה קרבן ונאכל לפי
 שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ת"ר
 המפלת חתיכה סומכוס אומר משום רבי
 מאיר וכן היה רבי שמעון בן מנסיא אומר
 כדבריו קורעה אם יש דם בתוכה טמאה
 ואם לאו טהורה כרבנן ועדיפא מדרבנן
 כרבנן דאמרי אפשר לפתיחת הקבר בלא
 דם ועדיפא מדרבנן דאינה סברי עמה אין

בתוכה לא וסומכוס סבר אפילו בתוכה
 ותניא אידך המפלת חתיכה ר' אחא אומר
 קורעה אם תוכה מאדים טמאה ואם לאו
 טהורה כסומכוס ועדיפא מסומכוס
 ותניא אידך המפלת חתיכה רבי בנימין אומר
 קורעה אם יש בה עצם אמו טמאה לידה
 אמר רב חסדא ובחתיכה לבנה וכן כי אתא
 זוגא דמן חדייב אתא ואייתי מתניתא בידיה
 המפלת חתיכה לבנה קורעה אם יש בה
 עצם אמו טמאה לידה אמר רבי יוחנן
 משום רבי שמעון בן יוחי המפלת חתיכה
 קורעה אם יש בה דם אגור טמאה ואם
 לאו טהורה כסומכוס וקילא מכולהו בעא
 מיניה רבי ירמיה מרבי זירא הוואה דם
 בשפופרת מהו (ויקרא טו:ז) בבשרה אמר
 רחמנא ולא בשפופרת או דלמא האי בבשרה
 מיבעי ליה ששטמאה מבפנים כבחוזין אמר
 ליה בבשרה אמר רחמנא ולא בשפופרת
 דאי בבשרה מבעי ליה ששטמאה מבפנים
 כבחוזין א"כ נימא קרא (בבשר) מאי בבשרה

ועדיפא - חמירא:

אם תוכה מאדים - הבשר מאדים ואפי' אין שם דם ממש:
 כסומכוס - דאמר תוכה כעמה ועדיפא מדסומכוס דאיהו בעי דם ממש:
 טמאה לידה - ויש לה ימי טוהר ותשב לזכר ולנקבה ימי טומאה דנקבה וימי טוהר דזכר:
 אגור - דם הרבה:

בשפופרת - הכניסה קנה חלול באותו מקום ונמצא בתוכו דם:
 אם יש בה דם אגור כו' - ומאי שנא משפופרת:
 דרכה של אשה לראות דם בחתיכה - הלכך בבשרה קרינא ביה דמין במינו לא חייץ:
 שפיר - עור הולד קודם שנבראו בתוכו גידים ועצמות ובשר:

שמע מינה תרתי והא"ר יוחנן משום רבי
 שמעון בן יוחי המפלת חתיכה קורעה אם
 יש בה דם אגור טמאה ואם לאו טהורה
 הכי השתא התם דרכה של אשה לראות דם
 בחתיכה הכא אין דרכה של אשה לראות דם
 בשפופרת לימא שפופרת תנאי היא דתניא
 המפלת חתיכה אף על פי שמלאה דם אם יש
 עמה דם טמאה ואם לאו טהורה רבי אליעזר
 אומר בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה ר'
 אליעזר היינו תנא קמא אימא שרבי אליעזר
 אומר בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה
 וחכמים אומרים אין זה דם נדה אלא דם
 חתיכה תנא קמא נמי טהורי מטהר אלא
 דפלי פלווי איכא בינייהו תנא קמא סבר
 בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה והוא הדין
 לשפופרת והני מילי היכא דשיעא אבל פלי
 פלווי טמאה מאי טעמיה בבשרה קרינא ביה
 ואתו רבנן למימר אף על גב דפלי פלווי
 אין זה דם נדה אלא דם חתיכה הא דם נדה
 ודאי טמא ואפילו בשפופרת נמי אמר אביי
 בשפופרת כולי עלמא לא פליגי דטהורה

דפלי פלווי - שיש בה שורות שורות ביקועים מבחוץ והדם שם:
 דת"ק - לא מטהר לה אלא מגזרת הכתוב סבר האי דם טהור הוא ומשום חציצה היא טהורה ומשום
 גזרת הכתוב וה"ה לשפופרת כיון דטעמא משום חציצה הוא:
 כולי עלמא לא פליגי (דטהורה. דאין דרך הרואה בכך):

דף כב

כי פליגי בחתיכה מר סבר דרכה של אשה
 לראות דם בחתיכה ומר סבר אין דרכה
 של אשה לראות דם בחתיכה רבא אמר
 דכולי עלמא אין דרכה של אשה לראות דם
 בחתיכה והכא באשה טהורה ומקור מקומו
 טמא קמיפלגי דר' אליעזר סבר אשה טהורה
 ודם טמא דהא אתי דרך מקור ורבנן סברי
 אשה טהורה ומקור מקומו טהור בעא
 מיניה רבה מרב הונא הוואה קרי בקיסם
 מהו ויקרא טו ממנו אמר רחמנא עד דנפיק
 מבשרו ולא בקיסם או דלמא האי ממנו עד
 שתצא טומאתו לחוץ ואפי' בקיסם נמי
 אמר ליה תיפוק ליה דהוא עצמו אינו מטמא
 אלא בחתימת פי האמה למימרא דנוגע
 הוי אלא מעתה אל יסתור בזיבה אלמה
 תניא (ויקרא טו, לב) זאת תורת הזב ואשר
 תצא ממנו שכבת זרע מה זיבה סותרת אף
 שכבת זרע נמי סותר אמר ליה סתירה
 היינו טעמא דסותר לפי שאי אפשר לה
 בלא צחצוחי זיבה אלא מעתה תסתור כל
 שבעה אלמה תניא זאת תורת הזב וגו' מה
 זיבה סותרת אף שכבת זרע סותר אי
 מה זיבה סותרת כל ז' אף שכבת זרע נמי
 סותר כל ז' ת"ל (ויקרא טו, לב) לטמאה
 בה אין לך בה אלא מה שאמור בה סותרת
 יום אחד אמר ליה גזירת הכתוב היא זיבה
 גמורה דלא ערבה בה שכבת זרע סותרת
 כל שבעה צחצוחי זיבה דערבה בה שכבת
 זרע לא סותרת אלא יום אחד בעא מיניה
 ר' יוסי ברבי חנינא מרבי אלעזר דם יבש
 מהו (ויקרא טו, כה) כי יזוב זוב דמה אמר
 רחמנא עד דמידב דייב ליה לח אין יבש

אשה טהורה - דלאו ראייה היא ומיהו טיפת דם מטמאה טהורות אם נגעה בהן ואת האשה טומאת
 ערב משום דנגעה במקור דקרא מתורת ראייה מעטיה ולא מטומאה:

הוואה קרי בקיסם - הכניס קיסם בפי אמה והוציא בו זרעו:
 הוא עצמו - ואפילו בלא קיסם:

למימרא דנוגע הוי - מדיהיב שיעורא מכלל דטומאת קרי לאו משום ראייה היא אלא משום דבשר
 האבר נוגע בשכבת זרע היוצא ממנו ומשום הכי בעי שיעורא כטומאת כל מגעות דבעי שיעורא
 כגון שרץ ונבלה ומת דאי ראייה חשיבא ליה בטומאת ראייה לא בעיא שיעורא דהא נדה רואה
 היא ולא בעיא שיעורא:

אלמה תניא זאת תורת הזב - הקיש הכתוב שכבת זרע לזיבה:

לפי שאי אפשר - לראות שכבת זרע הבאה מן הזב בלא טיפת צחצוחי זיבה דהשתא קצת זיבה
 דאית בה קא סתר:

כל ז' - אם ראה בשביעי סותר כל אותן ימים שספר:

דם יבש - כגון שיצא מגופה חתיכה של דם יבש:

לח ונעשה יבש - דהא קתני מטמאין יבשין בנפל דם לח על הבגד ויבש ואחר כך נגע הדם בטהרות

לא או דלמא האי כי יזוב זוב דמה אורחא	וחכמים לרופאים ואמרו להם שומא יש
דמילתא היא ולעולם אפילו יבש נמי	לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין שערות
א"ל תניתוה דם הנדה ובשר המת מטמאין	אדומות תטיל למים אם נמוחו טמאה
לחים ויבשים אמר ליה לח ונעשה יבש לא	אמר ריש לקיש ובפושרין תניא נמי הכי
קא מיבעיא לי כי מיבעיא לי יבש מעיקרא	תטיל למים ובפושרין רשב"ג אומר ממעכתו
הא נמי תניתוה המפלת כמין קליפה כמין	ברוק על גבי הצפורן מאי בינייהו אמר
שערה כמין עפר כמין יבחושיין אדומין תטיל	רבינא מעוך על ידי הדחק איכא בינייהו
למים אם נמוחו טמאה אי הכי בלא נמוחו	התם תנן כמה היא שרייתן בפושרין מעת
נמי אמר רבה כי לא נמוחו בריה בפני	לעת הכא מאי מי בעינא מעת לעת או לא
עצמה היא ומי איכא כי האי גוונא אין	שרץ ונבלה דאקושי בעינן מעת לעת אבל
והתניא א"ר אלעזר בר' צדוק שני מעשים	דם דרכיך לא או דלמא לא שנא תיקן
העלה אבא מטבעין ליבנה מעשה באשה	המפלת כמין דגים וליפלוג נמי רבי יהודה
שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות ובאו	בהא אמר ריש לקיש במחלוקת שנויה
ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים וחכמים	ורבנן היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא
שאלו לרופאים ואמרו להם אשה זו מכה יש	רבי יהודה עד כאן לא קאמר רבי יהודה
לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין קליפות	התם אלא גבי חתיכה דעביד דם דקריש
תטיל למים אם נמוחו טמאה ושוב מעשה	והוי חתיכה אבל בריה לא הוי ולהך
באשה שהיתה מפלת כמין שערות אדומות	לישנא דא"ר יוחנן באי אפשר לפתיחת
ובאה ושאלה את אבא ואבא שאל לחכמים	הקבר בלא דם קמיפלגי לפלוג נמי ר' יהודה

דומיא דיבש בשר המת דיבש מעיקרא בשר המת ליכא:

כי האי גוונא - מפלת כמין שערות וקליפות:

קליפות - גלדי המכה: דרך שומא להיות בה שער:

ובפושרין - דאי בדק בצונן ולא נימוח לא מטהרין לה בהכי דדילמא אי היה בפושרין הוה נימוח: כמה היא שרייתן - בפ' דם הנדה השרץ והנבלה מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין ואם יכולין להשרות ולחזור לכמות שהוא טמאין וכמה היא שרייתן כו':

דאקושי - קשים:

וליפלוג נמי ר' יהודה בהא - ונימא בין כך ובין כך טמאה דהא טעמא דר' יהודה אוקמינן דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם:

במחלוקת שנויה - משנה זו שנויה במחלוקת דלאו סתמא ודברי הכל היא אלא ר' יהודה פליג: ולהך לישנא כו' - כדאמרן לעיל בשמעתין:

בהא מאן דמתני הך לישנא מתני הכי רבי
 יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו במחלוקת
 שנויה ורבנן היא המפלת כמין בהמה [וכו']
 אמר רב יהודה אמר שמואל מ"ט דר' מאיר
 הואיל ונאמרה בו יצירה כאדם אלא
 מעתה המפלת דמות תנין תהא אמו טמאה
 לידה הואיל ונאמר בו יצירה כאדם שנאמר
 (בראשית א, כא) ויברא אלהים את התנינים
 הגדולים אמרי דנין יצירה מיצירה ואין דנין
 בריאה מיצירה מאי נפקא מינה הא תנא
 דבי רבי ישמעאל (ויקרא יד:לט) ושם הכהן
 (ויקרא יד, מד) ובא הכהן זו היא שיבה זו
 היא ביאה ועוד נגמר בריאה מבריאה
 דכתיב (בראשית א:כז) ויברא אלהים את
 האדם בצלמו אמרי ויברא לגופיה וייצר
 לאפנויי ודנין יצירה מיצירה אדרבה וייצר
 לגופיה ויברא לאפנויי ודנין בריאה מבריאה
 אלא וייצר מופנה משני צדדין מופנה גבי
 אדם ומופנה גבי בהמה ויברא גבי אדם
 יצירה - ויצר ה' אלהים (את חית השדה ואת) עוף וגו' וכתוב באדם וייצר ה' אלהים את האדם
 עפר מן האדמה ורבנן לית להו גזירה שוה:
 תנין - דג גדול. ואמאי תנן המפלת מין דגים טהורה:
 זו היא שיבה זו היא ביאה - כלומר ילפינן גזרה שוה משיבה לביאה כמו דהוו תרוייהו שיבה או
 תרוייהו ביאה מה שיבה חולץ וקוצה וטח כו':
 ועוד - גבי אדם נמי כתיב בריאה דכתיב ויברא אלהים את האדם בצלמו ונילף בריאת דגים
 מבריאת אדם:
 וייצר לאפנויי - לגזירה שוה ודנין ג"ש לחיה ולעוף דכתיב בהו יצירה דדמי מדדמי:
 מופנה - גבי אדם דהא כתיב ויברא:
 ופרכינן גבי תנין נמי מופנה הוא - דכתיב בקרא דויעש ואת כל רמש האדמה:
 ומאי נפקא מינה - דניחא לך למילף משני צדדין טפי:
 כל ג"ש שאינה מופנה כל עיקר אין למדין הימנה - ואפילו אין להשיב:

דף כג

וילפינן מופנה משני צדדין ולהכי אפניה
 רחמנא לבהמה משני צדדין כי היכי דלא
 נגמר מן מופנה מצד אחד רב אחא
 בריה דרבא מתני לה משמיה דרבי אלעזר
 לקולא כל גזרה שוה שאינה מופנה כל
 עיקר למדין ומשיבין מופנה מצד אחד לרבי
 ישמעאל למדין ואין משיבין לרבנן למדין
 ומשיבין מופנה משני צדדין דברי הכל
 למדין ואין משיבין ולרבנן מאי איכא בין
 מופנה מצד אחד לשאינה מופנה כל עיקר
 נ"מ היכא דמשכחת לה מופנה מצד אחד
 ושאינה מופנה כל עיקר ולאו להאי אית ליה
 פירכא ולאו להאי אית ליה פירכא שבקינן
 שאינה מופנה כל עיקר וגמרינן ממופנה מצד
 אחד והכא מאי פירכא איכא משום דאיכא
 למיפריך מה לאדם שכן מטמא מחיים וכן
 א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן היינו טעמא
 דר"מ הואיל ונאמרה בו יצירה כאדם

א"ל רבי אמי אלא מעתה המפלת דמות הר
 אמו טמאה לידה שנאמר (עמוס ד:יג) כי
 הנה יוצר הרים ובורא רוח אמר ליה הר
 מי קא מפלת אבן היא דקא מפלת ההוא
 גוש איקרי אלא מעתה המפלת רוח תהא
 אמו טמאה לידה הואיל ונאמרה בו בריאה
 כאדם דכתיב עמוס ד' ובורא רוח וכי תימא
 לא מופנה מדהוה ליה למכתב יוצר הרים
 ורוח וכתוב ובורא רוח ש"מ לאפנויי א"ל
 דנין דברי תורה מדברי תורה ואין דנין
 דברי תורה מדברי קבלה (אמר) רבה
 בר בר חנה אמר רבי יוחנן היינו טעמא
 דר"מ הואיל ועיניהם דומות כשל אדם אלא
 מעתה המפלת דמות נחש תהא אמו טמאה
 לידה הואיל וגלגל עינו עגולה כשל אדם
 וכי תימא הכי נמי ליתני נחש אי תנא נחש
 הוה אמינא בנחש הוא דפליגי רבנן עליה
 דר"מ דלא כתיב ביה יצירה אבל בהמה וחיה

לקולא - דלא בעינן מופנה כולי האי:

והכא מאי פירכא איכא - כלומר והכא בג"ש דתני אדם מה תשובה איכא דקאמרת דניחא לך
 למיגרמר מחיה דהוי מופנה משני צדדין משום דאין משיבין ולא נגמר בריאה בריאה מתנין משום
 דמופנה מצד אחד הוא ומשיבין ומאי אית לך לאותובי:
 וכן אמר רבי חייא כו' - אדרב יהודה אמר שמואל קאי:
 הר מי קמפלת - מי מפלת נפל גדול כהר:

הואיל ועיניהן - של חיה ובהמה:

והא גבי מומין תני לה - כלומר היכי אמרת דעין בהמה דומה לאדם והא גבי מומי הבכור קתני לה
 בבכורות (דף מ.) ושגלגל עינו הוי מום ומדחשיב ליה מום נמצא שאין דרך בהמה להיות עיניה
 כאדם:

לא פליגי דכתיבא ביה יצירה והא גבי
מומין קתני לה את שגלגל עינו עגול כשל
אדם לא קשיא הא באוכמא הא בציריא
רבי ינאי אמר היינו טעמא דר"מ הואיל
ועיניהם הולכות לפנייהם כשל אדם והרי
עוף דאין עינו הולכות לפניו וקאמר ר"מ
דטמא אמר אביי בקריא וקיפופא ובשאר
עופות לא מיתיבי ר' חנינא בן (אנטיגנוס)
אומר נראין דברי ר"מ בבהמה וחיה ודברי
חכמים בעופות מאי עופות אילימא
בקריא וקיפופא מ"ש בהמה וחיה דעיניהן
הולכות לפנייהן כשל אדם קריא וקיפופא
נמי אלא פשיטא בשאר עופות מכלל דר"מ
פליג בשאר עופות חסורי מיחסרא והכי
קתני ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר נראין
דברי ר"מ בבהמה וחיה והוא הדין לקריא
וקיפופא ודברי חכמים בשאר עופות שאף
ר"מ לא נחלק עמהם אלא בקריא וקיפופא
אבל בשאר עופות מודי להו והתניא א"ר
אלעזר בר' צדוק המפלת מין בהמה וחיה

לדברי ר"מ ולד לדברי חכמים אינו ולד
ובעופות תיבדק למאן תיבדק לאו לדברי
ר"מ דאמר קריא וקיפופא אין שאר עופות
לא אמר רב אחא בריה דרב איקא לא
תיבדק לרבנן דאמרי קריא וקיפופא אין
שאר עופות לא ומ"ש קריא וקיפופא
מבהמה וחיה הואיל ויש להן לסתות כאדם
בעא מיניה רבי ירמיה מר' זירא לר"מ
דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא הוא
קבל בה אביה קידושין מהו למאי נפקא
מינה לאיתסורי באחותה למימרא דחיי
והאמר רב יהודה אמר רב לא אמרה ר"מ
אלא הואיל ובמינו מתקיים אמר רב אחא
בר יעקב עד כאן הביאו רבי ירמיה לר'
זירא לידי גיחוך ולא גיחך גופא אמר רב
יהודה אמר רב לא אמרה רבי מאיר אלא
הואיל ובמינו מתקיים אמר רב ירמיה מדפתי
אף אנן נמי תנינא המפלת כמין בהמה חיה
ועוף (ולד מעליא הוא) דברי ר"מ וחכ"א
עד שיהא בו מצורת אדם והמפלת סנדל

לפניהם - לאפוקי דגים דעיניהם בצדיהם וכן נחש:
קריא וקיפופא - עוף הצועק בלילה ופניו דומה לחתול ועינו לפניו:
חסורי מיחסרא והכי קתני נראין דברי ר"מ בבהמה ובחיה והוא הדין לקריא וקיפופא - דעיניו
הולכו לפניו ואע"פ דפליגי רבנן עליה:
והתניא - בניחותא:
ומאי שנא קריא וקיפופא - דקאמר לרבנן דהוי ולד טפי משאר עופות אי משום דעיניהם הולכות
לפניהם הרי חיה ובהמה נמי דעיניהן הולכות לפנייהם ופליגי רבנן:
למימרא דחיי - הא אחותה לא מיתסרא אלא בחייה דאין איסור אחות אשה אלא בחייה:
אין בכור לכהן - שהרי זה פטר את הרחם:

או שליא או שפיר מרוקם והיוצא מחותך   ופניו אדם אדם גופו אדם ופניו תייש ולא
הבא אחריו בכור לנחלה ואינו בכור לכהן   כלום לא נחלקו אלא שפניו אדם ונברא
ואי ס"ד דחיי הבא אחריו בכור לנחלה מי   בעין אחת כבהמה שרבי מאיר אומר מצורת
הוי   אמר רבא לעולם דחיי ושאני התם   אדם וחכ"א כל צורת אדם   אמר לו
דאמר קרא דברים כח ראשית אוננו מי שלבו   לרב ירמיה בר אבא והא איפכא תניא ר"מ
דוה עליו יצא זה שאין לבו דוה עליו   אומר כל צורת וחכ"א מצורת אמר להו אי
בעא מיניה רב אדא בר אהבה מאביי לרבי   תניא תניא   אמר ר' ירמיה בר אבא אמר
מאיר דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא   רבי יוחנן מצח והגבינים והעינים והלסתות
הוא אדם במעי בהמה מאי למאי נפקא מיניה   וגבות הזקן עד שיהו כולם כאחד רבא אמר
לאשתרווי באכילה ותפשוט ליה מהא דר'   חסא מצח והגבן והעין והלסת וגבת הזקן עד
יוחנן דא"ר יוחנן השוחט את הבהמה ומצא   שיהו כולם כאחת ולא פליגי הא כמ"ד כל
בה דמות יונה אסורה באכילה הכי השתא   צורת הא כמ"ד מצורת מיתיבי צורת פנים
התם לא פרסות איכא ולא פרסה איכא הכא   שאמרו אפילו פרצוף אחד מן הפרצופין חוץ
נהי דפרסות ליכא פרסה מיהא איכא   מן האוזן למימרא דמחד נמי סגי   אמר
וחכ"א כל שאין בו כו' אמר רב ירמיה   אביי כי תניא ההיא לעכב תניא וכמ"ד כל
בר אבא אמר רב הכל מודים גופו תייש   צורת ואיבעית אימא לעולם כמ"ד מצורת

מי שלבו דוה עליו - לב אביו מתאבל על מותו הוא דחשיב לענין נחלה:
אדם במעי בהמה - שחטה ומצא בה דמות אדם מהו מי אמרינן כי היכי דאזיל ר"מ בתר אימיה
הכי נמי זיל בתר בהמה ושרי לאכילה:
עוף אין לו פרסה - אבל אדם נהי דפרסות ליכא שאין פרסותיו סדוקות שאין לו שני עקבים כמו
לבהמה:

גופו תייש ופניו אדם אדם הוא - דבתר צורת פנים אזלינן:
בעין אחד כבהמה - אחת מעיניו דומה לבהמה:
והא איפכא תניא - שר"מ אומר כל צורת והאי כל צורת דר"מ הכי קאמר כל שהוא צורת אדם
שבו הוי ולד ואפילו כל פניו תייש אלא שנברא בעין אחת או בלסת אחת הדומה לאדם:
הגבינים - גבות עינים שורצי"ל. וגבות הזקן סנטר שקורין מנטוין:
אפילו פרצוף אחד - אבר אחד כגון עינו או מצחו או לסת אחד דדומה לאדם הוי ולד:
אמר אביי כי תניא ההיא לעכב תניא - כלומר צורת פנים שאמרו חכמים דמעכבים אפילו אבר אחד
כבהמה מעכבא חוץ מן האוזן דלא מעכבא וכמ"ד לרבנן כל צורת מתקמא ואע"ג דמצי לאוקמי
כדאיתא וכדר"מ דאמר כל דהו צורת ניהא ליה לאוקמי כרבנן:
מן הצד - שעינו בצדו וירכו בצדו כשאר בני אדם:
ושטו נקוב אמו טמאה - קסבר טרפה חיה:

ומאי אחד אחד אחד אמר רבא נברא בעין
 אחת ובירך אחד מן הצד אמו טמאה באמצע
 אמו טהורה אמר רבא ושטו נקוב אמו
 טמאה ושטו אטום אמו טהורה ת"ר המפלת
 גוף אטום אין אמו טמאה לידה ואיזהו גוף
 אטום רבי אומר כדי שינטל מן החי וימות
 וכמה ינטל מן החי וימות רבי זכאי אומר

דף כד

עד הארכובה רבי ינאי אומר עד לנקביו ר' יוחנן אומר משום רבי יוסי בן יהושע עד מקום טבורו בין רבי זכאי לרבי ינאי איכא בינייהו טרפה חיה מר סבר טרפה חיה ומר סבר טרפה אינה חיה בין ר' ינאי לר' יוחנן איכא בינייהו דר"א דאמר רבי אלעזר ניטל ירך וחלל שלה נבלה אמר רב פפא מחלוקת מלמטה למעלה אבל מלמעלה למטה אפי' כל דהו טהורה וכן אמר רב גידל אמר רבי יוחנן המפלת את שגולגלתו אטומה אמו טהורה ואמר רב גידל אמר רבי יוחנן המפלת כמין אפקתא דדיקלא אמו טהורה איתמר המפלת מי שפניו מוסמסים רבי יוחנן אמר אמו טמאה ר"ל אמר אמו טהורה איתביה ר' יוחנן לריש לקיש המפלת יד חתוכה ורגל חתוכה אמו טמאה

לידה ואין חוששין שמא מגוף אטום באתה ואם איתא ליתני שמא מגוף אטום או ממי שפניו מוסמסין אמר רב פפי בפניו מוסמסין כולי עלמא לא פליגי דטמאה כי פליגי בפניו טוחות ואיפכא איתמר רבי יוחנן אמר אמו טהורה וריש לקיש אמר אמו טמאה ולותביה ר"ל לרבי יוחנן מהא משום דשני ליה היינו גוף אטום היינו מי שפניו טוחות בני רבי חייא נפיק לקרייתא אתו לקמיה דאבוהון אמר להם כלום בא מעשה לידכם אמרו לו פנים טוחות בא לידנו וטימאנוה אמר להם צאו וטהרו מה שטמאתם מאי דעתיכו לחומרא חומרא דאתיא לידי קולא היא דקהביתו לה ימי טוהר איתמר המפלת בריה שיש לה ב' גבים וב' שדראות אמר רב באשה אינו

בין ר' ינאי לרבי יוחנן איכא בינייהו דר' אלעזר - ותרוייהו אית להו טרפה חיה: מלמעלה - שנחתך מגולגלתו:

כמין אפקתא דדיקלא - שהדקל למטה יחיד ומתפצל מלמעלה כך היו ידיו ורגליו על כתפו ומלמטה הוא בלא צורה:

מוסמסין - מעוכין קצת ולא כל כך כפניו טוחות:

כי פליגי בפניו טוחות - שאין צורה בהן ניכרת לגמרי:

לותביה ריש לקיש לר' יוחנן מהא - דאם איתא ליתני או ממי שפניו טוחות:

היינו פניו טוחות - אבל בפניו מוסמסין ליכא לשנויי הכי דהא ניכרת בהן הצורה ולא אטום הוא דאטום היינו חסר לגמרי:

לחומרא - שטמאתם אותה שבועים משום ספק נקבה:

בבהמה אסור באכילה - אם נשחטה אמו ונמצא במעיה וכל שכן יצא לאויר העולם דנפל הוא ונבלה:

השסועה - רחמנא אסרה דכתיב (דברים יד) את זה לא תאכלו וגו' השסועה:

ולד בבהמה אסור באכילה ושמואל אמר
 באשה ולד בבהמה מותר באכילה במאי
 קמיפלגי בדבר חנין בר אבא דאמר רב חנין
 בר אבא השסועה בריה שיש לה ב' גבין
 וב' שדראות רב אמר בריה בעלמא
 ליתא וכי אגמריה רחמנא למשה במעי אמה
 אגמריה ושמואל אמר בריה בעלמא איתא
 וכי אגמריה רחמנא למשה בעלמא אגמריה
 אבל במעי אמה שריא איתיביה רב שימי
 בר חייא לרב רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר
 כל שיש לו ב' גבין ושני שדראות פסול
 לעבודה אלמא דחיי (וקשיא לרב) א"ל שימי
 את ששדרתו עקומה מיתיבי יש בעוברין
 שהן אסורין בן ארבעה לדקה בן שמנה לגסה
 הימנו ולמטה אסור יצא מי שיש לו שני גבין
 ושני שדראות מאי יצא לאו יצא מכלל

עוברין שאפילו במעי אמן אסורין רב
 מתרץ לטעמיה ושמואל מתרץ לטעמיה רב
 מתרץ לטעמיה בן ארבעה לדקה בן ח' לגסה
 הימנו ולמטה אסור במה דברים אמורים
 כשיצא לאויר העולם אבל במעי אמו שרי
 יצא מי שיש לו שני גבין ושני שדראות
 דאפילו במעי אמו נמי אסור ושמואל מתרץ
 לטעמיה בן ארבעה לדקה בן שמנה לגסה
 הימנו ולמטה אסור במה דברים אמורים
 בשלא כלו לו חדשיו אבל כלו לו חדשיו
 מותר יצא מי שיש לו ב' גבין וב' שדראות
 דאע"ג דכלו לו חדשיו אם יצא לאויר העולם
 אסור במעי אמו שרי תני תנא קמיה דרב
 המפלת בריית גוף שאינו חתוך ובריית ראש
 שאינו חתוך יכול תהא אמו טמאה לידה ת"ל
 (ויקרא יב, ב) אשה כי תזריע וילדה זכר

רב סבר - האי דאסר רחמנא כשנמצאת במעי בהמה אסורה דהא בריה בעלמא בפני עצמה ליתא:
 ר' חנינא בן אנטיגנוס - בבכור קאי וקאמר דהוי מום ומדפסל ליה לקרבן מכלל דלהדיוט שרי
 וקשיא לתרווייהו דהא אפי' יצא לאויר העולם שרי ושמואל לא שרי אלא במעי אמו. והא דאקשי
 רב שימי טפי לרב מדשמואל משום דגביה הוה קאי ובר בריה הוה כדאמר בפרק כל הבשר (חולין
 קיא): רב אקלע לבי רב שימי בר חייא בר בריה:

יש בעוברין - שיצאו לאויר העולם שאסורין משום נבלה:

לאו יצא מכלל עוברין - דהני אע"ג דלא כלו חדשיהן כי נמצאו במעי אמן שרו אבל האי אפי'
 במעי אמן אסור וקשיא לשמואל:

רב מתרץ לטעמיה - דרב לא צריך לתרוצי אלא משום היא גופה דלא משתמע שפיר דהא רישא
 כשיצאו לאויר העולם מיירי וסיפא דקתני יצא משמע דעלה קאי וכשיצא לאויר העולם משמע
 דמותר ואי אפשר לומר כן הלכך צריך להוסיף עליה אבל במעי אמו שרי דכתיב כל בבהמה תאכלו
 בפרק בהמה המקשה (חולין טו.):

יצא מי שיש לו שני גבין וכו' - דכי כתב רחמנא השסועה למיסר במעי אמו אסרה דהא מין בפני
 עצמה ליתא:

שאינו חתוך - כולו שלם כעין דף ואין בו חיתוך אברים וצורה אלא חלק כעין עיגול:

א"ל רב - לתנא סיים בה נמי הכי ואימא יצאו אלו מי שיש לו שני גבין וכו':

וגו' וביום השמיני ימול וגו' מי שראוי
 לברית שמנה יצאו אלו שאינן ראויין לברית
 שמנה א"ל רב וסיים בה הכי ושיש לו שני
 גבין ושני שדראות רבי ירמיה בר אבא
 סבר למעבד עובדא כוותיה דשמואל אמר
 ליה רב הונא מאי דעתך לחומרא חומרא
 דאתי לידי קולא הוא דקיהבת לה דמי טוהר
 עביד מיהא כותיה דרב דקיימא לן הלכתא
 כרב באיסורי בין לקולא בין לחומרא
 אמר רבא הרי אמרו אשה יולדת לתשעה
 ויולדת לשבעה בהמה גסה יולדת לתשעה
 יולדת לשבעה או לא ילדה אמר רב נחמן
 בר יצחק ת"ש הימנו ולמטה אסור מאי לאו
 אגסה לא אדקה האי מאי אי אמרת בשלמא
 אגסה אצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל
 ובאשה חיי בבהמה נמי חיי קמ"ל דלא חיי
 אלא אי אמרת אדקה איתמר פשיטא בת
 תלתא ירחי מי קא חיי אצטריך סד"א כל
 בציר תרי ירחי חיי קמ"ל אמר רב יהודה

אמר שמואל המפלת דמות לילית אמו טמאה
 לידה ולד הוא אלא שיש לו כנפים תנ"ה
 א"ר יוסי מעשה בסימוני באחת שהפילה
 דמות לילית ובא מעשה לפני חכמים ואמרו
 ולד הוא אלא שיש לו כנפים המפלת
 דמות נחש הורה חנינא בן אחיו של רבי
 יהושע אמו טמאה לידה הלך ר' יוסף וספר
 דברים לפני ר"ג שלח לו רבי יהושע הנהג
 בן אחיך ובא בהליכתן יצתה כלת (ר')
 חנינא לקראתו אמרה לו רבי המפלת כמין
 נחש מהו אמר לה אמו טהורה אמרה לו
 והלא משמך אמרה לי חמותי אמו טמאה
 ואמר לה מאיזה טעם הואיל וגלגל עינו עגול
 כשל אדם מתוך דבריה נזכר רבי יהושע
 שלח לו לרבן גמליאל מפי הורה חנינא
 אמר אביי ש"מ צורבא מרבנן דאמר מילתא
 לימא בה טעמא דכי מדכרו ליה מדכר
מתני' המפלת שפיר מלא מים מלא דם
 מלא גנונים אינה חוששת לולד ואם היה

כוותיה דשמואל - בשני גבין דולד הוא וקאמר טמאה אפילו בלידה יבישתא דולד הוא:
 הרי אמרו אשה יולדת לט' ויולדת לז' - ואנא נמי אמינא כי היכי דבהמה לט' כדאמרי' לעיל בן
 ח' לגסה נפל הכא נמי יולדת לז' נפל או לאו נפל הוא ומותר:
 הימנו ולמטה - בברייטא דלעיל תניא:
 אלא אי אמרת אדקה פשיטא - הואיל ובר תלתא הוא לא חיי:
 כל בציר תרי ירחי - מכדרכו חיי כי היכי דבאשה ובבהמה גסה בר ז' חיי דהוי תרי ירחי בציר
 מכי אורחיה הכי נמי בר תלתא לדקה חיי אע"ג דבר ד' לא חיי:
 דמות לילית - שידה. שד יש לו פרצוף אדם ויש לו כנפים:
 הנהג בן אחיך ובא - כלומר הבא בן אחיך ובא עמו:
 ה"ג בהליכתן יצתה כלת חנינא לקראת רבי יהושע:
 מתני' מלא גנונים - גוונים:

מרוקם תשב לזכר ולנקבה המפלת סנדל או
שליא תשב לזכר ולנקבה גמ' בשלמא
דם ומים לא כלום היא אלא גנונים ניהוש
שמא ולד הוה ונימוח אמר אביי כמה יין
חי שתת אמו של זה שנמוח עוברת בתוך
מעיה רבא אמר מלא תנן ואם איתא
דאתמוחי אתמה מחסר חסר רב אדא בר
אהבה אמר גוונים תנן ואם איתא דאתמוחי
אתמח כולה בחד גוונא הוי קאי תניא
אבא שאול אומר קובר מתים הייתי והייתי
מסתכל בעצמות של מתים השותה יין חי
עצמותיו שרופין מזוג עצמותיו סכויין כראוי
עצמותיו משוחין וכל מי ששתייתו מרובה
מאכילתו עצמותיו שרופין אכילתו מרובה
משתייתו עצמותיו סכויין כראוי עצמותיו
משוחין תניא אבא שאול אומר ואיתימא
רבי יוחנן קובר מתים הייתי פעם אחת רצתי
אחר צבי ונכנסתי בקולית של מת ורצתי
אחריו שלש פרסאות וצבי לא הגעתי וקולית
לא כלתה כשחזרתי לאחורי אמרו לי של
עוג מלך הבשן היתה תניא אבא שאול אומר
קובר מתים הייתי פעם אחת נפתחה מערה
תחתי ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חוטמי

גמ' שמא ולד היה ונימוח - כיון דלאו דם הוא ולא מים נינהו איכא למיחש לולד:

ה"ג רבא אמר מלא תנן:

סכויין - שחורין. שמעתי ל"א סכויין בלא מוח ומשיחה אלא יבשה:

קולית - עצם הירך:

דיילא - שמש דרבנן ואדא שמו:

כשחזרתי לאחורי אמרו עין של אבשלום
היתה ושמא תאמר אבא שאול ננס הוה אבא
שאול ארוך בדורו הוה ורבי טרפון מגיע
לכתפו ור' טרפון ארוך בדורו הוה ור"מ
מגיע לכתפו רבי מאיר ארוך בדורו הוה
ורבי מגיע לכתפו רבי ארוך בדורו הוה
ורבי חייא מגיע לכתפו ורבי חייא ארוך
בדורו הוה ורב מגיע לכתפו רב ארוך בדורו
הוה ורב יהודה מגיע לכתפו ורב יהודה ארוך
בדורו הוה ואדא דיילא מגיע לכתפו

דף כה

פרשתבינא דפומבדיתא קאי ליה לאדא
דיילא עד פלגיה וכולי עלמא קאי
לפרשתבינא דפומבדיתא עד חרציה שאלו
לפני רבי המפלת שפיר מלא בשר מהו אמר
להם לא שמעתי אמר לפניו ר' ישמעאל
בר' יוסי כך אמר אבא מלא דם טמאה נדה
מלא בשר טמאה לידה א"ל אילמלי דבר
חדש אמרת לנו משום אביך שמענוך עכשיו
מדהא קמיייתא כיחידאה קאמר כסומכוס
שאמר משום ר"מ הא נמי שמא כרבי יהושע
אמרה ואין הלכה כר' יהושע דתניא המפלת
שפיר שאינו מרוקם ר' יהושע אומר ולד
וחכ"א אינו ולד אמר ר"ש בן לקיש
משום ר' אושעיא מחלוקת בעכור אבל
בצלול דברי הכל אינו ולד ור' יהושע
בן לוי אמר בצלול מחלוקת איבעיא להו
בצלול מחלוקת אבל בעכור דברי הכל ולד
או דלמא בין בזה ובין בזה מחלוקת תיקו
מיתבי את זו דרש ר' יהושע בן חנניא
(בראשית ג, כא) ויעש ה' אלהים לאדם

ולאשתו כתנות עור וילבישם מלמד שאין
הקב"ה עושה עור לאדם אלא א"כ נוצר
אלמא בעור תליא מילתא לא שנא עכור
ול"ש צלול אי אמרת בשלמא בצלול
מחלוקת היינו דאיצטריך קרא אלא אי
אמרת בעכור מחלוקת למה לי קרא סברא
בעלמא הוא אלא שמע מינה בצלול מחלוקת
שמע מינה וכן אמר ר"נ אמר רבה בר אבון
מחלוקת בעכור אבל בצלול דברי הכל אינו
ולד איתיביה רבא לר"נ אלא אמרו סימן
ולד בבהמה דקה טינוף בגסה שליא באשה
שפיר ושליא ואילו שפיר בבהמה לא פטר
אי אמרת בשלמא בצלול מחלוקת משום הכי
אשה דרבי בה קרא פטר בה שפיר בבהמה
דלא רבי קרא לא פטר בה שפיר אלא אי
אמרת בעכור מחלוקת מכדי סברא הוא מאי
שנא אשה ומאי שנא בהמה מי סברת
רבי יהושע מפשט פשיט ליה רבי יהושע
ספוקי מספקא ליה ואזיל הכא לחומרא והכא
לחומרא גבי אשה דממונא הוא ספק ממונא

כסומכוס - בריש פירקין דם שבתוך החתיכה מטמא משום נדה ויחידאה היא:

בעכור - מה שבתוכו עכור דאיכא למימר ולד היה ונימוח:

היינו דאיצטריך קרא - לרבי יהושע דמשום עור לחודיה הוי ולד:

אלא אמרו - רישא בבכורות פרק הלוקח בהמה מן העובד כוכבים (דף יט): לענין לפטור את שבא
אחריו מתורת בכור:

ספוקי מספקא ליה - בעכור גופיה אי ולד הוא אם לאו:

לקולא גבי בהמה דאיסורא הוא דאיכא לגבי גיזה ועבודה ספק איסורא לחומרא ה"נ גבי אשה ספק טומאה לחומרא ומי מספקא ליה והא קרא קאמר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא א"ל רב חנינא בר שלמיא לרב הא רבי הא ר' ישמעאל בר' יוסי והא רבי אושעיא והא רבי יהושע בן לוי מר כמאן ס"ל א"ל אני אומר אחד זה ואחד זה אינה חוששת ושמואל אמר אחד זה ואחד זה חוששת ואזדא שמואל לטעמיה דכי אתא רב דימי אמר מעולם לא דכו שפיר בנהרדעא לבר מההוא שפירא דאתא לקמיה דשמואל דמנח עליה חוט השערה מהאי גיסא וחזיא מהאי גיסא אמר אם איתא דולד הואי לא הוה זיג כולי האי ואם היה מרוקם וכו' תנו רבנן איזהו שפיר מרוקם אבא שאול אומר תחלת ברייתו מראשו ושתי עיניו כשתי טיפין של זבוב תני רבי חייא מרוחקין זה מזה שני חוטמין כשתי טיפים של זבוב תני רבי חייא ומקורבין זה

לזה ופיו מתוח כחוט השערה וגויתו כעדשה ואם היתה נקבה נדונה כשעורה לארכה וחתוך ידים ורגלים אין לו ועליו מפורש בקבלה (איוב י, י) הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני עור ובשר תלבישני ועצמות וגידים תסוככני חיים וחסד עשית עמדי ופקודתך שמרה רוחי ואין בודקין אותו במים שהמים עזין וטורדין אותו אלא בודקין אותו בשמן שהשמן רך ומצחצחו ואין רואין אלא בחמה כיצד בודקין אותו כיצד בודקין אותו כדאמרין אלא במה בודקין אותו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא אבא שאול בר נש ואמרי לה אבא שאול בר רמש אומר מביא קיסם שראשו חלק ומגענע באותו מקום אם מסכסך בידוע שזכר הוא ואם לאו בידוע שנקבה היא א"ר נחמן אמר רבה בר אבוא ל"ש אלא מלמטה למעלה אבל מן הצדדין אימא כותלי בית הרחם נינהו א"ר אדא בר אהבה תנא אם היתה נקבה נדונה כשעורה סדוקה

הא רבי - דאמר לעיל לא שמעתי:

אחד זה ואחד זה - אחד עכור ואחד צלול:

לא דכו שפיר - לא טיהרו את המפלת שפיר משבועים ואפי' בלידה יבישתא:

טיפין של זבוב - עיני זבוב:

ופיו מתוח כחוט השערה - סדק קטן ונראה כאילו חוט השערה מתוח שם:

וחיתוך ידים ורגלים - עדיין אין נראין כדאמרין תחלת ברייתו מראשו:

בר רמש:

מלמטה למעלה - שהרי בסדק השעורה אין עיכוב לארכה:

תנא אם היתה נקבה נידונת כשעורה סדוקה - לאוסופי ולפרושי אתא דלעיל תני נידונת כשעורה

ולא תני סדוקה:

מתקיף לה ר"נ ודילמא חוט של ביצים נינהו
 אמר אביי השתא ביצים גופייהו לא ידיעי
 חוט של ביצים ידיע א"ר עמרם תנא ב'
 ירכותיו כב' חוטין של זהורית וא"ר עמרם
 עלה כשל ערב ושני זרועותיו כב' חוטין של
 זהורית וא"ר עמרם עלה כשל שתי א"ל
 שמואל לרב יהודה שיננא לא תעביד עובדא
 עד שישעיר ומי אמר שמואל הכי והאמר
 שמואל אחת זו ואחת זו חוששת אמר
 רב אמי בר שמואל לדידי מפרשא לי מיניה
 דמר שמואל לחוש חוששת ימי טהרה לא
 יהבינן לה עד שישעיר למימרא דמספקא
 ליה לשמואל והא ההוא שפירא דאתאי
 לקמיה דמר שמואל אמר הא בר ארבעין וחד
 יומא וחשיב מיומא דאזלא לטבילה עד ההוא
 יומא ולא הוה אלא ארבעין יומין ואמר להו
 האי בנדה בעל כפתיה ואודי שאני שמואל
 דרב גובריה המפלת סנדל וכו' ת"ר סנדל
 דומה לדג של ים מתחלתו ולד הוא אלא

שתי ירכותיו - כשהוא מתחיל להבראות בחיתוך ידיים ורגלים:
 לא תעביד עובדא - לעשותו ולד עד שיהא לו שערות בראשו:

לחוש חוששת - להחמיר ולישב שבועים:

כפתיה ואודי - אלמא היה בקי ביצירת הולד:

דג של ים - דג יש בים ושמו סנדל:

שסטר - הכהו על לחיו:

משנה זו - דקתני צריך צורת פנים מעדותו של רבי נחוניא נשנית הוא העיד עליה בבית המדרש
 ויחידאה היא:

והלא אין סנדל שאין עמו ולד - ובלא סנדל נמי הוא טמאה לידה:

אי דאיתיליד נקבה בהדיה ה"נ - דלא היה צריך להזכירו דיש לה ימי טומאה וטהרה דנקבה שאפילו
 הוא זכר גמור כי איכא נקבה בהדיה יושבת לנקבה ימי טומאה וטהרה ושל זכר מובלעים בתוכן:
 האי נמי זכר - ולא תשב אלא לזכר קמ"ל כו':

אשה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזריע
 תחלה יולדת נקבה מדהא זכר הא נמי זכר
 קמ"ל אימא שניהם הזריעו בבת אחת האי
 זכר והאי נקבה דבר אחר שאם תלד נקבה
 לפני שקיעת החמה וסנדל לאחר שקיעת
 החמה מונה תחלת נדה לראשון ותחלת נדה
 לאחרון סנדל דתנן

דף כו

גבי בכורות למאי הלכתא לבא אחריו בכור
לנחלה ואין בכור לכהן סנדל דתנן גבי
כריתות למאי הלכתא שאם תלד ולד
דרך דופן וסנדל דרך רחם דמייתא קרבן
אסנדל ולרבי שמעון דאמר יוצא דרך
דופן ולד מעליא הוא מאי איכא למימר אמר
רבי ירמיה שאם תלד ולד בהיותה עובדת
כוכבים וסנדל לאחר שנתגיירה דמייתא
קרבן אסנדל אמרוה רבנן קמיה דרב
פפא ומי איתנהו להני שינויי והא תניא כשהן
יוצאין אין יוצאין אלא כרוכין אמר
רב פפא שמע מינה מכרך כריך ליה ולד
לסנדל אפלגיה ומשלחיה ליה כלפי רישיה
גבי בכורות כגון שיצאו דרך ראשיהם
דסנדל קדים ונפיק גבי כריתות שיצאו
דרך מרגלותיהם דולד קדים ונפיק

רב הונא בר תחליפא משמיה דרבא אמר
אפילו תימא מצומצמין ואיפוך שמעתתא
גבי בכורות שיצאו דרך מרגלותיהם ולד
דאית ביה חיותא סריך ולא נפיק סנדל דלית
ביה חיותא שריק ונפיק גבי כריתות שיצאו
דרך ראשיהן ולד דאית ביה חיותא מדנפיק
רישיה הויא לידה סנדל עד דנפיק רוביה
מתני' שליא בבית הבית טמא לא שהשליא
ולד אלא שאין שליא בלא ולד רבי שמעון
אומר נימוק הולד עד שלא יצא **גמ'** תנו
רבנן שליא תחלתה דומה לחוט של ערב
וסופה דומה כתורמוס וחלולה כחצוצרת
ואין שליא פחותה מטפח רבי שמעון בן
גמליאל אומר שליא דומה לקורקבן של
תרנגולין שהדקין יוצאין ממנה תניא רבי
אושעיא זעירא דמן חבריא חמשה שיעורין

גבי כריתות - בפ"ק (כריתות דף ז:): לענין חיוב קרבן:
ולד יוצא דרך דופן - ע"י סם לא מיחייבה קרבן דכתיב גבי קרבן (ויקרא יב) אשה כי תזריע וילדה
זכר עד שתלד ממקום שמזרעת:
ולר' שמעון כו' - לקמן בפ' יוצא דופן (נדה דף מ.):
כשהן יוצאין - סנדל וולד שעמו:
שמע מינה - מדהוזכר סנדל גבי כריתות משום גירות וכגון שיצא ולד תחלה ואחר כך סנדל וגבי
בכורות כגון שיצא סנדל תחלה כדאוקמינן לעיל דפוטר ולד מחמש סלעים ותניא דבבת אחת
יוצאין שמע מינה אין שוכבין זה אצל זה דא"כ לא משכחת לה שיצא זה קודם זה אלא הא' כרוכין
דקתני הכי הוא מכרך כריך ליה ולד לסנדל אפלגיה דראש הולד תחוב כנגד טיבורו של סנדל:
מצומצמין - שוכבין זה אצל זה:
מתני' הבית טמא - משום אהל המת דולד הוה בה ומת:
נימוק הולד - ונעשה דם ונתערב בדם הלידה ובטל ברוב:
גמ' וסופה - כשהיא הולכת ורווחת הויא רחב כתורמוס. לישנא אחרינא גרסינן בתוספתא וראשה
דומה כתורמוס:

טפח ואלו הן שליא שופר שדרה דופן סוכה	התנור טפח ומן הכירה שלש אצבעות חבור
והאזוב שליא הא דאמרן שופר דתניא	כי קאמרין היכא דבציר מטפח לא חזי
כמה יהא שיעור שופר פירש רבי שמעון	אבל הכא כ"ש דבציר מטפח יד תנור הוא
בן גמליאל כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן	והאיכא תנורי בנות טפח דתניא תנור תחלתו
ולכאן טפח שדרה מה היא דא"ר פרנך	ארבעה ושיריו ד' דברי רבי מאיר וחכמים
אמר רבי יוחנן שדרו של לולב צריך שיהא	אומרים במה דברים אמורים בגדול אבל
יוצא מן ההדס טפח דופן סוכה דתניא שתיים	בקטן תחלתו כל שהוא משתגמר מלאכתו
כהלכתן שלישית אפילו טפח אזוב דתני רבי	ושיריו ברובו וכמה כל שהוא אמר
חייא אזוב טפח אמר רבי חנינא בר פפא	רבי ינאי טפח שכן עושין תנורי בנות טפח
דריש שילא איש כפר תמרתא תלת מתניתא	בפלוגתא לא קמיירי השתא דאתית
ותרתי שמעתתא שיעורא טפח תרתי חדא	להכי הא נמי פלוגתא היא דקתני סיפא אמר
היא אמר אביי אימא אמר רבי חייא אזוב	ר' יהודה לא אמרו טפח אלא מן התנור
טפח ותו ליכא והאיכא טפח על טפח על	ולכותל והאיכא מסגרת טפח בדכתיבן לא
רום טפח מרובע מביא את הטומאה וחוצץ	קא מיירי והאיכא כפורת טפח בקדשים לא
בפני הטומאה טפח קאמרין טפח על טפח	קמיירי והאיכא דיה לקורה שהיא רחבה
לא קאמרין והא איכא אבן היוצא מן	טפח בדרבנן לא קמיירי אלא בדכתיבן ולא

שיאחזנו בידו - אחיזה אית בה טפח שהטפח ארבע אצבעות בגודל: שדרו של לולב צריך שיהא יוצא מן ההדס טפח - לבד אורך העליון. שדרה קרי כל זמן שהעליון הולכין ומתחברין ומוסיפין ואחר שכלתה השדרה גבוהין אורך העליון למעלה: חדא היא - דליכא שמעתתא אלא האי דשדרה דאמר ר' יוחנן: טפח על טפח על רום טפח - אהל קטן שהוא טפח אורך וטפח רוחב ורום חללו טפח: תנור - מקום שפיתת שתי קדרות. כירה מקום שפיתת קדרה אחת: ה"ג תחלתו כל שהוא משתגמר מלאכתו ושיריו ברובו ומקשה בהעור והרוטב רובו דטפח למאי חזי ומשני האי ושיריו אגדול קאי וה"ק שירי גדול ברובו ומותבין בגדול והא קאמר שיריו ד' ומשנינן ההוא בתנור בר ז' דד' הוי רובו והא בתנור בר ט': בפלוגתא - כגון הכא דלר"מ לא הוי שיעורא בטפח: לא אמרו טפח אלא בין תנור ולכותל - דהתם יותר מטפח עומדת ליקצץ מפני שמעכב את התנור מלקרבו לכותל ודוחקת את הכותל הילכך יותר מטפח עומדת לינטל היא אבל לצד הבית אפי' גדולה הרבה יד הוא לתנור: בדכתיבן - ששיעורו מפורש מן התורה: דיה לקורה - לגבי מבוי: כל ג' ימים - כגון יצא ולד תחלה ושליא אחריו בתוך ג' ימים:

מפרשי שיעוריהו יתיב רב יצחק בר
 שמואל בר מרתא קמיה דרב כהנא ויתיב
 וקאמר אמר רב יהודה אמר רב כל שלשה
 ימים הראשונים תולין את השליא בולד
 מכאן ואילך חוששין לולד אחר אמר
 ליה ומי אמר רב הכי והאמר רב אין הולד
 מתעכב אחר חבירו כלום אישתיק אמר ליה
 דלמא כאן בנפל כאן בבן קיימא אמר ליה
 את אמרת לשמעתתיה דרב בפירוש אמר
 רב הכי הפילה נפל ואחר כך הפילה שליא
 כל שלשה ימים תולין את השליא בולד
 מכאן ואילך חוששין לולד אחר ואל"כ
 הפילה שליא אפילו מכאן ועד עשרה ימים
 אין חוששין לולד אחר שמואל ותלמידי
 דרב ורב יהודה הוו יתבי חליף ואזיל רב
 יוסף בריה דרב מנשיא מדויל לאפייהו באלי
 ואתי אמר אתי לן גברא דרמינן ליה בגילא
 דחטתא ומרמי ומדחי אדהכי אתא אמר
 ליה שמואל מאי אמר רב בשליא א"ל הכי
 אמר רב אין תולין את השליא אלא בדבר
 של קיימא שיילינהו שמואל לכל תלמידי

בנפלים - מתעכב:

את אמרת לשמעתתיה דרב - בתמיה. כלומר את אתית לפרושי מדידך:
 באלי ואתי - שהיה ממנה לבא כמו (לעיל נדה דף יז.) באלי דידבי פי' מגרש:
 אלא בדבר של קיימא - שכיוצא בו מתקיים אם היום היו חדשיו כלו למעוטי שאם הפילה דבר
 שאין ראוי לבריית נשמה כגון בירך אחד באמצע או גוף אטום או מפלת מין בהמה וחיה ועוף
 ואח"כ הפילה שליא אפי' בתוך ג' חוששת לולד אחר:
 המפלת עורב ושליא מהו - מי תלינן שליא בעורב ולא ניוחש לולד אחר או לא תלינן:

דף כז

חומר שני ולדות שאני אומר שמא נמוח
שפיר של שליא ונמוח שליא של שפיר
תויבתא אמר רבה בר שילא אמר רב
מתנה אמר שמואל מעשה ותלו את השליא
בולד עד עשרה ימים ולא אמרו תולין אלא
בשליא הבאה אחר הולד אמר רבה בר בר
חנה אמר רבי יוחנן מעשה ותלו את השליא
בולד עד כ"ג ימים אמר ליה רב יוסף עד כ"ד
אמרת לן אמר רב אחא בריה דרב עזירא
א"ר יצחק מעשה ונשתהה הולד אחר חבירו
ל"ג יום א"ל רב יוסף ל"ד אמרת לן הניחא
למאן דאמר יולדת לתשעה יולדת למקוטעין
משכחת לה אחד נגמרה צורתו לסוף שבעה
ואחד נגמרה צורתו לתחלת תשעה אלא
למ"ד יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין
מאי איכא למימר איפוך שמעתתא ל"ג
לשליא כ"ג לולד א"ר אבין בר רב אדא
אמר רב מנחם איש כפר שערים ואמרי לה
בית שערים מעשה ונשתהה ולד אחד אחר

חבירו ג' חדשים והרי הם יושבים לפנינו
בבית המדרש ומאן נינהו יהודה וחזקיה
בני רבי חייא והא אמר מר אין אשה
מתעברת וחוזרת ומתעברת אמר אביי טיפה
אחת היתה ונתחלקה לשנים אחד נגמרה
צורתו בתחלת ז' ואחד בסוף ט' שליא בבית
הבית טמא תנו רבנן שליא בבית הבית טמא
לא שהשליא ולד אלא שאין שליא שאין
ולד עמה דברי רבי מאיר רבי יוסי ורבי
יהודה ורבי שמעון מטהרין אמרו לו לרבי
מאיר אי אתה מודה שאם הוציאוהו בספל
לבית החיצון שהוא טהור אמר להן אבל
ולמה לפי שאינו אמרו לו כשם שאינו
בבית החיצון כך אינו בבית הפנימי אמר
להן אינו דומה נמוק פעם אחת לנמוק ב'
פעמים יתיב רב פפא אחורי דרב ביבי
קמיה דרב המנונא ויתיב וקאמר מאי טעמא
דרבי שמעון קסבר כל טומאה שנתערב בה
ממין אחר בטלה אמר להו רב פפא

אחר הולד - אבל יצתה שליא קודם חוששין לאחר:

הניחא למ"ד כו' - פלוגתייהו לקמן בפ' בנות כותים (נדא דף לח:):

איפוך שמעתא - דר' יוחנן:

האמר מר כו' - קס"ד בג' חדשים לא משכחת לה אא"כ נתעברה זה אחר זה:

לבית החיצון - לבית אחר שהבית טהור:

אמרו לו למה - מאי שנא בית ראשון דמטמית ליה אמר להו לפי שאינו הואיל וטלטלוהו נמוק:
מ"ט דר"ש - נהי דנמוק מ"מ כל גופו של מת כאן הוה וה"ל כרקב וכנצל [בשר המת שנימוח
ונעשה ליחה סרוחה]:

אחיכו עליה - אמרו ליה פשיטא מאי שנא טעמייהו מטעמיה כולה חדא מילתא אמרי:

היינו נמי טעמייהו דרבי יהודה ורבי יוסי
אחיכו עליה מאי שנא פשיטא אמר רב
פפא אפילו כי הא מילתא לימא איניש ולא
נשתוק קמיה רביה משום שנאמר (משלי ל,
לב) אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה
ואזדא רבי שמעון לטעמיה דתניא מלא
תרוד רקב שנפל לתוכו עפר כל שהו טמא
ורבי שמעון מטהר מאי טעמא דרבי שמעון
אמר רבה אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי
וקאמרי אי אפשר שלא ירבו שתי פרידות
עפר על פרידה אחת של רקב וחסיר ליה
ואמינא להו אדרבה א"א שלא ירבו שתי
פרידות רקב על פרידה אחת עפר (ונפיל)
ליה שיעורא אלא אמר רבה היינו טעמא
דרבי שמעון סופו כתחלתו מה תחלתו נעשה
לו דבר אחר גנגילון אף סופו נעשה לו דבר
אחר גנגילון מאי היא דתניא איזהו מת

שיש לו רקב ואיזהו מת שאין לו רקב נקבר
ערום בארון של שיש או ע"ג רצפה של
אבנים זהו מת שיש לו רקב ואיזהו מת
שאין לו רקב נקבר בכסותו או בארון של
עץ או ע"ג רצפה של לבנים זהו מת שאין לו
רקב ולא אמרו רקב אלא למת בלבד למעוטי
הרוג דלא גופא מלא תרוד רקב שנפל
לתוכו עפר כל שהוא טמא ור' שמעון מטהר
מלא תרוד רקב שנתפזר בבית הבית טמא
ורבי שמעון מטהר וצריכא דאי אשמעינן
קמיינא בההיא קאמרי רבנן משום דמכניף
אבל נתפזר אימא מודו לו לרבי שמעון דאין
מאהיל וחוזר ומאהיל ואי אשמעינן בהא
בהא אמר רבי שמעון דאין מאהיל וחוזר
ומאהיל אבל בהא אימא מודה להו לרבנן
צריכא תניא אידך מלא תרוד ועוד עפר
בית הקברות טמא ורבי שמעון מטהר מאי

אפי' כי האי מילתא - דאתיא לידי חוכא:

מלא תרוד - כף:

א"א - אף על גב דרובא רקב אי אפשר למקום שנפל העפר שלא תהא גרגר של רקב בין שני
גרגרים של עפר ובטל הרקב ובציר לו שיעורא דתרוד:
סופו - של רקב כתחלתו:

מאי היא - דאמר תחלתו ד"א נעשה לו גנגילון:

נקבר בכסותו - דאיכא רקבובית או אפילו ערום בארון של עץ דאיכא רקבובית:

שנתפזר בתוך הבית [הבית] טמא - משום אהל:

דאין מאהיל וחוזר ומאהיל - גג שכנגד זה מאהיל על חצי שיעור ושכנגד זה מאהיל על חצי שיעור
ושני אהלות הן ואין מצטרפין:

מלא תרוד ועוד - יותר ממלא תרוד עפר בית הקברות. ל"א רקב ממש של מת אלא כגון שנקבר
בכסותו או בקרקע בלא ארון של שיש ויש כאן מלא תרוד ועוד מאותו עפר דהו מעורבין רקב
ועפר:

בטל ברוב - שדם הלידה נתרבה על מיחוי הולד ומבטלו:

טעמייהו דרבנן לפי שא"א למלא תרוד ועוד
 עפר בית הקברות שאין בו מלא תרוד רקב
 השתא דאמרת טעמא דרבי שמעון משום
 סופו כתחלתו גבי שליא מאי טעמא אמר רבי
 יוחנן משום בטול ברוב נגעו בה ואזדא רבי
 יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן רבי שמעון
 ור"א בן יעקב אמרו דבר אחד רבי שמעון
 הא דאמרן רבי אליעזר דתניא רבי אליעזר
 בן יעקב אומר בהמה גסה ששפעה חררת
 דם הרי זו תקבר ופטורה מן הבכורה
 ותני רבי חייא עלה אינה מטמאה לא במגע
 ולא במשא ומאחר שאינה מטמאה לא במגע
 ולא במשא אמאי תקבר כדי לפרסמה שהיא
 פטורה מן הבכורה אלמא ולד מעליא
 הוא ואמאי תני רבי חייא אינה מטמאה לא
 במגע ולא במשא אמר רבי יוחנן משום בטול
 ברוב נגעו בה א"ר אמי אמר רבי יוחנן
 ומודה רבי שמעון שאמו טמאה לידה
 אמר ההוא סבא לרבי אמי אסברא לך טעמא
 דרבי יוחנן דאמר קרא (ויקרא יב, ב) אשה
 כי תזריע וילדה זכר וגו' אפילו לא ילדה

אמרו דבר אחד - ולקמן מוקמינן דר"א בן יעקב משום בטול ברוב:
 אינה מטמאה - אותה חררה:

ופרכינן מדפטורה מן הבכורה אלמא ולד מעליא היא אמאי אינה מטמאה:

ומודה ר"ש - במתני' בשליא אע"ג שהבית טהור אמו טמאה לידה:

כעין שהזריעה - כלומר דנימוח כזרע:

שטרפוהו - כמו (חולין סד.) ביצים טרופות בקערה. שמחקהו ובלבלוהו:

שנתבלבלה - נמחק כולו כמו שרוף שנתפזר ואין שלדו קיימת:

דף כח

וטהרו לו פתחים קטנים וקא דייקת מינה
טעמא דשלדו קיימת הא לא הכי טהור
אדרבה דוק מינה להאי גיסא שלדו קיימת
הוא דטהרו לו פתחים קטנים הא לא הכי
פתחים קטנים נמי טמאין דכל חד וחד חזי
לאפוקי חד חד אבר א"ל רבינא לרב
אשי ר' יוחנן דאמר כמאן כר' אליעזר דתנן
אפר שרופין ר"א אומר שיעור' ברובע
היכי דמי מת שנשרף ושלדו קיימת אמר
אביי כגון ששרפו על גבי קטבלא רבא
אמר כגון ששרפו על גבי אפודרים רבינא
אמר כגון דאיחרכי אחרוכי ת"ר המפלת
יד חתוכה ורגל חתוכה אמו טמאה לידה
ואין חוששין שמא מגוף אטום באו רב
חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו

אין נותנין לה ימי טוהר מ"ט אימא הרחיקה
לידתה מתיב רב יוסף המפלת ואין
ידוע מה הפילה תשב לזכר ולנקבה ואי
ס"ד כל כהאי גוונא אימא הרחיקה לידתה
לתני ולנדה אמר אביי אי תנא לנדה
הוה אמינא מביאה קרבן ואינו נאכל קמ"ל
דנאכל אמר רב הונא הוציא עובר את ידו
והחזירה אמו טמאה לידה שנאמר (בראשית
לח, כח) ויהי בלדתה ויתן יד מתיב רב
יהודה הוציא עובר את ידו אין אמו חוששת
לכל דבר אמר רב נחמן לדידי מיפרשא לי
מיניה דרב הונא לחוש חוששת ימי טוהר
לא יהיבין לה עד דנפיק רוביה והא
אין אמו חוששת לכל דבר קאמר אמר אביי
אינה חוששת לכל דבר מדאורייתא אבל

ר' יוחנן - דפליג עליה דריש לקיש דבעי למימר דמת שנתבלבלה צורתו טמא דאמר כמאן כר' אליעזר:

קטבלא - עור שלוק וקשה ואינה נשרפת עם המת:

אין נותנין לה ימי טוהר - דאע"ג דפשיטא לן דולד הוא:

ניתני ולנדה - שכל דמים שתראה יהיו טמאים שלא יהיו לה ימי טוהר והכי איבעי ליה למיתני תשב לזכר ולנקבה ולנדה כלומר שבועיים דנקבה מטמאה בלא שום ראייה דדלמא נקבה הואי וימי טוהר לא יהיה לה שהרי כמה ימים שהתחילה לילד ויצא הרוב והיינו לנדה. ולקמן בהאי פירקא (נדה דף ל.) מפרש למה הוזכר זכר שאם תראה לסוף ל"ד ותחזור ותראה ליום מ"א תהא מקולקלת עד יום מ"ח:

הוה אמינא מביאה קרבן ואינו נאכל - דכיון דתני לנדה משמע דמספקא ליה אי ולד הוא אי לא קמ"ל מדלא תני לנדה אלא לזכר ולנקבה דודאי פשיטא לן דולד הוא ומביאה קרבן ונאכל ומיהו ימי טוהר לית לה אימר הרחיקה לידתה:

ויתן יד - אלמא לידת יד קרויה לידה:

והא קרא קאמר - רב הונא אלמא לידה דאורייתא קרי ליה:

מתני' לזכר ולנקבה - ימי טוהר לזכר וימי טומאה דנקבה:

מדרבנן חוששת והא קרא קאמר מדרבנן
וקרא אסמכתא בעלמא **מתני'** המפלת
טומטום ואנדרוגינוס תשב לזכר ולנקבה
טומטום וזכר אנדרוגינוס וזכר תשב לזכר
ולנקבה טומטום ונקבה אנדרוגינוס ונקבה
תשב לנקבה בלבד יצא מחותן או
מסורס משיצא רובו הרי הוא כילוד יצא
כדרכו עד שיצא רוב ראשו ואיזהו רוב
ראשו משיצא פדחתו **ג'** השתא טומטום
לחודיה ואנדרוגינוס לחודיה אמר תשב
לזכר ולנקבה טומטום וזכר אנדרוגינוס וזכר
מיבעיא איצטריך מהו דתימ' הואיל וא"ר
יצחק אשה מזרעת תחל' יולדת זכר איש
מזריע תחלה יולדת נקבה אימא מדהאי זכר
האי נמי זכר קמ"ל אימא שניהם הזריעו
בבת אחת זו זכר וזה נקבה אמר ר"נ
אמר רב טומטום ואנדרוגינוס שראו לובן
או אודם אין חייבין על ביאת מקדש ואין
שורפין עליהם את התרומה ראו לובן
תשב לנקבה בלבד - אפי' הוי טומטום זכר בתר
נקבות אזלינן דכל ימי זכר בין לטומאה בין
לטהרה מובלעים תוך של נקבה:
מסורס - דרך מרגלותיו ולשון היפוך הוא כמו סרס
המקרא ודרשהו: **גמ'** איצטריך - אע"ג דטומטום לחודיה
מסקינן בזכר ובנקבה היכא דאיתיליד זכר בהדיא
נימא זכר הוא דמוכחא מילתא דהיא הזריעה תחילה
קמ"ל: לובן - דומה לקרי:
ראו אודם ולובן כאחד - דממ"נ טמא אפ"ה לענין
טומאת ביאת מקדש פטירי מקרבן כדמפרש
טעמא:
תשלחו - היינו שילוח טמאים ממקדש:
השרץ ונעלם - או בנבלת שרץ ונעלם ממנו:
שרץ ונבלה - לפניו וידע שנגע באחד מהם ואינו
יודע באיזה מהם נגע וכשבא למקדש שכח אותו
ומשיצא נזכר:

בעינן עד דידע אי בשרץ איטמי אי בנבילה
 איטמי ור' עקיבא סבר לא בעינן לאו
 אמר רבי אליעזר התם בעינן דידע אי בשרץ
 איטמי אי בנבילה איטמי הכא נמי בעינן
 דידע אי בלובן איטמי אי באודם איטמי אבל
 לרבי עקיבא דאמר משום טומאה מיחייב
 הכא נמי משום טומאה מיחייב ורב מאי
 שנא ביאת מקדש דלא דכתיב מזכר ועד
 נקבה תשלחו זכר ודאי נקבה ודאית ולא
 טומטום ואנדרוגינוס אי הכי תרומה נמי
 לא נשרוף דכתיב (ויקרא טו, לג) והזב את
 זובו לזכר ולנקבה זכר ודאי נקבה ודאית
 ולא טומטום ואנדרוגינוס ההוא מבעי ליה
 לכדברי יצחק דאמר רבי יצחק לזכר לרבות
 את המצורע למעיונותיו ולנקבה לרבות את
 המצורעת למעיונותיה האי נמי מבעי ליה
 במי שיש לו טהרה במקוה פרט לכלי חרס
 דברי רבי יוסי אם כן נכתוב רחמנא אדם
 וכי תימא אי כתב רחמנא אדם הוה אמינא

ר' אליעזר - דאזכר שם שרץ סבר דבעינן עד דידע אם בשרץ איטמי כו':
 הזב את זובו לזכר ולנקבה - ולדרוש נמי זכר ודאי נקבה ודאית מטמא בזיבה ולא טומטום:
 לזכר לרבות מצורע - שהוא מוקש לזב להיות מעיונותיו אב הטומאה לטמא אדם וכלים כזב דכתיב
 ביה (ויקרא ט"ז: ח') וכי ירוק הזב וגו':
 פרט לכלי חרס - טמא שאין טעון שילוח מן העזרה:
 הוה אמינא כלי מתכות לא - טעון שילוח ולהכי שני בדיבוריה למדרש כל שיש לו דין הנוהג בזכר
 ובנקבה דהיינו טהרה במקוה:
 עד נקבה - משמע כל מי שיש לו דין שהוא מזכר עד נקבה שיש להן טהרה:
 אי הכי - לעיל קאי. כיון דאמר רב לענין שילוח זכר ודאי ולא טומטום בשאר טומאות נמי כגון
 טומטום שנשטמא במת או בשרץ ונכנס למקדש יפטר:
 תלמוד לומר הזכר - ה"א דריש:
 ההוא מיבעי ליה - למכתב זכר ונקבה:

דף כט

לחלק בין ערך איש לערך אשה
יצא מחותך או מסורס וכו' א"ר אלעזר
אפילו הראש עמהן ור' יוחנן אמר לא שנו
אלא שאין הראש עמהן אבל הראש עמהן
הראש פוטר לימא בדשמואל קמיפלגי
דאמר שמואל אין הראש פוטר בנפלים
בשלם דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי
במחותך דמר סבר בשלם הוא דקחשיב
במחותך לא קחשיב ומר סבר במחותך
נמי חשיב לישנא אחרינא טעמא דיצא
מחותך או מסורס הא כתקנו הראש פוטר
תרווייהו לית להו דשמואל דאמר שמואל
אין הראש פוטר בנפלים איכא דמתני
לה להא שמעתתא באפי נפשה א"ר אלעזר
אין הראש כרוב אברים ורבי יוחנן אמר
הראש כרוב אברים וקמיפלגי בדשמואל תנן

יצא מחותך או מסורס משיצא רובו הרי
הוא כילוד מדקאמר מסורס מכלל דמחותך
כתקנו וקאמר משיצא רובו הרי זה כילוד
קשיא לרבי יוחנן אמר לך רבי יוחנן אימא
יצא מחותך ומסורס והא או קתני הכי קאמר
יצא מחותך או שלם וזה מסורס משיצא
רובו הרי זה כילוד אמר רב פפא כתנאי
יצא מחותך או מסורס משיצא רובו הרי
הוא כילוד רבי יוסי אומר משיצא כתקנו
מאי קאמר אמר רב פפא הכי קאמר
יצא מחותך ומסורס משיצא רובו הרי הוא
כילוד הא כתקנו הראש פוטר רבי יוסי אומר
משיצא רובו כתקנו מתקיף לה רב זביד
מכלל דבמסורס רובו נמי לא פוטר הא קי"ל
דרובו ככולו אלא אמר רב זביד הכי
קאמר יצא מחותך ומסורס משיצא רובו הרי

ואפילו הראש עמהם - אמחותך קאי דהיכא דיצא מחותך אפי' יצא הראש אין חשוב ולד עד שיצא רובו:

אין הראש פוטר בנפלים - יצא ראש הנפל כגון יולדת תאומים לשבעה אחד נגמרה צורתו ואחד לא נגמרה צורתו ויצא ראש הנפל והחזירו ואח"כ יצא אחיו הוי בכור לכהן שאין ראש הנפל פוטר את הבא אחריו מן הבכורה ורבי אלעזר אית ליה דשמואל:

באנפי נפשיה - ולא אמתניתין. ואיכא בינייהו מאן דמתני לה אמתניתין משמע דאמחותך קא פליגי ואיכא למימר כדאמרן דבשלם אפי' ר' אלעזר מודה דלית ליה דשמואל ומאן דמתני לה באנפי נפשיה משמע דאשלם נמי פליגי ובדשמואל:

כתקנו - ראש יצא תחלה וקאמר דבעינן רובא וקשיא לר' יוחנן:

מחותך ומסורס - מחותך ודרך מרגלותיו:

מתקיף לה רב זביד - לתירוץ דמתרצינן אליבא דרבי יוסי:

אלא אמר רב זביד - רבי יוסי אדיקא דת"ק קאי דאמר הא כתקנו הראש פוטר ואע"ג דמחותך וקאמר ר' יוסי אין הראש פוטר אלא שיצא כתקנו וכשאר ולדות שיוצאין לחיים אבל מחותך אפילו כתקנו אין הראש פוטר:

זה כילוד הא כתקנו הראש פוטר רבי יוסי
אומר משיצא כתקנו לחיים תניא נמי
הכי יצא מחותך (או) מסורס משיצא רובו
הרי זה כילוד הא כתקנו הראש פוטר ר'
יוסי אומר משיצא כתקנו לחיים ואיזהו
כתקנו לחיים משיצא רוב ראשו ואיזהו
רוב ראשו ר' יוסי אומר משיצאו צדעיו
אבא חנן משום ר' יהושע אומר משיצא
פדחתו וי"א משיצאו קרני ראשו **מתני'**
המפלת ואין ידוע מהו תשב לזכר ולנקבה
אין ידוע אם ולד היה אם לאו תשב לזכר
ולנקבה ולנדה **גמ'** א"ר יהושע בן
לוי עברה נהר והפילה מביאה קרבן ונאכל
הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא
ילדן תנן אין ידוע אם ולד היה תשב
לזכר ולנקבה ולנדה אמאי תשב לנדה לימא
הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא
ילדן מתני' בשלא הוחזקה עוברה וכי קאמר
ריב"ל כשהוחזקה עוברה ת"ש בהמה

מי שיצא כתקנו לחיים - הוא דראש פוטר אבל מחותך אפילו כתקנו בעינן רובו:
צדעיו - טנפלי"ש:

מתני' ואין ידוע מהו - אם זכר אם נקבה אבל יודעת היא שהוא ולד:

גמ' והפילה - ואינה יודעת מה אם נפל אם רוח שהרי נפל למים:

אמאי תשב לנדה - ניתב לה מיהא ימי טוהר דזכר:

שיצאה מלאה - כשהיתה מעוברת יצתה לאפר:

והאי פשוט הוא - ויאכל בלא מום:

מטנפות - יום אחד קודם לידה כעין גלייר"א:

מתיב רבי יוסי - אדר' יהושע בן לוי:

משמשת לאור שלשים וחמש - שהוא ליל סוף שבוע חמישי והוא ליל כניסת שלשים וחמש ויצאת
יום ל"ד ושוב אינה משמשת. וטעמא דכולן מפרש לקמן ואמאי נקט הכי י"ג שבועים:

בשלמא שבוע ראשון כו' - השתא מפרש תיובתא:

באחרונה	בשלמא שבוע ראשון לא	יומא ויומא מספקין בסוף לידה ובתחלת נדה
משמשת אימר יולדת זכר היא שבוע שני	ועשרין ותמניא גופיה אימר תחלת נדה היא	
אימר יולדת נקבה היא	שבוע שלישי	ובעיא למיתב שבעה לנדתה בעשרים
אימר יולדת נקבה בזוב היא	אלא שבוע	וחד תשמש רבי שמעון היא דאמר אסור
רביעי אע"ג דקא חזיא דם תשמש דהא	לעשות כן שמא תבא לידי ספק לאורתא	
דם טהור הוא לאו משום דלא אזלינן בתר	תשמש כשראתה בערב ומטבילין אותה	
רובא	אלא מאי לא ידענא מאי תיובתא	תשעים וחמש טבילות שבוע קמא מטבילין
אימר הרחיקה לידתה	הך שבוע חמישי	אותה בלילותא אימר יולדת זכר היא שבוע
דטהור הוא תשמש	הך שבוע רביעי כל	שני מטבילין אותה בלילותא אימר יולדת

בזוב - שמא מתוך י"א יום דימי זיבה ילדה וראתה ג' צופין ובלא צער דהוה שופי סמוך ללידה ובעיא שבעה נקיים לזיבתה. ואע"ג דקא יתבא י"ד נקיים הואיל ואיכא לספוקינהו בימי לידה לא סלקא לה דקסבר ימי לידה שאינה רואה בהן אין עולין לה לספירת זיבתה:

אלא שבוע רביעי - אי אמרין רוב נשים ולד מעליא ילדן האי ולד הוא שהרי הוחזקה עוברת: אימר הרחיקה לידתה - האי דלא יהיבין לה ימי טהור לאו משום ספק דלאו ולד הוא אלא אימר הרי ימים רבים קודם שבאת לפנינו ילדה וכלו לה ימי טהרתה אבל לענין קרבן מביאה קרבן ונאכל בין קרבה ובין הרחיקה בת קרבן היא מאחר דקפדינן ארובא:

שבוע חמישי דטהור הוא תשמש כו' - ואמאי לא משמשת עד ליל שביעי: ומשנינן שבוע רביעי - שראתה בכל יום כל יומא איכא לספוקי לסוף לידה סוף ימי טהור כלומר אתמול כל ימי טהור והיום היא תחלת נדה הילכך יום כ"ח שהוא סוף שבוע רביעי מספקין לה בתחלת נדה ובעיא לממני משבוע חמישי ששה ימים להשלים שבעת ימי נדות ובליל שביעי טובלת ומשמשת שהוא אור לשלשים וחמש משבאת לפנינו וליל שמיני שהוא תחלת שבוע ששי נמי לא משמשת שהשבוע ששי טמא הוא דמוקמינן לה לקמן שהיא רואה מבערב בכל ימי ראייתה מכאן ואילך לא משמשת לעולם דדילמא שבוע רביעי תחלת נדה היא והשני בימי זיבה והרי היא זבה ושבוע שביעי שהוא טהור תספור לנקיים ואם לא שרואה מבערב היתה משמשת ליל תחלת שבוע שמיני ואע"ג דיכולה לטבול ביום שביעי שמקצת היום ככולו לענין ספירה אפ"ה לא משמשת ביום דמוקמינן לה כר"ש דאסר וכן לעולם י"ל בכל שבועים טמאים שלה זהו בימי זיבה וצריכה ז' נקיים וכל שבוע טהור תספור לנקיים אבל שבוע רביעי ממ"נ אין אתה יכול לספקו ביבה שאין זיבה אלא לאחר נדות והרי זו ישבה ג' שבועים טהורים והרביעי הוא דראתה הילכך בתחלת נדה הוא דאיכא לספוקי ולא בעיא למיתב בשבוע חמישי אלא ששה ימים משום ספק יום אחרון של רביעי דמספקין לה בתחלת נדה:

בעשרים וחד - שהוא סוף שבוע שלישית תשמש דהא אפי' קרבה לידתה לילד בו ביום שבאת לפנינו כבר כל ימי טומאה והיום שביעי לנקיים של ספירה וקי"ל דטבילת זב וזבה ביום בפ"ק דיומא (דף ו.) דמקצת היום ככולו הילכך ביום כ"א תשמש:

ר"ש היא דאמר - בת"כ אסור לעשות כן לשמש זבה ביום טבילתה: בלילותא - בכל לילה ולילה דבכל לילה מספקין לה [שמא] השתא סוף שבעה ללידתה הוא וטבילה בזמנה מצוה:

בלילותא אימר יולדת נקבה הואי - וכל לילה איכא לספוקי האידינא סוף שבועים וליל אחרון מספקין שמא ביום שבאתה ילדה והשתא כלין:

נקבה היא ביממא אימר יולדת זכר בזוב
 היא שבוע שלישי מטבילין לה ביממא
 אימר יולדת נקבה בזוב היא בלילותא
 ב"ש לטעמייהו דאמרי טבולת יום ארוך בעי
 טבילה

שבוע שלישי מטבילין לה ביממא אימר יולדת נקבה בזוב היא - וכל יומא איכא לספוקי השתא
 כלין ימי ספירה יום ראשון דלמא ששה ימים קודם שבאת לפנינו ילדה ושבועים הרי עשרים
 יום והיום הוי כ"א שסוף ספירה הוא ולמחר אמרי' ה' ימים קודם ביאתה ילדה והיום כלים ויום
 אחרון אימר ביום שבאתה ילדה והיום כלים:
 בלילותא - דשבוע שלישי מטבילין לה ואף ע"ג דליכא לספוקי בשבוע שלישי בסוף לידת נקבה:

דף ל

מכדי ימי טהרה כמה הו' שתין ושיאת דל
 שבוע ג' דאטבלינן לה פשו להו' שתין נכי
 חדא שתין נכי חדא ותלתין וה' תשעין וד'
 הויין תשעין וחמש מאי עבידתייהו אמר
 רב ירמיה מדפתי כגון שבאת לפנינו בין
 השמשות דיהבינן לה טבילה יתירתא
 ולב"ה דאמרי טבולת יום ארוך לא בעי
 טבילה ל"ה מאי עבידתייהו עשרים
 ותמניא כדאמרן הך שבוע ה' מטבלינן כל
 ליליא וליליא אימר סוף נדה היא י'

שבועין למה לי בתמניא ופלגא סגי אידי
 דתנא פלגא דשבוע מסיק ליה ואידי דתנא
 שבוע טמא תנא נמי שבוע טהור והאיכא
 טבילת זבה דלפני תשמיש קחשיב דלאחר
 תשמיש לא קחשיב ולב"ש דחשיב דלאחר
 תשמיש נחשוב נמי טבילת זבה בלידה
 קמיירי בזיבה לא קמיירי והאיכא יולדת
 בזוב יולדת בזוב קחשיב זיבה גרידתא לא
 קחשיב שבועתא קמא דאתיא לקמן ליטבלה
 ביומא דילמא כל יומא ויומא שלימו לה

טבילה יתירתא - עד השתא הוה ס"ד דבאת לפנינו ביום כגון ביום ר"ח ניסן ואטבלוה לאורתא ומשכו פ' דילה ל' מניסן וכ"ט דאייר וכ"א דסיון כלים פ' יום הרי פ' טבילות בלילות וי"ד בימים של ב' שבועות הראשונות הרי צ"ד והשתא מוקמינן שבאת לפנינו בין השמשות לילה שהוא ר"ח ואטבלה בההיא ליליא משום ספק סוף טומאה ומשכי נמי פ' שלה עד כ"א בסיון כאילו באתה ביום ראש חדש דאיכא לספוקי דילמא באותו בין השמשות ילדה והוא מר"ח וההיא טבילה דליל ראש חדש איתוספא לה נמצאו לה ח' טבילות בשבוע ראשונה וכ"ח דב' וג' הרי ל"ו. וקשיא לי אמאי נקט בין השמשות ה"ל לאוקמא שבאת לפנינו בלילה ומסתברא דלהכי נקט בין השמשות דדק בלישנא דמתני' דנקט ג' שבועים טהורים הילכך כי איכא בין השמשות איכא למיקרי יום זה טהור דשמא בין השמשות יממא הוא ומיום שעבר הוא והיום הזה כולו טהור ומיהו טבילותיה משכי עד שמונים לבד מהך משום דבין השמשות ספק ליליא:

ל"ה - דקאמרי ב"ה מאי עבידתייהו. ומשני עשרין ותמניא הויין:

כדאמר - י"ד בימים וי"ד בלילות וכולן משום ספק סוף ימי טומאה. והוא הדין דלב"ה הו' להו' עשרין ותשע דכיון דאוקמינן שבאה בין השמשות איכא ט"ו טבילות בלילה משום ספק בין השמשות והאי דלא מותבינן ליה לקמיה משום דאותבינן אחריתי ומשנינן חד בשבוע לא קמיירי והך נמי חדא בשבוע היא:

בתמניא ופלגא סגי - לבד הג' שבועות דטהורה דהא כלין ימי טבילה בסוף שמונים והוא באמצע שבוע תשיעי של י' שבועים:

שבוע - תשיעי טמא הוא:

טבילת זבה - דכל שבוע טמא איכא לספוקי בזיבה לבד משבוע רביעי שאי אתה יכול לספקו בכך כדפרישית לעיל שאין זבה אלא לאחר נדות וזו לא ראתה כלום עד הרביעי וכל שבוע טהור איכא לספוקי בימי ספירת זיבתה ובעיא למטבל ביום ז' של כל שבוע טהור:

ר"ע - דפרק אחרון (לקמן נדה דף סט.):

סוף שבוע ראשון - ביום השביעי ליטבלה ביום דילמא בין השמשות יום הוא ויום ראשון שבאתה לפנינו טהור ואיכא ז' ספורים לפנינו:

ספורים דידה   הא מני ר"ע היא דאמר
בעינן ספורים בפנינו   סוף שבוע קמא
ליטבלה חד בשבוע לא קמיירי יומא קמא
דאתיא לקמן ליטבלה דילמא שומרת יום
כנגד יום היא בזבה גדולה קמיירי בזבה
קטנה לא קמיירי ש"מ תלת ש"מ ר"ע
היא דאמר בעינן ספורים בפנינו וש"מ
ר"ש היא דאמר אבל אמרו חכמים אסור
לעשות כן שמא תבא לידי ספק וש"מ טבילה
בזמנה מצוה ורבי יוסי בר' יהודה אומר
דיה לטבילה באחרונה ולא אמרינן טבילה
בזמנה מצוה   **מתני'** המפלת ליום מ'
אינה חוששת לולד ליום מ"א תשב לזכר
ולנקבה ולנדה   רבי ישמעאל אומר יום
מ"א תשב לזכר ולנדה יום פ"א תשב לזכר
ולנקבה ולנדה שהזכר נגמר למ"א והנקבה
לפ"א וחכ"א אחד בריית הזכר ואחד בריית
הנקבה זה וזה מ"א **גמ'** למה הוזכר זכר
אי לימי טומאה הא קתני נקבה ואי לימי

מתני' המפלת - שליא:
תשב לזכר - ז' ימי טומאה ואפילו בלידה יבשתא אבל שבועים דנקבה ליכא לספוקי כדקתני טעמא
שיצירת נקבה לפ"א:
גמ' הא קתני נקבה - דה"ל שבועים ויש בכלל מאתים מנה:
וכן לענין נקבה - כלומר וספקא דנקבה נמי מקלקלא לה האי קלקולא:
טימא וטיהר בזכר - מ' יום בין שתיהן ז' לטומאה ול"ג יום לימי טוהר:
נתייבו הריגה - ומתוך שעומדות ליהרג ניסו בהם ויחדום לביאה וקרעו שתיהם לסוף מ' ונמצא
אחד זכר ואחד נקבה:
תלד - דאם נקבה תלד (ויקרא י"ב:ה') קרא יתירא הוא דמצי למכתב ואם נקבה וטמאה שבועים
דהא כתיב לעיל וילדה זכר:
מקמי זכר - ואף ע"ג שיחדום לבעול ביום אחד שמא מעוברת היתה קודם לכן:

ומאי ראייה מן השוטים אימר נקבה קדים	ומסתברא טעמא דרבי ישמעאל דקמסייע
ואיעבור ארבעין יומין קמי זכר ורבנן	ליה קראי קמ"ל דרש רבי שמלאי למה
סמא דנפצא אשקינהו ור' ישמעאל איכא	הולד דומה במעי אמו לפנקס שמקופל ומונח
גופא דלא מקבל סמא אמר להם ר' ישמעאל	ידיו על שתי צדעיו שתי אציליו על ב'
מעשה בקלפטרא מלכת יוונית שנתחייבו	ארכובותיו וב' עקביו על ב' עגבותיו וראשו
שפחותיה הריגה למלכות ובדקן ומצאן זכר	מונח לו בין ברכיו ופיו סתום וטבורו פתוח
לארבעים ואחד ונקבה לפ"א אמרו לו אין	ואוכל ממה שאמו אוכלת ושותה ממה שאמו
מביאין ראייה מן השוטים מאי טעמא הך	שותה ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את
דנקבה אייתרה ארבעין יומין והדר איעבר	אמו וכיון שיצא לאויר העולם נפתח הסתום
ורבי ישמעאל לשומר מסרינהו ורבנן אין	ונסתם הפתוח שאלמלא כן אינו יכול לחיות
אפוטרופוס לעריות אימא שומר גופיה בא	אפילו שעה אחת ונר דלוק לו על ראשו
עליה ודילמא אי קרעוהו להך דנקבה	וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו שנאמר
בארבעין וחד הוה משתכחא כזכר אמר אביי	(איוב כט, ג) בהלו נרו עלי ראשי לאורו
בסימניהון שוין וחכ"א אחד בריית זכר	אלך חשך ואל תתמה שהרי אדם ישן כאן
ואחד בריית נקבה וכו' חכמים היינו ת"ק	ורואה חלום באספמיא ואין לך ימים שאדם
וכי תימא למסתמא רישא כרבנן ויחיד	שרוי בטובה יותר מאותן הימים שנאמר
ורבים הלכה כרבים פשיטא מהו דתימא	(איוב כט, ב) מי יתנני כירחי קדם כימי

סמא דנפצא - סם שמפלת בו ומנפצא כל זרע שבמעיים קודם לכן:

לשומר מסרינהו - שלא בא אדם עליהן אלא אותו היום:

ודילמא אי קרעוהו כו' - לרבי ישמעאל פריך נהי נמי דלשומר מסרינהו אפ"ה מנלן שלא נוצרה נקבה עד פ"א דילמא אי קרעוהו להך ליום מ"א הוה משתכחא:

היינו ת"ק - דתנא לעיל ליום מ"א תשב לזכר ולנקבה ולנדה אלמא בריית נקבה ליום מ"א:

וכי תימא - רישא להכי תנא ליה לאשמועינן סתמא דמתניתין כרבנן ונשמע מינה דהלכתא כוותיהו ולא נהירא לי גירסא ופירושה דה"ל סתם ואח"כ מחלוקת ואין הלכה כסתם. ונ"ל דהכי גרס וכי תימא למסתמא כרבנן ויחיד ורבים הלכה כרבים פשיטא מהו דתימא כו'. והכי פירושה וכי תימא תנא הך סיפא לאשמועינן דסתמא דלעיל סתמא דרבנן היא ויחיד ורבים הלכה כרבים פשיטא דסתמא דרבים היא הואיל וסתמא תנייה רבי ולא אשכחן יחידא דאמר הכי דנימא פלוני היא:

מהו דתימא כו' - קמשמע לן מדמהדר רבי ושנאה בלשון חכמים שמע מינה דהלכה כסתם ראשון ואף על פי שמחלוקת ר' ישמעאל בצדו:

פנקס - לוחין שכותבין בהן הגלחים:

ת"ש בסוד אלוה עלי אהלי - והא אוקמיה בירחי לידה מדכתיב כירחי קדם:

אלוה ישמרני ואיזהו ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנים הוי אומר אלו ירחי לידה ומלמדין אותו כל התורה כולה שנאמר (משלי ד ד) ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצותי וחיה ואומר (איוב כט, ד) בסוד אלוה עלי אהלי מאי ואומר וכי תימא נביא הוא דקאמר ת"ש בסוד אלוה עלי אהלי וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה שנאמר (בראשית ד, ז) לפתח חטאת רובץ ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו שנאמר (ישעיהו מה, כג) כי לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון כי לי תכרע כל ברך זה יום המיתה שנאמר (תהלים כב, ל) לפניו יכרעו כל יורדי עפר תשבע כל לשון זה יום הלידה שנאמר (תהלים כד, ד) נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה ומה היא השבועה שמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע והוי יודע שהקב"ה טהור ומשרתיו טהורים ונשמה שנתן בך טהורה היא אם אתה משמרה בטהרה מוטב ואם לאו הריני נוטלה ממך תנא דבי ר' ישמעאל משל

לכהן שמסר תרומה לעם הארץ ואמר לו אם אתה משמרה בטהרה מוטב ואם לאו הריני שורפה לפניך א"ר אלעזר

ולא נשבע למרמה - שקיים שבועתו לשמור את התורה דאי בשבועה בעלמא אטו משום דלא נשבע למרמה חשיב להו בעולין בהר ה':

דף לא

מאי קרא (תהלים עא, ו) ממעי אמי אתה גוזי
מאי משמע דהאי גוזי לישנא דאשתבועי הוא
דכתיב (ירמיהו ז, כט) גזי נזרך והשליכי
ואמר רבי אלעזר למה ולד דומה במעי אמו
לאגוז מונח בספל של מים אדם נותן אצבעו
עליו שוקע לכאן ולכאן תנו רבנן שלשה
חדשים הראשונים ולד דר במדור התחתון
אמצעיים ולד דר במדור האמצעי אחרונים
ולד דר במדור העליון וכיון שהגיע זמנו
לצאת מתהפך ויוצא וזהו חבלי אשה והיינו
דתנן חבלי של נקבה מרובין משל זכר
ואמר רבי אלעזר מאי קרא (תהלים קלט,
טו) אשר עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות
ארץ דרתי לא נאמר אלא רקמתי מאי שנא
חבלי נקבה מרובין משל זכר זה בא כדרך
תשמישו וזה בא כדרך תשמישו זו הופכת
פניה וזה אין הופך פניו תנו רבנן שלשה
חדשים הראשונים תשמיש קשה לאשה וגם
קשה לולד אמצעיים קשה לאשה ויפה לולד

למה ולד דומה:

רקמתי - היינו יצירה ראשונה וכתוב בתחתיות דהיינו מדור תחתון:

חבלי - צערה:

קשה לאשה וקשה לולד - מפני שדר במדור התחתון. קשה לאשה לא ידענא למאי: זרע מלבן את
הולד מגיעוליו:

ליום תשעים - לשליש ימים הוי חיותו:

קלסתר - זיו:

פוץ מילחא - השלך המלח מן הבשר ושוב אינו ראוי אלא לכלבים כך הנשמה היא מלח לגוף
לקיימו כיון שהלכה אז מסריח הגוף:

אחרונים יפה לאשה ויפה לולד שמתוך כך
נמצא הולד מלובן ומזורז תנא המשמש
מטתו ליום תשעים כאילו שופך דמים מנא
ידע אלא אמר אביי משמש והולך (תהלים
קטז, ו) ושומר פתאים ה' תנו רבנן
שלשה שותפין יש באדם הקב"ה ואביו ואמו
אביו מזריע הלובן שממנו עצמות וגידים
וצפרנים ומוח שבראשו ולובן שבעין אמו
מזרעת אדם שממנו עור ובשר ושערות
ושחור שבעין והקב"ה נותן בו רוח ונשמה
וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן
ודבור פה והלוך רגלים ובינה והשכל
וכיון שהגיע זמנו להפטר מן העולם הקב"ה
נוטל חלקו וחלק אביו ואמו מניח לפניהם
אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי פוץ מלחא
ושדי בשרא לכלבא דרש רב חנינא בר פפא
מאי דכתיב (איוב ט, י) עושה גדולות עד אין
חקר ונפלאות עד אין מספר בא וראה שלא
כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם

נותן חפץ בחמת צרורה ופיה למעלה ספק
 משתמר ספק אין משתמר ואילו הקב"ה
 צר העובר במעי אשה פתוחה ופיה למטה
 ומשתמר דבר אחר אדם נותן חפציו
 לכף מאזנים כל זמן שמכביד יורד למטה
 ואילו הקב"ה כל זמן שמכביד הולד עולה
 למעלה דרש רבי יוסי הגלילי מאי דכתיב
 תהילים קל"ט: "אודך (ה') על כי נוראות
 נפילתי נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד
 בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם
 מדת בשר ודם אדם נותן זרעונים בערוגה
 כל אחת ואחת עולה במינו ואילו הקב"ה
 צר העובר במעי אשה וכולם עולין למין
 אחד דבר אחר צבע נותן סמנין ליורה כולן
 עולין לצבע אחד ואילו הקב"ה צר העובר
 במעי אשה כל אחת ואחת עולה למינו
 דרש רב יוסף מאי דכתיב (ישעיהו יב, א)
 אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני
 במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שיצאו
 לסחורה ישב לו קוץ לאחד מהן התחיל

מחרף ומגדף לימים שמע שטבעה ספינתו
 של חבירו בים התחיל מודה ומשבח לכך
 נאמר ישוב אפך ותנחמני והיינו דאמר
 רבי אלעזר מאי דכתיב (תהלים עב, יח)
 עושה נפלאות (גדולות) לבדו וברוך שם
 כבודו לעולם אפילו בעל הנס אינו מכיר
 בנסו דריש רבי חנינא בר פפא מאי
 דכתיב (תהלים קלט, ג) ארחי ורבעי זרית
 וכל דרכי הסכנת מלמד שלא נוצר אדם מן
 כל הטפה אלא מן הברור שבה תנא דבי רבי
 ישמעאל משל לאדם שזורה בבית הגרנות
 נוטל את האוכל ומניח את הפסולת כדרכי
 אבהו דרבי אבהו רמי כתיב (שמואל ב כב,
 מ) ותזרני חיל וכתוב (תהלים יח, לג) האל
 המאזרני חיל אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע
 זיריתני וזרזתני דרש רבי אבהו מאי
 דכתיב (במדבר כג, י) מי מנה עפר יעקב
 ומספר את רובע ישראל מלמד שהקב"ה
 יושב וסופר את רביעיותיהם של ישראל
 מתי תבא טיפה שהצדיק נוצר הימנה ועל

עולה למעלה - כדנני לעיל אחרונים דר במדור העליון:

כולין עולין למין אחד - זרע האב והאם נעשין בריה אחת:

צבע - כמה סממנין צריך לצבע שחור קליפת עץ וטחינת ריחיים של נפחים וכמה דברים וכולן נעשין שחור ואינו יכול לצובעו בירה אחת משנים ושלושה גוונים בשנים ושלושה מקומות:

כי אנפת בי - מפני שכעסת עלי אני מודה לך שלטובתי היה:

ישב לו קוץ - ברגלו לאחד מהם ולא יכול לצאת:

לבדו - הוא לבדו יודע שהוא נס אבל בעל הנס אינו מכירו:

ארחי - תשמיש כמו דרך גבר בעלמה (משלי ל"י"ט):

ותזרני - חסר א' לשון מזרה:

רביעיותיהם - עונת תשמישן:

דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע אמר
מי שהוא טהור וקדוש ומשרתיו טהורים
וקדושים יציץ בדבר זה מיד נסמית עינו
דכתיב (במדבר כד, ג) נאם הגבר שתום
העין והיינו דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב
(בראשית ל, טז) וישכב עמה בלילה הוא
מלמד שהקב"ה סייע באותו מעשה שנאמר
(בראשית מט, יד) יששכר חמור גרם חמור
גרם לו ליששכר אמר רבי יצחק אמר רבי
אמי אשה מזרעת תחילה יולדת זכר איש
מזריע תחילה יולדת נקבה שנאמר (ויקרא
יג, כט) אשה כי תזריע וילדה זכר תנו רבנן
בראשונה היו אומרים אשה מזרעת תחילה
יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה
ולא פירשו חכמים את הדבר עד שבא רבי
צדוק ופירשו (בראשית מו, טו) אלה בני
לאה אשר ילדה ליעקב בפדן ארם ואת דינה
בתו תלה הזכרים בנקבות ונקבות בזכרים
(דברי הימים א ח, מ) ויהיו בני אולם אנשים
גבורי חיל דורכי קשת ומרבים בנים ובני

בנים וכי בידו של אדם להרבות בנים ובני
בנים אלא מתוך שמשוהין עצמן בבטן כדי
שיזריעו נשותיהן תחלה שיהו בניהם זכרים
מעלה עליהן הכתוב כאילו הם מרבים בנים
ובני בנים והיינו דאמר רב קטינא יכולני
לעשות כל בני זכרים אמר רבא הרוצה
לעשות כל בניו זכרים יבעול וישנה
ואמר רבי יצחק אמר רבי אמי אין אשה
מתעברת אלא סמוך לוסתה שנאמר (תהלים
נא, ז) הן בעון חוללתי ורבי יוחנן אמר
סמוך לטבילה שנאמר (תהלים נא, ז) ובחטא
יחמתני אמי מאי משמע דהאי חטא לישנא
דכוויי הוא דכתיב (ויקרא יד, מט) וחטא
את הבית ומתרגמינן וידכי ית ביתא ואי
בעית אימא מהכא (תהלים נא, ט) תחטאני
באזוב ואטהר ואמר רבי יצחק אמר רבי
אמי כיון שבא זכר בעולם בא שלום בעולם
שנאמר (ישעיהו טז, א) שלחו כר מושל
ארץ זכר זה כר ואמר ר' יצחק דבי רבי
אמי בא זכר בעולם בא ככרו בידו זכר זה

הוא - קודשא בריך הוא סייעה שנטה חמורו של יעקב לאהל לאה ואותו הלילה של האחרות היה:
ולא פירשו - את הדבר מנלן:

בעון - על ידי דם נדה שהוא סימן להריון כדקיימא לן (כתובות דף י:) כל אשה שדמיה מרובין
בניה מרובין והוא מביאו לידי עון וקדייק ר' יצחק בעון שסמוך לעון נדות שהוא מזהר לפרוש
הימנה:

ובחטא - לשון טבילה וטהרה כדמפרש. וה"ק על ידי דם נדות שהוא מביא לידי עון חוללתי שהוא
גרם לי שנבראתי וכשנתחטאת אמי ממנו יחמתני:

כר - מנחה דהיינו סימן שלום:

נקיה - חסרה כמו (ב"ק דף מא.) יצא פלוני נקי מנכסיו:

כר דכתיב (מלכים ב ו, כג) ויכרה להם
 כירה גדולה נקבה אין עמה כלום נקבה
 נקיייה באה עד דאמרה מזוני לא יהבי לה
 דכתיב (בראשית ל, כח) נקבה שכרך עלי
 ואתנה שאלו תלמידיו את רבי שמעון
 בן יוחי מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה
 קרבן אמר להן בשעה שכורעת לילד קופצת
 ונשבעת שלא תזקק לבעלה לפיכך אמרה
 תורה תביא קרבן מתקיף לה רב יוסף
 והא מזידה היא ובחרטה תליא מילתא ועוד
 קרבן שבועה בעי איתויי ומפני מה אמרה
 תורה זכר לשבעה ונקבה לארבעה עשר זכר
 שהכל שמחים בו מתחרטת לשבעה נקבה
 שהכל עצבים בה מתחרטת לארבעה עשר
 ומפני מה אמרה תורה מילה לשמונה שלא
 יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים תניא
 היה ר"מ אומר מפני מה אמרה תורה נדה
 לשבעה מפני שרגיל בה וקץ בה אמרה תורה
 תהא טמאה שבעה ימים כדי שתהא חביבה
 על בעלה כשעת כניסתה לחופה שאלו
 תלמידיו את רבי דוסתאי ברבי ינאי מפני
 מה איש מחזר על אשה ואין אשה מחזרת על
 איש משל לאדם שאבד לו אבידה מי מחזר
 על מי בעל אבידה מחזיר על אבידתו ומפני
 מה איש פניו למטה ואשה פניה למעלה
 כלפי האיש זה ממקום שנברא וזו ממקום
 שנבראת ומפני מה האיש מקבל פיוס
 ואין אשה מקבלת פיוס זה ממקום שנברא
 וזו ממקום שנבראת מפני מה אשה קולה
 ערב ואין איש קולו ערב זה ממקום שנברא
 וזו ממקום שנבראת שנאמר שיר השירים ב
 כי קולך ערב ומראך נאוה

הדרן עלך המפלת חתיכה

לפיכך תביא קרבן - שבועת ביטוי חטאת:
 מזידה היא - ואין כאן קרבן דהא ונעלם כתיב בשבועת ביטוי:
 מתחרטת לשבעה - ומתאוה לתשמיש בעלה כדי שתחזור ותתעבר זכר:
 מפני מה מילה לשמונה - ולא לשבעה:
 נדה שבעה - לאו ביולדת קאי:
 מחזר על האשה - אדם פנוי מבקש ומחזר עד שנושא:
 פניו למטה - בשעת תשמיש:
 מקבל פיוס - נוח לרצות:
 עצם - כשמכין בו קולו נשמע אבל קרקע כשמכין בו אין קולו נשמע:
 מתני' בנות כותים נדות מעריסטן - מקטנותן. ובגמרא מפרש טעמא:
 והן יושבות על כל דם ודם - כלומר להכי הוו בועלי נדות משום דכל דם שרואות בין אדום בין
 ירוק יושבות עליו ימי נדות וזו תקלה היא להם שאם רואה דם ירוק היום מתחלת למנות ששה
 והוא אם תראה באותם ימי נדות דם אדום אינה מונה אלא מיום ראייה ראשונה ואותו דם ירוק
 טהור היה ומראייה שניה היא צריכה למנות:

מתני' בנות כותים נדות מעריסתן	אפילו דידן נמי ואי דלא קחזיין דידהו נמי
והכותים מטמאים משכב תחתון כעליון מפני	לא אמר רבא בריה דרב אחא בר רב הונא
שהן בועלי נדות והן יושבות על כל	אמר רב ששת הכא במאי עסקינן בסתמא
דם ודם ואין חייבין עליהן על ביאת	דכיון דאיכא מיעוטא דחזיין חיישינן ומאן
מקדש ואין שורפין עליהם את התרומה מפני	תנא דחייש למיעוטא
שטומאתן ספק גמ' ה"ד אי דקא חזיין	

פרק ד בנות כותים

דף לב

ר"מ היא דתניא קטן וקטנה לא חולצין	דקטנים ורוב קטנים לאו סריסים נינהו
ולא מיבמין דברי ר"מ אמרו לו לר"מ	זיל בתר רובא דקטנות ורוב קטנות לאו
יפה אמרת שאין חולצין איש כתוב בפרשה	אילונית נינהו אימר דשמעת ליה לר"מ
ומקשינן אשה לאיש ומה טעם אין מיבמין	מיעוטא דשכיח אבל מיעוטא דלא שכיח מי
אמר להן קטן שמא ימצא סריס קטנה	שמעת ליה הא נמי מיעוטא דשכיח הוא
שמא תמצא אילונית ונמצאו פוגעין בערוה	דתניא א"ר יוסי מעשה בעין בול והטבילוה
שלא במקום מצוה ורבנן זיל בתר רובא	קודם לאמה ואמר רבי מעשה בבית שערס
אין חייבין עליה - הלובש או מתכסה באותן בגדים ונכנס למקדש פטור מקרבן או אם נגעו אותן בגדים של משכב בתרומה תולין דלא ידעינן אי נדה היא אי לא והא דאמר דמסתמא טמאות גזירה דרבנן היא:	
גמ' אפילו דידן נמי - אי חזיא בעריסתן טמאה דתניא לקמן (נדה דף לב.) בת יום אחד לנדה מנין תלמוד לומר ואשה:	
דאיכא מיעוטא דחזיין - בקטנותן:	
איש כתוב בפרשה - (דברים כ"ה:ז') ואם לא יחפוץ האיש איש פוטרה בחליצה ולא קטן. אלא מה טעם אין מיבמין ויגדלו יחד:	
סריס - לאו בר הקמת שם הוא ואינו מצווה ליבם וכן אילונית וכיון דמייבם בלא מצוה נושא אשת אחיו בחנם וערוה היא ובכרת:	
בעין בול - מקום:	
משום תרומת א"י - דמיפסלא בנגיעה:	
לסוכה שמן של תרומה - דסיכה כאכילה ובאכילה קאמרינן דתרומת חו"ל אסורה לנדה:	

והטבילוה קודם לאמה וא"ר יוסף מעשה
 בפומבדיתא והטבילוה קודם לאמה
 בשלמא דר' יוסי ודרבי משום תרומת א"י
 אלא דרב יוסף למה לי והא אמר שמואל
 אין תרומת חו"ל אסורה אלא במי שטומאה
 יוצאה מגופו והני מילי באכילה אבל בנגיעה
 לא אמר מר זוטרא לא נצרכה אלא
 לסוכה שמן של תרומה דתניא (ויקרא כב,
 טו) ולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר
 ירימו לה' לרבות את הסך ואת השותה
 שותה למה לי קרא שתיה בכלל אכילה
 אלא לרבות את הסך כשותה ואיבעית אימא
 מהכא (תהלים קט, יח) ותבא כמים בקרבו
 וכשמן בעצמותיו אי הכי דידן נמי
 אנן דדרשינן אשה ואשה וכי חזיין מפרשי
 להו לא גזרו בהו רבנן אינהו דלא דרשי
 אשה ואשה וכי חזיין לא מפרשי להו גזרו
 בהו רבנן מאי אשה ואשה דתניא אשה
 אין לי אלא אשה תינוקת בת יום אחד לנדה
 ותבא כמים וגו' - בקללה גבי רשע קאי:
 א"ה - דחייש למיעוטא:
 אשה ואשה - לרבות קטנה כדמפרש:
 ואשה כי תהיה זבה וגו' - בנדה משתעי קרא דכתיב (ויקרא ט"ו:י"ט) שבעת ימים תהיה בנדתה:
 ורמינהו אשה - ואשה אשר ישכב איש אותה שכבת זרע:
 הלכתא נינהו - לענין נדה בת יום אחד ולענין ביאה בת ג' דברים הללו הלכה למשה מסיני הם
 כדמפרש ואזיל דחזא מינייהו הלכתא:
 אלא בת ג' - לענין ביאה הלכתא דמקרא לא משתמע ורבנן אסמכתא בעלמא אסמכוה ובת יום א'
 לנדה משתמעא מקרא:
 והא דתניא אשה - לענין זבה כתיב ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים ימים ב' רבים ג':
 ואלא קרא - ואשה דכתיב גבי נדה למה לי:
 והא מיעטתיה - לעיל:

למעוטי משכבת זרע וחד למעוטי מדם
 וכן לענין זכרים דתניא (ויקרא טו, ב) איש
 איש מה ת"ל איש איש לרבות תינוק בן יום
 אחד שהוא מטמא בזיבה דברי רבי יהודה
 רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה
 אומר אין צריך הרי הוא אומר (ויקרא טו,
 לג) לזכר ולנקבה לזכר כל שהוא זכר בין
 שהוא גדול בין שהוא קטן ולנקבה כל שהיא
 נקבה בין גדולה בין קטנה א"כ מה ת"ל איש
 איש דברה תורה כלשון בני אדם אלמא כי
 מרבי קרא בן יום אחד מרבי ורמינהו איש
 אין לי אלא איש בן תשע שנים ויום אחד
 מנין ת"ל ויקרא טו ואיש אמר רבא הלכתא
 נינהו ואסמינהו רבנן אקראי הי הלכתא והי
 קרא אילימא בן יום אחד הלכתא ובן ט'
 שנים ויום אחד קרא קרא סתמא כתיב
 אלא בן ט' שנים ויום אחד הלכתא ובן יום
 א' קרא וכי מאחר דהלכתא היא קרא למה
 לי למעוטי אשה מלובן למה לי למכתב
 בזכרים ולמה לי למכתב בנקבות צריכי

וכן לענין זכרים - מרבי בן יום אחד:
 איש אין לי אלא איש - ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע:
 ה"נ גרסינן ומאחר דהלכתא קרא למה לי - ואבן תשעה לשכבת זרע קמהדר:
 למה לי למיכתב בזכרים - איש איש לרבות קטן בן יומו ולמה לי למיכתב בנקבות ואשה לרבות
 בת יום אחד לנדה ובת י' לזיבה:
 בראיות כבימים - בין שרואה ג' ביום אחד בין שרואה שלש בשלושה ימים רצופין הוי זב כדילפינן
 בב"ק בפרק כיצד (דף כד.) לזכר ולנקבה מה נקבה בימים אף זכר בימים וראיות בגופיה כתיב
 מנה הכתוב שלש וקראו טמא אבל זבה שראתה שלש ביום אחד לא הויא זבה:
 זב לא מיטמא באונס דכתיב מבשרו ולא מחמת אונסו. זבה מיטמאה באונס בהאי פירקא (לקמן
 נדה דף לו:) כשהוא אומר כי יזוב זוב דמה הרי אונס אמור:

דאי כתב רחמנא בזכרים משום דמטמאו
 בראיות כבימים אבל נקבות דלא מטמאו
 בראיות כבימים אימא לא ואי כתב רחמנא
 בנקבות משום דמטמאו באונס אבל זכרים
 דלא מטמאו באונס אימא לא צריכא הכותים
 מטמאין משכב תחתון כעליון מאי משכב
 תחתון כעליון אילימא דאי איכא י' מצעות
 ויתיב עלייהו מטמו להו פשיטא דהא דרס
 להו אלא שיהא תחתונו של בועל נדה
 כעליונו של זב מה עליונו של זב אינו מטמא
 אלא אוכלין ומשקין אף תחתונו של בועל
 נדה אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין עליונו
 של זב מנלן דכתיב (ויקרא טו, י) וכל הנוגע
 בכל אשר יהיה תחתיו יטמא מאי תחתיו

דף לג

אילימא תחתיו דזב ויקרא ט"ו: מואיש
 אשר יגע במשכבו נפקא אלא הנוגע בכל
 אשר יהיה הזב תחתיו ומאי ניהו עליון של
 זב והנושא נמי יטמא ומאי ניהו נישא
 מ"ט והנשא כתיב נתקו הכתוב מטומאה
 חמורה והביאו לידי טומאה קלה לומר לך
 שאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין אימר
 נתקו הכתוב מטומאה חמורה דלא מטמא
 אדם לטמא בגדים אבל אדם או בגדים
 ליטמא אמר קרא יטמא טומאה קלה משמע
 ותחתונו של בועל נדה מנלן דתניא (ויקרא
 טו, כד) ותהי נדתה עליו יכול יעלה
 לרגלה ת"ל יטמא ז' ימים ומה ת"ל
 ותהי נדתה עליו שיכול לא יטמא אדם וכלי
 חרס ת"ל ותהי נדתה עליו מה היא מטמאה

אדם וכלי חרס אף הוא מטמא אדם וכלי
 חרס אי מה היא עושה משכב ומושב לטמא
 אדם לטמא בגדים אף הוא עושה משכב
 ומושב לטמא אדם לטמא בגדים ת"ל וכל
 המשכב אשר ישכב עליו יטמא שאין
 ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא ומה
 ת"ל וכל המשכב אשר וגו' נתקו הכתוב
 מטומאה חמורה והביאו לידי טומאה קלה
 לומר לך שאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין
 פריך רב אחאי אימא נתקו הכתוב מטומאה
 חמורה והביאו לטומאה קלה דלא ליטמא
 אדם לטמוי בגדים אבל אדם ובגדים ליטמא
 אמר רב אסי יטמא טומאה קלה משמע
 אימא ותהי נדתה עליו כלל וכל המשכב
 פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט

ומאי ניהו נישא - בגד הנישא על הזב. מאי טעמא והנושא והנישא כתיב לא ידענא מאי היא ונראה
 בעיני שהוא פי' משובש:

נתקו הכתוב מטומאה חמורה - מדכתיב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא והנושא אותם
 יכבס בגדיו ומדלא ערבינהו ונכתוב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו והנושא אותם יכבס בגדיו
 ואפסקינהו ביטמא מכלל דהאי יטמא לאו באדם ובגדים קמירי אלא באוכלין ומשקין והנושא
 אותם נדרש בתורת כהנים לנושא משכבו ומושבו של זב:

אימא - להכי אפסקינהו קרא דלא יטמא אדם לטמא בגדים שעליו להכי כתב יטמא דאדם לחודיה
 טמא או אם נגעו בגדים יהו בגדים טמאים ולא הוא:

יעלה לרגלה - יעלה לסופה. כגון בא עליה בששי שלה יטבול בליל המחרת כמותה:
 מה היא מטמאה אדם - לטמא בגדים שעליו דאית בקל וחומר ממשכבה אף הוא מטמא אדם לטמא
 בגדים שעליו:

שאינ ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא - שהרי כבר נאמר ותהי נדתה עליו ובדידה כתיב
 וכל הנוגע במשכבה יכבס בגדיו:

אבל אדם ובגדים - או אדם אם תגע בו או בגדים אם תגע בהם:

מידי אחרינא לא - כגון אדם וכלי חרס:

משכב ומושב אין מידי אחרינא לא אמר
 אביי יטמא ז' ימים מפסיק הענין הוי כלל
 ופרט המרוחקין זה מזה וכל כלל ופרט
 המרוחקין זה מזה אין דנין אותו בכלל ופרט
 רבא אמר לעולם דנין וכל ריבויא הוא
 מתקיף לה רבי יעקב אימא כהיא מה היא
 לא חלקת בה בין מגעה למשכבה לטמא אדם
 ולטמא בגדים לחומרא אף הוא לא תחלוק בו
 בין מגעו למשכבו לטמא אדם ולטמא בגדים
 לקולא אמר רבא עליו להטעינו משמע
 מפני שהן בועלי נדות וכו' אטו כולהו בועלי
 נדות ניהו א"ר יצחק מגדלאה בנשואות
 שנו והן יושבות על דם וכו' תניא אר"מ
 אם הן יושבות על כל דם ודם תקנה גדולה
 היא להן אלא שראות דם אדום ומשלימות
 אותו לדם ירוק דבר אחר יום שפוסקת
 בו סופרתו למנין שבעה מתקיף לה רמי בר
 חמא ותספרנו ואנן נמי ניספריה דקיימא לן
 מקצת היום ככולו אמר רבא אם כן
 שכבת זרע דסתר בזיבה היכי משכחת לה
 והא מקצת היום ככולו אי דחזאי בפלגא
 דיומא ה"נ הכא במאי עסקינן דחזאי סמוך
 לשקיעת החמה וליקום ולימא ליה לקרא
 כי כתיבא סמוך לשקיעת החמה כתיבא
 אין על כרחך שבקיה לקרא דאיהו דחיק
 ומוקי אנפשיה בעי רמי בר חמא פולטת
 שכבת זרע מהו שתסתור בזיבה רואה היתה
 וסותרת או דילמא נוגעת היתה ולא סתרה
 אמר רבא לפום חורפא שבשתא נהי נמי
 דסתרה כמה תסתור תסתור שבעה דיה

וכל המשכב ריבויא הוא ולא פרטא:
 אימא כהיא - בועלה כמותה דהא אקשינהו קרא:
 עליו - להחמיר משמע ולא להקל:
 אטו כולהו בועלי נדות ניהו - והא איכא פנויים:
 אם הן יושבות על כל דם ודם - שהן רואות בין טמא בין טהור יושבת עליו ז' ימי נדתה שהתחיל
 מנינה משנשתנה מראה דם ותמנה ז' ימים:
 יום שפוסקת בו - כשהיא רואה ג' רצופים לאחר ז' ימי הגדה והויא זבה ופוסקת באמצע היום
 סופרת אותו קצת היום שעד הערב למנין שבעה נקיים ואנן ז' נקיים שלמים בעינן לזבה:
 א"כ - דלענין נקיים מקצת היום ככולו זב שפסק והתחיל לספור וראה קרי וקיי"ל דסותר אותו
 היום ותו לא בהמפלת בשמעתא קמייא (לעיל נדה דף כב.) ואי מקצת היום ככולו מאי סותר הא
 איכא קצת היום לבא:
 אי דחזאי בפלגא דיומא כו' - קושיא היא. ומשני ולימא ליה לקרא כו' בתמיה:
 וקא מהדר לאוקמי אתקפתיה **אין על כרחיך שבקיה לקרא כו'** - דכיון דקיי"ל בכל דוכתי מקצת
 היום ככולו איהו דחיק ומוקים אנפשיה בסמוך לשקיעת החמה:
 פולטת - כגון ששמשו בזבז ופסקה והתחילה למנות ופלטת מהו שתסתור מניינה הא דקיי"ל
 דפולטת טמאה משום רואה היא וסתרה:
 דיה כבועלה - זב המונה וראה קרי אינו סותר אלא יום אחד:
 תסתור יום אחד - אם כן לא הוו רצופין ורחמנא אמר ואחר תטהר אחר אחר לכולן כלומר זמן
 אחד לכולן שיהו רצופין טהרתן:

כבועלה   תסתור יום אחד (ויקרא טו,
 כח) ואחר תטהר   אמר רחמנא אחר אחר
 לכולן שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם
 וליתעמך זב גופיה היכי סתר לטהרתו אמר
 רחמנא שלא תהא טומאה מפסקת ביניהן
 אלא מאי אית לך למימר שלא תהא טומאת
 זיבה מפסקת ביניהן הכא נמי שלא תהא
 טומאת זיבה מפסקת ביניהן   ואין חייבין
 עליהן על ביאת מקדש וכו' רב פפא איקלע
 לתואך אמר אי איכא צורבא מרבנן הכא
 איזיל אקבל אפיה אמרה ליה ההיא סבתא
 איכא הכא צורבא מרבנן ורב שמואל שמיה
 ותני מתניתא יהא רעוא דתהוי כוותיה
 אמר מדמברכי לי בגוויה ש"מ ירא שמים
 הוא אזל לגביה רמא ליה תורא רמא ליה
 מתני' אהדדי תנן אין חייבין עליהן על ביאת
 מקדש ואין שורפין עליהן את התרומה מפני
 שטומאתה ספק אלמא מספיקא לא שרפין

תרומה   ורמינהי על ששה ספקות שורפין
 את התרומה על ספק בגדי עם הארץ אמר
 רב פפא יהא רעוא דלתאכיל האי תורא
 לשלמא הכא במאי עסקינן בכותי חבר כותי
 חבר בועל נדה משוית ליה   שבקיה
 ואתא לקמיה דרב שימי בר אשי אמר ליה
 מאי טעמא לא משנית ליה בכותי שטבל
 ועלה ודרס על בגדי חבר ואזלו בגדי חבר
 ונגעו בתרומה   דאי משום טומאת עם
 הארץ הא טביל ליה ואי משום בועל נדה
 ספק בעל בקרוב ספק לא בעל בקרוב ואם
 תמצוי לומר בעל בקרוב ספק השלימתו ירוק
 ספק לא השלימתו והוי ספק ספיקא ואספק
 ספיקא לא שרפין תרומה   ותיפוק ליה
 משום בגדי עם הארץ דאמר מר בגדי עם
 הארץ מדרס לפרושין אמר ליה בכותי ערום
מתני'   בנות צדוקין בזמן שנהגו ללכת
 בדרכי אבותיהן הרי הן ככותיות פרשו

לטהרתו אמר רחמנא - שבעת ימים לטהרתו משמע טהרה אחת שלא תהא הפסקה ביניהם והיכי
 סתר קרי יום א' ולא הווי רצופין:
 אלא מאי אית לך למימר שלא תהא טומאת זיבה מפסקת ביניהן - שאם רואה זוב סותר את כל
 מה שמנה אבל קרי לא הווי הפסקה:
 לתואך - מקום:

רמא ליה תורא - רב שמואל שחט שור לכבוד רב פפא:
 על ספק בגדי עם הארץ - כלומר על בגדי עם הארץ אם נגעו בה נשרפת משום שמא טמא היה
 והאי כותי נמי תיפוק ליה אם נגע משכבו בתרומה דתהא נשרפת משום דעם הארץ הוא והוה ליה
 בגדי עם הארץ:

שבקיה - רב פפא לאושפיזיה משום דכספיה ואזל לגבי רב שימי:
 לא בעל בקרוב - כבר עברו ימי טומאתו וסלקא ליה טבילה:
 משום בגדי עם הארץ מדרס לפרושים - כלומר כשם שמדרס מטמא אדם ובגדים כך בגדי עם
 הארץ מדרס לפרושים:

ללכת בדרכי ישראל הרי הן כישראלית
 רבי יוסי אומר לעולם הן כישראלית עד
 שיפרשו ללכת בדרכי אבותיהן ^{מג}
 איבעיא להו סתמא מאי ת"ש בנות צדוקין
 בזמן שנוהגות ללכת בדרכי אבותיהן הרי
 הן ככותיות הא סתמא כישראלית אימא
 סיפא פרשו ללכת בדרכי ישראל הרי הן
 כישראלית הא סתמא ככותיות אלא מהא
 ליכא למשמע מיניה ת"ש דתנן ר' יוסי
 אומר לעולם הן כישראלית עד שיפרשו
 ללכת בדרכי אבותיהן מכלל דת"ק סבר
 סתמא ככותיות ש"מ תנו רבנן מעשה
 בצדוקי אחד שספר עם כהן גדול בשוק
 ונתזה צנורא מפיו ונפלה לכהן גדול על
 בגדיו והוריקו פניו של כהן גדול וקדם אצל
 אשתו אמרה לו אף על פי שנשי צדוקים הן
 מתיראות מן הפרושים ומראות דם לחכמים
 אמר רבי יוסי בקיאינן אנו בהן יותר מן הכל
 והן מראות דם לחכמים חוץ מאשה אחת
 שהיתה בשכונתינו שלא הראת דם לחכמים
 ומתה ותיפוק ליה משום צנורא דעם הארץ

סתמא מאי - לתנא קמא דאמר נהגו ללכת בדרכי אבותיהן הרי אלו ככותיות פרשו ללכת בדרכי
 ישראלית הרי אלו כישראלית סתמא מאי:
 עד שיפרשו - אבל סתמא כישראלית מכלל דת"ק סתמא ככותיות:
 והוריקו פניו - חרה לו שנטמאו בגדיו וקדם כהן גדול אצל אשתו של צדוקי לשואלה אם השלימה
 להם ירוק או לא:
 בקיאינן אנו בהן - אני מכיר בנשי צדוקים ששכן היה להן:
 ותיפוק ליה - דאפילו עם הארץ ישראל דאינו בועל נדה קי"ל צינורא דע"ה מטמאה כל זמן שהיא
 לחה:

דף לד

רגל הוה וטומאת עם הארץ ברגל כטהרה
 שוינהו רבנן דכתיב (שופטים כ, יא) ויאסף
 כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים
 הכתוב עשאן כולן חברים **מתני'** דם
 עובדת כוכבים ודם טהרה של מצורעת ב"ש
 מטהרים ובית הלל אומרים כרוקה וכמימי
 רגליה דם היולדת שלא טבלה ב"ש
 אומרים כרוקה וכמימי רגליה וב"ה אומרים
 מטמא לח ויבש ומודים ביולדת בזוב שהיא
 מטמאה לח ויבש **גמ'** ולית להו לב"ש
 (ויקרא טו, ב) דבר אל בני ישראל ואמרת
 אליהם איש איש כי יהיה זב בני ישראל
 מטמאין בזיבה ואין העובדי כוכבים מטמאין
 בזיבה אבל גזרו עליהן שיהו כזבין לכל
 דבריהם אמרי לך ב"ש (ההוא בזכרים
 איתמר דאי בנקבות) היכי לעביד ליטמא

לח ויבש עשיתו כשל תורה ליטמי לח ולא
 ליטמי יבש חלקת בשל תורה אי הכי רוקה
 ומימי רגליה נמי כיון דעבדינן היכרא בדמה
 מידע ידיע דרוקה ומימי רגליה דרבנן
 ולעביד היכרא ברוקה ומימי רגליה ולטמויי
 לדמה רוקה ומימי רגליה דשכיחי גזרו בהו
 רבנן דמה דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן
 אמר רבא זובו טמא אפילו לב"ש קריו
 טהור אפילו לב"ה זובו טמא אפילו לב"ש
 דהא איכא למעבד היכרא בקריו קריו טהור
 אפי' לב"ה עבוד ביה רבנן היכרא כי היכי
 דלא לשרוף עליה תרומה וקדשים ולעביד
 היכרא בזובו ולטמויי לקריו זובו דלא תלי
 במעשה גזרו ביה רבנן קריו דתלי במעשה
 לא גזרו ביה רבנן לימא מסייע ליה עובדת
 כוכבים שפלוטה שכבת זרע מישאל טמאה

מתני' בית שמאי מטהרין - בדם עובדת כוכבים אע"ג דברוקה ובמימי רגליה מודו דחכמים גזרו
 עליהם להיות כזבין לכל דבריהם אפי' הכי דמה טהור. וטעמא מפרש בגמרא דשיירו בה רבנן
 למיהוי היכרא דטומאתה מדרבנן:

דם היולדת - שעברו ימי טומאת לידה ולא טבלה:

גמ' גזרו עליהן שיהו כזבין לכל דבריהן - משום שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור:
 עשיתו כשל תורה - דכיון דליכא היכרא אתי למשרף עליה תרומה וקדשים:

אי הכי רוקה ומימי רגליה נמי - דלגבי ישראלית לח ולא יבש כי מטמית להו בעובדת כוכבים
 עשיתו כשל תורה דקיי"ל בפ' דם הנדה (לקמן נדה דף נד:) רוקו וניעו מטמאין לחין ולא יבשין
 ונעביד היכרא ברוקה דעובדת כוכבים ומימי רגליה לטהרן לגמרי:

דם לגבי רוק לא שכיח חשיב ליה:

זובו - של עובד כוכבים:

קריו תלוי במעשה - אין קרי בא אלא ע"י חימום:

עובדת כוכבים שפלוטה כו' טמאה - השכבת זרע אבל בעובדת כוכבים לא שייכא בה טומאה
 כבהמה דעלמא:

ובת ישראל שפלטה שכבת זרע מן העובד
 כוכבי' טהורה מאי לאו טהורה גמורה לא
 טהורה מדאורייתא טמאה מדרבנן ת"ש
 נמצאת אומר שכבת זרע של ישראל טמאה
 בכל מקום ואפי' במעי עובדת כוכבים ושל
 עובד כוכבים טהור' בכל מקום ואפי' במעי
 ישראלית חוץ ממז' רגלים שבה וכי תימא
 ה"נ טהור' מדאורייתא אבל טמאה מדרבנן
 אטו מי רגליה מדאורייתא מי מטמאו אלא
 ש"מ טהורה אפילו מדרבנן ש"מ אמר מר
 שכבת זרע של ישראל טמאה בכ"מ אפי'
 במעי עובדת כוכבים תפשוט דבעי רב פפא
 דבעי רב פפא שכבת זרע של ישראל במעי
 עובדת כוכבים מהו בתוך ג' לא קמיבעיא
 ליה לרב פפא כי קמיבעיא ליה לאחר ג'
 מאי ישראל דדייגי במצות חביל גופייהו
 ומסריח עובדי כוכבים דלא דייגי במצות
 לא חביל גופייהו ולא מסריח או דילמא

כיון דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו
 ומסריח תיקו דם טהרה של מצורעת ב"ש
 כו' מאי טעמא דב"ה אמר ר' יצחק לזכר
 לרבות מצורע למעינותיו ולנקבה לרבות
 מצורעת למעינותיה מאי מעינותיה
 אילימא שאר מעינותיה מזכר נפקא אלא
 לדמה לטמא דם טהרה שלה וב"ש נקבה
 מזכר לא אתיא דאיכא למיפרך מה לזכר
 שכן טעון פריעה ופרימה ואסור בתשמיש
 המטה תאמר בנקבה דלא וב"ה לכתוב
 רחמנא בנקבה ולא בעי זכר ואנא אמינא
 ומה נקבה שאינה טעונה פריעה ופרימה
 ואינה אסורה בתשמיש המטה רבי רחמנא
 מעינותיה זכר לא כ"ש אם אינו ענין לזכר
 תנהו ענין לנקבה ואם אינו ענין למעינותיה
 תנהו ענין לדמה לטמא דם טהרה שלה
 וב"ש זכר מנקבה לא אתיא דאיכא למיפרך
 מה לנקבה שכן מטמאה מאונס תאמר בזכר

כי מיבעיא ליה לאחר ג' - דלגבי ישראלית טהורה כדאמר במסכת שבת בפרק ר"ע:
 דדייגי - יראים וחרדים במצות ומתוך דאגתן מתחממין:
 שאר מעינותיה - כגון רוקה ומימי רגליה דאתו מזב דכתיב ביה (ויקרא ט"ו:ח') וכי ירוק הזב
 ומיניה נפקי שאר מעינות:
 ואסור בתשמיש המטה - בשבעת ימי ספירו דכתיב וישב מחוץ לאהל ואין אהל אלא אשתו
 שנאמר (דברים ה':כ"ז) שובו לכם לאהליכם:
 ואם אינו ענין לשאר מעינותיה - דנפקי מלנקבה:
 שכן מטמאה באונס - לגבי זיבה:
 ופרכי מילי דזב - בתמייה:

ה"ג ואי בעית אימא אמרי לך ב"ש האי לזכר מיבעי ליה כל שהוא זכר כו' - ול"ג נקבה כל
 שהיא נקבה כו' דא"כ מעינות למצורע מנא להו אלא לנקבה לרבות מצורעת למעינותיה ויליף
 זכר מנקבה למעינות והאי לזכר דמיתר להו לב"ה דרשי ליה ב"ש לזב קטן שמשמא בזיבה בן
 יומו ולא נפקא להו מאיש איש דסבירא להו דברה תורה כלשון בני אדם ותינוקת קטנה נפקא להו

דלא וב"ה קיימי במצורע ופרכי מילי דזב
 וב"ש שום טומאה פרכי ואיבעית אימא
 אמרי לך ב"ש האי לזכר מיבעי ליה לזכר
 כל שהוא זכר (האי) בין גדול בין קטן ובית
 הלל נפקא להו מזאת תורת הזב בין גדול בין
 קטן אמר רב יוסף כי פשיט רבי שמעון
 בן לקיש בזב בעי הכי ראייה ראשונה של זב
 קטן מהו שתטמא במגע (ויקרא טו, לב) זאת
 תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע אמר
 רחמנא כל ששכבת זרע שלו מטמא ראייה
 ראשונה שלו מטמאה והאי כיון דשכבת
 זרע שלו לא מטמאה ראייה ראשונה נמי
 לא תטמא או דילמא כיון דאילו איהו חזי
 תרתי מצטרפא מטמא אמר רבא ת"ש זאת
 תורת הזב בין גדול בין קטן מה גדול ראייה
 ראשונה שלו מטמא אף קטן ראייה ראשונה
 נמי מטמא בעי רב יוסף ראייה ראשונה
 של מצורע מהו שתטמא במשא מקום זיבה
 מעין הוא ומטמא או דילמא לאו מעין הוא

מאשה ואשה כדילפינן בריש פירקא ואייתר להו לנקה דהכא לרבות מצורעת למעינותיה וב"ה
 נמי לא דרשי איש איש מיהו נפקא להו מזאת תורת הזב בין גדול בין קטן מטמא בזיבה:
 כי פשיט - כי דריש:

מטמא - נמי כשל גדול טומאת ערב בקרי:

ראייה ראשונה של מצורע מהו שתטמא במשא - של איש טהור לא תבעי לך דודאי לא מטמא
 במשא דאיתקש לקרי וקרי לא מטמא במשא כדתנן בפ"ק דמסכת כלים ושניה נמי לא תבעי לך
 דאפילו באדם טהור מטמא במשא כדאמר לקמן בפרק דם הנדה (נדה דף נה.) זוב מטמא במשא
 ויליף לה מזובו טמא הוא וההוא בראייה שניה כתיב דמנה הכתוב שתיים זוב בעל שתי ראיות זב
 גמור הוא לטומאה אלא שאין טעון קרבן כי תיבעי לן ראשונה דבאדם דעלמא לא מטמא אלא
 במגע הכא במצורע מאי מקום זיבה מעיין הוא ואיתרבי מלזכר לרבות מצורע למעינותיו ומעינות
 מטמאו במשא כדאמר בפרק דם הנדה (לקמן נדה דף נה:) וכי ירוק הזב בטהור במה שביד טהור:
 זובו טמא - היינו ראייה שניה שהרי מנה הכתוב שתיים זב מבשרו זובו טמא:

דף לה

לאחרים גורם טומאה לעצמו לא כל שכן יוכיח שגורם טומאה לאחרים והוא עצמו
אלא פשיטא בזב מצורע ומדאיצטריך טהור אמר אביי מאי תבעי ליה והא
קרא לרבוויי בראייה שניה שמע מינה מקום הוא דאמר זאת תורת הזב בין גדול בין
זיבה לאו מעין הוא אמר ליה רב יהודה קטן וכיון דנפקא ליה מהתם אייתר ליה
מדסקרתא לרבא ממאי דילמא לעולם אימא לזכר לרבות מצורע למעינותיו נקבה לרבות
לך בזב גרידא ודקאמרת לאחרים גורם מצורעת למעינותיה ואקשיה רחמנא
טומאה לעצמו לא כל שכן שער המשתלח מצורע לזב גמור מה זב גמור מטמא במשא

ומדאיצטריך קרא לרבוויי לשניה ש"מ - בראשונה דלאו מעיין הוא דאי מעיין הוא ראשונה מטמא
שניה לא כל שכן:
לעולם אימא לך בזב גרידא - דאי במצורע לא איצטריך קרא לרבוויי דאפילו ראשונה מטמא משום
מעיין:
מאי תבעי ליה - לרב יוסף:

ואיתקש מצורע לזב גמור - בעל שתי ראיות דהא בהאי קרא דהיקשא דמצורע תרתי כתיבי והזב
את זובו הרי שתיים וכתוב ביה לזכר לרבות מצורע כדן זב גמור מה זב גמור זובו מטמא במשא
אף מצורע זובו מטמא במשא ואפילו ראשונה דבשלמא אי מפיק ליה האי לזכר לזב קטן ויליף
מצורע זכר ממצורעת נקבה איכא למבעי ראייה ראשונה מהו מי הוי מתעגל ויוצא ומתרבי עם
שאר מעינות או לאו דבנקבה ליכא זוב לובן למילפיה מהיקשא דזב גמור אי לאו מעיין הוי אבל
השתא דמצורע זכר איתקש לזב גמור לא צריך תו למבעי: ואית דמפרשי בעיא דרב יוסף הכי
ראייה ראשונה של מצורע מהו שנתמא במשא בזב גרידא לא תבעי לך דודאי מטמא כדאמר לקמן
לימד על הזוב שהוא טמא ומוקמינן בדם הנדה דקרא למשא אתא כי תבעי לך במצורע דאיכא
למימר בזב גרידא הוא דמטמא משום דגורמת לו טומאה אבל במצורע כבר טמא הוא ואינה גורמת
לו טומאה לא מטמא הטיפה אי לא אמרינן מעיין הוא כרוקו או מימי רגליו מאי מעיין הוא או
לא. לימד על הזוב ומוקמינן לה בראייה ראשונה והכי משמע כי יהיה זב מבשרו אותו הזב טמא.
לאחרים לבעלה. ומדאיצטריך לרבוויי בראייה ראשונה ש"מ לאו מעיין הוא. ושיבוש הוא מפני
כמה תשובות חדא דקא פשיט ליה מקום זיבה לאו מעיין הוא והא למשא רבייה קרא כדאמר בדם
הנדה מה לי מעיין ומה לי לאו מעיין ועוד מי איכא לאוקמי להאי קרא בראייה ראשונה והא מהכא
נפקא לן בכל דוכתי מנה הכתוב שתיים וקראו טמא ועוד מי איכא למימר בראייה ראשונה בזב
גרידא לאחרים גורם טומאת משא הא זב בעל ראייה אחת אינו אלא כרואה קרי כדאמר בכמה
מקומות שתיים לטומאת זיבה ושלש לקרבן ועוד ראייה ראשונה הא אקשיה לעיל לקרי וקרי לא
מטמא במשא ומשום שכתוב בספרים מדאיצטריך קרא בראייה ראשונה מפרשי ליה הכי ולאו
מילתא היא דהאי בראייה ראשונה פירוש היה בספרים ולקמיה קאי והכי קאמר מדאיצטריך קרא
לרבוויי לשניה ש"מ ראשונה מקום זיבה לאו מעיין הוא וה"ג בשלהי שמעתתא מה זב גמור מטמא
זובו במשא אף מצורע כו' אלמא זב גמור הוא דמטמא טיפת זובו במשא אבל זב בעל ראייה אחת
לא:

מטמא באונס - אותה טומאה קלה האמורה בה מגע וטומאת ערב בקרי ולהצטרף לשניה לטמא
כזב גמור והא דכתיב מבשרו ולא מחמת אונסו על כרחך אראייה שניה דכתיב בתרה קאי ולא
אראשונה דהא איתקש לשכבת זרע ושכבת זרע כל עצמו מחמת אונס חימום בא:

אף ראייה ראשונה של מצורע מטמא במשא
 א"ר הונא ראייה ראשונה של זב מטמא
 באונס שנאמר (ויקרא טו, לב) זאת תורת
 הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע מה שכבת
 זרע מטמא באונס אף ראייה ראשונה של
 זב מטמא באונס תא שמע ראה ראייה
 ראשונה בודקין אותו מאי לאו לטומאה לא
 לקרבן ת"ש בשניה בודקין אותו למאי
 אילימא לקרבן אבל לטומאה לא אקרי כאן
 מבשרו ולא מחמת אונסו אלא לאו לטומאה
 ומדסיפא לטומאה רישא נמי לטומאה מידי
 איריא הא כדאיתא והא כדאיתא תא שמע
 רבי אליעזר אומר אף בשלישי בודקין אותו
 מפני הקרבן מכלל דתנא קמא מפני הטומאה
 קאמר לא דכולי עלמא לקרבן והכא
 באתים קא מיפלגי רבנן לא דרשי אתים
 ורבי אליעזר דריש אתים רבנן לא דרשי
 אתים הזב חדא זובו תרתי לזכר בשלישי
 אקשיה רחמנא לנקבה ורבי אליעזר דריש

אתים הזב חדא את תרתי זובו תלת ברביעי
 אקשיה רחמנא לנקבה תא שמע רבי יצחק
 אומר והלא זב בכלל בעל קרי היה ולמה
 יצא להקל עליו ולהחמיר עליו להקל עליו
 שאין מטמא באונס ולהחמיר עליו שהוא
 עושה משכב ומושב אימת אילימא בראייה
 שניה היכא הוה בכלל בעל קרי אלא פשיטא
 בראייה ראשונה וקתני להקל עליו שאינו
 מטמא באונס ותסברא להחמיר עליו שהוא
 עושה משכב ומושב בראייה ראשונה בר
 משכב ומושב הוא אלא הכי קאמר רבי יצחק
 אומר והלא זב בכלל בעל קרי היה בראייה
 ראשונה ולמה יצא בראייה שנייה להקל
 עליו ולהחמיר עליו להקל עליו שאינו מטמא
 באונס ולהחמיר עליו שהוא עושה משכב
 ומושב אמר רב הונא זוב דומה למי בצק
 של שעורים זוב בא מבשר המת שכבת זרע
 בא מבשר החי זוב דיהה ודומה ללובן ביצה
 המוזרת שכבת זרע קשורה ודומה ללובן

בודקין אותו - בשבעה דרכים במאכל במשחה בקפיצה ובמשאוי כו'.

אילימא לקרבן אבל לטומאה - האמורה בו דהיינו טומאה חמורה לא בעי בדיקה:

אתים - והזב את זובו לזכר ולנקבה (ויקרא טו:ל"ג):

זב חדא זובו תרתי לזכר - כלומר עד כאן יש לו דין זכר שאינו מטמא באונס מכאן ואילך דהיינו
 שלישית לנקבה כתיב כלומר יש לו דין נקבה שמטמא באונס כדילפינן בפירקין (לקמן נדה דף
 לו:) מכי יזוב זוב ואיהי נמי מייאת ליה לידי קרבן:

ברביעית - אז אקשיה רחמנא לנקבה דאפילו באונס. ולא לענין טומאה דהא מכי חזיא תרתי
 איטמי ליה ולקרבן נמי לא דמשלשה איחייב ליה אלא לסתירה כגון דפסק והתחיל לספור שבעה
 נקיים וראה ראייה רביעית אפילו באונס סותר:

והלא זב בכלל בעל קרי היה - כדמפרש לקמיה ואזיל דאיתקוש לשכבת זרע:

אלא פשיטא בראייה ראשונה - דהוי בכלל קרי כדאקשינן לעיל הזב ואשר תצא ממנו וכו'.

דיהה - כלומר מתמקמק ונפרד ואינו קשור:

ביצה שאינה מוזרת דם היולדת שלא טבלה	אחד הוא התורה טמאתו והתורה טהרתו
וכו' תניא אמרו להן בית הלל לבית שמאי	ולוי אמר שני מעינות הם נסתם הטמא
אי אתם מודים בנדה שלא טבלה וראתה	נפתח הטהור נסתם הטהור נפתח הטמא מאי
דם שהיא טמאה אמרו להם בית שמאי לא	בינייהו איכא בינייהו שופעת מתוך שבעה
אם אמרתם בנדה שאפילו טבלה וראתה	לאחר שבעה ומתוך ארבעה עשר לאחר
טמאה תאמרו ביולדת שאם טבלה וראתה	ארבעה עשר ומתוך ארבעים לאחר ארבעים
שהיא טהורה אמרו להם יולדת בזוב	ומתוך שמנים לאחר שמנים לרב רישא
תוכיח שאם טבלה וראתה לאחר ימי ספירה	לקולא וסיפא לחומרא ללוי רישא לחומרא
טהורה לא טבלה וראתה טמאה אמרו להם	וסיפא לקולא מיתבי דם היולדת שלא טבלה
הוא הדין והיא התשובה למימרא דפליגי	בית שמאי אומרים כרוקה וכמימי רגליה
והתנן ומודים ביולדת בזוב שהיא מטמאה	וב"ה אומרים מטמא לח ויבש קא ס"ד
לח ויבש לא קשיא כאן שספרה כאן	דפסקה בשלמא לרב דאמר מעין אחד הוא
שלא ספרה והתניא יולדת בזוב שספרה	משום הכי מטמא לח ויבש אלא ללוי דאמר
ולא טבלה וראתה הלכו בית שמאי לשיטתן	שני מעינות הן אמאי מטמא לח ויבש
וב"ה לשיטתן איתמר רב אמר מעין	אמר לך לוי הכא במאי עסקינן בשופעת אי

יולדת בזוב תוכיח שאם טבלה - לאחר שמנתה ז' נקיים לבד ימי טומאת לידה:
אמרו להם בית שמאי הוא הדין כו' - כלומר כי היכי דאמרינן ביולדת גמורה גרידא שלא טבלה
וראתה טהורה כך יולדת בזוב שעברו עליה ימי לידה ושבעה נקיים ולא טבלה וראתה טהורה:
כאן שספרה - בראיותה בספרה ז' נקיים. מתניתין דמודו בית שמאי כשעברו ימי לידה ועדיין
לא ספרה אחריהם שבעה נקיים והכי קאמר אף על גב דאמרי בית שמאי ביולדת גרידא כרוקה
וכמימי רגליה מודים ביולדת בזוב שלא ספרה דכל זמן שלא ספרה זבה היא ואם ראתה לא הוי
כרוקה וכמימי רגליה דאילו רוק מטמא לח ולא יבש כדאמר בדם הנדה (לקמן נדה נו.) וכי ירוק
כעין רקיקה דהיינו לח אבל דמה מטמא לח ויבש כשאר דם הנדה כדילפינן בדם הנדה (שם דף
נד:):

והתניא - בניחויא:

מעין אחד הוא - דם הבא בימי לידה ודם הבא בימי טהור ממעין אחד הן באין:
נסתם הטמא - לאחר שבועים ונפתח הטהור:
לרב רישא - דשופעת מתוך ימי טומאה לימי טהרה לקולא וטהורה ואף על גב דלא פסק דהא
התורה טהרתו:

ללוי רישא לחומרא - כיון דלא פסקה לא נסתם מעין טמא:
קס"ד דפסקה - יום או שנים לאחר שבועים ומשום הכי מטמא לח ויבש דמעין טמא בא והתורה
לא טהרתו לב"ה אלא ביומי וטבילה:
בשופעת - מתוך ימי טומאה לימי טהרה ולא פסקה:

בשופעת מ"ט דב"ש קסברי ב"ש מעין אחד משום הכי בעיא שבעה ימים נקיים הוא בשלמא ללוי היינו דאיכא בין ב"ש וב"ה אלא לרב מאי בינייהו איכא בינייהו יומי וטבילה דבית שמאי סברי ביומי תלה רחמנא וב"ה סברי ביומי וטבילה ת"ש ומודים ביולדת בזוב שהיא מטמאה לח ויבש ס"ד הכא נמי דפסקה בשלמא לרב דאמר מעין אחד הוא משום הכי מטמא לח ויבש אלא ללוי דאמר שני מעינות הן אמאי מטמא לח ויבש אמר לך הכא נמי בשופעת אי בשופעת למאי איצטריך לב"ש איצטריך אף על גב דקאמרי בית שמאי מעין אחד הוא וביומי תלה רחמנא הני מילי ביולדת גרידתא דשלימו להו יומי אבל יולדת בזוב דבעי ספירה לא תא שמע (ויקרא יב, ב) דותה תטמא לרבות את בועלה דותה תטמא לרבות הלילות דותה תטמא לרבות היולדת בזוב שצריכה שתשב שבעה ימים נקיים בשלמא לרב דאמר מעין אחד הוא

בשלמא ללוי - דאמר לב"ה ב' מעינות הן:

ביומי וטבילה - לא שנא שופעת לא שנא פוסקת כל זמן שלא טבלה הוי דמה טמא בימי לידתה: ומודים ביולדת בזוב שמתמאה - ואוקימנא כשעברו ימי לידתה ולא ספרה אחריהן ז' נקיים וקס"ד הכא נמי דפסקה אחר שבועים ומשום הכי מטמא דממעין טמא אתו והתורה לא טהרתו עד שתשב ז' נקיים כדין זבה:

אמאי מטמאה - דהא ממקום טהור הוא בא והרי הוא כדם מגפתה וכרוקה שמתמא לח משום מעין הזב ולא יבש:

לב"ש איצטריך - דקאמר מעין אחד הוא ומטהרי לה ביולדת גרידתא אחר ימי לידתה מיד דביומי תלא רחמנא איצטריך ביולדת בזוב לאשמועינן דמתמאה:

דותה תטמא - קרא יתירא הוא דה"ל למכתב וטמאה ז' ימים כימי נדה ולשתוק:

משום הכי בעיא - הפסקה שבעה נקיים דמעין דמים טמאים אתי והתורה לא טהרתו עד שתספור שבעה נקיים כדכתיב דותה תטמא:

דף לו

אלא ללוי דאמר שני מעינות הן למה לי
 שבעה במשהו סגיא הכי קאמר צריכה
 שתפסוק משהו שיעלו לה לשבעה נקיים
 ת"ש ימי עיבורה עולים לה לימי מניקותה
 וימי מניקותה עולים לה לימי עיבורה כיצד
 הפסיקה שנים בימי עיבורה ואחת בימי
 מניקותה שנים בימי מניקותה ואחת בימי
 עיבורה אחת ומחצה בימי עיבורה ואחת
 ומחצה בימי מניקותה עולין לה לג' עונות
 בשלמא לרב דאמר מעין אחד הוא משום
 הכי בעי הפסק שלש עונות אלא ללוי דאמר
 שני מעינות הן למה לי הפסק שלש עונות
 שתפסוק משהו - לאחר שבועים דנקבה דאי בתוך שבועים לאו הפסק היא דכיון דחוזרת ורואה
 בתוך שבועים חזר הטמא להפתח:
 ימי עיבורה עולין לה - בפ"ק (לעיל נדה דף י:) אמרי' מעוברת ומניקה שעברו עליה ג' עונות
 וראתה דיה שעתה:
 עולין לה - כלומר מצטרפים לימי מניקותה כגון היתה מניקה והתחילה לפסוק ונתעברה והשלימה
 ג' עונות מצטרפין ימי עיבורה לימי מניקותה:
 בשלמא לרב דאמר מעין אחד הוא משום הכי - מעוברת שהתחילה להפסיק וילדה צריכה להשלים
 ג' עונות שלא תראה אחר לידה כלום ודם לידה לא מפסיק לשלש עונות כדתרצינן בפ"ק דם נדה
 לחוד ודם לידה לחוד אבל אחר לידה אי חזאי לא השלימה ג' עונות ומטמאה מעת לעת שאין דמיה
 מסולקין:
 שיעלו לה - ימי טהרה:
 ושיוין - שמאי וההלל דפליגי במעת לעת:
 בשלמא ללוי דאמר שני מעינות הן משום הכי דיה שעתה - שהרי דמיה מסולקין שכמה ימים
 שעברו ולא ראתה דם ממעין זה והויא לה ראייה ראשונה ודיה שעתה ומניקה מארבע נשים היא
 דדיין שעתן בראייה ראשונה:
 דליכא שהות - כגון שראתה ביום שמונים ואחד מיד דליכא למימר מעת לעת דאפי' הוה מאתמול
 כי האידנא בבית החיצון דם טהור הוא:
 ותטמא מפקידה לפקידה - כגון אם בדקה שחרית ומצאתה טמאה תטמא טהרות של ערבית והכא
 ליכא למימר דליכא שהות דאי אפילו מפקידה לפקידה ליכא צריכא למימר דדיה שעתה:
 וב"ה לשיטתן - דכל זמן שלא טבלה מטמא לח ויבש והא כיון דספרה אחר ימי לידה ודאי פסק
 וקשיא ללוי:

ויבש אלא ללוי דאמר שני מעינות הן אמאי
 מטמא לח ויבש אמר לך לוי אנא דאמרי
 כתנא דשוין ואיבעית אימא בשופעת
 והא ספרה קתני הכא ביולדת נקבה בזוב
 עסקינן דשבוע קמא פסקה שבוע בתרא לא
 פסקה וקסבר ימי לידתה שאין רואה בהן
 עולין לה לספירת זיבתה אמר ליה רבינא
 לרב אשי אמר לן רב שמן מסכרא אקלע
 מר זוטרא לאתרין ודרש הילכתא כוותיה
 דרב לחומרא והלכתא כוותיה דלוי לחומרא
 רב אשי אמר הלכתא כוותיה דרב בין
 לקולא בין לחומרא דריש מרימר הלכתא
 כוותיה דרב בין לקולא בין לחומרא והלכתא

כוותיה דרב בין לקולא בין לחומרא **מתני'**
 המקשה נדה קשתה שלשה ימים בתוך י"א
 יום ושפתה מעת לעת וילדה הרי זו יולדת
 בזוב דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר
 לילה ויום כלילי שבת ויומו ושפתה מן
 הצער ולא מן הדם כמה היא קישויה ר'
 מאיר אומר אפילו ארבעים וחמשים יום רבי
 יהודה אומר דיה חדשה ר' יוסי ור' שמעון
 אומרים אין קישוי יותר משתי שבתות
 221 אטו כל המקשה נדה היא אמר רב נדה
 ליומא ושמואל אמר חיישינן שמא תשפה
 ור' יצחק אמר המקשה אינה כלום והקתני
 המקשה נדה אמר רבא בימי נדה נדה בימי

כתנא דשוין - דאמר לעיל ושויין ברוואה אחר דם טוהר שדיה שעתה ואנא אוקימנא בדאיכא שהות
 ואפ"ה דיה שעתה אלמא שני מעינות הן:
 והא ספרה קתני - ואי לא פסק היכי ספרה. ומשני לעולם בשופעת מימי טומאה לימי טוהר וספירה
 הכי הואי כגון שהיתה יולדת נקבה בזוב וימי טומאת לידה שני שבועים ופסקה שבוע קמא וזו היא
 ספירתה דקסבר ימי לידתה שאינה רואה בהן עולין לה לספירת זיבתה ושבוע שני לא פסקה וחזר
 ונפתח מעין טמא ושופעת מתוכו בתוך שבוע שלישי ומש"ה מטמא לח ויבש לב"ה דהא ממעין
 טמא אתא ותורה לא טהרה אלא ביומי וטבילה ולב"ש טהור דביומי תליא רחמנא והא שלמו להו
 ולהכי נקט יולדת נקבה דאי ילדה זכר אי אפשר לה לספור שבועה שלא תפסוק משהו אחר ימי
 לידה דלא הוּא אלא שבועה:
 כוותיה דרב לחומרא - בשופעת מתוך שמונים לאחר שמונים דמטמאה ולא אמרי' ממעין טהור
 אתא:
 בין לקולא - כגון שופעת מתוך י"ד לאחר י"ד דהוה ליה רב לקולא דאמר מעין אחד הוא והתורה
 טהרתו ולא בעי הפסקה:
 לילה ויום - דאם שפתה בחצי יום שלישי יולדה יום רביעי דשפתה מעת לעת אין זו שופי אלא
 אם כן שפתה לילה ויום שלאחר הלילה כלילי שבת ויומו:
 כמה הוא קישויה - דלא אתיא לידי זיבה בכל דמים שתראה:
 גמ' אטו כל המקשה נדה היא - אילו קשתה בימי זיבה מי הויה נדה והא אין נדות בימי זוב:
 אמר רב נדה ליומא - וה"ק המקשה ורואה דם בימי זיבה אע"ג דלא אתיא ביה לידי זיבה מיהו
 באותו היום אסורה לשמש אבל לערב טובלת ואינה צריכה לשמור יום כנגד יום דרחמנא טהריה
 לדם קושי:
 אינה כלום - ואפילו באותו היום משמשת:
 בימי נדה - בימים הראוים לנדות:

זיבה טהורה והתניא המקשה בימי נדה נדה
 בימי זיבה טהורה כיצד קשתה יום אחד
 ושפתה שנים או שקשתה שנים ושפתה יום
 אחד או ששפתה וקשתה וחזרה ושפתה הרי
 זו יולדת בזוב אבל שפתה יום אחד וקשתה
 שנים או ששפתה שנים וקשתה יום אחד
 או שקשתה ושפתה וחזרה וקשתה אין זו
 יולדת בזוב כללו של דבר קושי סמוך ללידה
 אין זו יולדת בזוב שופי סמוך ללידה הרי
 זו יולדת בזוב חנניא בן אחי ר' יהושע
 אומר כל שחל קישויה בשלישי שלה אפילו
 כל היום כולו בשופי אין זו יולדת בזוב
 כללו של דבר לאתווי מאי לאתווי דחנניא
 מה"מ דת"ר דמה דמה מחמת עצמה ולא
 מחמת ולד אתה אומר מחמת ולד או אינו
 אלא מחמת אונס כשהוא אומר (ויקרא טו,
 כה) ואשה כי יזוב זוב דמה הרי אונס אמור
 הא מה אני מקיים דמה דמה מחמת עצמה
 ולא מחמת ולד ומה ראית לטהר את
 ושפתה - שנים מן הצער ולא מן הדם:
 כל שחל קישויה - לאו לשון התחלה הוא אלא הכי קאמר כל שקשתה בשלישי אפי' שעה אחת
 בליל כניסת שלישי אפילו כל היום כולו בשופי ושפתה מליד ד' שעה אחת להשלמת מעת לעת
 אין זו יולדת בזוב דבעינן שופי כל יום ג' המביאה לידי זבה:
 וכי יזוב זוב - זוב משמע זוב מ"מ ואפי' באונס:
 שיש טהרה אחריו - דם טהור:
 ואונס באשה לא אשכחן - דטהור:
 זובה - דם יהיה זובה ובגדה משתעי דפרשה ראשונה נאמרה בגדה ושניה בזבה כדכתיב בשניה
 בלא עת נדתה:
 תשב על דמי טהרה - דהוה ליה למכתב וששים יום וששת ימים דמי טהרה:
 ואפי' בשופי - ואפי' הפסיק שופי בין קושי ללידה נימא טהורה הואיל ודם בקושי בא:
 כוותיה דרב - נדה ליומא:

כנדתה ולא כזיבתה ואפילו בשופי קמ"ל
 שילא בר אבינא עבד עובדא כוותיה דרב כי
 קא נח נפשיה דרב א"ל לרב אסי זיל צנעיה
 ואי לא ציית גרייה הוא סבר גדייה א"ל
 בתר דנח נפשיה דרב א"ל הדר בכ דהדר
 ביה רב א"ל אם איתא דהדר ביה לדידי הוה
 אמר לי לא ציית גדייה א"ל ולא מסתפי מר
 מדליקתא א"ל אנא איסי בן יהודה דהוא
 איסי בן גור אריה דהוא איסי בן גמליאל
 דהוא איסי בן מהללאל אסייתא דנחשא דלא
 שליט ביה רקבא א"ל ואנא שילא בר אבינא
 בוכנא דפרזלא דמתבר אסייתא דנחשא
 חלש רב אסי עיילוה בחמימי אפקוה מקרירי
 עיילוה בקרירי אפקוה מחמימי נח נפשיה
 דרב אסי

לדידי הוה אמר לי - דתלמידיה אנא:
 אסייתא - משום דשמיה הכי דריש לשמיה הכי:
 עיילוה בחמימי - חולי חם:

דף לז

אזל שילא אמר לדביתו צבית לי זוודתא
דלא ליזיל ולימא ליה לרב מילי עילווי
צביתה ליה זוודתא נח נפשיה דשילא חזו
דפרחא אסא מהאי פוריא להאי פוריא אמרי
ש"מ עבדו רבנן פייסא בעי רבא קושי
מהו שתסתור בזיבה דבר המטמא סותר
והאי נמי מטמא כימי נדה הוא או דילמא
דבר הגורם סותר והאי לאו גורם הוא
א"ל אביי אונס בזיבה יוכיח שאינו גורם
וסותר אמר ליה לאי האי נמי גורם
הוא דתנן ראה ראייה ראשונה בודקין אותו
שניה בודקין אותו שלישית אין בודקין אותו
ולרבי אליעזר דאמר אף בשלישי בודקין
אותו ה"נ כיון דלא גרים לא סתר אמר ליה
לרבי אליעזר ה"נ ת"ש רבי אליעזר אומר
אף בשלישית בודקין אותו ברביעית אין

קושי מהו שתסתור בזיבה - כל מה שספרה:
דבר הגורם - לידי זיבה אם ראתה שלש והאי לאו גורם הוא דלא אתיא בה לידי זיבה. ואי קשיא
והרי קרי שאינו גורם כדק"ל וסותר ההיא לאו סתירה היא דחד יומא הוא דסותר וכי קא בעי
רבא לסתור הכל:

שאינו גורם - כדק"ל ולא מחמת אונס:
לאי - באמת אונס נמי גורם הוא לידי זוב שאם ראה שתיים שלא באונס ושלישית באונס מצטרפין
לקרבן דתנן שלישית אין בודקין אותו:
לקרבן אמרתי - דבעי בדיקה ולא לסתירה:
אלא - לא תוקי כדתרצה לטמוי במשא אלא ודאי לסתירה ובעיין לא תפשוט דאנן לרבנן בעינן
ואת פשטת מדר"א:

ש"מ - מדנקט לשון גרמא מכלל דקיימא ליה דבר הגורם סותר:
רבי אליעזר היא - דאמר אונס סותר ואינו גורם:
מהו שתעלה - אם ילדה בזוב ובימי לידתה לא ראתה מהו שיעלה לה לנקיים ולא תצטרך לספור
אחריהן:

אינה סותרת ועולה אמר רבא מנא אמינא
 לה דתניא (ויקרא טו, כח) ואחר תטהר
 אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת
 ביניהם אי אמרת בשלמא עולה היינו דלא
 מפסקת טומאה אלא אי אמרת אינה עולה
 אפסיק ליה לידה ואביי אמר לך שלא תהא
 טומאת זיבה מפסקת ביניהם אמר רבא
 מנא אמינא לה דתניא מזובה מזובה ולא
 מנגעה מזובה ולא מלידתה ואביי אמר לך
 תני חדא מזובה ולא מנגעה ולא תתני ולא
 מלידתה ורבא האי מאי אי אמרת בשלמא
 מזובה ולא מלידתה אידי דאצטריך ליה
 לידה תנא נגעה אטו לידה אלא אי אמרת
 מזובה ולא מנגעה האי ויקרא ט"ו:י"ג מוכי
 יטהר הזב מזובו נפקא מזובו ולא מנגעו
 ואביי חד בזב וחד בזבה וצריכי דאי כתב
 רחמנא בזב משום דלא מטמא באונס אבל
 זבה דמטמא באונס אימא לא צריכא
 ואי כתב רחמנא בזבה משום דלא מטמא
 בראיות כבימים אבל זב דמטמא בראיות
 כבימים אימא לא צריכא אמר אביי מנא
 אמינא לה דתניא (ויקרא יב, ב) דותה תטמא
 לרבות את בועלה דותה תטמא לרבות את
 הלילות דותה תטמא לרבות את היולדת
 בזוב שצריכה שתשב שבעה נקיים מאי
 לאו נקיים מלידה לא מדם ואמר אביי
 מנא אמינא לה דתניא כימי נדתה כך ימי
 לידתה מה ימי נדתה אין ראויין לזיבה ואין
 ספירת שבעה עולה מהן אף ימי לידתה
 שאין ראויין לזיבה אין ספירת שבעה עולה
 מהן ורבא הא מני רבי אליעזר היא דאמר
 מסתר נמי סתרה וכי דנין אפשר משאי
 אפשר אמר רב אחדבוי בר אמי ר' אליעזר
 היא דאמר דנין אפשר משאי אפשר ורב

מזובה - וספרה לה מזובה:

זב מטמא בין בשלש ראיות ביום אחד בין בשלש ראיות בג' ימים רצופין אבל זבה אינה מטמאה
 אלא בשלשה ימים כדכתיב בה ימים. בב"ק (דף כד.) מרבינן זב לימים:
 נקיים מלידה - שלא תהא לידה ביניהם דאע"ג דלא חזיא כמאן דחזיא דמי דהא ימי לידה טמאין
 בלא דם:

מה ימי נדתה אין ראויין לזיבה - דאין זבה אלא אחר נדה ואין ספירת שבעה לזיבה עולה מהן
 דהא מכי הויא זבה לא חיילא ימי נדה לעולם עד שתשב שבעה נקיים וכל דם שרואה אינה אלא
 סותרת אבל נדה לא הויא הילכך לא משכחת ימי ספירה בימי נדה ולא ימי נדה בימי ספירה:
 מסתר נמי סתרה - וכ"ש דלא סלקא כי היכי דס"ל באונס בזב שאינו גורם וסותר ימי לידה נמי
 אע"ג דלא גרמי סתר וכי קאמינא אנא לרבנן דאמרי דבר שאינו גורם אינו סותר אינה סותרת
 ועולה:

וכי דנין אפשר - כגון לידה דאפשר לה ללדת בימי ספירה:

ר' אליעזר היא - במסכת מנחות בפ' התודה דיליף פסח דורות מפסח מצרים שלא יביא אלא
 מן החולין אמר לו ר"ע וכי דנין אפשר משאי אפשר במצרים אכתי לא הוה מעשר אבל לדורות
 דאיכא מעות מעשר שני נייתי מנייהו אמר לו אף ע"פ שאי אפשר ראייה גדולה היא ונלמד הימנה:

ששת אמר על כרחך הקישן הכתוב איכא דאמרי אמר רב אחדבוי בר אמי אמר רב ששת רבי אליעזר היא דאמר דנין אפשר משאי אפשר ורב פפא אמר על כרחך הקישן הכתוב קשתה שלשה ימים וכו' איבעיא להו שפתה מזה ומזה מהו רב חסדא אמר טמאה רבי חנינא אמר טהורה א"ר חנינא משל למלך שיצא וחיילותיו לפניו בידוע שחיילותיו של מלך הן ורב חסדא אמר כל שכן דבעי נפיש חיילות טפי תנן רבי יהושע אומר לילה ויום כלילי שבת ויומו ששפתה מן הצער ולא מן הדם טעמא דמן הצער ולא מן הדם הא מזה ומזה טהורה תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא לא מבעיא מזה ומזה דטמאה דפסקי להו חיילות לגמרי אבל מן הצער ולא מן הדם אימר כי היכי דמדם לא פסקה מקושי נמי לא פסקה והא תונבא בעלמא הוא דנקט לה קמ"ל תנן קשתה שלשה ימים בתוך אחד עשר יום

רב חסדא אמר טמאה - דהא איכא שופי:

לפניו - יום אחד או שנים קודם ביאתו:

דמפיש חיילות טפי - סמוך לביאתו:

דפסקו להו חיילות לגמרי - דהשתא ודאי קמאי לא מחמתיה אתו דאי מחמתיה אתו כל שכן דמפיש חיילות:

א נמי כי קתני - שלשה בקושי וא' בשופי ובכולן ראתה למה לי כולי האי:

או שקשתה שנים ושפתה מעת לעת - בשלישי מן הצער ולא מן הדם:

דקתני - שלשה בקושי ומקצת שלישי ומקצת רביעי בשופי:

בריא - ארבעים:

אין הולד מטהר אלא ימים הראויין להיות בה זבה - דהיינו י"א יום שבין נדה לנדה אבל ראתה אחריהן טמאה נדה כדאמר לעיל בימי נדה נדה:

ושפתה מעת לעת וילדה הרי זו יולדת בזוב היכי דמי אילימא כדקתני למה לי שלש בתרי בקושי אחד בשופי סגי אלא לאו הכי קאמר קשתה שלשה ושפתה מזה ומזה או שקשתה שנים ושפתה מעת לעת הרי זו יולדת בזוב ותיובתא דר' חנינא אמר לך רבי חנינא לא לעולם כדקתני והא קא משמע לן דאע"ג דמתחיל קישוי בשלישי ושפתה מעת לעת טמאה לאפוקי מרבי חנינא כמה היא קשויה ר"מ אומר וכו' השתא חמשים מקשיא ארבעים מיבעיא אמר רב חסדא ל"ק כאן לחולה כאן לבריאה א"ר לוי אין הולד מטהר אלא ימים הראויין להיות בהן זבה ורב אמר אפי' בימים הראויין לספירת זבה אמר רב אדא בר אהבה ולטעמיה דרב

דף לח

אפי' ימים הראויין לספירת סתירת זבה
תנן כמה הוא קשויה ר"מ אומר ארבעים
וחמשים יום בשלמא לרב משכחת לה כרב
אדא בר אהבה אלא ללוי קשיא אמר לך
לוי מי קתני טהורה בכולן בימי נדה נדה
בימי זיבה טהורה לישנא אחרינא אמרי
א"ר לוי אין הולד מטהר אלא ימים הראויין
להיות בהן זבה גדולה מ"ט (ויקרא טו, כה)
דמה ימים רבים כתיב אבא שאול משמיה
דרב אמר אפילו ימים הראויין להיות בהן
זבה קטנה מ"ט ימי וכל ימי התם כתיבי תנן
כמה הוא קשויה ר"מ אומר אפי' ארבעים
וחמשים יום קשיא לתרוייהו מי קתני טהורה

בכולן קשתה בימי נדתה נדה בימי זיבתה
טהורה תניא היה ר"מ אומר יש מקשה
ק"נ יום ואין זיבה עולה בהן כיצד שנים בלא
עת ושבעה נדה ושנים של אחר הנדה
וחמשים שהולד מטהר ושמונים של נקבה
ושבעה נדה ושנים של אחר הנדה אמרו
לו א"כ יש מקשה כל ימיה ואין זיבה עולה
בהן אמר להן מאי דעתיכו משום נפלים
אין קושי לנפלים ת"ר יש רואה מאה
יום ואין זיבה עולה בהן כיצד שנים בלא עת
ושבעה נדה ושנים של אחר הנדה ושמונים
של נקבה ושבעה נדה ושנים של אחר הנדה
מאי קמ"ל לאפוקי ממ"ד אי אפשר לפתיחת

ועוד ארבעים וחמשים יום - קס"ד לגמרי מטהר לה ר"מ מזוב ומגדות:
בימי נדה נדה - וה"ק ר"מ כמה הוא קשויה שלא תבא להתחייב בקרבן ולספירת נקיים ארבעים
וחמשים יום ומיהו בכל הני ארבעים כי שלמי ימי זוב ומטו ימי נדות טמאה נדה וכי הדרי שלמי
ז' ימי נדות ומטו ימי זוב טהורה:
זבה גדולה - ראתה שלשה רצופין בתוך י"א יום טהורה מספירת נקיים ומקרבן אבל לא ראתה אלא
יום אחד צריכה לשמור יום כנגד יום דכי כתיב דמה דדרשינן ולא מחמת ולד בזבה גדולה כתיב
דכתיב בההוא קרא ימים רבים ואם משך קשויה יותר מאחד עשר יום שנכנסה לימים שראויים
לנדה טמאה:
ימי וכל ימי זוב טומאתה וגו' - ומינייהו נפקא לן זבה קטנה בשיליה מכילתין בשמעתא בתרייתא:
קשיא לתרוייהו - דאמרי זבה גדולה וקטנה הוא דמטהר ולד אבל אם יאריך אחריהן טמא:
יש מקשה - שהיא רואה:
וחמשים שהולד מטהר - הנך חמשים של קושי לפני השמונים:
א"כ - דקחשבת שמונים של נקבה:
אמר להן - ר"מ מאי דעתיכו משום נפלים כדפרשינן:
יש רואה - בלא קושי:
קמ"ל דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם - דאי לא אפשר הוא לה זבה כשילדה אחר שנים שלאחר
הנדה דהוא ליה יום לידה שלישי ואי הוא חזיא קודם לידה בפתיחת הקבר הרי היא זבה הואיל
ובלא קושי ראתה:
להקל ולהחמיר - פעמים שאינו מטהר כלום פעמים שהוא מטהר חדש ויום אחד:

הקבר בלא דם קמ"ל דאפשר לפתיחת הקבר
בלא דם ר' יהודה אומר דיה וכו' תניא רבי
יהודה אומר משום רבי טרפון דיה חדשה
ויש בדבר להקל ולהחמיר כיצד קשתה
שנים בסוף שמיני ואחד בתחלת תשיעי
ואפילו בתחלת תשיעי ילדה הרי זו יולדת
בזוב אבל קשתה יום אחד בסוף שמיני
ושתים בתחלת תשיעי ואפילו בסוף תשיעי
ילדה אין זו יולדת בזוב אמר רב אדא בר
אהבה ש"מ קסבר רבי יהודה שיפורה גרים
איני והא אמר שמואל אין אשה מתעברת
ויולדת אלא למאתים ושבעים ואחד יום או
למאתים ושבעים ושנים יום או למאתים
ושבעים ושלשה הוא דאמר כחסידיים
הראשונים דתניא חסידיים הראשונים לא היו
משמשין מטותיהן אלא ברביעי בשבת שלא
יבואו נשותיהן לידי חלול שבת ברביעי ותו

לא אימא מרביעי ואילך אמר מר זוטרא מאי
טעמיהו דחסידיים הראשונים דכתיב רות
ד':י"ג ויתן [ה'] לה הריון הריון בגימטריא
מאתן ושבעים וחד הו' אמר מר זוטרא
אפי' למ"ד יולדת לתשעה אינה יולדת
למקוטעים יולדת לשבעה יולדת למקוטעים
שנאמר (שמואל א, כ) ויהי לתקופות
הימים ותהר חנה ותלד בן מיעוט תקופות
שנים מיעוט ימים שנים רבי יוסי ור"ש
אומרים אין קושי יותר מב' שבתות אמר
שמואל מאי טעמיהו דרבנן דכתיב (ויקרא
יב, ה) וטמאה שבועים כנדתה כנדתה ולא
כזיבתה מכלל דזיבתה טהורה וכמה שבועים
ת"ר יש מקשה עשרים וחמשה יום ואין
זיבה עולה בהן כיצד שנים בלא עת ושבעה
נדה וב' שלאחר נדה וארבעה עשר שהולד
מטהר ואי אפשר שתתקשה עשרים וששה

הרי זו יולדת בזוב - הואיל ורוב זיבה בשמיני הואי שאין הולד מטהר שדינן חד יומא בתר תרין
והרי היא זבה:

ואפי' בסוף תשיעי ילדה - ואע"ג דתשיעי כולו בשופי חוץ משני ימים אין זו יולדת בזוב בלבד
שלא תראה דם בימי השופי ולא אמרינן כיון דשופי סמוך ללידה נטמאנה בדם הקושי דקסבר ר'
יהודה שיפורה גרים כלומר החדש של תשיעי גורמת לידת הולד דמכי עייל הוה זמן לידה הילכך
כל הדמים שרואה בו בקושי אינו אלא מחמת הולד אע"ג דאיכא שופי בתרייהו ואפי' בתחלת
תשיעי הוי מחמת ולד דקסבר יולדת לט' יולדת למקוטעין:

שיפורה - שופר שתוקעין בו ב"ד בקדוש החדש:

[הוא] - שמואל דאמר כחסידיים:

לתקופות הימים - כתיב:

מכלל דזיבתה טהורה - ומהכא גמרינן לעיל קושי בימי זיבה:

יש מקשה - שרואה כ"ה יום בין קושי ובין שופי:

בלא ולד - לקמן פריך משמע שאין שם ולד א"כ לאו קושי הוא ולמה לי כ"ו בתלתא לאחר הנדה
סגי:

יום בלא ולד ולא תהא יולדת בזוב בלא
 ולד בתלתא נמי סגי אמר רב ששת אימא
 במקום שיש ולד אמר ליה רבא והא בלא ולד
 קתני אלא אמר רבא הכי קאמר אי אפשר
 שתתקשה עשרים וששה יום במקום שיש
 ולד ולא תהא יולדת בזוב ובמקום שאין
 ולד אלא נפל בתלתא נמי הוא זבה מ"ט
 אין קושי לנפלים **מתני'** המקשה בתוך
 שמונים של נקבה כל דמים שהיא רואה
 טהורין עד שיצא הולד ורבי אליעזר מטמא
 אמרו לו לרבי אליעזר ומה במקום שהחמיר
 בדם השופי היקל בדם הקושי מקום שהיקל
 בדם השופי אינו דין שנקל בדם הקושי
 אמר להן דיו לבא מן הדין להיות כנדון
 ממה היקל עליה מטומאת זיבה אבל טמאה
 טומאת נדה **גמ'** תנו רבנן תשב לרבות

המקשה בתוך שמונים של נקבה שכל דמים
 שהיא רואה טהורין עד שיצא הולד ור"א
 מטמא אמרו לו לר"א ומה במקום שהחמיר
 בשופי שלפני הולד היקל בשופי שלאחר
 הולד מקום שהיקל בקושי שלפני הולד אינו
 דין שנקל בקושי שלאחר הולד אמר להם דיו
 לבא מן הדין להיות כנדון ממה היקל עליה
 מטומאת זיבה אבל מטמאה טומאת נדה
 אמרו לו הרי אנו משיבין לך לשון אחר
 ומה במקום שהחמיר בשופי שלפני הולד
 היקל בקושי שעמו מקום שהיקל בשופי
 שלאחר הולד אינו דין שנקל בקושי שעמו
 אמר להם אפילו אתם משיבין כל היום כולו
 דיו לבא מן הדין להיות כנדון ממה היקל
 עליה מטומאת זיבה אבל מטמאה טומאת
 נדה אמר רבא בהא זכינהו ר"א לרבנן לאו

מתני' המקשה תוך שמונים - שנתעברה בימי טוהר או שנשתתה ולד אחר חבירו ב' חדשים וחצי
 אחד נגמרה צורתו באמצע שביעי ואחד נגמרה צורתו לסוף תשיעי כמעשה דיהודה וחזקיה בני
 ר' חייא (לעיל נדה דף כז.):

שהחמיר בדם השופי - כגון שאר יולדת שרואה ג' בשופי וילדה הרי זו יולדת בזוב:
 דיו לבא מן הדין - כגון קושי של תוך מלאת שאתם למדין מקושי דעלמא:
 גמ' תשב - על דמי טהרה:

הרי אנו משיבין אותך לשון אחר - שלא נלמד קושי שלאחר מקושי שלפני כדאמר' לעיל מקום
 שהיקל בקושי שלפני הולד אינו דין שנקל בקושי שלאחריו דהכא הוא דאיכא למימר דיו לקושי
 שלאחריו להיות כקושי שלפניו שהרי ממנו אנו למדים אלא הכי גמרינן מקום שהיקל בשופי
 שלאחריו אינו דין שנקל בקושי שעמו שעם השופי דהשתא יליף קושי של אחריו דטהור לגמרי
 וליכא למימר ממה היקל מטומאת זיבה כדקאמר:

דיו לבא כו' - שהרי ק"ו אינו נידון אלא מכח קושי שלפניו כדקתני ומה במקום שהחמיר בשופי
 שלפני הולד היקל בקושי שעמו:

זכינהו - תשובה נצחת יכול להשיבן:

אימא בימי נדה נדה - לר"א פריך כיון דאית ליה דיו לודי מיהא דבימי זיבה טהורה כקושי שלפניו
 כגון ראתה בקושי שבעה ימים ראשונים תהא טמאה ואם ראתה יותר יהא הדם טהור ותטבול

אמריתו דמה דמה מחמת עצמה ולא מחמת
 ולד ה"נ (ויקרא יב, ז) וטהרה ממקור דמיה
 דמיה מחמת עצמה ולא מחמת ולד אימא
 בימי נדה נדה בימי זיבה טהורה אמר קרא
 תשב ישיבה אחת לכולן **מתני'** כל אחד
 עשר יום בחזקת טהרה

לאחר שבעה ראשונים של קושי:
 מתני' כל אחד עשר יום - אחר הנדות אשה עומדת בחזקת טהרה. ובגמרא מפרש למאי הלכתא:

דף לט

ישבה לה ולא בדקה שגגה נאנסה הזידה
ולא בדקה טהורה הגיע שעת וסתה
ולא בדקה הרי זו טמאה ר"מ אומר אם
היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה
הרי זו טהורה מפני שחרדה מסלקת את
הדמים אבל ימי הזב והזבה ושומרת יום
כנגד יום הרי אלו בחזקת טמאה **גמ'**
למאי הלכתא אמר רב יהודה לומר שאינה
צריכה בדיקה והא מדקתני סיפא ישבה ולא
בדקה מכלל דלכתחלה בעיא בדיקה סיפא
אתאן לימי נדה וה"ק כל י"א בחזקת טהרה
ולא בעיא בדיקה אבל בימי נדתה בעיא
בדיקה ישבה ולא בדקה שגגה נאנסה הזידה
ולא בדקה טהורה רב חסדא אמר לא
צריכא אלא לר"מ דאמר אשה שאין לה
וסת אסורה לשמש ה"מ בימי נדתה אבל
בימי זיבתה בחזקת טהרה קיימא א"ה
אמאי א"ר מאיר יוציא ולא יחזיר עולמית

טמאה - דאורח בזמנו בא:

ימי הזב - ימי ספירו:

גמ' לומר שאינה צריכה בדיקה - שחרית וערבית ומשעברו צריכה לבדוק כדאיתא בפ"ק (לעיל
נדה דף יא.):

לימי נדה - לימים שראויין לנדה כגון אחר י"א שבין נדה לנדה:

לא נצרכא - הא דקתני כל י"א בחזקת טהרה אלא לר"מ בסוף פרק ראשון בגמרא:

אמאי יוציא - תשמש כל י"א:

רבא אמר - מתני' דקתני כל י"א בחזקת טהרה:

הנדה - כלומר אשה שרואה דם מטמאה מעת לעת בראיית תחלת נדותה:

חייא בר רב הונא - פי' אמתני' מהדר:

את אמרת ניהלן - קודם חוליך:

ימי זיבתה אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתתא א"ל אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת לן היתה למודה להיות רואה יום ט"ו (יום) ושינתה ליום כ' זה וזה אסורין לשמש שינתה פעמים ליום כ' זה וזה אסורין ואמרת לן עלה אמר רב יהודה אמר שמואל ל"ש אלא ט"ו לטבילתה שהן כ"ב לראייתה ושינתה ליום כ"ז דכי הדרי ואתו עשרין ותרתי קיימא לה בתוך ימי זיבתה וקתני זה וזה אסורין אלמא דחיישין לה וקסבר רב פפא עשרין ותרתי מעשרין ותרתי מנינן נדה ופתחה מעשרין וז' מנינן א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא ממאי דלמא עשרין ותרתי נמי מעשרין וז' מנינן דכי הדרי ואתו עשרין ותרתי קיימא לה בתוך ימי נדותה וה"נ מסתברא דאי לא תימא הכי האי תרנגולתא דרמיא יומא וכבשה יומא ורמיא יומא וכבשה יומא וכבשה תרי יומי ורמיא חד יומא כי הדרה נקטה כדלקמיה נקטה או

לא שנו - דליום ט"ו הוי וסת קבוע דליבכי תלתא זימני למיעקריה: מקבע לא קבעה - בתוך ימי זיבה דתבעי ג' זימני למיעקריה דבחדא זימנא הוא דעקר לה ואם ישבה ולא בדקה טהורה:

וקתני אסורה - דכי הדר אתו כ"ב לחשבון יום שהיתה ראויה לראות בו כשדילגה בה קיימא לה בימי זיבה לחשבון ראייתה כדפרישית. וקסבר רב פפא יום עשרין ותרתי דאסרינן עלה מיום כ"ב מנינן כלומר לאו כ"ב לראיית דילוגה שהיה בכ"ז אלא כ"ב מיום שהיתה ראויה לראות לימודה. ומדקרי להו רב פפא ימי זיבה קסבר נדה ופתחה ימי נדותה וזוהי מעשרין וז' מנינן דהיינו מיום ראיית דילוגה ומיום ראיית כ"ז עד השתא לא הוה לה י"ז דאי ליום שראויה לראות כשדילגה מנינן ימי נדות וזוהי לא הוה קרי להו ימי זיבה דהא חלפו להו כ"ב מההוא יומא:

פתחה - קרי חשבון הנדה לימי הנדה וזוהי: ממאי - דהאי יום כ"ב דאסרינן ליה מנינן מיום כ"ב שהיתה ראויה לראות כשדילגה דמטי ליה בימי זיבה לחשבון ראייה שראתה בכ"ז:

והכי מסתברא - דהא משום דחיישין שמא תחזור לקדמותה לראות מכ"ב לכ"ב אסרינן לה דהשתא הוי כ"ב לראייה אבל ליום כ"ב לחשבון יום שהיתה ראויה לראות לא מצי אסרינן משום הא חששא דאפי' חוזרת לקדמותה לא תראה היום שהוא י"ז לראייתה דהיינו לא היתה למודה לראות אלא לכ"ב לראייה ואי משום שהוא כ"ב ליום הראוי לה אין זה דרך החזרת לוסתה לקצר ימי טהרתה ולמהר ימי ראייתה כדי שיבא לפי חשבון של תחלה אלא חוזרת וקובעת כ"כ ליום שראתה:

כדלקמיה נקטה - מעכשיו היא חוזרת למנות כגון שעומדת יום ז' שאחר יום ו' שהטילה ומטלת יום שמיני:

קדמיעיקרא נקטה על כרחך כדלקמיה נקטה	וקאמר אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדותה
א"ל רב פפא אלא הא דאמר ר"ל אשה	אלמא מריש ירחא מנינא א"ל לא הכי
קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה ואין אשה	א"ר יוחנן כגון דחזאי ריש ירחא וריש ירחא
קובעת לה וסת בתוך ימי נדותה ורבי יוחנן	ועשרין וחמשה בירחא וריש ירחא דאמרין
אמר אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדותה	דמי יתירי הוא דאתוספו בה וכן כי אתא
ה"ד לאו כגון דחזאי ריש ירחא וחמשה	רבין וכל נחותי ימא אמרוה כרב הונא בריה
בירחא וריש ירחא וחמשה בירחא והשתא	דרב יהושע
חזאי בחמשה בירחא ובריש ירחא לא חזאי	

הדרן עלך בנות כותים

פרק ה יוצא דופן

דף מ

מתני' י"צא דופן אין יושבין עליו ימי	(ט) דם יהיה זובה בבשרה אבל הזב ובעל
טומאה וימי טהרה ואין חייבין עליו קרבן	קרי אינן מטמאין עד שתצא טומאתן לחוץ
ר"ש אומר הרי זה כילוד כל הנשים	היה אוכל בתרומה והרגיש שנזדעזעו אבריו
מטמאות בבית החיצון שנאמר (ויקרא טו),	אוחז באמה ובולע את התרומה ומטמאין

א"ל רב פפא אלא הא דאמר כו' אין אשה קובעת לה וסת תוך ימי נדותה - בימים שהיא נדה כדבעין לפרושי מילתא דרבי יוחנן דחזאי ריש ירחא וה' בירחא וריש ירחא וה' בירחא והשתא חזאי בה' בירחא דהו להו ג' זימני בה' בירחא ומעכשיו יהיה לה וסת בה' בחדש. לריש לקיש לא הוה וסת דהא תרי זימני קמאי דה' בירחא הוי תוך ימי נדותה ממש דהא נדה הוויא מריש ירחא ופעם ג' הוה ימי נדה לפי חשבון הראוי שהיתה ראויה לראות ריש ירחא ומדקרי לפעם ג' תוך ימי נדה אלמא לפי חשבון הראוי מנינן:

א"ל לא אלא הכי א"ר יוחנן כגון דחזאי - תרי זימני בריש ירחא ופעם שלישית בכ"ה ורביעית בר"ח דה"ל הך ראייתה בתרייתא שהיא שלישית לראייה של ר"ח בתוך ימי נדותה ממש שהיא נדה מיום כ"ה ומש"ה קרי להו תוך ימי נדותה דהא נדה היא. וטעמא מאי הוי קביעות הא אורחה בהכי שנפתח מעיינה משום דאמר הך ראייה דראש חדש ראיית וסתה היא והיום זמנה והאי דאקדים וחזאי בכ"ה דמים יתירי איתוספו בה:

אמרוה - להא דרבי יוחנן:

כל הנשים - לענין נדה:

שנזדעזעו אבריו - נעקר שכבת זרע מגופו:

בכל שהוא אפילו כעין החרדל ובפחות מכן
 גמ' א"ר מני בר פטיש מאי טעמייהו
 דרבנן אמר קרא (ויקרא יב, ב) אשה כי
 תזריע וילדה זכר עד שתלד במקום שהיא
 מזרעת ור"ש ההיא דאפילו לא ילדה
 אלא כעין שהזריעה אמו טמאה לידה ור"ש
 מאי טעמיה אמר ר"ל אמר קרא תלד לרבות
 יוצא דופן ורבנן האי מבעי ליה לרבות
 טומטום ואנדרוגינוס דסלקא דעתך אמינא
 זכר ונקבה כתיב זכר ודאי נקבה ודאית ולא
 טומטום ואנדרוגינוס קמ"ל ורבי שמעון
 נפקא ליה מדתני בר ליואי דתני בר ליואי
 לבן לבן מכל מקום לבת לבת מ"מ
 ורבנן האי מבעי ליה לחייב על כל בן ובן
 ולחייב על כל בת ובת ורבי שמעון נפקא
 ליה מדתני תנא קמיה דרב ששת (ויקרא יב,
 ז) זאת תורת היולדת מלמד שמביאה קרבן
 אחד על ולדות הרבה יכול תביא על לידה
 ועל זיבה כאחת אלא יולדת דאכלה דם
 ויולדת דאכלה חלב בחד קרבן תסגי לה
 אלא יכול תביא על לידה שלפני מלאת ועל
 לידה שלאחר מלאת כאחת ת"ל זאת ורבנן
 אע"ג דכתיב זאת איצטריך לבן או לבת
 סד"א בתרי עיבורי (דחד הוי נפל) אבל בחד
 עבורא כגון יהודה וחזקיה בני ר' חייא אימר
 בחד קרבן סגי לה קמ"ל א"ר יוחנן ומודה
 רבי שמעון בקדשים שאינו קדוש מאי טעמא
 גמר לידה לידה מבכור מה התם פטר רחם
 אף כאן פטר רחם ולגמר לידה לידה מאדם
 מה התם יוצא דופן אף כאן יוצא דופן

גמ' אלא כעין שהזריעה - כגון נימוק הולד כדאמר בהמפלת (לעיל נדה כו.) שליא בבית הבית
 טמא כו' רבי שמעון אומר הולד נימוק ואמר בגמרא מודה רבי שמעון שאמו טמאה לידה ויליף
 טעמא מהכא אבל רבנן לא צריך להו קרא להכי דהא לדידהו כיון דאמרי הבית טמא לית להו
 נימוק ופשיטא דאמו טמאה לידה:

תלד - ואם נקבה תלד דמצי למכתב ואם נקבה וטמאה שבועים:
 לחייב על כל בן ובן - שאם טבלה לאחר י"ד לנקבה ושמשו ונתעברה וילדה לאחר שמונים מביאה
 שני קרבנות:

תורת היולדת - משמע תורה אחת ליולדת ולדות הרבה:
 שלפני מלאת - ילדה עכשיו וילדה לאחר שמונים קמא הוי לפני מלאת ובתרא הוי לאחר מלאת:
 בתרי עיבורי - שילדה וחזרה ונתעברה בתוך ימי טוהר וילדה לאחר שמונים:
 מודה ר"ש - ביוצא דופן:

מאדם - לענין טמאה וטהרה דכתיב וילדה זכר:
 אמו מאמו - בבכור כתיב (שמות כב) שבעת ימים יהיה עם אמו ובקדשים כתיב (ויקרא כב) והיה
 שבעת ימים תחת אמו:

שכן אם בהמת קדשים פיגול נותר וטמא - אם בתרווייהו כתיב אמו ותרווייהו בהמת קדשים ופיגול
 ונותר וטמא נוהג בהם לאפוקי אדם דליתיה בכל הני:

פשוט - אדם משתעי בין בפשוט בין בבכור וכן קדשים הוו פשוטים. ובין באדם ובין בקדשים לא
 משתעו בזכרים לחודייהו טפי מבנקבות לאפוקי בכור דליתיה אלא בזכרים. ותרווייהו בין אדם

מסתברא מבכור הוה ליה למילף שכן אמו ששחטן שלא לשמן מנין ת"ל (ויקרא ו, מאמו אדרבה מאדם הוה ליה למילף שכן פשוט מפשוט אלא מבכור הוה ליה למילף שכן אם בהמת קדשים פגול נותר וטמא אדרבה מאדם הוה ליה למילף שכן פשוט זכר קדוש במתנה הנך נפישן אמר רב חייא בריה דרב הונא משמיה דרבא תניא דמסייע ליה לר' יוחנן ר' יהודה אומר (ויקרא ו, ב) זאת תורת העולה היא העולה הרי אלו ג' מיעוטין

פרט לנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים שאם עלתה תרד רבי שמעון אומר עולה אין לי אלא עולה כשרה מנין לרבות שנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים והלן והיוצא והטמא והנותר ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו ושקבלו פסולין וזרקו את דמן והנתנין למעלה שנתנן למטה והנתנין למטה שנתנן למעלה והנתנין בחוץ שנתנן בפנים והנתנין בפנים שנתנן בחוץ והפסח והחטאת

בין קדשים לא הוה קדושין מאליהם אבל בכור קדושתו מאליו. ובין קדשים ובין אדם לא הוה מתנות כהונה כגון שלמים לבעלים הן לאפוקי בכור דהוי ממתנות כהונה: דמסייע ליה לרבי יוחנן - דאמר דמודה ר"ש ביוצא דופן דקדשים: שנשחטה בלילה ושנשפך דמה - לארץ ולא נזרק: ושקבלו פסולין את דמו וזרקוהו - כגון בעל מום או שאר פסולין. ולהכי נקט קבלו פסולין ולא נקט ששחטוהו פסולין שהשחטה כשרה בפסולין כדתנן (זבחים דף לא:) כל הפסולין ששחטו שחטתן כשרה: הרובע והנרבע מוקצה ונעבד - פסולין ליקרב כדיליף לקמן בשמעתין:

דף מא

אחר שריבה הכתוב ומיעט אמרת מרבה אני
את אלו שהיה פסולן בקדש ומוציא אני
את אלו שלא היה פסולן בקדש קתני מיהת
יוצא דופן דלא מאי לאו יוצא דופן דקדשים
אמר רב הונא בריה דרב נתן לא יוצא דופן
דבכור בכור מפטר רחם נפקא אלא
מאי דקדשים מאמו אמו נפקא האי מאי
אי אמרת בשלמא דקדשים היינו דאצריכי
תרי קראי חד לבהמת חולין דאוליד דרך
דופן ואקדשה וחד לבהמת קדשים דאוליד
דרך דופן וקסבר ולדות קדשים בהוייתן הן
קדושים אלא אי אמרת דבכור מפטר רחם
נפקא הכי נמי מסתברא מדקתני הרובע
והנרבע והמוקצה והנעבד והכלאים הני

מהכא נפקא מהתם נפקא (ויקרא א, ב) מן
הבהמה להוציא הרובע והנרבע מן הבקר
להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את
המוקצה ומן הצאן להוציא את הנוגח
ותו כלאים מהכא נפקא מהתם נפקא (ויקרא
כב, כז) שור או כשב או עז שור פרט
לכלאים או עז פרט לנדמה אלא אצטריכו
תרי קראי חד לבהמת חולין וחד לבהמת
קדשים הכא נמי איצטריך תרי קראי ת"ר
המקשה שלשה ימים ויצא וולד דרך דופן
הרי זו יולדת בזוב ורבי שמעון אומר אין
זו יולדת בזוב ודם היוצא משם טמא ורבי
שמעון מטהר בשלמא רישא רבי שמעון
לטעמיה ורבנן לטעמייהו אלא סיפא במאי

מפטר רחם נפקא - דלא קדיש וכיון דחולין הוא למה לי למעוטי פשיטא אם עלה ירד:
מאמו אמו נפקא - נמי דלא קדיש דגמר מבכור:

תרי קראי - אמו אמו וזאת:

וקסבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים - נראה בעיני דלא גרסי' ליה ופירוש משובש הוא דכל
שכן למאן דאמר משעת יצירה הן קדושים דהיינו במעי אמו דאיצטריך למעוטי זאת:
הכי נמי מסתברא - דכל הני פסולין דהכא בבהמות קדשים קאמר. ורובע ונרבע כגון שהקדישן
ולבסוף נרבעו. ומוקצה ונעבד נמי בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים
הן ויכול לאוסרן והכי נמי מוקמינן בפרק בתרא דזבחים (דף קיד.). ואתנן ומחיר כשנתן לה עובר
בהמת קדשים קלים באתנן וקסבר בהוייתן הם קדושים ולא קודם לכן לפיכך איסור אתנן ומחיר
חל עליהם וקדושה דממילא נמי חיילא עלייהו והרי הם קדושים. וכלאים וטרפה ויוצא דופן נמי
בולדות קדשים:

מן הבהמה - אדם כי יקריב מכם מן הבהמה ולא כל בהמה להוציא את הרובע והנרבע:

כלאים - מן העז ומן הכבש:

לבהמה דחולין - ואקדשה:

המקשה ג' ימים - בימי זיבה וראתה דם כל שלשה דרך רחם:

ר"ש לטעמיה - דאמר במתניתין יושבין עליו ימי טומאה אפילו בלידה יבשתא וימי טהרה אלמא
ולד הוא הלכך לענין קושי נמי ולד הוא ומטהר את קישויו:

פליגי אמר רבינא כגון שיצא ולד דרך דופן ודם דרך רחם ואזדא ר' שמעון לטעמיה ורבנן לטעמייהו מתקיף לה רב יוסף חדא דהיינו רישא ועוד משם מקום ולד משמע אלא אמר רב יוסף כגון שיצא ולד ודם דרך דופן ובמקור מקומו טמא קמיפלגי מר סבר מקור מקומו טמא ומ"ס מקור מקומו טהור אמר ר"ל לדברי המטמא בדם מטמא באשה לדברי המטהר בדם מטהר באשה ור' יוחנן אמר אף לדברי המטמא בדם מטהר באשה ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי מנין שאין אשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה שנאמר (ויקרא כ, יח) ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה מלמד שאין אשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה

מקור שנעקר ונפל לארץ טמאה שנאמר (יחזקאל טז, לו) יען השפך נחושתיך ותגלי ערותך למאי אילימא לטומאת שבעה דם אמר רחמנא ולא חתיכה אלא לטומאת ערב אמר רבי יוחנן מקור שהזיע כשתי טיפי מרגליות טמאה למאי אילימא לטומאת שבעה חמשה דמים טמאין באשה ותו לא אלא לטומאת ערב ודווקא תרתי אבל חדא אימא מעלמא אתיא כל הנשים מטמאין בבית החיצון הי ניהו בית החיצון אמר ריש לקיש כל שתינוקות יושבת ונראת א"ל רבי יוחנן אותו מקום גלוי הוא אצל שרץ אלא אמר רבי יוחנן עד בין השינים איבעיא להו בין השינים כלפנים או כלחוץ ת"ש דתני רבי זכאי עד בין השינים בין השינים עצמן כלפנים במתניתא תנא מקום דישה מאי מקום דישה אמר רב יהודה מקום שהשמש

שיצא ולד ודם דרך דופן - ופלוגתא אחריתי היא ולא אקושי קאי דרישא איירי כשיצא דם דרך רחם קודם לידה:

רבנן סברי מקור מקומו טמא - הלכך טיפת דם מטמאה. ואע"ג דדרך דופן לאו ראייה היא לטמא את האשה טומאת שבעה מיהו טיפה עצמה מטמאה במגע משום דנגע במקור ומקור מקומו טמא. ורבי שמעון סבר מקור מקומו טהור מלטמא טיפה הנוגעת בו הלכך כי אתא דם דרך דופן טהור מלטמא וכדם מכה דמי וכי אתא נמי דרך רחם טהור כל ימי זיבה היכא דליכא שופי סמוך ללידה דולד מטהרו ואע"ג דולד דרך דופן נפק:

מטמא באשה - טומאת שבעה משום ראיית נדה ואע"ג דבא דרך דופן:

שנעקר - חתיכת בשר:

לטומאת ערב - מפני שנגעה בו ביציאתה:

טיפי מרגליות - דם לבן וצולול:

כשהתינוקות יושבת - נפתח רחמה קצת:

א"ר יוחנן - לשון קושיא הוא:

שהשמש - אבר:

תלמוד לומר זובה בבשרה - ואע"ג דבגדה כתיב מדאפקיה בלשון זובה ילפינן זיבה:

דש תנו רבנן בבשרה מלמד שמטמאה בפנים כבחוץ ואין לי אלא נדה זבה מנין ת"ל זובה בבשרה פולטת ש"ז מנין ת"ל יהיה ור' שמעון אומר דיה כבועלה מה בועלה אינו מטמא עד שתצא טומאה לחוץ אף היא אינה מטמאה עד שתצא טומאתה לחוץ וסבר רבי שמעון דיה כבועלה והתניא (ויקרא טו, יח) ורחצו במים וטמאו עד הערב אמר ר' שמעון וכי מה בא זה ללמדנו אם לענין נוגע בשכבת זרע הרי כבר נאמר למטה או איש אלא מפני שטומאת בית הסתרים היא וטומאת בית הסתרים אינה מטמאה אלא שגזרת הכתוב הוא לא קשיא כאן במשמשת כאן בפולטת פולטת תיפוק ליה דהא שמשוה בשטבלה לשמושה למימרא דמשמשת בטומאת ערב סגי לה והא אמר רבא משמשת כל שלשה ימים אסורה לאכול בתרומה שאי אפשר לה שלא תפלוט הכא במאי עסקינן שהטבילוה

יהיה - זובה בבשרה:

ה"ג בתורת כהנים מה בא זה ללמדנו אם לענין הנוגע בשכבת זרע הרי כבר אמור למטה אלא מפני כו':

אלא - בא ללמדנו שאפי' לא נגע בשרה מבחוץ בקרי טמאה מפני טיפת תשמיש והוצרך להשמיענו שטמא דאי לא אשמעי' לא הוה קיימא לן מפני שהיא טומאת בית הסתרים ואינה מטמאה אלא מפני שגזירת הכתוב הוא. אלמא לא אמרינן דדיה כבועלה:

במשמשת - גזרת הכתוב ולא בפולטת:

פולטת תיפוק ליה - דקודם יציאתו חוץ טמאה היא דהא שמשוה:

כל שלשה כו' - וכיון דכל שלשה אסורה משום תשמישה דיה כבועלה היכי משכחת לה אי לאחר שלשה אפי' יצא נמי טהורה דהא שכבת זרע מסרחת היא:

הכא במאי עסקינן - הא דקאמר ר"ש דטהורה בטבלה לתשמישה שהטבילוה במטה דכיון דלא זזה ממקומה אפשר לה בלא פליטה:

דף מב

וכי תימא דילמא אשתייר אי הכי חיישינן
שמא נשתייר מבעי ליה אלא לרבא נמי
שהטבילוה במטה ולא קשיא כאן במתהפכת
כאן בשאינה מתהפכת ורבא אקרא קאי
והכי קאמר כי כתב רחמנא ורחצו במים
וטמאו עד הערב בשאינה מתהפכת אבל
במתהפכת כל שלשה ימים אסורה לאכול
בתרומה שאי אפשר לה שלא תפלוט
בעא מיניה רב שמואל בר ביסנא מאביי
פולטת שכבת זרע רואה היא או נוגעת
היא נפקא מינה לסתור ולטמא במשהו
ולטמא בפנים כבחוזן מה נפשך אי שמיע

ליה מתניתין לרבנן רואה היא ולר' שמעון
נוגעת היא ואי לא שמיע ליה מתניתין
מסתברא נוגעת היא לעולם שמיע ליה
מתניתין ואליבא דרבנן לא קמיבעיא ליה כי
קא מיבעיא ליה אליבא דר"ש ולטמא
בפנים כבחוזן לא קמיבעיא ליה כי קמיבעיא
ליה לסתור ולטמא בכל שהוא מאי כי קאמר
רבי שמעון דיה כבועלה הני מילי לטמוי
בפנים כבחוזן אבל לסתור ולטמא בכל שהוא
רואה היא או דילמא לא שניא איכא דאמרי
לעולם לא שמיע ליה מתניתא והכי קמיבעיא
ליה מדאחמיר רחמנא אבעלי קריין בסיני

אלא לרבא נמי - דלא אזלה הילכך כל שעה פלטה והא דר' שמעון דיכולה לטבול לשמושה כגון
שלא נתהפכה לאחר הטבילה ודברא במתהפכת:
ורבא - לפרושי לן קרא אתא דכי כתיב ורחצו במים דמשמע דיכולה לטבול בו ביום כשאינה
מתהפכת. ל"א מתהפכת בשעת תשמיש ואין הזרע נקלט ברחם יחד הילכך פולטת והולכת מעט
מעט אינה מתהפכת בשעת תשמיש נקלט הזרע יחד ויוצא בבת אחת:
רואה היא - משום ראייה טמיה קרא ומשום נוגעת בשכבת זרע דעד השתא היא נגיעת בית
הסתרים ולא היא מטמא אלא ביום תשמיש ומגזרת הכתוב וכי פלטה נגעה לבראי ומטמא:
לסתור - בזיבה בימי ספירה אי רואה היא סותרת אבל נוגעת לא שאם נגעה בשום טומאה אינה
סותרת דהא וספרה לה כתיב והאיכא:
אי שמיע ליה - לרב שמואל:

ואי לא שמיע ליה - אמאי מספקא ליה מסברא נוגעת היא דהא לא מגופה חזיא אלא מה שקבלה
היא פולטת:

ואליבא דרבנן לא קמיבעיא ליה - דכיון דלרבנן מטמא בפנים כבחוזן אלמא רואה היא וכ"ש
דמטמא במשהו ולענין סתירה נמי סתירה דהא בתורת זיבה מרבי ליה מיהיה זבוב:
כי קא מבעיא ליה לסתור ולטמא במשהו - מהו מי אמרי' כי אמר ר' שמעון דיה כבועלה לטמא
בפנים כבחוזן מה בועלה לא מטמא איהי נמי לא מטמאה אבל לסתור ולטמא במשהו לא משוי לה
כנוגעת דהא א"נ אמר דיה כבועלה סתירה ומטמאה במשהו כבועלה או דילמא לא שניא דכי היכי
דלענין טומאת פנים משוי לה נוגעת לענין משהו וסתירה נמי משוי לה נוגעת:

לעולם לא שמיע ליה מתני' - ודקאמרינן מסברא נוגעת היא לא היא מסברא לא מיפשט לן דאיכא
למימר מדאחמיר רחמנא בבעלי קריין בסיני דכתיב (שמות י"ט:ט"ו) אל תגשו אל אשה ולא הזהיר
על טמא שרץ רואה היא:

רואה הויה או דילמא לא גמרינן מסיני נדה אי בימי זיבה זיבה לא צריכא שירדה
 חדוש הוא דהא זבין ומצורעים דחמירי ולא לטבול מטומאה לטהרה וכי הא דאמר
 אחמיר בהו רחמנא א"ל רואה הויה אתא רבי זירא א"ר חייא בר אשי אמר רב יולדת
 שייליה לרבא א"ל רואה הויה אתא לקמיה שירדה לטבול מטומאה לטהרה ונעקר ממנה
 דרב יוסף א"ל רואה הויה אתא לקמיה דם בירידה טמא בעלייה טהורה א"ל
 דאביי א"ל כולכו ברוקא חדא תפיתו אמר רבי ירמיה לר' זירא בירידה אמאי טמא
 ליה שפיר אמרי לך עד כאן לא קאמר ר"ש טומאה בלועה היא א"ל זיל שייליה לרבי
 דיה כבועלה אלא לטמא בפנים כבחוזן אבל אבין דאסברית ניהליה וכרכיש לי ברישיה
 לסתור ולטמא בכל שהוא רואה הויה בי מדרשא אזל שייליה א"ל עשאוה
 ת"ר הנדה והזבה והשומרת יום כנגד יום כנבלת עוף טהור שטמא בגדים בבית
 והיולדת כולן מטמאות בפנים כבחוזן הבליעה מי דמי התם אין לה טומאה בחוזן
 בשלמא כולהו לחיי אלא יולדת אי בימי נדה הכא כי נפיק לבראי ליטמי הכא נמי כשיצא

כולכו ברוקא חדא תפיתו - כולכם שמעתם שמועה אחת. תפיתו לשון רוק וחבירו בכתובות תוף
 שדי בפרק אף על פי (כתובות דף סא):

אמר ליה - אביי שפיר אמר לך:

הזבה ושומרת יום - הכי קאמר בין שראתה ג' ימים בין שראתה יום אחד מטמאה בבית החיצון
 בראייה ראשונה:

אי בימי נדה - ילדה וראתה הא תני ליה ואי בימי זיבה הא תני ליה לזיבה:

מטמאה לטהרה - לאחר שבועים וקיימא לן כבית הלל דאמרי בבנות כותים (לעיל נדה דף לה):
 ביומי וטבילה תלא רחמנא דלא הוי דם טהור אלא לאחר טבילה:

ונעקר דם - לבית החיצון ועמד שם יום או יומים:

טומאה בלועה היא - וקיימא לן בפרק בהמה המקשה (חולין דף עא.) טומאה בלועה אינה מטמאה
 לא במגע ולא במשא והכא הא טומאה בלועה היא ולא דמיא לכל הנשים שמטמאות בבית החיצון
 דהתם משום ראייה דמאתמול היא וטומאת שבעה ורחמנא אמר בבשרה מכי אתא בבית החיצון
 הויה ראייה אבל הכא משום משא ונגיעה היא וטומאת ערב דאי משום ראייה מאתמול איעקר
 ומאתמול הויה ראייה וראייה דמאתמול לא מהניא לה האידנא דמאתמול הוה להו ימי טומאה
 והשתא הוה להו ימי טהור וטומאה בלועה לא מטמא במגע ובמשא:

בגדים בבית הבליעה - בגדים שהוא לבוש בהן בשעה שנוגע בה אינן טמאין שאין להן טומאת מגע
 דאמר רחמנא לא יאכל לטמאה בה (ויקרא כ"ב:ח') אין לך אלא מה שאמור בה אכילה ולא מגע
 ומה היא מטמאה בגדים שהוא לבוש בשעת בליעה כדכתיב (שם יז) [וכל] נפש אשר תאכל נבלה
 וטריפה באורח ובגר וכבש בגדיו וטהר ובנבלת עוף טהור כתיב דנבלת בהמה לא מטמאה בבית
 הבליעה כדאמר בשמעתין ונבלת עוף טמא נמי לא מטמאה כדאמר בתורת כהנים מי שאיסורו
 משום בל תאכל נבלה יצא עוף טמא שאין איסורו משום בל תאכל נבלה אלא משום בל תאכל
 טמא:

מאי למימרא - הא דם טמא הוא דקודם טבילה נעקר:

לחוך	אי יצא לחוך מאי למימרא מהו	למאי נפקא מינה כגון שתחבה לה חבירתה
דתימא מגו דמהני טבילה לדם דאיכא גואי		כזית נבלה באותו מקום אי אמרת בלועה הוי
תהני נמי להאי קמ"ל	שמעתין איפריק	טומאה בלועה לא מטמאה ואי אמרת בית
אלא יולדת אי בימי נדה נדה אי בימי זיבה		הסתרים הוי נהי דבמגע לא מטמא במשא
זיבה	הכא במאי עסקינן בלידה יבשתא	מיהא מטמא אביי אמר בלועה הוי רבא אמר
לידה יבשתא מאי מטמא בפנים כבחוך איכא		בית הסתרים הוי אמר רבא מנא אמינא לה
כגון שהוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור		דתניא אלא מפני שטומאת בית הסתרים
וכדבר אושעיא דאמר רב אושעיא גזרה		היא וטומאת בית הסתרים לא מטמאה אלא
שמא יוציא הולד ראשו חוץ לפרוזדור		שגזרת הכתוב היא ואביי חדא ועוד קאמר
וכי ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר ליה מהו		חדא דטומאה בלועה היא ועוד אפילו אם
לממהל בשבתא אמר ליה שפיר דמי בתר		תמצי לומר טומאת בית הסתרים היא אינה
דנפק אמר רבא ס"ד דההוא גברא לא ידע		מטמאה אלא שגזרת הכתוב היא איבעיא
דשרי לממהל בשבתא אזל בתריה אמר ליה		להו מקום נבלת עוף טהור בלועה הוי או
אימא לי איזי גופא דעובדא היכי הוה אמר		בית הסתרים הוי למאי נפקא מינה כגון
ליה שמעית ולד דצוין אפניא דמעלי שבתא		שתחב לו חבירו כזית נבלה לתוך פיו אי
ולא אתיליד עד שבתא אמר ליה האי הוציא		אמרת בלועה הוי טומאה בלועה לא מטמא
ראשו חוץ לפרוזדור הוא והוי מילה שלא		(אלא אי) אמרת בית הסתרים הוי נהי נמי
בזמנה וכל מילה שלא בזמנה אין מחללין		דבמגע לא מטמא במשא מיהא מטמא אביי
עליה את השבת איבעיא להו אותו מקום		אמר בלועה הוי ורבא אמר בית הסתרים הוי
של אשה בלועה הוי או בית הסתרים הוי		אמר אביי מנא אמינא לה דתניא יכול תהא

שמעתין - דרבי זירא דהוה קשיא לן טומאה בלועה היא:

בלידה יבשתא - דליכא לא נדה ולא זיבה:

כגון שהוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור - ואוליד וקאמר דאע"ג דאכתי ראשו בפנים הוא דהיינו בבית החיצון הוי כילוד וטמאה לידה וכרב אושעיא דאמר חוץ לפרוזדור ולד הוי:

וכי ההוא דאתא כו' - כלומר מדרבא נמי שמעינן דראשו חוץ לפרוזדור הוי כילוד:

דצוין - שמעתי את הולד צועק בתוך המעיים מבעוד יום של ערב שבת:

טומאה בלועה לא מטמאה - דהרי היא כמי שאינה ואין בה לא מגע ולא משא וטהורה אשה זו:

מקום נבלת עוף טהור - בית הבליעה של אדם שאין לנבלת עוף טהור טומאה אלא שם:

שתחב לו חבירו - דאי תחב הוא לעצמו איטמי ליה במגע:

בה - בגדים טמאים בבית הבליעה ולא באחרת:

נבלת בהמה מטמאה בגדים אבית הבליעה
 ת"ל (ויקרא כב, ח) נבלה וטרפה לא יאכל
 לטמאה בה מי שאין לה טומאה אלא אכילתה
 יצתה זו שטמאה קודם שיאכלנה ותיתי בק"ו
 מנבלת עוף טהור ומה נבלת עוף טהור
 שאין לה טומאה בחוץ יש לה טומאה בפנים
 זו שיש לה טומאה בחוץ אינו דין שיש
 לה טומאה בפנים אמר קרא בה בה ולא
 באחרת אם כן מה תלמוד לומר ויקרא יא
 והאוכל ליתן שיעור לנוגע ולנושא כאוכל
 מה אוכל בכזית אף נוגע ונושא בכזית
 אמר רבא שרץ בקומטו טהור נבלה בקומטו
 טמא שרץ בקומטו טהור שרץ בנגיעה הוא
 דמטמא ובית הסתרים לאו בר מגע הוא
 נבלה בקומטו טמא נהי דבמגע לא מטמא
 במשא מיהא מטמא שרץ בקומטו והכניסו
 לאויר התנור טמא פשיטא מהו דתימא תוכו
 אמר רחמנא

דף מג

ולא תוך תוכו קמ"ל אמר ר"ל קנה
 בקומטו של זב והסיט בו את הטהור טהור
 קנה בקומטו של טהור והסיט בו את הזב
 טמא מאי טעמא דאמר קרא (ויקרא
 טו, יא) וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא
 שטף במים זהו הסיטו של זב שלא מצינו
 לו טומאה בכל התורה כולה ואפקיה רחמנא
 בלשון נגיעה למימרא דהיסט ונגיעה כידיו
 מה התם מאבראי אף הכא מאבראי אבל
 הזב ובעל קרי אינן מטמאין וכו' זב דכתיב
 (ויקרא טו, ב) כי יהיה זב מבשרו עד שיצא
 זובו מבשרו בעל קרי דכתיב (ויקרא טו,
 טז) ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע היה
 אוכל בתרומה והרגיש וכו' אוחו והתניא
 ר"א אומר כל האוחז באמה ומשתין כאילו
 מביא מבול לעולם אמר אביי במטלית עבה
 רבא אמר אפילו תימא במטלית רכה כיון

דעקר עקר ואביי חייש דילמא אתי לאוסופי
 ורבא לאוסופי לא חייש והתניא למה זה
 דומה לנותן אצבע בעין שכל זמן שאצבע
 בעין מדמעת וחוזרת ומדמעת ורבא כל
 אחמומי והדר אחמומי בשעתא לא שכיח
 אמר שמואל כל שכבת זרע שאין כל גופו
 מרגיש בה אינה מטמאה מ"ט שכבת זרע
 אמר רחמנא בראויה להזריע מיתבי היה
 מהרהר בלילה ועמד ומצא בשרו חם טמא
 תרגמא רב הונא במשמש מטתו בחלומו
 דאי אפשר לשמש בלא הרגשה לישנא
 אחרינא אמר שמואל כל שכבת זרע שאינו
 יורה כחץ אינה מטמאה מאי איכא בין האי
 לישנא להאי לישנא איכא בינייהו נעקרה
 בהרגשה ויצאה שלא בהרגשה מילתא
 דפשיטא ליה לשמואל מיבעיא ליה לרבא
 דבעי רבא נעקרה בהרגשה ויצתה שלא

והסיט בו את הטהור טהור - כדמפרש טעמא לקמן:

מאי טעמא - טהור הניסט בקנה של קומטו של זב טהור:

כאילו מביא מבול - שמחמם את אבריו ומביא לידי קרי וזהו קלקול דור המבול שנאמר (בראשית
 ו:י"ב) כי השחית כל בשר:

במטלית עבה - שאינה מחממת:

לא שכיח - והא דתניא כל זמן שאצבע בעין מדמעת ה"מ היכא דמתחלה ממשמש וחימם את עצמו
 ויוצא כל שעה מעט אבל זה שנזדעזעו אבריו נעקר כל הזרע ביחד ושוב אינו חוזר ומתחמם לעקור
 עוד מיד בשעה אחת:

בשרו חם - אברו:

ויצתה בלא הרגשה - דאינו יורה כחץ:

לכשיטיל מים טמא - דנשתיר מן הקרי ויוצא עכשיו ואע"ג דלא נפיק בהרגשה הואיל ומעיקרא
 איעקר בהרגשה:

בהרגשה מהו ת"ש בעל קרי שטבל ולא הטיל מים לכשיטיל מים טמא שאני התם דרובה בהרגשה נפק לישנא אחרינא אמרי לה אמר שמואל כל שכבת זרע שאינו יורה כחץ אינה מזרעת אזורעי הוא דלא מזרעא הא טמוי מטמא שנאמר (דברים כג, יא) כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה אפילו קרי בעולם בעי רבא עובד כוכבים שהרהר וירד וטבל מהו אם תמצי לומר בתר עקירה אזלינן הני מילי לחומרא אבל הכא דלקולא לא אמרינן או דילמא לא שנא תיקו בעי רבא זבה שנעקרו מימי רגליה וירדה וטבלה מהו אם תמצא לומר בתר עקירה אזלינן הני מילי שכבת זרע דלא מצי נקיט לה אבל מימי רגליה דמצי נקיט לה לא או דילמא לא שנא תיקו בעי רבא עובדת כוכבים זבה שנעקרו מימי רגליה וירדה וטבלה מהו אם תמצי לומר בתר עקירה אזלינן אע"ג דמצי נקיט להו ה"מ ישראלית

דטמאה דאורייתא אבל עובדת כוכבים זבה דטמאה דרבנן לא או דילמא לא שנא תיקו ומטמאין בכל שהן אמר שמואל זב צריך כחתימת פי האמה שנאמר (ויקרא טו, ג) או החתים בשרו מזובו והאנן תנן מטמאין בכל שהן הוא דאמר כרבי נתן דתניא רבי נתן אומר משום רבי ישמעאל זב צריך כחתימת פי האמה ולא הודו לו מ"ט דרבי ישמעאל דאמר קרא או החתים בשרו מזובו ורבנן ההוא מבעי ליה לח מטמא ואינו מטמא יבש ורבי ישמעאל ההוא מרר נפקא ורבנן ההוא למנינא הוא דאתא זובו חדא רר בשרו תרי את זובו תלת לימד על זב בעל שלש ראיות שחייב בקרבן או החתים בשרו מזובו טמא מקצת זובו טמא לימד על זב בעל שתי ראיות שטמא משכב ומושב ורבי ישמעאל מנינא מנא ליה נפקא ליה מדרבי סימאי דתניא רבי סימאי אומר מנה הכתוב שנים וקראו טמא שלש וקראו טמא הא

עובד כוכבים שהרהר - ונעקר ולא יצא:

או דילמא לא שנא - לחומרא כגון לגבי עקירה דהרגשה דישאל ולא שנא לקולא כי הכא אזלינן בתר עקירה:

שנעקרו מימי רגליה - דהוי מעין אב הטומאה:

דלא מצי נקיט לה - מלצאת הילכך מכי עקר חשיב ליה צורך יציאה:

[עובדת כוכבים] - סתם עובדת כוכבים מי רגליה מטמאין דחכמים גזרו עליהן שיהו כזבין לכל דבריהם:

לח מטמא - דהחתים משמע לח שהיבש אינו חותם פי האמה דנפיל:

רר - משמע לח כמו (שמואל"ל א כא) ויורד רירו:

או החתים - לח:

שנים וקראו טמא - כי יהיה זב מבשרו חדא זובו טמא תרי טמא:

כיצד שתיים לטומאה ושלוש לקרבן ולמאן
 דנפקא ליה תרוייהו ויקרא טו מזאת תהיה
 טומאתו בזובו (ויקרא טו, ב) איש איש כי
 יהיה זב מבשרו מאי עביד ליה מבעי ליה עד
 שיצא מבשרו זובו טמא למה לי לימד על
 הזוב שהוא טמא אמר רב חנילאי משום
 ר"א בר"ש שכבת זרע לרואה במשהו לנוגע
 בכעדשה והאנן מטמאין בכל שהן תנן מאי
 לאו לנוגע לא לרואה ת"ש חומר בשכבת
 זרע מבשרץ וחומר בשרץ מבשכבת זרע
 חומר בשרץ שהשרץ אין חלוקה טומאתו
 מה שאין כן בשכבת זרע חומר בשכבת זרע
 שהשכבת זרע מטמא בכל שהוא מה שאין
 כן בשרץ מאי לאו לנוגע לא לרואה
 והא דומיא דשרץ קתני מה שרץ בנגיעה אף
 שכבת זרע בנגיעה אמר רב אדא בר אהבה
 שום שרץ קתני ושום שכבת זרע קתני ושרץ
 לא מטמא במשהו והא אנן תנן האברים

על הזוב - שהטיפה עצמה טמאה:

לנוגע בכעדשה - דמנגיעה דשרץ נפקא לן נגיעה דש"ז לקמן מאו איש אשר יגע וגו':
 אין לו חלוקת טומאה - דשרץ קטן מטמא כגדול אבל קטן פחות מבן ט' אין לו קרי:
 שום שרץ קתני - אין לך שרץ מטמא במשהו אבל ש"ז יש מטמא במשהו כגון לרואה:
 דכוליה במקום כעדשה קאי - כלומר מתוך חשיבותיה שהוא אבר הוי חשוב במקום כעדשה:
 עכבר דים - אינו מטמא כדתניא בהעור והרוטב (חולין דף ככו): דעל הארץ כתיב:
 כתנאי - נוגע אי במשהו אי בכעדשה:

ושמעי' בעלמא תנאי דפליגי בכמה דוכתי בדון מינה ומינה ובדון מינה ואוקי באתרא הילכך הנהו
 תנאי על כרחך פליגי בנוגע בקרי למ"ד דון מינה ומינה דון ש"ז משרץ דהא מקרא דשרץ ילפינן
 לה דמה שרץ מטמא בנגיעה אף ש"ז בנגיעה ומינה מה שרץ בכעדשה כו':
 דילמא מאו איש אשר תצא ממנו כו' ילפינן לה - ואפי' למ"ד דון מינה ומינה הוה במשהו דהא
 נגיעה מראיה יליף ודכ"ע דון מינה ומינה הוה דהכא לייכא פלוגתא דאוקי באתרא דהא מיניה וביה
 יליף:

דשרץ קמרי ליה דילמא מאו איש אשר
 תצא ממנו שכבת זרע קמרי ליה ודכ"ע
 דון מינה ומינה שיילינהו לתנאי איכא
 דתני כרב פפא ואיכא דתני כרב הונא בריה
 דרב נתן **מתני'** תנוקת בת יום אחד מטמאה
 בנדה בת י' ימים מטמאה בזיבה תנוק
 בן יום אחד מטמא בזיבה ומטמא בנגעים
 ומטמא בטמא מת וזוקק ליבום ופוסטר מן
 היבום ומאכיל בתרומה ופוסל (את) [מן]
 התרומה

איכא דתני כרב פפא - מאו איש אשר יגע בכל שרץ:
 מתני' וזוקק ליבום - אם נולד יום אחד קודם מיתת אחיו אבל נולד לאחר מיתת אחיו אינו זוקק
 דכתיב (דברים כ"ה:ה') כי ישבו אחים יחדו:

דף מד

ונוחל ומנחיל וההורגו חייב והרי הוא לאביו
ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם גמ'
מנהגי מילי דת"ר אשה אין לי אלא אשה
בת יום אחד לנדה מנין ת"ל ואשה בת
י' ימים לזיבה מנא ה"מ דת"ר אשה אין
לי אלא אשה בת י' ימים לזיבה מנין ת"ל
ואשה תינוק בן יום אחד כו' מנא הני מילי
דת"ר (ויקרא טו, ב) איש איש מה ת"ל
איש איש לרבות בן יום אחד שמטמא בזיבה
דברי רבי יהודה רבי ישמעאל בנו של רבי
יוחנן בן ברוקא אומר אינו צריך הרי הוא
אומר (ויקרא טו, לג) והזב את זובו לזכר
ולנקבה לזכר כל שהוא בין גדול בין קטן
לנקבה כל שהיא בין גדולה בין קטנה אם
כן מה ת"ל איש איש דברה תורה כלשון
בני אדם ומטמא בנגעים דכתיב (ויקרא
יג, ב) אדם כי יהיה בעור בשרו אדם כל
שהו ומטמא בטמא מת דכתיב (במדבר
יט, יח) ועל הנפשות אשר היו שם נפש כל

דהו וזוקק ליבום דכתיב (דברים כה, ה) כי
ישבו אחים יחדיו אחים שהיה להם ישיבה
אחת בעולם ופוסט מן היבום (דברים כה, ה)
ובן אין לו אמר רחמנא והא אית ליה ומאכיל
בתרומה דכתיב (ויקרא כב, יא) ויליד ביתו
הם יאכלו בלחמו קרי ביה יאכילו בלחמו
ופוסל מן התרומה (ויקרא כב, יג) וזרע אין
לה אמר רחמנא והא אית לה מאי איריא
זרע אפילו עובר נמי דכתיב כנעוריה פרט
למעוברת צריכי דאי כתב רחמנא וזרע אין
לה משום דמעיקרא חד גופא והשתא תרי
גופי אבל הכא דמעיקרא חד גופא והשתא
חד גופא אימא תיכול כתב רחמנא כנעוריה
ואי כתב רחמנא כנעוריה משום דמעיקרא
גופה סריקא והשתא גופה מליא אבל הכא
דמעיקרא גופה סריקא והשתא גופה סריקא
אימא תיכול צריכא קראי אתרוץ אלא
מתניתין מאי אריא בן יום אחד אפי' עובר
נמי אמר רב ששת הב"ע בכהן שיש לו שתי

גמ' אשה - ואשה כי תהיה זבה וגו' והאי קרא בנדה משתעי:

בת עשרה ימים כו' - ואשה כי תזוב זוב דמה קא דריש:

אדם - משמע כל שהוא מין אדם אפילו קטן כדכתיב (במדבר ל"א:ל"ה) ונפש אדם מן הנשים וגו'
ובקטנות משתעי קרא:

נפשות - כל שיש בו נפש:

כנעוריה - ושבה אל בית אביה כנעוריה כלומר אם דומה לימי נעורים ושבה ואם לאו לא תשוב:

קראי אתרוץ - דתרווייהו צריכי:

ולאפוקי מדר' יוסי - דאמר במסכת יבמות בפרק אלמנה לכהן גדול (יבמות דף טז.) יש לו זכייה

נשים אחת גרושה ואחת שאינה גרושה ויש
 לו בנים משאינה גרושה ויש לו בן יום אחד
 מן הגרושה דפוסל בעבדי אביו מלאכול
 בתרומה ולאפוקי מדר' יוסי דאמר עובר נמי
 פוסל קמ"ל בן יום אחד אין עובר לא
 נוחל ומנחיל נוחל ממאן מאביו ומנחיל למאן
 לאחיו מאביו אי בעי מאבוא לירתי ואי בעי
 מיניה לירתי אמר רב ששת נוחל בנכסי
 האם להנחיל לאחיו מן האב ודוקא בן יום
 אחד אבל עובר לא מ"ט דהוא מיית ברישא
 ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו
 מן האב איני והא הוה עובדא ופרכס
 עד תלת פרכסי אמר מר בריה דרב אשי
 מידי דהוה אונב הלטאה דמפרכסת מר
 בריה דרב יוסף משמיה דרבא אמר לומר
 שממעט בחלק בכורה ואמר מר בריה דרב
 יוסף משמיה דרבא בן שנולד אחר מיתת
 האב אינו ממעט בחלק בכורה מאי טעמא
 (דברים כא, טו) וילדו לו בעינן בסורא
 מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר מר
 בריה דרב יוסף משמיה דרבא בכור שנולד
 לאחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים מאי
 טעמא דברים כ"א: י"ז יכיר בעינן והא ליכא
 והלכתא ככל הנז' לישיני דמר בריה דרב יוסף
 משמיה דרבא וההורגו חייב דכתיב (ויקרא
 כד, יז) ואיש כי יכה כל נפש מ"מ והרי הוא
 לאביו ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם למאי
 הלכתא אמר רב פפא לענין אבלות כמאן

ואפילו הוא במעי אשה זרה הכשרה לכהונה פוסלה דקסבר כל זמן שהוא במעי זרה זר הוא וכל
 שכן האי דבמעי גרושה הוא דאפילו כשילד לא יאה ראוי:
 לאחיו מן האב - דהא אין ירושה אלא לקרובי האב:
 נוחל בנכסי האם - אם מתה אמו ביום שנולד הרי הוא יורשה וכשמת הוא באין אחיו מאביו ויורשין
 הימנו נכסי אמו דאי לאו איהו הווי שקלי ליה קרובי האם דבן נוחל את אמו. אבל האם אינה נוחלת
 את בנה וכל שכן קרובי האם שאין נוחלין אותו דכתיב (במדבר א':ב') למשפחותם לבית אבותם
 משפחת האם אינה קרויה משפחה:
 ופרכס - עובר שבמעי אמו אחר מיתתה תלתא פרכסי. אלמא היא מייתה ברישא:
 לומר שממעט כו' - מתניתין דקתני נוחל ומנחיל לומר שממעט בחלק בכורה כגון אם היה בן יום
 אחד כשמת אביו והיה לו אח בכור ואח פשוט ומת הוא אחר אביו נוחל הוא מאביו את חלק רביעי
 שבנכסיו ומנחילו לשני אחיו וחולקין הבכור והפשוט את חלקו של זה בשוה ונמצא ממעט בחלק
 הבכור דאי לאו איהו הווי שקיל בכור תרי תילתי כגון מששה זהובים ארבעה ופשוט נוטל ב'
 זהובים ועכשיו נוטל הבכור ג' זהובים כנגד שני אחיו ומחלקו של זה ג' רבעי זהוב נמצא ביד
 בכור ד' זהובים חסר רביעי וביד פשוט ב' זהובים ורביעי. ודוקא בן יום א' אבל עובר אינו ממעט
 כדאמר לקמן בן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק הבכורה ונוטל הבכור שליש בכורתו
 ובין שלשתן יחלקו ב' שלישים:
 בכור שנולד אחר מיתת אביו - כגון מת אביו והאשה מעוברת תאומים אין היוצא ראשון נוטל פי
 שנים. בלאו תאומים לא משכחת לה דכיון דבכור לא נולד עד מות אביו פשוט מהיכן בא. אי נמי
 שהניח ב' נשים מעוברות:
 כמאן דלא כר' שמעון - אכולה מתני' קאי דקא חשיב בן יום אחד בן קיימא:

דלא כרשב"ג דאמר כל ששה שלשים יום
 באדם אינו נפל הא לא שהה ספק הוי הכא
 במאי עסקינן דקים ליה שכלו לו חדשיו
מתני' בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת
 בביאה ואם בא עליה יבם קנאה וחייבין
 עליה משום אשת איש ומטמאה את בועלה
 לטמא משכב תחתון כעליון נשאת לכהן
 תאכל בתרומה בא עליה אחד מן הפסולין
 פסלה מן הכהונה בא עליה אחד מכל העריות
 האמורות בתורה מומתין עליה והיא פטורה
 פחות מכן כנותן אצבע בעין **גמ'** ת"ר
 בת ג' שנים מתקדשת בביאה דברי רבי
 מאיר וחכ"א בת ג' שנים ויום אחד מאי
 בינייהו אמרי דבי רבי ינאי ערב ראש השנה
 איכא בינייהו ור' יוחנן אמר ל' יום
 בשנה חשובין שנה איכא בינייהו מיתיבי
 בת ג' שנים ואפי' בת שתי שנים ויום אחד
 מתקדשת בביאה דברי רבי מאיר וחכמים
 אומרים בת שלשה שנים ויום אחד

מתני' בת ג' שנים - ביאתה ביאה לכל דבר:
 ומטמאה את בועלה - אם היא נדה. אבל פחות מכן אע"ג שמטמאה במגע אינה מטמאה את בועלה
 משום בועל נדה לטומאת ז' אלא משום נוגע ולטומאת ערב:
 מן הפסולין - כגון חלל נתין וממזר ועבד ועובד כוכבים:
 גמ' ערב ראש השנה - של שנה רביעית לרבי מאיר גופיה לא הוי בת ביאה עד יום אחרון של
 שלישית דהוא ערב ראש השנה ולרבנן עד למחר דמיקלע יום ראשון ברביעית:
 שלשים יום איכא בינייהו - לרבי מאיר מכי איקלע שלשים יום בשנה שלישית הויא בת ביאה
 ולרבנן עד דמיקלע שנה רביעית ואיכא בינייהו טובא:

דף מה

בשלמא לר' יוחנן כי היכי דאיכא תנא דקאמר יום אחד בשנה חשוב שנה הכי נמי איכא תנא דאמר ל' יום בשנה חשובין שנה אלא לר' ינאי קשיא קשיא פחות מכאן כנותן אצבע בעין איבעיא להו הני בתולין מיזל אזלי ואתו או דלמא אתצודי הוא דלא מתצדי עד לאחר ג' למאי נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג' ומצא דם ובעל לאחר שלש ולא מצא דם אי אמרת מיזל אזלי ואתו שהות הוא דלא הויא להו אלא אי אמרת אתצודי הוא דלא מתצדי עד לאחר ג' הא אחר בא עליה מאי מתקיף לה רב חייא בריה דרב איקא ומאן לימא לן דמכה שבתוך ג' אינה חוזרת לאלתר שמא חוזרת לאלתר והא אחר בא עליה אלא נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג' ומצא דם

ובעל לאחר ג' ומצא דם אי אמרת מיזל אזלי ואתו האי דם בתולין הוא אלא אי אמרת אתצודי הוא דלא מתצדי אלא עד לאחר ג' האי דם נדה הוא מאי אמר רב חסדא ת"ש פחות מכאן כנותן אצבע בעין למה לי למתני כנותן אצבע בעין לתני פחות מכאן ולא כלום מאי לאו הא קמ"ל מה עין מדמעת וחוזרת ומדמעת אף בתולין מיזל אזלי ואתי ת"ר מעשה ביוסטני בתו של אסורוס בן אנטונינוס שבאת לפני רבי אמרה לו רבי אשה בכמה ניסת אמר לה בת ג' שנים ויום אחד ובכמה מתעברת אמר לה בת י"ב שנה ויום אחד אמרה לו אני נשאתי בשש וילדתי בשבעה אוי לשלש שנים שאבדתי בבית אבא ומי מעברה והתני רב ביבי קמיה דרב נחמן ג' נשים משמשות במוך

אלא לרבי ינאי - דאמר לר"מ עד סוף שנה שלישית לאו בת ביאה היא קשיא:

הני בתולין - בתוך ג' שנים:

אי אמרת מיזל אזלי - בביאה בתוך ג' לגמרי והדר אתו לא מחזקין לה כזונה דהא דלא הדור שהות הוא דלא הויא להו מתוך בעילה שבעל תדיר:

אלא אי אמרת - לא אזלי בביאה תוך ג' הוה ליה למיתי דם לאחר ג' וכיון דלא חזיא אחר בא עליה לאחר ג' וזונה היא ופסולה לכהונה:

ומאן לימא לן - כלומר אפי' אם תמצי לומר מיזל אזלי בביאה תוך ג' מי איכא למימר שהות לא הוה להו מאן לימא לן דלא הדרי לאלתר:

האי דם נדה הוא - האי דתוך ג':

יוסטני:

אוי לשלש שנים שאבדתי - משנראיתי לביאה:

משמשות במוך - תקנתן הוה לשמש במוך שלא יתעברו:

סנדל - כשמתעברת תאומים פעמים שאחד דוחק את חבריו ופוחת את צורתו כדאמרין במכילתין אין סנדל שאין עמו ולד:

קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא תתעבר ותמות מעוברת שמא תעשה עוברה סנדל מניקה שמא תגמול את בנה וימות ואיזוהי קטנה מבית י"א שנה ויום אחד ועד י"ב שנה ויום אחד פחות מכאן או יתר על כן משמשת והולכת דברי ר"מ וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו שנאמר (תהלים קטז, ו) שומר פתאים ה' איבעית אימא (יחזקאל כג, כ) אשר בשר חמורים בשרם ואיבעית אימא (תהלים קמד, ה) אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר ת"ר מעשה באשה אחת שבאת לפני ר"ע אמרה לו ר' נבעלתי בתוך שלש שנים מה אני לכהונה אמר לה כשרה את לכהונה אמרה לו רבי אמשול לך משל למה הדבר דומה לתינוק שטמנו לו אצבעו בדבש פעם ראשונה ושניה גוער בה שלישית מצצה אמר לה אם כן פסולה את לכהונה ראה התלמידים מסתכלים זה בזה אמר להם למה

הדבר קשה בעיניכם [אמרו ליה] כשם שכל התורה הלכה למשה מסיני כך פחותה מבת שלש שנים כשרה לכהונה הלכה למשה מסיני ואף רבי עקיבא לא אמרה אלא לחדד בה את התלמידים **מתני'** בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואין נותן גט עד שיגדיל ומטמא בנדה לטמא משכב תחתון כעליון ופוסל ואינו מאכיל בתרומה ופוסל את הבהמה מע"ג המזבח ונסקלת על ידו ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידו והוא פטור **גמ'** ולכשיגדיל בגט סגי לה והתניא עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול מה מאמר בגדול צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו אף ביאת בן ט' צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו אמר רב הכי קאמר לכשיגדיל יבעול ויתן גט **מתני'** בת אחת עשרה שנה ויום א' נדריה נבדקין בת שנים עשרה שנה ויום א' נדריה קיימין ובדקין כל שנים עשרה בן

פחות מכן - אינה צריכה לשמש במוך דודאי לא תתעבר:

מצצה - כלומר אף אני טעמתי טעם זנות:

לא אמרה - הא דקאמר פסולה לכהונה אלא לחדד:

מתני' קנאה - וזכה בנכסי אחיו ואע"ג שאין קנין לקטן הרי קנויה לו ועומדת:

ומטמא בנדה - אם בא עליה דביאתו ביאה לכל דבר:

ופוסל - כגון בן ט' שנים כותי או ממזר שבא על הכהנת פסלה מתרומת אביה אבל בבן תשע ישראל שבא על בת כהן ליכא למימר דפוסל מן התרומה דאי משום ביאת זנות לא פסלה זנות דכשר מן התרומה ואי משום קדושין למהוי בת כהן לישראל לאו קדושין נינהו דקטן דקדיש אין קדושין קדושין:

גמ' בגט סגי לה - בתמיה אם בא לגרשה:

מאמר - קידושי יבמה:

מתני' נבדקין - אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה:

שנים עשרה שנה ויום אחד נדריו נבדקין
 בן י"ג שנה ויום אחד נדריו קיימין ובודקין
 כל שלש עשרה קודם לזמן הזה אע"פ
 שאמרו יודעין אנו לשם מי נדרנו לשם
 מי הקדשנו אין נדריהם נדר ואין הקדשן
 הקדש לאחר הזמן הזה אע"פ שאמרו אין
 אנו יודעין לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו
 נדרן נדר והקדשן הקדש **ג** וכיון דתנא
 בת אחת עשרה שנה ויום א' נדריה נבדקין
 בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין למה לי
 סד"א בודקין לעולם קמ"ל וכיון דתני
 בת י"ב שנה ויום אחד נדריה קיימין בודקין
 כל שנים עשרה למה לי סלקא דעתך אמינא
 הואיל ואמר מר ל' יום בשנה חשובים שנה
 היכא דבדקנא ל' ולא ידעה להפלות אימא
 תו לא ליבדוק קמ"ל ולתני הני תרתי
 בבי בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין
 ובודקין כל י"ב בת אחת עשרה ויום א'
 נדריה נבדקין למה לי איצטריך סד"א סתמא
 בשנים עשרה בעיא בדיקה באחת עשרה לא

קודם הזמן הזה - כגון בתינוקות קודם שיבא ראש השנה של שנים עשרה ובתינוק קודם ראש השנה של שלש עשרה:

גמ' למה לי - ממילא ידענא דמכאן ואילך לא בעי בדיקה:

בודקין כל י"ב למה לי - הא תנא דמיום א' בשנים עשרה מתחילין לבדוק ואינן קיימין בלא בדיקה עד יום אחד ביי"ג אלמא כל י"ב הוי זמן בדיקה:

בת י"א כו' למה לי - מדתנן ליה בודקין כל י"ב שמעינן דמקמי הכי לא:

הני מילי - דמקמי הכי מוחזקין קטנים ולאחר זמן מוחזקין גדולים:

דברים האמורים כו' - דתינוק ממהר להתחכם יותר מתינוקות:

לעונשין - וכגון דאייתי שתי שערות תוך הזמן דאי לא אייתי אפילו לאחר זמן לאו בר עונשין הוא ולאחר זמן אי אייתי ב' שערות הוי גדול ובר עונשין:

זמן למאי הלכתא אי לנדריים לאו כלפני זמן
 דמיא ולא כלאחר זמן דמיא אלא לעונשין
 מאי רב ור' חנינא דאמרי תרווייהו תוך זמן
 כלפני זמן ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי דאמרי
 תרווייהו תוך זמן כלאחר זמן אמר רב
 נחמן בר יצחק וסימניך (רות ד, ז) וזאת
 לפנים בישראל מתיב רב המנונא אחר זמן
 הזה אע"פ שאמרו אין אנו יודעים לשם מי
 נדרנו לשם מי הקדשנו נדריהם נדר והקדשן
 הקדש הא תוך זמן כלפני זמן אמר ליה רבא
 אימא רישא קודם הזמן הזה אע"פ שאמרו
 יודעים אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו
 אין נדריהם נדר ואין הקדשן הקדש הא תוך
 זמן כלאחר זמן ולא היא רבא קטעי הוא סבר
 רב המנונא ממשנה יתירה קדייק ואדדייק
 מסיפא לידוק מרישא ולא היא רב המנונא
 מגופא דמתניתין קא דייק הא לאחר זמן היכי
 דמי אי דלא אייתי שתי שערות קטן הוא אלא
 לאו דאייתי שתי שערות

וזאת לפנים - וזאת לשון נקבה כלומר רב חנינא דשמיה לשון נקבה אמר לפנים כלומר לפני זמן
 ולא תטעה להחליף דבריהם. ל"א שמו של רב דאמר כלפני הזמן מובלע בתיבת בישראל:
 מתיב רב המנונא - קס"ד כדאמר לקמן דרב המנונא משנה יתירה דייק דלא איצטריך למתנייה
 כדפרכין לעיל והא דתני ליה תנא דמתני' למידק מינה לענין עונשין הא תוך הזמן כלפני הזמן
 דאי לענין נדרים לא כלפני זמן ולא כלאחר זמן:
 מגופא דמתני' דייק - דלא מתוקמא אלא כשהביא שתי שערות ואפ"ה לא חשיב ליה גדול עד
 לאחר זמן. והשתא ליכא למיפרך לידוק מרישא דהא לא דייק מידי דבין רישא ובין סיפא לגופא
 איצטריך לענין נדרים דלא תימא הני מילי היכא דלא קאמרי אינהו אבל היכא דאמרי אינהו כו'
 כדאמר לעיל ומיהו מגופא דסיפא שמעינן דעד דמטו לאחר זמן בעינן יודע להפלות ואם אינו יודע
 להפלות ואפילו הביא ב' שערות לאו איש הוא דניהוי נדרו נדר מחמת אישות בלא הפלאה:

דף מז

וטעמא דלאחר זמן הוא דגמר' לה למילתיה
הא תוך זמן כלפני זמן ועוד מתיב רבי זירא
במדבר ו' איש כי יפליא לנדור נדר מה ת"ל
איש לרבות בן י"ג שנה ויום אחד שאע"פ
שאינו יודע להפליא נדריו קיימין ה"ד
אי דלא אייתי שתי שערות קטן הוא אלא
לאו דאייתי שתי שערות וטעמא דבן י"ג
ויום אחד הוא דהוה ליה איש הא תוך זמן
כלפני זמן תיובתא אמר ר"נ כתנאי בן
ט' שנים שהביא ב' שערות שומא מבן ט'
ועד י"ב שנה ויום אחד שומא רבי יוסי ברבי
יהודה אומר סימן בן י"ג שנה ויום אחד
דברי הכל סימן הא גופא קשיא אמרת
מבן ט' ועד י"ב שנה ויום אחד שומא הא
י"ג שנה גופא סימן והדר תני בן י"ג שנה
ויום אחד סימן הא י"ג שנה גופא שומא
מאי לאו תנאי היא דמר סבר תוך זמן

כלאחר זמן ומר סבר תוך זמן כלפני זמן
לא דכ"ע תוך זמן כלפני זמן ואידי ואידי
בתינוקת ורישא רבי וסיפא ר"ש בן אלעזר
ואיבעית אימא הא והא בתינוק ורישא ר"ש
בן אלעזר וסיפא רבי ואיבעית אימא הא
והא רבי הא בתינוק הא בתינוקת ואב"א
הא והא ר"ש בן אלעזר הא בתינוק הא
בתינוקת רבי יוסי ברבי יהודה אומר סימן
א"ר כרוספדאי בריה דרבי שבתאי והוא
שעודן בו תניא נמי הכי בן ט' שנים ויום
אחד שהביא ב' שערות שומא מבן ט' ועד
י"ב שנה ויום אחד ועודן בו שומא ר' יוסי
בר' יהודה אומר סימן אמר רבא היילכתא
תוך זמן כלפני זמן רב שמואל בר זוטרא
מתני לה לשמעטא דרבא בהאי לישנא אמר
רבא קטנה כל י"ב שנה ממאנת והולכת
מכאן ואילך אינה ממאנת ואינה חולצת

וטעמא - דחשיבי להו שערות דלאחר זמן הוא דגמרו למלתיה בין בשערות בין בשנים הא תוך
הזמן חשבינן להו שומא דקטן הוא ולא מצית לרבוויי מאיש:
בן ט' שנים שהביא שערות שומא - ואפי' לר' יוסי ברבי יהודה ומבן ט' ועד בן י"ב ויום אחד
פלוגתא:
הא י"ג גופיה סימן - ואפי' לרבנן והדר תני כו':
מאי לאו תנאי היא - ואליבא דרבנן י"ג הוי תוך זמן לתינוק כדקתני במתני':
ורישא - דמשוית י"ג סימן:
והוא שעודן בו - כשהגדיל אבל נשרו בינתיים איגלאי מילתא דשומא הוי:
מתני לשמעטא דרבא בהאי לישנא - דשמעת מיניה נמי תוך זמן כלפני זמן:
אינה ממאנת - שמא הביאה ועכשיו הוי סימן דהא לאחר זמן הוא ואם יבמה היא לא חשבינן לה
גדולה לענין חליצה ואינה חולצת:
וכי תימא מספקא ליה - אם הביאה אם לא הביאה הלכך מיאון לא דלמא הביאה וחליצה נמי לא

הא גופא קשיא אמרת אינה ממאנת אלמא נשרו והני מילי היכא דקדשה בתוך זמן גדולה היא אי גדולה היא תחלוץ וכי תימא ובעל לאחר זמן דאיכא ספיקא דאורייתא מספקא ליה ומי מספקא ליה והאמר רבא אבל מעיקרא לא אמר רב הונא הקדיש קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה כטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין ה"מ בסתמא אבל הכא דבדקו ולא אשכחו לא אי הכי תמאן חוששין שמא נשרו הניחא למ"ד חוששין אלא למ"ד אין חוששין מאי איכא למימר דאיתמר רב פפא אמר אין חוששין שמא נשרו רב פפי אמר חוששין הני מילי לענין חליצה אבל לענין מיאון חוששין מכלל דמ"ד חוששין חולצת והא חוששין בעלמא קאמר אלא לעולם דלא בדקה ולענין חליצה חיישינן וכי קאמר רבא חזקה למיאון אבל לחליצה בעיא בדיקה אמר רב דימי מנהרדעא הלכתא חוששין שמא

שמא לא הביאה:

ה"מ לענין - דאי אתיא למיחלץ לאחר זמן ובדקנו ולא אשכחן ליה חיישינן למימר גדולה היא ותחלוץ שהסימנין נשרו:

והא חיישינן קאמר - ולא ודאי נשרו וחיישינן לחומרא משמע:

אלא לעולם - אינה ממאנת דרבא בדלא בדקנוה הלכך מסתמא אמרינן כיון שהגיעה לכלל שנותיה ודאי אית לה ואינה צריכה בדיקה ובעיא גט:

חוששין שמא נשרו - ואם הגיעה לכלל שנותיה ובדקו ולא אשכחו לא ממאנת:

דקדשה תוך זמן - יתומה מדעת אמה ואחיה לדעתה:

הקדיש - תוך הזמן תינוק היודע להפליא:

כי יפליא - מיניה מרבין מופלא סמוך לאיש. מופלא יודע לפרש לשם מי נדר. סמוך לאיש שהוא סמוך לבא לכלל גדול דהיינו שנה אחת קודם זמן שהוא ראוי להביא שערות והיינו בתינוקות כל י"ב ובתינוק כל י"ג:

זה הדבר אשר צוה וגו' - כלומר לאיסר ולא יחל אמרתי שיהא איסרו ונדרו בבל יחל ולא לקרבן מעילה ובל יחל היינו מלקות ומסייע ליה לרב הונא:

אימא לאיסור בל יחל - כלומר איסורא בעלמא ולא מלקות:

אי מופלא סמוך לאיש דאורייתא - מכי יפליא לנדר נדר:

ש"מ כו' - פלוגתא היא בפרק חרש שנשא פקחת ביבמות (דף קיד):

שמע מינה קטן אוכל נבלות ב"ד מצווין עליו
 להפרישו הכא במאי עסקין כגון שהקדיש
 הוא ואכלו אחרים הניחא למ"ד הקדיש
 הוא ואכלו אחרים לוקין אלא למ"ד אין
 לוקין מאי איכא למימר דאיתמר הקדיש הוא
 ואכלו אחרים רב כהנא אמר אין לוקין רבי
 יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו לוקין מדרבנן
 וקרא אסמכתא בעלמא גופא הקדיש ואכלו
 אחרים רב כהנא אמר אין לוקין רבי יוחנן
 ור"ל דאמרי תרווייהו לוקין במאי קמיפלגי
 מר סבר מופלא סמוך לאיש דאורייתא ומר
 סבר מופלא סמוך לאיש מדרבנן מתיב
 רב ירמיה יתומה שנדרה בעלה מפר לה אי
 אמרת בשלמא מופלא סמוך לאיש דרבנן
 אתו נשואין דרבנן ומבטלי נדרא דרבנן
 אלא אי אמרת דאורייתא אתו נשואין דרבנן
 ומבטלי נדרא דאורייתא אמר רב יהודה אמר
 שמואל בעלה מפר לה ממה נפשך אי דרבנן
 דרבנן הוא אי דאורייתא קטן אוכל נבלות

הוא ואין ב"ד מצווין עליו להפרישו והא
 כי גדלה אכלה בהפרה קמייתא אמר רבה
 בר ליואי בעלה מפר לה כל שעה ושעה
 והוא שבעל והא אין בעל מפר בקודמין
 כדב פנחס משמיה דרבא דאמר רב פנחס
 משמיה דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא
 נודרת אמר אביי ת"ש קטן שלא הביא
 ב' שערות רבי יהודה אומר אין תרומתו
 תרומה רבי יוסי אומר עד שלא בא לעונת
 נדרים אין תרומתו תרומה משבא לעונת
 נדרים תרומתו תרומה סברו קסבר ר'
 יוסי תרומה בזמן הזה דאורייתא אי אמרת
 בשלמא מופלא סמוך לאיש דאורייתא אתי
 גברא דאורייתא ומתקן טבלא דאורייתא
 אלא אי אמרת דרבנן אתי גברא דרבנן
 ומתקן טבלא דאורייתא לא קסבר רבי יוסי
 תרומה בזמן הזה דרבנן וסבר ר' יוסי
 תרומה בזמן הזה דרבנן והתניא בסדר עולם
 (דברים ל, ה) אשר ירשו אבותיך וירשתה

מדרבנן - כלומר מ"ד אין לוקין מוקים להא דקתני לאיסור ולבל יחל כדאוקמינן לאיסור כל יחל
 איסורא בעלמא ומדרבנן ומקרא דכי יפליא דקתני שהשוה הכתוב אסמכתא בעלמא:
 יתומה - שהשיאתה אמה דבת מיאון היא דנשואין דידה מדרבנן:
 והא לכי גדלה אכלה - בההיא הפרה דלאו הפרה היא ונמצא גדול אוכל נבלות:
 כל שעה - ואף משגדלה:
 אין הבעל מפר - נדרים הקודמין לנישואין במסכת נדרים והאי נדר קדם להך בעיליה דאורייתא:
 לעונת נדרים - היינו מופלא הסמוך לאיש שנדריו נבדקין:
 סברו - רבנן בני הישיבה דבעו לאותובי לרב כהנא מהכא:
 אבל שלישית - לעתיד לבא:
 ירושה ראשונה - של יהושע:
 ואמר רבי יוחנן - בעלמא:

ירושה ראשונה ושניה יש להן שלישית
אין להן וא"ר יוחנן מאן תנא סדר
עולם ר' יוסי ר' יוסי תני לה ולא סבר
לה ה"נ מסתברא דתניא עיסה שנדמעה או
שנתחמצה בשאור של תרומה

תני ולא סבר לה - להא דרשא דקתני שלישית אין להן אלא ודאי בטלה קדושת הארץ ותרומתה
דהשתא דרבנן:

דף מז

חייבת בחלה ואינה נפסלת בטבול יום דברי ר"מ ור' יהודה ר' יוסי ור"ש פוטרין מן החלה סברוה מאן דאמר תרומה דאורייתא חלה דאורייתא מאן דאמר תרומה דרבנן חלה דרבנן אי אמרת בשלמא קסבר רבי יוסי חלה בזמן הזה דרבנן אתי דמוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן אלא אי אמרת חלה דאורייתא אתי דמוע דרבנן ומפקע חלה דאורייתא ודלמא קסבר רבי יוסי תרומה בזמן הזה דאורייתא וחלה דרבנן וכדאדהדר רב הונא בריה דרב יהושע דאמר רב הונא בריה דרב יהושע אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי אפילו למ"ד תרומה בזמן הזה דרבנן חלה דאורייתא שהרי שבע שכבשו ושבע שחלקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשר ואמינא להו אנא אפילו למ"ד תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן דתניא אי בבואכם יכול משנכנסו לה

שנים ושלושה מרגלים ת"ל בבואכם בביאת כולכם אמרתי ולא בביאת מקצתכם וכי אסקינהו עזרא לא כולהו סלוק מתני' משל משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל פגה עודה תנוקת בוחל אלו ימי נעוריה בזו ובזו אמרו אביה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה צמל כיון שבגרה שוב אין לאביה רשות בה איזהו סימנין ר' יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט תחת הדד ר"ע אומר משיטו הדדים בן עזאי אומר משישחיר הפיטומת רבי יוסי אומר כדי שיהא נותן ידו על העוקץ והוא שוקע ושוהא לחזור ג' פגה עודה תנוקת כדכתיב שיר השירים ב' י"ג התאנה חנטה פגיה בוחל אלו ימי הנעורים כדתנן התאנים משיבחו ואמר רבה בר בר חנה אמר רב משילבין ראשיהן ואיבעית אימא מהכא (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי בהם וגם נפשם בחלה

ודלמא - אע"ג דקא חזית מהכא לר' יוסי חלה דרבנן אפ"ה סבירא ליה תרומה דאורייתא וליכא הכי נמי מסתברא דקא בעית לאתויי:

נתחייבו בחלה - דכתיב בחלה (במדבר ט"ו: י"ח) בבואכם אל הארץ והרי באו: מתני' פגה - סמדר כך באשה עודה תינוקת קרו לה פגה כל זמן שאין לה סימן לא בדדים ולא בשערות:

בזו ובזו - אפי' כשהיא נערה אביה זכאי כו' דכתיב (במדבר ל"ז: י"ז) בנעוריה בית אביה כל שבח נעוריה לאביה:

איזו היא סימנין - אצמל קאי:

גמ' משיבחו - חייבין במעשר:

בחלה בי - גדלה עלי. אדם הקץ בדבר נראה לו כגדול. אנקישנ"ץ בלע"ז:

בי צמל כמ"ד יצתה מלאה ואיזהו סימנים	משתקיף העטרה ר"ש אומר משנתמעך הכף
ר' יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט אמר	וכן היה רבי שמעון (בן יוחי) אומר שלשה
שמואל לא משיעלה הקמט ממש אלא כדי	סימנין נתנו חכמים באשה מלמטה וכנגדן
שתחזיר ידיה לאחוריה ונראית כמי שיעלה	מלמעלה פגה מלמעלה בידוע שלא הביאה
הקמט תחת הדד שמואל בדק באמתיה ויהב	שתי שערות בוחל מלמעלה בידוע שהביאה
לה ד' זוזי דמי בושטה שמואל לטעמיה	שתי שערות צמל מלמעלה בידוע שנתמעך
דאמר שמואל (ויקרא כה, מו) לעולם בהם	הכף מאי כף אמר רב הונא מקום
תעבודו לעבודה נתנים ולא לבושה	תפוח יש למעלה מאותו מקום כיון שמגדלת
שמואל מייחד להן רב נחמן מחליף להן רב	מתמעך והולך שאלו את רבי הלכה כדברי
ששת מסר להן לערבי ואמר להן אזדהרו	מי שלח להו כדברי כולן להחמיר רב
מישראל רבי יוסי אומר כו' מאי עוקץ אמר	פפא ורב חנינא בריה דרב איקא חד מתני
שמואל עוקצו של דד ת"ר אלו הן סימני	אהא וחד מתני אחצר צורית דתנן איזוהי
בגרות ר"א בר' צדוק אומר משיתקשקשו	חצר צורית שחייבת במעשר ר"ש אומר
הדדין ר' יוחנן בן ברוקה אומר משיכסיף	חצר הצורית שהכלים נשמרים בתוכה
ראש החוטם משיכסיף אזקונה לה אלא א"ר	מאי חצר הצורית אמר רבה בר בר חנה
אשי משיפציל ראש החוטם ר' יוסי אומר	א"ר יוחנן שכן בצור מושיבין שומר על פתח

מייחד להו - שפחותיו מייחד לאנשים עבדיו ואינו מפקירן משום בושטה:

משיתקשקשו - כמו (סוטה דף טז:) מקשקשת לפניו כזוג בטנ"ט בלע"ז. כלומר גדולים הרבה: מלמעלה - בדדין:

להחמיר - איזה מאלו שתביא שוב אין אביה מפר נדריה דמחזקין לה בבוגרת נתקשקשו ואע"ג דלא הכסיף הכסיף אע"ג דלא התקשקשו וכן כולם. אית דאמרי להחמיר אינה ממאנת משעה שנראה בה אחד מן הסימנין הללו ואינה חולצת עד שיהו כולם ולא מילתא היא דאפילו לא הביאה אחד מהן גדולה היא ואינה ממאנת וחולצת שהרי כל הסימנים הללו בבגרות נאמרו ומימי נערות היא גדולה למיאון ולחליצה שהרי הביאה שתי שערות. ל"א הלכה כדברי כולן להחמיר הביאה אחד מן הסימנים הללו ואפילו הקודם שבכולן ולא הביאה את כולן בוגרת ואינה בוגרת ואם קבל אביה בה קדושין וקדשה היא את עצמה לאחר צריכה גט משניהם זכיון שהביאה אחד מן הסימנין הללו יצתה לה במקצת מרשות אביה דאיכא למימר בוגרת הויה ואין כח בקדושי אביה להפקיע קדושין שלה וגם בה אין כח להפקיע קדושי אביה עד שתביא את כולם:

שחייבת במעשר - שקובעת תבואה למעשר דק"ל חצר קובעת במסכת ביצה (דף לד:):

שאחד פותח ואחד נועל - שאין השומר קבוע לפתוח ולנעול אלא זה פותח וזה נועל לאו בת שימור היא ופטורה דלאו שמה חצר:

כל שנכנסין לה כו' פטורה - ואע"ג דאין אדם בוש לאכול בתוכה:

החצר ר"ע אומר כל שאחד פותח ואחד נועל
פטורה ר' נחמיה אומר כל שאין אדם
בוש לאכול בתוכה חייבת רבי יוסי אומר
כל שנכנסים לה ואין אומרים לו מה אתה
מבקש פטורה ר' יהודה אומר שתי חצרות זו
לפנים מזו הפנימית חייבת והחיצונה פטורה
שאלו את רבי הלכה כדברי מי אמר להו
הלכה כדברי כולן להחמיר **מתני'** בת
עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות תביא
ראיה שהיא בת עשרים שנה והיא איילונית
לא חולצת ולא מתיבמת בן עשרים שנה
שלא הביא שתי שערות יביא ראיה שהוא
בן עשרים שנה והוא סריס לא חולץ ולא
מיבם אלו דברי בית הלל בית שמאי אומרים
זה וזה בן שמונה עשרה ר' אליעזר אומר

הזכר כדברי בית הלל והנקבה כדברי בית
שמאי שהאשה ממחרת לבא לפני האיש
גמ' ורמינהי אחד לי בן תשע שנים ויום
אחד ואחד לי בן עשרים שלא הביא שתי
שערות אמר רב שמואל בר רב יצחק
אמר רב והוא שנולדו בו סימני סריס אמר
רבא דיקא נמי דקתני והוא סריס ש"מ וכי
לא נולדו לו סימני סריס עד כמה תני ר'
חייא עד רוב שנותיו כי אתו לקמיה
דרבי חייא אי כחיש אמר להו אבריוה אי
בריא אמר להו אכחשוה דהני סימנים זימנין
דאתו מחמת כחישותא זימנין דאתו מחמת
בריאותא אמר רב הלכתא בכולי פרקא
מעט לעת ועולא אמר דתנן תנן ודלא תנן
לא תנן בשלמא לעולא היינו דקתני הכא יום

כדברי כולן להחמיר - דאם יש בה אחד מכל אלו חייבת אם יש שם שומר חייבת כר' ישמעאל
אע"ג דאחד פותח ואחד נועל ואי ליכא פותח ונועל חייבת כר"ע ואע"ג דליכא שומר ואי אין אדם
בוש לאכול בתוכה חייבת ואע"ג דליכא שומר ואיכא פותח ונועל ואם אמר לו מה אתה מבקש
חייבת ואפי' לית בה חד מכל הנ"ל. ל"א הלכה כדברי כולן להחמיר כיון שאין אדם בוש לאכול
בתוכה קובעת למעשר שאין אוכלין מפירות הנכנסים לה עד שיתעשרו ולהפריש מהן על טבל
אחר אסור עד שיהיה לה שומר קבוע:

מתני' - לא חולצת ולא מתיבמת. ונשאת לכל שתוצה דרחמנא פטרה דכתיב (דברים כ"ה:ו') והיה
הבכור אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת:
סריס - לאו בר חליצה הוא דכתיב (דברים כ"ה:ז') להקים לאחיו שם בישראל והאי לאו בר הכי
הוא:

גמ' ורמינהי אחד לי בן תשע שנים וכו' - שניהם דין אחד להם וביאתו כמאמר בגדול כדאמרין
לעיל אלמא קטן הוא ובעיא אמתוני:

אמר רב שמואל - מתני' כגון שנולדו בו סימני סריס המפורשים בהערל כל שאין בשרו מוציא
הבל כשהוא רוחץ ושערו לקוי ובשרו מחליק:

כי אתו לקמיה דר' חייא - בן עשרים שנה שלא הביא:

בכוליה פרקא מעט לעת - חשבינן לה שנה ולא בתר מנין עולם שיהא יום אחד של שנת עשרים
חשוב שנה דאף על גב דלא תנן במתניתין בן עשרים שנה ויום אחד כמאן דתנן יום אחד דמי
וצריך להשלים את כולה:

אחד והכא לא קתני אלא לרב ליתני ועוד תני
 רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר
 שנת עשרים שיצאו ממנה שלשים יום הרי
 היא כשנת עשרים לכל דבריה וכן הורה
 רבי בלוד שנת שמנה עשרה שיצאו ממנה
 שלשים יום הרי היא כשנת שמנה עשרה
 לכל דבריה בשלמא דרבי ודרבי יוסי בן
 כיפר לא קשיא הא כבית שמאי הא כבית
 הלל אלא לרב קשיא תנאי היא דתניא
 שנה האמורה בקדשים שנה האמורה בבתי
 ערי חומה שתי שנים שבשדה אחוזה שש
 שנים שבעבד עברי וכן שבבן ושבבת כולן
 מעת לעת שנה האמורה בקדשים מנא לן
 אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא (ויקרא
 יב, ו) כבש בן שנתו שנתו שלו ולא שנה
 של מנין עולם שנה האמורה בבתי ערי
 חומה מנלן אמר קרא (ויקרא כה, כט) עד
 תום שנת ממכרו ממכרו שלו ולא שנת של
 מנין עולם שתי שנים שבשדה אחוזה מנלן
 אמר קרא ויקרא כה במספר

בשלמא דרבי ודר' יוסי בן כיפר לא קשיין - אהדדי למהוי מתני' משבשתא דמר כב"ש ודמר
 כב"ה דמתני':

בקדשים - היכא דכתיב כבש בן שנתו:

מעת לעת - מיום ליום ולא אמרינן למנין עולם שתכלה שנתו ערב ר"ה:

שתי שנים שבשדה אחוזה - המוכר שדה אחוזה לחבירו אינו מותר לגאולה בפחות משתי שנים
 שיאכלנה לוקח שתי שנים כדכתיב (ויקרא כה) במספר שני תבואות ימכר לך ומכאן ואילך אם
 בא לגאול גואל ומחשב לו פירות של שתי שנים לפי חשבון הדמים שמכרה לו לפי שנים הבאים
 עד היובל שהלוקח שדה מחבירו יודע שיחזירו לו ביובל ואם היו עד היובל עשר שנים ומכרה
 לו בעשרה ליטרין נמצא קונה פירות של כל שנה בליטרא:

דף מז

שני תבואות ימכר לך פעמים שאתה מוכר
 שלשה תבואות בשתי שנים שש שנה
 שבעבד עברי מנלן אמר קרא (שמות כא,
 ב) שש שנים יעבוד ובשביעית ובשביעית
 נמי יעבוד שבבן ושבת למאי הלכתא
 אמר רב גידל אמר רב לענין ערכין ורב
 יוסף אמר לפרקין דיוצא דופן א"ל אביי מי
 פליגת א"ל לא הוא אמר חדא ואנא אמינא
 חדא ולא פליגינן והכי נמי מסתברא דאי ס"ד
 פליגי מאן דאמר לערכין לא אמר ליוצא
 דופן והאמר רב הלכתא בכולה פרקין מעת
 לעת אלא למ"ד לערכין מ"ט לא אמר
 ליוצא דופן דומיא דהנך מה הנך דכתיבן
 אף הני נמי דכתיבן ואידך האי שבבן
 ושבת שבזכר ושבתקבה מבעי ליה אמר

רב יצחק בר נחמני א"ר אלעזר הלכה כר'
 יוסי בן כיפר שאמר משום ר' אליעזר א"ר
 זירא אזכה ואיסק ואגמר לשמעתא מפומיה
 דמרא כי סליק אשכחיה לר' אלעזר אמר
 ליה אמרת הלכה כרבי יוסי בן כיפר אמר
 ליה מסתברא אמרי מדכוליה פירקין תני יום
 אחד והכא לא קתני שמע מינה מסתברא
 כותיה:

הדרן עלך יוצא דופן

מתני' **בא** סימן התחתון עד שלא בא העליון
 או חולצת או מתיבמת בא העליון עד
 שלא בא התחתון אף על פי שאי אפשר
 ר' מאיר אומר לא חולצת ולא מתיבמת

בשביעית נמי יעבוד - כגון נמכר בניסן וכשיגיע תשרי של שביעית עברו שש למנין עולם והוא
 יעבוד עד ניסן:
 לערכין - דהיכא דכתיב (ויקרא כ"ז:א) מבן ששים שנה ומעלה פשיטא לן דשנת ששים כלמטה
 דהא ומעלה כתיב אבל בן חמש שנים דלא כתיב אלא (שם) מבן חמש שנים ועד בן עשרים שנה
 ולא כתיב מבן חמש שנים ומעלה אי לא אשמועינן הכא מעת לעת הוה אמינא שנת חמש כלמעלה
 להכי אשמועינן הכא דבעינן ה' שנים מלאים בכלל ערך הראשון שהוא מועט:
 מ"ט לא אמר ליוצא דופן - הואיל וס"ל נמי בהנך מעת לעת:
 שבזכר ושבתקבה מבעי ליה - לישנא דקרא דכתיב (שם) ולנקבה עשרת שקלים אלא בן ובת
 לישנא דמתניתין היא בן עשרים ובת עשרים:
 אזכה ואיסק - לארעא דישאל לאתריה דרבי אלעזר בן פדת:
 מתני' בא סימן התחתון - שתי שערות סימן נערות:
 אע"פ שאי אפשר - פרכינן בגמרא והלא בא:
 אבל אי אפשר כו' - דהא ודאי מדאתא עליון תחתון נמי אתא אלא שנשרו:
 גמ' בא לר"מ - דכיון דאמר ר"מ לא חולצת דקטנה היא מכלל דס"ל אפשר לעליון לבא קודם
 לתחתון:

וחכ"א או חולצת או מתיבמת מפני שאמרו	מילי בסתמא אבל היכא דבדקו ולא אשכחו
אפשר לתחתון לבא עד שלא בא העליון	אימר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים
אבל אי אפשר לעליון לבא עד שלא בא	קמ"ל דאי אפשר ודאי אתי ומנתר הוא
התחתון ²² אע"פ שאי אפשר והלא	דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב (יחזקאל
בא בא לר' מאיר אע"פ שאי אפשר לרבנן	טז, ז) שדים נכונו ושערך צמח אלא לרבנן
ולתני בא העליון ר"מ אומר לא חולצת	איפכא מבעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו
ולא מתיבמת וחכ"א או חולצת או מתיבמת	בידוע ששערך צמח בשלמא לר"מ היינו
ואנא ידענא משום דאי אפשר הוא אי	דכתיב (יחזקאל כג, כא) בעשות ממצרים
לא תנא אע"פ שאי אפשר הוה אמינא רוב	דדיך למען שדי נעוריק אלא לרבנן איפכא
נשים תחתון אתי ברישא ומיעוט עליון אתי	מבעי ליה ה"ק כיון שבאו דדיך בידוע שבאו
ברישא ורבי מאיר לטעמיה דחייש למיעוטא	נעוריק ואיבעית אימא מאי שדי כולה בדדי
ורבנן לטעמייהו דלא חיישי למיעוטא והני	כתיב וה"ק הקב"ה לישראל

פרק ו בא סימן

איכרפו דדיך לא הדרת בך אישתדו דדיך	ה, ו) איש או אשה כי יעשו מכל חטאות
נמי לא הדרת בך דכולי עלמא מיהא אתחתון	האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין
סמכינן מגלן אמר רב יהודה אמר רב וכן	שבתורה מה איש בסימן אחד אף אשה
תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא (במדבר	בסימן אחד ואימא או האי או האי כאיש

וליתני בא העליון - עד שלא יבא התחתון ולא ליתני אע"פ שאי אפשר:
 רוב נשים תחתון אתי ברישא ומיעוט עליון - והאי דקאמר ר"מ קטנה היא משום דחייש למיעוטא
 שהעליון בא בקטנותה ורבנן אזלו בתר רובא הלכך מכי אתא עליון לא בעיא בדיקה דמסתמא
 תחתון אתא. וכיון דטעמייהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ בסתמא היכא דלא בדקו:

אבל היכא דבדקו ולא אשכחו - תחתון:

שדים נכונו - והדר ושערך צמח אלמא עליון זימנין דקדים:

בעשות ממצרים דדיך - שהיו מצרים משחקים ביך וממעכין דדיך:

ומאי שדי - דמשמע דעדיין היו לצאת:

איש - אין בו סימן עליון שאין בו סימן דדים משתנים:

תניא נמי הכי - דאתחתון סמכינן:

שטחנות ברחים - ומתוך שמנידות זרועותיהן תדיר מתפשטים דדיהן:

מה איש תחתון ולא עליון אף אשה תחתון	לאמו רבי יהודה אומר לפני הפרק ולאחר
ולא עליון תניא נמי הכי א"ר אליעזר	הפרק נשים בודקות אותן תוך הפרק אין
בר' צדוק כך היו מפרשין ביבנה ואמרו	נשים בודקות אותן שאין משיאין ספקות על
כיון שבא תחתון שוב אין משגיחין על עליון	פי נשים ר"ש אומר אף תוך הפרק נשים
תניא רשב"ג אומר בנות כרכים תחתון	בודקות אותן ונאמנת אשה להחמיר אבל לא
ממהר לבא מפני שרגילות במרחצאות בנות	להקל כיצד גדולה היא שלא תמאן קטנה היא
כפרים עליון ממהר לבא מפני שטוחנות	שלא תחלוץ אבל אין נאמנת לומר קטנה
ברחים ר"ש בן אלעזר אומר בנות עשירים	היא שתמאן וגדולה היא שתחלוץ אמר מר
צד ימין ממהר לבא שנישוף באפקריסותן	רבי יהודה אומר לפני הפרק ולאחר הפרק
בנות עניים צד שמאל ממהר לבא מפני	נשים בודקות אותן בשלמא לפני הפרק בעי
ששואבות כדי מים עליהן ואיבעית אימא	בדיקה דאי משתכחי לאחר הפרק שומא
מפני שנושאין אחיהן על גססיהן ת"ר צד	נינהו אלא לאחר הפרק למה לי בדיקה
שמאל קודם לצד ימין רבי חנינא בן אחי ר'	והאמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה
יהושע אומר מעולם לא קדם צד שמאל לצד	אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין כי
ימין חוץ מאחת שהיתה בשכונתי שקדם צד	אמר רבא חזקה למיאון אבל לחליצה בעיא
שמאל לצד ימין וחזר לאיתנו ת"ר כל	בדיקה תוך הפרק אין נשים בודקות אותן
הנבדקות נבדקות על פי נשים וכן היה רבי	קסבר תוך הפרק כלאחר הפרק (דמי)
אליעזר מוסר לאשתו ורבי ישמעאל מוסר	ולאחר הפרק דאיכא חזקה דרבא סמכינן

שנישוף - פריי"ר בלע"ז כמו (יומא דף ל.) מצוה לשפשף:

לפני הפרק - קודם עונת נדרים שאפילו הביאה שומא נינהו וקטנה היא:

דאי משתכחי - השתא אמרינן נמי לאחר הפרק שומא נינהו ולא חלצה אי לא אתו בה אחריני ולהכי הוא דמהימני למיאון להחמיר שלא תמאן:

אבל לחליצה בעיא בדיקה - ואשה נאמנת עליה הואיל ולאחר הפרק הוה ואורחא למהוי לה כדפרשינן לקמן לאחר הפרק דאיכא חזקה דרבא סמכינן אנשים:

ה"ג קסבר תוך הפרק כלאחר הפרק (דמי) ולאחר הפרק דאיכא חזקה כו' - והכי פירושא תוך הפרק להכי לא מהימנא דקסבר רבי יהודה תוך הפרק אם הביאה אמרינן סימן הם וגדולה היא הלכך אתי למשרי מידי דלאו אורחא ע"פ נשים דלאו כהלכתא דאע"ג שנאמנות הן לאחר הפרק התם הוא דאיכא חזקה דרבא אבל תוך הפרק כו':

ר"ש אומר כלפני הפרק דמי - ושומא נינהו הלכך לאו עלייהו סמכינן למימר גדולה היא או קטנה היא ולהכי הוא דמהני דאי משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו:

הא מאן קתני לה - דהא אדר"ש לא מתוקמא דכיון דאמר תוך הפרק כלפני הפרק אי בדקו לה

אנשים ובדקי תוך הפרק דליכא חזקה דרבא
לא סמכינן אנשים ולא בדקי נשים
ר"ש אומר אף תוך הפרק נשים בודקות
אותן קסבר תוך הפרק כלפני הפרק ובעיא
בדיקה דאי משתכחי לאחר הפרק שומא
נינהו ונאמנת אשה להחמיר אבל לא להקל
האי מאן קתני לה איבעית אימא רבי יהודה
ואתוך הפרק

דף מט

ואיבעית אימא רבי שמעון ולאחר הפרק	משקה ולא אמרו מוציא משקה אלא לענין
ולית ליה חזקה דרבא מפני שאמרו אפשר	גסטרס בלבד מאי טעמא אמר מר זוטרא
כו' הא תו למה לי הא תנא ליה רישא	בריה דרב נחמן לפי שאין אומרים הבא
וכי תימא משום דקא בעי למסתמה כרבנן	גסטרס לגסטרס תנו רבנן כיצד בודקין
פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים מהו	כלי חרס לידע אם ניקב בכונס משקה אם
דתימא מסתברא טעמא דר"מ דקא מסייע	לאו יביא עריבה מלאה מים ונותן קדרה
ליה קראי קמ"ל ואיבעית אימא משום דקא	לתוכה אם כנסה בידוע שכונס משקה ואם
בעי למתני כיוצא בו מתני' כיוצא בו כל	לאו בידוע שמוציא משקה רבי יהודה אומר
כלי חרס שהוא מכניס מוציא ויש שמוציא	כופף אזני קדרה לתוכה ומציף עליה מים
ואינו מכניס כל אבר שיש בו צפורן יש בו	ואם כונס בידוע שכונס משקה ואם לאו
עצם ויש שיש בו עצם ואין בו צפורן כל	בידוע שמוציא משקה או שופתה על
המטמא מדרס מטמא טמא מת ויש שמטמא	גבי האור אם האור מעמידה בידוע שמוציא
טמא מת ואינו מטמא מדרס גמ' מכניס	משקה ואם לאו בידוע שמכניס משקה ר'
פסול למי חטאת ופסול משום גסטרס מוציא	יוסי אומר אף לא שופתה על גבי האור מפני
כשר למי חטאת ופסול משום גסטרס	שהאור מעמידה אלא שופתה על גבי הרמץ
אמר רב אסי שונין כלי חרס שיעורו בכונס	אם רמץ מעמידה בידוע שמוציא משקה ואם

למסתמה כרבנן - דהא מפני שאמרו סתמא היא וקמ"ל סתם משנה כרבנן דאמרי אי אפשר:
קראי - שדים נכוננו בעשות מצרים דדיך:

מתני' שהוא מכניס - משקה. כשמניחו על המים יש בו נקב גדול שהמים נכנסין לתוכו:
כל אבר - אצבע יתרה:

כל המטמא במדרס הזב מטמא במת - כדמפרש בגמרא שאין לך כלי הראוי למושב הזב שאין שם
כלי עליו וראוי לקבל כל טומאות. והא דנקט טמא מת משום דומיא דמדרס הוא דאב הטומאה
הוא והכי קאמר כל הראוי להיות אב הטומאה במדרס הזב ראוי להיות אב הטומאה אם נגע במת
או נטמא באהל המת:

גמ' למי חטאת - לקדש בו מי חטאת דרחמנא אמר (במדבר י"ט:י"ז) מים חיים אל כלי והאי לאו
כלי הוא:

שונין - הלכה למשה מסיני:

אם כנסה - אם נכנס משקה לתוכה:

אם האור מעמידה - שלא יצא המשקה בידוע שנקב קטן הוא ואינו ראוי להכניס משקה:
שהאור מעמיד - אפילו נקב גדול:

לאו בידוע שכונס משקה היה טורד טיפה וישב עליו יהא טמא ת"ל (ויקרא טו, אחר טיפה בידוע שכונס משקה מאי איכא ו) אשר ישב עליו הזב מי שמיוחד לשיבה בין ת"ק לר' יהודה אמר עולא כינוס על ידי הדחק איכא בינייהו כל אבר שיש בו צפורן וכו' יש בו צפורן מטמא במגע ובמשא ובאהל יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו אצבע יתרה שיש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן וכשאינה נספרת על גב היד כל המטמא מדרס וכו' כל דחזי למדרס מטמא טמא מת ויש שמטמא טמא מת ואין מטמא מדרס לאתויי מאי לאתויי סאה ותרקב דתנא (ויקרא טו, ו) והיושב על הכלי יכול כפה סאה וישב עליה או תרקב

וישב עליו יהא טמא ת"ל (ויקרא טו, ו) אשר ישב עליו הזב מי שמיוחד לשיבה בין ת"ק לר' יהודה אמר עולא כינוס על ידי הדחק איכא בינייהו כל אבר שיש בו צפורן וכו' יש בו צפורן מטמא במגע ובמשא ובאהל יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו אצבע יתרה שיש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן וכשאינה נספרת על גב היד כל המטמא מדרס וכו' כל דחזי למדרס מטמא טמא מת ויש שמטמא טמא מת ואין מטמא מדרס לאתויי מאי לאתויי סאה ותרקב דתנא (ויקרא טו, ו) והיושב על הכלי יכול כפה סאה וישב עליה או תרקב

ה"ג מאי איכא בין תנא קמא לר' יהודה כינוס ע"י הדחק איכא בינייהו - לת"ק הוי כינוס כדפרישית:
יש בו צפורן - ואפי' היא יתרה כגון אצבע ששית:
רבינו הגדול - רב:
על גב היד - שאינה עומדת בשורת האצבעות:
לאתויי סאה ותרקב - שאינן מדרס הזב לטמא אדם וכלים אבל טמאין הם טומאת מגע הזב להיות ראשונים ובמת נעשין אב הטומאה:
מי שמיוחד לשיבה - הוא דהו אב הטומאה דכתיב וכבס בגדיי וגו':
מתני' כל הראוי לדון דיני נפשות - כ"ש שהוא כשר לדיני ממונות:
גמ' לאתויי ממזר - דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות דכתיב (בסנהדרין דף לו:) כולך יפה רעיתי:
גר - נמי כשר לדיני ממונות:
לאתויי סומא באחת מעיניו - דכשר להעיד ואינו כשר לדון אבל בשתי עיניו אפילו לעדות פסול דכתיב (ויקרא ה) או ראה:

גמ' לאתויי מאי א"ר יוחנן לאתויי סומא

באחת מעיניו ומני

דף נ

רבי מאיר היא דתניא היה רבי מאיר אומר
מה ת"ל (דברים כא, ה) על פיהם יהיה כל
ריב וכל נגע וכי מה ענין ריבים אצל נגעים
מקיש ריבים לנגעים מה נגעים ביום דכתיב
(ויקרא יג, יד) וביום הראות בו אף ריבים
ביום ומה נגעים שלא בסומא דכתיב
(ויקרא יג, יב) לכל מראה עיני הכהן אף
ריבים שלא בסומא ומקיש נגעים לריבים
מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא
בקרובים אי מה ריבים בשלשה אף נגעים
בשלשה ודין הוא ממונו בשלשה גופו לא
כ"ש ת"ל (ויקרא יג, ב) והובא אל אהרן
הכהן או אל אחד מבניו הכהנים הא למדת
שאפילו כהן אחד רואה את הנגעים ההוא
סמיא דהוה בשבבותיה דרבי יוחנן דהוה
קדיין דינא ולא קאמר ליה ולא מידי היכי
עביד הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם
משנה ותנן כל הכשר לדון כשר להעיד ויש
כשר להעיד ואין כשר לדון ואמרין לאתויי

מאי ואמר רבי יוחנן לאתויי סומא באחת
מענינו רבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח
דתנן דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה
ומאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא
איבעית אימא סתמא דרבים עדיף ואיבעית
אימא משום דקתני לה גבי הלכתא דדיני
מתני' כל שחייב במעשרות מטמא טומאת
אוכלין ויש שמטמא טומאת אוכלין ואינו
חייב במעשרות **גמ'** לאתויי מאי לאתויי
בשר ודגים וביצים **מתני'** כל שחייב בפאה
חייב במעשרות ויש שחייב במעשרות ואינו
חייב בפאה **גמ'** לאתויי מאי לאתויי
תאנה וירק שאינו חייב בפאה דתנן כלל
אמרו בפאה כל שהוא אוכל ונשמר וגידולו
מן הארץ ולקיתתו כאחד ומכניסו לקיום
חייב בפאה אוכל למעוטי ספחי סטים
וקוצה ונשמר למעוטי הפקר וגידולו מן
הארץ למעוטי כמהים ופטירות ולקיתתו
כאחד למעוטי תאנה ומכניסו לקיום למעוטי

שלא בסומין - אפילו סומא באחת מענינו:
וגומרין בלילה - אלמא לא מקשינן ריבים לנגעים דכתיב וביום הראות בו בשר וכי היכי דלענין
לילה לא מקיש לענין סומא נמי לא מקיש:
סתמא דרבים עדיף - ההיא דלעיל אוקמינן כר"מ דיחיד הוא:
מתני' כל שחייב במעשרות מטמא טומאת אוכלין - דאין לך חייב במעשר אלא אוכל:
גמ' - בפאה כתיב (ויקרא י"ט:ט) ובקוצרכם את קציר וגו' דומיא דקציר דמכניסו לקיום ואיכא
כל הני:
למעוטי ספחי סטים וקוצה - דאין אוכל אלא מין צבע:
ואילו לקיתתו כאחד - דממעט תאנה ומכניסו לקיום דממעט ירק:

ירק ואילו גבי מעשר תנן כל שהוא אוכל
ונשמר וגידולו מן הארץ חייב במעשרות
ואילו לקיטתו כאחד ומכניסו לקיום לא קתני
אם היו בהם שומים ובצלין חייבין דתנן
מלבנות בצלים שבין הירק ר' יוסי אומר
פאה מכל אחת ואחת וחכ"א מאחת על הכל
אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עולשין
שזרען מתחילה לבהמה ונמלך עליהן לאדם
צריכות מחשבה לכשיתלשו קסבר מחשבת
חבור לא שמה מחשבה אמר רבא אף
אנן נמי תנינא י"ג דברים נאמרו בנבלת
עוף טהור וזה אחד מהן צריכה מחשבה
ואינה צריכה הכשר אלמא מחשבת חיים
לא שמה מחשבה הכא נמי מחשבת חבור
לא שמה מחשבה רבי זירא אמר הכא

בגזול שנפל מן הרום עסקינן דלא הוה קמן
דלחשוב עליה א"ל אביי תרנגולת שביבנה
מאי איכא למימר א"ל תרנגול ברא הוה
אחיכו עליה תרנגול ברא עוף טמא הוא
ועוף טמא מי קמטמא אמר להו אביי גברא
רבה אמר מילתא לא תחזיקו עליה בתרנגולת
שמרדה ומאי ברא דאיבראי ממרה רב
פפא אמר תרנגולתא דאגמא הואי רב פפא
לטעמיה דאמר רב פפא תרנגול דאגמא
אסור תרנגולתא דאגמא שריא וסימניך
עמוני ולא עמונית דרש מרימר תרנגולתא
דאגמא אסירא חזיוה רבנן דדרסה ואכלה
והיינו גירותא ת"ר גזול שנפל לגת
וחשב עליו להעלותו לכותי טמא לכלב טהור
ר' יוחנן בן נורי אומר אף לכלב טמא

שומים ובצלים - מכניסין לקיום לפיכך חייבים בפאה:

עולשין - עשב ושמו קרישפל"א:

ואינה צריכה הכשר - כדיליף לקמן בשמעתינן כל שסופו לטמא טומאה חמורה אין צריך הכשר
לא שום הכשר ירידת טומאה לא הכשר מים ולא הכשר שרץ אלא מאיליה בלא שום נגיעה:

מן הרום - עוף הבר פורח באויר דלא הוה קמן מחיים דליחשביה:

תרנגולת שביבנה - דאמרינן לקמן כותים היו שם וחשבו עליה והא תרנגולת עוף מזומן הוה והוויא
קמן מחיים ואפילו הכי בעי מחשבה לטומאת מגע:

עוף טמא מי מטמא - בבית הבליעה והא קיימא לן (חולין דף ק:) מי שאיסורו משום בל תאכל
נבלה יצא זה שאיסורו משום בל תאכל טמא לא ותרנגולת שביבנה מטמא בבית הבליעה והוויא
מדקא מייתי לה רבי יוחנן בן נורי לקמן סיעתא למילתיה דפליג בגזול שנפלה בגת אלמא דומיא
דגזול הוא:

תרנגולתא - נקבה דאגמא הואי דההוא עוף טהור הוא אליבא דרב פפא:

חזיוה רבנן דדרסה - מקבלת ברגליה מה שאוכלת. ואני אומר שדורסת על מאכלה ברגליה לאחוז
שלא יבא כולו לפיה ואין עוף טהור עושה כן:

גזול - טהור:

טומאה חמורה - כגון האוכלה מטמא בגדים בבית הבליעה ואפילו לא חשב עליו כגון שלא ידע
שזה הוא:

אינה יורדת לכך - אינה יורדת לדין מחשבה. ולקמן מפרש מה היא:

א"ר יוחנן בן נורי ק"ו אם מטמא טומאה יורדת לכך מאי אינה יורדת לכך אמר רבא חמורה שלא במחשבה לא יטמא טומאה קלה שלא במחשבה אמרו לו לא אם אמרת בטומאה חמורה שכן אינה יורדת לכך תאמר בטומאה קלה שכן יורדת לכך אמר להן תרנגולת שביבנה תוכיח שיוורדת לכך וטמאווה שלא במחשבה אמרו לו משם ראייה כותים היו שם וחשבו עליה לאכילה במאי עסקינן אילימא בכרכים למה לה מחשבה והתנן נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת עוף טהור והחלב בכרכים אין צריכין לא מחשבה ולא הכשר אלא בכפרים ומי איכא למ"ד דלא בעיא מחשבה והתנן נבלת בהמה טמאה בכל מקום ונבלת עוף טהור בכפרים צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר א"ר זעירא בר חנינא לעולם בכרך וגתו מאסתו ועשאתו ככפר א"ר יוחנן בן נורי קל וחומר אם מטמא טומאה חמורה שלא במחשבה לא תטמא טומאה קלה שלא במחשבה אמרו לו לא אם אמרת בטומאה חמורה שכן אינה

תרנגולת שביבנה תוכיח - שמתה תרנגולת ביבנה ובא מעשה לפני חכמים וטמאווה שלא במחשבה ואף על פי שיוורדת לכך כלומר דלטומאה קלה טמאווה שלא במחשבה ובטומאה קלה אמרת יורדת לכך:

בכל מקום - ואפילו בכפרים דליכא אוכלין מרובין סתמא לאכילה: נבלת בהמה טמאה בכל מקום - סתמא לאו לאכילה הלכך בעיא מחשבה. ונהי דאי איכא כזית בלא מחשבה מטמא אפילו אדם וכלים וכל שכן אוכלין ומשקין אלא להכי מהניא מחשבתה דאי איכא פחות מכביצה שאר אוכלין ופחות מכזית נבלה משלים לכביצה אי חשיב ליה מצטרפא בהדיהו ומקבלת טומאה במגע שרץ ואי לא לא: לעולם בכרך - והיינו טעמא דלרבנן בעיא מחשבה דגת שנפל לתוכה מאסתו ואינו הגון לאכילה כל כך:

דף נא

בטומאה חמורה שכן אינה עושה כיוצא בה
 תאמר בטומאה קלה שעושה כיוצא בה אמר
 ליה אב"י כל דכן הוא ומה טומאה חמורה
 דקילא דאינה עושה כיוצא בה מטמאה
 שלא במחשבה טומאה קלה דחמירא דעושה
 כיוצא בה אינו דין שמתמאה שלא במחשבה
 אלא אמר רב ששת הכי קאמר לא אם
 אמרת בטומאה חמורה שכן אינה צריכה
 הכשר תאמר בטומאה קלה שצריכה הכשר
 ומי צריכה הכשר והתנן שלשה דברים
 נאמרו בנבלת עוף טהור צריכה מחשבה
 ואינה מטמאה אלא בבית הבליעה ואינה
 צריכה הכשר נהי דהכשר שרץ לא
 בעיא הכשר מים בעיא מאי שנא הכשר
 שרץ דלא בעיא כדתנא דבי רבי ישמעאל
 הכשר מים נמי לא תבעי כדתנא דבי רבי
 ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל (ויקרא
 יא, לז) על כל זרע זרוע אשר יזרע
 מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה
 צריכין הכשר אף כל שאין סופן לטמא
 טומאה חמורה צריכין הכשר יצתה נבלת
 עוף טהור שסופה לטמא טומאה חמורה
 שאין צריך הכשר אלא אמר רבא ואיתימא
 רב פפא שום טומאה חמורה בעולם שום
 טומאה קלה בעולם אמר רבא ומודה
 רבי יוחנן לענין מעשר דמחשבת חיבור
 שמה מחשבה אמר רבא מנא אמינא לה
 דתנן הסיאה והאזוב והקורנית שבחצר אם
 היו נשמרין חייבין היכי דמי אילימא
 דזרעינהו מתחלה לאדם צריכא למימר אלא
 לאו דזרעינהו מתחלה לבהמה וקתני אם היו
 נשמרין חייבין אמר רב אשי הכא בחצר
 שעלו מאיליהן עסקינן וסתמא לאדם קיימי
 והכי קאמר אם החצר משמרת פירותיה
 חייבין ואם לאו פטורין מתיב רב אשי כל
 שחייבין במעשרות מטמאין טומאת אוכלין

הכשר שרץ - שיכשירו שרץ להביאו לידי טומאה:
 שאין סופן לטמא טומאה חמורה - אין לך אוכל מטמא אדם:
 שום טומאה חמורה שום טומאה קלה - לא אם אמרת בטומאה חמורה דין הוא שמתמא בלא
 מחשבה שלא מצינו שום טומאה ששמה טומאה חמורה שתהא צריכה הכשר תאמר בטומאה קלה
 דאוכלין שאע"פ שזו אינה צריכה הכשר הרי כל אוכלין יש עליהם שום טומאה קלה וצריכין
 הכשר הלכך הכא נמי בעיא מחשבה:
 לענין מעשר - דהואיל ונמלך עליהן לאדם הוא מחשבה וחייבין במעשר:
 אלא לאו דזרען לבהמה וקתני - אם חזר ושמרן לאדם חייבין:
 לאדם קיימי - וכיון דסתמייהו לאדם מאי אם היו נשמרין הכי קאמר אם החצר משמרת פירותיה
 דלא הוי הפקר חייבין:
 מתיב רב אשי - לרבא:

ואם איתא הא איכא הני דקחייבין במעשר ומיחייב במעשר דתנן כל שחייב בפאה חייב ואין מטמאין טומאת אוכלין אמר רבא הכי קאמר כל מין שחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין ה"נ מסתברא מדקתני סיפא כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות ויש שחייב במתנות ואין חייב בראשית הגז ואם איתא האיכא טרפה דחייבת בראשית הגז ואינה חייבת במתנות אמר רבינא הא מני רבי שמעון היא דתנן ר"ש פוטר את הטרפה מראשית הגז אמר רב שימי בר אשי תא שמע המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר והא אנן תנן כל שחייב בפאה חייב במעשרות אלא לאו שמע מינה מין קתני שמע מינה תנן התם מודים חכמים לר' עקיבא בזורע שבת או חרדל בשנים ושלשה מקומות שנותן פאה מכל אחד ואחד והא שבת דמיחייב בפאה

ומיחייב במעשר דתנן כל שחייב בפאה חייב במעשר ומדחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין אלמא כל מילי דעביד לטעמא מטמא טומאת אוכלין דהאי שבת לטעמא עבידא ורמינהי הקושט והחימום וראשי בשמים והתיאה והחלתית והפלפלים וחלת חריע נקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין דברי רבי עקיבא אמר לו רבי יוחנן בן נורי אם נקחין בכסף מעשר מפני מה אין מטמאין טומאת אוכלין ואם אינן מטמאין אף הם לא ילקחו בכסף מעשר וא"ר יוחנן בן נורי נמנו וגמרו שאין נקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין אמר רב חסדא כי תניא ההיא בשבת העשויה לכמך אמר רב אשי אמריתה לשמעתי קמיה דרב כהנא (אמר) לא תימא בשבת העשויה לכמך הא סתמא לקדרה אלא סתם שבת לכמך עשויה דתנן השבת משנתנה טעם בקדרה

ראשית הגז - הגוזז צאנו חייב ליתן בכל שנה מן הגז מעט לכהן ובשחיטת חולין מפרש שיעורא: ת"ש - דמין קתני במתני':
 תנן התם כו' - האי דנקט לה הכא משום דאותיב עלה ממתני' ודר' יוחנן נמי עולשין שזרען כו' משום דאותיב עליה ממתני' נקט לה הכא:
 לטעמא - למתק הקדרה:
 והחימום - פיטרט"א:
 אף הם לא ילקחו בכסף מעשר - דרחמנא אמר ונתת הכסף וגו' ואכלת לפני וגו' והני לדידן לאו אוכל גינהו:
 נמנו וגמרו כו' - אלמא כל מידי דלא עביד לאוכלו אלא להטעים הקדירה לא מטמא דהא פלפלין וכרכום לטעמא עבידי:
 לכמך - דכותשין אותו ונותנין אותו בכותח ועיקרו שבתוכו מטבילין כל אוכל דהאי לאו לטעמא עביד דהוה עיקר:
 אמריתה לשמעתי כו' - הך שמעתא דפרישית לקמיה לא תימא כו':

אין בה משום תרומה ואינה מטמאה טומאת
אוכלין הא עד שלא נתנה טעם בקדרה יש
בה משום תרומה ומטמאה טומאת אוכלין
ואי ס"ד סתמא לקדרה כי לא נתנה נמי
סתמא לקדרה אלא לאו ש"מ סתמא לכמך
עשויה ש"מ **מתני'** כל שחייב בראשית הגז
חייב במתנות ויש שחייב במתנות ואינו חייב
בראשית הגז כל שיש לו ביעור יש
לו שביעית ויש שיש לו שביעית ואין לו
ביעור **ג'** כגון עלה הלוף שוטה והדנדנה
יש שיש לו שביעית ואין לו ביעור עיקר
הלוף שוטה ועיקר הדנדנה דכתיב (ויקרא
כה, ז) ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה
כל תבואתה לאכול כל זמן שחיה אוכלת
מן השדה אתה מאכיל לבהמתך בבית כלה
לחיה מן השדה כלה לבהמתך שבבית והני
לא כלו להו **מתני'** כל שיש לו קשקשת

יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו
קשקשת כל שיש לו קרנים יש לו טלפים
ויש שיש לו טלפים ואין לו קרנים **ג'** כל
שיש לו קשקשת דג טהור יש שיש לו סנפיר
ואין לו קשקשת דג טמא מכדי אנן אקשקשת
סמכינן סנפיר דכתב רחמנא למה לי אי לא
כתב רחמנא סנפיר הוה אמינא מאי קשקשת
דכתיב סנפיר ואפילו דג טמא כתב רחמנא
סנפיר וקשקשת והשתא דכתב רחמנא
סנפיר וקשקשת מנלן דקשקשת לבושא הוא
דכתיב (שמואל א יז, ה) ושריון קשקשים
הוא לבוש ולכתוב רחמנא קשקשת ולא בעי
סנפיר א"ר אבהו וכן תנא דבי רבי ישמעאל
(ישעיהו מב, כא) יגדיל תורה ויאדיר
מתני' כל הטעון ברכה לאחריו טעון ברכה
לפניו ויש שטעון ברכה לפניו ואין טעון
ברכה לאחריו **ג'** לאתויי מאי לאתויי

כי לא נתנה נמי סתמא לקדרה - ואמאי מטמאה הא אמרינן לעיל דמידי דעביד לטעמא לא מטמא:
מתני' כל שיש לו ביעור - שהוא מצווה לבערו מן הבית בשביעית כשכלה לחיה מן השדה:
גמ' לוף שוטה - שם לווי הוא ועשבים הם:

מתני' קשקשת - מלבושין של דג:

גמ' דג טמא - איכא דיש לו סנפיר:

ה"א מאי קשקשת דכתב רחמנא היינו סנפיר - כנפים שפורה בהן מכי אית ביה כנפים שרי ואתי
למישרי דג טמא ולהכי כתב תרוייהו דעל כרחך חד מינייהו לבושא הוא. אייקררי"ץ בלע"ז:
ופרכינן והשתא דכתיב תרוייהו מנלן דקשקשת לבושא הוא - דקתני כל שיש לו קשקשת יש לו
סנפיר אלמא פשיטא לן מאי קשקשת ודאי מהאי קרא נפקא ושריון קשקשים הוא לבוש אלמא
לבושא מיקרי וכיון דמהאי קרא נפקא לן השתא לא לכתוב סנפיר ולכתוב קשקשת דהא ליכא
למימר הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר:

דמברך אירקא - לאחריו בורא נפשות רבות כי היכי דמברכינן אכל מיני מאכל ועל כל פרי העץ
חוץ משבעת המינים דבעינן ברכה אחת מעין ג':

מצות - ציצית ולולב ושאר מצות שמברכין עליהן עובר לעשייתן:

ירק ולרבי יצחק דמברך אירק לאתויי מאי
לאתויי מיא ולרב פפא דמברך אמיא
לאתויי מאי לאתויי מצות ולבני מערבא
דמברכי בתר דסליקו תפיליהו אשר קדשנו
במצותיו וצונו לשמור חוקיו לאתויי מאי
לאתויי

דף נב

ריחני **מתני'** תינוקת שהביאה שתי שערות או חולצת או מתיבמת וחייבת בכל מצות האמורות בתורה וכן תינוק שהביא שתי שערות חייב בכל מצות האמורות בתורה וראוי להיות בן סורר ומורה משיביא שתי שערות ועד שיקיף זקן התחתון ולא העליון אלא שדברו חכמים בלשון נקיה אין ה"נ אלא איידי דפריש מילי דתינוקת קמפרש נמי מילי דתינוק תינוקת שהביאה כו' א"ר אבהו א"ר אלעזר הלכה כרבי יהודה ומודה רבי יהודה שאם נבעלה לאחר שהביאה שתי שערות שוב אינה יכולה למאן חברוהי דרב כהנא סבור למעבד עובדא כרבי יהודה ואע"ג דנבעלה אמר להו רב כהנא לא כך היה מעשה בבתו של רבי ישמעאל שבאת לבית המדרש למאן ובנה מורכב לה על כתפה ואותו היום הוזכרו דבריו של רבי ישמעאל בבית המדרש ובכתה בכייה גדולה

והייתי בן סורר ומורה משיביא שתי שערות עד שיקיף זקן - אבל קודם ב' שערות לא בר עונשין הוא ומשהקיף זקן ראוי להוליד ורחמנא אמר בן ולא הראוי להיות אב: התחתון ולא העליון - באיזו הקפת זקן אמרו בתחתון שלמטה ולא העליון: ה"ג **רבי יהודה אומר עד שירבה השחור** ול"ג **על הלבן** - כלומר שישחיר אותו מקום משערות הרבה:

גמ' איש כתיב בפרשה - (דברים כ"ה:ז) ואם לא יחפוץ האיש הלכך קטן לא חליץ אבל אשה בין גדולה בין קטנה:

הלכה כרבי יהודה - שאם לא בא עליה משהביאה שתי שערות שיכולה לעקור נישואי קטנותיה עד שירבה השחור:

שוב אינה יכולה למאן - דהך ביאה הוה להו קדושין גמורין דגדולה היא ובידה לקדש עצמה וכי פליג כשלא בעל לאחר שגדלה פליג ואפ"ה לר"מ לא ממאנת דכיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות וחלו להו קדושין קמאי:

בבתו של רבי ישמעאל - שהשיאתה אמה כשהיא קטנה יתומה ולאחר שילדה באת למאן: והיא - מיעוטא הוא והכי דריש היא אשה סתמא שקדושיה גמורין היא דכי לא נאנסה אסורה

מתני' וראוי להיות בן סורר ומורה משיביא שתי שערות עד שיקיף זקן - אבל קודם ב' שערות לא בר עונשין הוא ומשהקיף זקן ראוי להוליד ורחמנא אמר בן ולא הראוי להיות אב: התחתון ולא העליון - באיזו הקפת זקן אמרו בתחתון שלמטה ולא העליון: ה"ג **רבי יהודה אומר עד שירבה השחור** ול"ג **על הלבן** - כלומר שישחיר אותו מקום משערות הרבה:

גמ' איש כתיב בפרשה - (דברים כ"ה:ז) ואם לא יחפוץ האיש הלכך קטן לא חליץ אבל אשה בין גדולה בין קטנה:

הלכה כרבי יהודה - שאם לא בא עליה משהביאה שתי שערות שיכולה לעקור נישואי קטנותיה עד שירבה השחור:

שוב אינה יכולה למאן - דהך ביאה הוה להו קדושין גמורין דגדולה היא ובידה לקדש עצמה וכי פליג כשלא בעל לאחר שגדלה פליג ואפ"ה לר"מ לא ממאנת דכיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות וחלו להו קדושין קמאי:

בבתו של רבי ישמעאל - שהשיאתה אמה כשהיא קטנה יתומה ולאחר שילדה באת למאן: והיא - מיעוטא הוא והכי דריש היא אשה סתמא שקדושיה גמורין היא דכי לא נאנסה אסורה

בבית המדרש אמרו דבר שאמר אותו צדיק	רב חנינא בריה דרב איקא שפוד שפחות
יכשל בו זרעו דאמר רב יהודה אמר	וגומות רב מלכיו בלורית אפר מקלה וגבינה
שמואל משום רבי ישמעאל (במדבר ה, יג)	רב מלכיא רב פפא אמר מתני' ומתניתא
והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת	רב מלכיא שמעתתא רב מלכיו וסימנא
ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת	מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו
ואיזו זו שקדושיה קדושי טעות שאע"פ	שפחות אמר רב אשי אמר לי מר זוטרא
שבנה מורכב על כתפה ממאנת והולכת לה	קשה בה רבי חנינא מסורא לא לישתמיט
ונמנו וגמרו עד מתי הבת ממאנת עד שתביא	תנא ואשמועי' גומות אי אשמועינן גומות
שתי שערות פרוש ולא עבוד עובדא	ה"א עד שיהו שתי שערות בשתי גומות
רבי יצחק ותלמידי דרבי חנינא עבוד עובדא	קמ"ל דאפילו שתי שערות בגומא אחת
כרבי יהודה ואע"ג דנבעלה אזל רב שמן בר	ומי איכא כה"ג והכתיב (איוב ט, יז) אשר
אבא אמרה קמיה דר' יוחנן אזל רבי יוחנן	בשערה ישופני והרבה פצעי חנם ואמר רבא
אמרה קמיה דרבי יהודה נשיאה שדר בלשא	איוב בסערה חירף בסערה השיבוהו בסערה
ואפקה אמר רב חסדא אמר מר עוקבא	חירף אמר לפניו רבש"ע שמא רוח סערה
לא שירבה השחור ממש אלא כדי שיהיו	עברה לפניך ונתחלפה לך בין איוב לאויב
שתי שערות שוככות ונראות כמי שירבה	בסערה השיבוהו איוב לח ויען ה' את
השחור על הלבן רבא אמר שתי שערות	איוב מן הסערה ויאמר אליו שוטה שבעולם
המקיפות משפה לשפה א"ר חלבו אמר	הרבה נימין בראתי בראשו של אדם ולכל
רב הונא שתי שערות שאמרו צריך שיהא	נימא ונימא בראתי לו גומא בפני עצמה שלא
בעיקרן גומות רב מלכיו אמר רב אדא בר	יהיו שתיים יונקות מגומא אחת שאלמלא
אהבה גומות אע"פ שאין שערות אמר	שתיים יונקות מגומא אחת מכחיש מאור

לבעלה ויש לך אחרת שאפילו זנתה שלא באונס מותרת לבעל ולבועל ואיזו זו שקדושיה קדושי טעות כגון ע"מ שאני כהן והרי הוא ישראל וכגון קטנה דאין מעשיה כלום ואמה נמי אין בידה לקדשה:

בלשא - חיל:

שתי שערות שוככות - שיהו ארוכות:

שפחות - מתניתין היא בכתובות ואמר רב מלכיא עלה הלכה כר"א:

קשה בה רבי חנינא - אי סלקא דעתך גומות אף על פי שאין שערות לא לישתמיט בכוליה הש"ס חד תנא ולאשמועי' תינוקת שהביאה שתיים גומות:

ענינו של אדם גומא בגומא לא נתחלף לי
 איוב באיוב נתחלף לי לא קשיא הא בגומא
 הא ברישא אמר רב יהודה אמר שמואל
 שתי שערות שאמרו אפילו אחת על הכף
 ואחת על הביצים תניא נמי הכי שתי
 שערות שאמרו אפילו אחת בגבה ואחת
 בכריסה אחת ע"ג קשרי אצבעותיה של יד
 ואחת ע"ג קשרי אצבעותיה של רגל דברי
 ר' שמעון בן יהודה איש כפר עכו שאמר
 משום רבי שמעון ורבנן אמר רב חסדא עד
 שיהו ב' שערות במקום אחד ת"ר עד
 מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות
 דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר עד שירבה
 השחור רבי יוסי אומר עד שתקיף העטרה בן
 שלקות אומר עד שתכלכל ואמר רבי שמעון
 מצאני חנינא בן חכינאי בצידן ואמר כשאתה
 מגיע אצל ר"ע אמור לו עד מתי הבת

ממאנת אם יאמר לך עד שתביא שתי שערות
 אמור לו והלא בן שלקות העיד במעמד
 כולכם ביבנה עד שתכלכל ולא אמרתם לו
 דבר כשבאתי אצל רבי עקיבא אמר לי
 כלכול זה איני יודע מהו בן שלקות איני
 מכיר עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב'
 שערות **מתני'** שתי שערות האמורות
 בפרה ובנגעים והאמורות בכל מקום כדי
 לכופ ראשן לעיקרן דברי רבי ישמעאל ר"א
 אומר כדי לקרוץ בציפורן ר' עקיבא אומר
 כדי שיהיו ניטלות בזוג **ג'** אמר רב חסדא
 אמר מר עוקבא הלכה כדברי כולן להחמיר
מתני' הרואה כתם הרי זו מקולקלת
 וחוששת משום זוב דברי רבי מאיר וחכ"א
 אין בכתמים משום זוב **ג'** מאן חכמים
 ר' חנינא בן אנטיגנוס היא דתניא ר"ח בן
 אנטיגנוס אומר כתמים אין בהן משום זוב

על הכף - גובה שעל האבר למטה מן הכרס:

אחת בגבה - תחת אותו מקום:

שתכלכל - לא שמעתי מהו ונראה בעיני שחברו במס' שבת (עח:) כדי לטוך כלכול ואמרינן (שם
 פ:) מאי כלכול צדעה ובת צדעה ה"נ עד שיהו שם שערות הרבה שיהא רצוף ומלוכב בשער.
 ואני מצאתי עד שתכלכל בבי"ת שער גדול כפוף ומכולכל ולא ישר בעיני:

איני יודע מהו - כלומר לא סבירא לי:

מתני' ב' שערות האמורות בפרה - דקיימא לן ב' שערות שחורות פוסלות בה בגמרא דאין
 מעמידין (ע"ז דף כד.) ובמסכת פרה (פ"ב מ"ה):

גמ' להחמיר - משנקרצות בצפורן לא ממאנת שמא גדולה היא ולענין חליצה עד דאיכא שיעורא
 רבה דכולהו:

מתני' הרי זו מקולקלת - אינה יודעת פתח נדותה לידע מתי יתחילו י"א יום שבין נדה לנדה דהא
 לא ידעה אימת חזאי:

וחוששת משום זוב - אם עברו עליה ג' ימי זיבה משלבשה חלוק זה ומצאה עליו כתם גדול שיעור
 ג' גריסין ועוד מספקין להו דילמא כל חדא וחדא בחד יומא חזיא אע"ג דבמקום אחד נמצאו:

גמ' ג' חלוקות הבדוקות לה - ולבשתן בשלשת ימי זיבה אחד ליום:

ופעמים שהכתמים מביאין לידי זיבה לא אלא לדידכו אודו לי מיהת דהיכא
 כיצד לבשה ג' חלוקות הבדוקות לה ומצאה דחזאי ג' גריסין במקום אחד דאמרינן תרי
 עליהם כתם או שראתה ב' ימים וחלוק ופלגא מגופה חזיתיה ואידך אגב זוהמא
 אחד הן הן הכתמים המביאין לידי זיבה דם מאכולת הוא ורבנן כיון דאיכא לפלוגי
 השתא שלשה חלוקות דלאו מגופה קחזיא בגריס ועוד לכל יומא לא תלינן ת"ר
 חיישינן ב' ימים וחלוק אחד מיבעיא הרואה כתם אם יש בו כדי לחלק ג' גריסין
 מהו דתימא כל כי האי גוונא מביאה קרבן שהן כגריס ועוד חוששת ואם לאו אינה
 ונאכל קא משמע לן אמר רבא בהא חוששת ר' יהודה בן אגרא אומר משום
 זכנהו ר' חנינא בן אנטיגנוס לרבנן מאי שנא רבי יוסי אחת זו ואחת זו חוששת
 פחות מג' גריסין במקום אחד דלא חיישינן דאמרי' בתרי יומי חזיתיה שלשה גריסין
 במקום אחד נמי נימא תרתי ופלגא מגופה חזיתיה ואידך אגב זוהמא דם מאכולת הוא
 ורבנן כיון דאיכא לפלוגי בגריס ועוד לכל יומא לא תלינן ור"ח בן אנטיגנוס ג'
 גריסין במקום א' הוא דלא חיישינן הא בג' מקומות חיישינן הא אמרת בג' חלוקות אין
 בג' מקומות לא לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי בג' חלוקות אין בג' מקומות

מהו דתימא כל כי האי גוונא וכו' - להכי נקט ב' ימים וחלוק אחד לאשמועינן דהשתא נמי חששא
 בעלמא היא ומביאה קרבן ואינו נאכל דשמא לאו מגופה הואי הכך כתם שלישי ומליקת חולין נבלה
 דאי לא אשמועינן הוה אמינא הרי רגלים לדבר דודאי זבה היא:
 זכנהו - תשובה ניצחת השיבן:

ורבי חנינא כו' - לרבא פרכינן דאמר לרבי חנינא שלשה גריסין במקום אחד:
 תרי ופלגא כו' - אלמא לא פליגי רבי חנינא אלא במקום אחד אבל בשלשה מקומות מודה והא
 קתני רבי חנינא לעיל לבשה ג' חלוקות כו' אבל בחלוק אחד בג' מקומות לא:
 שהן כגריס ועוד - כלומר שלשה גריסין גסין דאיכא בכל חד וחד כגריס ועוד דהכי הוי שיעור
 כתם לקמן בפרק הרואה כתם (נדה דף נט.):

אחת זו ואחת זו - אפילו בשתי גריסין חוששין שמא ראתה אותן בשני בין השמשות או אחת היום
 ואחת בין השמשות של מחר וראיית בין השמשות עולה לשני ימים שמקצתה מן היום ומקצתה
 מן הלילה ויש כאן שלשה רצופין:

דף נג

אמר רבי נראין דברי רבי יהודה בן אגרא
 בשלא בדקה ודברי חכמים בשבדקה
 מאי בדקה ומאי לא בדקה אמר רבא
 אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי
 הכא במאי עסקינן כגון שבדקה עצמה ולא
 בדקה חלוקה ואף עצמה לא בדקה אלא
 בין השמשות דרבי יהודה ובבין השמשות
 דר' יוסי לא בדקה דרבנן סברי בבין
 השמשות דרבי יוסי ליליא הוא והא בדקה
 בבין השמשות דרבי יהודה ור' יוסי לטעמיה
 דאמר בין השמשות ספיקא הוי ואמינא
 להו אנא אילמלי ידיה בעיניה כל בין
 השמשות יפה אתם אומרים עכשיו שמא
 עם סלוק ידיה ראתה ואמרו לי כי קאמרינן
 כשנתנה ידיה בעיניה כל בין השמשות

אמר רבי נראין דברי רבי יהודה בן אגרא
 כשלא בדקה מאי לא בדקה אילימא
 דבדקה בדרכי יהודה ולא בדקה בדרכי
 יוסי מכלל דרבי יהודה סבר אע"ג דבדקה
 בתרווייהו חיישא הא בדקה אלא פשיטא
 דלא בדקה לא בדרכי יהודה ולא בדרכי יוסי
 אבל בדקה בדר' יהודה ולא בדקה בדר' יוסי
 לא חיישא אלמא בין השמשות דר' יוסי
 לרבי ליליא הוא אימא סיפא ודברי חכמים
 כשבדקה מאי בדקה אילימא דבדקה
 בדרכי יהודה ולא בדקה בדרכי יוסי מכלל
 דרבנן סברי אע"ג דלא בדקה בתרווייהו לא
 חיישינן הא לא בדקה אלא פשיטא דבדקה
 בין בדר' יהודה ובין בדרכי יוסי אבל בדקה
 בדר' יהודה ולא בדקה בדר' יוסי חיישינן

הכא במאי עסקינן - פלוגתא דרבנן ורבי יהודה בן אגרא:
 והא בדקה בבין השמשות דרבי יהודה - הלכך לא ראתה אחת מהן בין השמשות שתעלה לחומר
 ב' ימים:
 אילמלי ידיה בעיניה - באותו מקום:
 נראין דברי רבי יהודה - דחייש:
 מכלל דרבי יהודה אפילו בדקה בתרווייהו - חייש הא ודאי בין השמשות לא חזאי ואין לך לחלוק
 ראייה אחת לשתיים:
 אלא פשיטא דלא בדקה לא - בהא ולא בהא דחוששת שמא ראתה בבין השמשות דר' יהודה:
 אלמא - קסבר רבי בין השמשות דרבי יוסי לילה הוא והראייה שבה אינה עולה לשתיים:
 אי נימא כשבדקה בדרכי יהודה ולא בדרכי יוסי - וקאמר רבי בזו אני רואה את דבריהם דלא
 חיישינן אבל לא בדקה לא בזו ולא בזו אני רואה את דבריהם דאנא סבירא לי דחיישא:
 אלא פשיטא - דנראין דברי חכמים כשבדקה דקאמר רבי שבדקה בשניהם קאמר אבל באחד מהן
 דקאמרי אינהו נמי לא חיישא איני רואה דבריהם דכיון דלא בדקה בדר' יוסי יש לחוש לראיית
 בין השמשות. אלמא לרבי ספקא הוא כו':
 ה"ק - האי נראין דקאמר רבי לאו לטעמיה דנפשיה קאמר דתידוק מינה מדקאמר בזו אני רואה
 את דברי זה ובזו אני רואה מכלל דאינהו בתרווייהו פליגי ותקשי לך אלא רבי לפרושי פלוגתייהו

אלמא בין השמשות דרבי יוסי לרבי ספקא
הוי קשיא דרבי אדריי ה"ק נראין דברי
רבי יהודה בן אגרא לרבנן דלא בדקה כלל
לא בדברי יהודה ולא בדברי יוסי שאף
חכמים לא נחלקו עליו אלא דבדקה בדר'
יהודה ולא בדקה בדר' יוסי אבל היכא דלא
בדקה כלל מודו ליה ורמינהו הרואה כתם
לראיה מרובה חוששת לראיה מועטת אינה
חוששת זו דברי רבי יהודה בן אגרא שאמר
משום רבי יוסי אמר רבי אני שמעתי ממנו
שאחת זו ואחת זו חוששת ומן הטעם הזה
אמר לי ומה אילו נדה שלא הפרישה בטהרה
מן המנחה ולמעלה לא תהא בחזקת טמאה
ונראין דבריו כשבדקה מאי בדקה אילימא
דבדקה בדר' יהודה ולא בדקה בדברי יוסי
מכלל דרבי יהודה בן אגרא סבר אע"ג דלא
בדקה לא בדר' יהודה ולא בדר' יוסי לא
חיישא והא לא בדקה אלא פשיטא דבדקה
בין בדר' יהודה ובין בדברי יוסי מכלל דרבי

אתא לאשמועינן במאי פליגי וה"ק נראין דברי ר' יהודה לחכמים ומודים לו דחיישינן כשלא בדקה
לא בזה ולא בזה שדברי חכמים כשבדקה באחד מהני דקסברי בין השמשות דרבי יוסי ליליא הוא
ורבי יוסי לטעמיה דאמר ספקא הוא הילכך עד שתבדוק בשניהם יש לחוש בראיית בין השמשות:
לראיה מרובה - ג' גריסין בועודות:

ממנו - מדרבי יוסי:

קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה - דלעיל ס"ל בין השמשות דרבי יוסי ספיקא הוא:
בשלמא בלא רבי - אי לא פירש רבי לפלוגתייהו בין לעיל בין הכא לא הוה קשיא דרבי יהודה
אדר' יהודה התם דבדקה כו':

מטמאה עצמה - הרואה כתם מטמאה עצמה לטהרות וקדשים:

חמור מראייתה - למפרע דלראייתה לא הוי אלא מעת לעת וכתמה עד שעת הכבוס:

והא מצינו כו' - דהא מודה ר"ש בן אלעזר בקדשים דמטמאתן למפרע עד שעת הכבוס:

ראתה כתם ואח"כ ראתה דם - תוך מעת לעת:

מראייתה לכל דבר ת"ר ראתה כתם ואחר כך ראתה דם תולה כתמה בראייתה מעת לעת דברי רבי ר"ש בן אלעזר אומר יומו א"ר נראין דבריו מדברי שהוא מתקנה ואני מעוותה מתקנה עוותי מעוית לה אמר רבינא איפוך רב נחמן אמר לעולם לא תיפוך שהוא מתקן הלכותיה לידי זיבה ואני מעוות הלכותיה לידי זיבה בעי מיניה ר' זירא מר' אסי כתמים צריכין הפסק טהרה או לא אשתיק ולא א"ל ולא מידי זימנין אשכחיה דיתיב וקאמר תולה כתמה בראייתה מעת לעת דברי רבי אמר ר"ל והוא שבדקה ורבי יוחנן אמר אע"פ שלא בדקה א"ל מכלל דכתמים צריכין הפסק טהרה א"ל אין והא זימנין סגי אין

בעא מינך ולא אמרת ולא מידי דלמא אגב שיטפך אתיא לך א"ל אין אגב שיטפאי אתיא לי מתני' הוואה יום י"א בין השמשות תחלת נדה וסוף נדה תחלת זיבה וסוף זיבה יום ארבעים לזכר ויום שמונים לנקבה בין השמשות לכולן הרי אלו טועות א"ר יהושע עד שאתם מתקנים את השוטות באו ותקנו את הפקחות 22' תחלת נדה וסוף נדה תחלת נדה וסוף זיבה היא אמר רב חסדא הכי קאמר הוואה יום י"א בין השמשות תחילת נדה וסוף זיבה ובשביעי לנדתה סוף נדה ותחלת זיבה א"ר יהושע עד שאתם מתקנים את השוטות כו' הני

יומו - אם ראתה בו ביום תולה ואם שקעה חמה אף על פי שראתה בתוך מעת לעת אינה תולה: איפוך - ואימא נראין דברי מדבריו: הוא מתקן הלכותיה לידי זיבה - לענין זיבה הוא מיקל דלדידיה היכא דלא חזיא בו ביום לא תלינן כתמה בראייתה ומונה ימי נדות מיום ראייתה ואין ימי זיבה מתחילין עד יום ח' לראייתה לרבי מונה מיום מציאת כתמה ואף להקל ולטבול לליל שביעי לכתמה אם פסקה ומיום ח' לכתמה הווי ימי זוב ונמצא רבי מחמיר לענין זיבה דכי חזיא בח' לכתמה אמרינן יום זיבה הוא וצריכה לשמור תשיעי יום כנגד יום ואם תראה שנים עמו תהא זבה ולר"ש סוף נדה הוא ולא מצריך שימור ואם תראה שנים עמו לא תהיה זבה נמצא אני מביאה ע"י כתמה לזיבה אבל איהו לא: צריכין הפסק טהרה - בשביעי לטבול בערב צריכה לבדוק בין השמשות להפסיק בטהרה או לא: זימנין - פעם אחרת: א"ל - רבי זירא לרבי אסי מדפליגי רבי יוחנן ור"ל לענין תליא בבדקה ולא בדקה מכלל דאורחא הוא לבדוק ביום שביעי לכתמה ולהפסיק בטהרה: מתני' הוואה יום אחד עשר בין השמשות - וספק יום הוא והוי דם זיבה או ספק לילה ותחלתו נדה: יום ארבעים לזכר ויום שמונים ללידת נקבה בין השמשות לכולן - כלומר באיזה מאלו שתראה בין השמשות הוי האי בין השמשות ספק טמא ספק טהור ואם תראה ליום שמיני ספק נדה ספק שומרת יום כנגד יום וכן לעולם עד שתפסוק כדי שיעור המפורש לה בערכין: את השוטות - את הטועות כגון אלו שראו בשעת הספק: גמ'

דף נד

שוטות נינהו טועות נינהו אלא תני טועות עשירי מיהא בעי שימור שלשה ימים
 דתניא יום אחד טמא ויום אחד טהור טמאין ושלשה ימים טהורין משמשת שני
 משמשת שמיני ולילו עמו וארבעה ימים ושוב אינה משמשת לעולם ארבעה
 לילות מתוך שמונה עשר יום ואם היתה ימים טמאים וארבעה ימים טהורין משמשת
 רואה מבערב אינה משמשת אלא שמיני יום אחד ושוב אינה משמשת לעולם חמשה
 בלבד שני ימים טמאין ושני ימים טהורין ימים טמאים וחמשה ימים טהורין משמשת
 משמשת שמיני ושנים עשר וששה עשר שלשה ימים ושוב אינה משמשת לעולם
 ועשרים ותשמש נמי בתססר אמר רב ששה ימים טמאין וששה ימים טהורין
 ששת זאת אומרת גרגרן דתנן אסור רב משמשת חמשה ימים ושוב אינה משמשת
 אשי אמר נהי דחד עשר לא בעי שימור שבעה ימים טמאין ושבעה ימים

דתניא - לפרושי פקחות דמתניתין קאתי:

וארבעה לילות מתוך שמונה עשר יום - לראייה הראשונה שהרי אשה זו לא תהא זבה לעולם
 שאינה רואה ג' רצופין וכשהיא רואה תשיעי תהא שומרת עשירי ותשמש בלילה ותראה ב"א
 ותשמור י"ב ותשמש בלילה הרי שנים ותראה ב"ג ותשמור י"ד ותשמש בלילה הרי שלשה
 ותראה ט"ו ותשמור ט"ז ותשמש לערב הרי ד' וב"ז תראה ותשמור י"ח הרי כלו י"ח ולא
 שמשה אלא ד' לילות לבד שמיני ולילו ותשמיש אחרון אינו בתוך י"ח ולמחר ב"ט כשתראה
 תהא תחלת נדה שהרי שלמו י"א שבין נדה לנדה וחוזרת למנינה שאמרנו:

ב' ימים טמאים כו' - כללא דמילתא כל ימים דלקמן עד סוף פירקין כשרואה מבערב:

ותשמש בתססר - דקיימא לן בפרק אחרון (לקמן נדה עב): יום אחד עשר לימי זיבה לא בעי
 שימור יום כנגדו וזו למה משמרת י"ח בשביל י"ח שהוא סוף זיבה:

רב אשי אמר - לעולם אינו אסור והכא דתני אסור משום שראתה יום עשירי דאיהו בעי שימור
 לפיכך תשב י"ט הטהור ויהא שימור ליום י"ז שהוא עשירי לימי זיבה. שימור לא הוי אלא יום
 טהור דהכי נפקא לן יהיה מלמד שסופרת יום אחד לאחד וספירה לא הוי אלא יום טהור:
 משמשת שני ימים - אחד עשר וי"ב שהשמיני ותשיעי מ"א שבין נדה לנדה הן ועשירי שימור
 הוא להן ושוב אינה משמשת לעולם שהרי תהא זבה ב"ג וי"ד וט"ו וצריכה לספור ז' נקיים והיא
 לא תראה ז' נקיים לעולם:

יום אחד - שמיני דכולה ברייתא בשרואה בערב:

רביע ימיה מתוך כ"ח - שבעה ימים שאחר שבעה הטמאים של נדות היא משמשת ובשבעה
 השלישיים תהא זבה ובשבעה האחרונים הן ימי הספירה הרי כ"ח וביום כ"ט תהא תחלת נדה
 ונמצאת משמשת רביע ימיה ולהכי נקט כ"ח מפני שתחלת נדותה של זו מ"ח לכ"ח:

ט"ו יום מתוך מ"ח - כגון ח' הראשונים השמיני ימי זיבה ומשמונה השניים תשמור יום לשמיני
 שלפניו ותשמש שבעה הרי ט"ז שעברו עליה ונשארו ב' לבא מימי זיבה ושמונה השלישיים
 שנים מהן ימי זוב והששה תחילת נדתה ושמונה הרביעיים שהן טהורים הראשונים ישלים ז' ימי
 נדה והשבעה תשמש ועכשיו נותרו ד' ימים מימי זיבה שמונה החמשיים הרי היא זבה משלשה
 ראשונים וח' שלאחריהן שבעה לספירה ושמיני לתשמיש הרי ט"ו יום מתוך מ"ח וביום מ"ט

טהורין משמשת רביע ימיה מתוך כ"ח ימים	זכר היא וכל הני שבעה יתירי דקיהבין לה
שמונה ימים טמאין ושמונה ימים טהורין	סלקי לה לספירת זיבתה אמר ליה רב הונא
משמשת חמשה עשר יום מתוך ארבעים	בריה דרב יהושע לרב פפא ביולדת זכר
ושמונה הרי ארביסר הוו אמר רב אדא	איכא לספוקי ביולדת נקבה ליכא לספוקי
בר יצחק זאת אומרת ימי נדתה שאין רואה	אלא לאו שמע מינה עולין שמע מינה
בהן עולין לספירת זיבתה דאיבעיא להו ימי	תשעה ימים טמאין ותשעה ימים טהורין
לידה שאינה רואה בהן מהו שיעלו לספירת	משמשת שמונה ימים מתוך שמונה עשר
זיבתה אמר רב כהנא ת"ש ראתה שנים	עשרה ימים טמאין ועשרה ימים טהורים ימי
ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה	שמושה כימי זיבתה וכן למאה וכן לאלף
הרי זו ספק זיבה ספק לידה מביאה	
קרבת ואינו נאכל וימי לידתה שאין רואה	
בהן עולין לה לספירת זיבתה אמר רב	
פפא שאני התם כיון דאיכא למימר יולדת	מתני' ד הנדה ובשר המת מטמאין לחין

הדרן עלך בא סימן

כשתראה תהא תחלת נדה ותחזור למנין שאמרנו:
 ארביסר הוו - קסבר האי דמותיב שהאשה הזאת לא תשמש יום מ"ח לפי שהשמונה החמשיים שנעשית בהן אין מהן אלא ד' מימי זיבה וד' האחרונים מימי נדה הן ומיהו תחלת נדה לא הוי כל זמן שלא ספרה ולא טהרה מזובה אבל להכי מהניא הך ראייה ד' האחרונים הראויין לנדות שכשיבאו שמונה טהורין שאחריהם לא יעלו שלשה הראשונים לימי הספירה לפי שהן השלמת ימי נדה וימי נדתה שאינה רואה בהן אין עולין לספירת זיבתה הלכך אין כאן אלא חמשה לספירה וכשתראה יום מ"ט סותרת וכן כל ח' השביעיים (יום) ועד שיגיע יום ס"ג לא ישלימו ימי ספירתה: הכי גרסינן **ראתה שנים** - ראתה שני ימים בשופי בתוך י"א שבין נדה לנדה:
 ספק לידה ספק זיבה - שמא לידה שמא זיבה שמא לא זו ולא זו אם ולד הוא ולא ראתה בפתיחת הקבר הרי היא לידה ולא זיבה ואם אינו ולד וראתה דם בפתיחת הקבר הרי היא זיבה ואין כאן לידה ואם ולד הוא וראתה דם בלידה הרי זו יולדת בזוב ואם נפתח קבר בלא דם ואינו ולד אין כאן לא זו ולא זו הלכך ספק הוא ונטיל עליה חומר לידה לטמא שבועיים אפילו לא תראה וחומר זיבה שכל זמן שלא תפסוק ז' נקיים לא תטהר ומביאה קרבן ואינו נאכל שמא אין כאן לא לידה ולא זיבה:
 וימי לידתה שאין רואה בהן עולין כו' - ואע"ג דאיכא לספוקי ביולדת בזוב ויש כאן לידה וזיבה: משום דאיכא למימר כו' - אבל אי הוה פשיטא לן דיולדת נקבה היא לא סלקי לה:
 ט' ימים טמאין - תרי מינייהו זיבה וכי חזיא טהורין חד מינייהו הוי שימור ושמונה לתשמיש וביום י"ט הוית תחלת נדה וכן לעולם לא תהא זבה:
 ימי שמושה כימי זיבתה - דמעשרה טמאין הוו ז' נדה וג' זיבה ומעשרה טהורין ז' לספירה וג' לתשמיש הרי ימי שימוש בימי זיבה:
 מתני' דם הנדה:
 וכמה היא שרייתן - דנימא אי הדרא בכי האי שיעורא לחין נינהו:

ומטמאין יבשין אבל הזוב והניע והרוק והשרץ והנבלה והשכבת זרע מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין ואם יכולין להשרות ולחזור לכמות שהן מטמאין לחין ומטמאין יבשין וכמה היא שרייתן בפורשין מעת לעת רבי יוסי אומר בשר המת יבש ואינו יכול להשרות ולחזור לכמות שהיה טהור גמ' מנא הני מילי אמר חזקיה דאמר קרא (ויקרא טו, לג) והדוה בנדתה מדוה כמותה מה היא מטמאה אף מדוה מטמאה אשכחן לח יבש מנלן אמר רבי יצחק אמר קרא ויקרא טו יהיה בהיותו יהא ואימא הני מילי בלח ונעשה יבש יבש מעיקרו מנלן ותו הא דתנן המפלת כמין קליפה כמין עפר כמין שערה כמין יבחושין אדומים תטיל למים אם נמוחו טמא מנלן

יהיה רבויא הוא אי מה היא עושה משכב ומושב לטמא אדם ולטמא בגדים אף דמה נמי עושה משכב ומושב לטמא אדם ולטמא בגדים אטו דמה בר משכב ומושב הוא ולטעמין אבן מנוגעת בת משכב ומושב היא דאיצטריך קרא למעוטי דתניא יכול תהא אבן מנוגעת עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים ודין הוא ומה זב שאינו מטמא בביאה עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים אבן מנוגעת שמטמאה בביאה אינו דין שמטמאה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים ת"ל הזב הזב ולא אבן מנוגעת טעמא דמעטיה קרא הא לאו הכי מטמאה ומינה לאו מי אמרת הזב ולא אבן מנוגעת ה"נ אמר קרא אשר היא יושבת עליו היא ולא דמה

פרק ז דם הנדה

גמ' מנא הני מילי - דדם נדה מטמא מגעו ומשא: אשכחן לח - דדוה לח משמע כעין שהוא זב: יבש מעיקרו - כגון הני דתנינן: עושה משכב - שיהא משכבו מטמא אדם ולא יהא ראשון במגעו אלא אב הטומאה כמשכב נדה עצמה: שאינו מטמא בביאה - אדם הנכנס עם הזב בבית אינו טמא: הזב - אשר ישכב עליו הזב (ויקרא ט"ו:ד'): היא - עושה משכבה אב הטומאה ולא דמה עושה משכבה אב הטומאה אבל מטמא הוא את שתחתיו משום משא להיות ראשון ואף על פי שאין נוגע בו דהא איתקש לנדה והכי נמי תנן באבות הטומאה (כלים פ"א מ"ג) דדם נדה מטמא במשא:

דף נה

אי מה היא מטמאה באבן מסמא אף מדוה
 נמי מטמאה באבן מסמא אמר רב אשי
 אמר קרא (ויקרא טו, י) והנושא אותם אותם
 מיעוטא הוא ובשר המת מנלן אמר ר"ל
 אמר קרא (ויקרא כב, ה) לכל טומאתו לכל
 טומאות הפורשות ממנו רבי יוחנן אמר
 (במדבר יט, טז) או בעצם אדם או בקבר
 אדם דומיא דעצם מה עצם יבש אף כאן יבש
 מאי בינייהו איכא בינייהו דאפריך אפרוכי
 מיתבי בשר המת שהופרך טהור התם
 דאקמח והוי עפרא מיתיבי כל שבמת מטמא
 חוץ מן השינים והשער והצפורן ובשעת
 חבורן הכל טמא אמר רב אדא בר אהבה
 דומיא דעצם מה עצם שנברא עמו אף כל
 שנברא עמו והאיכא שער וצפורן שנבראו
 עמו וטהורין אלא אמר רב אדא בר

אהבה דומיא דעצם מה עצם שנברא עמו
 ואין גזעו מחליף אף כל שנברא עמו ואין
 גזעו מחליף יצאו השינים שלא נבראו עמו
 יצאו שער וצפורן שאף על פי שנבראו עמו
 גזעו מחליף והרי עור דגזעו מחליף ותנן
 הגלודה רבי מאיר מכשיר וחכמים פוסלין
 ואפילו רבנן לא קפסלי אלא דאדהכי והכי
 שליט בה אוריא ומתה ולעולם גזעו מחליף
 ותנינן אלו שעורותיהם כבשרן עור האדם
 הא איתמר עלה אמר עולא דבר תורה עור
 אדם טהור ומאי טעמא אמרו טמא גזרה
 שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין
 לחמור ואיכא דאמרי הרי עור דאין גזעו
 מחליף ותנן וחכמים פוסלין ואפי' רבי מאיר
 לא קא מכשר אלא דקריר בשרא וחייא
 ולעולם אין גזעו מחליף ואמר עולא דבר

והנושא אותם - במשכב הזב ומשכב הזב הנישא על אבן מסמא מטמא כלים שתחתיה
 כדמפרש בתורת כהנים וכתוב אותם למעוטי דמה:
 לאחרים - לזב:
 דמפרך אפרוכי - שיבש יותר מדאי לר' יוחנן טהור דדומיא דעצם בעינן ועצם לא מיפרך:
 דאקמח - לשון טחינה כקמח:
 חוץ מן השינים - והא שינים דומיא דעצם הן וטהורין וקשיא לתרוייהו:
 שינים לא נבראו עמו שגדלין לאחר זמן:
 אין גזעו מחליף - אם ניטל אינו חוזר:
 שטיחין - מרדעת לחמור:
 וחכמים פוסלין - דלא הדרא בריא אלמא אין גזעו מחליף:
 אסיפא - סיפא דואלו שעורותיהן כבשרן:
 נעשה מקומו צלקת - כלומר רושם נראה בה חריץ או גומא ואין כולו חוזר אבל שער וצפורן אין
 נטילתן ניכר:

תורה עור אדם טהור כי איתמר דעולא
 אסיפא איתמר וכולן שעבדן או שהילך בהן
 כדי עבודה טהורין חוץ מעור אדם ואמר
 עולא דבר תורה עור אדם כי עבדו טהור ומה
 טעם אמרו טמא גזרה שמא יעשה אדם עור
 אביו ואמו שטיחין והרי בשר דגזעו מחליף
 וטמא אמר מר בר רב אשי בשר נעשה
 מקומו צלקת אבל הזוב זוב מנלן דתניא
 (ויקרא טו, ב) זובו טמא לימד על הזוב
 שהוא טמא והלא דין הוא לאחרים גורם
 טומאה לעצמו לא כ"ש שעיר המשתלח
 יוכיח שגורם טומאה לאחרים והוא עצמו
 טהור אף אתה אל תתמה על זה שאע"פ
 שגורם טומאה לאחרים הוא עצמו טהור
 ת"ל זובו טמא לימד על הזוב שהוא טמא
 ואימא ה"מ במגע אבל במשא לא מידי דהוה
 אשרץ אמר רב ביבי בר אבבי במגע לא
 איצטריך קרא דלא גרע משכבת זרע כי
 איצטריך קרא למשא ואימא במשא מטמא
 אדם ובגדים במגע אדם מטמא בגדים לא
 לטמא מידי דהוה אמגע נבלה לא ס"ד דתניא
 אחרים אומרים (ויקרא טו, לג) הזב את זובו
 לזכר ולנקבה מקיש זובו לו מה הוא לא
 חלקת בין מגעו למשאו לטמא אדם ולטמא
 בגדים אף זובו כן והשתא דנפקא לן מהזב
 את זובו זובו טמא למה לי אמר רב יהודה
 מדסקרתא איצטריך סד"א שעיר המשתלח
 יוכיח שגורם טומאה לאחרים והוא עצמו
 טהור ואי משום הזב את זובו למניינא הוא
 דאתא זוב חד זובו תרתי ובשלישי אקשיה
 רחמנא לנקבה כתב רחמנא זובו טמא
 והשתא דאמר רחמנא זובו טמא הוא דרוש
 ביה נמי האי והרוק רוק מנלן דתניא ויקרא
 טו וכי ירוק יכול אע"פ שלא נגע ת"ל
 בטהור עד שיגע בטהור אין לי אלא רוקן
 כיחו וניעו ומי האף שלו מנין ת"ל וכי ירוק
 אמר מר יכול אע"פ שלא נגע מהיכא תיתי
 סד"א נילף רוק רוק מיבמה מה התם אע"פ
 דלא נגע אף ה"נ דלא נגע קמ"ל ואימר הני
 מילי במגע אבל במשא לא מידי דהוה אשרץ

שעיר המשתלח - גורם טומאה למשלחו דכתיב (ויקרא ט"ז: כ"ו) והמשלח את השעיר וגו'.

שרץ מטמא במגע ולא במשא:

והשתא דנפקא לן - טומאת הזב מזהזב את זובו דאיתקש זובו לו זובו טמא למה לי:

זב חדא זובו תרתי - וכתיב לזכר דבשתי ראיות ראשונות דין זכר עליו שאינו מטמא באונס ומכאן ואילך איתקש לנקבה דאפילו ראה שלישי באונס חייב קרבן:

והשתא דכתיב זובו טמא - דנפקא לן מיניה עיקר טומאת זוב מהשתא דרוש מזהזב את זובו הך דרשא דלא תחלוק בין מגעו למשאו ואע"פ שאתה דורשו לדרשא אחריני:

כיחו וניעו - מין רוק הן:

במה שביד טהור - אם רק במה שביד טהור דהוה ליה טהור נושא את הרוק:

אמר ריש לקיש תנא דבי רבי ישמעאל אמר
קרא בטהור מה שביד טהור טמאתי לך
ואימא במשא מטמא אדם ובגדים במגע אדם
לטמא בגדים לא לטמא מידי דהוה אמגע
נבלה אמר ריש לקיש וכן תנא דבי רבי
ישמעאל אמר קרא בטהור טהרה שטהרתי
לך במקום אחר טמאתי לך כאן ואיזה זה זה
מגע נבלה ואימא כמשא דשרץ א"כ נכתוב
קרא באדם מאי בטהור ש"מ תרתי ומי
האף מאי מי האף אמר רב בנגררין דרך הפה
לפי שאי אפשר למי האף בלא צחצוחי הרוק
ור' יוחנן אמר אפילו בנגררין דרך החוטם
אלמא קסבר מעיין הוא ורחמנא רבייה
ורב נחשוב נמי דמעת עינו דאמר רב האי
מאן דבעי דלסתמיה לעיניה ליכחול מעובד
כוכבים ולוי אמר האי מאן דבעי דלימות
ליכחול מעובד כוכבים ואמר רב חייא בר
גוריא מ"ט דרב דלא אמר האי מאן דבעי
דלימות הואיל ויכול לגוררין ולהוציאן דרך

הפה ורב נהי דזיהרא נפיק דמעתא גופא לא
נפיק ת"ש תשעה משקין הזב הן הזיעה
והליחה סרוחה והריעי טהורין מכלום דמעת
עינו ודם מגפתו וחלב האשה מטמאין טומאת
משקין ברביעית אבל זובו רוקו ומימי רגליו
מטמאין טומאה חמורה ואילו מי האף לא
קתני בשלמא לרב לא קתני דלא פסיקא
ליה למתני זימנין דאתי דרך הפה וזימנין
דאתי דרך החוטם אלא לר' יוחנן ליתני
ולטעמיה כיחו וניעו מי קתני אלא תנא רוק
וכל דאתא מרבויה הכא נמי תנא רוקו וכל
דאתא מרבויה דמעת עינו דכתיב (תהלים
פ, ו) ותשקמו בדמעות שליש ודם מגפתו
דכתיב (במדבר כג, כד) ודם חללים ישתה
מה לי קטליה כוליה מה לי קטליה פלגיה
חלב האשה דכתיב (שופטים ד, יט) ותפתח
את נאד החלב ותשקה מימי רגליו מנלן
דתניא זובו טמא וזאת לרבות מימי רגליו
לטומאה והלא דין הוא ומה רוק הבא ממקום

זה מגע נבלה - שטהרתי לך בגדים שעליו וטמאתים לך כאן במגע הרוק:
ואימא משא דשרץ - שטהרתי לך את הנישווא טמאתי לך בכאן בנושא הרוק אבל מגעו כנבלה:
בנגררין דרך הפה - שגררין והוציאן דרך הפה:
ורב - כיון דלאו מעין הוא אלא מפני שגררין דרך פיו קתני לה ומשום צחצוחי הרוק:
זיהרא - ארס של סם המות:
ליחה סרוחה - קויטור"א:
בשלמא לרב - דאמר האי דקתני להו תנא דלעיל בנגררין דרך הפה איכא לתרוצי דהאי תנא להכי
לא תני להו דכיון דטומאתן לאו מחמת עצמן היא אלא משום צחצוחי רוק לא פסיקא ליה דהא
זימנין דנפקי דרך חוטם וטהורין ובמילתא דלא פסיקא לא קמיירי:
ותשקמו בדמעות שליש - אלמא משקה איקרו:
זובו טמא וזאת - דסמך ליה וזאת תהיה טומאתו וגו' ודרשי האי וזאת אקרא דלעיל זובו טמא
וזאת כלומר דבר אחר נמי כזוב:

טהרה טמא מימי רגליו הבאין

דף נו

ממקום טמא אינו דין שיהיו טמאין דם היוצא
מפי האמה יוכיח שבא ממקום טמא וטהור
אף אתה אל תתמה על זה שאע"פ שבא
ממקום טומאה יהיה טהור ת"ל זובו טמא
וזאת לרבות מימי רגליו לטומאה דם
היוצא מפי האמה מנלן דטהור דתניא יכול
יהא דם היוצא מפיו ומפי האמה טמאין ת"ל
(ויקרא טו, ב) זובו טמא הוא הוא טמא ואין
דם היוצא מפיו ומפי האמה טמא אלא טהור
ואיפוך אנא אמר רבי יוחנן משום רבי
שמעון בן יוחי דומיא דרוק מה רוק שמתעגל
ויוצא אף כל שמתעגל ויוצא יצא דם שאין
מתעגל ויוצא והרי חלב שבאשה שמתעגל
ויוצא ואמר מר חלב שבאשה מטמא טומאת
משקין טומאת משקין אין אבל לא טומאה
חמורה אלא אמר ר' יוחנן משום רבי
שמעון בן יוחי דומיא דרוק מה רוק מתעגל
ויוצא וחוזר ונבלע אף כל מתעגל ויוצא
וחוזר ונבלע יצא דם שאינו מתעגל ויוצא

יצא חלב שבאשה שאע"פ שמתעגל ויוצא
אינו חוזר ונבלע ונילף מזובו מה זובו שאין
מתעגל ויוצא מטמא אף כל אמר רבא מזובו
ליכא למילף שכן גורם טומאה לאחרים
והשרץ אמר ריש לקיש שרץ שיבש ושלדו
קיימת טמא והאנן תנן מטמאין לחין ואין
מטמאין יבשין אמר רבי זירא לא קשיא הא
בכולן הא במקצתן דתניא א"ר יצחק
ברבי ביסנא אמר רבי שמעון בן יוחי ויקרא
י"א: כ"ו בהם יכול בכולן ת"ל מהם אי מהם
יכול במקצתן תלמוד לומר בהם הא כיצד
כאן בלח כאן ביבש אמר רבא הני זבוגי
דמחוזא כי שלדן קיימת טמאין ואמר ריש
לקיש שרץ שנשרף ושלדו קיימת טמא
מיתיבי נמצא שרץ שרוף על גבי הזיתים
וכן מטלית המהוהא טהורין שכל הטמאות
כשעת מציאתן א"ר זירא לא קשיא הא
בכולן הא במקצתן דתניא אמר רבי יצחק
בר' ביסנא משום ר"ש בן יוחי בהם יכול

דם היוצא מפי אמתו - של זב גמור יליף ליה לקמן דטהור:

ואיפוך אנא - וזאת לרבות דם והוא להוציא מי רגלים:

וחוזר ונבלע - כשאינו מוציאיו:

אף כל כו' - כגון סילון של מי רגלים חוזר ונבלע יצא דם שאינו מתעגל ויוצא חלב אע"ג שמתעגל
אינו חוזר ונבלע:

ושלדו - דפוס צורתו:

בהם - בשרצים כתיב (ויקרא י"א: כ"ו) כל הנוגע בהם:

זבוגי - פרוי"ט הנמצאים יבשים במחוזא והוא צב ויש שקורין אותו בלע"ז בו"ט:

המהוהא - בלויה ונרקבת:

בכולן ת"ל מהם אי מהם יכול במקצתן ת"ל
 בהם הא כיצד כאן בשרוף כאן בשאינו
 שרוף מטמאין לחין זב דכתיב (ויקרא
 טו, ג) רר בשרו כיחו וניעו ורוקו דכתיב
 (ויקרא טו, ח) כי ירוק הזב כעין רוק שרץ
 ויקרא יא במותם אמר רחמנא כעין מיתה
 שכבת זרע הראויה להזריע נבלה דכתיב
 (ויקרא יא, לט) כי ימות כעין מיתה
 אם יכולין להשרות בעי רבי ירמיה תחילתו
 וסופו בפושרין או דלמא תחילתו אף על
 פי שאין סופו ת"ש דתניא כמה היא
 שרייתן בפושרין יהודה בן נקוסא אומר
 מעת לעת תחילתו אף על פי שאין סופו
 רשב"ג אומר צריכין שיהו פושרין מעת
 לעת רבי יוסי אומר בשר המת כו' אמר
 שמואל טהור מלטמא בכזית אבל מטמא
 טומאת רקב תניא נמי הכי רבי יוסי אומר
 בשר המת שיבש ואין יכול לשרות ולחזור
 כמות שהיה טהור מלטמא בכזית אבל טמא

טומאת רקב מתני' שרץ השרץ שנמצא במבוי
 מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את המבוי
 הזה ולא היה בו שרץ או עד שעת כבוד
 וכן כתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע עד
 שיאמר בדקתי את החלוק הזה ולא היה בו
 כתם או עד שעת הכבוס ומטמא בין לח
 בין יבש ר"ש אומר היבש מטמא למפרע
 והלח אינו מטמא אלא עד שעת שיהא יכול
 לחזור ולהיות לח 22 איבעיא להו עד
 שעת כבוד חזקתו בדוק או דלמא חזקתו
 מתכבד ומאי נפקא מינה דאמר כביד
 ולא בדיק אי אמרת חזקתו בדוק הא לא
 בדק אי אמרת חזקתו מתכבד הא מתכבד אי
 נמי דאשתכח בגומא אי אמרת חזקתו בדוק
 מאן דבדק בגומא נמי בדיק אי אמרת חזקתו
 מתכבד גומא לא מתכבדא וכן הכתם וכו'
 איבעיא להו עד שעת כבוס חזקתו בדוק או
 דלמא חזקתו מתכבס למאי נפקא מינה דאמר
 כיבס ולא בדק אי אמרת חזקתו בדוק הא לא

רר - כעין ריר שהוא לח כמו (שמואל א כ"א:י"ד) ויורד רירו על זקנו:
 תחילתו אע"פ שאין סופו - אין צריך שיהו המים פושרין בסוף כשיכלה מעת לעת:
 יהודה בן נקוסא אומר - אין צריך שיהו המים פושרין בסוף אכן יהו על השרץ כמעט לעת אע"פ
 שאין סופן וקולא היא דאי לא הדר בהכי טהור ואע"ג דאי הוו פושרין כל מעת לעת הוה הדר:
 טומאת רקב - מלא תרודו ממנו מטמא במגע ומשא ואהל:
 מתני' ומטמא בין לח ובין יבש - הכתם או השרץ בין שנמצא לחין בין שנמצא יבשין מטמא כל
 טהרות שנמצאו במבוי מיום כיבודו ושעשתה האשה מיום כבוס:
 גמ' חזקתו בדוק - מי מחזקינן דבדיק ליה בשעת הכיבוד ומשום הכי טהרות דקודם כיבוד טהורות:
 דאמר כביד ולא בדיק - כבדתיו ולא בדקתיו. אי אמרת דהא דמטהרין הנך דמקמי כיבוד משום
 דחזקתו שבדקו בשעת כיבוד הא לא בדיק וטהרות דמקמי כיבוד נמי טמאו ואי אמרת כו':
 בסטרא - בצדי הבגד שיש שם קמטים ותפירות שקורין וירונ"ש:

בדק אי אמרת חזקתו מתכבס הא מתכבס ומטמא בין לח וכו' א"ר אלעזר לא שנו
 אי נמי דאשתכחה בסטרא אי אמרת חזקתו אלא שרץ אבל כתם לח נמי מטמא למפרע
 בדוק מאן דבדק בסטרא נמי בדיק אי אמרת אימר יבש היה ומיא נפיל עליה שרץ נמי
 חזקתו מתכבס בסטרא לא מתכבס מאי אימר יבש היה ומיא נפיל עליה אם איתא
 תא שמע דתניא א"ר מאיר מפני מה אמרו דהכי הוא אמרשטי אימרשט **מתני'** כל
 השרץ שנמצא במבוי מטמא למפרע עד הכתמין הבאין מרקם טהורין רבי יהודה
 שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו מטמא מפני שהם גרים וטועין הבאין מבין
 שרץ או עד שעת כיבוד מפני שחזקת בני העובדי כוכבים טהורין מבין ישראל ומבין
 ישראל בודקין מבואותיהן בשעת כבודיהם הכותים רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרים
 ואם לא בדקו הפסידוהו למפרע ומפני קפסיק ותני אפילו מתרמוד א"ר יוחנן זאת
 מה אמרו כתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע אומרת מקבלין גרים מתרמוד איני והא רבי
 עד שיאמר בדקתי את החלוק ולא היה בו יוחנן וסביא דאמרי תרוייהו אין מקבלין
 כתם או עד שעת הכבוס מפני שחזקת בנות גרים מתרמוד וכי תימא זאת ולא סבירא
 ישראל בודקות חלוקיהן בשעת כבוסיהן ליה והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה
 ואם לא בדקו הפסידו למפרע ר' אחא אמוראי נינהו ואלבא דרבי יוחנן מבין
 אמר תחזור ותכבסנו אם נדחה מראיתו ישראל וכו' ורבנן אי דישאל מטהרי דמאן
 בידוע שלאחר כבוס ואם לאו בידוע שלפני מטמו חסורי מחסרא והכי קתני מבין ישראל
 הכבוס רבי אומר אינו דומה כתם שלאחר טמא מבין הכותים רבי מאיר מטמא דכותים
 הכבוס לכתם שלפני הכבוס שזה מקדיר גרי אמת הן וחכמים מטהרין דכותים גרי
 וזה מגלדי ש"מ חזקתו בדוק ש"מ

מפני מה אמרו כו' - כלומר מפני מה תלו בכיבוד וטיהרו טהרות דקודם כיבוד:
 ומפני מה אמרו - ומפני מה תלו טהרה בכבוס:
 תחזור ותכבסנו - אם לא בדקתו בשעת כבוסו ולאחר זמן נמצא בו כתם ואין ידוע אם קודם כבוס
 היה בו לטמא טהרות של קודם לכן:
 מקדיר - נכנס בבגד טרשטריי"ש. כתם שלפני כבוס מגלדי וגלדו עבה:
 לא שנו - אדר' שמעון קאי:
מתני' באין מרקם טהורים - שהן עובדי כוכבים ודמן טהור:
 גמ' קא פסיק ותני - הבאין מבין העובדי כוכבים טהורין ואפילו מתרמוד אלמא בני תרמוד עובדי
 כוכבים גמורים הן:
 גרי אריות הן - מפורש בספר מלכים (ב יז) וישלח ה' בהם את האריות וגו':

אריות הן אי הכי שלא נחשדו על כתמיהן
 גרי אריות מבעי ליה אלא הכי קאמר
 מבין ישראל ומבין הכותים טמאין דכותים
 גרי אמת הן הנמצאין בערי ישראל טהורין
 שלא נחשדו על כתמיהם ואצנועי מצנעי
 להו הנמצאין בערי כותים רבי מאיר
 מטמא דנחשדו על כתמיהם וחכמים מטהרין
 שלא נחשדו על כתמיהן **מתני'** כל
 הכתמים הנמצאים בכל מקום טהורין חוץ מן
 הנמצאים בחדרים ובסביבות בית הטמאות
 בית הטמאות של כותים מטמאין באהל מפני
 שהם קוברין שם את הנפלים ר' יהודה אומר
 לא היו קוברין אלא משליכין וחיה גוררתו
 נאמנים לומר קברנו שם את הנפלים או לא
 קברנו נאמנים לומר על הבהמה אם בכרה
 אם לא בכרה נאמנים על ציון קברות ואין
 נאמנין לא על הסככות ולא על הפרעות ולא
 על בית הפרס זה הכלל דבר שחשודים בו
 אין נאמנין עליו **גמ'**

גרי אמת הן - ודמן טמא:

נחשדו על כתמיהן - דלא מצנעי להו:

מתני' בכל מקום - במקום ישראל:

סככות ופרעות - בגמ' מפרש להו וספק ניהו ומדרבנן וכותיים לית להו:
 גמ'

דף נז

מאי דרוש (דברים יט, יד) לא תסיג גבול
 רעך אשר גבולו ראשונים בנחלתך כל שיש
 לו נחלה יש לו גבול כל שאין לו נחלה
 אין לו גבול נאמנים לומר קברנו והא
 לית להו (ויקרא יט, יד) ולפני עור לא תתן
 מכשול א"ר אבהו בכהן עומד שם ודילמא
 כהן טמא הוא דנקיט תרומה בידיה ודילמא
 תרומה טמאה היא דקאכיל מינה אי הכי
 מאי למימרא מהו דתימא לא בקיאי ביצירה
 קמ"ל נאמנין על הבהמה וכו' והא לית להו
 ולפני עור לא תתן מכשול א"ר חייא בר
 אבא א"ר יוחנן בגוזז ועובד אי הכי
 מאי למימרא מהו דתימא לא בקיאי בטינוף
 קמ"ל נאמנין על ציון וכו' ואע"ג דמדברבנן

הוא כיון דכתיבא מזהר זהירי ביה דכתיב
 (יחזקאל לט, טו) וראה עצם אדם ובנה אצלו
 ציון אבל אין נאמנין לא על הסככות וכו'
 סככות דתנן אלו הן סככות אילן המיסך על
 הארץ פרעות דתנן אבנים פרעות היוצאות
 מן הגדר בית הפרס א"ר יהודה א"ר
 שמואל מנפח אדם בית הפרס והולך
 רב יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה אמר
 בית הפרס שנידש טהור ותנא החורש בית
 הקברות הרי זה עושה בית הפרס ועד כמה
 הוא עושה מלא מענה מאה אמה בית ארבעת
 סאין רבי יוסי אומר חמש ולא מהימני
 והתניא שדה שאבד בה קבר נאמן כותי
 לומר אין שם קבר לפי שאינו מעיד אלא

נאמנין לומר קברנו - דימדי דאורייתא הוא טומאת המת:
 דקאכיל מינה - ותרומה טמאה באזהרה לטהור וכ"ש לטמא:
 לא בקיאי ביצירה - וכי קברי נפל לא ידעי דהוא בן מ' יום וסברי מיא בעלמא הוא ואינו מטמא:
 בטינוף - בבמה דקה ופוטר את הבהמה מן הבכורה ובבכורות (דף כא:) מפרש מאי טינוף
 שמבצבצת ומוציאה דם דרך רחם וזהו הולד שנימוח ויוצא הלכך הבא אחריו אינו בכור והני
 כותיים לא בקיאי בטינוף וזימנין דלא טניף ואמרו טינוף הוא ופוטרינן את הבא אחריו קמ"ל:
 על ציון - לציון וסומכין עליהן ועבדינן טהרות היכא דלא ציינו:
 אילן המיסך על הארץ - והוא סמוך לדרך בית הקברות וזימנין דמיתרמי בין השמשות וקברי
 התם ואם הענפים מובדלים שאין האהל שלם וידוע ודאי שיש קבר תחת האהלות ואין ידוע איזה
 הוא והכותי מעיד על אחד זה טהור אינו נאמן לפי שאינו חש על הספק ותולה הטומאה באהל שני
 מספק:

בית הפרס - שדה שנחרש בה קבר ואוקמי רבנן על סביבות הקבר מאה אמה בספק טומאה
 שדיקדקה המחרישה את העצמות ומגלגלתן:
 שנידש - ברגלי אדם שהרגלים נושאים את העצמות ושחקום:
 שדה שאבד בה קבר - מיקרי נמי בית הפרס ורבנן גזרו בכולה דתניא במועד קטן (דף ה:) ג' בית
 הפרס הן שדה שאבד בה קבר ושנחרש בה קבר ושדה בוכין:
 שאין מעיד אלא על גופו של קבר - דכיון דאמרי אין שם קבר ברוח זה על גופו של קבר הוא מעיד
 וגופו של קבר דאורייתא ובדאורייתא מהימני. אלמא נאמנין על בית הפרס ועל (בית) הסככות:

על גופו של קבר אילן שהוא מיסך על הארץ מהו דתימא רצועה נפקא קמ"ל זה הכלל
 נאמן לומר אין תחתיו קבר לפי שאינו מעיד כו' זה הכלל לאתויי מאי לאתויי תחומין ויין
 אלא על גופו של קבר א"ר יוחנן במהלך נסך
 ובא על פני כולה אי הכי מאי למימרא

הדרן עלך דם הנדה

פרק ח הרוואה כתם

מתני' **הרוואה** כתם על בשרה כנגד בית עולם וישבה עליה ומצאה דם עליה טהורה
 התורפה טמאה ושלא כנגד בית התורפה שנאמר (ויקרא טו, יט) בבשרה עד שתרגיש
 טהורה על עקבה ועל ראש גודלה טמאה בבשרה האי בבשרה מיבעי ליה שמטמאה
 על שוקה ועל פרסותיה מבפנים טמאה בפנים כבחוזן א"כ לימא קרא בבשר מאי
 מבחוץ טהורה ועל הצדדין מכאן ומכאן בבשרה שמע מינה עד שתרגיש בבשרה
 טהורה ראתה על חלוקה מן החגור ואכתי מיבעי ליה בבשרה ולא בשפיר ולא
 ולמטה טמאה מן החגור ולמעלה טהורה בחתיכה תרתי שמע מינה תא שמע האשה
 ראתה על בית יד של חלוק אם מגיע שהיא עושה צרכיה וראתה דם רבי מאיר
 כנגד בית התורפה טמאה ואם לאו טהורה אומר אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה
 היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה כל מקום היכי דמי אי דארגשה יושבת אמאי טהורה
 שנמצא בו כתם טמאה מפני שהוא חוזר אלא לאו דלא ארגשה וקתני עומדת טמאה
 וכן בפוליוס ²² אמר שמואל בדקה קרקע לעולם דארגשה ואימור הרגשת מי רגלים

מהלך על פני כל השדה - דכיון דעל פני כולה מהלך ודאי פשיטא ליה דניטלה הטומאה משם
 ומתני' דקתני דאין נאמן כגון שאינו מהלך על פני כולה שמשיר רוח אחת הלכך אפילו במקום
 שעבר אינו נאמן משום דאיהו לספקא לא חייש: מאי למימרא - נהי דלספק לא חייש לודאי חייש וכיון דפשיטא לן דקבר הוה בה והוא מהלך על
 פני כולה הרי עובר על מקום הקבר ואי לאו דקים ליה שניטלה הטומאה לא עבר:
 לאתויי תחומין - אין נאמנין לומר עד כאן תחום שבת ותחומין דרבנן וכותיים לא סבירא להו:
 מבפנים - בין שני שוקים כל גובהה מן הארץ: מן החגור ולמטה - כנגד בית התורפה הוא:
 שהוא חוזר - פעמים שראש החלוק נהפך כלפי פניה שלמטה:
 גמ' צרכיה - מטלת מים:
 עד - סדין שבדוקת בו:

הוא עומדת הדור מי רגלים למקור ואייתי
 דם ויושבת טהורה ת"ש עד שהיה נתון
 תחת הכר ונמצא עליו דם אם עגול טהור
 ואם משוך טמא היכי דמי אי דארגישה עגול
 אמאי טהור אלא לאו דלא ארגישה וקתני
 משוך טמא לא לעולם דארגישה ואימור
 הרגשת עד הואי משוך ודאי מגופה אתא
 עגול טהור תא שמע נמצא על שלו טמאין
 וחייבין בקרבן נמצא על שלה אתיום טמאין
 וחייבין בקרבן נמצא על שלה לאחר זמן
 טמאים מספק ופטורין מן הקרבן היכי
 דמי אי דארגישה לאחר זמן אמאי פטורין
 מן הקרבן אלא לאו דלא ארגישה וקתני
 נמצא על שלה אתיום טמאין וחייבין בקרבן
 לא לעולם דארגישה ואימא הרגשת שמש
 הוה תא שמע נמצאת אתה אומר ג' ספקות
 באשה על בשרה ספק טמא ספק טהור
 טמא על חלוקה ספק טמא ספק טהור טהור
 ובמגעות ובהיסטות הלך אחר הרוב מאי
 הלך אחר הרוב לאו אם רוב ימיה טמאין
 טמאה ואע"ג דלא ארגשה לא אם רוב ימיה
 בהרגשה חזיא טמאה דאימור ארגשה ולא
 אדעתה אמר מר על בשרה ספק טמא ספק

דארגישה - בשעת בדיקה ועגול להכי טהור לעולם דאימור הרגשת עד הואי שציערתה בדיקת
 העד:

על בשרה ספק טמא ספק טהור טמא - כולו מפרש לקמן:
 דאזדקרה - זקפה עצמה לאחריה ואע"ג דעברה בשוק של טבחים טמאה דאי מעלמא אתאי על
 חלוקה אבעי ליה לאשתכוחי:

דף נח

מדרבנן רב אשי אמר שמואל הוא דאמר כר' נחמיה דתנן ר' נחמיה אומר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים בשלמא לרב אשי היינו דקאמר קרקע אלא לרב ירמיה מאי איריא קרקע אפילו גלימא נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא גלימא דלא מבדק שפיר ואיכא למימר מעלמא אתא אלא אפילו קרקע דמבדק שפיר דאיכא למימר מגופה אתיא טהור על עקבה ועל ראש גודלה טמאה וכו' בשלמא עקבה עביד דנגע באותו מקום אלא ראש גודלה מאי טעמא וכי תימא זימנין דנגע בעקבה ומי מחזקינן טומאה ממקום למקום והתניא היתה לה מכה בצוארה שתוכל לתלות תולה על כתפה שאינה יכולה לתלות אינה תולה

ואין אומרים שמאל הוא דאמר כר' נחמיה דתנן ר' נחמיה אומר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים בשלמא לרב אשי היינו דקאמר קרקע אלא לרב ירמיה מאי איריא קרקע אפילו גלימא נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא גלימא דלא מבדק שפיר ואיכא למימר מעלמא אתא אלא אפילו קרקע דמבדק שפיר דאיכא למימר מגופה אתיא טהור על עקבה ועל ראש גודלה טמאה וכו' בשלמא עקבה עביד דנגע באותו מקום אלא ראש גודלה מאי טעמא וכי תימא זימנין דנגע בעקבה ומי מחזקינן טומאה ממקום למקום והתניא היתה לה מכה בצוארה שתוכל לתלות תולה על כתפה שאינה יכולה לתלות אינה תולה

רב אשי אמר - טעמא דשמואל דאמר לעיל בדקה קרקע עולם כו' לאו משום הרגשה אלא כרבי נחמיה ס"ל דאמר לא הזכירו חכמים גזרת כתם אלא על דבר המקבל טומאה הלכך כל הנך תיובתא לאו קושיא נינהו דשמואל לא איירי בהרגשה כלל: אלא רב ירמיה מדפתי - דקבלה לתיובתא דלעיל ושני מודה שמואל כו' ומדקבלה לתיובתא מכלל דטעמא דשמואל משום הרגשה ואי משום הרגשה מאי איריא קרקע אפילו גלימא נמי בדקה בטלית וישבה עליה ואחר כך מצאה דם טהורה שלא הרגישה: בצוארה - אם נמצא דם כנגד תורפה יכולה לתלות במכה של צוארה שפעמים שמטה את צוארה לפניה ונופל דם המכה על תחתית חלוקה:

ואין אומרים בידה נטלתו - ממכה שבכתפה והביאתו לפניה: על קשרי אצבעותיה - היינו גב היד. והא גב היד אפילו בשעת בדיקה לא נגעה מ"ט טמאה: לאו משום דאמרינן בדקה באידך ידא ונגעה - יד שבדקה על גב חבירתה: עד היכא - קרוי פנים מעובי השוק ולא אמרינן צדדין נינהו:

כשיר - רצועה בעיגול כצמיד: כרצועה - לאורך הירך דהיינו אורחיה כשנופל ושותת נעשה כרצועה: במשתיתא - עם המסכת דמשוון (שופטים טז) מתרגמינן עם משתיתא. שהיתה מסכת טווי לאריג ונמצא דם על השתי:

טיפין מהו לרוחב ירכה מהו ת"ש על
 בשרה ספק טמא ספק טהור טמא על בשרה
 מאי לאו כי האי גוונא לא דלמא דעביד
 כרצועה ההיא איתתא דאשתכח לה דמא
 במשתיתא אתאי לקמיה דרבי ינאי אמר לה
 תיזיל ותיתי והתניא אין שונין בטהרות כי
 אמרינן אין שונין לקולא אבל לחומרא שונין
 היתה פושטתו וכו' תניא אר"א בר' יוסי
 דבר זה הוריתי בעיר רומי לאיסור וכשבאתי
 אצל חכמים שבדרום אמרו לי יפה הוריתה
 ת"ר ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה
 וקצרה שלבשה חלוקה של ארוכה אם מגיע
 כנגד בית התורפה של ארוכה שתיהן טמאות
 ואם לאו ארוכה טהורה וקצרה טמאה תניא
 אידך בדקה חלוקה והשאלתו לחבירתה
 היא טהורה וחבירתה תולה בה אמר רב
 ששת ולענין דינא תנן אבל לענין טומאה
 היא טהורה וחבירתה טמאה מאי שנא מהא
 דתניא שתי נשים שנתעסקו בצפור אחד ואין
 בו אלא כסלע דם ונמצא כסלע על זו וכסלע

על זו שתיהן טמאות שאני התם דאיכא סלע
 יתירה ת"ר לבשה שלשה חלוקות הבדוקין
 לה אם יכולה לתלות תולה ואפילו בתחתון
 אין יכולה לתלות אינה תולה ואפי' בעליון
 כיצד עברה בשוק של טבחים תולה אפילו
 בתחתון לא עברה בשוק של טבחים אף
 בעליון אינה תולה **מתני'** ותולה בכל דבר
 שהיא יכולה לתלות שחטה בהמה חיה ועוף
 נתעסקה בכתמים או שישבה בצד העסוקין
 בהן הרגה מאכולת הרי זו תולה בה עד
 כמה תולה רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר
 עד כגריס של פול ואף ע"פ שלא הרגה
 ותולה בבנה או בבעלה אם יש בה מכה
 והיא יכולה להגלע ולהוציא דם הרי זו תולה
 מעשה באשה אחת שבאת לפני ר"ע אמרה
 לו ראיתי כתם אמר לה שמא מכה היתה ביך
 אמרה לו הן וחיתה אמר לה שמא יכולה
 להגלע ולהוציא דם אמרה לו הן וטהרה ר"ע
 ראה תלמידיו מסתכלין זה בזה אמר להם
 מה הדבר קשה בעיניכם שלא אמרו חכמים

והתניא אין שונין בטהרות - גבי מתעטף בטליתו וטהרות וטמאות בצדו בפ"ק (לעיל נדה דף ה:)
 ספק נגע ספק לא נגע טהור ואם אי אפשר א"כ נגע טמא רבן שמעון בן גמליאל אומר אע"פ דלא
 אפשר לא מטמינן ליה אלא אומרים לו שנה ואי לא נגע מטהרינן ליה אמרו לו אין שונין בטהרות
 דאף על גב דהשתא לא מיתרמי דלמא מעיקרא לא הוה הכי:

דבר זה - היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה כו':

חלוקה של קצרה - ולא בדקתו קודם לבישה ואחר כך נמצא עליו דם:

היא טהורה - הראשונה:

שלשה חלוקות - זה על גב זה:

מתני' עד כמה היא תולה - בדם מאכולת:

הדבר להחמיר אלא להקל שנאמר (ויקרא טו, יט) ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה דם ולא כתם עד שהוא נתון תחת הכר ונמצא עליו דם עגול טהור משוך טמא דברי ר"א ברבי צדוק ²² תנינא להא דת"ר מעשה ותלה ר"מ בקילור ורבי תלה בשרף שקמה או שישבה ישבה אין לא ישבה לא תנינא להא דת"ר עברה בשוק של טבחים ספק ניתז עליה ספק לא ניתז עליה תולה ספק עברה ספק לא עברה טמאה: הרגה מאכולת: הרגה אין לא הרגה לא מתני' מני רשב"ג היא דתניא הרגה תולה לא הרגה אינה תולה דברי רשב"ג וחכ"א בין כך ובין כך תולה אמר רשב"ג לדברי אין קץ ולדברי חברי אין סוף לדברי אין קץ שאין לך אשה שטהורה לבעלה שאין לך כל מטה ומטה שאין בה כמה טיפי דם מאכולת לדברי חברי אין סוף שאין לך אשה שאינה

טהורה לבעלה שאין לך כל סדין וסדין שאין בו כמה טיפי דם אבל נראין דברי ר' חנינא בן אנטיגנוס מדברי ומדבריהם שהיה אומר עד כמה היא תולה עד כגריס של פול ולדבריו אנו מודים ולרבנן דאמרי תולה עד כמה אמר ר"נ בר יצחק תולה בפשפש ועד כתורמוס ת"ר פשפש זה ארכו כרחבו וטעמו כריחו ברית כרותה לו שכל המוללו מריח בו ארכו כרחבו לענין כתמים טעמו כריחו לענין תרומה דתנן או שטעם טעם פשפש בפיו ה"ז יפלוט מנא ידע טעמו כריחו ואכתי מנא ידע ברית כרותה לו שכל המוללו מריח בו אמר רב אשי עיר שיש בה חזירים אין חוששין לכתמים אמר ר"נ בר יצחק והא דדוקרת כעיר שיש בה חזירים דמיא עד כמה היא תולה וכו' אמר רב הונא כגריס אינה תולה פחות מכגריס תולה ורב חסדא אמר כגריס תולה יתר מכגריס אינה

גמ' קילור - אפלשטור"א אדום:

לא ישבה לא - ולא אמרינן דלמא ישבה ולא אדעתה:

לדברי אין קץ - שאיני נותן שיעור ואם לא הרגה אפילו כחרדל טמאה. ולדברי חברי אין סוף שהם מקילים יותר מדאי דאפילו לא הרגה תולה ואין נותנין שיעור אלא אפילו כסלע תולה או יותר:

עד כגריס - ואפילו לא הרגה ויתר מכגריס לא ואפילו הרגה ולדבריו יש לטמא כגריס ועוד ולטהר פחות מכגריס:

ברית כרותה לו - כלומר ריחו נודף ומבאיש וכל המוללו על כרחו מריח ריחו: או שטעם טעם פשפש - באוכל תרומה מיירי. וכ"ש חולין דהא שרץ הוא אלא האי דנקט תרומה משום דפליגי לעיל מינה אמרו לו נטמאת ונטמאת התרומה ר"א אומר יבלע ר' יהושע אומר יפלוט אבל אומר לו טמא היית וטמאה היתה התרומה או שנודע שהוא טבל או שטעם טעם פשפש לתוך פיו ה"ז יפלוט הואיל ועד שלא נתנה לתוך פיו אירע בה פסול זה לא חיישינן להפסד תרומה: חזירים - אוכלים שקצים ורמשים ומתזים דם:

תולה לימא בעד ועד בכלל קא מיפלגי דרב
הונא סבר עד ולא עד בכלל ורב חסדא סבר
עד ועד בכלל אמר לך רב הונא איכא
עד ועד בכלל ואיכא עד ולא עד בכלל והכא
לחומרא והכא לחומרא ורב חסדא אמר לך
בעלמא אימא לך לחומרא אמרינן לקולא
לא אמרינן והכא כדרכי אבהו דא"ר אבהו
כל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מכגריס
של כתמים להקל איכא דאמרי לה להא
שמעתא באפי נפשה רב הונא אמר כגריס
כיתר מכגריס ורב חסדא אמר כגריס כפחות
מכגריס וקמיפלגי בעד ועד דהכא כדאמרינן
מיתיבי

והכא לחומרא - הילכך עד ולא עד בכלל דאי עד ועד בכלל הוה ליה קולא דקתני עד כגריס תולה
וקיימא לן באלו טריפות (חולין נה.) דבכל עד אזלינן לחומרא אי עד ועד חומרא הוא אזלינן
בתריה ואי עד ולא עד חומרא הוא אזלינן בתריה:
אמרי לה באנפי נפשה - ולא אמתני':

דף נט

היו עליה טיפי דמים למטה וטיפי דמים
למעלה תולה בעליון עד כגרים מאי לאו
כגרים מלמטה לא כגרים מלמעלה איתמר
נמצא עליה כגרים ועוד ואותו עוד רצופה בו
מאכולת ר' חנינא אומר טמאה ר' ינאי אומר
טהורה רבי חנינא אומר טמאה כי תליא
בכגרים בכגרים ועוד לא תליא רבי ינאי
אומר טהורה הני מילי היכא דלא רצופה
בו מאכולת אבל היכא דרצופה בו מאכולת
מוכחא מילתא דהאי ועוד דם מאכולת הוא
פש ליה כגרים כיון דבעלמא תליא הכא נמי
תליא בעי רבי ירמיה נתעסקה בכגרים
ונמצא עליה בכגרים ועוד מהו תבעי לר'
חנינא תבעי לר' ינאי תבעי לר' חנינא
עד כאן לא קאמר ר' חנינא התם טמאה אלא
דלא נתעסקה אבל הכא דנתעסקה תליא או
דלמא אפילו לרבי ינאי דאמר טהורה הני
מילי היכא דרצופה בו מאכולת אבל היכא

דאין רצופה בו מאכולת לא תליא תא שמע
נתעסקה באדום אין תולה בה שחור במועט
אין תולה בו מרובה היכי דמי לאו כי האי
גוונא לא כגון דנתעסקה בכגרים ונמצא
עליה שני גריסין ועוד אי הכי מאי למימרא
מהו דתימא שקול כגרים צפור שדי בי
מצעי זיל הכא ליכא שיעורא זיל הכא ליכא
שיעורא קמ"ל אמר רבא נמצא עליה מין
אחד תולה בו כמה מינין מיתיבי נתעסקה
באדום אין תולה בו שחור נתעסקה שאני
איכא דאמרי אמר רבא נתעסקה במין אחד
תולה בו כמה מינין מיתיבי נתעסקה באדום
אין תולה בו שחור כי קאמר רבא דנתעסקה
בתרנגולת דאית בה כמה מיני דמא מעשה
באשה [וכו'] והתניא לא אמרו חכמים את
הדבר להקל אלא להחמיר אמר רבינא לא
להקל על דברי תורה אלא להחמיר על דברי
תורה וכתמים עצמן דרבנן עד שהוא נתון

נמצא עליה כגרים ועוד - דהלכתא כרב חסדא דמיקל:

כיון דבעלמא - היכא דליכא ועוד תליא כגרים במאכולת השתא נמי תליא האי גריס במאכולת
אחרינא:

נתעסקה בכגרים - דם צפור או קילור:

אבל הכא דנתעסקה תליא - כגרים בדם צפור ועוד דם מאכולת הוה:

מאי למימרא - הא אפילו תליא כגרים בצפור אכתי פש ליה גריס ועוד:

מהו דתימא שקול כגרים דם צפור ושדי בי מצעי:

נמצא עליה מין אחד - מדבר הדומה לכתם כגון קילור או שרף ואחר כך מצאה על חלוקה כתם
אפי' אין מראיתו דומה לאותו המין תולה בו:

לא להקל על דברי תורה - האי דגזור רבנן בכתמים להחמיר על ד"ת שלא להקל בנדה גמורה
ומיהו כתמים עצמן דרבנן ואזלינן בהן לקולא ותלינן בכל מידי:

איבעיא להו מי פליגי רבנן עליה דר"א ברבי
 צדוק או לא תא שמע כתם ארוך מצטרף
 טפין טפין אין מצטרפין מני אי רבי אליעזר
 בר' צדוק למה לי צירוף האמר משוך כל
 שהוא טמא אלא לאו רבנן שמע מינה
 פליגי לא לעולם ר' אליעזר ברבי צדוק

וכי אמר רבי אליעזר ברבי צדוק בעד אבל
 בכתם לא ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל
 הלכה כרבי אליעזר ברבי צדוק הלכה מכלל
 דפליגי שמע מינה

הדרן עלך הרוואה כתם

פרק ט האשה שהיא עושה

מתני' **האשה** שהיא עושה צרכיה וראתה
 דם רבי מאיר אומר אם עומדת טמאה ואם
 יושבת טהורה ר' יוסי אומר בין כך ובין
 כך טהורה איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך
 הספל ונמצא דם על המים רבי יוסי מטהר
 ורבי שמעון מטמא שאין דרך האיש להוציא
 דם אלא שחזקת דמים מן האשה **22'** מאי
 שנא עומדת דאמרינן מי רגלים הדור למקור
 ואייתי דם יושבת נמי נימא מי רגלים הדור

למקור ואייתי דם אמר שמואל במזנקת
 מזנקת נמי דלמא בתר דתמו מיא אתא דם
 אמר ר' אבא ביושבת על שפת הספל
 ומזנקת בתוך הספל ונמצא דם בתוך הספל
 דאם איתא דבתר דתמו מיא אתא על שפת
 הספל איבעי ליה לאשתכוחי אמר שמואל
 ואמרי לה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה
 כר' יוסי וכן אורי ליה רבי אבא לקלא הלכה
 כרבי יוסי איש ואשה [כו'] איבעיא להו איש

כתם ארוך מצטרף - לכגריס ועוד:

לעולם - אפי' לרבי אליעזר בעי צירוף:

צרכיהן - מי רגלים:

גמ' במזנקת - מקלחת דכיון דנפק בקילוח כי אורחא לא דחיקא ולא הדור מי רגלים למקור ואין
 דרך דם מקור לצאת עם מי רגלים אבל שותתת אידי דאוקמה אנפשה הוא ואיכא למימר הדור
 כאילו עומדת אבל עומדת אי אפשר לה לזנק:

וכן אורי ליה לקלא - שם אדם שהוצרך לדבר:

איש ואשה עומדין מאי אמר בה ר' מאיר - דמטמא באשה עומדת הכא איכא ספק ספקא להקל
 דלמא מאיש אתי ואפילו אם תמצי לומר דמינה אתא דלמא לא הדור מי רגלים למקור וממקום
 מכה בא:

היא היא - כי היכי דמטמא ר' מאיר באשה לחודה הכי נמי מטמא באיש ואשה עומדין:
 בחד ספקא מיבעיא - ולמה ליה לפלוגי ר"מ ברישא לאשמועינן בסיפא ר"מ מטמא דלישתמעו
 תרווייהו:

ואשה עומדין מה לי א"ר מאיר כי אמר רבי מאיר בחד ספקא אבל בספק ספקא לא מטמא או דלמא לא שנה אמר ריש לקיש היא היא ממאי מדלא קתני ר' מאיר ורבי יוסי מטהרין א"ה השתא רבי מאיר בספק ספקא מטמא בחד ספקא מיבעיא להודיעך כחו דרבי יוסי דאפילו בחד ספקא מטהר ואדמיפלגי בחד ספק להודיעך כחו דר' יוסי ליפלגו בספק ספקא להודיעך כחו דר' מאיר כח דהיתרא עדיף ליה ור' יוחנן אמר כי קאמר רבי מאיר בחד ספקא אבל בספק ספקא לא אמר אם כן ליתני ר"מ ור' יוסי מטהרין אין הכי נמי ואידי דסליק מרבי יוסי פתח בדרכי יוסי ורבי יוסי בחד ספקא מטהר בספק ספקא מיבעיא מהו דתימא הני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא קא משמע לן תניא כוותיה דרבי יוחנן איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל ונמצא דם על המים רבי מאיר ורבי יוסי מטהרין ור' שמעון מטמא איבעיא להו אשה יושבת מה לי אמר רבי שמעון כי אמר רבי שמעון בעומדת דדחיק לה עלמא אבל יושבת לא או דלמא לא שנה ת"ש דתניא יושבת תולה עומדת אינה תולה דברי ר"מ רבי יוסי אומר בין כך ובין כך תולה ר"ש אומר בין כך ובין כך אינה תולה איבעיא להו איש ואשה יושבין מה לי א"ר שמעון כי אמר רבי שמעון עומדת דדחיק לה עלמא ויושבת דחד ספק אבל בספק ספקא לא אמר או דלמא לא שנה ת"ש כיון דא"ר שמעון חזקת דמים מן האשה ל"ש עומדין ולא שנה יושבין **מתני'** השאילה חלוקה לנכרית או לנדה הרי זו תולה בה ג' נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות יישבו על ספסל של אבן או על האיצטבא של מרחץ רבי נחמיה מטהר שהיה רבי נחמיה אומר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים **ג'** אמר רב בנכרית

דיעבד - כגון שנתעסקה בטהרות אבל לכתחלה אומרים לה אל תתעסקי:

אשה - לחודה יושבת ועושה צרכיה ונמצא דם בספל:

איש ואשה יושבין מה לי אמר ר"ש - מי אמרי' כי אמר מתני' בעומדין ואלימא ליה עומדת דאפי' בתרי ספקי מטמא וברייטא נמי דמטמא ר"ש ביושבת משום דליכא איש בהדה אבל הכא דתיתי לקולא יושבת ואיש בהדה לא:

ת"ש - מדקתני' חזקה אלמא לא מספקא דם באיש כלל:

מתני' השאילה חלוקה לנכרית או לנדה - ואחר כך לבשתה היא ומצאה עליה כתם: של אבן - שאינו מקבל טומאה. וספסל דרישא בשל עץ דראוי ליטמא במושב הזב והנדה:

גמ'

דף ס

הרואה ממאי דומיא דנדה מה נדה דקחזיא אף נכרית דקא חזיא אמר רב ששת כי ניים ושכיב רב אמרה להא שמעתא דתניא תולה בנכרית רבי מאיר אומר בנכרית הראויה לראות ואפילו ר"מ לא קאמר אלא בראויה לראות אבל רואה לא איצטריך אמר רבא ותסברא ר"מ לחומרא רבי מאיר לקולא דתניא אינה תולה בנכרית רבי מאיר אומר תולה ואלא קשיא הך תריץ הכי והיא שרואה ר' מאיר אומר בראויה לראות ואף ע"פ שאינה רואה ת"ר תולה בשומרת יום כנגד יום בשני שלה ובסופרת שבעה

שלא טבלה לפיכך היא מתוקנת וחברתה מקולקלת דברי רשב"ג רבי אומר אינה תולה לפיכך שתיהן מקולקלות ושזין שתולה בשומרת יום כנגד יום בראשון שלה וביושבת על דם טוהר ובבתולה שדמיה טהורין לפיכך דרשב"ג למה לי משום דרבי לפיכך דרבי למה לי מהו דתימא ההיא דאשתכח כתם גבה תתקלקל אידך לא תתקלקל קמשמע לן אמר רב חסדא טמא וטהור שהלכו בשני שבילין אחד טהור ואחד טמא באנו למחלוקת רבי ורשב"ג מתקיף לה רב אדא עד כאן לא קאמר רבי

ראויה לראות - שהגיעו ימי הנעורים:

ותסברא רבי מאיר לחומרא הוא - דתימא דלתנא קמא אפילו אינה ראויה ותשמע מינה דלתרוייהו לא בעינן שראתה כבר והא תניא דרבי מאיר לקולא מכלל דלת"ק לא סגי בראויה לראות עד שתהא רואה ממש:

ופרכינן אלא קשיא הך - קמייאת דמשמע דר' מאיר לחומרא:

בשני שלה - אם השאילתה לשומרת יום בשני שלה תולה בה ואף על גב דלא הוחזקה רואה היום כיון דמעיינה פתוח תולה בה ואע"ג דמקלקלה לה פורתא דצריכה לשמור יום המחרת כיון דטמאה השתא:

ובסופרת ז' - נקיים אחר זיבה ואף ע"פ שמקלקלה הרבה שסתרה כל ימי ספירתה וצריכה לספור ז' נקיים הואיל ועכשיו טמאה תולה בה:

ושזין שתולה בשומרת יום כנגד יום בראשון שלה - דלא מקלקלה מידי:

וביושבת על דם טוהר ובבתולה שדמיה טהורין - דלא מקלקלה לה מידי שאין לה כתם כדאמרי' בפ' קמא (נדה דף י'): זו שירפה מצויה ותלינן כתמה בדם בתולים:

לפיכך דרבן שמעון למה לי - כיון דתנא תולה בה פשיטא דהיא מתוקנת וזו מקולקלת: שהלכו בשני שבילין - ולא ידענא הי להאי על והי להאי על:

עד כאן לא אמר רבי - דשניה טמאה:

ורב חסדא אמר סוף סוף - הך שומרת יום טבילה היא בעיא הילכך טמאה הואי ואפילו הכי קאמר רבי לא תלינן בה:

איתמר נמי - כרב אדא דאמר אפילו לרבי תלינן שביל טמא בטמא. וכמדומה לי דלא גרס נמי: כתם בכתם - השאילה חלוקה לבעלת הכתם ואח"כ לבשתה היא מהו שתתלה בראשונה להיות

התם אלא דתרווייהו כי הדדי נינהו הכא
מאי נפקא לן מינה ורב חסדא סוף סוף
איהי טבילה בעיא איתמר א"ר יוסי
בר' חנינא טמא וטהור ואפילו טהור ותלוי
שהלכו בשני שבילין אחד טמא ואחד טהור
תולה טמא בתלוי וטהור בטהור לדברי הכל
בעא מיניה ר' יוחנן מרבי יהודה בר ליואי
מהו לתלות כתם בכתם אליבא דרבי לא
תבעי לך השתא ומה התם דקא חזיא
מגופה אמרת אינה תולה הכא דמעלמא קא
אתי לא כל שכן כי תבעי לך אליבא
דרשב"ג התם הוא דקא חזיא מגופה תליא
הכא דמעלמא קאתי לא תליא או דלמא לא
שנא א"ל אין תולין מה טעם לפי שאין תולין
איתיביה אין תולין כתם בכתם השאילה
חלוקה לנכרית או ליושבת על הכתם הרי
זו תולה בה הא גופה קשיא רישא אמרת
אין תולין סיפא אמרת תולין הא לא קשיא
הא רבי והא רשב"ג איכא דאמרי הא והא

היא טהורה:

שומרת יום חזאי אתמול מגופה:

לא תליא - ושתיהן טמאות:

לפי שאין תולין - דמעלמא אתי לה טומאת כתם קמא ולא בחזקת רואה היא:

בשני שלה - אינה תולה דמקלקלה לה שמארכת ימי טומאת כתמה יום אחד אבל ביום ראשון
שלבשה חלוק זה ביום ראשון (לכתמה הראשון) תולה דלא מקלקלה לה מיד:

מכל מקום קשיא - דלרבן שמעון תולין וקשיא לבר ליואי:

והא או ליושבת קתני - והך לאו יושבת היא דהא השתא היא דאישתכח עלה ויושבת משמע
שהתחילה למנות שבעת ימים:

אטו תוכי - דדבר המקבל טומאה הוא ומקבל גזרת כתמים לטמא אשה מדרבנן:

פנימית - שאצל הרחיים:

אמרת הלכה כרבי נחמיה מאי היא דתניא רב יהודה אמר רב והוא שבדקה עצמה שתי נשים שהיו טוחנות ברחיים של יד ונמצא דם תחת הפנימית שתיהן טמאות תחת החיצונה החיצונה טמאה והפנימית טהורה בינתיים שתיהן טמאות היה מעשה ונמצא דם על שפתה של אמבטי ועל עלה של זית בשעה שמסיקות את התנור ובא מעשה לפני חכמים וטמאום תנאי היא דתניא ר' יעקב מטמא ורבי נחמיה מטהר והורו חכמים כרבי נחמיה **מתני'** שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה היא טמאה ושתייהן טהורות ותולות זו בזו ואם לא היו ראוין לראות רואין אותן כאילו הן ראויות **22** אמר

רב יהודה אמר רב והוא שבדקה עצמה בשיעור וסת סבר לה כבר פדא דאמר כל שבעלה בחטאת טהרותיה טמאות בעלה באשם תלוי טהרותיה תלויות בעלה פטור טהרותיה טהורות ורבי אושעיא אמר אפילו בעלה בחטאת טהרותיה תלויות בשלמא התם אימר שמש עכביה לדם [אבל] הכא אם איתא דהוי דם מאן עכביה א"ר ירמיה משל דר' אושעיא למה הדבר דומה לילד וזקן שהיו מהלכין בדרך כל זמן שהיו בדרך ילד שוהא לבא נכנסו לעיר ילד ממהר לבא ואמר אביי משל דר' אושעיא למה הדבר דומה לאדם שנותן אצבע בעין כל זמן שאצבע בעין דמעה שוהא לבא נטל האצבע דמעה ממהרת לבא ותולות זו

אמבטי - מרחץ שהיו באות לרחוץ:

תנאי היא - דאיכא תנא דתנא דיחידא פליג עליה ורבנן מודו ליה:

מתני' ותולות זו בזו - בגמרא מפרש לה שאם היתה האחת מעוברת תולה הדם בשאינה מעוברת והיא טהורה:

גמ' והוא שבדקה עצמה כשיעור וסת - של מציאתה הילכך מחזקין האי דם בדידה ואינך טהורות: כבר פדא דאמר כל שבעלה בחטאת כו' - אשה שנתעסקה בטהרות ופרשה וראתה דם כשיעור וסת דלגבי בעלה בכי האי שיעורא הוי בעלה בחטאת דמחזקין האי דם בשעת בעילה ודאי הכא נמי מחזקין ליה בודאי בשעת עסיקתה בהנך טהרות וטהרות טמאות ודאי ושורפין ואינו כשאר מעת לעת לתלות:

בעלה באשם תלוי - אם לאחר שפירשה מן הטהרות שהתה כדי שתירד מן המטה ותדיח פניה דאי לגבי בעלה בכי האי שיעורא הוי בעלה באשם תלוי דספק דם הוה בשעת ביאה ספק בתר הכי ה"נ ספק הוה אי הוה דם בשעת טהרות או לאו טהרותיה תלויות:

בשלמא התם - גבי בעילה כי ראתה כשיעור וסת אמרינן בשעת ביאה הוה דם והאי דלא אתא עד השתא שמש עכביה אבל גבי טהרות אם איתא דהוה דם בשעת טהרות מאן עכביה הלכך ודאי טומאה ליכא אלא גזרת מעת לעת מדרבנן:

משל דר' אושעיא - דאמר שמש מעכב את הדם:

עוברת - דמיה מסולקין וכן מניקה וזקנה. בתולה האי בתולה בתולת דמים שלא ראתה מימיה ואפילו היא נשואה קרי לה בתולה להכי כדאמרינן בפרק קמא (לעיל נדה דף ח:):

בזו ת"ר כיצד תולות זו בזו עוברה ושאינה
עוברה תולה עוברה בשאינה עוברה מניקה
ושאינה מניקה תולה מניקה בשאינה מניקה
זקנה ושאינה זקנה תולה זקנה בשאינה זקנה
בתולה ושאינה בתולה תולה בתולה בשאינה
בתולה היו שתיהן עוברות שתיהן מניקות
שתיהן זקנות שתיהן בתולות זו היא ששנינו
לא היו ראויות לראות רואין

דף סא

כאילו הן ראויות **מתני'** שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת האמצעית כולן טמאות תחת הפנימית שתיים הפנימיות טמאות והחיצונה טהורה תחת החיצונה שתיים החיצונות טמאות והפנימית טהורה אימתי בזמן שעברו דרך מרגלות המטה אבל אם עברו דרך עליה כולן טמאות בדקה אחת מהן ונמצאת טהורה היא טהורה ושתיים טמאות בדקו שתיים ומצאו טהורות הן טהורות ושלישית טמאה שלשתן ומצאו טהורות כולן טמאות למה הדבר דומה לגל טמא שנתערב בין שני גלים טהורים ובדקו אחת מהן ומצאו טהור הוא טהור ושנים טמאים שנים ומצאו טהורין הם טהורין ושלישי טמא שלשתן ומצאו טהורין כולן טמאים דברי ר"מ שר"מ אומר כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך טומאה היכן היא וחכמים מתני' חיצונה - קרי להך דלצד דרך עליית המטה. פנימית אותה שלצד הקיר. ובגמרא מפרש מאי שנא הכא דמפליג בין נמצא תחת הפנימית לנמצא תחת אמצעית וברישא קתני תחת אחת מהן כולן טמאות אפילו נמצא תחת פנימית או חיצונה: אימתי - אמרו נמצא תחת חיצונה פנימית טהורה בזמן שעלו דרך מרגלות המטה דלא עברה פנימית על מקום מציאת הדם: גל טמא - שהיה שם כזית מן המת: לבתולה - קרקע בתולה ואם לא מצא הגל טהור: גמ' מאי שנא רישא - דקתני לעיל נמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות ולא מפליג בין נמצא תחת אמצעית לנמצא תחת פנימית או חיצונה: מאי שנא בדם דלא פליגיתו - דמדודים אתם לי דהיכא דנמצא שלשתן טהורות כולן טמאות: לקרקע חלקה כצפורן - לקרקע חלקה שלא נזרעה מעולם:

ראה אימר לא בדקו כל צרכו תניא אבא
 שאול אומר מעשה בסלע בית חורון שהיו
 מחזיקין בה טומאה ולא יכלו חכמים לבדוק
 מפני שהיתה מרובה והיה שם זקן אחד ורבי
 יהושע בן חנניא שמו אמר להן הביאו לי
 סדינים הביאו לו סדינים ושראן במים ופרסן
 עליהם מקום טהרה יבש מקום טומאה לח
 ובדקו ומצאו בור גדול מלא עצמות תנא
 הוא הבור שמילא ישמעאל בן נתניה חללים
 דכתיב (ירמיהו מא, ט) והבור אשר השליך
 שם ישמעאל את כל פגרי אנשים אשר הכה
 ביד גדליה וכי גדליה הרגן והלא ישמעאל
 הרגן אלא מתוך שהיה לו לחוש לעצת יוחנן
 בן קרח ולא חש מעלה עליו הכתוב כאילו
 הרגן אמר רבא האי לישנא בישא אע"פ
 דלקבולי לא מבעי מיחש ליה מבעי הנהו בני
 גלילא דנפק עלייהו קלא דקטול נפשא אתו
 לקמיה דרבי טרפון אמרו ליה לטמרינן מר
 אמר להו היכי נעביד אי לא אטמרינכו חזו

מקום הטומאה לח - שנבלעו שם מים של סדין מתוך שהיה העפר רך:

ביד גדליה - משמע שע"י גדליה נהרגו:

יוחנן בן קרח - אמר לו לגדליה שמעתי שבא ישמעאל בן נתניה להרגך (ירמיהו מ"ד):

מיחש ליה מיבעי - ושמא הרגתם ואסור להציל אתכם:

בני אחיה - שבא משמחזאי ועזאל שני מלאכים שירדו בדור אנוש:

מתשובתו של אותו צדיק - הוצרך הקב"ה להשיב שלא יירא ממנו:

עוג פלט מן המבול - שברח לא"י כדאמרינן בחלק:

שאבד בו כתם - כגון שנכנס במים או נגלל בדם בהמה ואין נודע מקום הנדות וקי"ל במתני' אין דם הנדות טהור בלא שבעה סממנין:

במחט - מקום הזרע קשה והמחט מתעכב ליכנס בו:

שאבד בו כלאים - שאם היה מכיר חוט הצמר בבגד הפשתן נותקו וכשר:

ולא יעשנו מרדעת לחמור אבל עושה ממנו
 תכריכין למת אמר רב יוסף זאת אומרת
 מצות בטלות לעתיד לבא א"ל אביי ואי
 תימא רב דימי והא א"ר מני א"ר ינאי לא
 שנו אלא לספדו אבל לקוברו אסור א"ל
 לאו איתמר עלה א"ר יוחנן אפילו לקוברו
 ור' יוחנן לטעמיה דא"ר יוחנן מאי דכתיב
 (תהלים פח, ו) במתים חפשי כיון שמת אדם
 נעשה חפשי מן המצות אמר רפרם בר
 פפא אמר רב חסדא בגד שאבד בו כלאים
 צובעו ומותר א"ל רבא לרפרם בר פפא
 מנא ליה לסבא הא א"ל מתני' היא דתנן
 בודק עד שמגיע לסלע ואי ליכא אימר עורב
 נטלה הכי נמי עמרא וכיתנא בהדדי לא סליק
 להו צבעא וכיון דלא ידיע אימר מנתר נתר
 אמר רב אחא בריה דרב ייבא משמיה דמר
 זוטרא האי מאן דרמי חוטא דכיתנא בגלימיה
 דעמרא ונתקיה ולא ידע אי נתיק אי לא
 נתיק שפיר דמי מ"ט מדאורייתא שעטנז
 כתיב עד שיהיה שוע טווי ונוז ורבנן הוא
 דגזרו ביה וכיון דלא ידע אי נתקיה שרי
 מתקיף לה רב אשי אימר או שוע או טווי או

צובעו ומותר - שעל ידי הצבע הוא ניכר כדמפרש עמרא וכיתנא לא שלית בהו צבעא כי הדדי
 שהפשתן קשה לקבל הצבע יותר מן הצמר ואי לא מינכר בצבעא ודאי נפל:
 שוע - לשון חלק תרגום של חלק שעיע. כלומר שיהו חלוקין יחד במסרק:
 להקל על כתמיהן - שאין הכתם ניכר בו כמראה דם גמור:
 בפולמוס - חיל:
 מתני' מעבירין על הכתם - שאין הדם בטל עד שיעבירו כולן עליו:

דף סב

קמוניא ואשלג הטבילו ועשה על גביו והתניא הבורית והאהל תרי גווני אהלא
טהרות העביר עליו שבעה סמנין ולא עבר קמוניא אמר רב יהודה שלוף דוץ ואשלג
הרי זה צבע הטהרות טהורות ואינו צריך אמר שמואל שאלתינהו לנחותי ימא ואמרו
להטביל עבר או שדיהה הרי זה כתם אשלגא שמיא ומשתכח ביני נקבי מרגניא
והטהרות טמאות וצריך להטביל איזהו ומפקי לה ברמצא דפרזלא הטבילו ועשה
רוק תפל כל שלא טעם כלום מי גריסין [כו'] תנו רבנן העביר עליו שבעה סמנין
לעיסת גריסין של פול חלוקת נפש מי רגלים ולא עבר צפון ועבר טהרותיו טמאות צפון
שהחמיצו וצריך לכסס שלש פעמים צבע נמי מעבר אלא העביר עליו ששה סמנין
לכל אחד ואחד העבירן שלא כסדרן או ולא עבר שבעה סמנין כאחת לא עשה ולא
שבעה סמנין וצריך לכסס שלש פעמים כלום 22' תנא נתר אלכסנדרית ולא נתר
אנטפטרית בורית אמר רב יהודה זה אהלא ונהתניא הבורית והאהל אלא מאי בורית
כבריתא ורמינהי הוסיפו עליהן הלביצין והלעונין הבורית והאהל ואי בורית כבריתא
מי אית ליה שביעית והתנן זה הכלל כל שיש לו עיקר יש לו שביעית וכל שאין לו
עיקר אין לו שביעית אלא מאי בורית אהלא עבר עיקר לו שביעית וכל שאין לו עיקר אין לו שביעית אלא מאי בורית אהלא

הטבילו - קודם שהעבירן עליו:
לעיסת גריסין של פול חלוקת נפש - שנחלק האוכל מן הקליפה לועסה לגריסת הפול ומעבירו על הכתם:
לכסס - לשפשף:
גמ' כבריתא - גפרית:
הוסיפו עליהן - לענין שביעית הלביצין:
רמצא דפרזלא:
צפון - שבו"ן בלע"ז:
שנאן ועבר טהרותיו טהורות - דאם איתא דדם הוא בהעברה קמייאט הוה עבר:
תכבוסת - העברת סמנין:
דם הנדה ודאי - כגון נדה שקנחה בסדין דם אף על גב דודאי דם הוא:

ודאי מעביר עליו ז' סמנין ומבטלו ואמאי
הא דם נדה הוא אלמא בקפידא תליא מילתא
ה"נ בקפידא תליא מילתא תנן התם
חרסין שנשתמש בהן זב שבלעו משקין
ונפלו לאויר התנור והוסק התנור התנור
טמא שסוף משקה לצאת אמר ר"ל לא
שנו אלא משקין קלים אבל משקין חמורין
טמא אע"פ שלא הוסק התנור רבי יוחנן אמר
אחד משקין קלין ואחד משקין חמורין אם
הוסק התנור אין אי לא לא איתיביה
רבי יוחנן לריש לקיש הטבילו ועשה על
גביו טהרות והעביר עליו ז' סמנין ולא עבר
הרי זה צבע וטהרותיו טהורות ואין צריך

להטביל אמר ליה הנח לכתמים דרבנן
והתני רבי חייא דם הנדה ודאי מעביר עליו
ז' סמנין ומבטלו אמר ליה רבי לא שנה
רבי חייא מנא ליה איתיביה רבי יוחנן
לריש לקיש רביעית דם שנבלע בבית הבית
טמא ואמרי לה הבית טהור ולא פליגי הא
בכלים דמעיקרא הא בכלים דבסוף נבלעה
בכסות אם מתכבסת ויוצא ממנה רביעית דם
טמאה ואם לאו טהורה אמר רב כהנא
מקולי רביעיות שנו כאן שאני דם תבוסה
דרבנן איתיביה ר"ל לרבי יוחנן כל הבלוע
שאינו יכול לצאת טהור הא יכול לצאת טמא
ואף ע"ג דלא נפיק א"ר פפא כל היכא דאין

חרסין - כגון עבט של מי רגלים של זב ושל זבה:

לא שנו - הא דקתני הוסק אין לא הוסק לא דכל זמן שהן נבלעין בחרסין אין מטמאין את אויר
התנור אלא משקין קלין שאינן אב הטומאה כגון דמעת עינו ודם מגפתו או מי רגלים דטמא מת
או טמא שריך דאפילו כשהוסק ויצאו והיו הן ממש באויר התנור לא טמאוהו אלא מדרבנן דאין
משקה מטמא כלי חוץ ממשקה אב הטומאה:

טהרותיו וטהורות - אי אמרת בשלמא בלוע שאינו יכול לצאת אלא ע"י הדחק טהור משום הכי
תלינן לקולא ואמרינן צבע הוא וטהור משום דאי נמי דם הוא כיון דנבלע כל כך דאין הסממנין
יכולין להעבירו ואף פי שיוכל לצאת על ידי צפון טהור אלא לדידך דאמרת הואיל ויכולין לצאת
על ידי היסק כי לא יצאו נמי טמאין הכא היכי תלינן לקולא לאכול תרומה תלויה דדלמא דם הוא:
אמר ליה הנח לכתמים - דעיקר תחילת גזרתן אינה אלא מדרבנן הילכך מקילינן דמדאורייתא עד
שתראה בבשרה:

מעביר עליו כו' - והא הכא דודאי דם הוא מטהרינן ליה משום דנבלע כל כך ואע"פ שיוכל לצאת
ע"י צפון:

אמר לו זו אינה משנה - ומשובשת היא הואיל ורבי לא שנאה במשנתו שסידר את המשנה:

רביעית דם - של מת מטמא באהה:

ואם לאו טהורה - ואע"ג דרביעית שלמה נבלעת בו. אלמא בלוע שאינו יכול לצאת להדיא אלא
ע"י הדחק כי הכא דע"י צפון נפקא כולה וקתני טהורה:

דם תבוסה - האי רביעית דמקילין בה לא בבאה ממש מן המת אלא ברביעית דם תבוסה שהוא
ספק ואפי' לא נבלעה אין לה טומאה ודאית כדתניא בפ' בתרא (לקמן נדה דף עא.) איוהו דם
תבוסה הרוג שיצא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו ספק יצא רובו מחיים ספק יצא רובו לאחר
מיתה וטמא:

כיון דיכול לצאת כו' - והנך חרסין אע"ג דלא קפיד בהו להוציא כל מה שבתוכן טמאין כל זמן

יכול לצאת ולא הקפיד עליו דברי הכל טהור
יכול לצאת והקפיד עליו דברי הכל טמא
כי פליגי דיכול לצאת ולא הקפיד עליו מר
סבר כיון דיכול לצאת אף על גב דלא הקפיד
עליו ומר סבר אע"ג דיכול לצאת

דף סג

אם הקפיד עליו אין אי לא לא איזהו רוק
 תפל תנא כל שלא טעם כלום מבערב סבר
 רב פפא קמיה דרבא למימר כמאן דאמר לא
 טעם מידי באורתא אמר ליה רבא מי קתני
 בערב מבערב קתני לאפוקי היכא דקדים
 ואכיל אמר רבה בר בר חנה אמר רבי
 יוחנן איזהו רוק תפל כל שעבר עליו חצות
 לילה ובשינה למימרא דבשינה תליא מילתא
 והתנן ישן כל היום אין זה רוק תפל ניעור
 כל הלילה הרי זה רוק תפל התם במתנמנם
 היכי דמי מתנמנם אמר רב אשי נים ולא
 נים תיר ולא תיר דקרו ליה ועני ולא ידע
 לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר
 תנא השכים ושנה פרקו אין זה רוק תפל
 ועד כמה אמר רב יהודה בר שילא אמר רב
 אשי אמר רבי אלעזר כל שיצא רוב דבורו
 של שלש שעות מי גריסין לעיסת גריסין
 של פול וכו' לימא מסייע ליה לריש לקיש
 דאמר ר"ל רוק תפל צריך שיהא עם כל אחד
 ואחד דלמא הבלא דפומא מעלי מתניתין
 דלא כרבי יהודה דתניא ר' יהודה אומר מי
 גריסין רותח ועובר שיתן לתוכו מלח
 מאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא
 אמר ר"נ בר יצחק דאמר קרא (שמואל ב
 יח, כג) וירץ אחימעץ דרך הככר ויעבור
 את הכושי אביי אמר מהכא (בראשית לג,
 ג) והוא עבר לפניהם ואיבעית אימא מהכא
 מיכא ג ויעבור מלכם לפנייהם וה' בראשם
 מי רגלים שהחמיצו תנא כמה חימוצן שלשה
 ימים א"ר יוחנן כל שיעורי חכמים
 בכתמים צריך שיעור לשיעורן דילד או דזקן
 דאיש או דאשה מכוסים או מגולים בימות
 החמה או בימות הגשמים וצריך לכסס
 שלש פעמים בעי רבי ירמיה אמטויי ואתויי

באורתא - שאפילו אמש לא טעם כלום:

התם - דקתני ניעור כל הלילה הרי זה רוק תפל לא דניעור ממש אלא מתנמנם דודאי שינה של
 לילה בעינן ושינת היום אע"ג דישן לאו תפל הוא הואיל וטעם כלום שהטעם שחרית נהנה כל
 היום כלו:

השכים ושנה פרקו - הדבור מעביר כח הרוק:

לימא - מתני' דבעי לעיסה כדי שיהא רוק מעורב בגריסין מסייע ליה לריש לקיש:

עובר - קודם. שהמלח מעביר כח הגריסין:

שהחמיצו - שהסריחו:

הני מי רגלים דילד או דזקן - של זקן מעלו טפי:

בעי רבי ירמיה האי שלש פעמים דקתני אמטויי ואתויי חד - הולכה והובאה חשיב חד או דלמא
 אמטויי חשיב חד ואתויי חד דהו להו תרי:

שניים לראשונים - נתר ובורית וקמוניא ואשלג לרוק תפל ומי גריסין ומי רגלים:

חד או דלמא אמשויי ואתויי תרתי מאי תיקן
העבירן שלא כסדרן ת"ר הקדים שניים
לראשונים תני חדא שניים עלו לו ראשונים
לא עלו לו ותניא אידך ראשונים עלו לו
שניים לא עלו לו אמר אביי אידי ואידי
שניים עלו לו ולא ראשונים ומאי ראשונים
ראשונים לכסדרן ושניים להעברתן
מתני' כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה
ואלו הן הוסתות מפקת ומעטשת וחוששת
בפי כריסה ובשפולי מעיה ושופעת וכמין
צמרמורות אוחזין אותה וכן כיוצא בהן וכל
שקבעה לה שלשה פעמים הרי זה וסת
ג' תנינא חדא זימנא כל אשה שיש לה וסת
דיה שעתה התם בוסתות דיומי הכא בוסתות
דגופא כדקתני אלו הן וסתות היתה מפקת
מעטשת וחוששת בפי כריסה ובשפולי מעיה
ושופעת שופעת הא שפעה ואזלא אמר
עולא בריה דרב עלאי בשופעת דם טמא

מתוך דם טהור וכמין צמרמורות וכו' וכן
כיוצא בהן לאתויי מאי אמר רבה בר עולא
לאתויי אשה שראשה כבד עליה ואבריה
כבדים עליה ורותתת וגוסה אמר רב הונא
בר חייא אמר שמואל הרי אמרו לימים שנים
לוסתות אחת למה שלא מנו חכמים שלשה
למה שלא מנו חכמים לאתויי מאי אמר
רב יוסף לאתויי ראשה כבד עליה ואבריה
כבדין עליה ורותתת וגוסה א"ל אביי מאי
קא משמע לן מתני' היא דהא פרשה רבה
בר עולא אלא אמר אביי לאתויי אכלה שום
וראתה ואכלה בצלים וראתה כססה פלפלים
וראתה אמר רב יוסף לא שמיע לי הא
שמעתא אמר ליה אביי את אמריתיה
ניהלן ואהא אמריתיה ניהלן היתה למודה
להיות רואה יום חמשה עשר ושינתה ליום
עשרים זה וזה אסורין שלש פעמים ליום
עשרים הותר יום חמשה עשר וקבעה לה

אמר אביי הא והא סבירא להו שניים - שהעביר שניים שהיה לו להעביר ראשון עלו לו וראשונים
שהעביר ראשון לא עלו לו דהכי שפיר דכי הדר מצרכינן לעבורינהו בתר שניים הוי ליה כסדרן:
מתני' מפקת - אישטריליי"ר בלע"ז:
גמ בוסתות דיומי - כגון מט"ו לט"ו:
הא קא שפעה ואזלא - והיכן הוא הוסת הואיל וכל ימיה רואה:
גוסה - בלאי"ר:

הרי אמרו - לקמן בשמעתין אינה צריכה לא לשנות ולא לשלש ומפרש לה לשנות בוסתות כו':
מתניתין היא - דקתני וכן כיוצא בהן ופירשה רבה בר עולא לאתויי הני:
הא שמעתתא - דשמואל דאמר לימים שנים לוסתות אחד:
זה וזה - כשיגיע עוד חמשה עשר אסורה לשמש שמא תחזור לוסתה וכשיגיע יום עשרים נמי
תאסר שמא מעכשיו תקבע וסת ליום עשרים:
שאמר משום רבן שמעון בן גמליאל - דלא הוי חזקה בציר מתלת זימני כדשמעינן ליה לרבן
שמעון בן גמליאל בכל דוכתי לשלישי תנשא לרביעי לא תנשא (יבמות דף סד:):

יום עשרים שאין אשה קובעת לה וסת עד
 שתקבענה שלש פעמים ואמרת לן עלה
 אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר"ג
 בר רבי שאמר משום רשב"ג אבל חכמים
 אומרים ראתה אינה צריכה לא לשנות ולא
 לשלש ואמרינן לך לשנות אמרת לן לשלש
 מיבעיא ואמרת לן לשנות בוסתות לשלש
 בימים ונימא זו דברי רשב"ג הא קמ"ל
 שמואל דר"ג ברבי כרשב"ג סבירא ליה
מתני' היתה למודה להיות רואה בתחלת
 הוסתות כל הטהרות שעשתה בתוך הוסתות
 טמאות בסוף הוסתות כל הטהרות שעשתה
 בתוך הוסתות טהורות רבי יוסי אומר
 אף ימים ושעות וסתות היתה למודה להיות
 רואה עם הנץ החמה אינה אסורה אלא
 עם הנץ החמה רבי יהודה אומר כל היום
 שלה **22** תנא כיצד א"ר יוסי ימים
 ושעות וסתות היתה למודה להיות רואה

מיום עשרים ליום עשרים ומשש שעות
 לשש שעות הגיע יום עשרים ולא ראתה
 אסורה לשמש כל שש שעות ראשונות דברי
 רבי יהודה ורבי יוסי מתיר עד שש שעות
 וחוששת בשש שעות עברו שש שעות
 ולא ראתה אסורה לשמש כל היום כולו
 דברי ר' יהודה ורבי יוסי מתיר מן המנחה
 ולמעלה היתה למודה והתניא רבי יהודה
 אומר כל הלילה שלה לא קשיא הא דרגילה
 לראות בתחלת יממא והא דרגילה לראות
 בסוף ליליא תני חדא רבי יהודה אסרה
 לפני וסתה ומתירה לאחר וסתה ותניא אידך
 אסרה לאחר וסתה ומתירה לפני וסתה ולא
 קשיא הא דרגילה למחזי בסוף ליליא הא
 דרגילה למחזי בתחלת יממא אמר רבא
 הלכה כרבי יהודה ומי אמר רבא הכי והתניא
 (ויקרא טו, לא) והזרתם את בני ישראל
 מטומאתם מכאן א"ר ירמיה אזהרה לבני

ונימא זו דברי רשב"ג - דהא קיימא לן בכל דוכתי דבעי שלשה זימני לחזקה:

מתני' בתוך וסתות - בוסתות דגופה קאמר:

אף ימים ושעות - בגמ' מפרש:

גמ' אסורה לשמש כל היום כולו דברי רבי יהודה - ורבי יהודה לטעמיה דאמר כל עונת וסתה
 אסורה ועונה הוי או יום או לילה ומי שוסתה בלילה ואפילו בסופה אסורה כל הלילה ואם וסתה
 ביום ואפי' בסופו כל היום אסורה:

מן המנחה - היינו משש שעות ולמעלה מכי ינטו צללי ערב ובשבע כבר נטו הצללים שהחמה
 במערב:

עם הנץ דמתניתין בסוף לילה לפיכך כל היום שלה והלילה אסורה. עם הנץ דברייתא בתחלת
 יממא ולפיכך לילה מותרת ויום אסורה:

והזרתם את בני ישראל - וסמך ליה והזדה בנדתה:

עונה אחריתי - דאם וסתה ביום אסורה כל היום וכל הלילה שלפניו ורבי יהודה לא אסר אלא
 עונת וסתה:

ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן
 וכמה אמר רבא עונה מאי לאו עונה אחריתי
 לא אותה עונה ותרתי למה לי צריכא דאי
 אשמועינן הא הוה אמינא ה"מ לטהרות אבל
 לבעלה לא קמ"ל ואי מההיא הוה אמינא
 סמוך לוסתה עונה אחריתי קמ"ל אותה עונה
מתני' היתה למודה להיות רואה יום ט"ו
 ושינתה להיות רואה ליום כ' זה וזה אסורין
 שינתה פעמים ליום כ' זה וזה אסורין
 שינתה ג' פעמים ליום כ' הותר ט"ו וקבעה
 לה יום כ' שאין אשה קובעת לה וסת עד
 שתקבענה ג' פעמים ואינה מטהרת מן הוסת
 עד שתעקר ממנה ג' פעמים

ותרתי למה ליה - לרבא לאשמועינן:
 מתני' ואינה מטהרת מן הוסת - דאסורה כל ימי וסתה שמא תראה:

דף סד

גמ' איתמר ראתה יום חמשה עשר לחדש זה ויום ט"ז לחדש זה ויום שבעה עשר לחדש זה רב אמר קבעה לה וסת לדילוג ושמואל אמר עד שתשלש בדילוג נימא רב ושמואל בפלוגתא דרבי ורשב"ג קמיפלגי דתניא ניסת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תנשא דברי רבי רשב"ג אומר לג' תנשא לד' לא תנשא לא דכ"ע כרשב"ג והכא בהא קמיפלגי רב סבר חמשה עשר ממניא ושמואל סבר כיון דלאו בדילוג חזיתה לאו ממניא הוא איתיביה היתה למודה להיות רואה יום ט"ו ושינתה ליום ששה עשר זה וזה אסורין שינתה ליום שבעה עשר הותר ששה עשר ונאסר חמשה עשר ושבעה עשר שינתה ליום שמונה עשר הותרו כולן ואין

אסור אלא משמונה עשר ואילך קשיא לרב אמר לך רב למודה שאני ודקארי לה מאי קארי לה למודה אצטריכא ליה מהו דתימא כיון דלמודה ועקרתיה בתרי זימני עקרה ליה קמ"ל מיתבי ראתה יום עשרים ואחד בחדש זה יום עשרים ושנים בחדש זה יום עשרים ושלושה בחדש זה קבעה לה וסת סירגה ליום עשרים וארבעה לא קבעה לה וסת תיובתא דשמואל אמר לך שמואל הכא במאי עסקינן כגון דרגילה למחזי ביום עשרים ושינתה ליום עשרים ואחד דיקא נמי דשבקינן ליום עשרים ונקט ליום עשרים ואחד ש"מ שאין האשה קובעת לה וסת עד שתקבענה וכו' א"ר פפא לא אמרן אלא למקבעה אבל למיחש לה

היתה למודה - וסת קבוע לט"ו ושינתה לז"ו זה וזה אסורין כלומר כשיגיע ט"ו וז"ו עוד תאסר חזרה ושינתה בשניה [לשבעה עשר] הותר ט"ז מכאן ואילך שלא קבעתו אלא פעם אחת הלכך בפעם אחת הוא נעקר:

הותרו כולן - ט"ו שהרי עקרתו שלשה פעמים וט"ז וי"ז בחדא זימנא מיעקר ואפילו י"ח הבא לא יאסר אלא י"ט כדקתני משמונה עשר ואילך שהרי שילשה בדילוג וקבעה לה וסת לדילוג: ודקארי לה מאי קארי לה - הא ודאי היכי מצי לאקשווי מלמודה: סירגה - מיום כ"ב ליום כ"ד:

ושינתה ליום כ"א - דאיכא דילוג תלת זימני:

לא אמרן - דאין קובעת עד שתקבענו שלש פעמים אלא למקבעיה דתהוי דיה שעתה ולא יעקר בפחות מג':

הני מילי היכא דקאים - ליה אותו יום ששינתה בו בתוך ימים שראויה להיות בהן נדה כי מתני' שהיא למודה להיות רואה ביום ט"ו לטבילתה שהוא כ"ב לראייתה וכדאקוימנא בבנות כותים (לעיל נדה לט). ושינתה ליום עשרים לטבילה שהן עשרים ושבע לראייה דכי הדר מטי יום ט"ו לטבילתה קיימא לה בימים הראויים לנדה שהרי שלמו לאחר טבילה י"א שבין נדה לנדה ונכנסה ארבעה ימים בימים הראויים לנדות אבל היכא דקאי בתוך ימי זיבתה כגון שהיתה למודה לראות

בחדא זימנא חיישא מאי קמ"ל תנינא היתה
 למודה להיות רואה יום חמשה עשר ושינתה
 ליום עשרים זה וזה אסורין אי מהתם
 ה"א ה"מ היכא דקיימא בתוך ימי נדתה אבל
 היכא דלא קיימא בתוך ימי נדתה אימא לא
 קמ"ל ואינה מטהרת מן הוסת וכו' א"ר פפא
 לא אמרן אלא דקבעתיה תלתא זימני דצריכי
 תלתא זימני למעקריה אבל תרי זימני בחדא
 זימנא מיעקר מאי קמ"ל תנינא אין האשה
 קובעת לה וסת עד שתקבענה שלש פעמים
 מהו דתימא חדא לחד תרי לתרתי ותלתא
 לתלתא קא משמע לן תניא כותיה דרב
 פפא היתה למודה להיות רואה יום עשרים
 ושינתה ליום שלשים זה וזה אסורין הגיע
 יום עשרים ולא ראתה מותרת לשמש עד
 יום שלשים וחוששת ליום שלשים הגיע
 יום שלשים וראתה הגיע יום עשרים ולא
 ראתה והגיע יום שלשים ולא ראתה והגיע
 יום עשרים וראתה הותר יום שלשים ונאסר

יום עשרים מפני שאורח בזמנו בא **מתני'**
 נשים בבתוליהם כגפנים יש גפן שיינה אדום
 ויש גפן שיינה שחור ויש גפן שיינה מרובה
 ויש גפן שיינה מועט ר' יהודה אומר כל גפן
 יש בה יין ושאין בה יין ה"ז דורקטי **ג'**
 תנא דור קטוע תני רבי חייא כשם שהשאור
 יפה לעיסה כך דמים יפין לאשה תנא משום
 ר"מ כל אשה שדמיה מרובין בניה מרובין

הדרן עלך האשה

מתני' **תינוקת** שלא הגיע זמנה לראות
 וניסת ב"ש אומרים נותנין לה ארבעה לילות
 בית הלל אומרים עד שתחיה המכה הגיע
 זמנה לראות וניסת ב"ש אומרים נותנין לה
 לילה הראשון וב"ה אומרים עד מוצאי שבת
 ארבע לילות ראתה ועודה בבית אביה
 ב"ש אומרים נותנין לה בעילת מצוה וב"ה
 אומרים כל הלילה כולה: **ג'** אמר רב נחמן

ליום חמשה עשר לטבילתה והקדימה וראתה בתוך ימי הזוב כגון ליום עשירי לטבילה:
 תנינא אין האשה קובעת ואינה מטהרת - ומדתנא להו גבי הדדי משמע דלא בעי עקירה שלש
 פעמים אלא למי שנקבע שלש פעמים:
 כוותיה - דאפילו קבעתיה תרי זימני מיעקר בחד זימנא:
 הגיע יום שלשים ולא ראתה הגיע יום עשרים וראתה הותר שלשים - העתיד לבא דהא איעקר
 מינה ואף על גב דקבעתיה תרי זימני מיעקר בחד זימנא:
 מתני' כל גפן יש בה יין - כל אשה יש לה בתולים ודמים:
 מתני' תינוקת נותנין לה ארבע לילות - לשמש ואפי' רואה אמרינן דם בתולים הוא:
 הגיע זמנה לראות - ולא ראתה:
 גמ' אפילו ראתה - בבית אביה אמרו ב"ה הואיל ולא הגיע זמנה לראות נותנין לה עד שתחיה
 המכה:

בר יצחק ואפילו ראתה ממאי מדקא מפליג
בסיפא בין ראתה בין בשלא ראתה מכלל
דרישא לא שנא הכי ולא שנא הכי תניא
נמי הכי ב"ה אומרים עד שתחיה המכה בין
ראתה בין לא ראתה עד שתחיה המכה עד
כמה אמר רב יהודה אמר רב כל זמן שנוחרת
כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי נחירה זו
איני יודע מה היא אלא כל זמן שהרוק מצוי
בתוך הפה מחמת תשמיש נחירה דקאמר רב
הכי דמי אמר רב שמואל בר רב יצחק לדידי
מפרשא לי מיניה דרב עומדת ורואה יושבת
ואינה רואה בידוע שלא חיתה המכה על גבי
קרקע ורואה על גבי כרים וכסתות ואינה
רואה בידוע שלא חיתה המכה על גבי כולם
ורואה ע"ג כולם ואינה רואה בידוע שחיתה
המכה הגיע זמנה וכו' איתמר שימשה
בימים רב אמר לא הפסידה לילות ולוי אמר
הפסידה לילות רב אמר לא הפסידה לילות
עד מוצאי שבת תנן ולוי אמר הפסידה לילות

מאי ארבע לילות דקתני ארבעה עונות ולרב
למה לי למיתנא ארבע לילות אורח ארעא
קמ"ל דדרכה דביאה בלילות וללוי ליתני
ארבע לילות עד מוצאי שבת למה לי הא
קמ"ל דשרי למבעל לכתחלה בשבת
כדשמואל דאמר שמואל פרצה דחוקה מותר
ליכנס בה בשבת ואע"פ שמשיר צרורות
איתמר בעל ולא מצא דם וחזר ובעל ומצא
דם רבי חנינא אמר טמאה ורבי אסי אמר
טהורה ר' חנינא אמר טמאה דאם איתא
דהוה דם בתולים מעיקרא הוי אתי ורבי אסי
אמר טהורה דילמא אתרמי ליה כדשמואל
דאמר שמואל יכולני לבעול כמה בעילות
בלא דם ואידך שאני שמואל דרב גובריה
אמר רב בוגרת נותנין לה לילה הראשון
וה"מ שלא ראתה אבל ראתה אין לה אלא
בעילת מצוה ותו לא מיתבי מעשה ונתן
לה רבי ארבע לילות מתוך י"ב חדש ה"ד
אילימא דיהיב לה כולהו בימי קטנות

פרק י תינוקות

שנוחרת - לקמן מפרש:
עד מוצאי שבת תנן - ביום ובלילה:
דשרי למבעל בשבת - אף ע"פ שלא בעל עדיין כי אם שתי בעילות ופתח דחוק:
וחזר ובעל - בתוך ארבע לילות:
בוגרת נותנין לה לילה הראשון - ואפי' לב"ה דאמרי בהגיע זמנה לראות ארבעה הני מילי נערה
דמשיגיעו ימי הנעורים הוי זמנה אבל בוגרת לילה הראשון ותו לא:
מתוך שנים עשר חדש - שבעל לילה הראשון והלך בדרך מיד ושהה שלשה חדשים וחזר ובעל
ומצא דם וכן פעם שניה ושלישית ובא לפני רבי ואמר דם בתולים הוא:

דף סה

עד שתחיה המכה תנן אלא דיהיב לה כולהו
 בימי נערות נערות י"ב חדש מי איכא והא
 אמר שמואל אין בין נערות לבגרות אלא
 ו' חדשים בלבד וכי תימא בציר מהכי הוא
 דליכא הא טפי איכא הא בלבד קאמר אלא
 דיהיב לה שתים בימי קטנות ושתים בימי
 נערות הא בעא מיניה רב חנינא בר שלמיא
 מרב הגיע זמנה לראות תחת בעלה מהו
 אמר ליה כל בעילות שאתה בועל אינן אלא
 אחת והשאר משלימין לד' לילות אלא
 דיהיב לה אחת בימי קטנות ושתים בימי
 נערות ואחת בימי בגרות אי אמרת בשלמא
 בוגרת בעלמא יהיבין לה טפי כי היכי דאהני
 קטנות בימי נערות למבצר לה חדא אהני נמי
 נערות לבגרות למבצר לה חדא אלא אי
 אמרת בוגרת דעלמא לא יהיבין לה טפי לא
 ליתב לה אלא בעילת מצוה ותו לא לעולם
 דיהיב לה אחת בימי קטנות וג' בימי נערות

מי סברת כל תלתא ירחי חדא עונה כל תרי
 ירחי חדא עונה מנימין סקסנאה הוה שקיל
 ואזיל לאתריה דשמואל סבר למעבד עובדא
 כוותיה דרב אפילו ראתה אמר לא פליג רב
 בין ראתה בין לא ראתה קדים שכיב
 באורחא קרי שמואל עליה דרב (משלי יב,
 כא) לא יאונה לצדיק כל און אמר רב חנינא
 בר שלמיא משמיה דרב כיון שנתקו שניו
 של אדם נתמעטו מזונותיו שנאמר עמוס
 ד גם (אנכי נתתי לך) נקיון שנים בכל
 עריכם וחוסר לחם בכל מקומותיכם ראתה
 ועודה תנו רבנן ראתה ועודה בבית אביה
 בית הלל אומרים כל הלילה שלה ונותנין
 לה עונה שלמה וכמה עונה שלמה פירש
 רבן שמעון בן גמליאל לילה וחצי יום ומי
 בעינן כולי האי ורמינהי הרי שהיו גתיו ובית
 בדיו טמאות ובקש לעשותן בטרה כיצד
 הוא עושה הדפין והלולבין והעדשין מדיחן

אינן אלא אחת - ושולש בעי למיתב לה לבד ב' דקטנות:
 אי אמרת בשלמא בוגרת בעלמא - שניסת לאחר שבגרה:
 אלא אי אמרת בוגרת - לילה הראשון ותו לא אמאי יהיב לה להך אחת בימי בגרות א"כ בעילות
 דקודם לכן מאי אהנו חדא בעילה הוא דבעי למיתב לה בימי בגרות ולא כל הלילה:
 וג' בימי נערות - וליכא הכא בגרות כלל. ודקשיא לך הא לא משכחת ג' עונות של ג' חדשים
 בימי נערות מי סברת כו':
 כוותיה דרב - בוגרת כל לילה הראשון:
 לא יאונה כו' - שלא נכשל זה בדבריו:
 משנתקו שניו - זקנה:
 גתיו - לייך:

העקלים של נצרים ושל בצבון מנגבן של
שיפא ושל גמי מיישנן וכמה מיישנן י"ב
חדש רשב"ג אומר מניחן מגת לגת ומבד
לבד היינו ת"ק איכא בינייהו חרפי ואפלי
רבי יוסי אומר הרוצה לטהר מיד מגעילן
ברותחין או חולטן במי זיתים רשב"ג אומר
משום ר' יוסי מניחן תחת הצינור שמימיו
מקלחין או במעיין שמימיו רודפין וכמה
עונה כדרך שאמרו ביין נסך כך אמרו
בטהרות כלפי לייא בטהרות קיימין אלא
כדרך שאמרו בטהרות כך אמרו ביין נסך
וכמה עונה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן
או יום או לילה ר' חנה שאונא ואמרי לה
רבי חנה בר שאונא אמר רבה בר בר חנה
א"ר יוחנן חצי יום וחצי לילה ואמר רב
שמואל בר רב יצחק ולא פליגי הא בתקופ'
ניסן ותשרי הא בתקופת תמוז וטבת הכא נמי
אימא גבי נדה חצי יום וחצי לילה והא לילה

וחצי יום קאמר אלא אי לילה דניסן ותשרי
אי חצי יום וחצי לילה דטבת ותמוז ואב"א
שאני כתובה דמגבי בה טפי עד דחתמי רב
ושמואל דאמרי תרוייהו הלכה בועל בעילת
מצוה ופורש מתיב רב חסדא מעשה ונתן
לה רבי ד' לילות מתוך י"ב חדש א"ל רבא
הדורי אפירכא למה לי אותיב ממתני' הוא
סבר מעשה רב מ"מ לרב ושמואל קשיא
אינהו דעבדו כרבותינו דתניא רבותינו חזרו
ונמנו בועל בעילת מצוה ופורש אמר
עולא כי הוו בה ר' יוחנן ור"ל בתינוקת
לא הוו מסקי מינה אלא כדמסיק תעלא מבי
כרבא ומסיימי בה הכי בועל בעילת מצוה
ופורש א"ל ר' אבא לרב אשי אלא מעתה
בעל נפש לא יגמור ביאתו א"ל א"כ לבו
נוקפו ופורש ת"ר וכולן שהיו שופעות דם
ובאות מתוך ד' לילות לאחר ד' לילות מתוך
הלילה לאחר הלילה כולן צריכות לבדוק את

חרפי ואפלי - לר"ש פעמים שהן יותר מ"ב חדש פעמים שהן פחות:

לא פליגי - רבי חייא ורבה בר בר חנה:

שאני כתובה דמגבי בה טפי - יש עיכוב בדבר לדקדק בכל ולחותמה הילכך בעינן לילה שלימה וחצי יום:

הלכה בועל בעילת מצוה - בין הגיע זמנה בין לא הגיע:

כי הוו מעייני בתינוקת - בהאי פרקא ששמה תינוקת:

מתוך ד' לילות - ללא ראתה בבית אביה או מתוך הלילה לראתה בבית אביה צריכות לבדוק שאין סומכות לומר הואיל ושופעות דם מדם בתולים הוא ואפילו אחר ד' לילות אלא בודקות אם נשתנו מראה דמים כדמפרש:

ובכולן ר"מ מחמיר כדברי ב"ש - לקטנה ד' לילות להצריכה בדיקה אם שופעת מתוך ד' לאחר ד' ולנערה לילה אחד:

ושאר ראיות - היכא דאינה שופעת שבין ב"ש וב"ה דלב"ה טהורין ואפי' נשתנו ואמר ר"מ הלך אחר מראה דמים ובהא לא ס"ל כב"ש לגמרי דלב"ש אפילו לא נשתנו טמאין כיון דאינה שופעת

עצמן ובכולן ר"מ מחמיר כדברי ב"ש
 ושאר ראיות שבין ב"ש וב"ה הלך אחר
 מראה דמים שהיה ר"מ אומר מראה דמים
 משונים הן זה מזה כיצד דם נדה אדום דם
 בתולים אינו אדום דם נדה זיהום דם בתולים
 אינו זיהום דם נדה בא מן המקור דם בתולים
 בא מן הצדדין אמר רבי יצחק בר רבי יוסי
 אמר רבי יוחנן זו דברי ר' מאיר אבל חכמים
 אומרים כל מראה דמים אחת הן תנו
 רבנן הרואה דם מחמת תשמיש משמשת
 פעם ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך
 לא תשמש עד שתתגרש

מתוך ד' לאחר ד' לקטנה ומתוך לילה לאחר לילה להגיע זמנה ולא ראתה:
 הרואה דם - לאו בבתולה קא מיירי אלא בדם נדות:

דף סו

ותנשא לאחר	ניסת לאחר וראתה	דם מכה הבא מן המקור טמא ורבותינו
דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה		העידו על דם המכה הבא מן המקור שהוא
ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש עד		טהור מאי בינייהו אמר עולא מקור מקומו
שתגרש ותנשא לאחר ניסת לאחר וראתה		טמא איכא בינייהו שפופרת אפגורי
דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה		מפגרא לה אמר שמואל בשפופרת של אבר
ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש עד		ופיה רצוף לתוכה אמר ליה ריש לקיש
שתבדוק עצמה כיצד בודקת את עצמה		לרבי יוחנן ותבדוק עצמה בביאה שלישית
מביאה שפופרת ובתוכה מכחול ומוך מונה		של בעל הראשון אמר ליה לפי שאין כל
על ראשו אם נמצא דם על ראש המוך		האצבעות שוות אמר ליה ותבדוק עצמה
בידוע שמן המקור הוא בא לא נמצא דם		בביאה ראשונה של בעל שלישי לפי שאין
על ראשו בידוע שמן הצדין הוא בא		כל הכחות שוות ההיא דאתאי לקמיה
ואם יש לה מכה באותו מקום תולה במכתה		דרבי אמר ליה לאבדן זיל בעתה אזל בעתה
ואם יש לה וסת תולה בוסתה ואם		ונפל ממנה חררת דם אמר רבי נתרפאה זאת
היה דם מכתה משונה מדם ראייתה אינה		ההיא אתתא דאתאי לקמיה דמר שמואל
תולה ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור		אמר ליה לרב דימי בר יוסף זיל בעתה אזל
שממנה דם יוצא דברי רבי רשב"ג אומר		בעתה ולא נפל ממנה ולא מידי אמר שמואל

ותנשא לאחר - כדמפרש לקמיה שאין כל האצבעות שוות:

מכחול - קיסם ארוך ומוך על ראשו של מכחול:

ואם יש לה וסת - לקלקול הזה שאינה רואה כל שעה מחמת תשמיש אלא לפרקים תולה בוסתה ומשמשת בלא בדיקה בין וסת לוסת:

דברי רבי - הך מילתא לחודה דנאמנת אשה קאמר רבי אבל רישא כולה רבן שמעון היא:

אפגורי מפגרא - שהעץ אינו חלק ומסרטט ומוציא דם:

ותבדוק בביאה שלישית של בעל ראשון - כלומר מביאה שלישית של ראשון ואילך תשמש ע"י בדיקה ולמה תתגרש:

ותבדוק בביאה ראשונה של בעל שלישי - משבא עליה פעם אחת לא תשמש שניה בלא בדיקה שהרי הוחזקה בג' אצבעות. ומשינן אין חזקת ביאה אחת חזקה דאין כל הכחות שוין ושמא בעילה זו היתה בכח מרובה הלכך עד שתתחזק בג' ביאות לכל אחד ואחד והדר תבעי בדיקה לביאה רביעית של בעל שלישי:

ההיא דאתאי - שהיתה רואה דם מחמת תשמיש:

ממלאה ונופצת - מתמלאה דם ומנפצתו בשעת תשמיש:

זו ממלאה ונופצת היא וכל הממלאה ונופצת
 אין לה תקנה ההיא דאתאי לקמיה דרבי
 יוחנן דכל אימת דהות סלקא מטבילת מצוה
 הות קחזיא דמא א"ל שמא דימת עיריך
 עלתה ביך לכי והבעלי לו ע"ג הנהר
 איכא דאמר אמר לה תגלי לחברותיך כי
 היכי דתהוו עליך להך גיסא נתהוו עליך להך
 גיסא ואיכא דאמר אמר לה גלי לחברותיך
 כי היכי דלבעו עליך רחמים דתניא (ויקרא
 יג, מה) וטמא טמא יקרא צריך להודיע צערו
 לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים אמר
 רב יוסף הוה עובדא בפומבדיתא ואתסי
 אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר רב התקין
 רבי בשדות ראתה יום אחד תשב ששה
 והוא שנים תשב ששה והן שלשה תשב
 שבעה נקיים אמר ר' זירא בנות ישראל
 החמירו על עצמן שאפילו ראות טפת דם
 כחרדל יושבות עליה שבעה נקיים אדבריה
 רבא לרב שמואל ודרש קשתה שני ימים

ולשלישי הפילה תשב שבעה נקיים קסבר
 אין קשוי לנפלים ואי אפשר לפתיחת הקבר
 בלא דם א"ל רב פפא לרבא מאי אריא
 קשתה שני ימים אפילו משהו בעלמא דהא
 א"ר זירא בנות ישראל החמירו על עצמן
 שאפילו ראות טפת דם כחרדל יושבות
 עליה שבעה נקיים א"ל אמינא לך איסורא
 ואת אמרת מנהגא היכא דאחמור אחמור
 היכא דלא אחמור לא אחמור (תבעוה נתר
 בחמין לטבול קמטים ע"ג נמל סי') אמר
 רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה שתשב
 שבעה נקיים רבינא איעסק ליה לבריה בי
 רב חנינא א"ל סבר ליה מר למכתב כתובה
 לארבעה יום א"ל אין כי מטא לארבעה נטר
 עד ארבעה אחרינא איעכב שבעה יומי בתר
 ההוא יומא א"ל מאי האי א"ל לא סבר לה
 מר להא דרבא דאמר רבא תבעוה לינשא
 ונתפייסה צריכה לישב שבעה נקיים א"ל
 אימר דאמר רבא בגדולה דקחזיא דמא אבל

דימת עיריך - בנות עיריך שהיו מתקנאות ביך בחיבה שביניך לבעליך. דימת לשון ליעוז פרליר"ן
 כמו (יבמות דף נב.) מידם דיימא וכמו (סוטה דף כז.) לא ישא אדם דומה:
 כי היכי דתהוו עליך - עד השתא להאי גיסא על חיבה יתירה שביניכם:
 הוה עובדא - וגילתה צערה לרבים ובקשו עליה רחמים ונתרפאה:
 בשדות - מקום שאין בני תורה ואינן יודעות למנות פתח נדות מתי הן ימי נדה מתי הן ימי זוב:
 שנים תשב ששה והן - לחומרא שמא ראשון סוף זוב ושני תחלת נדה וצריכה עוד ששה אבל
 שלשה דאילו הוה ימי זיבה צריכה ז' נקיים השתא נמי תשב שבעה נקיים שמא בימי זיבה עומדת:
 קשתה שנים - וראתה בימי זוב:
 איסורא - דאפי' היכא דלא אחמור תשב על כרחא מן התורה:
 צריכה לישב שבעה נקיים - שמא מחמת תאות חימוד ראתה דם:
 איעכב ז' יומי - בתר יומא שנתפייסה לינשא:

בקטנה דלא חזיא דמא מי אמר א"ל בפירוש
 אמר רבא ל"ש גדולה לא שנא קטנה גדולה
 טעמא מאי משום דמחמא קטנה נמי מחמא
 אמר רבא אשה לא תחוף לא בנתר ולא בחול
 בנתר משום דמקטף ובחול משום דמסריך
 ואמר אמימר משמיה דרבא אשה לא תחוף
 אלא בחמין אבל לא בצונן ואפילו בחמי חמה
 צונן מאי טעמא לא משום דקירי ומשרו
 מזיין ואמר רבא לעולם ילמד אדם בתוך
 ביתו שתהא אשה מדיחה בית קמטיה במים
 מיתבי בית הקמטים ובית הסתרים אינן
 צריכין לביאת מים נהי דביאת מים לא
 בעינן מקום הראוי לביאת מים בעינן כדר'
 זירא דא"ר זירא כל הראוי לבילה אין בילה
 מעכבת בו ושאיין ראוי לבילה מעכבת
 בו אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק
 מעשה בשפחתו של רבי שטבלה ועלתה
 ונמצא לה עצם חוצץ בין שיניה והצריכה
 רבי טבילה אחרת ואמר רבא טבלה
 ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ אם סמוך
 ואפילו בחמי חמה - די לה בחמין שהוחמו בשמש:
 קמטיה - בית השחי ובית הסתרים שלה:
 כל הראוי לבילה - במסכת מנחות ששים עשרונים הבאים בכלי אחד ראויין לבלול ואין בילה
 מעכבת בו שאם לא בלל כשר ושאיין ראוי לבילה כגון ששים ואחד עשרונים בכלי אחד בילה
 מעכבת בו ופסולה הואיל ואי בעי לבלול לא מצי למבבל:
 אינה צריכה לחוף ולטבול - דודאי לאחר שטבלה בא עליה:
 איכא בינייהו כו' - ללישנא קמא בעינן סמוך לחפיפה טבילה:
 גזירת מרחצאות - שדרך מרחצאות לישב ע"ג אצטבאות של אדמה דדמי לכלי חרס ואתי למימר
 טבילה עולה בהן:
 דבעיתא - שלא תפול ולא טבלה שפיר:

דף סז

בנמל אע"ג דהשתא ליכא אימר ברדיוני
נפל אבוה דשמואל עבד לבנתיה מקוואות
ביומי ניסן ומפצי ביומי תשרי אמר רב גידל
אמר רב נתנה תבשיל לבנה וטבלה ועלתה
לא עלתה לה טבילה אף על גב דהשתא
ליכא אימר ברדיוני נפל אמר רמי בר
אבא הני רבדי דכוסילתא עד תלתא יומי לא
חייצי מכאן ואילך חייצי אמר מר עוקבא
לפלוג שבעין לח אינו חוצץ יבש חוצץ
אימתי נקרא יבש משעה שמתחיל לירק
אמר שמואל כחול שבתוך העין אינו חוצץ
ושעל גבי העין חוצץ אם היו עיניה פורחות

אפי' על גבי העין אינו חוצץ א"ר יוחנן
פתחה עיניה ביותר או עצמה עיניה ביותר
לא עלתה לה טבילה אמר ריש לקיש
האשה לא תטבול אלא דרך גדילתה כדתנן
האיש נראה כעודר ומוסק זיתים אשה נראת
כאורגת וכמניקה את בנה אמר רבה בר
רב הונא נימא אחת קשורה חוצצת שלש
אינן חוצצות שטים איני יודע ור' יוחנן אמר
אנו אין לנו אלא אחת אמר ר' יצחק
דבר תורה רובו המקפיד עליו חוצץ רובו
ואינו מקפיד עליו אינו חוצץ וגזרו על רובו
שאינו מקפיד משום רובו המקפיד וגזרו על

מקוואות בימי ניסן - מקוה מים מכונסין ואינן טובלות בנהר לפי שרבו המים בימות הגשמים
גשמים שנפלו וחייש שמא ירבו נוטפין על הזוחלין. ותניא בתורת כהנים מה מעין מטהר בזוחלין
אף מקוה מטהר בזוחלין כלומר שמטבילין במכונסין דרך זחילתן קודם שנקוו ונחו במקוה ת"ל
אך מעין מעין מטהר בזוחלין והמקוה מטהר באשבורן ומהו אשבורן דקוו וקיימי דאין מטבילין
במכונסים אלא משנקוו למקוהיהם ונחו מזחילתן ותנן במסכת מקוואות (פ"ה מ"ה) הזוחלין כמעין
כלומר זוחלין שבנהרות כמעין והנוטפין כמקוה ומים הנוטפין מההרים הרי הן כמקוה ואין מטהרים
בזחילה. הילכך בימי ניסן שנתרבה הנהר על ידי גשמים חייש שמא רבו נוטפין שבו על חיים
שבו ובטלו זוחלין ואין מטהרין את הטמא הטובל בהן דרך זחילה וכל הנהרות לעולם הן הולכים
וזוחלין לפיכך עבד להו מקוה באשבורן לטבול בתוכו. יש מפרשים דבעינן מים חיים לזבה ולא
מילתא היא דתניא בתוספתא חומר בזב מבזבה שהזב טעון מים חיים כו'.

רבדי - פוינטור"ט:

לפלוג - קציד"א:

פורחות - פותחת ועוצמת תדיר בין כך ובין כך אינו חוצץ לפי שפריחתה מעבירתו ואינו עב על
גב העין ואין בו ממש. ל"א דומעות שהדמעה מלחלחת את הכחול ואינו חוצץ:

פתחה עיניה ביותר - היא חציצה למעלה:

לא תטבול אלא כדרך גדילתה - כלומר לא תדחק זרועותיה על בשרה ולא רגליה ושוקיה זה
בזה אלא כדרך הליכתה ושמושה תמיד ומה שנכסה וקמוט ואין מים באין בו לא איכפת לן ואינה
צריכה לפשט בית קמטיה וסתריה אלא כדרכן תמיד:

נימא אחת - מיהדקא שפיר וחוצצת:

דבר תורה - הלכה למשה מסיני דאמר מר (סוכה דף ה:) שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה
מסיני:

מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד ולגזור
 נמי על מיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו
 המקפיד היא גופה גזרה ואנן ניקום ונגזור
 גזרה לגזרה אמר רב נדה בזמנה אינה
 טובלת אלא בלילה ושלא בזמנה טובלת בין
 ביום בין בלילה רבי יוחנן אמר בין בזמנה
 בין שלא בזמנה אינה טובלת אלא בלילה
 משום סרך בתה ואף רב הדר ביה דאמר רבי
 חייא בר אשי אמר רב נדה בין בזמנה בין
 שלא בזמנה אינה טובלת אלא בלילה משום
 סרך בתה אתקין רב אידי בנרש למטבל
 ביומא דתמניא משום אריותא רב אחא בר
 יעקב בפפוניא משום גנבי רב יהודה
 בפומבדיתא משום צנה רבא במחזוא משום
 אבולאי אמר ליה רב פפא לרבא ולאביי
 מכדי האידנא כולהו ספק זבות שוינהו רבנן
 ליטבלינהו ביממא דשביעא משום דרבי
 שמעון דתניא (ויקרא טו, כח) אחר תטהר
 אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת
 ביניהן ר' שמעון אומר אחר תטהר אחר
 מעשה תטהר אבל אמרו חכמים אסור
 לעשות כן שמא תבא לידי ספק אמר
 רב הונא אשה חופפת באחד בשבת וטובלת
 בשלישי בשבת שכן אשה חופפת בערב
 שבת וטובלת במוצאי שבת אשה חופפת
 באחד בשבת וטובלת ברביעי בשבת שכן
 אשה חופפת בערב שבת וטובלת במוצאי
 יו"ט שחל להיות אחר השבת אשה חופפת
 באחד בשבת וטובלת בחמישי בשבת שכן
 אשה חופפת בערב שבת וטובלת במוצאי
 שני ימים טובים של ראש השנה שחל
 להיות אחר השבת ורב חסדא אמר
 כולהו אמרינן שכן לא אמרינן היכא דאפשר
 אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר
 ורב יימר אמר אפילו שכן נמי אמרינן לבר
 מאשה חופפת באחד בשבת וטובלת בחמישי

בזמנה - בשביעי. ובנדה דאורייתא קמייירי שלא ספרה ז' נקיים:
 אבולאי - שוערי העיר ועובדי כוכבים הן. ל"א בנינים של מערות היו בדרך בית הטבילה ואם
 תפול שם תסתכן:

ספק זבות שוינהו - שאפילו נדה סופרת ז' נקיים דהחמירו על עצמן כדר' זירא:
 אחר מעשה - כיון שספרה מקצת היום של ז' תטהר ע"י טבילה:
 לידי ספק - שמא תשמש בו ביום ותראה מיד לאחר תשמיש ונמצא סותרת כל שלפניה וטבילתה
 פסולה:

שכן אשה חופפת בע"ש וטובלת למוצ"ש - דהא אינה יכולה לחוף בשבת ודנין אפשר משאי
 ואפשר:

כולהו אמרי' - היכא דהגיע טבילתה במוצ"ש חופפת בע"ש ואם הגיע טבילתה במוצאי יו"ט אחר
 השבת או למוצאי ב' ימים טובים של ר"ה אחר השבת חופפת נמי מבע"ש דהא לא אפשר לחוף
 ביו"ט:

אפילו שכן אמרינן - דאפילו טבלה מוצאי יום חול יכולה לחוף מאתמול:

בשבת דלמוצאי שני ימים טובים של ראש
השנה שלאחר השבת ליתא דאפשר דחופפת
בלילה וטובלת בלילה דרש מרימר הלכתא
כרב חסדא וכדמתרץ רב יימר איבעיא
להו אשה מהו שתחוף בלילה ותטבול בלילה
מר זוטרא אוסר ורב חנינא מסורא שרי
א"ל רב אדא [לרב חנינא מסורא] לאו הכי
הוה עובדא בדביתהו דאבא מרי ריש גלותא
דאיקוט אזל ר"נ בר יצחק לפיוסה ואמרה
ליה מאי איתיה השתא

והלכתא כרב חסדא - לחומרא דאמר שכן לא אמרינן דהיכא דטבלה מוצאי יום חול לא תחוף
מאתמול ובמאי דאמר רב חסדא כולהו אמרינן דהיכא דטבלה במוצאי ב' ימים טובים [של ראש
השנה] אחר השבת חופפת בע"ש לית הלכתא כוותיה אלא כדמתרץ רב יימר חייפא בליליא וטבלה
בליליא. מרימר חומרי חומרי נקט מדרב חסדא ומדרב יימר:
מהו שתחוף בלילה - בליל טבילתה מי אמרינן מתוך שממהרת לטבילתה לא חייפא שפיר:
דאיקוט - לשון קטטה ולא רצתה לטבול:

דף סח

תסגי אייתי למחר וידע מאי קאמרה ליה
 אמר דודי חסרת טשטקי חסרת עבדי חסרת
 דרש רבא אשה חופפת בערב שבת וטובלת
 במוצאי שבת אמר ליה רב פפא לרבא
 והא שלח רבין באגרתיה אשה לא תחוף
 בערב שבת ותטבול במוצאי שבת
 ותמה על עצמך היאך חופפת ביום וטובלת
 בלילה הא בעינן תכף לחפיפה טבילה וליכא
 הדר אוקי רבא אמורא עליה ודרש דברים
 שאמרתי לפניכם טעות הן בידי ברם כך
 אמרו משמיה דרבי יוחנן אשה לא תחוף
 בערב שבת ותטבול במוצאי שבת ותמה על
 עצמך היאך חופפת ביום וטובלת בלילה הא
 בעינן סמוך לחפיפה טבילה וליכא והלכתא
 אשה חופפת ביום וטובלת בלילה והלכתא
 אשה לא תחוף אלא בלילה (אלא) קשיא
 הלכתא אהלכתא לא קשיא הא דאפשר
 הא דלא אפשר **מתני'** נדה שבדקה
 עצמה יום שביעי שחרית ומצאה טהורה ובין
 השמשות לא הפרישה ולאחר ימים בדקה
 ומצאה טמאה הרי היא בחזקת טהורה בדקה
 עצמה ביום שביעי שחרית ומצאה טמאה
 ובין השמשות לא הפרישה ולאחר זמן בדקה
 ומצאה טהורה הרי זו בחזקת טמאה
 ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה ואם
 יש לה וסת דיה שעתה ור' יהודה אומר כל
 שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה
 הרי זו בחזקת טמאה וחכמים אומרים אפילו
 בשנים לנדתה בדקה ומצאה טהורה ובין
 השמשות לא הפרישה ולאחר זמן בדקה
 ומצאה טמאה הרי זו בחזקת טהורה
גמ' איתמר רב אמר זבה ודאי ולוי אמר

ותמה על עצמך היאך אשה כו' - שהרי בקושי התירו להרחיק חפיפתה מטבילתה כל כך אלא משום דאי חפפה בליל טבילתה אימור לא חייפא שפיר משום דממהרת לטבילתה מתוך שמהומה לביתה:

הא דאפשר - לחוף ביום חופפת ביום:

מתני' לא הפרישה - לא בדקה עצמה להפריש בטהרה:

ומטמאה מעת לעת - ארישא קאי דקתני אחר ימים בדקה ומצאה טמאה מטמאה מעת לעת של ראיה זו:

אפילו בשנים לנדתה בדקה - שחרית ומצאה טהורה ובין השמשות לא הפרישה ולסוף ז' טבלה ואחר ימים בדקה ומצאה טמאה הרי זו עד עכשיו בחזקת טהורה. ושלוש מחלוקות בדבר לתנא קמא שביעי הוא דמטהרתה בדיקת שחרית אבל שני לא ולר' יהודה אפילו בדיקת שביעי שחרית לא מטהרה עד שתפריש בין השמשות ולרבנן בתראי אפילו בשני:

גמ' זבה ודאי - מפרש ואזיל:

אהיאי - קאי:

אסיפא - בדקה שביעי שחרית ומצאה טמאה ובין השמשות לא הפרישה:

זבה ספק אהי"א אילימא ארישא הרי זו
 בחזקת טהורה קתני אלא אסיפא בשלמא
 ספק זבה אמרינן אלא זבה ודאי נמי הרי
 בדקה ומצאה טהורה אלא כי איתמר
 דרב ולוי שמעתא באפי נפשה איתמר נדה
 שבדקה עצמה ביום השביעי שחרית ומצאה
 טמאה ובין השמשות לא הפרישה ולאחר
 ימים בדקה ומצאה טמאה רב אמר זבה
 ודאי ולוי אמר זבה ספק רב אמר זבה ודאי
 כיון דמעיקרא נמצאת טמאה ועכשיו נמצאת
 טמאה טמאה ודאי ולוי אמר ספק זבה אימר
 פסקה ביני וביני וכן תנא לוי במתניתא אחר
 הימים בין בדקה ומצאה טהורה בין בדקה
 ומצאה טמאה הרי זו ספק זבה ומטמאה
 מעת לעת לימא תהוי תיובתא דרבא דאמר
 רבא לומר שאין האשה מטמאה מעת לעת
 בתוך ימי זיבתה ולא אויבניה לרבא חדא

זימנא הכי קאמרינן לימא תהוי תיובתא
 דרבא נמי מהא אמר לך רבא כי קתני
 מטמאה מעת לעת אריש פרקין קאי אראתה
 ועודה בבית אביה סד"א כיון דמפסקי להו
 ימים טהורין תחלת נדתה דמיא ולא תטמא
 מעת לעת קמ"ל אם יש לה וסת נימא תהוי
 תיובתא דרב הונא בר חי"א אמר שמואל
 דאמר רב הונא בר חי"א אמר שמואל לומר
 שאין האשה קובעת לה וסת בימי זיבתה
 אמר לך רב הונא בר חי"א כי אמרינן
 אין אשה קובעת לה וסת בימי זיבתה דליא
 בעיא תלתא זימני למיעקר דאמרינן דמיה
 מסולקין וכיון דדמיה מסולקין דיה שעתה
 רבי יהודה אומר תניא אמרו לו לר' יהודה
 אלמלי ידיה מונחות בעיניה כל בין השמשות
 יפה אתה אומר עכשיו אימר עם סלוק ידיה
 ראתה מה לי הפרישה בטהרה בז' מן המנחה

באפי נפשה - ולא אמתניתין:

לומר שאינה מטמאה מעת לעת - בפ' בנות כותים (לעיל נדה לט.) קתני כל אחד עשר בחזקת
 טהרה ואמרינן למאי הלכתא ואמר רבא לומר שאם תראה בתוך י"א אינה מטמאה מעת לעת
 ומתניתין קתני מטמאה מעת לעת ארישא דקתני אחר הימים בדקה ומצאה טמאה ומתמה הש"ס
 ולא אויבניה בפ' בנות כותים (שם) ולא איפרוק:

כי קתני ומטמאה מעת לעת:

תחלת נדה - ככתולת דמים דקי"ל (לעיל נדה דף ז.) דיה שעתה בראייה ראשונה:

ואם יש לה וסת - קא סלקא דעתך אסיפא דמתני' קאי דקתני אחר הימים בדקה ומצאה טמאה
 מטמאה מעת לעת ואם יש לה וסת קבוע לאחר הימים דהיינו ימי זיבה וראתה בו דיה שעתה:

אמר לך שמואל - כי אמרי אנא לקולא דלא בעינן תלת זימני למיעקריה דהא קתני כל י"א בחזקת
 טהרה דהיינו קולא דדמיה מסולקין אבל לענין דיה שעתה כל שכן דהוי וסת דהא דמיה מסולקין:
 עם סילוק ידיה ראתה - ואפילו הכי אמרת טהורה הלכך מה לי הפסיקה בטהרה בראשון כו':

מי איכא למאן דאמר כו' - והא אפילו רבנן בתראי בשני שלה הוא דקאמרי אבל בראשון דהוי
 פתיחת מעיינה ליכא למאן דאמר דאם בדקה בצהרים ומצאה טהור דתהוי הפרשה:

ולמעלה מה לי הפרישה בטהרה בראשון
 בראשון מי איכא למאן דאמר אין והתניא
 אמר רבי שאלתי את רבי יוסי ור' שמעון
 כשהיו מהלכים בדרך נדה שבדקה עצמה
 יום ז' שחרית ומצאה טהורה ובין השמשות
 לא הפרישה ולאחר הימים בדקה ומצאה
 טמאה מהו אמרו לו הרי זו בחזקת טהרה
 ששי חמישי רביעי שלישי שני מאי א"ל לא
 שנא בראשון לא שאלתי וטעיתי שלא
 שאלתי אטו כולהו לאו בחזקת טומאה קיימי
 וכיון דפסק פסק ראשון נמי כיון דפסק פסק
 ומעיקרא מאי סבר הואיל והחזק מעין
 פתוח **מתני'** הזב והזבה שבדקו עצמן
 ביום ראשון ומצאו טהור וביום השביעי
 ומצאו טהור ושאר ימים שבינתיים לא בדקו
 רבי אליעזר אומר הרי הן בחזקת טהרה ר'
 יהושע אומר אין להם אלא יום ראשון ויום

שביעי בלבד ר' עקיבא אומר אין להם אלא
 יום ז' בלבד **משנה** תניא אמר לו רבי אליעזר
 לר' יהושע לדברך אתה מונה בסירוגין
 והתורה אמרה (ויקרא טו, כח) אחר תטהר
 אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת
 ביניהן אמר לו רבי יהושע ואתה אי
 אתה מודה בזב שראה קרי ובנזיר שהילך
 סככות ופרעות שמונה בסירוגין והתורה
 אמרה (במדבר ו, יב) והימים הראשונים
 יפלו ורבי אליעזר בשלמא התם (ויקרא
 טו, לב) לטמאה בה אמר רחמנא שאינה
 סותרת אלא יומה ואי משום איחלופי זב
 בבעל קרי לא מיחלף נזיר שהילך על גבי
 סככות ופרעות נמי מדאורייתא אהל מעליא
 בעינן ורבנן הוא דגזור ורבנן בדאורייתא לא
 מיחלף אבל הכא אי חישינן דלמא חזאי
 בספק אתי לאיחלופי בודאי תני ר' יוסי

וטעיתי שלא שאלתי - שאילו שאלתי היו מטהרין:

מעיקרא מאי סבר - שלא רצה לשאול:

מתני' הזב והזבה - שפסקו והתחילו לספור ז' ובדקו יום ראשון ושביעי כו':

גמ' אי אתה מודה בזב שראה קרי - בימי ספירו שאינו מונה אותו יום דקיימא לן דסותר יום א'
 ומונה לסירוגין:

התם - זב שראה קרי:

אהל מעליא בעינן - אין נזיר מטמא אלא באהל מת ודאי כדכתיב (במדבר ו:ט) וכי ימות מת עליו
 במחורות עליו כדאמר בכיצד צולין (פסחים פא:):

אבל הכא אי חישינן - ולא תמנה יום שבינתיים משום דלמא חזאי בספק אתי למיחלף בודאי
 דאמרין מדלא מנינן הני ימים ודאי חזאי בינתיים וקא מניא לראשון ואתיא למנות ודאי רואה
 בסירוגין:

נראין דברי ר"א מדברי רבי יהושע - דכיון דחייש רבי יהושע לשמא ראה בינתיים היה לו לסתור
 אף הראשון:

יום שמיני - כבר עברו ימי הספירה ולא היה סופן בטהרה דלא בדקה יום ז':

ור' שמעון אמרי נראין דברי רבי אליעזר
מדברי רבי יהושע ודברי רבי עקיבא מדברי
כולן אבל הלכה כרבי אליעזר איבעיא
להו הזב והזבה שבדקו עצמן יום ראשון ויום
שמיני ומצאו טהור ושאר הימים לא בדקו

דף סט

לרבי אליעזר מהו תחלתן וסופן בעינן והכא
תחלתן איכא סופן ליכא או דילמא תחלתן
אף על גב שאין סופן אמר רב היא
היא תחלתן אע"פ שאין סופן ורבי חנינא
אמר תחלתן וסופן בעינן הכא תחלתן איכא
סופן ליכא מיתיבי ושויין בזב ובזבה
שבדקו עצמן יום ראשון ויום שמיני ומצאו
טהור שאין להם אלא שמיני בלבד מאן שוין
לאו רבי אליעזר ורבי יהושע לא ר'
יהושע ור' עקיבא אמר רב ששת אמר רב
ירמיה בר אבא אמר רב נדה שהפרישה
בטהרה בשלישי שלה סופרתו למנין שבעה
נקיים נדה ספירה למה לה אלא אימא זבה
שהפרישה בטהרה בשלישי שלה סופרתו
למנין ז' נקיים אמר ליה רב ששת לרב

ירמיה בר אבא רב ככותאי אמרה לשמעתי
דאמרי יום שפוסקת בו סופרתו למנין ז' כי
קאמר רב לבר משלישי בר משלישי פשיטא
לא צריכא כגון דלא בדקה עד שביעי
ואשמועינן התם תחלתן אע"פ שאין סופן
והכא קמ"ל סופן אע"פ שאין תחלתן דמהו
דתימא תחלתן אף על פי שאין סופן הוא
דאמרינן דאוקמינהו אחזקיהו אבל סופן
אע"פ שאין תחלתן לא קמ"ל איני והא
כי אתא רבין אמר מתיב ר' יוסי ברבי
חנינא טועה ולא ידענא מאי תיובתיה דקי"ל
שבוע קמא דאתיא לקמן בלילותא מטבלינן
לה ביממא לא מטבלינן לה ואי ס"ד לא
בעינן ספורין לפנינו ביממא נמי נטבלינה
דילמא יולדת זכר בזוב היא ועבדה לה

היא היא - טהורין:

לאו רבי אליעזר ורבי יהושע - דאע"ג דפליגי עליה דרבי עקיבא בראשון ושביעי הכא מודו:
לא רבי יהושע ורבי עקיבא - כדפרישית אבל לרבי אליעזר הואיל ותחלתן בטהרה מחזקינן לכולהו
בטהרה:

ככותאי אמרה לשמעתי - בפרק בנות כותים (לעיל נדה דף לג.):

דלא בדקה עד שביעי - דלא הוי תחילת ימי ספירה בטהרה דלא בדקה בראשון משהפרישה בבין
השמשות של שלישי לזיבה שראתה בו ביום עד ז' לספירה ותרי קולי אשמועי' רב בספירה:
התם - דאמר רב לעיל דמטהר רבי אליעזר בבדוק ראשון ושמיני אשמועינן תחלתן אע"פ שאין
סופן:

איני - לרב פריך דלא בעי ספורין ובדוקין ודאי וקיימא לן בהמפלת (לעיל נדה דף כט:) דשבוע
קמא בלילותא מטבלינן לה כל ליליא דילמא השתא שלמו שבעה של טומאת זכר ביממא לא
מטבילין לה לספוקה ביולדת בזוב ולמימר בכל יומא היום כלין ז' נקיים שאחר טומאת לידה
ומשום הכי לא מטבילין לה דאי נמי מתרמי האידנא ז' של נקיים משום דטבילה בזמנה מצוה ונדה
ויולדת טבילתן בלילה וזבה טבילתה ביום לא הויא ספירה הואיל ולא ספרה בפנינו עד שתשב
בפנינו שבוע טהור:

ספורין אלא לאו שמע מינה בעינן ספורין
 בפנינו ולא מי אוקימנא כר"ע דאמר בעינן
 ספורין לפנינו ומנא תימרא דלרבנן לא
 בעינן ספורין לפנינו דתנן טועה שאמרה
 יום אחד טמא ראיתי מטבילין אותה ט'
 טבילות ז' לנדה ותרי לזיבה בין השמשות
 טמא ראיתי מטבילין אותה י"א טבילות
 י"א מאי עבידתייהו אמר רב ירמיה מדפתי
 כגון שבאת לפנינו בין השמשות והויין
 תמני לנדה ותלת לזיבה לא ראיתי
 כל עיקר מטבילין אותה ט"ו טבילות אמר
 רבא האי דינא דלא דינא דייני בגלחי דאית
 ליה תורא לירעי חד יומא דלית ליה תורא
 לירעי תרי יומי אתרמי להו יתמא בר

ארמלתא יהבי ליה תורי אזל נכסינהו אמר
 להו דאית ליה תורא לשקול חד משכא
 דלית ליה תורא לשקול תרי משכי אמרי
 ליה מאי האי דקאמרת אמר להו סוף דינא
 כתחלת דינא תחלת דינא לאו מאן דלית ליה
 עדיף סוף דינא נמי מאן דלית ליה עדיף
 הכא נמי ומה היכא דאמרה ראיתי סגי לה
 אי בתשע טבילות אי ב"א טבילות היכא
 דקאמרה איהי לא ראיתי בעיא חמש עשרה
 טבילות אלא אימא הכי ראיתי ואיני
 יודע כמה ראיתי אי בימי נדה ראיתי או
 בימי זיבה ראיתי מטבילין אותה ט"ו טבילות
 אתאי קמן ביממא יהבינן לה שב לנדה ותמני
 לזיבה אתאי קמן בלילותא יהבינן לה תמני

יום אחד טמא ראיתי - ואיני יודע אימתי ואפילו היום י"ל זהו ואינה יודעת אם יום ראייתה בימי
 נדה אם בימי זבה מטבילין אותה משום טבילה בזמנה מצוה:
 מאי עבידתייהו - אם באתה ביום או בלילה ואומרת בין השמשות טמא ראיתי אין כאן טבילה
 יתירתא דהא כי אמרה נמי יום טמא ראיתי ואיני יודע מתי אם בימי נדה ואם בימי זיבה מספקי
 ליה דילמא האידנא ביום שבאת לפנינו חזאי:

תמני לנדה - כגון באת לפנינו בין השמשות של ערב שבת טובלת מיד בלילי שבת שמא השתא
 זמן טבילתה וכן כל שבוע זה ולילי שבת הבאה שמא בין השמשות שבאת לפנינו ראתה ולילה היא
 ומשכח ז' ימי נדה עד עכשיו ולפי שיום שבת היה תחלת נדתה הרי ח' טבילות לנדה ותלת לזיבה
 דמטבילין לה בין השמשות דאתאי לקמן דילמא בין השמשות דאתמול חזאי ומיום ה' בשבת היה
 ושמרה ערב שבת כנגד יום ה' וטובלת בין השמשות עד שלא תחשך דשמא עדיין יום הוא וראוי
 לטבילת זוב ולמחר בשבת נמי טבלה שמא בין השמשות דאתמול כשבאת לפנינו ראתה ומיום
 ששי היה והיום טובלת ליום כנגד יום ובאחד בשבת נמי טבלה משום ספק ההוא בין השמשות
 גופיה שמא לילה הוא כשראתה ובאת לפנינו ובכל יום השבת הוי ראשון וא' בשבת הוי שימור
 וטבלה:

האי דינא דלא דינא דייני בגלחי - דין זה שאינו דין היו דנין באותו מקום:

אזל יתמא - שלא היה לו שור וכפאוהו לרעות בהמותיהן ב' ימים:

כמה ראיתי - אם א' אם ג':

אידי ואידי - בין באת לפנינו ביום בין באת לפנינו בלילה. וקא פריך נדה בלילותא כו' כלומר
 כשבאת לפנינו בלילה איכא טבילה יתירתא שטובלת מיד משום נדה. ומהדר ומשום זיבה דפסיקא
 ליה טבילה ספק זיבה דפסיקא ליה דתמני נינהו לעולם חשיב להו כתמני:

לנדה ושב לזיבה זיבה תמני בעיא אלא	ואיני יודעת כמה ספרתי חד יומא מיהא
אידי ואידי שב לנדה ותמני לזיבה בלילותא	אי אפשר דלא ספרה חסרה לה טבילה
תמני לנדה בעי זיבה דפסיקא ליה דלא שנא	אלא אימא איני יודעת אם ספרתי אם לא
כי אתיא קמן ביממא לא שנא כי אתיא קמן	ספרתי מתני' הזב והזבה והנדה והיולדת
בליליא חשיב לה נדה דלא פסיקא ליה דכי	והמצורע שמתו מטמאין במשא עד שימוק
אתיא קמן בלילותא בעי תמני ביממא לא	הבשר עובד כוכבים שמת טהור מלטמא
קבעי תמני לא קחשיב לה ואי ס"ד	בית שמאי אומרים כל הנשים מתות נדות
ספורין לפנינו בעינן כל הני טבילות למה	וב"ה אומרים אין נדה אלא שמתה נדה גמ'
לי תספור ז' והדר תטבול אלא לאו שמע	מאי במשא אילימא במשא ממש אטו כל מת
מינה רבנן היא דאמרי לא בעינן ספורין	מי לא מטמא במשא אלא מאי במשא באבן
לפנינו אמר ליה רב אחא בריה דרב	מסמא דכתיב (דניאל ו, יח) והיתית אבן
יוסף לרב אשי לאו תרוצי קמתרצינן לה	חדא ושומת על פום גובא מאי טעמא
תריץ ואימא הכי ספרתי ואיני יודעת כמה	אמר רב גזרה שמא יתעלפה תנא משום
ספרתי אם בימי נדה ספרתי ואם בימי זיבה	ר' אליעזר אמרו עד שיבקע כריסו עובד
ספרתי מטבילין אותה ט"ו טבילות ספרתי	כוכבים שמת [כו'] תניא אמר רבי מפני

למה לי - כל הני טבילות. אטבילות דיממי דזיבה קא פריך לספור שבעה קמן ולטבלה בשביעי ומקמי הכי לא דאפילו שלמי נקיים דילה לאו בת טבילה היא הואיל ולא בדקה: ספרתי - בדקתי קצת נקיים או כולן ואיני יודעת כמה או שמא נקיים שראיתי לאו אחר ימי הזוב היו אלא לאחר ימי נדות מטבילין אותה ט"ו טבילות שמא עכשיו כלין וכדפרישית: חד יומא מיהא אי אפשר דלא ספרה - וליכא לספוקה ברואה יום שבאת לפנינו ובצרי להו טבילות דשביעי:

אימא איני יודעת אם ספרתי אם לא ספרתי - הלכך אפילו יומא קמא טבלה דלמא כל ז' שלפנינו ספרה ובדקה דהא קאמרה שמא ספרתי ויום ז' נמי טבלה שמא לא ספרה קודם לכן: מתני' מטמאין במשא - בגמרא פריך כל מת נמי מטמא במשא ומשנינן באבן מסמא דשאר מתים לא מטמו הכא מטמו מדרבנן הואיל ומחיים מטמו באבן מסמא מדאורייתא שהרי מטמאין מושב כל שתחתיהם גזור בהו רבנן לאחר מיתה כדמפרש טעמא בגמרא גזרה שמא יתעלפה: כל הנשים - מחזקין להו כנדות ומטבילין כלים שהיו עליהן סמוך ליציאת נשמה וטעמא מפרש בגמרא:

גמ' כדכתיב והיתית אבן חדא ושומת על פום גובא - לשון מסמא קא מפרש דהיינו אבן כבדה העשויה להינוח ואינה מטלטלת הלכך כשהיא על גבי כלים ומת נתון עליה אין זה משא הואיל ואינה ראויה להטלטל עמו:

מאי טעמא - גזור רבנן בזב וזבה לטמא אף לאחר מיתה באבן מסמא: דברי חכמה - הלכה:

מה אמרו עובד כוכבים שמת טהור מלטמא
 במשא לפי שאין טומאתו מחיים מדברי
 תורה אלא מדברי סופרים ת"ר שנים
 עשר דברים שאלו אנשי אלכסנדריא את
 רבי יהושע בן חנינא ג' דברי חכמה ג' דברי
 הגדה ג' דברי בורות ג' דברי דרך ארץ
 ג' דברי חכמה הזב והזבה והנדה והיולדת
 והמצורע שמתו עד מתי מטמאין במשא אמר
 להן עד שימוק הבשר בת משולחת מה היא
 לכהן מי אמרינן קל וחומר ומה אלמנה
 לכ"ג שאין איסורה שוה בכל בנה פגום זו
 שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום או
 דילמא מה לאלמנה לכהן גדול שהיא עצמה
 מתחללת אמר להן

בת משולחת - ישראל שהחזיר גרושתו משניסת לאחר והוליד בת:
 אלמנה אינה אסורה אלא לכ"ג:

דף ע

היא תועבה ואין בניה תועבין שני עשיר והעני הכל הולך אחר חטאת דברי מצורעין שנתערבו קרבנותיהן זה בזה וקרב ר' שמעון ורבי יהודה אומר הכל הולך קרבנו של אחד מהן ומת אחד מהן השני קרבנו של אחד מהן ומה אחד מהן נכסיו לאחרים והוי עני ומביא חטאת העוף הבא על הספק והאיכא אשם אמר שמואל כשקרב אשמו אמר רב ששת גברא רבה כשמואל לימא כי האי מילתא כמאן אי כר' יהודה דאמר אשם קבעה וכיון דקבעה לה אשם בעשירות לא מצי מייתי חטאת בדלות דתנן מצורע שהביא קרבן עני והעשיר או

השני מה תהא עליו - היאך יטהר לקדשים שאילו היה מצורע חבירו חי אע"פ שנתערבו קרבנותיהם זה יקרב לשם מי הוא וזה יקרב לשם מי שהוא או אם מת האחד והוי שני הקרבנות בפנינו היו הקרבנות מתים וזה מקריב קרבן אחר אבל עכשיו אינו יכול להקריב את זה שמא של מת הוא והוי חטאת שמתו בעליה וקרבן אחר נמי אינו יכול להביא שמא אותו שקרב היה שלו ונפטר ונמצא מביא חולין לעזרה ואינו יכול להתנות בנדבה שאין חטאת באה נדבה ואפי' לרבי שמעון דאמר לקמן אשם קרב מספק על תנאי אם הוא חייב אשם הרי זה לאשם ואם לאו הרי זה שלמי נדבה הני מילי אשם שמתן דמו דומה לשלמים אבל חטאת שאין מתן דמה דומה לשלמים אינו יכול להתנות ולומר אם קרבה חטאתי הרי חטאת זו שלמי נדבה דמתן דמה היכי ליעביד ליעביד ארבעה מתנות ולמעלה מחוט הסיקרא שמא שלמי נדבה נינהו ואם שתי מתנות ולמטה מחוט הסיקרא שמא חטאת הוא:

והוי ליה עני - וראוי להביא בדלות וחטאת העוף באה בספק ואין שם משום מביא חולין בעזרה: והא איכא אשם - ששוע בעשיר ובעני והיאך הוא מביא אשם מספק דלמא מייתי חולין בעזרה: אי כרבי יהודה - דאמר אין אשם בא על תנאי ומשום הכי ליכא תקנתא באשם: מצורע שהביא - אחד מקרבנותיו:

אחר אשם - אם כשהקריב אשמו היה עשיר יקריב את האחרים בעשירות: ואי כרבי שמעון - דאמר אשם לא קבע והלכך אפילו הקריב את אשמו כשהוא עשיר יכול להביא חטאת עני למה ליה לשמואל לאוקמי כשקרב אשמו כשהוא עשיר יכול להביא חטאת עני אפילו לא קרב נמי איכא תקנתא באשם לאתויי אשם מביתו ולומר אם קרבן שקרב של חברי הרי זה שלי ואם שלי היה הרי זה לשלמים:

למחרת - בספק מצורע קאי וקאמר למחר של טבילתו שהוא יום הבאת קרבנותיו מביא את אשמו כו':

לבית הפסול - דלמא לא מצורע הוא והוי שלמים וממעט זמן אכילתו ששורף את הנותר ליום ולילה והיה לו לאוכלו בשני ימים:

מתנת בהונות וסמיכה ונסכים ותנופה וחזה ושוק ונאכל לזכרי כהונה ליום ולילה ולא הודו לו חכמים לר' שמעון מפני שמביא קדשים לבית הפסול שמואל סבר לה כרבי שמעון בחדא ופליג עליה בחדא שלשה דברי אגדה כתוב אחד אומר (יחזקאל יח, לב) כי לא אחפוץ במות המת וכתוב אחד אומר (שמואל א ב, כה) כי חפץ ה' להמיתם כאן בעושין תשובה כאן בשאין עושין תשובה כתוב אחד אומר דברים י כי לא ישא פנים ולא יקח שוחד וכתוב אחד אומר (במדבר ו, כו) ישא ה' פניו אליך כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין כתוב אחד אומר (תהלים קלב, יג) כי בחר ה' בציון וכתוב אחד אומר (ירמיהו לב, לא) כי על אפי ועל חמתי היתה העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה עד היום הזה כאן קודם שנשא שלמה את בת פרעה כאן לאחר שנשא שלמה את בת פרעה שלשה דברי בורות אשתו של לוט מהו שתטמא אמר להם מת מטמא ואין נציב מלח מטמא בן שונמית מהו שיטמא אמר להן מת מטמא ואין חי מטמא מתים לעתיד

כוותיה בחדא - דאשם לא קבע:

בן השונמית - שהחיה אלישע מהו שיטמא לאחר שהחיהו מי חשוב כמת:

נחכם להן - נתיישב בדבר:

לאוהביו משגר ממה שלפניו - כך חכמה שהיא לאוהביו של מקום נתנה להם מפיו ולא מאוצר אחר:

מאי קמ"ל - למה ליה למימר להו ירבה בישיבה הואיל וברחמים הדבר תלוי:

לבא צריכין הזאה שלישי ושביעי או אין צריכין אמר להן לכשיחיו נחכם להן איכא דאמרי לכשיבא משה רבינו עמהם שלשה דברי דרך ארץ מה יעשה אדם ויחכם אמר להן ירבה בישיבה וימעט בסחורה אמרו הרבה עשו כן ולא הועיל להם אלא יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו שנאמר (משלי ב, ו) כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה תני ר' חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפניו מאי קמ"ל דהא בלא הא לא סגיא מה יעשה אדם ויתעשר אמר להן ירבה בסחורה וישא ויתן באמונה אמרו לו הרבה עשו כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים ממי שהעושר שלו שנאמר (חגי ב, ח) לי הכסף ולי הזהב מאי קמ"ל דהא בלא הא לא סגי מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים אמר להם ישא אשה ההוגנת לו

דף עא

ויקדש עצמו בשעת תשמיש אמרו הרבה
עשו כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים ממי
שהבנים שלו שנאמר (תהלים קכז, ג) הנה
נחלת ה' בנים שכר פרי הבטן מאי קא
משמע לן דהא בלא הא לא סגי מאי
שכר פרי הבטן א"ר חמא ברבי חנינא בשכר
שמשוהין עצמן בבטן כדי שתזריע אשתו
תחילה נותן לו הקב"ה שכר פרי הבטן בית
שמאי אומרים [וכו'] מאי טעמיהו דבית
שמאי אי נימא משום דכתיב (אסתר ד, ד)
ותתחלחל המלכה ואמר רב מלמד שפרסה
נדה הכא נמי אגב ביעתותא דמלאכא דמותא
חזיא והאנן תנן שחרדה מסלקת את הדמים
הא לא קשיא פחדא צמית ביעתותא מרפיא
אלא הא דתנן ב"ש אומרים כל האנשים
מתים זבין וב"ה אומרים אין זב אלא מי

שמת זב אקרי כאן מבשרו ולא מחמת אונסו
אלא טעמא דב"ש כדתניא בראשונה היו
מטבילין כלים על גבי נדות מתות והיו
נדות חיות מתביישות התקינו שיהו מטבילין
על גבי כל הנשים מפני כבודן של נדות
חיות בראשונה היו מטבילין על גבי זבין
מתין והיו זבין חייין מתביישין התקינו שיהו
מטבילין על גבי כל האנשים מפני כבודן
של זבין חיים **מתני'** האשה שמתה
ויצאה ממנה רביעית דם מטמאה משום כתם
ומטמאה באהל רבי יהודה אומר אינה
מטמאה משום כתם מפני שנעקר משמתה
ומודה רבי יהודה ביושבת על משבר ומתה
ויצאה ממנה רביעית דם שהיא מטמאה
משום כתם אמר רבי יוסי לפיכך אינה
מטמאה באהל **ג'** מכלל דתנא קמא סבר

שמשוהין - להוציא את הזרע:

פחדא צמית - דאגת יראה כי הכא מפני פחד כרכום והגיע שעת וסתה ולא בדקה טהורה שהחרדה
מסלקת הדמים:

אלא הא דתנן כל האנשים - המתים מחזקין להו כזבין סמוך למיתתן ואי טעמיהו דב"ש משום
ביעתותא דמלאך המות זכרים היכי מטמאו הא זכר אינו מטמא באונס דקרינן ביה מבשרו ולא
מחמת אונסו:

אלא טעמיהו דב"ש - מדרבנן משום כבוד זבין התקינו שיהו מטבילין כלים של סמוך למיתה אף
על פי שלא נגעו בהם לאחר מיתה:

מתביישין - שאפילו במיתתן הם משונין מכל אדם:

מתני' מטמא משום כתם - דדם נדה במשהו דאי משום טומאת מת לא מטמא אלא ברביעית:

שמשוהין - שנעקר מחיים:

גמ' לת"ק מקור מקומו טמא - הילכך אף על גב שנעקר לאחר מיתה מטמא בנדות מפני שהיה
במקור מחיים ואע"ג דלאחר מיתה לאו רואה היא:

אף על גב דנעקר דם משמטה מטמאה משום
 כתם אמר (רבי) זעירי מקור מקומו
 טמא איכא בינייהו ומודה רבי יהודה
 מכלל דתנא קמא סבר באהל נמי מטמא
 אמר רב יהודה דם תבוסה איכא בינייהו
 דתניא איזהו דם תבוסה פירש ר"א ברבי
 יהודה הרוג שיצא ממנו דם בין בחייו בין
 במותו ספק בחייו יצא ספק במותו יצא ספק
 בחייו ובמותו זהו דם תבוסה וחכמים
 אומרים ברה"י ספקו טמא ברה"ר ספקו
 טהור אלא איזהו דם תבוסה הרוג שיצא
 הימנו רביעית דם בחייו ובמותו ועדיין לא
 פסק ספק רובו בחייו ומיעוטו במותו ספק
 מיעוטו בחייו ורובו במותו זהו דם תבוסה
 רבי יהודה אומר הרוג שיצא ממנו רביעית
 דם והיה מוטל במטה ודמו מטפטף לגומא
 טמא מפני שהטפה של מיתה מעורבת בו
 וחכמים מטהרין מפני שראשון ראשון נפסק
 שפיר קאמרי ליה רבנן לר' יהודה ר' יהודה
 לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם ר"ש
 אומר צלוב על העץ שדמו שותת לארץ
 ונמצא תחתיו רביעית דם טמא רבי יהודה
 מטהר שאני אומר טפה של מיתה עומדת לו
 על גב העץ ורבי יהודה נימא איהו לנפשיה
 שאני אומר טפה של מיתה עומדת על גב
 המטה שאני במטה דמחלחלה **מתני'**
 בראשונה היו אומרים היושבת על דם טהור
 היתה מערה מים לפסח חזרו לומר
 הרי היא כמגע טמא מת לקדשים כדברי
 ב"ה ב"ש אומרים אף כטמא מת **גמ'**
 מערה אין נוגעת לא אלמא חולין שנעשו
 על טהרת הקדש כקדש דמו אימא סיפא

באהל נמי מטמא - בתמיה. הרי יוצא מחיים:

איזהו דם תבוסה - דאמרינן בפירקין דלעיל (נדה דף סב:): דטומאתו דרבנן:

וחכ"א - זה אינו הואיל ואיכא לספוקי שמא כולו במותו הוה ליה ספק טומאה דאורייתא ברה"י
 וספקו טמא:

אלא איזהו דם תבוסה - דטומאתו מדברי סופרים:

שותת לארץ - שאינו נוטף אלא שותת ואינו נפסק הילכך לא מבטל ההוא דלאחר מיתה שהוא
 הרבה אבל נוטף ראשון בטל ואפילו טפה שלאחר מיתה מרובה בטלה שלא נפל ביחד:

מתני' מערה מים לפסח - מכלי אל כלי לרחוץ בו את בשר הפסח אבל במים אינה נוגעת שהיא
 טבולת יום שטבלה לסוף שבועיים ואין לה הערב שמש עד יום שמונים שהוא תכף להבאת כפרתה
 והכתוב עשאה טבולת יום דכתיב (ויקרא י"ב:ד') בכל קדש לא תגע וק"ל בכל קדש לרבות את
 התרומה וטבול יום שני הוא וכשהיא מערה אינה נוגעת במים אלא בכלים ושני אינו מטמא כלי:

חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת - שהוא ראשון לקדשים אבל לחולין לא הילכך אפילו נוגעת
 במים אם תרצה שהמים חולין הם וטבול יום שני הוא ואין שני עושה שלישי בחולין ואף ע"פ
 שהמים הללו נעשים על טהרת הקדש שהרי לרחיצת פסח עשויות לא מהני בהו שני דחולין הנעשה

על טהרת הקדש לאו כקדש דמו:

גמ' נוגעת - במים לא:

חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת לקדשים ומשמשה ב"ש אומר מטמאין משכב לקדשים אין לחולין לא אלמא חולין שנעשו על טהרת הקדש לאו כקדש דמו מתני' מני אבא שאול היא דתניא אבא שאול אומר טבול יום תחילה לקדש לטמא שנים ולפסול אחד **מתני'** ומודים שהיא אוכלת במעשר וקוצה לה חלה ומקפת וקורא לה שם ואם נפל מרוקה ומדם טהרה על ככר של תרומה שהוא טהור ב"ש אומרים צריכה טבילה באחרונה ובית הלל אומרים אינה צריכה טבילה באחרונה **גמ'** דאמר מר טבול ועלה אוכל במעשר וקוצה לה חלה חולין הטבולין לחלה לאו כחלה דמו ומקפת דאמר מר מצוה לתרום מן המוקף וקורא לה שם סד"א נגזור דלמא אתי למנגע בה מאבראי קמ"ל ואם נפל מרוקה דתנן משקה טבול יום (משקין היוצאין ממנו) כמשקין הנוגע בהם ואלו ואלו אינן מטמאין חוץ ממשקה הזב שהוא אב הטומאה בית שמאי מאי בינייהו אמר רב קטינא טבול יום ארוך איכא בינייהו **מתני'** הרואה יום אחד עשר וטבלה לערב

מתני' ומודים שאוכלת במעשר - כדין טבול יום: ואם נפל מרוקה - דהווי להו משקים היוצאין מן הטבול יום וטהורים כדתניא בגמרא: צריכה טבילה - ליל שמונים לתרומה מפני שטבולת יום ארוך היא והסיחה דעתה מן התרומה ואם ישראלית היא טובלת לביאת מקדש: גמ' לאו כחלה דמו - ולא מהני בהו שני: מתני' הרואה יום י"א - שהיא סוף ימי זוב ואין יום שלאחריו מצטרף עמו לזיבה: משכב ומושב - אפילו בעלה מטמא משכב ומושב לטמא אוכלין ומשקין שהוא כבועל שומרת יום כנגד יום דקסבר יום י"א בעי שימור:

דף עב

וב"ה אומרים פטורים מן הקרבן טבלה לא ישוה לו לקרבן אמרו להן ב"ה
 ביום של אחריו ושמשה את ביתה ואח"כ לב"ש לא אם אמרת בתוך י"א יום שכן יום
 ראתה ב"ש אומרים מטמאין משכב ומושב שלאחריו מצטרף עמו לזיבה תאמרו ביום
 ופטורין מן הקרבן וב"ה אומרים ה"ז י"א שאין יום שלאחריו שנצטרף עמו לזיבה
 גרגרן ומודים ברואה בתוך י"א יום וטבלה אמרו להם בית שמאי השוו מדותיכם אם
 לערב ושמשה שמתמאין משכב ומושב שיוה לו לטומאה ישוה לו לקרבן ואם לא
 וחייבין בקרבן טבלה ביום של אחריו שיוה לו לקרבן לא ישוה לו לטומאה
 ושמשה ה"ז תרבות רעה ומגען ובעילתן אמרו להם ב"ה אם הביאנוהו לידי טומאה
 תלויין גמ' ת"ר ושויין בטובלת לילה להחמיר לא נביאיהו לידי קרבן להקל ועוד
 לזבה שאינה טבילה ושויין ברואה בתוך מדבריהם אתם נושכין שאתם אומרים טבלה
 י"א יום וטבלה לערב ושמשה שמתמא יום שלאחריו ושמשה ואח"כ ראתה מטמא
 משכב ומושב וחייבין בקרבן לא נחלקו אלא משכב ומושב ופטורה מן הקרבן אף אתם
 ביום י"א יום שב"ש אומרים מטמאין משכב השוו מדותיכם אם שיוה לו לטומאה ישוה
 ומושב וחייבין בקרבן ובית הלל פטורין לו לקרבן ואם לא שיוה לו לקרבן לא ישוה
 מקרבן אמרו להן ב"ש לב"ה מ"ש יום לו לטומאה אלא להחמיר ולא להקל הכא
 י"א מיום תוך י"א אם שיוה לו לטומאה נמי להחמיר ולא להקל אמר רב הונא

טבלה יום שלאחריו - דעבדה שימור קצת ושימור מעליא הוא אלא שתוך י"א יום אסור לעשות
 כן שלא תבא לידי ספק שמא תראה לאחר תשמיש ומצטרפין הימים לזיבה ואין טבילתה טבילה:
 גרגרן - ממחר לחטוא שמא ירגיל בכך תוך י"א אבל לענין טומאה טהור:

טבלה יום שלאחריו - דעבדה קצת שימור ושמשה:

גמ' ת"ר ושויין בטובלת לילה לזבה - ואע"פ שחלוקין ב"ה ברואה יום י"א וטבלה לערב שפטורין
 מן הקרבן התם משום דיום י"א לא בעי שימור הילכך לאו זבה הואי אבל זבה קטנה של תוך י"א
 יום בעיא שימור דאין טבילת לילה עולה עד שתשמור יום המחרת קצת ותטבול:

אם שיוה לו לטומאה - שאתם מודים שמתמא בועלה משכב ומושב ליל מוצאי י"א:

בתוך י"א מצטרף עמו לזיבה - הילכך צריכה לשמור יום המחרת כנגד יום הראייה:

להחמיר - מדרבנן:

נושכים - מוקשין:

אמר רב הונא משכבות ומושבות שבשני - לראייתה הרואה תוך י"א וטבלה יום שלאחריו לב"ש
 דמחמירי ומטמאין משכב ומושב מדרבנן לאחר טבילה ואפילו לא ראתה מאי טעמא דכיון דכי
 חזיא מטמאה למפרע מדאורייתא שהרי מצטרף לזיבה כי לא חזיא נמי גזרינן מדרבנן אטו ראתה:

משכבה ומושבה שבשני ב"ש מטמאין אע"פ
 שטבלה אע"פ שלא ראתה מאי טעמא כיון
 דאילו חזיא מטמאה השתא נמי מטמא
 אמר רב יוסף מאי קמ"ל תנינא טבלה יום
 שלאחריו ושמשא את ביתה ואח"כ ראתה
 ב"ש אומרים מטמאה משכבות ומושבות
 ופטורה מן הקרבן אמר רב כהנא ראתה
 שאני אמר רב יוסף וכי ראתה מאי הוי
 ראייה דנדה היא א"ל אביי לרב יוסף
 רב כהנא הכי קא קשיא ליה בשלמא היכא
 דראתה גזרינן ראייה דנדה אטו ראייה דזבה
 אלא היכא דלא ראתה מאי נגזר בה
 ועוד תנן הרוואה ראייה אחת של זוב ב"ש
 אומרים כשומרת יום כנגד יום ובה"א כבעל
 קרי ותניא המסיט את הראייה ב"ש אומרים
 תולין וב"ה מטהרין משכבות ומושבות
 שבין ראייה ראשונה לראייה שנייה ב"ש
 תולין וב"ה מטהרין וקתני רישא הרוואה
 ראייה אחת של זוב ב"ש אומרים כשומרת
 יום כנגד יום אלמא שומרת יום כנגד יום
 לב"ש תולין לא תימא שומרת יום כנגד
 יום אלא אימא כבועל שומרת יום כנגד יום
 מאי שנא איהו דלא מטמא משכב ומושב
 ומאי שנא איהי דמטמא ליה איהו דלא
 שכיחי ביה דמים לא גזור ביה רבנן איהי
 דשכיחי בה דמים גזור בה רבנן ומאי

תנינא טבלה יום שלאחריו - יום י"ב שאינו מצטרף ואחר כן ראתה וקס"ד האי ראתה דלאחריו
 כאילו לא ראתה תוך י"א דמא דהא עכשיו היא מטמאה מתחילת נדה ואינה פוסלת טבילה של
 שחרית והך טומאה מדרבנן היא דגזרינן י"ב אטו י"א ה"נ גזרינן לא ראתה אטו ראתה:
 ראיית נדה היא - ואינה מצטרפת אלא מעכשיו מטמאה וטומאת מעת לעת הוא דאיכא עליה וטומאת
 מעת לעת אינה מטמאה את בועלה אלא משום דגזרינן יום שלאחר י"א אטו תוך י"א דאורייתא
 ה"נ תוך י"א כי לא ראתה בשני אחר טבילתה גזרינן אטו ראתה:
 א"ל אביי לרב יוסף רב כהנא - דאמר ראתה שאני הכי קא קשיא ליה אע"ג דהך טומאה מדרבנן
 ליכא למימר דכי היכי דגזרינן ב"ש ראייה שניה דלאחר י"א אטו ראייה שניה תוך י"א ה"נ נגזור
 לא ראתה אטו ראתה דראייה בראייה מיחלפא ראתה בלא ראתה לא מיחלפא:
 ועוד תנן - דלא כרב הונא:

משכבות ומושבות כו' - אלמא מדמקשי ב"ש ראייה ראשונה לשומרת יום וקתני משכב ומושב
 של בין ראייה ראשונה לשניה תולין אלמא משכב ומושב דשומרת יום בשני שלה תולין ואם לא
 תראה טהורה ודוקא בשני אבל בראשון לא סלקא לה טבילה עד שתשמור קצת שני וכל זמן שלא
 טבלה זבה היא:

אלא אימא כבועל שומרת יום - דמודה רב הונא בבועלה בשני לאחר טבילתה שהיא תולה כל זמן
 שלא ראתה ואין טומאתה עליו אפילו מדרבנן:

מאי שנא איהו - בועל:

איהו דלא שכיח ביה דמים לא גזור ביה רבנן - לטמא משכב ומושב כל זמן שלא ראתה לאחר
 תשמיש:

ומאי שנא משכב ומושב - כיון דאמרת איהי דשכיחי בה דמים גזור בה רבנן מאי שנא בועל דלא
 גזור ביה רבנן שתטמאנו:

שנא משכב ומושב דמטמא ליה ומאי שנא
 בועל דלא מטמא ליה משכב ומושב דשכיח
 מטמא ליה בועל דלא שכיח לא מטמא תנן
 טבלה יום שלאחריו ושמשה הרי זו תרבות
 רעה מגען ובעילתן תלוין מאי לאו דברי
 הכל היא לא ב"ה היא דתניא אמר להם רבי
 יהודה לב"ה וכי לזו אתם קורין תרבות רעה
 והלא לא נתכוון זה אלא לבעול את הנדה
 נדה ס"ד אלא אימא לבעול את הזבה זבה
 ס"ד אלא אימא לבעול שומרת יום כנגד
 יום איתמר עשירי רבי יוחנן אמר עשירי
 כתשיעי מה תשיעי בעי שימור אף עשירי
 בעי שימור ר"ל אמר עשירי כאחד עשר
 מה אחד עשר לא בעי שימור אף עשירי לא
 בעי שימור איכא דמתני לה אהא אמר לו
 רבי אלעזר בן עזריה לר"ע אפי' אתה מרבה
 בשמן [בשמן] כל היום כולו איני שומע לך
 אלא חצי לוג שמן לתודה ורביעית יין לנזיר
 ואחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה

דברי הכל - ואפילו ב"ש וקתני בשני שבתוך י"א מגעה תלוי וקשיא לרב הונא:
 עשירי - אין לו צורך לזיבה שאין מצטרף עמו אלא י"א דהוי להו תרי:
 כ"א - לב"ה דאמרי לא בעי שימור:

בשמן בשמן - גבי רבוכה של תודה במנחות בפ' ב' מדות (מנחות דף פט.) דכתיב והקריב על
 זבח התודה וכתביב תלתא בשמן ותניא אילו נאמר בשמן הייתי אומר כל המנחות ללוג ת"ל בשמן
 בשמן דחלות ורקיקין הוי ריבוי אחר ריבוי למעט לחצי לוג:
 מאי הלכה - דמשמע איום י"א קאמר רבי אלעזר בן עזריה דהוי הלכה למשה מסיני ובעי הש"ס
 מאי הלכותיו משאר הימים שלפניו:
 שימור לאחרני - לעשירי:

יכול הרואה ג' ימים בתחלת נדה רצופים תהא זבה - לספירת ז' נקיים ולקרבת דכתיב (ויקרא
 ט"ו:כ"ה) ימים רבים ומצריך לה ספירה וקרבת:
 מה אני מקיים ואשה כי תהיה זבה - האמור בפרשה ראשונה שלא הצריכה ספירת נקיים וקרבת:

דף עג

(ויקרא טו, כה) בלא עת נדתה (על נדתה) מנין ת"ל ימי יום אחד מנין ת"ל כל ימי סמוך לנדתה ואין לי אלא סמוך לנדתה מופלג לנדתה יום אחד מנין ת"ל (ויקרא טו, כה) או כי תזוב אין לי אלא יום אחד מנין לרבות מופלג שנים שלשה ארבעה חמשה ששה ושבעה שמונה תשעה עשרה מנין אמרת מה מצינו ברביעי שראוי לספירה וראוי לזיבה אף אני אביא העשירי שראוי לספירה וראוי לזיבה ומנין לרבות אחד עשר ת"ל בלא עת נדתה יכול שאני מרבה אף שנים עשר אמרת לאו ומה ראית לרבות אחד עשר ולהוציא שנים עשר מרבה אני אחד עשר שראוי לספירת או כי תזוב ומוציא אני י"ב שאין ראוי לספירת או כי תזוב ואין לי אלא שלשה ימים שני ימים או כי תזוב - לרבות רואה ט' וי' ואחד עשר: מנין לרבות שנים שלשה כו' - שכולן יש להן דין אחד: אמרת מה מצינו ברביעי - לימים שאחר הנדה: מנין לרבות י"א - שיצטרף עם הראשונים לזיבה לג' רצופין ואע"ג שאינו ראוי לספירת נקיים של זיבת ג' ראשונים: יום י"א שהוא ראוי לספירת זיבה או כי תזוב - דזיבה רביעי מתרבי מאו כי תזוב ולאותה זיבה משכי ימי ספירה עד י"א: ואין לי - שתקרא זבה לטומאה אלא רואה שלשה רצופין: טמאה מלמד שמטמאה את בועלה כנדה - שמפורש בה אשר ישכב איש וגו': היא שאינה מטמאה - בשלש ראיות ביום אחד טומאת זוב גמור לקרבן כאילו ראתה שלשה ימים אבל זב מטמא בין בג' ראיות ביום אחד בין בג' ימים רצופין בב"ק בפ' כיצד הרגל (דף כד.): ואין לי - עושה משכב ומושב בימים שאחר הנדה אלא הרואה שלשה ימים שני ימים מנין: יהיה לה - הוסיף לה הויה של שמור:

אלמא קראי נינהו - כל דין י"א שבין נדה לנדה מכאן למדנו שהן י"א יום והרואה בהם ג' הרי זו זבה והרואה בא' בב' סופרת יום כנגד יום ולסוף י"א מתחילין ימי נדה אם תראה אחד תשב ששה והוא שהרי לא רבינן לדין יום זובה אלא י"א ומכאן ואילך הרי היא בדין פרשה ראשונה

דין שתספור שבעה לשנים ת"ל יהיה לה   זבה   תנא דבי אליהו כל השונה הלכות
 אינה סופרת אלא יומה   אלמא קראי נינהו   בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא
 לר"ע קראי לר' אלעזר בן עזריה הלכתא   שנאמר (חבקוק ג, ו) הליכות עולם לו אל
 א"ל רב שמעיה לר' אבא אימא ביממא   תקרי הליכות אלא הלכות
 תהוי זבה בליליא תהוי נדה א"ל עלך אמר   *הדרן עלך תינוקות וסליקא לה*
 קרא (ויקרא טו, כה) על נדתה סמוך לנדתה   *מסכת נדה*
 סמוך לנדתה אימת הוי בליליא וקא קרי לה

דכתיב בה שבעת ימים תהיה בנדתה:

ביממי - ראתה ביום תהיה זבה כדכתיב (ויקרא טו) ימים רבים אבל ראתה בלילות לא תהא זבה:
 הלכות - משנה וברייתא הלכה למשה מסיני:

חידושי רמב"ן על נדה

פרק א שמאי אומר

דף ב

מתניתין **שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן**. פי' לשון דיין בכל מקום לומר דיין בכך. ואע"פ שיש עדיין להחמיר יותר אין מחמירין עליו כאותה שאמרו בפ' הזהב (דף נג ע"ב) דיו שיאמר הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות ואתמר עליה אא"ב אין בחומשו היינו דקתני דיו אלא למ"ד אין בו מאי דיו קשיא. ובמסכת סוטה בפ' היה מביא (דף יד ע"ב) מגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן ודיו והוינן בה מאי ודיו ואמר רב אשי אצטריך סד"א תיבעי הגשת מנחה גופה קמ"ל אף כאן סד"א תיבעי סייג כדברי הלל וחכמים קמ"ל דיין שעתן, אבל לא דייקנן בשום דוכתין בלשון דיין אם יכולין להקל יותר אלא כיון שהיה בדין להחמיר ואין מחמירין היינו לשון דיין.

וי"מ דיין שתחמיר עליהם לטמאן שעתן למפרע (מהו) [מיהא] שיעור וסת שהכל מודים שטמאה ואף לשרוף כדלקמן (דף יב, א) ואינו נכון. **הלל אומר מפקידה לפקידה**

ואפילו לימים הרבה. פי' אפילו מפקידה לפקידה חוששין להם דמפקידה לפקידה חששא דרבנן היא וספק טומאה גזרו עליו לתלות בתרומה וקדשים כדאיתא בגמרא ואמרין נמי לקמן בדבר שיש בו דעת לישאל. וממילא נמי שמעינן דדוקא ברשות היחיד אבל ברשות הרבים טהור דלא גזרו אלא דלהוי כספק טומאה דברשות היחיד ובדבר שאין בו דעת לישאל ואפילו ברה"י ספקו טהור וברה"י ודבר שיש בו דעת לישאל נמי לא גזרו אלא לתלות אבל לא טומאה ודאי דחששא בעלמא הוא ולחומרא כטעמא דמפרש בגמרא.

וי"מ דמעת לעת שבנדה נוהג בין ברה"י בין ברה"ר גזרו לתלות בתרומה וקדשים וכן אמרו בירוש' דמעת לעת שבנדה נוהג בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים והיינו נמי דאקשינן הכא בשמעתין להלל קשיא טומאה ודאי דאלו מעת לעת שבנדה תולין ולא אקשינן נמי ברשות הרבים טהור. ואלו הכא קתני בין ברה"י בין ברה"ר טמא

והטעם לזה שלא הלכו בגזרה דלמפרע על דרך טומאה דסוטה. דטומאת סוטה מכאן ולהבא היא הילכך השוו רשויות לתלות ולא לשרוף. ואין זה מחזור כלל. גמרא **מאי טעמא דשמאי**. פרושי קא מפרש מתניתין ואזיל דאלו טעמיה דשמאי דכולי עלמא אית להו אלא שהחמירו לתלות בתרומה וקדשים כדפרישית, ואוקים משום דהעמד אשה על חזקתה ובחזקת טהורה עומדת שהרי טבלה לנדתה ובדוקה היא משעה שפסקה לנדתה הראשון.

והלל כי אמרי העמד דבר על חזקתו ואפילו לתרומה וקדשים היכא דלית ליה ריעותא מגופיה הך אשה כיון דמגופה קא חזיא לא אמרי' אוקמה אחזקה אלא חיישינן הילכך בחולין אף על גב דאיכא למיחש במילתא כיון דלא מכרעא מילתא דטומאה מוקמינן טהרות אחזקתייהו (ג) ד"א מאפישי טומאה לא מפשינן וגבי תרומה וקדשים עבד בהו רבנן מעלה וכיון דליכא חזקה גמורה תולין.

וי"מ דאף על גב דליכא חזקה מיהו ה"ל ספק טומאה ומסוטה גמרינן מה התם מכאן ולהבא ולא למפרע אף כל ספק טומאה לא מטמינן למפרע אלא משום מעלה וקדשים תולין וברשות הרבים טהור

לגמרי דגמרינן מסוטה בק"ו. ואקשינן **מ"ש ממקוה לשמאי קשיא למפרע ולהלל קשיא טומאת ודאי דאלו מעת לעת שבנדה תולין וכו'.** פי' וכיון דתולין אלמא ספיקא בעלמא הוא וה"ה דקשיא ברשות הרבים ודבר שאין בו דעת לישאל נמי אלא חדא מספיקא נקט משום דתניא לקמן בהדיא וזה וזה תולין.

ואי קשיא לך מ"ש אשה מהא דתנן לקמן נגע בא' בלילה וכו' שחכמים מטמאים טומאה ודאי שכל הטומאות כשעת מציאתן וכאן נמי הרי דם לפניך. לא קשיא דשאני אשה דבחזקת טהרה עומדת שהרי בדוקה היא ואף על גב דשכיחי בה דמים מכל מקום כל שהפסיקה וטהרה בחזקתה זו היא אבל אדם זה אינו עומד בחזקת חי תדע דתניא בתוספתא ומודים חכמים לר"מ כשראוהו חי אלמא דבכה"ג בחזקת חי הוא לא מפקינן ליה מחזקתיה אף על פי שנמצא מת בשעת מציאתן ובמקום מציאתן אבל א"ל גבי אשה כיון דספק ביאה הוא ספק הוה ספק לא הוה תולין להקל. ולאו מילתא היא דהא קופה באותה זווית עצמה טהרות הראשונות (טהורות) [טמאות] לדברי הכל. ואע"פ שהוא דומה לאשה בזה דספק הוה ספק לא

הוה הוא אלא משום חזקה ראשונה היא
דליתא בקופה וכדבעינא למימר קמן.

הוה הוא אלא משום חזקה ראשונה היא
דליתא בקופה וכדבעינא למימר קמן. מ"ש
ממקוה לשמאי קשיא למפרע ולהלל קשיא
טומאת ודאי דאלו מעת לעת שבנדה תולין
וכו'. פי' וכיון דתולין אלמא ספיקא בעלמא
הוא וה"ה דקשיא ברשות הרבים ודבר שאין
בו דעת לישאל נמי אלא חדא מספיקא נקט
משום דתניא לקמן בהדיא וזה וזה תולין.

ואי קשיא לך מ"ש אשה מהא דתנן לקמן נגע
בא' בלילה וכו' שחכמים מטמאים טומאה
ודאי שכל הטומאות כשעת מציאתן וכאן
נמי הרי דם לפניך. לא קשיא דשאני אשה
דבחזקת טהרה עומדת שהרי בדוקה היא
ואף על גב דשכיחי בה דמים מכל מקום
כל שהפסיקה וטהרה בחזקתה זו היא אבל
אדם זה אינו עומד בחזקת חי תדע דתניא
בתוספתא ומודים חכמים לר"מ כשראוהו
חי אלמא דבכה"ג בחזקת חי הוא לא מפקינן
ליה מחזקתיה אף על פי שנמצא מת בשעת
מציאתו ובמקום מציאתו אבל א"ל גבי אשה
כיון דספק ביאה הוא ספק הוה ספק לא
הוה תולין להקל. ולאו מילתא היא דהא
קופה באותה זוית עצמה טהרות הראשונות
(טהורות) [טמאות] לדברי הכל. ואע"פ
שהוא דומה לאשה בזה דספק הוה ספק לא

דף ג

ושניהם לא למדו אלא מסוטה. פי' רבינו תם ז"ל לא למדו אלא ממה שהן מחלקין בין זו לסוטה דלתנא קמא התם ברשות היחיד ובשיש בו דעת לישאול והכא אפילו ברשות הרבים דאיכא תרתי לריעותא כודאי טומאה הוא ולר"ש התם איכא רגלים הכא ליכא רגלים ואפילו ברשות היחיד תולין כלומר רבנן מחלקים להחמיר ור"ש להקל אבל למגמר מסוטה ממש ליכא דגמר דהא לא דמו ויפה פירש.

ועדיין קשה לעיקר שמועה עצמה אי סוטה משום רגלים לדבר הוא כל ספק טומאה ברשות היחיד דטמא נימא שאני סוטה דאיכא רגלים לדבר ובתוס' אמרו דלר"ש כל ספק טומאה ברשות היחיד ספיקא משוי ליה ותולין, ואינו כלום דאטו נימא כולי תנויין דלא כר"ש בכל מקום ספק טומאה ברשות היחיד ספיקו טמא לגמרי קאמרינן, ושמא יש לומר דלר"ש כל שקדמה בדיקה לספק טהור דאמרינן בדיקה ראשונה מהניא עד שעת מציאה דספק. אבל ספקות דעלמא ספק נגע ספק לא נגע ספק הוה ספק לא הוה ספיקו טמא ולישנא דגמרא דקאמר רגלים לדבר לומר דאף על גב דאשה כמי שקדם

לה בדיק' היא שאין אשה מזנה והיא אומרת טהורה אני והיה לנו להאמין אותה כמו שמאמינן אותה בטבילה לנדתה וכן כיוצא בהן אפילו הכי משום רגלים לדבר טמאה הכתוב וכל שכן בשאר ספיקות אבל במקום שקדם בדיקה אין מטמאין אלא ברגלים לדבר. והא דאמרינן בטעמיה דר"ש **דגמר סוף טומאה מתחלת טומאה** ולא גמר רשות היחיד דסוף טומאה מתחלת טומאה משום דסבירא ליה דרשות היחיד גמרינן מסוטה בתחלת טומאה וגזרת הכתוב הוא רשות הרבים דינא הוא וגמרינן מיניה דלא אורועי ולטמויי מידי מספיקא. **ואב"א היינו טעמיה דשמאי הואיל ומרגשת בעצמה.** הקשו בתוספות רבותינו הצרפתים ז"ל הואיל אם בדקה עצמה עכשיו ומצאה טמא היאך תאמר מרגשת היתה והלא לא הרגישה עכשיו. ואם תאמר נתלה להקל ונאמר בבדיקה אירע לה אורח וכסבורה הרגשת עד הוא וכפירש"י דא"כ אם שמשא מאתמול נמי נימא הא דלא ארגישה מאתמול כסבורה הרגשי שמש הוא כדאיתמר נמי התם.

והם פי' דטעמא דשמאי משום דכיון דרוב פעמים מרגש' לא חיישינן למיעוטא ולא

כשמאי, אי הוו להו כתמים כמעת לעת דלא כהלל נמי הוו דהא כתמים לבעלה ולחולין ומעת לעת דוקא לקדשים אלא חזקה באשה הוא דמטהר מעת לעת בחולין להלל כלישנא קמא דגמרא והא דאמרינן נמי להך לישנא ליכא למירמי חבית ומקוה ומבוי הכי נמי פירושי' לשמאי ליכא לאקשווי למפרע אבל להלל בטומאת ודאי לא קושיא היא שהדין נותן כיון דאיכא תרתי לריעותא טומאה ודאי במקום דאיכא חדא ריעותא תולין. וכן שוטה ומשמשת במוך לשמאי אינן אלא תולות כשאר נשים להלל ולא קשיא להו טומאה ודאי דחבית ומקוה ומבוי משום האי טעמא דפרישית ולמה שפירש לעיל דכל ספק טומאה למפרע טהור מסוטה איכא לפרושי דבין שמאי ובין להלל בהאי טעמא בלחוד פליגי מר סבר אשה מרגשת לעצמה ואפילו לתלות אין תולין, ומר סבר אימר הרגשת מי רגלים הוא. והוה ליה ספיקא וכל ספק למפרע טהור מן התורה ומדבריהם החמירו בקדשים לתלות והחמירו בכתמים אפילו לחולין. הא דאמרינן **מודה שמאי בשוטה**. הוקשה בתוספות דבר שאין בו דעת לישאל היא ואין במעת לעת טומאה כשאין בו דעת לישאל ואומרים שיש לומר שאם נגע בה אדם תולין בו דהא יש בו

גזרו חכמים מחמתן כלל דהא ללישנא' בתרא דאמרי' משום דאם איתא דהוה דם מעיקרא אתא שוכבת במטה ולא נתהפכה מא"ל אלא משום דבר שאין דרכו בכך לא החמירו לאסור מעת לעת ומיהו שוטה ומשמשת במוך כיון דלעולם כך דינן של אלו לחוש להן לפי שאין בהם הרגשה לעולם לפיכך שמאי מודה בהן ופי' טעמא דשמאי באשה מרגשת לומר דהואיל ואשה מרגשת בעצמה לכך לא חשש שמאי כלל ולא עשה סיג לדבריו. והלל אומר הרגשת מי רגלים היא אלא העמד האשה על ספיק' ודינה לתלות כדפרישי' ללישנא קמא. **והאיכא שוטה מודה שמאי בשוטה**. פירש למאן מודה להלל דהוא בר פלוגתיה והיינו לתלות בתרומה וקדשים ואטעמא דלישנא קמא סמיכין בדהלל דהא ליכא למימר דטעמא דהלל משום דהרגשת מי רגלים חששא היא בעלמא ולפיכך אמר תולין דאם כן אף הלל מודה בשוטה דשורפין ואפילו ברשות הרבים וכן ללישנא בתרא במוך ואנן לא אישכחן במעת לעת אלא תולין, אלא הני לישני בטעמא דשמאי נינהו אבל הלל טעמיה משום דגריעי חזקה דאשה וכיון דדם לפניך עבוד רבנן מעלה בקדשים כדפרישית לעיל, וכן הא דאמרינן נימא תנן כתמים דלא

ללשונות הללו. וא"ל אה"נ אלא האי טעמא
עדיפא ליה.

דעת לישראל בנוגע אעפ"י שאין דעת לישראל
בטומאת'.

ואפשר לפרש מאי איכא בין האי לישנא
להנך לישני כדאמר מ"ט משנינן הני לישני
בתראי ולא תפסינן לישנא קמא דאתא
במתני' כפשטא כל הנשים כולן דיין שעתן
ואפילו שוטה ומוך ופריק משום דאיכא
למירמי ללישנא קמא חבית מקוה ומבוי
ולהני לישנא ליכא למירמי ותו בעי ומאן
דתני האי לישנא בתרא מ"ט לא אמר לישנא
קמא ופריק משום דאיכא מוך שהדין נותן
דשמאי מודה במוך. **אי אתה מודה בקופה
שנשתמשו בה טהרות וכו'.** איכא למידק
להלל גופיה קשיא טומאה ודאי דאלו קופה
טומאה ודאי דקתני טמאות וכדמוכחא נמי
שמעתין לקמן ואלו מעל"ע תולין. א"ל
להלל גופיה זו יש לה שולים וזו אין לה
שולים אלא ה"ק ליה כיון דכשיש לה שולי'
טמאות ודאי דין הוא לתלות באשה מפני
שהיא כמי שיש לה אוגנים. ואפילו לחזקיה
דאמר התם טהורות שאני פירי דלא שרקי
וקפיד עלייהו.

עי"ל דאיכא שוטה שיודעת לישראל אם
נגעה אם לאו ואין לה הרגש' בראית דמים
ואנן שוטה סתם פרכינן לעשותה כשאר
הטמאות כשיש בענין דעת לישראל וכשאין
בו. **והאיכא כתמים לימא תנן כתמים
דלא כשמאי.** פירש"י ז"ל האיכא כתמים
דקי"ל דמטמא' למפרע וכו' ולא דוקא
פירכא משום למפרע דהאיכא ר"ש בן
אלעזר דאמר בסוף בא סימן דכתם אינו
מטמא למפרע כלל שלא יהא כתמה חמור
מראיתה אלא פירכא משום מכאן ולהבא
היא דלא אשכחן תנא דמטהר בכתמים
להבא ולשמאי דאמר אשה מרגש' ולא
מחמירין עליה אפילו בדרבנן טהורה היא
בכתמי' לגמרי דלא מגופה הוא הואיל ולא
ארגישה ומפרקינן מודה שמאי בכתמים
אפילו בלמפרע כרבנן מאי טעמא וכו'.
משמשת במוך מא"ל. פירש"י ז"ל ג'
נשים ולא דוקא דהא ארבע נשים דיין שעתן
במתניתין אלא כל אשה שמשמשת במוך.

מאי איכא בין הנך לישנא להנך לישני.
איכא למידק והאיכא שוטה ומשמשת במוך
ללישנא קמא כולן לשמאי דיין שעתן ולא

וכן אתה מפרש ללשון שאמרו בקופה
שאינה בדוקה א"נ שהיא מכוסה שלא בא
הלל להשוות אשה לשאינה בדוקה ולשאילה

מכוסה אלא שמאחר שבאלו טמאות ודאי
באשה היה לנו לתלות מפני שהיא דומה
במקצת לשאינה בדוקה ואינה מכוסה משום
דשכיחי בה דמים.

דף ד

אמרין צלוחי' שהניחה מגולה ובא ומצאה
מכוסה טמאה שאני אומר אדם טמא נכנס
לשם וכסה.

ויש מתרצים דכיון דאיכא טומאת מדף
תחתיה נראין הדברים שאין אדם נוטלה
מלמעלה והניחה למטה אלא כדי שלא תפול
ותטמא עשה כן ואלמלא שהוא טהור איך
הוא מטמא בידים, ואין זה לשון מחזור.

אבל ר"ת ז"ל פירש בספר הישר דהתם
כלים ניהו וספק כלים הנמצאים טמאים
כדאמרין בפ"ק דשבת על ששה ספקות
שורפין את התרומה על ספק כלים הנמצאים
דשויניהו רבנן לרובא דעלמא טמאים לגבי
כלים הנמצאים אבל ספק אוכלים לא
קא חשיב אלמא לא גזרו בהו והווי להו
רובא דעלמא טהורים לגבייהו הילכך ליכא
למיחש גבי מדף אלא לאדם טהור ולנפילה
והווי לו ספק טומאה בדבר שאין בו דעת
לישאל וספיקו טהור.

ואיני יודע למה גזרו על כלים ולא גזרו על
אוכלים הנמצאים שאם נאמר מפני שחששו
לפסידתן מפני שאין להם טהרה במקוה אף
כלי חרס כגון צלוחית וחולין אין להם טהרה

והא דאמרין ואב"א כי מודו שמאי והלל
בזויות דקופה. ה"פ: לעולם בשאינה
בדוקה מודו ובזויות קופה דאיכא תרתין
לריעותא אבל בבדוקה אע"פ שבזויות קופה
נמצא אינן טמאות דה"ל כאותה שאמרו
בתוספתא ומודים חכמים לר"מ בשראוהו
חי ועד כאן נמי לא מטמינן בשרץ שנמצא
במבוי אלא משום דאיכא שרצים דיליה
ושרצים דאתו ליה מעלמא דה"ל כתרתין
לריעותא הא לאו הכי לא מטמינן ביה
למפרע כלל ל"ש אותה זויות ול"ש זויות
אחרת ובקופה לא שכיחי ביה שרצים כלל
אלא ודאי בקופה שאינה בדוקה מודו שמאי
והלל לכולהו לישני דאי לא א) אמרין
אוקמה אחזקיה ואפי' לתלות ב) וכ"ש
דלא מודו בטומאה ודאי וה"נ מוכחא רישא
דשמעתין. **שאני אומר אדם טהור נכנס
לשם ונטלה.** איכא למידק וליחוש נמי
לאדם טמא כדאמרין בפסחים פ"ק קרדום
שאבד בבית או שהניחו בזויות זו ונמצא
בזויות אחרת הבית טמא שאני אומר אדם
טמא נכנס לשם ונטלו וכ"ש הכא דאיכא
למיתלי בתרתין לריעותא באדם טמא ונפלה
על גבי מדף. ובפ"ק דשחיטת חולין נמי

במקוה, ושמא שכלים נמצאים בדרך נפילה
ובכל מקום ואין אוכלים נמצאים בדרכים
לפי שהן נמאסין מ"ה גזרו על הכלים
הנופלים אפילו בבית כל שלא ידענו דרך
הנחתו וטימאווה אבל אוכלין שאין מצויין
אלא בבית ורוב מציאה דבית דרך הנחה היא
ובטהורין הוי לא גזרו עליהם שאלו פירות
הנמצאין בשוק דרך נפילה לא הוצרכו לגזור
עליהן דרובן נפסלין הן מתורת אוכלים.

דף ה

מתוך שמהומה לביתה אין מכניסו

לחורין ולסדקין. מכאן למד הראב"ד ז"ל

שכל לבעלה אינו צריך בדיקת חורין וסדקין שהרי בדיקה זו אינה מועילה לטהרות מפני שאין בה בדיקת חורין וסדקין ואע"פ כן מועלת לגבי בעלה. ועוד הביא ראייה ממה שאמרו ג) דתביעה הרי היא כבדיקה לגבי בעלה.

והוא ז"ל כתב שיש מי שחולק ואמר דבדיקת זבה בין ביום ההפסקה בין בבדיקת השבעה בעינן בדיקה מעולה כשל טהרות ולא הקלו לגבי בעל אלא בבדיקת המעלות כגון זו שאשה העסוקה בטהרות הצריכו בדיקה זו אף לבעלה מתוך חומר שהחמרת עליה בטהרות אבל בדיקה מעולה הצריכה להן מחמת הבעל עצמו צריכה להיות בדיקה מעולה ועוד שיש להחמיר אפילו בבדיקת מעלות ומה שאמר כאן אינה מכניסו לא שלא הוצרכה אלא מתוך שמהומה לביתה חוששין לטהרות שמא לא עשתה כהוגן ולא הכניסתו לחורין ולסדקין והוא כעין מה שאמרו בסמוך נחוש שמא תראה טפת דם ותחפנו שכבת זרע וכו' וכן נראה מדברי רש"י ז"ל דכל בדיקה היינו לחורין וסדקין

כשילחי פירקין.

ולפי הסברה יש להכריע שבדיקת ההפסקה שהיא מעלה אותה מטומאה לטהרה ומוציא אותה מחזקה לחזקה צריכה להיות בדיקה מעולה שאין אחריה עליו ספק, אבל בדיקת השבעה כיון שכבר פסקה להעמידה בחזקתה בבדיקה כל דהו סגיא דהא אפילו לא בדקה כלל אלא בשעת ההפסקה ובסוף שבעה טהורה לקמן בפרק בתרא הילכך לקולא כדברי הראב"ד ז"ל ובעל נפש לא יקל בכך. **השתא מעת לעת ממעטה מפקידה לפקידה מיבעיא.** פי' לדברי חכמים לעולם מפקידה לפקידה זמנה מועט מעת לעת שכבר מיעט מעל"ע ע"י הפקידה וכיון שעד זה ממעט על יד מעת לעת אם לא בדקה מאתמול כ"ש שדינו למעט על יד הפקידה אם בדקה עצמה היום בשעה ראשונה ולרביעית שמשו דכיון שהזמן ביניהם מועט אין לחוש כ"כ בשעת פקידה לומר עם סלוק ידיה ראתה. ופריק סד"א עד זה לא תמעט אלא על יד מעל"ע אע"פ שהחששא שלו יותר קרובה מפני הפסד טהרות הקל. אבל על יד פקידה לא ימעט דליחוש שמא תחפנו שכבת זרע

הוא מטמא.

ומיהו דוקא שהוא נוגע בהן בשעת נגיעתו לטומאה דדומיא דבגדים ריבה אותן הכתוב אבל לאחר שפירש מן הטומאה אם יגע בבגדים ואפילו לבשן אינן מטמאין והיינו דאמרינן בפרק קמא דבתרא טומאה בחבורן שאני ותנן באהלות פרק קמא אדם ובגדים מטמאי בזב חומר באדם מבגדים ובגדים מבאדם שהאדם הנוגע בזב מטמא בגדים ואין בגדים הנוגעים בזב מטמאין וכל זה דוקא בחבורין כדפרישית. **מכדי האי מטה דבר שאין בו דעת לישראל הוא.** פירש מדקא מקשינן הכי אלמא ברשות היחיד בלחוד הוא דגזור רבנן במעת לעת בספק טומאה שאלו ברשות הרבים אינו חלוק בין בדבר שיש בו דעת לשאין בו דעת דלעולם ספיקו טהור וכמו שפירשתי במשנה.

ולפיכך הקשו חכמי הצרפתים היכי תרגימנא בשבחרותיה נושא' אותה אם כן הויין לה אינהו תרתי ואיהי חדא הא תלתא ה"ל רשות הרבים וספיקו טהור דהכי אמרינן בגמרא בריש פרק שני נזירים.

ויש מי שתירץ אין רשות הרבים אלא בשלשה אנשים אבל נשים אפילו מאה נמי כאחד דמיינן ורשות היחיד הוא מאי טעמא

קמ"ל. **טעמא אמטו דדיה שעתה דמטה לא מיטמיא הא מעת לעת מטה נמי מיטמיא.** פי' מיטמיא לעשות אב הטומאה כדין משכב הנדה לטמא אדם ולטמא בגדים והיינו מסייעי ליה לזעירי דאי ס"ד טעמא אמטו דיה שעת' טהורה לגמרי הא מעת לעת טמאה כדין מגעה פשיטא היינו טהרות למה לי למיתנא מטה. וכ"ת הא קמ"ל דאפילו אדם וכלים נמי מיטמו במעת לעת ולא תימא אוכלין ומשקיל בלחוד הוא דמטמא, א"כ ליתני היתה עסוקה בטהרות ונוגעות בכלים מטה למה לי ש"מ לרבנותא לדין משכב נדה הוא דקתני, ועוד דהא לא ס"ד דאוכלין ומשקין מטמי' ולא אדם וכלי דהשתא הני דהפסידן מרובה דלית להו טהרה במקוה גזרו בהו רבנן הני דאין הפסד להן מיבעיא אלא ודאי מתני' מסייעי ליה לזעירי.

ופי' לטמא אדם לטמא בגדים היינו בגדים שהוא לבוש או שהוא תפוס בהן בשעה שהוא נוגע לטומאה דתניא בת"כ מניין לעשות שאר כלים כבגדים ת"ל טמא יכול יטמא אדם וכלי חרס ת"ל בגד בגד הוא מטמא ולא אדם ולא כלי חרס מדקא ממעטינן כלי חרס ומרבינן שאר כלים כבגדים ש"מ דאפילו מה שאינו לבוש בהן

דגמרינן מסוטה מה סוטה אין סתירתה אלא באיש אחד אבל ב' אנשים והיא לא סתירה היא שהרי אשה אחת מתייחדת עם ב' אנשים (א) אף רשות היחיד בלא שלשה אנשים אבל נשים אפילו עשר נשים אין אדם מתיחד הילכך הויה לה סתירה ורשות היחיד היא, וזה אינו כלום.

ואחרים העמידוהו לזו כשהיא ישנה בכילה במטה וחלקה רשות לעצמה ולי נראה שזו היא טמאה ודאי ואין הספק בה אלא שהיא מטמאה אינה נחשבת בכלל המנין אלא הרי היא כגוף השרץ. **היה מתעטף בטליתו וטהרות וטמאות בצדו טהרות וטמאות למעלה מראשו.** יש מפרשים כגון שהוא וטליתו טהורים וטמאות בצדן שראויין לטמא בגדים כגון משכב ומושב ושאר אבות הטומאות ספק נגע טליתו בטמאות ונטמא ונגע בטהרות ונטמאו או ספק לא נגע הטלית לא בזה ולא בזה ספיקו טהור בין בטהרות שהן שתי ספיקות בין בטלית שאינן אלא ספיקא חד. ומסקנא ברה"י ספיקו טמא בשתייהן שהרי שנינו כל שאתה יכול לרבות ספיקו' וספק ספקו' ברה"י ספקו טמא אבל ברה"ר ספקו טהור אפילו הטלית שאין אלא ספק אחד.

ואחרים פירשו דאו או קתני היה הוא טהור וטמאות בצדו ולמעלה מראשו או שהיה הוא טמא וטהרות בצדו ולמעלה מראשו וכך פי' רש"י ז"ל. והא דקתני **ואם א"א לו אלא א"כ נגע טמא.** לאו דוקא א"א שא"כ האיך אמר רשב"ג אומרים לו שנה והלא א"א וא"ת רשב"ג ארישא פליג, א"כ ה"ל רבנן לקולא ואיהו לחומרא ואנן איפכא אמרינן לקמן במכילתין דכי אמרי רבנן אין שונין בטהרות לחומרא אבל לקולא שונין אלא ודאי רשב"ג אסיפא פליג דה"ל רבנן לחומרא ולפיכך אמרו אין שונין וא"א לאו דוקא אלא שהדבר קרוב הרבה ליגע ורחוק שלא ליגע ובכיוצא בזה א"א דלאו דוקא לגמרי בפרק כיצד העדים.

ומה שכתב רש"י ז"ל אין שונין חוששין שמא עכשו נגע ובתחלה לא או חלוף לאו דוקא דא"כ אפילו לחומר' אלא חוששין שמא עכשו לא נגע ובתחלה נגע ולא חלוף. **ומה כלי חרס המוקף צמיד פתיל וכו'.** הקשו בתוספות ונימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מהיכא מייתית ליה מכלי חרס מה כלי חרס אינו מטמא אדם לטמא בגדים אף משכב ומושב לא יטמא אדם לטמא בגדים. ולא קושיא היא דאנן הכי קאמרינן

ומה כלי חרס שטומאתו מועט' שהוא ניצל
 באה' המת גזרו על מעת לעת שלו כנד'
 עצמה משכבות ומושבות שטומאתן מרובה
 לכ"ש שנעשו מעת לעת שבנדה.

ועוד הקשו דנימא פכים קטנים יוכיח
 שטמאים במת ואין מטמאים במעל"ע
 שבנדה כדאמרין בבבא קמא ופירש רש"י
 ז"ל שהוא של חרס ואי אפשר ליגע בתוכן
 ואעפ"י שאפשר בהיסט להכי אפקיה רחמנא
 להיסט בלשון נגיעה לומר שכל שאי אפשר
 להטמאות בנגיעה אינו מטמא בהיסט, גם זו
 אינה קושיא דמה לפכין קטנים שהן טהורין
 בנדה עצמה תאמר במשכבו' ומושבות דכיון
 שטמאין בנדה עצמה עשו מעת לעת כמוה
 דאשכח' בכלי חרס מוקף צמיד פתיל כ"ש
 לדעת הגאונים שהן מפרשים פכין קטנים
 שאינן ראויין לישיבה וטהורין במדרס הזב
 אבל מן ההיסט אין לך ניצל מהן ולא ממגע
 תוך כגון בשערו רוקו ומשקה הזב והזבה.

דף ו

הא דאקשינן א"ה ליתנייה גבי מעלות.

ומפרקין כי קתני היכא דאית ליה דררא דטומאה היכא דלית ליה דררא דטומאה לא קתני. קשיא עלה והא קתני התם דלית בה

דררא דטומאה כדאמר התם בגמרא פרק חומר בקודש (דף כ"א ע"ב) חמש קמייטא דאית להו דררא דטומאה דאורייתא גזרו בהו רבנן בין לקדש בין לחולין שנעשו על טהרות קודש חמש בתרייתא דלית בהו דררא דטומאה מדאורייתא לקדש גזרו בהו רבנן לחולין שנעשו על טהרות הקדש לא גזרו בהו רבנן.

וי"ל דהתם דאורייתא לית להו אבל דררא דטומאה דרבנן אית להו הכא אפילו דררא דעלמא מדרבנן ליכא דכל שהוא חששא בעלמא למפרע לאו דררא היא כלל אלא כענין קנסא משום דלא בדקה הפסידה עונה.

וי"מ דהכא הכי פרכינן ליתנייה גבי מעלות קמייטא דאינון בין לקדש בין לחולין שנעשו על טהרת הקדש דאלו בהדי בתריית' כיון דליתנהו אלא לקדש לא מצי למיתנייה דהא מעת לעת שבנדה לחולין שנעשו על טהרת

הקדש נמי איתא כדאמר בשילהי שמעתין ולהכי מפרקין כי קתני בהנהו היכא דאית ליה דררא דטומאה אבל היכא דלית ליה דררא דטומאה ואפ"ה החמירו בהו לא קתני.

והלשון משובש הוא לדעתי דההוא דאמרינן בשלהי שמעתין לחולין שנעשו על טהרת הקדש לתרוצא לברייתא דקתני לקדש אבל לא לתרומה איתמר אבל השתא להאי לישנא לקדש ולא לתרומה ולא לחולין שנעשו על על טהרת הקדש קאמרינן דאי לת"ה לא הוו צריכין בדר' לתרוצא כדעולא דהא איכא אוכלין חוליהן בטהרת הקדש בימיו ממש אלא ודאי צ"ל להאי לישנא דאף לחולין שנעשו על טהרת קודש לא גזרו במעל"ע שבנדה לכך צריך לשנוי כדעולא כיון שהיו עושין על טהרת הקדש על מנת שהיו מתנסכין ממש על גבי מזבח היינו קדשי מזבח גמורין. הא דאמר רבי חנינא

בן גמליאל מתפלל י"ח מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת. איכא דמקשו עלה וניכללה מכלל כדמקשינן בגמרא במסכת ברכות (דף כ"ט) דאמרינן כל השנה כולה מתפלל אדם הבינונו חוץ ממוצאי שבתות ומוצאי י"ט שצריך לומר הבדלה בחונן

הדעת והוינן בה וניכללה מכלל ואסיקנא
בקשיא והכא נמי תיקשי וניכללה מכלל.

ומתריצין התם כיון דאמר כל השנה כולה
מתפלל הבינונו מפקע פקיע ליה למכלל כמה
דבעי אבל הכא כיון דלא רגיל בהבינונו אלא
במוצאי יום כפורים בלבד הוא דמתפלל
ליה מפני הטורח אי אתי למיכלל ביה מידי
אתי למיטעא. עוד י"ל התם והכא קשיא
לגמרא ומיהו לא מידחי מימרא בקשיא
ואפשר הוה התם למימר ולטעמי' הא דתניא
תיקשי לך אלא איכא כמה דוכתי דיכול
למימר ולטעמין ולא אמר. הא דאמר
רב ששת בריה דרב אידי **כי קתני מידי**
דתלי במעשה. פירש אליבא דר"ש קסבר
האי תנא בוגרת מותרת לכהן גדול א"נ
נפקא מינה לכתובה ולא לכהן תניא ומוכת
עץ מילתא דתלי במעשה הוא והאי דקתני
כל זמן שלא נבעלה לאו דוקא אלא שלא
נטלו בתוליה בין בעץ בין באדם. א"נ
קסבר מוכת עץ מותרת לכהן גדול וכתובתה
מאתים ומחלוקת היא ביבמות ובכתובות.
וכן הא דאמר נ"מ לנחל איתן סבר לה כר'
יאשיה אשר לא יעבד בו לשעבר ואיתא
בפלוגתא בפ' עגלה ערופה.

דף ט

ראתה ואח"כ הוכר עוברת מהו. יש להקשות והלא כל מדות חכמים כך הם במ' סאה הוא טובל בחסר קרטוב אינו יכול לטבול אף כאן מכיון שנתנו שיעור לדבר בהכרת העובר ראתה ולא הוכר פשיטא שמטמאה מעת לעת אע"פ שאח"כ הוכר בסמוך.

ויש לפרש ראתה ואח"כ הוכר עוברת בו ביום ששלמו לה שלשה חדשים מי אמרין כי מצפרא נמי הויא היכירא ואנן הוא דלא בקאינן או דילמא גבול יש לה וא"ל מידי הוא טעמא אלא משום דראשה כבד עליה בעידנא דחזאי אין ראשה כבד עליה בתמיה הילכך דיה שעתא.

וזה הלשון אינו נכון מפני שהיה להם לפרש ובו ביום הוכר עוברת ולימא נמי כיון דבו ביום חזיא לא מטמא.

ויש לפרש אותה כפשוטה ור' ירמיה הכי בעי מיני' גבול שנתנו לה חכמים משיהא ראשה ואיבריה כבדין והיינו משעת הכרת העובר וקרוב לו מלפניו כשהיא מרגשת בעצמה או דילמא גבול שנתנו לה הכרת העובר ממש הוא וקודם לכן אפילו בסמוך

אינו מטהרתה וא"ל אף איבריה אינן כבידין עליה אלא משעת הכרת העובר ממש שאין הולד חי ומכביד עליה אלא מזמן זה ואילך וזה הלשון עיקר. גרסת ר"ח ז"ל **רבא אמר רב חסדא שלשה ועשרים יום ולא פליגי מר וכו'.** ופשוטה היא. והספרים גורסין כגרסת רש"י ז"ל כ' יום ופירש דלא פליגי מר חשיב ימי טומאה ז' ימי נידה וג' ימי זיבה ומכאן ואילך כיון דבעינן נקיים ימי טהרה הם ולפיכך לא מנה אלא עשרים שדבר בסתם נשים שהן טמאות לנדה ולזיבה. **ועוד עברו עליה ג' עונות וראתה דיה שעתה.** י"מ דהא מני רבי היא דאמר בתרי זימנא הויא חזקה והא דבעינן הכא עד תלתא משום שכל שעברו עליה ג' עונות סמוך לזקנתה הוחזקה בזקנה שדמיה מסולקין ואין ראייה זו מוציאה מכלל זקנו' שכן דרך סלוק דמיהן של זקנות מפסקת ורואה ופוסקת ושוב אינה רואה וכשהיא רואה פעם לסוף ג' עונות עכשיו הוא שמתחלת להחזיק עצמה ברא' ואפילו בזקנתה לפיכך דיה שעתה בראיה זו שהיא תחלת למניין ובשנייה שהיא שלישית הוחזקה ומטמאה מעת לעת ומתני' דקתני

נגח משלם אף זו בג' פעמים הוחזקה הילכך מטמאה בשלישי עצמה מעת לעת ולהאי פי' אמרינן דמתני' דקתני אבל בראיה שני' מטמאה מעת לעת סתמא כרבי דהא זקנה בכללה לדברי הכל ואינו מחזור. ועוד דשטתא דוסתו' לא מוקמינן להו כרבי דלקמן תנן סתמא כרשב"ג וביבמות אמרינן וסתות וזור המועד כרשב"ג.

ולכל הלשונות נמי קשיא כיון שהוחזקה זו ולבסוף דלאו סלוק דמים הוה בה כלל נטמא למפרע מעת לעת שבכל ראיותיה והשיב רש"י מעת לעת דרבנן הוא וכל שבשעת ראיתה בחזקת טהרה אין מחמירין לטמא אותה למפרע. ואם תשאל הרי הקשו למעלה גבי היתה בחזקת מעוברת וראתה אמאי [אין] מטמאין אותה למפרע לכשהפילה רוח וזו אינה קושיא דהאיכא רב פפא דתריץ הכי הנח מעת לעת לרבנן ולרב פפא שאני התם דאיגלאי מילתא דלאו עובר הוא אבל הכא אכתי איכא למיתלי מעיקרא לא שכיחי בה דמים והשתא הוא דאכחיש' ואיתרעי א"נ התם בסמוך לראיה הפילה דאפשר לטמוייה אבל לאחר עונות ליכא למימר הכי. הא דתניא **תנוקות שלא הגיע זמנה לראות וכו'.** יפה פי' רש"י ז"ל

במה שאמרו דיה שעתה בראיה ראשונה אבל בראיה שניה מטמאה מעל"ע התם כשקרבה ראיתה בשנייה דאיגלאי מילתא דג' עונות קמייתא לאו משום סלוק דמים הוה ולא הגיעה זו לכלל זקנה. אבל רחקה אף ראייה שניה זקנה היא אלא שרואה וצריכה חזקה, וזה לשון נכון.

ול"נ דזקנה צריכה להחזיק עצמה בראיות והא דקתני מתני' אבל בראיה שנייה מטמאה מעת לעת אבתולה קאי והוא דאיתמר בגמרא עלה רב אמר אכולהו לומר שכולן ישנן בדין הזה שאם החזיקו עצמן בדמים מטמאות מעת לעת, ושמואל אמר ל"ש אלא בתולה וזקנה שישנן בדין הזה שמחזקות עצמן בראיות ומטמאות אח"כ מעת לעת, אבל מעוברת ומניקה דיין שעתן כל ימי מניקותיהן ועוברת ואפילו הן שופעות פעמים הרבה. ומיהו מתני' דקתני דבראיה אחת הוחזקה לדמים ודאי הכל מודים דלאו אזקנה קאי דזקנה הא קתני לה בבתרייתא בתרי זימני אלא בדין הזה להחזיק עצמה כשאר הנשים מעת לעת וזה פירש מדוקדק. וי"מ אותה לרשב"ג דבתלתא זימני הוי חזקה ומטמאה מעת לעת כשור המועד מה שור המועד בשלשה זימני אתחזק, ואידך כי

והא דאמרינן לקמן (דף י' ע"א) בין שניה לשלישית כיון דלא אתחזק בדם כתמה נמי לא מטמינן לאו אליבא דהך ברייתא דרבי אלא אליבא דהילכתא כרשב"ג. וכן פסק הר"ם ז"ל דקטנה כתמה טהור עד שתראה דם ג' וסתות.

וחזקיה סבר כיון (דחזיא) [דאלו חזיא] הרי היא כשאר כל הנשים אח"כ כתמה מחזיקה וטמא דבכל (מראה שניה) [מראות משניה] ואילך הוחזקה.

אבל רש"י ז"ל פי' אליבא דברייתא [דרבי] ומאי כיון דלא איתחזק בדם שעדיין לא הוחזק' בה לטמא מעת לעת ולפי דבריו ז"ל ולדידן דקי"ל כרשב"ג אין כתמה טמא עד שיעברו עליה ד' וסתות. לראיה פעם ראשונה [דרב גידל] פירש רש"י ז"ל דהיינו [ראשונה שאחר ההפסקה ושניה היינו] ראיה שניה של דלוג שהיא ראשונה לראיה דעונות. ולפי שהיא עומדת בה כשרואה עכשיו בעונו' קרי לה הכי.

ויש לפרש "הדר קחזיא בעונות" [דקאי גם על] פעם אחרת בין דלוג ראשון ושני ראתה פעם אחת בעונה ובין שני לשלישי חזרה וראתה עוד בעונה ותרתי בעיי אהדדי איתמר ורב אשי בעא [לאפסקי ולמפשט

דהיינו טעמא דלא מטמיא מעת לעת אלא בשלישית לרבי וברביעית לרשב"ג מפני שכל אשה שלא הוחזקה כבר ברואה אינה מטמאה מעת לעת דטעמא דמעת לעת כעין קנסא דרבנן הוא כדאמרו חכמים תקנו להן לבנות ישראל שיהיו בודקות עצמן שחרית וערבית וזו הואיל ולא בדקה הפסידה עונה יתירה הילכך כל שאינה צריכה לבדוק עצמה כלל אינה בכלל מעת לעת שבגדה ותנוקות שלא הגיעה זמנה לראות הרי הן בחזקת טהרה כדתניא לקמן ואין הנשים בודקות אותן הילכך פעם ראשונה ושניה שעדיין לא הוחזקה לראות ולא היתה בכלל תקנה לבדוק שחרית וערבית דיה שעתה. וכיון שראתה בשניה הוחזק ברואה לדברי רבי הילכך בג' מטמאה מעת לעת שהרי היתה צריכה לבדוק שחרית וערבית, ואע"פ שעדיין לא הגיע לכלל שנותיה, וכיון שלא בדקה הפסידה עונה יתירה ושהגיע זמנה לראות כיון שצריכה בדין היה לגזור עליה אפילו בראשונה אלא שהיא קולא לדבריהם. עברו עליה ג' עונות חזרה לכלל תנוקות שלא הגיע זמנה עד שתראה שתיים ותהא מוחזקת לראות לדברי רבי דשוב צריכה בדיקה ומטמאה מעת לעת.

חדא חדא] מיניה דסד"א כיון דראתה שתיים
 בדילוגו ושתיים בעונות סלוק דמים הוא
 דקא מנע מינה עונות ולא תהא מוחזקת לא
 לדלוג ולא לעונות דכיון דשנתה כ"כ אונס
 בעלמא הוא. ואמר רב גידל פעם ראשונה
 של עונות ט) דיה שעתא כדאמרן שניה של
 עונות י) כיון דראיה שלישית הוא יא) מכי
 חזיא בעונות ואילך לעולם מטמאה מעת
 לעת. ומיהו בראיה (ג') [ראשונה] שלה לא
 מטמא מעל"ת משום לסוף ג' עונות חזיא
 ואכתי לא הוחזקה ג' פעמים להפסקה דהא
 אנן לר' אלעזר קאמרינן ולישנא דהדרא קא
 חזיא דייקא כדאמרן.

דף יא

מקשי' ומאי קא אתי רב אשי לחדותי הא מימר קאמרינן בברייתא דלא קבעה וסתות לקפיצות לחודייהו. ואי תקפוץ בשבת לא תיחזי והלכך איצטריכא ליה לאשמועינן ימים לפום מאי דקא משנינן ואדרכא פשיטא דבעיא ימים וקפיצה.

ונראה שרש"י ז"ל גורס ולשבתא קפצא ולא חזיא ולמחר חזאי בלא קפיצה ומהו דתימא איגלאי מילתא דיומא הוא דגרים ולא קפיצה דהא בקפיצה בלא יום לא חזאי וביום בלא קפיצה חזאי קמ"ל דקפיצה דאתמול גרמא לראיה דהאידינא ומשום דאכתי לא מטאי זמן קפיצה לא חזא מאתמול וזהו הנכון.

ומיהו לישנא אחרינא אמרי לה להא דרב הונא ולא ידעינן אי פליגן לישני ולמדחי' לקמא איתמר בתרא או דילמא אע"ג דלאו הכי איתמר אלא האי תרווייהו איתנהו לענין מעשה ומסתברא כיון דוסתו' דרבנן לקולא נקטינן בהו והלכתא כתרי לישני ולקולא, ואחר שכתבתי זה מצאתי להרמב"ם פאסי ז"ל שהחמיר ובטלה דעתינו מפני דעתו. מתניתין **צריכה להיות בודקת וכו' ומשמשת בעדים וכו'.** פירש

אלא לקפיצות והתניא. פי' רש"י ז"ל דכל יום שתקפוץ מחזיקין לה רואה ואפילו בשאר ימות השנה ואין פירו' זה נכון דאי מעיקרא קס"ד דלקפיצות לחודייהו תקבע וסת הכי הוה לן לתרוצי בברייתא לא קבעה לה וסת לימים אבל קבעה לה וסת לקפיצות לחודייהו דמאי דקא אמרינן מעיקרא משנינן ועוד כי מקשינן לימים לחודייהו פשיטא לימא ליה לקפיצות לחודייהו קמ"ל.

אלא ה"פ אלא לקפיצות בימים קבעה והתניא אינה קובעת ומתרץ אינה קובעת לימים ולא לקפיצות לחודייהו פשיטא היא כדפרישית. הכי אשכחן בנוסחי: **לימים לחודייהו פשיטא אמר רב אשי כגון דקפץ בחד בשבת וחזאי וקפץ בחד בשבא וחזא ולשבתא נמי קפצה ולא חזאי מהו דתימא איגלי מילתא דיומא הוא דגרים קמ"ל דקפיצה נמי גרמא ומשום דאכתי לא מטאי זמן קפיצה.** וק"ל כיון דלימים לחודייהו פשיטא ליה וה"ה לקפיצות לחודייהו נמי דפשיטא ליה דלא קבעה כדפרישית קפצה בשבא ולא חזאי מאי מהני לן פשיטא ודאי דלא תיחזי אלא בימים וקפיצה ועוד מאי קא

מתני' פרושי קא מפרש לה ואזיל וכיצד
 קתני כיצד צריכה להיות בודקת פעמים
 ביום שחרית וערבית ואע"פ שלא שמש
 כלל וכיצד משמשת בעדים בודקת נמי
 בשעה שהיא עוברת משאר עסקיה לשמש
 את ביתה ומשמשת בעדים וע"כ מדקתני
 בשעה שהיא עוברת לשמש היינו עד שלפני
 תשמיש וש"מ דצריכה בדיקה לפני תשמיש
 והעד (הג') [הב'] לפני תשמיש אי אפשר
 אלא לאחר תשמיש הוא וכדתנן אחד לו
 ואחד לה אלמא צריכה בדיקה בין לפני
 תשמיש בין לאחר תשמיש.

והיינו דאמרינן לעיל [דף ה' ע"א] שתי
 בדיקות אצרכוה רבנן חדא לפני תשמיש
 וחדא לאחר תשמיש ורמינ' למתני' דקתני
 והמשמשת בעדים הרי זו כפקידה דהיינו
 עדים דקתני דאינון לפני תשמיש ולאחר
 תשמיש דומיא דמשמשת בעדים דהך סיפא
 [וכי תריין] נמי לעיל גבי רישא דמתני'
 מעיקרא [אידי ואידי לאחר תשמיש] משום
 דקשיא להו קס"ד לפרושי ההיא דשני
 עדים דבסוף קא חשיב אבל בהך סיפא
 דכ"ע עד שלפני תשמיש קתני וכדמפרש
 עלה לקמן בגמרא. **מדאמרינן הכא מימי**

דאשה קובעת וסת בימי מניקתה דלא
 ממעטינן הכא אלא ימי טוהר דידה, וה"ר
 אברהם ז"ל היה אומר שאין קובעת לא
 בימי עוברת ולא בימי מניקתה ואי מוקמת
 שמעתין במפלת שאין לה חלב אכתי קשיא
 דמידי הוא טעמא אלא משום דראשה כבד
 עליה וכו' כל היולדות בכלל הן. **דמגו**
דבעיא בדיקה לטהרות בעיא נמי בדיקה
לבעלה. פירש אע"פ שתקנו חכמים לבנות
 ישראל לבדוק שחרית וערבית להכשיר
 הטהרות עוד החמירו עליהן שאם שמשו
 מטתן יהו צריכות בדיקה לטהרות חוששין
 שמא ראתה מחמת תשמיש ובדיקה שניה
 שהצרכוה סמוך לתשמיש מאחריו בתוך
 שיעור כדי שתדע מן המטה א"נ באחר אחר
 כפירקן דכל היד קודם שתלך או שתקנח
 וכן הצריכו לאיש עצמו לקנח בעד ולבדוק
 והכל משום חומר הטהרות שרגילה לעסוק
 בהן ומתוך חומר הטהרות החמירו לבעלה
 שתהא צריכה לבדוק לפני התשמיש וכ"ש
 לאחר תשמיש ואע"פ שאין דעתה לעסוק
 בטהרות עכשיו מאחר שהורגלה לעסוק
 בהן והוחזקה להיות בודקת לטהרות לאחר
 תשמיש.

נמצא שאין כאן בדיקה מן הדין אלא שלאחר

טהרה לימי טומאה לא קבעא. נ"ל

תשמיש ולטהרות והשאר מדין מגו וכיון שאינו אלא משום טהרות אינה צריכה אלא עדותו של עד כלומר שמקנחת בעד לפני תשמיש ולמחר בודקת בו אם מצאה עליו דם טמאה לטהרות ומחייבת בעלה בחטאת. אבל מותר הוא לבעול משבדקה בעד ואע"פ שאינו מועיל לו עכשיו שהרי אינן יודעין אם ראתה אם לאו זהו דרכו של פי' רש"י ז"ל.

וי"ל דכל גבי בעלה צריכה להיות בודקת ורואה ואח"כ תשמש דאין בדיקה סתם בכל מקום אלא במקנחת ורואה מה העד מעיד בדבר דאי לא תימא הכי כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן הן ואפילו בעסוקה בטהרות אלא משמע דכל לפני תשמיש בודקת ורואה לגבי בעלה והכל ודאי משום מגו וטהרות והיינו דאמרי (לעיל) [לקמן ע"ב] אימר שמש עכרו, ז) וכיון שאינה צריכה בדיקה לאחר תשמיש לטהרות אף לפני תשמיש לבעלה אינה צריכה דהא ליכא מגו כן פי' הרב ז"ל. **חדא מכלל דחברתא איתמר.**

נראה דהא דרב יהודה איתמר מכללא דהוא דכיון דשמעיה רבה בר ירמיה לשמואל דאמר אשה אין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק בעסוקה בטהרות וש"מ נמי דכל לבעלה לא בעיא בדיקה כלל מדלא מתרץ

לה לר' זירא אין לה וסת אפילו לבעלה בעיא בדיקה מ"ה דייק רב יהודה דשמעא מיניה ואמרה משמיה דשמואל דמתני' דוקא בעסוקה בטהרות היא דמכלל היא דמתני' ליכא למימר [דוקא ביש לה וסת ולא] אין לה וסת ודוקא עירה כדאיתמר לקמן.

וי"מ הא דאמרינן חדא מכלל דחברתא איתמר לאו אעיקר מימרא דשמואל אלא ה"ק שמואל שמעתא דהכא לא שאנו אלא בעסוקה בטהרות, ואמ' תו במימרא דלקמן דרבא בר' ירמיה ומכללא דהך אוקימנא לההוא שעסוקה בטהרות ולא שמעינן עירה וישנה אתמר ואי לא איתמר הך לא הוה ידעינן ההיא דבעסוקה בטהרות היא כדאמר רבא לקמן וכי אמרינן חדא מכלל חברתא איתמר אאוקמתין דעסוקה בטהרות קאמר וכי אמרינן [ואוקימנא אאוקימתא דרבה בר ירמיה] קאמרינן דאוקמתין קשי' ואוקמתין מתרצין. הא דאמרינן **תנ"ה בד"א לטהרות אבל לבעלה מותרת וכו'.** היינו טעמא דמשמע לן אפילו כשאין לה וסת משום דמתניתין בין שיש לה וסת וכו' ועלה קתני בד"א לטהרות אבל לבעלה מותר בין בזו בין בזו משמע ועוד דכל עיקר לא הוצרכה ברייתא זו לשנותה אלא בשאין לה וסת

שאלו בשיש לה מתני' היא כל הנשים
בחזקת טהורות לבעליהן.

דף יב

והא דבעיא מיניה ר' זירא מר' יהודה מהו שבתבדוק ותבדוק ומה בכך. לפני תשמיש קאמר ולהחמיר על עצמו היה רוצה שאע"פ שאינה עסוקה בטהרות יהא נוהג חומר כעסוקה בהן ואמר לאו שא"כ לבו נוקפו ופורש, ור' אבא בעיא מרב הונא לאחר תשמיש ולהחמיר שלא מן הדין בשאינה עסוקה ואיהו נמי [אלא דלא] מבעיא שלא יהא לבו נוקפו ופורש.

ופיר' הענין שהיו השואלין סבורין שבדיקות הללו של טהרות יש לחוש לספיקן וזה שלא הצריכוה חכמים אלא לטהרות קולא היא לגבי הבעל שלא להאריך עליהן את הדרך ומי שמחמיר על עצמו נקרא צנוע וכשר ופשטו להן שבדיקות של טהרות חומר הוא שתקנו בהן חכמים כדי שתהא היד מרבה לבדוק בנשים ומשובחת ולא שיהא מקום ספק לחוש להן ואף הרוצה להחמיר אין רוח חכמים נוחה הימנו מפני שלבו נוקפו ופורש ומבטל פריה ורביה בישראל.

ולדברי רש"י ז"ל לבו נוקפו בבדיקה שלפני תשמיש לפי שהיא בודקת ואינן יודעין מה

מצאו עד למחר ונמצא בועל על הספק ולבדוק ולראות לא עלה על דעתו שאפילו בטהרות לא אמרו כן ושלחר תשמיש נמי לבו נוקפו בו ופורש.

ולפי דברינו [במתניתין] אפי' (בבדיקות) [בבודקות] ורואה לפני תשמיש כיון שאין אתה מחזיקה בטהורה לבו נוקפו בחששות ובחומר בדיקת חורין וסדקין ואינו סומך בבדיקת אור הנר וכל זה וכיוצא בו גורמין פרישה הן.

ובשם ר"ח ז"ל מצאתי שאומרים דמ"ה לבו נוקפו דסבור אלמלא שלא הרגישה לא בדקה כלומר דהא קים לה דכולה לבעלה לא בעי בדיקה, וזה אינו סבור שמחמרת אלא שבודקת משום הרגשה וחוששין כיון שהרגישה ודאי בא אורח וטפה כחדל היתה ואבדה בעד. א"ר אמי א"ר ינאי וזהו עדן של צנועות. פי' ודאי משנתינו עד שלפני תשמיש ולאחר תשמיש קתני ובעסוקה בטהרות וא"ר ינאי עד זה שלפני תשמיש זהו עדן של צנועות דקתני מתני' בפרק כל היד והקשו לרבי אמי הא מתניתין צריכות קתני כדתנן צריכה להיות בודקת

ושלה בודקת בו עצמה כל זמן שהיא צריכה לבדוק דהיינו לפני תשמיש ולאחר תשמיש כדתנן הכא והצנועות מתקנות להן שלישי אחר לתקן את הבית כלומר חדש ולבן, והיינו דקתני תיקון והיינו נמי לשון שלישי לומר שאם רצו לשמש פעם אחרת למחר מתקינות להן שלישי שלא נשתמש בו כלל אפילו לפני תשמיש.

ורש"י ז"ל מפרש שני עדים אחד לו ואחד לה לאחר תשמיש, ולפי דבריו הכי מתרצא מתני' והצנועות מתקנות להן השלישי שהן צריכות א' לתקן הבית ומהו תקונן שלא נשתמשו בו ואפילו לפני תשמיש.

ולדברי הכל משנתינו בעסוקה בטהרו' וכדאוקי שמואל להא מתניתין דפירקן דתרווייהו בני חד ביקתא אינון וכדקתני רישא דההיא ואוכל' בתרומה ועלה קתני דרך בנות ישראל וכו', ולפום הכי קתני סיפא כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן כלומר אע"פ שהצריכוהו בדיקה לא אמרן אלא לטהרות אבל לבעלה בחזקת טהרה הן. **והא שמואל במאי מוקים לה.** וא"ת כשאין עסוקה בטהרות ולבעלה ואפילו אין לה וסת א"ב מאי איריא חמרין ופועלין אפילו עומדין בעיר נמי ועוד מאי קמ"ל

ומשמשות בעדים ופריק שאני אומר כל המקיים דברי חכמים נקרא צנוע.

ולדבריו של ר' אמי פיר' משנתינו שבפרק כל היד כך הוא דרך בנות ישראל שתקנו להן חכמים להיות משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה לאחר תשמיש ואם לא בדקו או שאבדו עידיהן אסורות לשמש עד שיבדקוהו שמא מחמת תשמיש ראתה והצנועות שמקיימות דברי חכמים מתקינות שלישי אחר לתקן את הבית לבעליהן שכך הצריכו אותן חכמים אלא שלא אסרו להם לשמש אם אבד עד זה או (שאפשר) [שאי אפשר] להן לבדוק לאור הנר דכיון שאין עדות בכל מקום אלא עד של מגו לא החמירו בו כשנאחר תשמיש לשהוחזקה בו לטהרות מן הדין.

ואקשיה ליה רבא לרב אמי ופרכיה ופריש רבא הא דקאמר ר' ינאי וזהו עדן של צנועות לומר שבעד זה הוא צניעות הצנועות ששנינו במשנתינו שעד שבודקין בו לפני תשמיש זה אין בודקות בו לפני תשמיש אחר, ולדברי רבא פי' משנתינו כך הוא דרך בנות ישראל שתקנו חכמים משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה שלו מקנה בו לאחר תשמיש שהרי אין לו בדיקה אחרת

להן לאו, נמצא כלל השמועה הלכה למעשה שכל לבעלה לא בעי בדיקה לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש ואפילו כשאין לה וסת לפי פירושו של רש"י ז"ל בדברי רבי חנינא בן אנטיגנוס.

אבל מדברי הרמב"ם הספרדי ז"ל למדנו שיש לו דרך אחרת בשמועה זו שהוא מפרש זו ששנינו דרך בנות ישראל לבעלה בשאין לה עסק בטהרות והצנועות בודקות אף לפני תשמיש לבעליהן וכל מה שהקל ר' יהודה ור' זירא משמיה דשמואל אינו אלא בבדיקה זו שלפני תשמיש שכשהן עסוקות בטהרות אפילו שאינן צנועות צריכות. וכשאין עסוקות בה הרי הן בחזקת טהרה לבעליהן לפני תשמיש.

וטעם לדבריו מפני שלפני תשמיש אשה מרגשת בעצמה ואפילו בישינה נמי הקלו מפני שבחזקת טהרה הן ולאחר תשמיש חוששין שמא ראתה מחמת שמש ואינה מרגשת.

וההיא דבעיא מיניה ר' אבא מרב הונא צריך הוא לפרש שלא מנעו אלא מלבדוק בשיעור וסת ואח"כ כדי שלא תתחייבנו באשם תלוי ויהא לבו נוקפו אבל לאחר אחר בודקת קודם שתלך ותקנה ואף על פי

הא קתני לה אידך לעיל בד"א לטהרות וכל זה אינו מחוור דאיכא למימר ישנות קמ"ל ואכתי נמי לא קים לן דאיכא חלוק בין בא מן הדרך לשוהה בעיר אלא א"ל מדקתני סתמא ש"מ אפילו בעסוקה בטהרות הוא דכולהי סתמי לטהרות ולבעלה פרושי מפרש לה בבמה ד"א א"נ דאינהו בטויי מיבעיא ליה וגמר' מתרין דעדיף מיניה דקאמר דדוקא נקט חמרין ופועלין ואוקימנא בשיש לה וסת. **וכיון שתבעה אין לך בדיקה גדולה מזו.** פירש רש"י ז"ל דסתם הבא מן הדרך דרכו לפייס ולרצות ולתבוע וכי מרצו קמה ותבע רמא אנפשה ואי הוה חזיא מרגשה. וכי אמרינן דבעינן בדיקה בשוהה עמה שאינו צריך ריצוי כ"כ ומיהו הניח בחזקת טומאה אף ריצוי לא מהני ליה עד שישמע מפיה טהורה אני והא דשאל רב כהנא אינשי דביתהו דרבנן לומר אם מחמירין על עצמן לבדוק בשאינן עסוקות בטהרות דומיא דבעיא דר' זירא דלעיל והאי דנקט כי אתו מבי רב אורחיה דמילתיה נקט שיוצאין ובאין מערב שבת לע"ש.

ויש לפרש דישנות בעיא מנייהו אם מחמירין בהן בבאין מן הדרך משום דכיון דאין בעלה עמה לא קפדה אנפשה ואמרו

ודברי רבינו יצחק אלפסי ז"ל שנראין נמי כדברי רש"י ז"ל שהוא כתב בהלכות ברייתא זו דתניא החמרין והפועלין והתיר בין עירות בין ישינות ולא הזכיר משניו' הללו של שני עדים בשאין לו וסת אלמא אין לנו עדים אלא לטהרות. הא דאמר ר' חנינא בן אנטיגנוס משמשת בשני עדים והן עיוותיה ותיקוניה. לפי פי' רש"י ז"ל שני עדים א' לפני תשמיש וא' לאחר תשמיש ואין עוות ותיקון אלא לחייב בעלה בחטאת ואשם תלוי או לטמא מעת לעת ולתקן אותם כדתנן בפירקן דכל היד והיינו דמקשינן אי בעסוקה בטהרות הא אמרה שמואל חדא זימנא אי בשאינה עסוקה למה לה דאמר ר' זירא וכו' ומהתם ש"מ תרתי בעסוקה שצריכה ובשאינה עסוקה שאינה צריכה ופריק מאן דמתני הא לא מתני הא, וא"ת הא ר' יהודה אמרה לעיל א"ל ההיא מכללא איתמר כדאמרי' לעיל כלומר ששמע השומע לשמואל שאמר הלכה כר' חנינא בעסוקות בטהרות ופי' בשמו שאין משנתינו אלא בעסוקה בטהרות ור' זירא שנאה מימרא לעצמו בלשון אחר, ורש"י ז"ל תירץ את זה בע"א.

ומדברי הר"ם ז"ל שהוא מפרש מאן דמתני

שהוא בודק בשלו לחטאת שאני התם דא"א בבדיקה שלא תחייבנו חטאת והוא צריך בבדיקה מ"מ שמא ראתה מחמת תשמיש אבל בשלה אפשר לבדיקה זו לאחר זמן של אשם תלוי שלא יהא לבו נוקפו בביאה זו ותהא מתוקנת בביאה אחרת, וכן דברי ר' זירא לר' יהודה כך הן מתפרשין לי מהו שתבדוק עצמה לבעלה לחייב בעלה שאם לפני תשמיש והלא בצנועות (הוא) [במתני' קתני] לה וזהו שאמר רבי ינאי זו עדן של צנועות לא צנועות שנשנו בפרק כל היד אלא ר' אמי פירש לומר שכל העושה כן נקרא צנועה, ורבא פירש לומר דבעד זה נכרת אם צנועה היא אם לא אבל לדברי הכל מתני' צריכות קתני ובעסוקה בטהרות ואלו בשאינה עסוקה כבר שנינו והצנועות מתקינות וכו'.

ושאר השמועה פשוטה היא לפי דרכו לפיכך כתב אינה צריכה עד שלפני תשמיש אלא משום צנועות אבל לאחר תשמיש הכל צריכים שני עדים אחד לו ואחד לה אפילו מעוברת ומניקה זקנה וקטנה האריך עלינו את הדרך.

אבל דברי רש"י ז"ל יותר נכונים ומוכרעים בכמה מקומות בשמועה והחכם יבור לעצמו,

לראות ויצתה מחששא הא אמרה שמואל
 חדא זימנא דרב יהודה גופיה אמרה לעיל ואי
 בשאינה עסוקה בטהרות ואפ"ה בעיא תיקון
 ג' פעמים הא אמר כל לבעלה לא בעיא
 בדיקה ואפילו פעם אחד דאמר ר' זירא אשה
 שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק
 ואוקי' בעסוקה בטהרות ומדלא אמר עד
 שתבדוק ג' פעמים לבעלה ש"מ דכל לבעלה
 לא בעיא כלום כדדייקין לעיל.

ומפרקין לעולם בשאינה עסוקה ואמוראי
 נינהו אליבא דשמואל הא רב יהודה והא
 ר' זירא ואידך דאמר א' לעיל נבעלה
 מותרת קמ"ל דמשהוחזקה ואילך אינה
 צריכה כלום, ב' זהו פי' השמועה לדעת
 רבינו הגדול ז"ל וראוי הוא לסמוך עליו.
לא פירות ולא מזונות ולא בלאות. פירש
 שאינה יכולה להוציא ממנו פירות שאכל
 דמחילה בטעות שמה מחילה והכי מפרש
 בגמרא פרק איזהו נשך, ולא מזונות שאינו
 משלם מה שלותה ואכלה, ולא בלאות של
 נכסי צאן ברזל ודוקא שאינן קיימין.

ועל הני הוא דמפרש בגמרא מ"ט תנאי
 כתובה ככתובה דמי וכיון שכתובה קבל
 עליו נכסים הללו כצאן ברזל וקבל עליו
 מזונות ואין לה כתובה פטור הוא מכולם

הא לא מתני הא לימא לעולם בשאינה
 עסוקה בטהרות ואפ"ה כשאין לה וסת
 צריכה בדיקה ואמוראי נינהו ואליבא דרב
 יהודה והא דלא מקשינן ידידה אדידה משום
 דלא מתפרש להו בהדיא ההיא באשה שאין
 לה וסת.

ופסק הרב ז"ל כמאן דמתני הלכה כר'
 חנינא בן אנטיגנוס שכל אשה שאין לה וסת
 משמשת לעולם בשני עדים א' לפני תשמיש
 ואחד לאחר תשמיש בין לו בין לה.

ורבינו הגדול ז"ל הצריך לה בדיקה ג'
 פעמים עד שתהא מתוקנת והוחזקה שלא
 תראה מחמת תשמיש ומשם ואילך הרי היא
 כשאר כל הנשים ואינה צריכה כלום ועל כן
 יאמר בספר מלחמות ה' ג' דמשמשת בעדים
 היינו אחד לו ואחד לה ושלה בודקת בו
 לפני תשמיש ולאחר תשמיש כענין משנתינו
 וכמו שפי' למעלה והי עוותיה כשהורעא
 לה ראייה בתוך תשמיש ג' פעמים ותקוניה
 בשלא אירע לה כלום.

ואקשינן למה ליה לשמואל הלכה כר' חנינא
 בן אנטיגנוס אי בעסוקה בטהרות מוקי לה
 ומשמשת בעדים לעולם משום הטהרות
 והם מעותין אותה בג' פעמים של ראייה
 להוציא ומתקנין אותה כשהוחזקה שלא

אבל הקיימים נוטלת ויוצאה שאפילו זנתה
 נוטלת מה שבפניה ויוצאה ודינה של זו
 כדין איילנות שנוטלת הקיימים בשל ברזל
 ומפסדת שאינן קיימים, ובשל מלוג דינה
 כשאר הנשים לדעת רבינו ז"ל בכתובות,
 וכן היא נוטלת לדעתי ודעת הגאונים תוס'
 כתובתה וכבר פי' בפרק אלמנה נזונות ומה
 שכתב רש"י ז"ל בכאן אינו נכון והא דאמר
 רבי מאיריוציא ולא יחזיר עולמית. משום
 קלקולא נ"ל והוא שאמר לה משום שאין
 לך וסת אני מוציאך ואם לא מפני כן לא
 הייתי מוציאך ואם לא אמר כן אין כאן חשש
 לקלקול' כדתנן המוציא אשתו משום איילנות
 רבי יהודה אומר לא יחזיר וחכמים אומרים
 יחזיר ואוקימנא מאן חכמים ר"מ ומשום
 דלא כפליה לתנאיה והא נמי לההיא דמאי

ולדידן נמי לא בעיא כפילא כרבנן והוא
 שאמר סתם משום כך אני מוציאך ואף על
 פי שלא כפל הא גירש סתם יחזיר כדאמרין
 התם גבי איילנות ומוציא משום נדר ומשום
 שם רע ויש לומר שאפילו לא התנה ולא
 אמר כלום יש לחוש לקלקול דבשלמא התם
 אם לא התנה כלום י"ל עילה הוא רוצה
 לגרש שכמה אנשים נשואים לאיילנות וע"י
 שיש בהם נחת רוח מהן מקיימין אותם וכך
 אמרו שם בירושלמי אבל זו שאסורה היא
 לשמש כלל בידוע שאין בעלה מגרשה אלא
 מחמת פיסול זה וכן במוציא משום שם רע
 י"ל מכיון שלא שהה לראו' אם הדברים
 נראין עילה מצא וגורש לפיכך אין חוששין
 לקלקול אלא שאמר משום שם רע אני
 מוציאך.

פרק ב כל היד

דף יג

נשים דלאו בנות הרגשה נינהו משובחת.
 ק"ל לר"ת ז"ל למה ליה האי טעמא
 תיפוק לי' משום דלא מיפקדי אפריה
 ורביה ושמעתי שהיה מפרש דלאו בנות

הרגשה נינהו שאינן בדין הרגשה כלל לומר
 שאינן מרגישות ולא מצוות. וכן פי' זו
 ששנינו בברייתא שלשה נשים משמשת
 במוך חייבות לשמש דאלו מותרות כל

הנשים מותרת כן. ואין פי' נכון בכאן דבנות הרגשה לאו בדין הרגשה משמע.

ואפשר לפרש דמשום משובחת קאמר שאלו היו בנות הרגשה אע"פ שאינן מצוות כאנשים ולא דינן ליקצף מ"מ לא היתה יד המרבה לבדוק יותר מדאי משובח' לפי שהיא משחיתה ואין שבח בהשחת' אפילו לנשים ועוד דהא מביאה עצמה לידי הרהור ואלו היתה בה הרגשה בת נדוי היא כדלקמן ולפיכך הוצרכו בגמ' לפרש דלאו בנות הרגשה נינהו.

אבל כל עיקר אין דינו של הרב ז"ל נראה לי שאע"פ שאינן מצוות על פריה ורביה ורשאי מן התורה לבטל איסור הוא בהשחתה. ואע"פ שהאשה מותרת לעקור את עצמה מה שאין כן באיש ואע"פ שקיים מצות פריה ורביה התם מצוה אחריתי היא שנצטוו על הסירוס ואפילו מסרס אחר מסרס חייב אבל בהשחתה כל בשר כתיב. הא דאקשי' בכולה שמעתין מדר"א דאמר **כל האוחז באמה וכו'.** י"ל דהכי אקשינן וע"כ לא פליגי רבנן דאמרו לו עליה דר"א אלא בדליכא עפר תיחוח ולא מקום גבוה ומשום חשש פסול המשפחות אבל במקום אחר מודו ליה. הילכך גבי תרומ' ה"ל

למימר שיפלוט ואע"פ שמפסיד' וכן בדבר יהודה שיטה וירד חוץ לכנישתא וישתין. וי"ל דא"ל לאו פלוגתא היא אלא בשואלין לפרש להן היו. וכן נמי משמע במס' ברכות פ' כיצד מברכין (מ, א). הא דאמרינן **במקשה עצמו יהא בנדוי.** פי' בתוספות לא שהוא מנודה בעצמו בנדוי דרבנן של רבותינו אלא שב"ד מצווין לנדותו ועד שנדוהו אינו מנודה, וראיה לדבר דקאמרינן הקורא לחבירו עבד שיהא בנדיוי ואמרי' עלה בקדושין באומר לו עבד אתה ההוא שמותי משמתין ליה דתניא הקורא לחבירו עבד יהא בנדוי.

דף יד

ממנה אבל כאן יש לחוש שמא בשע' בעילה דחקה ונכנסה והשמש הרגה ושפך דמה עד עקבו א"נ שמא על השמש היתה מאכולת ועמו נכנסה ופריק דחוק הוא ואין מאכולת שעל השמש נכנסת עמו וכ"ש בפני עצמה.

ובתוספת אמרו דעל עד שלו דוקא פריך משום דכיון שבדקה היא בשיעור וסת ומצאה טהור והוא מצא יש לחוש למאכולת שאם היה דם נדה בשלו היה נמצא בשלה נמי. אבל בשלה בבדיקה דעדים לא חיישינן למאכולת דרוב דמים מצויין בנשים ואין קנוח העד נמי ממעך מאכולת והורגה (ובמעורה) [ובמעוכא] דשמש אין לתלותה כיון שלא נמצא על שלה.

אבל עדיין אני תמה על עד שלו דלא יהבו ליה רבנן שיעורא אלא אע"פ שיהא אחר בעילה זמן מרובה קודם קנוח טמאין ואמאי ליחוש שמא מאכול' הוא שבאה עליה אחר שבעל שהרי אינו אלא ככתם בעלמא ויש לדחוק ולומר שכל קודם קנוח כיון שעדיין שכבת זרע לחה אין המאכול' באה עליו ואין לחוש שמא נרצפה על הסדין וממנו נתקנח בו שדם מאכול' מועט הוא ואינו מתקלח

הא דתניא רוכבי גמלים כולן רשעים. ובשלהי מס' קדושין אמרינן הגמלים כולן כשרים התם במילי דעלמ' ולבן לשמים הכא רשעים בדבר הזה, א"נ הכא רוכבי גמלים ורשעתם משום חמום זה התם גמלים שמחמרים אחריהם. והא דמדכר הכא הספנין ואע"ג דליתנהו ברכיבה לומר שהם כשרים וצדיקי' גמורים בכל דבר בחמום ובשאר דברים ואגב אחריני נקט להו וכן פי' החמרים יש מהן צדיקים ויש מהן רשעים בדבר הזה קאמר הא דמכף הא דלא מכף ואלו בשאר דברים רובן רשעים וליסטים. וליחוש דילמא דם מאכולת הוא. פי' רש"י ז"ל דעל עד שלו פריך ומיהו ה"נ קשיא לעד שלה.

ולפיכך הקשו מקצת המפרשים א"כ אין לך אשה שנטמאה בנדה בבדיקה. וי"ל בעלמא ודאי לא חיישינן משום דלא שכיח אבל מתוך שבדקה מיד לפני תשמיש ומצאה טהור יש לספק ולא מחזור.

וי"ל שלא בשעת בעילה ממש ודאי אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת שהוא סתום מלכנוס ואם נכנסה מתה היא ואין דמה יוצא

שאלמלא כן חוששין שמא דם מאכולת הוא שאפילו בקנוח של שיעור וסת ואח"כ שהדבר קרוב ואפילו לחטאת ואשם הקשו למעלה וליחוש דילמא מאכולת הוא. ומיהו כיון דאיכא שיעורא דנפקא ליה מחשש מאכולת טמאה נדה ואפילו לר' חייא ואם היה משוך טמא בכל שהוא דלא גרע מהניחתו תחת הכר וכן בפרק הרואה כתם אליבא דהלכתא וזה דעת הראב"ד ז"ל.

ולפי גרסת ר"ח ז"ל י"ל כמו שנמצא על העד ולא על הירך כלום שאם מאכולת נרצפה שם בתחלה על הירך נמי היה נמצא ומשהוטח העד על הירך מקום (דחוק) א' הוא אצל מאכולת אלא מקנוח היה דם ונבלע בעד ולפיכך לא הוטח ממנו על הירך כלום. וכן נראה מלישנא דגמ' דקא מקשה ר' חייא בסמוך אף אתה עשיתו כתם אלמא אין לך שצריכה שיעור כתם וטמאה נדה אלא זו לדברי רבי. **בדקה בעד שאינו בדוק לה.** פירש בתוספות כגון שהזמינה פקולין או צמר נקי ולבנים אלא שלא חזרה וראתה בהן סמוך לבדיקתה אם יש עליהם טיפי דמים מן מאכולת או משאר דברים הא בבגד שאינו בדוק כלל לא אמר ר' טמאה נדה אטו לקחה בגד מן האשפ' וקנחה בו מי מטמא רבי נדה.

מן הסדין אלא נבלע הוא בו מהכ"ש שא"א לו להתקנח (במקום) [ממקום] ששוכבת עליו לזה. **בדקה בעד הבדוק לה וטחתו ביריכה ולמחר מצאת עליו דם.** גרסינן בכולהי נוסחי וכן מצינו בשם ר"ח. ופירושו שמצאת עליו על העד דליכא למיתני אלא דילמא דם בירך הוה ואי הוה בירך נמי כתם הוא וטמא וכיון דאיכא ספיקא דירך גופיה ועוד דלא שכיח קרוב הוא יותר לתלות בעד לטומאת נדה ולא בירך הילכך בין שנמצא נמי על הירך בין שלא נמצא אלא על העד טמאה נדה.

ורש"י ז"ל גרס ונמצ' עליה דם ופירש על יריכ' של אשה ואין דבריו מחזורים שאם העד נמצא ואין עליו כלום נראה ודאי שדם יבש על ירכה היה ואין לטמא אותה נדה ואם דוקא כשנמצא אף על העד למה לי מציאת הירך וכי מפני שהוטח ממנה דם נקל ויש להעמידה בשאבד עדה. וי"ל לעולם כשנמצא אף על העד וכשלא נמצא על הירך כלום פשיטא בעד הוה שאלמלא על הירך הוה לא נתקנח לגמרי ממנה אלא אפילו נמצא על הירך נמי טמאה נדה כיון שנמצא אף בעד.

ולדברי הכל אף בזה צריכה כגריס ועוד

כל מעת לעת כך הוא נדון בין לרבנן בין לר' עקיבא אלא כך אמר אם ירדה מן המטה ובדקה אין בועלה טמא שזהו אחר זמן הא כל זמן שלא שהת' כשיעור הזה אלא בדקה עצמה על המטה טמאין מספק בא זה ולמד על זה.

אבל לדברי רש"י ז"ל שאומר חסורי מחסרה וה"ק בהדיא איזו אחר זמן כדי שתושיט ידה ותטול עד ותבדוק לא הוה תו למיתני כדי שתירד מן המטה ואפשר לתרץ לו שבא לפרש שלא תעלה על דעת שבדיקת ראשונה שלאחר זמן ראשונה כשיירדה מן המט' היא לפיכך פירש שתיהן ואמר שאלו ירדה אחר אחר הוא וכ"ש לדברינו דמחזור טפי לומר שפי' אחר אחר ללמד על אחר הזמן הראשון ושלא ליתן בו מקום לטעות.

וברייתא נמי דייקא כדידן, דתניא איזהו אחר זמן דבר זה שאל ר' אלעזר בר צדוק לפני חכמי' באושא שמא כר"ע אתם אומרים שמטמאה את בועלה מעת לעת פירש ולפיכך אין אתם חוששין לפרש אחר זמן שהרי כל מעת לעת נמי כך הוא דינן ואע"פ שהיו צריכין לפרש לדבריו דר' אליעזר בר צדוק משום אשם תלוי יודע היה בהם דבעי חתיכה משתי חתיכות ולא

(ואי) [ועוד אני] אומר כיון שהצריכוה כגרים ועוד הרידינו כסדין וחלוק וכל שלא היה בדוק כלל אפילו לרבי טהורה לגמרי אפילו לקחתו מן השוק סתם טהורה לבעלה. והראב"ד ז"ל סובר דבעד אפילו אינו בדוק כלל טמאה דלא דמי לחלוק דכיון שבדקה בו ממש רגלים לדבר דרוב דמים מצויין בו. הא דתנן **כדי שתירד מן המטה ותדית את פניה**. לישנא מעליא הוא ומאי פניה שלמטה ומאי הדחה בדיקה כלומר כדי שתירד מן המטה ותבדוק והכי מוכחא שמעתא והיינו דאקשי' מדתניא כדי שתושיט ידה מתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו דאלמא שיעור אשם תלוי אינו אלא שתקח העד ותבדוק דקס"ד סתמא כשאין עד בידה אלא תחת הכר או תחת הכסת. ופריק רב חסדא דה"ק **איזו אחר זמן וכו'** פי' רש"י ז"ל וחסורי מחסרה וה"ק ול"נ אלא רב חסדא פרושי מפרש לה למתניתין הכי תנן נמצא על שלה לאחר זמן טמאים מן הספק ופטורין מן הקרבן ולא פי' שיעור אחר זמן מה הוה. והדר תני איזו אחר של שיעור זה שאינן טמאין מן הספק כדי שתירד מן המטה ותבדוק שזהו אחר כך שמטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה והאי דפריש תנא האי שיעורא לא ללמד על דין עצמו שהרי

תמה עליהם בזה אלא אם כדברי ר"ע שהוא יחיד הם אומרים אמרו לו לא שמענו לפי אין אנו מפרשין אבל לא בדברי היחיד אנו אומרים ואמר להם כך פרשו חכמים ביבנה לא שהתה כדי שתדע מן המטה ותדיח פניה תוך זמן זה כלומר כל ששהתה ובדקה ולא שהתה שיעור שתדע מן המטה ותבדוק אלא על המטה בדקה אע"פ שהושיטה ידה לעד תוך זמן זה אבל ירדה מן המטה ובדקה או שהתה כשיעור הזה לעולם טהור ואע"פ שעד בידה ש"מ שבכל מקום שפי' אחר לא פירש באחר זמן דבר אחר אלא כל שלא שהתה כשיעור אחר וכן דרך משנתינו ללשון שפירשנו.

ואקשינן לרב אשי אמאי קא מטהרי רבנן בברייתא ביורדת מן המטה ובדק' הא במתני' מטמו כשיעור הזה וכ"ת דאין עד בידה ה"ל לפרושי שהרי אין משמעו' הלשון זה אלא כל ששהתה כדי שתדע לעולם טהור ואפילו עד בידה וכדקתני מתניתין נמי כדי שתדע ומוקמת לה בעד [בידה] דהיכי אפשר דהכא והכא חד שיעורא קתני והכא טהור והכא טמא ה"ל לפרושי במתני' עד בידה ובברייתא אין עד בידה אלא ש"מ כרב חסדא ותרומיהו שיעור

לטהר וזהו דרך פירש רש"י ז"ל בשמועה כולה ויש לשונות אחרים ואין בהם ממש.

דף טו

דאמר ר' יוחנן בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה תפתר בשוהה בעיר ולשהות עמה בין עירה בין ישינה ואף ע"פ שאינה אומרת לו כלום ולא הוא תובעה כנ"ל לפי פי' רש"י ז"ל והוא נכון.

אלא בזו שפי' ימי עונה לאשה שיש לה וסת אינו מחזור שכיון שלא הגיע עת וסתה היאך נחוש לעונה והלא כל שיש לה וסת קבוע דמיה מסולקין ממנה עד זמן וסת [לכן נראה] דרב הונא אמתני' קאי ולדידיה יש לה וסת חוששת לוסתה ולא לעונה אין לה וסת חוששת לעונה ולרבה בב"ח אפילו יש לה וסת אינו חושש לוסתה כדאמרן ומיהו חוששת לעונה אחר הוסת כלומר שאם עבר עליה עת וסתה כיון שאין אנו חוששין לוסת נחוש לעונה אבל ודאי הגיעו ימי עונה ולא הגיע ימי הוסת אינה אסורה דאפילו למ"ד וסתו' דרבנן מסולקת דמים היא אפילו מעונות עד הוסת תדע שהרי אמרו דיה שעתה בוסתות ולא אמרו כן בעונות.

נמצא עכשיו לדברינו כל אשה שאין לה וסת בעלה חושש לימי עונתה ושיש לה וסת

והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה. פי' רש"י ז"ל שלשים יום לראיה ואמרו שכך נמצא במס' נדה בירושלמי ואמר רב הונא דכי מצאה תוך ימי עונתה לא בעיא בדיקה אנא שלא הגיע ימי וסת אבל הגיע קודם ביאתו מן הדרך אסורה וסתות דאורייתא הלכך אסורה עד שתאמר לו בדקתי בשעת הוסת עצמו וטהורה אני ורבה בר בר חנא אמר אפילו הגיע עת וסתה מותרו' וסתות דרבנן שהם הצריכוה לבדוק בימי וסתה שמא תראה.

ומיהו היכא דבעלה לא היה בעיר ולא ידעין אי בדקה אי לא בדקה לא מחזקין לה בטומאה. ואע"פ דאמרינן לקמן תבדוק ומשמע דאסורה עד שתבדוק וכיון דכי לא בדקה מחזיקין לה בטומאה עד שתבדוק כי לא ידעין ודאי בההיא דחזקה נמי קיימא עד שתאמר בדקתי וטהורה אני א"ל הכא בבא מן הדרך הקל כיון דאיכא תביעה אין לך בדיקה גדולה מזו ומהניא לחששא דוסתו' כדמהניא לבדיקה דטהרות בפירקין קמא דתרווייהו מדרבנן. א"נ כיון דלא ידעין תולין שמא בדקה ומצאה טהור או שלא ראתה והיתה טהורה מ"ה מותרת. והא

ועת הוסת לשלא הגיעו. והר"ם תלמידו ז"ל כתב הלך בעלה למדינה אחרת והניחה טהורה כשיבא אינו צריך לשאול ואפילו מצאה ישינה הרי זה מותר לבא עליה שלא בעונת וסתה ואינו חושש שמא נדה היא. אף הוא לא הפריש בכלום.

ונראה שהם ז"ל מפרשים תוך ימי עונתה היינו עונת וסתה לאפוקי יום עונה עצמו ודלא שתעלה על דעתך שבבא מן הדרך לא חששו אף לעונת הוסת או שיתלו להקל לומר שמא עקרתו וקמ"ל דבעי מיחשב דלא בעונת וסת קיימא האידינא.

והם עוד סבורין דר' יוחנן דאמר מחשב קסבר וסתו דאורייתא והלכתא כרבה דאמר מותרת דסוגיין וסתו דרבנן ומסתייעי מאינשי דביתיה דרב פפא ורב הונא בריה דר' יהושע דפ"ק דכי אתו מבי רב לבתר וסת ועונה אתו ולא מיחשבי ולא בדקי בין עירות בין ישינות והא דתניא ר' יהושע אומר תבדוק תפתר לטהרות וזו קולא גדולה טוב לפני האלהים ימלט ממנו. **הא דאמר רבי אושעיא וכו' במסכת ע"א שמעתי (מא, ב) ושם פירשתי.**

חוששין לימי עונה שאחר הוסת ואפילו בבא מן הדרך ובכולן מחשב ימיה ובא עליה דהא מ"מ תרי ספיקי נינהו ואע"פ שאינו בעיר נמי סופרת היא בעצמה רוב פעמים הילכך מותרת ומסתברא נמי שאם היה הוסת רחוק שאפשר שטבלה והעונה קרובה תולין להקל שמא בשעת הוסת ראתה וטבלה ושוב אין לה עונה עכשיו דכולהי ספיקי נינהו ולקולא ולא החמירו בעונה יותר מן הוסת מפני שהיא חמורה אלא מפני שא"א לנו לומר שהאשה לא תראה לעולם לפיכך תולין בעונות וחוששין להן אבל אם בא לתלות נמי בוסת תולין. זהו מה שנ"ל.

והראב"ד ז"ל כתב דהא דרבה פליגא אדר' יוחנן דלר' יוחנן אע"ג דוסתו דרבנן (בפי') [צריכה] חשוב ימים לטבילה ואפילו לבא מן הדרך שאין הוסת יוצא מחזקת טומאה (נהי) [עד] שתבדוק כדלקמן ופסק הלכה כרבי יוחנן וזו דרך טובה להחמיר לענין מעשה ונמצא חוששת לוסת וחושש' לעונו' כשאין לה וסת אבל לחוש לשניהם כאחד אין לנו.

אבל תמהוני על רבינו הגדול ז"ל שכת' זו ששנינו חמירין ופועלין וכו' נשיהן להן בחזק' טהרה ולא חלק בין הגיעו ימי עונה

דף טז

בשניהם ולא עכשיו כמו שפירשתי בפ"ק לדעת הרב ז"ל, ולשון צריכה נראה כן מדלא קתני צריכים ומיהו יכולה היא לבדוק באותו שלפני תשמיש זה לפני תשמיש אחר חוץ מן הצנועו' ששנינו למעלה אבל עד שלאחר כל תשמיש ותשמיש צריך לבן וכיון שזה צריך לכל הנשים קתני נמי שלפני תשמיש שדרך הצנועו'.

ואינו מחוור. ועוד ק"ל אמאי לא תנא צריכי' שלשה עדים וליחשוב נמי א' שלו אבל נראה שכל מקום ששנינו שני עדים א' לו וא' לה.

וכך פי' משנתינו לפי דעתי צריכה שני עדים א' לו וא' לה שלה בודק בו לפני תשמיש ראשון ורואה טהרה ומשמשת ואח"כ מקנח' בו לאחר תשמי' וכשבאה לשמש פעם אחרת אינה צריכה כלום אלא משמשת ולאחר תשמיש מקנחין היא ובעלה בשני עדים אחרים ומניחין אותן עד למחר שמא מחמת תשמיש ראתה וזו הבדיקה אינו מועלת להם [אלא] לטהרות חוץ מבדיקה שלפני תשמיש ראשון שהיא אף לבעל לפיכך בודקת ורואה מיד לאור

הא דתניא **הרואה דם מחמת המכה אפילו בתוך ימי נדותיה טהורה**. טעמא דמילתא דאע"ג דאמרינן תבדוק הכא כיון דלא אפשר לה למיבדק טהורה ואין דנין אפשר' ממי שאי אפשר וסתו' דרבנן ובאפשר תקנו וכן זו שאמרו אף אנן נמי תנינא לר"נו דוסתות דאורייתא מדקתני שחרדה מסלק' את הדמים טעמ' דאיכא חרדה הא ליכא חרדה טמאה אלמא וסתות דאורייתא ולא אמרי' כי איכא חרדה טהורה כי ליכא חרדה תבדוק היינו טעמא משום דלמ"ד וסתו' דרבנן אע"ג דליכא חרדה טהורה לגמרי כיון שלא היה יכולה לבדוק בשעת הוסת לא הטריחו עליה לבדוק אחר כן כלל.

ובתוספות מפרשים דדייק לה מלישנא דקתני מסלקת את הדמים משמע דמים הבאים בזמן ואינו נכון (לא) [ועוד] אמרו דסיפא נקט דקתני לה בדל"מ וארישא סמך דקתני הניע שעת וסתה ולא בדקה טמאה ועלה א"ר מאיר שאם היתה במחבא טהורה הא לא היתה במחבא מודה דטמאה. מתני':

ב"ש אומרים צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש. פי' רש"י ז"ל א' לפני תשמיש וא' לאחר תשמיש ולמחר בודק

הלילה אף אלו א' לו וא' לה שלה עולה לפני תשמיש ראשון שבודק' ורואה ולאחר תשמיש אחרון ושללו לאחר תשמיש אחרון שכיון שאף לדברי ב"ש אין בדיקו' הללו אלא לטהרו' ולאחר תשמיש דיה בסוף.

ולא יקשה עליך צריכה [פי' ולא תנן צריכים] לשון שאמרנו שהרי כך שנינו דרך בנות ישראל משמשות בב' עדים ואע"פ שא' לו ולה אמרו דרך בנות ישראל ובני ישראל משמשיין.

והר"ם הספרדי פי' שאף ב"ה מצריכים לבדוק לאחר כל תשמיש אלא שדיין באותן שני עדים כל הלילה. גמרא **אמרו להם ב"ש לדבריכם**. כיון שאתם מודים בבדיקה שלאחר תשמיש משום שמא ראתה מחמת תשמיש הוה נמי בבדיקה בין תשמיש לתשמיש שמא תראה טפת דם כחרדל בביאה ראשונה שבא אורח מחמת תשמיש ותחפנה שכבת זרע בביאה שנייה ושוב לא תמצא בעד שלאחר כל התשמישן אמרו להם ב"ה א"כ אף מתחלת ביאה לסוף ביאה ניהוש כן ויכולין היו ב"ש לומר שאין דנין אפשר מא"א אלא גדולה מזו אמרו שאינו דומה וכו'.

ולדברי הר"מ ז"ל צריכין לפרש תראה

היום בין השמשות או לאור הנר אם התחילה משחשיכה לגמרי ואפילו לב"ש עד שלפני תשמיש ושלאחר תשמיש עד א' הוא שאפילו הצנועות עצמן לא נהגו צניעותן אלא בעד שלפני תשמיש מתוך שהוא נקי וטיפה כל שהיא ניכרת בו אינן רוצות שיהי' בו לכלוך אפילו שלפני תשמיש אחר כדי שתהא בדיקתן מעולה לגמרי אבל של אחר תשמיש ששכבת זרע רבה עליו [אין בין עד חדש לעד] מבדיקה ראשונה כלום.

והיינו נמי דאמר או תשמש לאור הנר ותבדוק בו דבעד שלאחר תשמיש לא בעינן לבן אלא שצריך שידע אם דם שעליו מתשמיש ראשון או מאחרון היה כדי לחייב עצמה ובוועל' לידע אם טמא משום בועל נדה ולעולם לפני תשמיש [א"צ בדיקה] שלא בעי ב"ש בדיקה אלא לפני תשמיש ראשון בלבד שהרי דיה בדיקה אחת לעונה אחת ולא הוצרכו הללו שבין תשמיש לתשמיש אפילו לטהרו' [אלא] מפני חשש רואה מחמת תשמיש הילכך דיה בבדיקה שלאחר כל תשמיש ותשמיש.

ועוד שכיון שהיא משמשת והולכת בודק' שלאחר תשמיש זה שהיא לפני תשמיש זה דסמוכין הן וב"ה אומרים דיה שני עדים כל

ספק אלא חומר של טהרות הוא. והא דאמר' **תניא נמי הכי** לא שהוא לבעל נפש אלא שהוא דוקא לטהרות ולא לגבי הבעל וכיוצא בזה תניא נמי הכי שאינו לראיה ממש בפרק קמא דמגילה מפני שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה וכו' ובתוספות מפרשים לא יבעול וישנה בלא בדיקה הא בבדיקה מותר אפילו לחסיד שבחסידים מדאמרינן במס' שבת אמר ר' יוסי ה' בעילות בעלתי ושנתי, ואין סוגיא מתחזרת בפ' הזה. **בדקה בעד ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק.** לדברי רש"י ז"ל בעד שלפני תשמיש ופשוט' היא, ולדברינו כגון שהחמירה ובדקה לאחר תשמיש ראשון או שהיתה דעתה שלא לשמש כל הלילה ומכיון שאין מוכיחה קיים ולא תדע אם ראתה כלום מחמת תשמיש זה אסורה לשמש עד שתבדוק לפני תשמיש לאחר הנר בכל בדיקה של בעל.

ואקשינן אלו קנחה בו ואיתי' מי לא משמשה אע"ג דלא ידעה הא אפילו ב"ש דמחמרי שרו לבדוק ולהניח ולשמש והאי דאקשינן הכי ולא אקשינן מדב"ה דלא מצרכי בדיקה זו דמי מדמי מקשינן דאלו התם דיומא משום קולא דבעל הוא שלא

טיפה דם כחרדל בעד של אחר ביאה ראשונה ותחפנו שכבת זרע לאחר ביאה שנייה ואמרו להם ב"ה אף לדבריכם שמא בקנוח ראשון עצמו נמוקה הטפה ובטלה בשכבת זרע.

ומצאתי בתוספו' שפי' כדבריו בשמו של ר' שמואל רומרוגי ז"ל והם הקשו ללשון רש"י ממה ששנינו צריכין ב' עדים על כל תשמיש ותשמיש או תשמש לאור הנר ומשמע דמשמשת לאור הנר אינה צריכה אלא כדברי ב"ה ולפירושו עדיין המשמשת לאור הנר צריכה לבדוק ולאחר כל תשמיש ותשמיש ולראו' בעד כדברי ב"ש וב"ה אינה צריכה בדיקה כלל עד סוף כל הלילה מ"מ לשון תראה מתפרש לנו יפה. הא דאמר ר' זירא **בעל נפש לא יבעול וישנה.**

לא שהוא סבור שמשנתינו לבעלה שהוא עצמו אומר בפרק קמא כל לבעלה לא בעיא בדיקה ושם הביאו ברייתא זו בד"א לטהרות וכו' אלא ה"ק כיון שאע"פ שבדקה לפני תשמיש חששו כולם שמא ראתה מחמת תשמיש ומניחים העדים עד למחר הילכך בעל נפש לא יכניס עצמו לבית הספק אפילו לבדוק ולהניח דזה לא יועיל לגבי הבעל ורבא אמר שאין בחששות הללו שום

להטריח עליו בין תשמיש לתשמיש אבל
מכיון שבדיקה דנמלך צריכה היא בדיקה
ממש לאור הנר.

ומפרק זו מוכיחה קיים לטהרות וזו אין
מוכיחה קיים לטהרות שמא ראתה לאחר
תשמיש זה ולא תדע למחר הילכך אף
לבעלה אסור' משום מגו של טהרות וכן נמי
לב"ה דלא מצרכי הך בדיקה מוכיחה בעד
שלאחר תשמי' אחרון ואין חוששין לנימוק
אבל זו כבר נתקנה הדם בזה ואבד הילכך
אסורה עד שתחזור ותבדוק עכשיו לפני
תשמיש דבהכי ודאי מותר' שא"א להחמי'
עליה יותר מכאן לא יהא זה חמור מן הוסת
שאם בדיקה ומצאה טהור טהור. ואפילו
לטהרות עצמן אם בטלה בדיקה של עונה
אחת כגון של שחרית או של ערבית בודקת
עכשיו ועוסקת בהן וכן בבדיקה של אחר
תשמיש בין לטהרות בין לבעלה.

דף יז

תינוקות מטפחין באשפה ושרצים מצויין שם ובצק בידו שנגע בעיסה.

וזה הפי' אינו נכון שאם ודאי נגע בעיסה למה אין שורפין תרומה הרי רוב זה כרוב שליא שעשאוהו כודאי דהתם נמי א"ל דרוב שליא בולד ומיעוט בלא ולד ובית זה בחזקת טהור עומד סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא דלא שרפינן עליה תרומה אלא כיון דשליא בבית הוא אין חזקתו של בית הוא כלום אלא הרי הבית כשליא ורובא ומיעוטא ובתר רובא אזלינן הוא נמי בתר רובא אזלינן.

אבל הפי' הנכון שבתינוק ודאי טמא נחלקו דכיון שנמצא בצד העיסה והבצק בידו אמרינן רוב תינוקות מטפחין בעיסה ומיעוטן אין מטפחין ועיסה זו בחזקת טהורה עומדת סמוך מיעוטא לחזקה שהרי שתי המדות הללו מחזיקין טהרה לעיסה לומר שלא נגעה בה תינוק וממקום אחר היה לו הבצק או אדם אחר נתנו לו ומעולם לא טפחו לבצק הזה בעיסה מה שאין כן בשליא שאי אפשר לצרף חזקת הבית למיעוט שליא שאין חזקה זו מלמדת שאין

הא דאמרינן **רבה בר רב הונא מקרקש זגי דכלתי**. פי' רש"י פעמונים תלויין בכילה שסביב מטתו ומקרקשן בעת תשמיש לסור בני ביתו ואין זו דרך צניעות אפילו לקלים אלא כדי שיכריחו העכברים והתרנגולים היה עושה וכעין עובדי דדידכי ופרוחי היא. ובספר הישר מפורש דזגי מין דבורים הם כדאמרי בבכורות דבש הגזין וצירים או גזין וצרעין, ועוד שאף לשון קרקוש אינו על הפעמונים שפי' רש"י ז"ל. הא דאמרינן **לצרפניסולא אמרן וכו'**. ואסיקנא ולא היא לכולי מילתא חיישינן מדגרסינן פי' ואלו מגלחין ר' יוחנן שקל טופריה בשיניה וזרקיהו בי מדרשא ואקשינן עליה היכי עביד הכי והתניא זורקן רשע ופריק אשה בבי מדרשא לא שכיחי וכ"ת דילמא כנשי להו לבראי הואיל ואישתני אישתני אלמא שאפי' בלא גנוסטרי ודידה בלחו' אסור. **הא דאמר אבבי כגון שהעבירה על אויר התנור**. חדא מתרי טעמיה נקט דה"נ אפשר לאוקומה כגון שנטמא באהל המת א"נ בהיסט הזב וזבה וכל המטמאים במשא. **תינוק הנמצא בצד העיסה**. פירש רש"י ז"ל בתינוק שאינו ודאי טמא אלא שרוב

אינו ולד ודיה טבילה אחת באחרונה כרבי יוסי לר' יהודה דלא מחמירין כולי האי בטבילה בזמנה מצוה אפילו דתרי ספיקי אי נמי בחד ספיקא בספק לידה כלל.

ופריק דילמא לא תיובתיה ולא סייעתיה דכיון דאיכא רוב הולכין אחריו אפילו בתרי ספיקא להחמיר ואפילו לכתחלה אבל להקל לא עשאוהו בודאי.

ויש אומרים מפני שהצריכוה למיטבל בשבוע ג' משום יולדת דזוב וספיקי טובא נינהו שמא ילדה שמא לא ילדה ואם תמצא לומר ילדה בזוב אימר עלו לה ימי שבוע שני לספירה אם הרחיקה לידתה ואינו נכון דהשתא נמי דהויא ודאי הויין ספיקות טובא אלא סלקא דעתך דבספק לידה לא מחמירין בטבילה בזמנה. **אלא למעוטי רובא דרבי יהודה.** פירש דאפילו לרבי יהודה לאו רוב גמור הוא לשרוף אלא לתלות, וק"ל דהא איתותב ההוא לישנא ואסיקנא דבאי אפשר לפתיחת קבר בלא דם קמפלגי ובפיר' רש"י ז"ל אפילו ללישנא בתרא דר' יוחנן דאמר טעמיה משום דאי אפשר לפתיחת קבר בלא דם אפילו הכי טעמיה דר' יהודה משום רוב דברוב פתיחת קבר איכא דם ולא עשאו ברוב זה כודאי דכיון דאין עמה דם איתרע

עם השליא ולד אלא הבית כשליא עצמה ואין חזקתה כלום שהרי נגעה ונעשית כמוה אבל בעיסה ותינוק שאנן מחזיקין שלא נגע תינוק בעיסה.

ואיפשר שאף לדברי רש"י ז"ל לא בשנגע אלא שהבצק בידו ואף על פי שחזקה הוא שנגע עדיין חזקת עיסה במקומה כיון שלא נגעו ודאי בפנינו ואין זה נכון ומפורש הוא בירושלמי בסוף קדושין רוב תינוקות מטפחין בעיסה וכבר פירשתי זה בפרק כיסוי הדם והאי דלא מטמינן ברשות היחיד לעיסה ואפילו מחצה על מחצה כשאר כל הספקות משום דבר שאין בו דעת לשאול הוא ואלמלא הרוב טהור הויה וכן שליא אין דינה לשרוף אלא משום רוב דאפילו ברשות הרבים מטמינן מדקתני שאין שליא עמה ולד הא בבית ממש טמא אפילו בספיקא דהוה ליה ספק שריץ ספק צפרדע.

הא דאמרינן **מאי לאו לא תיובתיה אלא סייעתיה וכו'.** ה"פ: דקסלקא דעתך מדקתני מתניתין דטועה מטבילין אותה צ"ה טבילות שמחמירין עליה כל חומרי טבילות הללו ש"מ בודאי ילדה (מצוי א) שאלמלא יש ספק בולד ה"ל ספק ספיקא ספק זמן טבילה היום ספק אינו זמן ואת"ל הוא ספק

ליה.

וק"ל דהא אוקימנא לר' יהודה כרבי יהושע
 דמשה ליה חדא ב) דאמר מביא קרבן ונאכל
 דאי אפשר לפתיחת קבר בלא דם וא"ל סבר
 לה כרבי יהושע לתלות ולא לשרוף, ויש
 לומר דמאן דמתני בשלשה מקומות מתני
 ההוא לישנא קמא

דר' יוחנן דמוקי פלוגתייהו דר' יהודה ורבנן
 בשאינה יודעת מה הפילה. וכן עיקר
 שאלמלא כן לא הזכירו בגמרא כאן לשון
 ראשון שהוא טעות במקום עיקרו.

דף יט

הא דתנן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור.

פירש רש"י ז"ל עמוק יותר שחור דיהה שנדחית מראיתו ואינו שחור כל כך.

ושמעתי שה"ר שמואל ז"ל פירש בהפוך עמוק שאינו שחור כל כך דיהה שחור יותר מכן.

והכניסו במחלוקת הזה מה שאמרו לענין נגעים בהרת עמוקה כמראה חמה עמוקה מן הצל אלמא לובן הוא העמוק, ועוד מזה מש"כ כזית ובזפת וכעורב טהור וזהו דיהה וכדיו וכענבה טמא וזהו עמוק והוא ז"ל שיער בדעתו שהעורב שחור יותר מהענבה ועוד שהדיו שהוא עמוק זהו הדיו עצמו והשחור השנוי במשנתנו הוא חרותא דדיותא והוא שחור יותר מן הדיו עצמו.

וכל אלו דברים בטלין הם שהמראה חזק באותו גוון הוא נקרא עמוק בכולה גוונים והחלוש באותו צבע הוא הדיהה ממנו כדתנן עבר או שדיהה הרי זה כתם והזית והעורב שחרירותן מבהיק ושל ענבה משחיר ובוהק (ג) וכן הדיו הלחה שכותבין בו ונשתאה כוהה יותר (מקום לו) מההרת השנוי במשנה וכי היאך יעלה על דעת במזוג

דשנינו (שלשה) [שני] חלקים מים ואחד יין שהעמוק מכן והוא הלבן שיש בו שלשה חלקים מים ואחד יין טמא והדיהה או דיהה דדיהה שאין בו אלא חלק אחד מים וחלק אחד יין טהור והלא אדום גמור הוא וקרוב למראה דם יותר מן הראשון כפלי כפלים וכל שכן באדום עצמו שהוא כדם המכה שהמלבין בו טהור והמתאדם ביותר טמא ודאי בלא ספק ולא ידע מר בטיבעא כלום.

וראיתי בתוספות שהביאו מן הירושלמי בענין עמוק דיהה הוו בעיין מימר מאן דאמר טהור במצחצחו מאן דאמר טמא בשאינו מצחצח ושמע מינה מן הדא מעשה וכו' א"ל רביה לבו כן אמר רב הונא בשם ר' שחור מקדיר (טמא) [טהור] מצחצח טמא לא אמר אלא שחור כולהון אפילו מצחצחין טהורין אלמא המצחצח קרוב לטומאה יותר מן המקדיר וזה הפך (ו) שהרי מתחלה סלקא דעתך המצחצח טהור (ז) שהוא המשחיר ביותר הוא הטמא (ח) ומ"ש אפילו מצחצחין הכי קאמר אפילו היה במראה הטומאה הואיל ומצחצחין טהורין. הא דאמרינן איכא בינייהו לתלות דתני חמשה דמים טמאים והשאר יש מהם ספק, כגון ירוק

בכל מראה שחור ואפילו כזית ודיהה ממנו ואפילו דיהה מן הדיהה אבל בדם הירוק ואצ"ל לבן ושאר מראות ודאי אינה יושבת כלום שלא גזרו אלא על דם ותולדותיו אבל אלו אינן בכלל לדברינו שפסקנו הלכה כר' יוסי בירוק, וכן כתב הרמב"ם ז"ל שהאשה שראתה לובן או אודם ירוק הרי היא טהורה אף בזמן הזה אלא שהוא סומך על דברי ב"ה לכתוב בחבורו שאין לך דמים טמאים כלל אלא ה' ולא חשש לסתם. **ירד ר"מ לשיטתו של עקביא וטימא וה"ק להו וכו'.** י"מ כל שמועה זו אחר דבריו של ר' יוחנן שהוא אמר ירד ר"מ לשיטתו של עקביא וטימא משום דקאמר אם אינו מטמא משום כתם משום דדם ירוק באשה לא שכיח א"נ לרבנן דחולין קמ"ל נהי דספיקא משויתו ליה גבי כתם דלקולא גבי רואה ממש תהא טמאה נדה לשרוף והיינו כעקביא.

ואקשינן עליה דר' יוחנן א"ה אם אינו מטמא משום כתם וכו' משום רואה מיבעי ליה אלא ה"ק להו וכו' קושיא היא ומהדרין לקיימא לדר' יוחנן א"ה שפיר קאמרי ליה אלא ה"ק להו וליהוי כמשקה להכשיר את הזרעים דדם נדה ודאי מכשיר את הזרעים

ומימי תלתן ומימי בשר צלי נראה היה לפסוק כדברי תנא קמא דהוא סתם משנה ולא כדברי בית הלל וחכמים דהיינו רבי יוסי אלא שיש לסמוך הלכה כר' יוסי מפני ששנו אותה בלשון חכמים ואף על פי שפי' דמאן חכמים ר' יוסי לכך שנו אותה תחלה לומר כן שהיא הלכה וחזרו והזכירו דבר בשם אומרו להביא גאולה לעולם.

ועוד יש לי סמך וראיה לדבר מפני שהיא שנויה בבחירתא דם הירוק עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין וכיון ששנינו שם דברי רבי יוסי בלשון חכמים לא שנו שתולין שמע מינה שהלכה כרבי יוסי כדאתמר בעלמא (ברכות כז, א) הלכתא כר' יהודה ותנן בבחירתא כוותיה והתם משמע דעקביא גופיה הדר ביה דתנן ובשעת מיתתו אמר לבנו חזור בך בד' דברים שהייתי אומר א"ל ואתה למה לא חזרת בך וכו' במתני' ומדלא קתני התם בפלוגתא אלא סבריה דר' יוסי הדר ביה עקביא לטהר לגמרי ועוד דמתניתא דרב דימי מנהרדעא וסוגיין דעלה בריש פ' המפלת כולהו כר' יוסי אמרינן.

ואנו עכשיו שבטלו רואי דמים כל שיש בו מראה אדמיות ואפילו כמימי בשר צלי ודיהה ממנו יושבת עליו שבעה נקיים וכן

ירד ר"מ לשיטתו של עקביא אלא מפני שאמר במשנתנו אם אינו מטמא דמשמע דלדבריהם אמר להו כלומר נהי דמקילתו בזה אודו לי מיהת בזו הא איהו כעקביא ס"ל ומטמא בזו ובזו הילכך לכולהו לישני איתא לדר' יוחנן וכולהו נמי קאמר להו כלומר לדבריהם כדפרישית וגמרא הוא דפריש ואזיל וה"ק להו וכו'.

ומיהו הא ק"ל היכי א"ר יוחנן ירד ר"מ לשיטתו של עקביא וטמא והא לקמן בפ' בנות כותים א"ר מאיר אם יושבת הן על כל דם תקנה גדולה היא להן אלא שרואה דם אדום ומשלימתו לדם ירוק אלמא כרבנן ס"ל ואפשר דהתם לרבנן קאמר להו ונקט מראה טהור לדבריהם ולא דוקא. והא דאמרינן **אלפיה בג"ש דכתיב הכא שלחך פרדס רמונים**. ודאי קשיא דר"מ לאו בכל מה שאשה משלחת מטמא משום הכשר דא"כ מאי איריא דם ירוק דנקט אלא בדם נדה בלחוד הוא דקא מכשיר מדכתיב גן נעול וכתוב פרדס מה פרדס הזה נעול להשתמר כך בנות ישראל נועלות פתחיהן לבעליהן וא"כ ה"ק נהי דלא מטמיתו משום דם נדה מכשיר והלא אין לך מכשיר אלא דם נדה והוא דם טהור הוא לדבריהם.

ומטמאי' אותם כדתניא בתוספתא מסכת שבת פ"ח מנין לדם נדה שהוא משקה שנאמר ממקור דמיה ונאמר ביום ההוא יהי' מקור נפתח וכו' ואמאי לא שויתי' ליה מיהא כדם נדה להכשיר שהרי אף בשאר דמים דעלמא יש מכשירין והיאך אתם מקילין על זה שלא לעשותו כדם נדה אפילו בדבר שמצינו שאר דברים דינן כך ורבנן בעינא דם חללים וכל שאינו דם חללים טהור הילכך זה שאינו דם חללים טהור הילכך זה שאינו דם נדה לדברינו כשאר דמים שאין בהם חלל נדון אותו.

ואקשינן לר' יוחנן נמי שפיר קאמרי ליה ה"ק להו אלפיה בג"ש כתיב הכא שלחך פרדס רמונים כלומר כיון שבדם זה אסורה לבעלה וקרינן בה גן נעול יכשיר דעלה כתיב שלחך ואמרי ליה רבנן אין אדם ג"ש מעצמו ואפילו לדברינו שתולין ואוסרין אותה לבעלה גבי הכשר לקולא ואין פי' זה אלא דברי נביאות.

ואחרים פירשו השמועה כפשטה אלא שאמרו שר' יוחנן הוא דפריש וה"ק נהי דלא מטמא משום כתם תטמא משום רואה וכי אפרי' לההיא לישנא איפריך ליה דר' יוחנן, ול"נ שלא אמר ר' יוחנן

בכתמים ולא בבן ולא בבעל ולא במאכולת ושוק של טבחים ושאר כל מה ששנו חכמים בכתמים לתלות אלא בכולן אסורות לבעלה.

ורבינו בעל התוספות השיב דכי אמרינן עברה בשוק של טבחים תולה וכן במאכולת בכולן מעצמה קאמרינן תולה ולא מגופא אתא אלא מעלמא אתא, אלא מיהו היכא דידעינן ודאי דלא דמו ליכא למיתלי ומ"ה קאמרינן הכא בשמעתין למ"ד כדמאכולת של ראש הרגה ודאי מאכולת של גוף היאך תולה בשאינו דומה ודאי וכן קושיא דבנה ובעלה אבל מסתמא תולין כתמים בכל מה שאמרו חכמים.

וכענין זה כתב הראב"ד ז"ל דתולין מן הסתם כל מיני אדום באדום וכל מיני שחור בשחור עד שיתברר לה ודאי שאין אדם הצבע דומה לאדם הכתם דהתם אינו תולה כדתניא לקמן נתעסקה באדום אין תולה בו שחור ובשמעתין הכי אקשינן היאך אפשר לתלותו במכת בעלה ובדם מאכולת הגוף והלא דבר ברור הוא שאינו דומה, אבל מי שאינה יודעת בדמיונות או שהלך הצבע מנגד פניה ואינה יכולה לדמות תולה מן הסתם כדאמרינן באשה שבאת לפני ר' עקיבא ואמרה לו ראיתי כתם שמא מכה יש

וזה שאלה רבז"ל והשיב לר"מ כל היכא דחזיא דם אדום והדר קא חזיא כל דם מכשיר שכל זמן שהיא כפרד' שלחין קרינן ביה וה"ק להו לדידי דם טמא הוא מכשיר מתחלתו אלא לדידכו אודו לי איהי מיהת דהיכא דחזיא דם אדום מעיקרא והוא פרדס אפילו ירוק יכשיר דקרינן ביה שלחין ואמרו ליה ג"ש לא אמרינן הילכך אפילו דם אדום עצמו אינו מכשיר. לשמואל דאמר **כדם שור שחוט ולעולא דאמר של צפור חיה ולרב נחמן דאמר של הקזה.** ל"ק הא דתנן הרגה מאכולת תולה בה ובבנה ובבעלה דא"ל חד שיעורא הוא אלא לזעירי בלחוד דפריש הוא דמקשינן מינה הילכך אית לן לפרושי דכולהו לא פליגי אלא מר בקי בהאי חזותא ומר בקי באידך ודכולהו ודברייא נמי חד הוא כדאמרן, והא דאקשינן הרגה מאכולת הרי זה תולה בה מאי לאו דכוליה גופא ואקשינן נמי תולה בבנה ובבעלה בשלמא בנה משכחת לה משמע דלא תלינן בכתמים אלא בדדמי ומקיפין ורואין ומכאן החמירו.

ונמצא במקצת גליוני ראשונים דעכשיו בזמן הזה כיון שבטלו ראיית דמים ואין בקיאות במראיהן של ד' דמים אין תולין

בידך וטהרה והרי אשה זו לא הביאה הכתם בידה לפניו וטהרה מיד ולא הקיף ולא ידע כל זה שכתב הרב ז"ל.

בקדשים ליכא למיחש כיון דליתיה אלא דרבנן בעלמא לחוש בטהרות ולבעלה מתירין אותה לכתחלה.

וכן יש לפרש זו שהקשו בשמעתין ממאכולת ובעלה דה"ק ודאי מדבעין תליה בהני אלמא בכתם טמא עסקינן ואלו הנך דדמו כתמים טהורים הם ומה נפשך אי לא דמו לא תליא ואי דמו לא צריכי תלייה כלל, ולא בעי לתרוצי כשראתה ואבד ואינה יודעת מה ראתה דמסתמא ברואה ובאה לפני חכם תנן וידע דאיכא טובא מתירין הלכך בזמן שאין בקי אין תולה במאכולת הגוף ובבעלה ובכל מיני אדמות עד שיתברר לפי הדעת שאינן דומין וכן נהגו ואין לחוש.

ועוד השיב מדאמרינן בהדיא בפרק הרואה (דף נח ע"ב) לדברי אין קץ שאין לך אשה שטהורה לבעלה שאין לך כל מטה ומטה שאין עליה כמה טיפי דם מאכולת לדברי חבירי אין סוף שאין לך אשה שאינה טהורה לבעלה וכו' אלמא כתמים לבעל נאמרו ואין צריך להאריך שהרי הוחזקו בנות ישראל שנהגו איסור בכתמים וקי"ל דמנהגא מילתא היא כרבי זירא, כל אלו דברי הרב ז"ל. **ת"ש דילתא אייתא דמא לקמיה דרבה בב"ח וכו'.** אי קשיא אדרבה איפכא מסתברא דאם כן דנאמנת אשה לומר כזה טיהר לי פלוני חכם ולטהר אפילו לחברתה, למה הביאתו ילתא קמיה דרבה טהר לנפשה דהרו כל יומא נמי מטהר לה, א"ל קס"ד השתא דאיהי סברא דלא מהימנה לנפשה, אי נמי מחמירה על נפשה, אי נמי משום כבודן של חכמים הללו אינה רואה במקומן כדאמרן לעיל.

ושוב ראינו בכתמים שכתב הראב"ד ז"ל עיינתי בכל מילי דרבוואתא ולא אשכחית בהון דינא דכתמים אי נהיגי האידינא או לא, ואף על גב דאשכחן דמטמא את בועלה בפרק קמא דנדה דלמא לטהרות היא.

וזה אינו נכון, וכבר השיב הרב חתנו ז"ל מדאמרינן בכתמים פעמים שהן מביאים לידי זיבה ואיתמר עלה מהו דתימא כל כהאי גוונא מביאה קרבן ונאכל קמשמע לן מביאה קרבן לאסרו לבעלה דאי לטהרות בלבד קרבן מאי עבידתיה דאפילו להכשיר

דף כא

ה"ג וכ"ת כי פליגי רבנן אירוקה ולבנה. **הא אמר כל של שאר מיני דמים דברי הכל טהורה אלא אמר רב נחמן בר יצחק וכו'.** וה"פ: וכי תימא הכי קאמר ברייתא, המפלת חתיכה אדומה ושחורה או ירוקה ולבנה אינה טמאה לידה אלא אם יש עמה דם טמאה נדה. הלכך אדומה ושחורה הרי היא עצמה דם וירוקה ולבנה צריכה דם טמא עמה ואם לאו טהורה הא לר' יוחנן א"א לפרשה כן שהרי הוא אמר שלשאר דמים ד"ה טהורה ובודאי מצי לתרוצי כדאמרן למימר דלא תיקשי ליה אלא בחדא מיהו אנן ה"ק לר' יוחנן דודאי לא מוקי לה אלא כפשוטה קשיא בתרתי.

ורש"י ז"ל גורס וכ"ת כ"פ רבנן אירוקה ולבנה אלא אדומה ושחורה למאן קתני לה וכו' ולא נהירא לי דכי אמרינן דרבנן אירוקה ולבנה בלחוד פליגי, ע"כ ברייתא ה"ק אדומה ושחורה טמאה ירוקה ולבנה אם

יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה ורבנן גופייהו קתנו לה. **באפשר לפתיחת קבר בלא דם פליגי ובפלוגתא דהני תנאי וכו'.** ואי קשיא הא לת"ק דברייתא גופיה ספיקא משוי ליה ואלו ת"ק דמתני' קאמר ואי לאו טהורה א"ל התם משום דילדה ואינה יודעת מה ילדה וחוששין ללידה וחוששין נמי לזיבה שמא עם הנפל יצא דם אבל שילדה לידה יבישתא העמד אשה על חזקתה וטהורה היא ועוד שהרי בדקו ולא מצאו דם וכן ללשון הראשון שאמר רבנן סברי לא אמרי' רוב חתיכות מד' מיני דמים הן קשיא ותהוי נמי מחצה על מחצה תהא טמאה מספק אלא משום האי טעמא הוא דהעמד אשה על

חזקתה.

וי"מ דהתם ה"ק לא אמרינן רוב חתיכות מד' מינין הן ולפיכך טמאה גמורה אלא שאין שורפין כדאיתא בפ"ק, ואין פירוש זה נכון.

פרק ג המפלת חתיכה

הא דאמר ר' יוחנן אם יש בה דם אגור טהורה. איכא דמקשו ללישנא קמא דר' יוחנן ליחזי אם חתיכה זו מד' מינין טמאה שדרכה של אשה לראות דם נדה בחתיכה

אין זה דם נדה אלא של חתיכה הא דם נדה
טמאה ואפילו בשפופרת אלא הא דאמרינן
דפלי פלווי איכא בנייהו משום דקים ליה
דבהא נמי פליגי לפום טעמייהו דכיון דר'
אלעזר סבר דם אגור הוא א"א לטהר
אלא בדלא אפלאי וכיון דרבנן סברי דם
חתיכה גופה הוא אפילו איפלאי נמי ודאי
טהור' הילכך מפרש ואזיל כולה פלוגתייהו.
ומהדר אבבי **בשפופרת דכ"ע לא פליגי כי
פליגי בחתיכה מר סבר דרכה של אשה
לראות דם נדה בחתיכה**. פירש רש"י ז"ל
דבפלאי פלווי פליגי מר דהו רבי אלעזר
סבר דרכה של אשה לראות דם נדה בחתיכה
וכיון דאיפלאי וליכא חציצה טמאה וכי לא
אפלאי רחמנא מיעטה מבשרה ולא בשפיר
ולא בחתיכה ורבנן סברי אין דרכה של אשה
לראות דם נדה בחתיכה אלא האי דם חתיכה
עצמה הוא.

ולא מחזור דא"ה לא דמי האי דרכה של
אשה וכו' לאותו שאמרו למעלה בדר' יוחנן
דהתם קאמרינן דכיון דדרכה אע"ג דלא
אפלאי נמי לא חוצה דהיינו אורחא ולישנא
דגמרא נמי לא משמע הכי כלל.

אלא ה"פ מרדאניהו רבנן סברי דרכה של
אשה לראות דם בחתיכה ולא טהרו כאן

וא"ל אתיא כלישנא בתרא דר' יוחנן מאן
דמתני לישנא קמא מתרץ הא ידידה הא
דרביה, והאי דקאמר ר' יוחנן ד"ה טהורה
לרבנן דמתני' ולר' יהודה מיירי. הא
דמקשינן לר' זירא **והא אמר ר' יוחנן
משום רשב"י המפלת וכו'**. וא"ל אדמקשי
ליה מיניה ליסייעיה ממתני' דקתני אם יש
עמה דם אין בתוכה לא. וא"ל קס"ד השתא
דמתני' לאו עמה לאפוקי תוכה אלא עמה
לאפוקי חתיכה גופה דאפילו היא מארבע
מינין טהורה ומדר' יוחנן מיפרשא ליה
קושיא וממתני' לית ליה סייעתא בהדייהו.

ואע"ג דאמרן לעיל בגמרא דאלו רבנן סברי
עמה אין תוכה לא ההיא מימרא דגמרא
היא ולא קס"ד השתא ומ"ה פריק אפילו
בדר' יוחנן דהתם משום דדרכה של אשה
לראות דם בחתיכה ומין במינו הוא ואינו
חוצץ כדפרישית לעיל, א"נ א"ל דמתניתין
לא סייעתא היא דקס"ד עמה לאפוקי תוכה
משום שאין זה דם נדה אלא דם חתיכה. הא
דאקשינן ת"ק **נמי טהורי מטהר**. ומפרקי'
אלא לאו דפלאי פלווי איכא בנייהו. לאו
דצריך להכי דהא מצי למימר אלא שפופרת
א"ב דת"ק סבר בבשרה ולא בשפיר ולא
בחתיכה וכו"ש בשפופרת ואתי רבנן למימר

ולאו מילתא היא ור"א ורבנן תרוייהו
 מטהרין מר נסיב לה טעמא מבשרה ולא
 בחתיכה ולפום טעמיה איפלאי פלויי טמאה
 ומר נסיב לה טעמא אין זה דם נדה לטהורי
 נמי אפלאי פלויי אלא כטעמא דפרישית
 עיקר.

אלא משום שאין זה דם נדה אלא דם חתיכה
 והיכא דהוי ודאי דם (חתיכה) [נדה] כגון
 מצא בה דם אגור טמאה והיינו לר' יוחנן
 ומר דהוא ר"א סבר אין דרכה של אשה
 הילכך הוי ליה כשפופרת ורחמנא אמר
 בבשרה.

והאי דמדכרי' סברא דרבנן מקמי דר'
 אלעזרא"ל משום דאמרן לעיל דרכה של
 אשה כסבריייהו א"נ לאו דוקא וכן בכמה
 דוכתי בתלמודא דלא קפדי.

ובודאי דה"מ אביי לתרוצי כדרבנן הא
 דם נדה ודאי טמאה בדאיפלאי ובשפופרת
 דכו"ע לא פליגי דטהורה אלא ניחא ליה
 לתרוצי בדידה ולא לעיולי בה פילי דהשתא
 לא מוספינן בפלוגתייהו איפלאי פלויי כלל
 אלא בדם אגור בחתיכה פליגי כדפרישית,
 ועוד לאוקמה כדר' יוחנן דלעיל דלא לתקום
 דלא כחד כנ"ל.

ויש מפרשים דלא ניחא ליה לאביי לאוקומה
 פלוגתא דרבנן אפלאי פלויי בלחוד דהא לא
 מדכרא בהדיא במילתיה דר' אלעזר דאנן
 בגמרא לאו חסורי מחסרא לבריייתא כלל
 אלא מימר קאמרינן דלר"א בודאי פלאי
 טמאה ולא ניחא ליה לאוקומא פלוגתייהו
 אמאי דלא מתפרש בבריייתא בהדיא.

דף כב

א"ד האי ממנו עד שתצא טומאתו לחוץ.

ואי קשיא הכא איצטרך קרא לומר שלא יטמא בפנים דאלמא דינא הוא דמטמא והכא איצטרך בבשרה לומר שמטמא בפנים אלמא אין דינה לטמא. לא קשיא דגלי רחמנא בחד ואיצטרך חבריה שלא תאמר זב וזבה הוקשו א"נ באיש דינו לטמאות משעקר שסופו לצאת מיד ולא האשה שהרי עומד בבית החיצון הרבה. **והלא עצמו הוא אינו מטמא אלא בחתימת פי האמה, למימרא דנוגע הוי.** פירש רב הונא אליבא דנפשיה פשיט ליה דס"ל כר' נתן דאמר זב אינו מטמא אלא בחתימת פי האמה ואל תתמה [דהא שמואל] רביה [דרבה] [דרב הונא] הוא דאמר נמי כר' נתן כדאיתא בפרק יוצא דופן ולפום הכי גמר רב הונא בעל קרי מיניה דזב וסבר לה נמי כר' שמעון דאמר בפ' ואלו דברים בפסחים דס"ל בזב כר' נתן דבעי פי האמה ואיתקש בעל קרי לזב ובעי נמי חתימת פי האמה כזב דהא קרא בבעל קרי לא כתיב ובזב כתיב או החתים בשרו.

והא דדאיק מינייהו למימרא דנוגע הוי דלהכי בעינן חתימת פי האמה דליהוי נגיעת חוץ כדפי' רש"י ז"ל, ק"ל אי הכי זב נמי

נוגע הוי ולמה לא יספור בזיבה, א"ל בזב ודאי אע"ג שנוגע הוי לענין שיעוריה מיהו הוי רואה לענין טומאה דיליה דאלו נוגע בזב טומאת ערב ואלו רואה טומאת שבעה והאי דאחמיר ד) עליה רחמנא בחתימת פי האמה דליהוי נמי נוגע גזירת הכתוב הוא שלא יהא טמא טומאת שבעה עד שיראה זוב ונגע בו מגע חוץ דה"ל רואה ונוגע ומ"ה אקשי' אא"ב בעל קרי רואה הוי ואפילו במקום שאינו טמא משום נוגע טמא הוא משום רואה הרי דומה לזב מצד אחד שאף הוא יש לו טומאה בראיה שאינו מדין מגע אא"א אינו טמא אלא בנוגע וטומאתו נמי טומאת מגע היא א"כ מה הנוגע בקרי אינו סותר בזיבה אף הרוואה לא יסתור שהרי שניהן טומאה אחת להן בכל ענין ומדין מגע טימאן הכתוב, ומפרקין התם בשביל שא"א לה בלא צחצוחי זיבה ואם תאמר והלא אין בהם חתימת פי האמה ואין הזוב מטמא אלא כן י"ל כיון שיוצא עם שכבת זרע שהוא חותם פי האמה הרי הוא כנוגע ממש שמין במינו הוא ואינו חוצץ.

והיינו דלא אקשינן יטמא טומא' שבעה אלא תסתור ז' דטומאה בזוב גמור לית ליה כיון

לפתיחת קבר קטנה בלא דם ודמיה הא
להיה דמפרקין בכריתות (דף ט') [דף
י' ואין הגירסא שם כן] כי אמרין א"א
לפתיחת הקבר בלא דם היכא דגמר הולד
דמיפתח טפי ב) ואפשר לפתיחת הקבר בלא
דם וכ"ש בכמין קליפה ויבחושין.

ואם תאמר מ"ש ממפלת רוח דתנא באינה
יודעת מה הפילה ר' יהושע אומר א"א
לפתיחת הקבר בלא דם א"ל התם דהפילה
שפיר יש בו פתיחת הקבר אבל יבחושין
ועפר אינה לידה אלא כמקור שהפיל טיפין
הוא וכרואה דם יבש בעלמא הוא והיינו נמי
טעמא דלא אמרין בדגים וחגבים ושרצים
שאינן עמהם דם תטיל למים ואם נמוקו
טמאה דהתם בריה נינהו ודאי ונולדת היא
אלא שאינה טמאה וכן בחתיכה דבשר גמור
הוא אינה נמוחה אבל כאן רואה היא ומכה
יש לה שממנה מפלת כן ואע"פ שהיתה
בחזקת מעוברת והפילה לאו מעוברת הוא
אלא של מכה הוא. הא דאמרין מעיקרא
דנין יצירה מיצירה ואין דנין בריאה
מיצירה. לאו למימרא דסתרי אהדדי דהא
אפשר ל"י למיגרמא לתרווייהו אלא ה"ק
זו אינה ג"ש כלל, והיינו דאקשינן מאי
נ"מ הא תנא דבי רבי ישמעאל ולא מפרק

דאינו רואה בשיעורו טומאת מגע זוב אית
ליה וכיון דזוב הוא מיהא ובראיה דין הוא
לסתור הכל שאין כאן ז' נקיים דהא הוה
ליה כאלו ראה זוב בנתיים שאין אחר אחר
לכולן.

ומפרקי' גזרת הכתוב כך הוא מאחר שאין
הזוב הזה כדי ראייה אין לו טומאת שבעה
ואפילו לסתור ז' אלא סתירתו כטומאתו
והא נמי רב הונא אליבא דנפשיה פשט
ליה דהא בפרק כיצד הרגל בב"ק איכא
ר' אליעזר דסבר אפשר בלא צחצוחי זיבה
כלל, ומיהו בהא כרבנן פריק ליה ורבים
נינהו.

ואי קשיא לך לרב הונא דאמר בעל קרי
נוגע הוי תרי קראי למה לי דהא כתיב
רואה וכתוב נוגע וכדדרשין בפרק יוצא
דופן מדכתיב או איש, א"ל אע"ג דרואה
דוקא בנוגע הוא דמטמא ה"א ה"מ ברואה
דאיכא תרתי מגע וראיה אבל בנוגע לחודיה
לא קמ"ל. הא דתנן **המפלת מין דגים**
וחגבים ושרצים אם יש עמהן דם טמאה.

אוקי' במחלוקת שנויה ורבנן היא ומדלא
פרישנן הבי ברישא דקתני כמין קליפה כמין
שערה כמין עפר וכמין יבחושין ש"מ דההיא
ד"ה היא דכיון דמילי זוטרי נינהו אפשר

מופנה כל עיקר אין למידן הימנה.

וא"ת ויצר האדם לגופי' ודבהמה מופנה
ודגמרינן ויברא דתנין לגופיה ודאדם מופנה
וגמרינן היינו דקאמרי ומאי נ"מ זה כלומר
אמאי ניחא לך לאפנויי לחדא לגמרי ומיגמר
מינה ולא לאפנויי תרווייהו ומיגמר מנייהו
ופריק לרבנן הא עדיפא דהא אין משיבין
ולר' ישמעאל נמי הא עדיפא דהיכא דאיכא
מופנה משני צדדין איהי עדיף ולהכי אפנויי
רחמנא לבהמה משני צדדין דשדינן מופנ'
דכולהו בגוה כי היכי דלא נימא באידך
מופנה מצד אחד הוא דכל היכא דאיכא
למישדי שני צדדין דמופנ' בדידיה שדינן
ומיניה גמרינן בין לרבי ישמעאל בין לרבנן
אבל ללישנא דרב אחא הוא דבעי' והאי
מאי פירכא משום דאפילו כשאנו גומרינן
יצירה יצירה יכולין אנו לגמור בריאה
בריאה אע"פ שאינה מופנה כל עיקר אלא
שמשיבין ולפום הכי בעי' מאי פירכא
ורבנן דפליגי עליה דר"מ במתני' לא גמרי
כדאשכחן בפרק כל היד שאין אדם ג"ש
מעצמו, וכן פי' רש"י ז"ל.

ואי קשיא לך לר"מ מאי פירכא ליהדר דינא
ותיתי מכאן דכיון דגמר יצורה ואתו בהמה
חיה ועוף כי פרכת גבי תנין מה לאדם שכן

הני מילי היכא דליכא דדמי ליה אבל היכא
דאיכא דדמי ליה מדדמי ליה ילפינן כדאתמר
בעלמא אלא ודאי משום דלא אמרינן אלא
היכא דסתרי אהדדי והכא תרווייהו דגמר.

והדר אקשי' ועוד נגמר בריאה מבריהא
[ומשני ויברא לגופיה] ויצר לאפנויי ודנין
יצירה מיצירה דהשתא ודאי ליכא למיגמר
אלא חד במופנה הילכך מדדמי ילפינן דאף
על גב דוייצר מופנה גבי אדם ליכא למיגמר
בריהא דתנין מיני' בדין מופנה מצד אחד
דאפנויי דויצר דאדם לאו להך ג"ש הוא
והוה ליה כשאנו מופנה כל עיקר אי נמי
השתא לא מסיק טעמיה אלא מפרש ואזיל
הוא ואמסקנא ניחא דליכא למיגמר דבריהא
כלל כדבעי למימר קמן. והא דאמרינן
ויברא גבי תנינים לאו מופנה. אי קשיא
הא כתיב נמי ישרצו המים ההוא אין כתוב
בעשייה אלא בצוויי, ופי' רש"י ז"ל דכיון
שאין מופנה משני צדדין ומשיבין ה"נ יש
להשיב מה לאדם שכן מטמא מחיים.

ול"נ דהאי לישנא קמא לא צריך פירכא
דלכ"ע מופנה משני צדדין עדיף ממופנה
מצד א' וכיון דע"כ יצירה יצירה גמרינן
ה"ל בריאה דאדם לגופיה וגבי תנינים נמי
לגופיה ואין מופנה כל עיקר וכל ג"ש שאינו

מטמאו מחיים נימא בהמה תוכיח א"נ נגמר
מוייצר דבהמה למד מלמד א"ל מה לשניהם
שכן מטמאין במגע ובמשא תאמר בדגים
שאינן מטמאין ואע"פ שמקבלין טומאה
טומאת עצמן אין להם.

דף כג

במע' אשה ולד מעליא הוא לטומאות לידה
וכ"ש גופו אדם ופניו תייש דאיכא מקצת
אדם.

וה"נ משמע דס"ל לרב יהודה משמיה דרב
כותיה מדקאמר הואיל ובמינו מתקיים ולרב
ירמיה משמיה דרב לית ליה הנהו טעמי
אלא ר"מ ורבנן בסברא בעלמא פליגי
בשפניו אדם ונברא בעין א' כבהמה שר"מ
אומר מצור' אדם בעינן והא איכא וחכמים
אומרים כל צורת ממש.

וה"ה לר' מאיר' דבמצח ועין וגבן העין
ולסת וגבת הזקן סגי אלא להכי נקט פניו
אדם ועין אחד כבהמה להודיעך כחן דרבנן
והא דאמרי ליה רבנן והא איפכא תניא לאו
איפכא תניא דוקא דמתהפכי תרתי סברי
דהא לא (מתסרא) [מתהפכא] סברא דרבנן
לר"מ אלא איפכא בלישנא לכולהו ואיפכא
בסברא דר"מ דמפכא לה ברייתא לרבנן
וכדפירש רש"י ז"ל.

ולסבריה דרב הא דתני' לקמן המפל' דמות
נחש אמו טמאה לידה ר' יהושע יחידאה היא
ולית ליה דר"מ וכ"ש דרבנן וההיא דתניא
לעיל נראין דברי ר"מ בבהמה וחיה בהכי

למימרא דחיי. פי' רש"י ז"ל דהא אחותה
לא מיתסרא אלא בחייה דאין איסור אחות
אשה לאחר מיתה ותמהני א"כ יפה שאל
ר' ירמיה ונימא נפקא מינה לענין אתסורי
באמה ואם אמה דאמות אפילו לאחר מיתה
מן התורה ועוד נפקא מיניה לאתסורי
באחותה שנים וג' ימים.

אלא כך פירשו למימרא דחיי שאם א"א
לו לחיות כלל אין קדושין תופסין בנפל
גמור כגון בת שמונה והלא הרי הוא כאבן
לכל דבר אלא ודאי סבר ר' ירמיה דחיי
והאמר ר' יהודה אמר שמואל לא אמרה ר'
מאיר אלא הואיל ובמינו מתקיים, פי' הואיל
לאו דוקא דהא לא טעמא הוא לר"מ אלא
משום יצירה יצירה או שגלגל עיניו כשל
אדם או בשיש בו מצורת אדם אלא ה"ק
לא אמר ר"מ שהוא ולד שיעלה על דעתו
שהוא חי אלא ולד הוא לענין טומאה שבמינו
מתקיים כנפל גמור שהוא אינו מתקיים
ובמינו מתקיים. **א"ר ירמיה בר אבא אמר**
רב הכל מודים וכו'. פי' ר' ירמיה משמיה
דרב פליג אדשמואל ור' יוחנן דפרשי לעיל
טעמיה דר"מ משום יצירה יצירה או משום
גלגול עין שלדבריהם אפילו תייש גמור

דר"מ ורבנן בתרתי נמי פליגי ממאי מדאמרי ליה רבנן כל שאין בו מצורת אדם ולא קתני וחכמים אומרים אמו טהורה א"נ וחכ"א אינו ולד שמעי' דר"מ דמטמא נמי במקצת צורה ואמרי ליה לא כל צורה בעי למעוטי צורה בהמה גמורה ולמעוטי נמי מקצת צורת אדם והא דאמרי ליה רבנן והא איפכא תניא איפכא לגמרי הוא שר"מ אמר כל צורת לגמרי מ"ט או כולו אדם או כולו בהמה וחכ"א מצורת אדם ולא פניו בהמה אבל במקצת צורת אדם ולד הוא והיינו דקתני מתני' כל שאין בו מצורת לאפוקי כולו בהמה ומדלא קתני אמו טהורה סתם משמע ליה דבתרתי פליגי ובריייתא נמי דמסייעא להו כך מפורש בספר הישר.

ודברי רש"י ז"ל יותר נראין והוא הלשון הראשון שכתבנו ואע"ג דקשיא נחש דר' יהושע כדפרישית.

והא דתניא המפלת דמות לילית אמו טמאה לידה ולד הוא אלא שיש לו כנפים ולא אמרינן משום דגופו תיש ופניו אדם היינו נמי טעמא משום דודאי פניו אדם אע"פ שגופו תיש בתר צורת פנים אזלינן אבל בדמות לילית ס"ד אין כאן צורת אדם כלל אלא צורת לילית היא זו בין בגוף בין בפנים

נמי מתוקמ' בבהמה וחיה ומקצ' סימנין דאדם דכיון דהיא עצמה עיניה הולכות כשל אדם במקצת סימנין נעשית כאדם גמור מה שאין כן בעופות שאפילו כל פניו כאדם ועיניו לצדדין אינו כלום.

והאי דדחי רב אחא בריה דרבא לעיל תבדוק לרבנן דמודו רבנן בקריא וקפוף הואיל ויש להם לסתות כאדם דחיה בעלמא היא דדחי בסברת דר' אלעזר בר צדוק אבל לפום מסקנא לרבנן לסתו' חדא מצורות דפנים נינהו וצריך נמי גבין וגבת זקן דאדם ועין נמי דאדם ואף ע"פ שהולכות לפניהם צריך צורת דאדם באוכמא.

וי"מ דלרב ירמיה גופיה אית ליה אליבא דר"מ יצירה יצירה ואי כולה תייש בפניו וגופו אמו טמאה לידה הואיל ובמינו מתקיים והא דאמה גופו אדם ופניו תיש ולא כלום משום שאין זה לא מין בהמה ולא מין אדם והואיל ואין לו מין שמתקיים דברי הכל ולא כלום.

ולפי דבריהם קשיא, א"כ מנא ליה לר' ירמיה א"ר דר"מ בפניו אדם ונברא בעין א' כבהמה פליג דילמא בההוא כרבנן ס"ל דלאו אדם הוא ומין בהמה נמי אינו שאין לך בבהמה כמותו והם אומרים קסבר רב

קמשמע לן דלילית גופה ולד הוא אלא שיש

לו כנפים.

דף כד

דקסבר האי תנא דכל שנברא אטום בלא חיתוך איברים עד מקום שאלו ינטל מן החי וימות אינו בכלל ולד ולא שיהא זה נקרא טרפה אלא זה אינו נולד הואיל ונברא אטום אבל נחלקו האמוראין כמה הוא כדי שינטל מן החי וימות ופי' ר' זכאי עד לארכובה ודקדקו ממנו שהוא סובר טרפה חיה דהא קאמר שבכך החי מת (לרש"י נטל) [לכשינטל] ממנו ור' ינאי אמר עד לנקובה שבכך נעשה נבלה אבל טרפה אינה מתה ר' יהושע דאמר עד טבורו קסבר בין זו בין זו חיות הן וכל זה אינו אלא בשיעור כמה כדי שינטל מן החי אבל בולד שנטל ממנו לא נחלקו (במינו) [בו] ולא אמרו כאן אלא הולד כשהוא אטום.

ומה שפי' רש"י ז"ל אטום חסר אינו נראה אלא אטום כמשמעי שאין לו חיתוך איברים ואין לו חלק שבהן אלא כמין גולם אטום ודמיה להא דתניא לקמן בריית גוף שאינו חתוך וכו'. הא דאקשי' ואם איתא ליתני שמא מגוף אטום (ופניו) [או ממי שפניו] המוסמסין באתה. א"ל איבעי למיתני טובא ליתני שמא באת מפניו תיש או אפילו פרצוף אחר או שיש לו שני גבין ושתי שדראות

אמר רבא ושטו נקוב אמו טמאה. פירש"י ז"ל קסבר טרפה חיה. וקשה להעמיד דברי הרב רבא שלא כהלכה ועוד אני תמה וכי מפני שאין טרפה חיה י"ב חדש נטהר אמו של זה והלא הנפל שהוא כאבן ואינו יכול לחיות או שיצא מת ומחותך אמו טמאה זה שיצא נקוב הושט וכלו לו חדשיו לא כ"ש ואפילו הולד שנימוק בשליא אמו טמאה והאיך יטהרוה שאלו היה דבר שמתחלת ברייתו הוא אפשר לומר שאינו ראוי לבריית נשמה וטהור אבל זה שמא עכשיו נקב ומה בינו למחותך ויצא איברים אברים.

לפיכך נ"ל שכל הנולד בטריפות ודאי אמו טמאה היא ואפילו היה טרפותו בתחלת ברייתו שהרי ראוי הוא לחיות י"ב חדש וכ"ש בטריפות נקב וחתך. והא דאמר רבא ושטו נקב טמאה לד"ה קאמר ולא בא אלא להשמיעינו שושטו אטום אמו טהורה שאין זה בכלל אדם הואיל ונברא שלא כדרך החיים. והא דאמרי' קא מפלגי בטרפה חיה שהזיקיקו לרש"י ז"ל לטהר ולד טרפה נ"ל שלא הקפידו אלא על לשון הברייתא שאמרו וכמה כדי שינטל מן החי וימות

וכמין אפיקותא דדיקלא וכן כיוצא בהן א"ל
 הנהו לא שכיחי ולא ה"ל למיתני. אבל פניו
 ממוסמסין ה"ל למיתני משום דשכיח נמי
 טפי מגוף אטום. הא דאמרין **ושמואל סבר**
בריה בעלמא איתא וכי אגמריה רחמנא
למשה בעלמא. פירש"י ז"ל אותו המין
 אסר לו וק"ל א"כ לשמואל אפילו יוצא
 לאויר העול' נמי לישתרי דה"ל כקלוט
 בן פרה דשרי ונראה מדבריו דבין לרב
 בין לשמואל במעי טהורה לא חיי הלכך
 יצא לאויר העולם משום נפל אסור אפילו
 לשמואל והא דפריך רב שימי ממתניתין ר'
 חנינא בן אנטיגנוס אומר וכו' לרב ה"ה
 לשמואל אלא גביה הוה קאי דבר בריה הוה.

ולא נהירא ועוד דהתם בפ' ואלו מומין (דף
 מג ע"ב) תנן לה למתני' גבי מומי כהן איזוהו
 גבן ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שיש לו
 שני גבין ושדראות והוי ביה למימר' דחיי
 והאמר רב באשה אינו לד בבהמה אסור
 באכילה ולא מדכרין התם דשמואל בכלום
 בעולם.

אלא הכי משמע פירושא לכ"ע מינא בעלמא
 ליכא כי פליגי בבריה רב סבר אפילו בריה
 בעולם ליכא דלא חי הילכך כי אגמריה
 רחמנא למשה במעי בהמה אגמריה דבחון

לא צריך נפל הוא. ושמואל סבר בריה
 בעלמא איתא דחיי וכי אגמריה רחמנא
 בשיצא לאויר העולם דלא תימא כקלוט
 בן פרה הוא אבל במעי בהמה דאפילו נפל
 שריא איהי נמי שרי.

דף כה

המפלת שפיר מלא בשר נימוח מהו. פי' קא מיבעיא להו לרבנן דפליגי עליה דר' יהושע מפלגי נמי בבשר נימוח או לא אמר להם לא שמעתי אמר לפניו ר' ישמעל בר' יוסי משום אביו כך אמר אבא מלא דם טמאה נדה מלא בשר טמא' לידה שהיה ר' ישמעאל סבור שלא אמר אביו כדברי היחיד ולפיכך דחה רבי ואמר שמא כדברי ר' יהושע אמרה וזה שאמר מלא בשר לאו דוקא אלא ה"ה למחוי עכור ולא בשר אלא להוציא צלול אפילו לר' יהושע.

ויש שגורסין בה כמאן כסומכוס מדהא כיחידאה הא נמי דילמא כר' יהושע אמרה ואינו בספרים.

וא"ת כיון שרבי לא קבלה אפילו בבשר נימוח שיהא ולד ריב"ל מנין לו דקאמרי בצלול מחלוקת אבל בעכור ד"ה ולד זה אינה שאלה דריב"ל כר' יוסי ס"ל וקסבר ר' יוסי לרבנן אמרה כדסבר נמי ר' ישמעאל בר' יוסי ועוד דכיון דרבי לא שמעתי אמר אינה תשובה לדברי ריב"ל שאם ר' לא שמע ריב"ל שמע לא ראינוה אינה ראייה.

וי"א אין אומרים בדברים אלו זו דומה לזו

שאפשר למימר עכור ולד ובשר נימוח שמא אינו ולד. ואיכא למימר נמי איפכא ולפיכך נחלקו בכולן.

דף כו

דכולהו אית להו דופן טפח קחשיב ליה ה"נ
כולהו אית להו אבן היוצא מן התנור טפח
מכאן או מכאן.

ואיכא למימר התם הכל מודים ששיעור
דופן א' בסוכה טפח והשאר כהלכתן. וכי
אמר דופן סוכה טפח ליכא למטעי במידי
דפלוגתא. אבל הכא אי אמר סתמא אבן
היוצא מן התנור הוה משמע מכל צדדין
ואתיא כרבנן ואי פריש נמי אבן היוצא בין
התנור לכותל טפח הוה משמע הא בין תנור
לבית אינו טפח כר' יהודה ואיהו במילתא
דפלוגתא לא איירי לא כמר ולא כמר.
ולא בעי לפרושי תרווייהו ובודאי משמע
לכאורה דהשתא דאתינן להכי ומפרקינן
דהך נמי פלוגתא היא הדר ביה מתירוציה
דקאמר כי קאמרי היכא דבצר מטפח לא חזי
וכו'.

והשתא קשיא לי טובא וליחשוב הני דתנן
במס' כלים פ"ח גזד לשתי כרעים טפח על
טפח לוכסן או שמעטה פחות מטפח טהורה
רישא ל"ק דטפח על טפח לא קאמרינן
סיפא ליחשוב. ועוד שם בפרק (בתרא)
[כ"ט] חוט מאזני' של חנוני ושל בעלי

הא דאמר רב הונא בר תחליפא משמיה
דרבא וולד מדנפיק קבא דרישיה הויה
ליה לידה סנדל עד דנפיק רוביה. פי'
רש"י ז"ל משום שאין הראש פוטר בנפלים.
ושמואל דאמר הכי איתותב במס' בכורות
אלא איכא לפרושי דאפילו למ"ד הראש
פוטר בנפלים ה"מ בולד שלם או אפילו
במחותך שנגמר צורתו אבל סנדל שלא
נגמרה לו צורה לא חשיב רישיה למהוי
ביה לידה. הא דאמרי' תלת מתני' ותרתי
שמעתא שיעורן טפח. ואקשי' תרתי חדא
היא היינו טעמא דלא מקשינן תלת ד' הוויין
משום דהוה איכא למימר רבי שילא לית ליה
דר' חייא דשיעור אזור טפח ומ"ה מקשינן
אם כן [תרתי חדא היא, ועוד א"ל] תרווייהו
כי הדדי נינהו וחדא נקט. והא דאמרינן
השתא דאתית להכי הך נמי פלוגתא היא
דקתני סיפא א"ר יהודה לא אמרו טפח
אלא מן התנור לכותל. ק"ל וניחשוב
מן התנור לכותל דמודה ר' יהודה וה"מ
למיחשבי' בדברי הכל וא"נ לא חשיב חד
דדברי הכל ה"מ למימר סתמא אבן היוצא
מן התנור טפח דהא קא חשיב ככה"ג טפח
סוכה למר בדופן ג' ולמר בדופן ד' כיון

מתעברת וחוזרת ומתעברת בין נפל בין של קיימא אלא א"כ נעשה א' מהם סנדל וסנדל כרוך עם הולד הוא יוצא שחבור אתו ונדבק בו והיינו טעמא דמוך אבל כשהאשה מתעברת תאומים טפה אחת היא שמתחלקת וכשהן נגמרין לז' או לט' אין הולד מתעכב אחר חבירו כלום אלא א"כ הפילה א' נפל וא' שליא אבל פעמים שנתחלקו לשנים וא' מהן נגמר לט' וא' לז' וזוהי מודה רב שהול' משתהא אחר חבירו כדי שתגמור צורתו בזמנו. והיינו מעשה דיהודה וחזקיה ומיהו לית ליה אפוכי שמעתא דלקמן (כ"ד) [כ"ג] לולד דבחד ירחא לא משתהא אלא ל"ג אית ליה.

והא דאמרין לעיל סנדל מהו דתימא הואיל וא"ר יצחק עד קמ"ל שניהם הזריעו בבת אחת ודאי קשיא דהא איכא סנדל דמתעברת וחוזרת ומתעברת וזה זכר וזה נקבה כדפרישי' במשמשות במוך. ואיכא למימר אין ודאי דמצי למימר הכי אלא שמא תאמר היכא דבעל ופירש מדהאי זכר האי נמי זכר קמ"ל אפי' בכה"ג חיישינן שמא שניהם הזריעו כא' והאי זכר (נמי) והאי נקבה כנ"ל. **אין תולין את השליח אלא בדבר של קיימא.** פי' רש"י ז"ל שכיוצא

בתים טפה יד קרדום מלפניו טפה שירי הפרגל טפה יד מקבת ושל מפתחי אבנים טפה. וי"ל כי קאמרינן היכא דבציר מטפה לא חזי והני כ"ש דבציר מטפ' (דידהו) [דידות] הוי וכי קאמרינן השתא דאתית להכי לאו למימרא דליתי' לשנויה דשנינן אלא למימר' דמהי' לא תיתי תיובתא בבי מדרשא כלל. הא דאמר רב **אין הולד מתעכב אחר חבירו כלום.** ראיתי מקצת בעלי פירושין שכתבו דלית ליה לרב הא דאמרינן לקמן מעשה ונשתהא ולד אחרונה אחר חבירו שלשים יום ולית ליה נמי מעשה דיהודה וחזקיה ולית ליה נמי האי דאמרינן בכתובות וביבמות ג' נשים משמשות במוך קטנה מעוברת מניקה מעוברת שמה תעשה עוברת סנדל אלא קסבר אין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת ולפיכך אין ולד מתעכב אחר חבירו כלום.

ואין דבריהם נראין דג' נשים מתניתא הוא ונימאתהוי תיובתיה דרב. ועוד מעשה דיהודה וחזקיה בני חביביה דהוא יושב לפניו והן יושבין עמו בבה"מ היכי אפשר דלא חזי ליה ואם איהו אומר דלא היו דברים מעולם מאן מהימן לאסהודי עלייהו.

אלא היינו טעמא דרב דקסבר אין אשה

בו מתקיים אם היו חדשיו כלין למעוטי
 שאם הפילה דבר שאינו ראוי לבריית נשמה
 כגון נברא בירך אחת או גוף אטו' ואח"כ
 הפילה שליא (פי') [אפי'] בתוך ג' חוששין
 לולד אחר, ופירוש חזייה לרב יהודה בישות
 משום דשמעה מרב ולא אמרה.

ואינו מחזור דבן קיימ' לאפוקי כל נפל
 משמע וכדאמרן דילמ' כאן בנפלי כאן בבן
 קיימא ולא ידעתי מי הזקיקו לשנות פירוש
 אלא הא דתלמיד' דרב פליגא אדרב יהוד'
 דאמר לעיל משמיה דרב הפילה נפל ואח"כ
 הפיל' שליא כל שלשה ימים תולין אותה
 בולד ושאר תלמידים דרב אומרי' משמי'
 דאין תולין את השליא בנפל אפילו יום א'
 אלא א"כ יצאה עמו אבל בבן קיימא תולין
 אותה אפילו מכאן ועד י' ימים.

ושמעתי שפירשו בירושלמי במס' זו (ג, ד)
 לפי שאין השליא פורשת עד שיגמר לפיכך
 אין תולין אותה בנפל.

ובשאלות דרב אחא משבחה ז"ל כתב לכך
 תולין אותה בבן קיימא דאמרי' אגב חיותא
 דולד בזעא לשליא ונפיק. אבל נפל דלית
 ביה חיותא לא. ומ"ה חזייה שמואל לרב
 יהודה בישות דשמעיה דאמר משמיה דרב
 דכל ג' תליא שליא בנפל וכיון דשמעינהו

דף כז

שלא תהא בכולה כזית ג) שלא נמוק לגמרי קודם שתצא שאפי' נחתך כולו לחצאי זתים מצטרפים הן בתוך השליא לטמא באהל ואמאי מטהר ליה לגמרי, ומפרקי' קסבר ר"ש כל טומאה שהיא כשיעורה ולא יותר שנתערב בה מין אחר בטלה דאמרינן כיון דהיא צריכה שיעור א"א שלא ירבה מין אחר על מקצתה ומבטלה ואף כאן כיון שנמוק הולד אע"פ שנשתייר ממנו (כחצאי ד) זתים א"א שלא ירבו שתי טיפי מים ודם על מקצת בשר שלא נמוק ומבטלו והיינו דאמרינן ואזדא ר"ש לטעמי' דאמר א"א שלא ירבו שתי פרידו' עפר על פרידה אחת של רקב ומבטלו ובצר לה שיעורא ור"מ סבר לא מבטל אלא א"כ הוציאו לבית החיצון שנטרפו מימיו לגמרי וטהור. והא דאמר לו לר"מ כשם שאינו בבית החיצון כך אינו בבית פנימי לומר שאף בבית החיצון היה לנו לחוש שמא יש בו כזית בשר (שנמוק) ה) אנא משום בטול ואמר להו אינו דומה שזה נמוק לגמרי וה"ל כמים בטריפת בני אדם. אבל דרך לידה אינה נמוק לגמרי וביטול אינו מועיל. ואקשי להו רבא לרבנן דבי רב אדרבה כיון דרקב יותר

מ"ט דר' שמעון וכו'. פירש"י ז"ל נהי נמי דנימוק מ"מ גופו של מת כאן הויא וה"ל כרקב וכנצל. וק"ל הא דאמר רשב"ל לקמן בשמעתין שפיר שטרפוהו במימיו טהור להוי כרקב וכנצל. ועוד לר"מ נמי בבי' החיצון אמאי טהור ליהוי כרקב וכנצל. וא"ת איהו נמי סבר כל טומאה שנתערב בה מין אחר בטלה אלא מאן תנא דפליג עליה דקאמרת קסבר ר' שמעון והא דתניא מלא תרוד רקב שנפל לתוכו עפר כל שהוא טמא ור' שמעון מטהר אמאי תרמייה הא דכ"ע טומאה כיון שנתערב בה מין אחר טהורה.

ובתוספ' הקשו לה מדאמרינן ואזדא ר"ש לטעמיה מדאמר א"א שלא ירבו שתי פרידות עפר על פרידה אחת של רקב ויבטלנו ואמאי נהי נמי דבשיעור מצומצם כגון מלא תרוד רקב איכא למימר הכי גבי שליא מ"ט דאפילו הוה בה תרי שיעורי דמלא תרוד מטהר ר"ש דסתמא תנן ואע"ג דליכא למימר א"א שלא ירבו וכו', והם מפרשים הסוגיא כולה בענין אחר ברם נראין דברי מקצת ראשונים שפירשו מ"ט דר"ש דמטהר לגמרי והרי אנו מוצאים בכל יום ולדות חתוכים בשליא והאיך אפשר

הוא מן העפר היאך יאמ' ר"ש שהמועט רבה
 על מקצת המרובה ומבטלו ומגרע שיעורו
 אדרבה יש לנו לומר שהמרובה עומ' לבד
 על הממועט ומבטלו לגמרי. והיינו דאמרי'
 לקמן והשתא דאמרת טעמיה דר"ש סופו
 כתחלתו גבי שליא מ"ט דקס"ד שהמים
 והדם שבשליא מועטין הן אלא שרבינן על
 מקצת בשר ומבטלינן אותו כדפרישית וא"ר
 יוחנן משום ביטול ברוב נגעו בה שאפילו
 היו שם שני חצאי זתים או כזית שלם.
 יש במי שליא ודם שבה לבטל את כולה
 ואין אנו צריכין לומר שרבינן על מקצת
 ומבטלו ומגרע שיעורו אלא על כולו הם
 רבים ומבטלינן אותו ובהא פליגי דר"מ סבר
 אין טומאה בטלה ברוב מלטמא במשא ואהל
 דהא (קאמר) ו מאהיל על כולה ומיהו
 בבי' החיצון טהור שנמוק לגמרי וה"ל אפר
 שרופין ופחות ממנו. ור"ש סבר בטלה היא
 לגמרי. **מלא תרווד ועוד עפר בית הקברות**
טמא. פי' רש"י ז"ל לאו רקב של מת ממש
 אלא כגון שנקבר בכסותו או בקרקע בלא
 ארון ויש כאן מלא תרווד ועוד מאותו עפר
 דהיו מעורבין עפר ורקב.

מן הרקב דומיא דסיפא ומדאמרינן סופו
 כתחלתו (מאי) [מה] תחלתו דבר א' נעשה
 גנגילון אלמא פשיטא מילתא דכ"ע כל דבר
 א' עושה גנגילון בתחלתו. ועוד מדתניא
 איזהו מת שאין לו רקב נקבר בכסותו אלמא
 אין לו רקב כלל אפילו מלא סאה דאלת"ה
 ליתני שאין לו תרווד רקב. ועוד מדסוגיא
 במסכ' נזיר פרק כהן גדול (דף נ"א) דאמרי'
 שני מתים שנקברים זה עם זה נעשה גנגילון
 זה לזה. ואם קברן זה בפני עצמו וזה
 בפני עצמו והקריבו ועמדו על מלא תרווד
 רקב טמא אלמא אין הדבר תלוי בשיעור מן
 הרקב אלא כל דבר שנקבר עמו נעשה לו
 גנגילון. וכן בכולה סוגיא דהתם הכי משמע
 דכי גמירי למלא תרווד רקב דוקא דנרקב
 בעיניה.

אלא הא דתניא מלא תרווד ועוד עפר קברות
 פירושו כגון שנקבר המת ערום על גבי
 רצפה של אבנים והקריב ונפחתה מערה
 ונתערב עפרה ברקב דקסבר ת"ק רוב מתים
 יש בהן רקב מלא תרווד שבכאן של מת
 והמותר הוא עפר בית הקברות ואלמלא
 שנמצא שם ועוד על כרחינו מת זה לא
 היה בו מלא תרווד דא"כ עפר בית הקברות
 להיכן הלך אבל מאחר שנמצא כאן ועוד זה

דר"י דמטמא שפיר שנטרפו מימיו לגמרי
 כר' אליעזר אמרה דהאי כאפר שרופין הוא
 ומיהו במת שנתבלבל' צורתו דקא מתמה
 מנלן לד"ה אתיא.

וזה הלשון לדברי מי שגורס שפיר שנטרפו
 מימיו דמשמע שנטרף לגמרי וחזר למים,
 אבל לפי גר"ח ז"ל שנטרפו במימיו. נראה
 דהיינו נתבלבלה צורתו בלחוד.

ויש לי עוד לומר דר' יוחנן הלכה קא
 מיבעי ליה, וה"ק ליה מנלן דטהור כרבנן
 דילמא טמא כר' אליעזר דמסתברא טעמיה.
 אילימא מדרבי שבתאי קא גמרת הלכה
 דהוא אמורא וקא פסיק הלכה כרבנן.

א"א בלא מלא תרוד של מת ור"ש מטהר
 וחזרו לטעמייהו דהיינו מלא תרוד רקב
 שנפל לתוכו עפר כל שהוא. וא"ר יוחנן
 דר"ש וראב"י אמרו דבר א'. ואליבא
 דר' חייא דפריש למתניתן דתקבר לומר
 שנפטרה מן הבכורה ולא משום טומאה.
 והך סוגיא דר' יוחנן הוא דהתם בדוכתא
 במס' בכורות (כג, א) מסיק טעמיה דר'
 חייא משום דה"ל טומאה סרוחה. וצ"ע.
שפיר שטרפו במימיו. גרסי' וכן בפר"ח
 ז"ל, ופי' שטרף השפיר ונמוקה צורתו אבל
 עדיין הוא קיים נעשה כמת שנתבלבלה
 צורתו באור וטהורים דכיון שאין באבריו
 צורת בשר ולא צורת עצם נפק ליה מדין
 כזית ועצם כשעורה וטהורין לגמרי. והא
 דא"ר יוחנן **מת שנתבלבלה צורתו מג"ל**
דטהור. לאו דוקא דלא כרבנן אלא מדר'
 אליעזר שמע ליה ר' יוחנן דקסבר מודו ליה
 רבנן בשלא נעשה אפר כדפרישי'.

ויש לפרש דקסב' רבינא דר"לא מודה לי'
 לר"ל בשפיר שטרפו מימיו דמדלא א"ל
 בשלמא שפיר שנטרפו מימיו דקאמר טהור
 לחיי אלא נתבלבלה צורתו שלמה מנלן
 אלמא ה"ק מנלן דטהור דגמרת מינה לשפיר
 לא הא ולא הא איתנהו. ועלה קאמר רבינא

דף כח

באת כשם שהיא משונה כך באת מגוף משונה ושמא לאו מגוף באת אלא חתיכה של בשר שנעשית כמין פיסת היד היא הילכך אמו טהורה תולין להקל שרגלים לדבר.

והרב ר' אברהם בר דוד ז"ל מפרש שלא אמרו חתוכה אלא לענין מביאה קרבן ונאכל מדקתני ואין חוששין כלל במשמע ואלו בשאינה חתוכה אינו נאכל. (אלא א) לענין האם טמאה מ"מ. ואין זה לשון הגון מדקתני ברייתא אמו טמא ואין חוששין ולא קתני מביאה קרבן ונאכל ואין חוששין.

מעשה היה וטהרו לו פתחים קטנים. פרש"י ז"ל טמאו לו פתחים גדולים של ד' טפחים וטהרו לו קטני הפחותים מד' כשאר מתים גדולים שהפתחים הגדולים מצילין על הקטנים דקי"ל פתחו בד'. וה"מ להציל על הפחות מד' טפחים והכי אמרינן במס' אהלות המת פתחו בד' בד"א להציל על הפתחים אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח. זה כתב הרב ז"ל.

ואין הדין הזה אלא כשהפתחים כולן סתומים או מגופין שבהן שנינו המת בבית ולו פתחים הרבה כולן נעולין כולן טמאין, פי' משום דסוף טומאה לצאת נפתח א' מהם אע"פ שלא חשב עליו טיהר את כולן פירש כיון דנעולין הן וה"ה למגופין אבל בפתוחין כל פותח טפח מוציא טומא' לצד ב' ואין לו הצלה כלל. **המפלת יד חתוכה.** פי' רש"י ז"ל חתוכה שיש לה חיתוך אצבעות. וק"ל בלאו הכי נמי ליחוש ללידה שהרי אפילו השפיר שאין לו אפילו חתוך ידיים עצמן אמו טמאה לידה.

ואיכא למימר הכי ספיקא הוא ואם הפילה יד גמורה שאינה חתוכה אומרי' מגוף אטום

דף כט

מוציאין שר' יוסי אומר רוב ראשו וזהו שיעור אבל משיצא ראשו לאו לשיעור קתני אלא לדרך לידה קתני.

ואם באנו לפרש משיצא כתקנו לחיים לאפוקי נפל אפילו שלם כדשמואל ומאי כתנאי אפי' ללישנא בתרא דר"א ור"י תיקשי לן במס' בכורות פ' יש בכור לנחל' סלקא דשמואל בתיובתא ולא איתוקמא התם כתנאי. אלא שיש כיוצא בה בתלמו' תיובתא בחד דוכתא ותנאי בדוכתא אחריתי במס' תמורה. ועוד יש במסכת פסחים תיובתא בדריש שמעתא ותניא כותיה בשלהי דידה בפ' ערבי פסחים. אלא שאנו קיימנו שתיהן תיובתא. ותניא כותיה בשתי שמועות של ר' יוחנן וכבר כתבנו זה בספר המלחמות. **הא דאמר ריב"ל עברה בנהר והפילה וכו'.** בדין הוא דנירמי עליה מהא דתניא בריש פירקין ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה מביאה קרבן ואינו נאכל אלמא לכ"ע הלך אחר רוב נשים לא אמרינן אלא מתוקמא ההיא כדתרצינן למתני' בשלא הוחזקה עוברה לפנינו. ודמתני' עדיפא לן למירמי. הא דתניא **באשה שיצאה מלאה ובאת ריקנית**

והא דאמ' **רב פפא כתנאי יצא מחותך או מסורס.** אלישנא קמא דר"א ור' יוחנן קאי דפליגי במחותך.

והא דאקשי ליה רב זביד למאי דמוקי ר' יוסי אומר משיצא רובו כתקנו מכלל דמסורס רובו נמי לא פטר קשיא ולימ' ר' יוסי אכתקנו פליג דלא מיפטר בראש עד שיצא רובו ומחמיר הוא.

וי"ל מדקתני ברייתא בדר' יוסי משיצא כתקנו משמע דלאיפלוגי אמסורס אתא דה"ל למימר ר' יוסי אומר כתקנו משיצא רובו וליפלוג אכתקנו והשתא פלוגתא אמסור' משמע ואוקומא רב זביד משיצא לתקנו בחיים ופלוגתא בדלחיים היא.

והיינו נמי תנאי דת"ק סבר מחותך ומסורס משיצא רובו הרי זה כילוד כתקנו אע"פ שמחותך הראש פוטר ר' יוסי אומר משיצא כתקנו לחיים. כלומר אין הראש פוטר במחותך אלא בשלם שכיוצא בו יוצא כתקנו לחיים ולכ"ע לית להו דשמואג אלא ס"ל בשלם הראש פוטר והא דקתני איזהו כתקנו לחיים משיצא ראשו ה"ק איזהו כתקנו שיצא ראשו תחלה ויוציא כדרך שהחיים

דמחזקי' לה ביולדת בזוב וברואה נמי לאחר לידה כדמקשי' לקמן יומא קמא דאתיא לקמן ליטבלה דילמא שומרת יום כנגד יום היא אלמא ברואה השתא בימי זיבה מחזקין לה דוקא כגון שבאת ריקנית ואמרה ראיתי שלא בשעת לידה ואינה יודעת כמה ראיתי ואלו לא אמרה כן אינן מחזקין אותה לא ביולדת בזוב ולא בשומרת יום אע"פ שלא בדקה כל אותן הימים שאין חוששין לראיה כל זמן שלא ידעה אלא בימי הוסת.

משום יולדת והרחיק' לידתה ז' או שבועים הן ועוד שבוע דטהור הוא תשמש דאי ילדה ולד מעליא אפי' בשבוע ד' נמי טהורה היא דדם טוהר הוא וכ"ש בה' דטהור' ואם לאו ולד מעליא הוה לספיקה דר' יוסי בר חנינא תחלת שבוע רביעי ה"ל תחלת ונדה ושבוע דטהור הוא מותרת אלא ע"כ משום הרחיקה לידת' וחוששין שמא כלו ימי טוהר בסוף שבוע רביעי ויום אחרון שבו היה לה התחלת נדה כדמפר' ואזיל בגמ'.

וה"נ משמע בפ' בתרא דתניא בטועה ראיתי ואינה יודעת כמה ראיתי אלמא איני יודע אם ראיתי לא כלום הוא שאם אין אתה אומר כן השוטה והחרשת והקטנה נמי שראתה אסורות לשמש לעולם שמא ראו והן אינן מרגישות ולא יודעות. והא דפריך מינה ר' יוסי בר חנינא ורבין לא ידע מאי תיובתיה משום **אימר הרחיקה לידתה**. דמשמע דלית ליה לר' יוסי בר חנינא הרחיקה לידתה קשיא טובא וכי היאך סלקה על דעתו כן. והא אי לאו משום הך תשש לא היו מבטלין אותה בשבוע ג' בליליותא דמשום טבולת יום ארוך מטבילין אות' שמא כבר עברו לה ימי טוהר וכ"ש בשבו' ד' דאיכא למימר כבר עברו וכן טבילות דב"ה נמי

אלא ע"כ ר' יוסי בר חנינא אגב חורפיה לא עיין בה ובגמ' ה"ל למימר ולטעמך מ"ט דכל הני אלא אשכחן כמה דוכתי בתלמודא דהוה מצי למיפרך ולטעמך ולא פריך ביה כלל. **שבוע קמא מטבילין לה בלילותא משום יולדת זכר ונקבה**. עיינו בתוספות שאין השבועין הנמצאין כאן בטבילות הלילו' שוים עם השבועין הנמנים כאן בטביל' הימים דהא למאי דס"ד מעיקרא שבאת לפנינו ביום וכן למאי דמתרצין כגון שבאת לפנינו בין השמשות טבילות דלילותא מושכות עד לילה של שבוע שלאחריו כגון שבאת לפנינו בין השמשות של מוצאי שבת וכן שבאת לפנינו באחד בשבת ביום וטבילה ראשונה של

לילה בליל שני בשבת ואחרונה במוצאי שבת וכן בשבוע שני ואלו טבילו' דימים דמשום זיבה ראשונה באחד בשבת ואחרונה בשבת. וליכא למימר דברייטא הכי קתני שהביאה לפנינו ג' שבועין טהורין חוץ מיום שבאת לפנינו שהרי אותו היום עילה הוא למנין שבועים ונמצאת זאת מותרת לשמש בלילי עשרין וחד שהרי אינה רואה כל אותה הליל' ולא יום שלאחריו אלא ע"כ יום שבאת לפנינו הוא ממנין שלשה שבועים טהורין. כל זה עיינו בתוספות.

ודבר ברור הוא אלא כיון דמנין לידה וזיבה מיום א' בשבת הוא וכל טבילו' דעלמא הן דכל נדה ויולדת טבילתן בלילה של שבוע שני וטבילות דזיבה ביום בסוף שבוע שלהן לא חיישי בגמרא לפרושי הכא מידי.

דף ל

בשבוע אינהי דמפשי טבילו' מנו לה כיון
דמצטרפא בטבילות דלילות דשבוע א' אבל
ב"ה לא מנו לה.

וה"ר אב"ד ז"ל כתב דאיכא לתרוצי דכיון
דלאו פסיקא להו דאי אתאי ביממי להא
טבילה לא חשיבי ב"ה כי היכי דתוצינן
בטועה בפ' בתרא. וזה הלשון נכון בעיני
דב"ש דקא מפשי טבילות מהדרי לאפוש
בהו טובא וב"ה דלא מפשי בהו טפי לא
חשיב' לה.

ובשם הרב חתנו ז"ל תירץ דבין השמשות
דר' יהודה אפליגי ב"ש וב"ה ב"ש סברי
כר' יהודה דספיקא הוא וב"ה סברי כר' יוסי
דבין השמשות דר' יהודה ימא הוא. ולכך
ליתא לטבילה יתירתי' ועומק גדול הוא אלא
תימה גדול הוא היכי שתיק מיניה תלמודא.
זה לשון הרב ז"ל. **אידי דפתח בשבוע**
מסיק לה אידי דתנא טמא תנא טהור.
פי' וה"ה דלענין צ"ה טבילות דב"ש ה"נ
הוה קמ"ל בעשרה שבועים כולם טמאים או
טהורים אלא משום דבעי למיתנא משמשת
לאור ל"ה לא קודם לכן ולא לאחר כן משום
חששות דאמרן תנא הכי.

כגון שבאת לפנינו בין השמשות. פי'
רש"י הוא הדין דה"ל לאוקמ' בבאה לפנינו
בלילה והוה ניהא טפי דתו לא הוה קשיא
לקמן לסוף שבוע לטבלה ביממא דהא לא
הו' ז' ספורים שהרי לא הפסיקה טהרה
בתחלת היום ואין אותו יום שבאה לפנינו
עולה לה לספירת נקיים אלא מדקתני
ברייטא ג' שבועין טהורים משמע דכולן
טהורים ובבין השמשות משכחת בהו מיהא
פסיקת טהרה ואפי' ליום ראשון. כך פי'
רש"י ז"ל. ל"ה טבילות דקאמרי ב"ה
קשיא לן כיון דאוקים בבאה לפנינו בין
השמשות דיהיבנא לה טבילה בתריהן.
תלתין ושש הווין. וראיתי בפירושים דכיון
דתדא בשבוע היא לא קחשיב ואינו יודע
מהו שאם בא לומר דטבילה דסוף שבוע
רביעי הויא חדא בשבוע לא משמע הכי דהא
טבלה נמי בימים הסמוכים לה ששה עד סוף
ז' ובאור שביעי של שבוע חמישי גמרה
טבילותיה וטהורה ואפשר שאותה טבילה
ראשונה חדא בשבוע חשיבי לה ב"ה מפני
שהיא נמנת לסוף שבוע שעבר ואותו היום
עצמו נמנה לנו תחל' שבוע ללידה וטבילות
שאח"כ ואט"ג דב"ש מנו לה ולא חשבי חדא

וק"ל ולימא דילמא כשילדה ראתה יום א' בימי זיבה וצריכה לשמור יום כנגד יום ואין ספירת ימי לידתה עולין לה ודאי כשם שאינן עולין לספירת זבה גדולה וליטבי' כל שבוע קמא ביממי משום שומרת יום כנג' יום זיבה שלפני לידתה ואמאי פריך יומא קמא בלחוד.

ואיכא למימר דקסבר האומר שהימי לידה עולין לשמור דזיבה קטנה ויולדת בזוב קטן דמקש' דלטבילה יומא קמא דילמא יולד' בזוב קטן היא והרי ספרה יום זה לפנינו בין לב"ש בין לב"ה מקשי' וכן נראה לי עיקר דימי לידה אין עולין גמירי לה לקמן בפ' בנות כותיים מדכתיב כימי נדת דותה תטמא מה ימי נידתה אין ראויין לזיבה ואין ספירת ז' עולה בהן אף ימי לידתה כן, והא ליתא אלא לספירתן דזבה גדולה אבל שימור דזבה קטנה אף בימי נדה עולה דאפשר הוא כדאיתא בשלהי בא סימן (נג, א). והא דאמרין ש"מ **תלתא**. איכא למידק ולימא נמי ש"מ ד' דהא ש"מ ימי לידה שאינה רואה בהן אין עולין לה לימי זיבת' ואיכא למימר דההיא פלוגתא דאביי ורבא היא ורבה דאמר עולין קסבר הא מני ר' אליעזר הוא דאמר מסתר נמי סתרא.

והק' בתוספ' כיון דמנינו עשרה שבועי נפישו להו טבילות שהרי שבוע ט' דטמא הוא ג' ימים ראשונים שבו איכא לספוקינהו בסוף לידה ותחלת נדה ויום ד' תחלת נדה ונמצאת צריכה טבילה לג' ימים בשבוע עשירי. ותרצו עד סוף שמוני' קחשיב לאחר פ' לא תשיב דהא לא תננהו אלא אגב גררא. וכ"ש למאי דפרקין בסמוך דלא מיירי ב"ש אלא בלידה. והא דאקשייומא קמא דאתיא לקמן לטבילה דילמא שומרת יום כנג' יום היא לאו לב"ש מקשינן דהא אינהו לא זיבה גדולה ולא זבה קטנה קחשיבי אלא יולדת בזוב בלחוד כדאמרן. אלא לב"ה בעינן דהא דמחצינן זיבה גרידתא לא קחשיב לב"ה לא צרכינן למימר הכי אלא דמקמי תשמיש קחשיבי כולהו דלבתר תשמיש לא קחשיבי. א"נ השתא דאתית להכי ליומא דחדא בשבוע לא קחשיב הדרי' מהווא טעמא דטבילת זבה חדא בשבוע נינהו ולפום הכי אקשי' ליחשוב דשומרת יום וה"ל ג' טבילות בשבוע זו ביום כיון שבאה בין השמשות וליחשוב ומפרקין זבה גדולה קחשיב כלומר יולדת בזוב. א"נ זבה הוא קחשיב אי מיתרמיא ליה לפני תשמיש אבל זבה קטנה לא חשיב.

גזרו כלומר גזירה בעלמא כדי שלא יטמעו
בהן או גזירה משום מיעוט שהן טמאות.

י"ל כיון דמתני' קסבר כותיים גירי אמת
הן דהיינו סבריה דר"מ ור' יוסי שמעינן
ליה דפליג עליה וסבר גירי אריות הן
כדאיתא במנחות בפרק ר' ישמעאל (דף סו)
ובמקומות אחרים הילכך ניחא לן לאוקמא
לדידיה ומדינא ועוד דאיהו סתם מתני'
ולא למשקל תנאי מעלמא ומשו' גזרת י"ח
דבר. ועוד דקתני לה דומיא דסיפא דכותיים
עצמן והתם לאו נזיר' אלא דינא הוא לחוש
לספיקן.

וזה שכתבנו לפי גרסת מקצת הספרים אבל
מהרבה מהן מספרי הגאונים שלא נמצא
שם במס' שבת אותה הגרס' כלל ואעפ"כ
חשבון י"ח דבר עונה להן יפה.

ולפום הכי נמי לא אמרי' ש"מ ר' אלעזר
היא כדאמרינן ש"מ ר' עקיבא היא ור'
שמעון היא. משום דלאביי דברי הכל אינן
עולין הלכך לא פסיקא ליה. מתניתין **בנות
כותיים נדות מעריסתן**. אוקמינן בגמרא
לר"מ דחייש למיעוטא וקסבר ר"מ כותיים
גירי אמת הן דהכי אסיקנא בב"ק (דף לח)
לדידיה וכיון שהן גירי אמת והן מטמאות
בנדה מן התורה יש לחוש לספיקן והיינו
נמי דקתני אין חייבין עליהן על ביאת מקדש
מפני שטומאתן בספק.

וא"ת ולמה העמידו משנתינו לר"מ לחוד
דחייש למיעוטא. והא אפי' לר' יוסי
נמי אית ליה בנות הכותיים נדו' מעריסתן
כדאמרינן בפ"ק דשבת (דף טז ע"ב) גבי
י"ח דבר לר' יוסי בצרי להו ואמר ר' נחמן
בר יצחק בנות כותים נדו' מעריסתן בו ביום

פרק ד בנות כותים

דף לב

והטבילוה קודם לאמה. וא"ת שמא משום
נגיעות אמה בה הטבילוה לסוכה בתרומה.
י"ל שיודעין היה בגמרא שלא בא ר' יוסי

**שמא תמצא איילנות ונמצמו פוגעין
בערוה.** פירשתיה בתחל' מסכ' יבמות. **הא
נמי מיעוטא דשכיח הוא דתניא מעשה**

ומאחר שכתבתי סברות הללו מצאתי בפ"ב ממסכת מעשר שני שאמרו בירושלמי לענין מעש' יצהרך זו סיכה והתור' קראתו אכילה ואינו מחזור וא"ת מחור' ולקו עליו חוץ לחומ' וכו'. ומייתי נמי התם והתני שוה סיכה לשתי' לאסור ולתשלומין לא לעונש יום הכפורים ומקשי והתני לא יחללו מ"מ להביא הסך והשותה. **א"ר יוחנן לית כאן לאסר וכו'.** משמע דסיכה כשתיה דרבנן ואינה מחזורת מן התורה. תמיהה לן לר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא דדריש **לזכר כל שהוא זכר לנקבה כל שהוא נקבה** וא"ו דגבי זבה למה לי. וכי תימא לא דריש וא"ו א"כ אין איש מטמא בדם ובאודם מנא ליה. **למעוטי אשה מלובן.** מצאתי בתוספות שמקשים למה לי מיעוטא והרי מצינו ה' דמים טמאי' באשה ותו לא. וי"ל דנהי דאינו דם הוה אתי בק"ו ומה איש שאינו מטמא באודם מטמא בלובן אשה שמטמא באודם אינו דין שתטמא בלובן ודם טהור באשה מיתוקם בירוק ודיהה כך השיב ר"ש לר' יהודה חתנו ז"ל.

והם הקשו בתוספות והא ק"ו פירכא הוא מה לנקבה שכן אינה מטמא בראויות כבימי' כדאמרינן בסמוך ואמרו גלוי מילתא בענמא

אלא להעיד על טומאת עצמה והכי קתני מעשה היה שפרישה נדה והטבילוה קודם לאמה. ולא אטבילה בלחוד אסהוד אלא אפרשה אסהיד דאי לאו הכי פשיטא ותא חזי מאן גברא רבה מסהיד עליה. א"נ אין דרכן של בני אדם להפרישה מאמה אלא לכך הטבילוה שלא תטמא את הנשים שגוגעות בה ומגפפות אותה ויחזרו ויטמאו הן תרומה שבא"י אבל בנגיעת אמה בה אין להקפיד לטומאות הנוגעים בה שהרי היא ראשון ואין מטמאה אדם. ואותה שבפומדיטא נמי משטבלה לטומא' גופה אינה צריכה להפרישה מאמה כדמפר' ואזיל. **ולא יחללו את קדשי בני ישראל לרבות את הסך ואת השותה.** י"מ שהיא אסמכתא דרבנן דהא קי"ל גבי יום הכפורים דאכילה ושתיה דאוריית' ובכרת ואין סיכה בכלל שתיה.

ויש לפרש אע"פ שנתרבה סיכה כשתייה לענין תרומה מריבוי הכתוב לשאר כל התורה כולה אינה כשתיה ואי משום וכשמן בעצמותיו דשייך נמי בכל התורה ההיא ודאי אסמכת' בעלמא היא מדברי קבלה ומיהו ודאי מכיון דאמרינן גבי תרומה גופה מולא יחללו ואיבעית אימא מוכשמן בעצמותיו משמע דכולה דרבנן היא.

רגילה היא בתלמודא הוא קאמרינן פשיטא
דלא ה"ל הכא למיתני אלא שמטמ' מדרס.

ובפי' עליונו של זב שמעתי דברים רבים
והנכון מהם מה שאמרו משם ר"ש ז"ל
שהוא דבר הנשא עליו כגון הוא בכף מאזנים

ומשכבות ומושבות בכף שניה וכרעו הן
טמאין מדרס כרע הזב זהו עליונו של זב
ומטמאין אוכלין ומשקין. ואתינן למיבעי
מנלן דתניא ובל הנוגע בכל אשר' יהיה
תחתיו מאי תחתיו אלימא תחתיו דזב דהיינו
משכב ומושב מאיש אשר יגע במשכבו
נפקא. ואי קשיא לך אדרבא הוא מטמא
בגדים דכתיב ביה יכבס בגדיו והכא ליכא
כבוס אה"נ אלא גמרא לא איצטרך למיחת
לה כולי האי. וקאמר סתם כל טומאה
דמדרס מהתם היא כדכתיבנא ביה ולא
מהכא ועוד דאי הוה נקיט טעמא מהך קושיא
דכבוס בגדים דילמא הוה אמרינן דכי כתיב
והנושא אותם יכבס בגדיו ארישא דקרא
נמי קאי ולא בעי עיוליה נפשיה בספיקא
דקושיי.

היא דאחד איש ואשה מטמאין בלובן כיון
דמתוקם דם טהור שפיר. ולא מחזור לי
דאם לובן טמא משום נדה כ"ש ירוק ודיהה
שכולן לא נטהרו אלא משום שאינן אלא
לובן.

ונ"ל דמש"ה איצטריך יתורא דאי משום הא
דה' דמי' לא הוה ממעטי' אלא מטומאת נדה
ועדיין היינו מטמאי' באשה מדין שכבת זרע
או זוב של איש היינו מטמאין לטהרות ולא
לבעלה ומיניה ממעט ליה. ומ"מ יפה הרב
ז"ל מלמדנו דאי לא ילפי מהדדי מנא תיתי
לובן באשה ואודם ודם באיש דאצטריכו
קראי למעוטינהו.

ואמרו בתוספות שעוד שאלו בכל מקום
ואוי"ן לרבות וכאן למעט השיב לו כ"ש
כיון דלא אצטריכו לרבויה מפרשין להו
לקרא דייתר ואיש ואשה לומר אשה דוקא
אמרתי ולא איש איש דוק' אמרתי ולא
אשה. **פשיטה דהא קא דרס להו.** פי'
לאו פשיטא מגופא דמילתא אלא פשיטא
דכל דקא דרים להו רחמנא רבינהו למדרס
דתניא בת"כ אשר ישב עליו הזב אין לי אלא
יושב ומגע מניין לעשרה מושבות זה על גב
זה ואפילו על גבי אבן מוסמה ת"ל והיושב
על הכלי אשר ישב וכו'. ומשום דמילתה

דף לג

שהזב תחתיו יטמא עד הערב לומר שהוא מטמא כלים שיש בהן טומאת ערב לפי שיש להן טהרה במקוה.

והרב אב"ד ז"ל מפרש דהאי יטמא עד הערב אמרכב דלעיל ולא מסתברא דהא לא כתיב במשכב ומושב עד הערב.

ואיכא למידק, עליונו של זב מאי נינהו הסיטו הא מהכא נפקא מהתם נפקא וכלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר אי זהו מגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסט ולקמן במכילתן בפ' יוצא דופץ אמרינן וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים זה היסטו של זב שלא מצינו לו חבר בכל התורה כולה. ואיכא למימר אי מהתם הוה אמינא עליונו של זב כתחתונו מטמא אדם ובגדים ואי מהכח ה"א כלי חרס שנטמא מאוירו לא קמ"ל וכלי חרס אשר יגע בו וכו' וכל אשר יגע מיבעי ליה למימרא דהיסט ונגיעה כידיה כדמפורש בפ' יוצא דופן.

וא"ת אי לא כתב עליונו של זב מנא לך לעשותו כתחתונו להחמירו הא ל"ק דה"א נושא ונישא כי הדדי נינהו דהא בכולה שמעתין להחמיר עליו ולעשות

אלא וכל הנוגע בכל אשר יהיה זב תחתיו ומאי נינהו נישא יטמא נתקו הכתוב וכו'.

זו היא גרסתו של רש"י ז"ל. ולשון יתר שבספרים מ"ט הנושא והנישא כתב נתקו וכו' כתב שהוא פי' משובש. אלא ה"ק מדכתיב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא והנושא אותם יכב' בגדיו ולא ערבינהו ונכתוב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו והנושא אותם יכבס בגדיו ואפסקינהו ביטמא מכלל דהאי יטמא לאו באדם ובגדים קא מיירי אלא באוכלין ומשקין מאי והנושא אותם לא לעליונו של זב דסמך ליה אלא נדרש הוא בת"כ לנושא משכבו ומושבו של זב. אלו דברי הרב ז"ל.

ואין פי' זה נכון דהא טמא עד הערב כחייב ואם אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין מאי עד הערב.

ואיכא למימר דהכי דריש דכתיב לעיל מינה וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא וסמך ליה וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב ומפני שנתקו הכתוב מקרא נדרש לפניו דכתיב יטמא וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו נמי והוא עצמו כלומר מה

חמורה של אחריו, וה"ק והנוגע במרכב הזב
 יטמא טומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין וכן
 הנישא על הזב דע"כ דרשא דנישא אטומאה
 דרישא קאי ולא אטומאה דסיפא דטומאה
 דסיפא אותם כתיב ביה וגבי נישא לא שייך
 אותם אלא אותם אמקרא קאי דקרינן נושא
 ודרשא דמסורת ארישא קאי ע"כ תשובתו
 של ר"ש ז"ל.

והוקשה לו על גרסת הספרים שכתוב בהן
 בכל אשר יהי' תחתיו. (ב) דהאי קרא
 במרכב מוקי לה בת"כ ועוד היכי מוקי
 לה באוכלין ומשקין הנוגעים בעליונו הא
 אין להם טהרה במקו' והכא כתיב וטמא
 עד הערב. כל זה הענין כתוב בתוספות.
 והעלו השמועה בשבוש ועמעום ועוד שאין
 זה נושא כתוב חסר בכל הספרים ובמסורת
 מלא ואין כאן יתור לדרוש בו מסורת ולשון
 ראשון של פי' רש"י ז"ל יותר נכוון הוא
 וכמו שכתבתיו למעלה.

ולי נראה ענין אחר שפירוש עליונו של
 זב זהו שהיו עשר מצעות עליו ונשאת
 התחתונה על ראשו כולן טמאי' כמו שעושה
 בתחתונה את הנוגעת בזב מדרס מרבי
 הכתוב כך עושה בעליונו את כולן עליונו
 של זב ואלו מדין היסט תחתונה טמאה

כיוצא בתחתונו אנו טורחין ויש שמתרצין
 אי מהתם ה"א ה"מ היסטו כולן א) בא
 הכתוב הזה וכל הנוגע בכל אשר יהיה זב
 תחתיו לטמא אף לטהור זב שהסיטו.

וגרסת הספרים יש להעמידה אלא וכל
 הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו ומאי נינהו
 נישא יטמא מ"ט כלומר מ"ט משמע לך
 יטמא טומאה קלה הנושא והנישא כתיבי
 בהדדי ולא ערבינהו רחמנא ואפסקינהו
 לומר לך נתקו כלשון רש"י ז"ל עצמו.

ובתוספות ראיתי שפי' רבינו שלמה ז"ל
 בתשובה ה"ג אלא וכל הנוגע בכל אתר
 יהיה תחתיו יטמא והנושא נמי יטמא ומאי
 נינהו נשא מ"ט והנישא כתיב נתקו הכתוב
 וה"פ וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו
 בא הכתוב ולימד על המרכב שיטמא במגע
 דהאי קרא אחר מרכב כתיב וחלק מגעו
 ממשאו שמגע מטמא אדם ולא בגדי' ומשאו
 מטמ' אדם לטמא בגדים והכי מוקי לה
 בת"כ דמרכב חלק הכתוב מגעו ממשאו
 ובמשכב לא חלק בין מגעו למשאו ומהאי
 קרא נפקא לך מגע מרכב. והאי דדרשינן
 דהא כתיב והנישא חסר וא"ו למדרש אנישא
 של זב דקריי ארישא דקרא דכתיב יטמא עד
 הערב טומאה קלה ונתקו הכתוב מטומאה

והמשכב והמושב והמדף מלמעלה מטמאין
א' ופוסלין אחד. כלומר שעושין ראשון
ושני באוכלין.

ואפשר לפי זה הפירוש שתתקיים גרסת
הספרים וה"ק מ"ט הנושא והנישא כתיבי
כלומר מ"ט משתמע קרא הכי נימא דהיינו
משכב ומרכב וכל שתחתיו ונישא דהיינו
עליונו תרווייהו כתיבי הכא ונתקו הכתוב
לנישא מנושא ופי' מעלמא הוא ולא מגופה
דברייא כדפרישו נמי מאי תחתיו וכו'
דהאי לישנא דגמרא ואקשי' אימא נתקו
הכתוב מטומאה חמורה שבמרכב דלא
לטמא אדם ובגדים אפילו במשא ומפרקי'
יטמא טומאה קלה משמע פי' משום דכל
דלא מתפרש ביה מגע אחר לא משמע אלא
שהוא טמא בעלמא דכל דמטמא אדם כתיב
בהו ורחץ בשרו או יכבס בגדיו או והנוגע
בהם יטמא כדכתיב במשכב ומושב הילכך
הכא דלא כתיב אלא יטמא לחודיה טומאה
קלה דלית ליה טהרה במקוה משמע מדלא
כתיב ורחץ כדכתיב בכולהו נוגעים והיכא
דלא כתיב ביה כגון בנדה דמפרש במשכב
דידיה כתיב רחמנא סתם וכן לענין משכב
דבועל נדה יטמא הוא עצמו משמע לומר
שאינו מטמא אחרי' כשאר משכב ומושב

ועליונו שהן נשאות על עליונו של זה
היסט דהיסט הוא וטהורין ומ"מ כי"ו דין
היסט הן ולא מצינו להן חבר בשאר טומאות
ופי' נתקו הכתוב מטומאה חמורה שאמרו
כאן משום דה"ל למיכתב וכל המרכב אשר
ירכב עניו הזב יטמא וכל אשר יהיה תחתיו
דזב יטמא למיכתב בטומאת עצמן והדר
ליכתוב בתרווייהו וכל הנוגע וגו' והנושא
אותם יכבס בגדיו כדכתיב במשכב ובמושב
עצמן כל המשכב יטמא וכל הכלי אשר
ישב עליו הזב יטמא והדר בנגיעה דידהו
ואיש אשר יגע במשכבו והיושב על הכלי.
מדפלגינהו רחמנא ש"מ שאין עליונו של זב
שוה למרכב הסמוך לו ולא למשכב ומושב
דלעיל נתקו הכתוב מכולן שהן מטמאין
אדם וזה אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין
ולהכי רהיט קרא ונסיב נוגע לפי שאינו
נעשה אב הטומאה אלא שיש בו שם טומאה
לנוגע בו וקרי ביה וכל אשר יהיה זב
תחתיו יטמא עד הערב כלומר עליונו של זב
עצמו טמא טומאת ערב ודרש בת"כ דחמור
עליונו של זב מתחתונו דאוכלין ומשקין
אינן נעשין תחתיו מדף ונעשין על גביו מדף
כלומר טומאה קלה דעליונו של זב. וכן
מפורש במשניות דתנן האוכלין והמשקין
והמדף מלמטה טהורין והאוכלין והמשקין

היום ולר' יוסי לית ליה סתירה לאחר מקצת יום דהא שלימה היא טהרתה אבל בסוף יום ותחלת מנין דכ"ע לית להו מקצ' היום ככולו אלא לכותאי.

וראיתי מי שמקשה כאן מאותה שאמרו בפ"ק דר"ה (דף י) אמר רבא ק"ו ומה נדה שאין תחלת היום עולה לה בסופה סוף היום עולה לה בתחלת שנה שיום א, עולה לה בתחלתה. וא"כ לר' יוסי נימא ק"ו ויהיה סוף היום עולה לה בתחלתה. וזה המקשה יכול להקשות כן בזבה גדולה לרבנן (ובין א) בקטנה דליכא בינייהו אלא סתירה ולפי דעתי שאין זו הקושיא דמקצת יום טמא ככולו טמא ומקצת יום טהור סוף היום כתחלתו בין בתחלתה בין בסופה הילכך לענין זיבה ביום נקי ליכא למיספריה אבל לענין נדה אפילו כולו נמי כימא סופרתו כנ"ל.

ומיהו מקצת היום שעולה בספירה דזבה דוקא ביום אבל לילה אינה עולה לספירה כלל כדאמרינן בפ' בתרא דמכילתן ושזין בטבילות לילה לזבה שאינה טבילה ותנן נמי במס' מגילה דאינה טובלת עד הנץ החמה.

וההיא דאמרינן מפ' כיצד צולין דמוקי לדר' יוסי לרואה בין השמשות וכן נמי

דזב דמפרש בהו ואיש אשר יגע במשכבו ולדברי הרב אב"ד ז"ל חזר ופי' בו טומאת ערב במרכב. **מתקיף לה רמי בר חמא ותספרנו ואנן נמי ניספריה וכו'.** פי' רמי בר חמא טעמא הוה בעי אבל ודאי ליכא דסליק אדעתיה דדינא הכי הני ספרה אנן כדמקשינן בפ' בתרא דמכילתן א"ל רב ששת לרב ירמיה רב ככותאי אמרה לשמעתיא דאמרי' יום שפוסקת בו סופרת למנין ז'.

ואי קשיא ההיא דגרסינן בפסחים פ' כיצד צולין (דף כא) ר' יוסי אומר שומרת יום כנגד יום ששחטו וזרקו עליה בשני שלה ואח"כ ראתה אינה אוכלת ופטורה מלעשות פסח שני ומפרשינן טעמיה דקסבר מכאן ולהבא מיטמיא דמקצת היום ככולו ובעינן עלה אלא לר' יוסי זבה גמורה היכי משכחת לה בשופעת ואיבעית אימא בגון שראתה שני בין השמשו' אלמא אמרינן מקצת היום ככולו.

לאו מילתא היא דבסוף מנין אית ליה לר' יוסי מקצת תחלת היום ככולו בין זבה גדולה ובין בקטנה דשני שלה סוף מנין הוא דהא אנן נמי בזבה גדולה קי"ל כר"ש דאמר אחר מעשה תטהר אלא לדידן סותרת בכל

דוקא אלא שלא תהא טומאת ז' מפסקת ביניהם דהא טומאת לידה נמי אמר רבא לקמן בפירקן דדינה למיפסק וכדבעי' למימר קמן, א"נ אוקמתין דלא כרבא אלא כאבוי דאמר טומאת זיבה דוקא, ומיהו בטומאת ערב ליכא למימר דפליג רבא דהא לא פריק הא דאמרי ולטעמין זב גופיה היכי סתר וכו', אלא ע"כ קבולי מקבל דטומאת ערב מיהא לא סתרא כדפרישית, ולענין בעיין דפולטת בעינן למיכתב קמן טפי בפרק יוצא דופן (מב, א). **אלמא אספיקא לא שרפינן תרומה.** פי' לאו אכל ספיקא קאמר דהא למסקנא נמי אספיקא ודאי שרפינן אלא ה"ק אלמא אהך ספיקא דעם הארץ ואפילו בכותי לא שרפינן. **ורמינהו על ספק בגדי עם הארץ.** פי' שחכמים גזרו עליהם שיהיו זבים לכל דבריהם ובגדיהם יהיו מדרס לפרושין, והא דאמרינן בפרק השוחט מדרסות קאמרת שאני מדרסות גזירה שמא תשב עליהם אשתו נדה אבגדי אוכלי תרומה מדרס לקודש קאמר והיינו נמי דמיטמי' צינורא ידיהו מדבריהם משום משקה הזב והזהב.

ואי קשיא לך האי דאמרינן בפרק הניזקין (דף סא ע"ב) וליחוש שמא תסטנו אשתו

איתא במס' נזיר (דף כז) וגרסי' בה הכי בנוסחי לדר' יוסי מכדי קסבר מקצת היום ככולו זבה גמורה דמייתי קרבן היכי משכח' לה כגון דחזאי פלגיה דיומא אידך פלגא דלמפרע סליק ליה שימור פי' דלמפרע היינו פלגא דיומא בתחלתו שעבר עליה בטהרה ומתרצי איבעית אימא דקא שפעא ג' יומי בהדי הדדי ואיבעית אימא דחזאי תלתא יום סמוך לשקיעת התמה דלא הוה שהות סליק ליה למנינא. ההיא לרוחא דמילתא איתמר דלא בעי לאתויי עלה התם קרא דמגלה דאמרינן כיון דבעי ספירה ספירה ביממא היא ואוקמוה בסוף היום ותחלתו דליכא שהות דספירה בין ראיא לראיה כלל.

וי"מ דלא בעיא לאוקמי זבה גדולה בלילואתא דוקא משום דקראי ביממא כתיבי דכתיב ימים רבים כל ימי זובה ולקמן בשלהי מכילתין ואימא ביממי תהוי זיבה בלילואתא תהי נדה ובפ"ק דהוריות נמי אמרינן גבי צדוקין דאמר דזבה לא הוא אלא ביממא דכתיב כל ימי זובה הילכך אע"פ דמפקינן מקראי אפילו לילותא לא מפקינן קרא מימים. והא דאסיקנא **שלא תהא טומאת זיבה מפסקת ביניהם.** לאו

ומושב מטמאין הן התחתון כתחתונו של זב שהרי עשאוהו כזבים לכל דבריהם.

ואע"פ שיש לי לפקפק אף בראיה זו נקבל אותם מפני שלא הזהירו חכמים על ע"ה שיהיו כזבים ממש אלמא דין חדש יש להם אבל מ"מ תמה הוא אם גזרו עליהם שיהיו כזבים למקצת היאך הטילו עליהם למחצה וטיהרו משכבות והיסט א"כ הקלת בשל תורה.

וי"מ שאין ע"ה טמא טומאת עצמן כלל אלא חשש שמא נגעו בנשותיהן ובמדרסן שהן אבות הטומאה והוא נעשה ראשון.

והא דמטמאין צינורא דע"ה בשמעתין וכן במסכת חגיגה לאו משום משקה הזב והזבה אלא כיון שהחזיקו אותם חכמים בטמאי' משום משא מדרס טמאו המשקין בשפתי' דכלים מטמאין משקים מדבריהם בפ"ק דשבת אבל לא שיהיו כזבים מדבריהם ובגדיהם שהן מדרס לפרושין נמי משום תשש מדרס אשתו נדה הוא והא דא"ל מ"ט לא תשני ליה בכותי שטבל ועלה ה"ג לה שטבל ועלה (ואכל) [ונגע] בתרומה וכן כתבו בתוספות בנוסחאות ולא כגרסת רש"י שהוא גורס ודרס על בגדי חבר ונגעו בתרומה שאפילו לא טבל אין לו מדרס

נדה ולא חיישי' להיסט שלו, ועוד אמרו שם גבי חלה מניחה בכפישה או באנחותא וכשיבא עם הארץ ליטול נוטל את שתיהן ואינו חושש משום דלא נגע בהו ולא מטמאין בפשוטי כלי עץ ולא חשש להסיטו וכן נמי בפרק אין דורשין משמע גבי חמרין ופועלין שהן טוענין טהרות דלא מטמאין משום הסיטן.

ותירץ ר"ת ז"ל שלא גזרו על עמי הארץ היסט שא"כ אין לך אדם מעביר לחבירו חבית ממקום למקום.

ועוד הביאו ראיה ממשנת מסכת טהרות שאין עמי הארץ מטמאין בהסיטו ולא עושין נמי משכב ומושב דתנן בפרק קמא דטהרות הגנבים שנכנסו לבית אין טמא אלא מקום רגלי הגנבים ומה הן מטמאין אוכלין ומשקין וכלי חרס הפתוחין אבל משכבות ומושבות וכלי חרס המוקפין צמיד פתיל טהורי' ואם יש עמהם נכרי או אשה הכל טמא.

ויש לי לדחות דהתם כיון דלא נגעו ודאי הקלו באלו שטומאתן רחוקה וספק.

ועוד הביא ראיה מתוך שמעתן גופה שאין ע"ה מטמאין משכב ומושב דתנן משכב התחתון כעליון ואם היו ע"ה עושין משכב

וכך הסוגיא שם על מתניתין בגדי עם הארץ
 מדרס לפרושין וכו'. **מתני רבי יוסי**
בשם רבי יוחנן במגעות שנינו, פירוש
 אלו השנויין כאן אינן עושין מדרס בלא
 נגיעה אלא שאם נגעו בבגד עשאוהו כמדרס
 מדבריהם, רבי זעירא בעי קומי רבי יוסי
 מהיכן נטמא הבגד הזה מדרס א"ל תפתר
 שהיתה אשתו של עם הארץ יושבת עליה
 ערומה, פירוש ר' זעירא מקשי על רבי
 יוסי לדברך מהיכן נטמא מדרס לא היה לנו
 לטמאן אלא מגע הזב פריק שאם נגעה בו
 אשתו בישיבה עשאוהו כמדרס אבל ישבה
 עליו בבגדיה לא גזרו עליו, שמואל בר
 בא בעי קומי ר' זעירא כמה דתימר תמן
 אין היסט בחולין ויש היסט בחולין על ידי
 מגע ודכותה אין משא בחולין ויש משא
 בחולין על ידי מגע וכו' גופו של פרוש מהו
 שיעשה כזב אצל תרומה מתיב ר' תנן והתנן
 המניה עם הארץ בתוך ביתו בזמן שהוא
 רואה את הנכנסים ואת היוצאים האוכלין
 והמשקין וכלי חרס הפתוחין טמאין אבל
 המשכבות ומושבות וכלי חרס מוקפין צמיד
 פתיל טהורים אין תימר עשו גופו כזב אצל
 תרומה אפילו מוקפין צמיד פתיל יהיו טמאין
 אמר רב ר' יהודה בר פזי תפתר בעם הארץ
 אצל הפרוש לא עשאוהו כזב אלא שגזרו על

ואפילו נגע בהן ממש ואצ"ל בעשר מצעות
 שהרי לא עשיתו אלא ראשון משום טומאת
 ע"ה דהיא משום נושא מדרס ואינו מטמא
 כלים לאחר שפירש מן המדרס כלל.

ואי קשיא ולימא ליה מאי ואין שורפין עליה
 את התרומה על התחתונות דעליונו קתני
 דאי משום טומאת ע"ה לא מטמא משכב ואי
 משום נדה תרי ספיקי נינהו, איכא למימר
 מפני שטומאתן ספק אפילו אגופיהו משמע
 ליה.

תו קשיא לי ולימא ליה ברגל דטומאת ע"ה
 ברגל כטהרה שוויה רבנן מאי איכא בכותי
 משום בועל נדה תרי ספיקי נינהו, ול"ק
 דבשלמא ע"ה שוויה בטהרה שלא להרחיקן
 אבל בכותי לאו חברים קרינן ביה ואין זה
 דומה לצדוקי שהם בכלל ישראל הם. והא
 דמפרקין **בכותי ערום** ולא אמרינן בשנגע
 ביד וברגל בלא בגד מפני ששנינו הנוגע
 במשכב ובמושב מטמא שנים ופוסל אחד
 פירש מטמא אחד ופוסל אחד בפרק בתרא
 דזבים והילכך מטמא את התרומה אלא
 בכותי ערום קודם שיגע בבגדיו עסקין,

ובמסכת חגיגה מצאתי בירושלמי סוגיא
 גדולה בענין זה ובתוס' נמי הזכירה ומשמע
 מינה שלא גזרו על עם הארץ שיהיו כזבין

בגדיו מדרס במגע אשתו כדאמרן ואקשי' אמר ר' מונא כן אמר ר' יוסי רבי כל מה דאנן קיימין הכא בתרומה אנן קיימין תדע לך שהוא כן דתנינן אפילו מובל ואפילו כפות הכל טמא כלום אמרו יהוה הן טמאין אלא משום היסט לא כן אמר ר' יוחנן לאו חציצות ולא הסיטו ולא רשות היחיד ולא רשות עם הארץ אצל תרומה, ע"כ גמר'.

וה"פ דקא מקשי ליה רבי מונא לר"י בן פזי דאוקמא למתני' בחולין דודאי בתרומה קיימי' מדקתני סיפא הכל טמא ואי בחולין מדרסות והיסטות טהורין הן דאמר רבי יוחנן שלא אמרו שיהא דבר חוצץ במדרסות ולא טהרו היסטות ולא חלקו בספק רשות היחיד ולא רשות עם הארץ אצל תרומה הא אצל חולין הכל טהורין.

וברייטא היא אצל זו ששנויה בתוספתא דחגיגה דקתני ספק רשות עם הארץ מדרסו וחצירו והיסטו טהורין לחולין וטמאין לתרומה, אלמא מתניתין דקתני הכל טמא בתרומה היא ושמע מינה שלא עשו גופו של פרוש ולא של עם הארץ כזב לטמא משכבות ומושבות והיסט אלא שחששו בזמן שאינו רואה את הנכנסים לאשה או לכותי לתרומה ולחולין הכל טהור ואפילו ספק

רשותו עד שיתברר לך שנכנסה אשתו לשם אי נמי בגדים שלו שאי אפשר שלא נגעה בהם אשתו במדרס, ע"כ הארכתי לכתוב מן התוספת והן מגיהין ב) ולא רשות עם הארץ לחולין אלא אצל תרומה ודבריהם הללו כולן כתבתים מפני שדברים ברורים הם וצריכין הן לכמה סוגיות שבגמרא. ה"ג רש"י ז"ל: **אמר לך בית שמאי האי לזכר מיבעי ליה כל שהוא זכר בין גדול בין קטן** ולא גריס נקבה אלא לנקבה מיבעי ליה למעיינות ואתי זכר בקל וחומר ולא פרכי' במצורע מילי דזב.

ובתוספות מעמידין הספרים ומפרשים ואי בעית אימא בית שמאי לית הך דרשא דר' יצחק כלל אלא לזכר כל שהוא זכר לנקבה כל שהוא נקבה ודקא קשיא לך מעיינות מנא להו לבית שמאי ולטעמך לר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא דריש לעיל תרווייהו לקטן וקטנה מעיינות מנא ליה אלא נפקא להו משום דרשא בעלמא דלא מתפרש במכילתין ואדרבה משמע דבית שמאי כר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אמרי לגמרי.

ולי נראה דבין לבית שמאי בין לר' ישמעאל לזכר כל שהוא זכר ולנקבה למעיינות אתא

כדפרישית.

ומיהו צריכין אנו לישב גרסת הספרים, ור"ש אומר פירוש שהיא בספרים והכי קאמר ומדאיצטריך לרבויי בשנייה שמע מינה דבראשונה לא מטמא במשא דלאו מעין הוא ואין זה הלשון גמרא.

אבל יש לפרש שכך היא הצעה זו דאמר רבא תא שמע זובו טמא לימד על הזוב שהוא טמא במאי אלימא בזב גרידא ובראיה שניה דאלו בראשונה ולמגע ודאי לא צריכא קרא דלא גרע משכבת זרע ולא עדיף מיניה אלא פשיטא בשנייה ואכתי למה לי קרא לאחרים גורס טומאה ואפילו למשא עצמו לא כ"ש אלא פשיטא בזב ומצורע ואי בשניה מי גרע מזב גרידא אלא בראשונה ולטמויי במשא וש"מ תרתי ש"מ ראייה ראשונה של מצורע מטמא במשא וש"מ לאו משום דמעין הוא כדרב יוסף דאי הכי לא איצטרך רחמנא לרבויי הכא דממעיונות נפקא אלא דרחמנא רבייה לראיה ראשונה של מצורע כראיה שניה של זב גרידא.

ואי קשיא נימא קרא לראיה שניה והא קמ"ל דוקא בשניה אבל בראשונה אינה מטמא דלאו מעין הוא, זו אינה תורה דמי איכא ספיקא קמי שמיא במקום זיבה אי מעין

ונקבה קטנה לרבי ישמעאל נפקא ליה מוא"ו יתירה דגבי זבה והא דנקט לעיל דנקבה כל שהיא נקבה סירכא נקט ולא דנפיק מינה אנא משום דהכי הוא אמר קרא ולא מהאי קרא מתרבן, וכבר כתבתי מכיוצא בזו הרבה בפרק קמא דקדושין ועכשיו תירצנו הקושיא שהקשינו למעלה דלכולי עלמא הנך ואו"י מדרשי בזב ובזבה דתרי נינהו. גרסת הספרים כך היא וכן בפירושי ר"ח ז"ל: **תא שמע זובו טמא לימד על הזוב שהוא טמא במאי אלימא בזב גרידא לאחרים גורס טומאה לעצמו לא כל שכן אלא פשיטא בזב ומצורע ומדאיצטריך לרבויי בראיה ראשונה שמע מינה מקום זיבה לאו מעין הוא.** ובודאי יפה פירש רש"י ז"ל שראיה ראשונה של אדם אחר אינו מטמא במשא אלא במגע (בקרי) [כקרי] וראיה שנייה מטמא אפילו במשא לקמן בפרק דם הנדה, והא דקאמר לאחרים גורס טומאה הכא קאמר לאחרים גורס שיהיו מטמאין במשא לעצמו לא כל שכן שיטמא במשא ומדין משא למשא פריך דאי גרס טומאה בעלמא קאמר אף בזב מצורע גורס טומאה דמשכב ומושב לטמא אדם ולטמא בגדים ולטמא נמי בהיסט שאין מצורע עושה כן אלא מדין משא גופיה פריך

הוא או לא ואיצטרך ליתורי קרא למיגמר
מיניה דלאו מעין הוא, ועוד דכל היכא דקרא
מרבה כגון זה דכתיב זובו טמא דרשינן ליה
לרבוויי כגון לרבו' ראי' ראשונה למשא ולא
מוקמינן ליה ליתורא למימר בשניה כתיב
ולמעוטי ראשונה איצטרך כנ"ל.

ומה שהקשה רש"י ז"ל מי איכא לאוקומי
להאי קרא בראיה ראשונה והא מהכא נפקא
לן בכל דוכתא מנה הכתוב שתים וקרא
טמא, אינה קושיא דהאמרין בפרק יוצא
דופן דלמאן דאית ליה מנה הכתוב שתים
וקרא טמא לית ליה זובו טמא לימד על הזוב
שיהא טמא ותנאי היא.

וכן זה שאמר הרב ז"ל דגבי מצורע איצטרך
לרבווייה לטיפ' עצמה דלא אתי בק"ו משום
דלא גרמה ליה טומא' שהרי מחמת נגעו הוא
מטמא אין זה מחוור דכיון דאי לאו מצורע
הוא נמי הות מטמי' איתא לק"ו מ"מ וכ"ש
דאיכא לפרושי גרס טומאה בהיסט ומדרסות
כדאמרן לעיל ומהסט למשא גמרינן ודאי
דחד אורח הוא למשאות, ובמסקנא פשט
אב"י דמטמא במשא דהא אקשייה רחמנא
למצורע אזב גמור, ולא פשט במעיין כלום
משום דלא מרבוויא דקרא יתירא אתי
דנימא למאי איצטרך אלא דמ"מ מטמא

דף לה

לא אמרינן תניא נמי הכי דבשקלא וטריא בעלמא לא מיתמר הכי. **ולוי אמר שני מעיינות הן.** מצאתי בשם חכמי הצרפתים שהם מקשים והתניא בפרק יש בכור (דף מו ע"ב) גיורת שיצאת פדחת ולדה בהיותה נכרית ואח"כ נתגיירה אין נותנין לה ימי טומאה וימי טהרה ואמאי ללוי דאמר נסתם הטמא נפתח הטהור אמאי אין לה ימי טהרה הא ממעיין טהור אתו, ומתריצים אין לה ימי טהרה לאו דוקא שאין לה כלום אלא לומר שאם ראתה ביום ז' לזכר וביום שבועיים לנקבה טמאה נדה ומונה בתוך ימי טוהר ימי נדות.

ויש שמעמידין אותה אליבא דלוי כב"ש דאמרי מעין אחד הוא, עוד פירשו ללוי אף על פי ששני מעיינות הן לא טהרה התורה מעיין זה אלא בנולדות וזו כיון שאין לה דין לידה אף אותו מעיין טמא הוא ורואין את דמה אם מחמשה דמים הוא וזה פשוט ונכון. **בשלמא לרב דאמר מעין אח' הוא מ"ה מטמא לח ויבש.** פי' לבית הלל פשיטא ולבית שמאי נמי כיון שראיה זו מטמאתה מלספור נקיים נמצא שהיא גורמת טומאה וכדם הנדה הוא שטמא לח ויבש

הא דאמר רבא **לאחרים גורם טומאה.** ק"ל א"כ שכבת זרע דכתב רחמנא מלטמא לימא לאחרים גורם טומאה לעצמו לא כ"ש ולמה לי הא דתניא מנין לנוגע בשכבת זרע ת"ל או איש וכו' כדאיתא בפ' יוצא דופן, וכן (נמי קושיא) [דם עושה] משכב ומושב לאחרים והוא עצמו אינו עושה משכב ומושב כדאמרינן בפרק דם הנדה וכל המשכב אשר תשכב עליו נדה ולא דמה ובהא איכא למימר התם מיעטיה רחמנא דלאו בר משכב ומושב הוא ולית ביה אלא נגיעה בעלמא.

תו קשיא והאיכא נמי היסט שהזוב גורם טומאת היסט והוא עצמו אינו מטמא בהיסט. ואיכא למימר נמי התם מיעטיה רחמנא מדכתיב והנושא אותם מיעוטה הוא בפרק דם הנדה (נה, א) א"נ בכל היינו פרכיה דעדיף מינייהו אמר ליה שער המשתלח יוכיח שאין לו טומאה כלל וגורם טומאה חמורה והך פירכא ופירוקא דרב יהודה מדסקרתא בברייתא תניא בהו בפרק דם הנדה ומדלא מייתו לה אינהו ש"מ לא שמיצא לה ובגמרא לא שמיצ' להו ובגמרא

ולא דמי לרואה בתוך ימי טוהר בלא זוב שאין ראייתה כלום אלא ללוי אמאי מטמא לח ויבש בין לבית שמאי בין לבית הלל, ופריק בשופעת.

עולין לספירת זיבתה כדלקמן וכן כחב הרמב"ם ז"ל שהיולדת בזמן הזה הרי היא כיולדת בזוב וצריכה שבעה נקיים.

אי בשופעת למאי איצטרך וק"ל ולרב גופיה אמאי איצטרך ודאי לבית שמאי ללוי נמי לבית שמאי ואיכא למימר בשלמא לרב טעמיה לבית שמאי קמשמע לן דלא תימא טעמייהו משום דשני מעיינות הן ובהא פליגי קמשמע לן ומודים ואי שני מעיינות הן ביולדת בזוב נמי מטהרו בית שמאי אלא ללוי אמאי איצטרך האי טעמא בתרווייהו מכל מקום שמע מינה דהא לית ליה לאוקמינהו אלא בהך פלוגתא ופריק אפילו הכי איכא למיטעי בה לבית שמאי דסד"א אף על פי שופעות לא תטמא קמשמע לן.

כיון דמפורש בשמעתין דלרב ימי טוהר שרואה בהן אין עולין לה לספירת זיבה, וקיימא לן בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחדל יושבות עליה שבעה נקיים וקיימא לן אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם אם כן היולדות צריכות שבעה נקיים בתוך ימי טוהר שלהן אלא שימי לידה נמי אם אינה רואה בהן

דף לו

גיטך שעה אחת קודם מיתתי אסורה לאכול
בתרומה מיד אלמא חיישינן שמא ימות.

ולאו מילתא היא, דהתם סופו למות שהכל
למיתה הן עומדין אבל כאן אדרבה סופה
להקשות כשמתקרבת ללידה והא דהדר ביה
רב לקמן נ"ל דלגבי שמואל הדר בי' וחייש
שמא תשפה ואף על גב דמתניתין כר'
יצחק מתוקמא דתניא הכי מיהו דשמואל לא
מיעקרא בהכי דאכתי איכא למימר מסבר'

דחיישינן שמא תשפה דאי ס"ד רב לקולא
הדר ביה אמאי גדייה רב אסי ומאי האי
דאמרינן עבד עובדא כותיה הא חומרא
בעלמא הוא דעבד. **כל שחל קישויה**
להיות בג' שלה וכו'. פירש רש"י ז"ל
כל שקשתה אפילו שעה א' בליל כניסת ג'
אפילו כל היום כולו בשופי ושעה א' מליל
ד' להשלמה מעת לעת וילדה אין זו יולדת
בזוב דבעינן שופי כל יום ג' המביא לידי
זיבה.

פי' לפי' לאו משום (דכפי) [דבעי] חנניא
לילה ויום כלילי שבת ויומו דאם כן היינו
דר' יהושע אלא משום דבעי כל יום ג'
בשופי ואם קשתה בג' אפילו שפת בד'

הא דתניא **ושוין ברואה אחר דם טוהר**
שדיה שעתה הקשו בתוספות אם כן מניקה
שאמרו צריכה שתפסוק שלשה עונות והלא
אחר דם טוהר היא רואה לעולם וכל שכן בזו
שאמרו בברייתא שנים בימי עוברת ואחת
בימי מניקתה וכו' למה לי הפסקה דעונות
והא אחר ימי טוהר היא רואה ומוקמי לה
כרבי מאיר וכשאינה מניקה וכגון שמת בנה
ומשום רואה אחר ימי טוהר דיה שעתא.

ולי נראה דה"ק: קיימא לן דלא אמרו
דיין שעתן אלא בראיה ראשונה וקאמר
השתא שאם ראתה אחר דם טוהר אינה
כראיה שנייה אלא כראיה ראשונה ודיה
שעתה והוא שהפסיקה כדינה בעונות, וכן
נראה פירש"י ז"ל ונכון הוא לומר דשוין
אפלוגתא דר' מאיר ור' יוסי בדין כל ימי
עבורן וימי מניקתן קאי ומתרץ לה רב
בדליכא שהות ובין שראתה בימי טוהר בין
שלא ראתה ליכא לטמוייה כלל, ואף על
גב דלא הפסיקה נמי כדמפרש לה ואזיל.
אמר רב נדה ליומא ושמואל אמר חיישינן
שמא תשפה. איכא דקשיא ליה לרב ור'
יצחק אמאי לא חיישינן שמא תשפה והא
חיישינן שמא יבקע הנאד, ותנן הרי זה

כלילי שבת ויומו אינה זבה שאין קושי שבג' קובע אותה זבה ובכה"ג לא הוה זבה עד דחזיא ג' אח"כ בשופי דקושי שבשלישי אינו קובע בזיבהולא מצטרף (עד) [עם] יום ד' לקבעה בזיבה והיינו דאמרי לקמן לעולם כדקתני והא קמשמע לן אף ע"ג דאתחיל קושי בג' אם שפתה מעת לעת טמאה לאפוקי מדחנניא בן אחי ר' יהושע ואלו לאפוקי מדר' יהושע בהדיא קתני לה אם שפתה מעת לעת ר' יהושע אומר כלילי שבת ויומו.

דף לז

אתי אינו עולה דלא גרע מימי טוהר דבתר לידה דאמרן לעיל לרב דאמר מעין אחד הוא אינן עולין והא לא סתירה מקריא אלא דבעי' נקיים מכל דם של אותו מעין, והא דאמרת הגורם לטומאת שבעה ודאי משום דבעייה לסתירת שבעה אמר שבעה. והא דתניא ר' מרינוס אומר אין לידה סותרת בזיבה, אפילו ברואה קאמר לפי' שאין דם ראייה זו גורם כלום ואי קסבר נמי דאי אפשר לפתיחת קבר בלא דם ההוא בקושי חזיתיה ואין קושי סותר כר' מרינוס וכיון שאין דם הקושי שלפני הלידה ולא שלאחר הלידה ראוי להיות סותר אף הלידה אינה סותרת שאין סתירה אלא בראייה דהויא לה לטומאה זו כנגיעה וכנוגעת בטומאתה שאין לה סתירה כלל, ומיהו אם ראתה בלידה אין יומא עולה לדברי הכל אלא שאין זה נקרא סתירה כדפיר' רש"י זכרוננו לברכה, והכי נמי מפרשין בפלוגתא דאמוראי והכי נמי מתוקמא למר אינה סותרת לעולם ואינה עולה לעולם ולמר אינה סותרת לעולם ועולה כשהימים הם ראויים לעלות כגון שאינה רואה דלכולי עלמא לעלות נקיים בעינן ואפילו בתוך ימי טוהר כדאמרן לעיל,

או דילמא דבר הגורם לטומאה סותר והא לאו גורם הוא. כתב רש"י ז"ל הרי קרי דבר שאינו גורם וסותר ההיא לאו סתירה היא דחד יומא הוא דסתר וכי בעי רבא לסתור את הכל ופי' דבר הגורם לידי זיבה. ולא מחזור לי, חדא דקאמרינן דבר הגורם לטומאת שבעה סותר ולא אמרינן דבר הגורם לידי זיבה, ועוד דתניא הכא קריו יום א' לפיכך סותר יום אחד.

אלא זהו טעמו של דבר קרי שמטמא יומו סותר יומו ולא מפני שאין אותו היום עולה לשבעה נקיים דהא מעין א' הוא ודינו שיעלה אלא האי דאינו עולה לספירה דיומיה הוא דכיון דרואה הוא אמר רחמנא יסתור ולפיכך הוצרכו לומר שסתירו כטומאתו אבל קושי אם דינו לסתור משום טומאת נדה סותר הוא שבעה אבל משום טומאתו לא היה דינו לסתור ואפילו יומו שהרי עכשיו אינו מטמא בימי זיבה כלל ואף על פי שמטמא בימי נדה אין דינו לסתור ואפילו יומו דדבר הגורם עכשיו סותר ולא דבר שטהור עכשיו וגורם בזמן אחר ומיהו ודאי כיון דמעין אחד

מרינוס אית ליה, וכן הא דתניא מזובה ולא
מנגעה מזובה ולא מלידתה קרא קא דייק
והיינו דקאמר ליה אביי תני חדא כלומר לר'
מרינוס דוקא חדא אבל ברייתא תרתי קתני
והא דאמר אביי מנא אמינא לה לומר דכיון
דמשכחת תנא דאמר אינה עולה ר' מרינוס
היא דהא לרבנן עולה, וזה הפי' שמעתי ולא
נתקבל לי.

ועכשיו מצאתי בתוספות בשמו של ר"ש
ז"ל שכתבו בתשובותיו ואמר הרב ז"ל תדע
דהא בעי לה לקמן בפרק בא סימן איבעי
להו וכו', ואין דרך התלמוד לשאול בעיא
אחת שתי פעמים ולא מצינו כן בשום מקום
תלואוהו באילן גדול, ועדיין אינו מחוור לפי
שאם היה אביי מודה לרבנן דעולין לא הוה
משוי ליה לר' מרינוס טועה וחולק דליכא
למידק מלישנא דידיה הכי כלל כדפרישית,
ועוד הא דפרישו בדרבא דאמר מנא אמינא
לה דמקרא דייק ולא מצי רבי מרינוס למפלג
עלה הא לאו מילתא היא דאי איכא למידק
מקרא תיקשי לר' אלעזר דאמר דאינה עולה
אלא היינו טעמא דאביי דאיהו סבר לתרוצא
לההיא ברייתא דבשלהי בא סימן כדמתרין
לה רב פפא א' שאני התם וכו'.

ומסקנא דעולין ודאי כרבא אתיא דקי"ל

והיינו דאמרן מ"ל נקיים מלידה כלומר
נקיים אף מלידה ורבא לא נקיים מדם לומר
אעפ"י שאינו גורם נקיים בעינן ואף בימי
טוהר וכדרב. והא דאמר רבא א"א בשלמא
עולה היינו דלא מפסקת טומאה. ה"ק
א"א בשלמא דינה לעלות בשאינה רואה
אפילו ברואה נמי אינה סותרת שאין כאן
טומאת ז' מפסקת אלא יומו הוא דלא חזי
לעלות דומיא דרואה קרי שסותר יומו ואינו
מפסיק כדאמרן בריש פירקן וכ"ש הכא
דהאי דם לאו כגורם הוא טומאה כלל ולא
מוסיף ביה טומאה דכלום אלא א"א אינו
עולה האיכא טומאת ז' ושבועיים דמפסקא,
כן נ"ל לפי' שמוע' זו ובתוספת מאריכין בה
בענינים הרבה שאינן עולין.

ואיכא למידק אשמעתין דהא בשילהי בא
סימן (דף כ"ד) איבעי להו ימי לידתה
שאינה רואה בהן מהו שיעלה לה לספירת
זיבתה, ואמר רב כהנא ת"ש ומסקנא ש"מ
עולין ש"מ, וי"מ דהכא אליבא דר' מרינוס
איירינן דאביי דאיך מדקאמר אינה סותרת
מכלל דאינה עולה דה"ל למיתנא רבואת
דעולה ורבא אמר אפילו לר' מרינוס עולה
והא דאמר רבא מנא אמינא לה מואח' תטהר
לומר דכיון דקרא קא דרשינן אפילו לר'

ימי נדתה אין ראויין לזיבה ואין ספירת ז' עולה בהן. לקמן בשילהי בא סימן אמרינן זאת אומרת ימי נדתה שאינה רואה בהן עולין לה לימי זיבתה אלא שהן חלוקין בפירושהן דהכא קאמרינן אין ספירת ז' של זבה גדולה עולה בימי נדה לפי שאינה נעשית תחלת נדה משראת נ' בזיבה עד שתספור שבעה נקיים והתם בזבה קטנה קאמרינן שאע"פ שראתה שנים בימי זיבה ונעשת נדה מונה יום אחד טהור מאותן ז' של נדה לזיבתה ודיה, ולשון אחר פירש שם רש"י ז"ל והכל שוין בדבר זה שמשעה שנעשת זבה גדולה כל ראיות שתראה אינה עולה בהן אלא סותרת ואינן ראויין למנות מהן ימי נדה וזיבה.

כוותיה ולא כדברי הרב ר' יעקב ז"ל שפי' שהלמ"ד לידה כהכא אלא כפי קבלת הגאונים שהוא לחי במסכת עירובין (דף ט"ו) דאיתותב מיניה התם בגמרא ת"ש מעובדא דרב וההיא דתניא בפרק המפלת אינן עולין לרבא אתיא כר' אליעזר דאמר מסתר נמי סתרא והא דלא מיייתנן לכולהו בשמעתין כמה איכא בתלמודא דכוותיהו שדברי תורה עניים במקומן ועשירים במקום אחר ומה שאמרו שלא מצאו בתלמוד בעיא א' בשני מקומות כאן מצינו.

ועי"ל לו דהתם אמוראי בחראי אתו למיפשט אי כאביי או כרבא והלכה או אין הלכה מיבעיא להו וכן מצינו בפרק המגרש (דף פה ע"ב) דאיבעי להו מי בעינן ודן או לא עביד בעיא סתם בפלוגתא ברבי יהודה ורבנן [ועוד בעיא בפלוגתא דמתני'] דמתני' בפרק המקבל (דף קי"ד) מהו שיסדרו בבעל חוב וכן בפרק חזקת הבתים (דף מ ע"ב) איבעיא להו סתמא מאי קא מיבעי ליה מתרי לישני דרב יוסף דלעיל הי מינייהו הלכה וזו כן ופשטו מבריייתא דעולין ואידתי ליה דאביי דסבר לכ"ע בין לרבנן בין לר' אליעזר אין עולין. והא דתניא **הכא מה**

דף לח

והא דאמרינן **הא קמשמע לן דאפשר לפתיחת קבר בלא דם**. אלמא אי הוה דם בפתיחת הקבר הו"א זבה ליכא לאוקמא אלא בנפלים דלית להו קושי דאי בולד מעליא כי הוה דם בפתיחת הקבר נמי לא הו"א זיבה דהא בקושי חזיתיה שאין לך קושי גדול מפתיחת הקבר אלא בנפלים הוא דמתוקמא ליה דמאה יום בלא קושי קתני, ואין זה נכון לומר דאין פתיחת הקבר בלידה קושי דלא מסתבר הכי ועוד דהא מכל מקום דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד קרינן ביה, וה"ה דמצו בגמרא למימר דא"א לפתיחת הקבר בלא דם ויש קושי לנפלים קמ"ל אלא רואה בלא קושי קתני דאלו בקושי יש רואה כל ימיה. הא דתנן **אמר להן דיו לבא מן הדין וכו'**. לא דסבר רבי אליעזר בימי נדה נדה בימי זיבה טהורה דהא רבי אליעזר מטמא תנן בכל עת משמע, אלא לומר כיון שיש לנו לדרוש דיו על כרחנו ונטמא ימי נדתה והכתוב אומר ישיבה אח' לכולן נמצא שמטמאה בין בימי נדה בין בימי זיבה, ואם תאמר אם כן מיפרך קל וחומר והיכא דמיפרך קל וחומר לא אמרינן דיו כדאיתא בבבא קמא, איכא למימר הכא

משום דיו לחודיה לא מפרך דהא ב' טהורה בימי זיבה אלא ודאי בא דיו וטמא (יהיה) ימי נדתה ובא הכתוב וטמא אף ימי זיבה וכה"ג אמרינן דיו והיינו דמקשינן לקמן רבי אליעזר ואימא בימי נדה נדה בימי זיבה טהורה ופריק אמר קרא תשב וכו'.

ויש מפרשים דלר' אליעזר אית ליה הכי ודאי דבימי נדה נדה וביומי זיבה טהורין כדין דיו, וה"ג לקמן דמיה מחמת עצמה ולא מחמת ולד ואימא בימי נדה נדה בימי זיבה טהורה בניחותא כלומר זכותא דקל וחומר לא ליפרך ומקיים קרא וקל וחומר וגרסי בתמיה ורבנן אמר קרא תשב ישיבה אחת לכולן, וזו היא גרסתו של ר"ח ז"ל וקבלת הנוסחא. והא **דאמר רבא בהא זכנהו ר' אליעזר**. טעמייהו קא מפרש דודאי ר' אליעזר אפילו פרכיה לק"ו אינו בדין עד שיטמא ימי טוהר שהתורה טהרתם סתם, ועוד שאין לך טעם להחמיר עליו יותר מן השופי ורבנן נמי לא צריכי לק"ו אלא למיפרך טעמיה דר"א.

דף לט

זיבה ממש דכ"ע אין אשה קובעת בהן וסת כדשמואל נמצא שאין האשה קובעת לה וסת אלא במפלגת אחד עשר יום ורואה בי"ט וביותר מכאן, אבל רבה ראיותיה בפחות מכאן אינה קובעת.

אלא שהרב ר' אברהם בר דוד ז"ל כתב אם רגילה לראות מט"ו לט"ו לראיתה דכל חדא וחדא קיימא לחברתה בתוך ימי זיבה רואין את האמצעיות כאלו אינן והשאר קובעת לה וסת מכ"ט לכ"ט דקיימי אהדדי בימי נדה ואי חזיא בהון ארבע ראיות מכ"ט לכ"ט קבעה לה וסת להפלגת כ"ט ובעיא עקירה תלתא זימני ובדיקה אבל אמצעית דקיימי להו בימי זיבה לא בעיא בדיקה ועקרא להו בחדא זימנא, אלו דברי הרב ז"ל, והם צ"ע, ואין אני מוצא בהם טעם שהרי אשה זו לא הפליגה כ"ט כדי שתקבע לה וסת להפלגת כ"ט.

ועוד מצא הרב ז"ל קביעת וסת במקרבת ראותיה ואמר שלא אמר שמואל אין אשה קובעת וסת בימי זיבתה אלא בתוך אחד עשר כדקתני מתניתין אבל בימים הראויים לספירת אחד עשר קובעת הילכך אם ראתה

לומר שאין אשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה. פירש זיבתה ממש וכל שכן בימי נדתה שאם ראתה נדה בריש ירחא אינה קובעת וסת עד שמונה עשר יום שבעה ימי נדה ואחד עשר של ימי זיבה, והא דקתני אחד עשר משום דבאחד עשר לא קבעה לעולם אלא ביומי הראוין לנדה קבעה אבל בימי נדתה עצמן לא קבעה כלל והכי נמי איתמר בפרק קמא דמכילתין דתנן חוץ מן הנדה וכו', כדאיתא התם.

ואי קשיא דשמואל אדריש לקיש ור' יוחנן דאמרי אשה קובעת לה וסת בימי זיבתה התם אי לרב פפא כגון דחזיא בריש ירחא ובתמניא בירחא וחזיא בריש ירחא ובתמניא בירחא והשתא חזאי בתמניא בירחא ובריש ירחא לא חזיא דכיון דעקרא דריש ירחא וקבעה דתמניא אמרינן הך דתמניא עיקר ואינך תוספו' דמים הוו ואי לרב הונא בריה דר' יהושע בהכי לא קבעה אלא כגון דחזאי תרתי קמייטא ממעין סתום ושלשה בימי זיבתה דאמרינן הך הקדמה תוספו' דמים הוות וכדפרשינן בגמרא גופא למימרא דריש לקיש ור' יוחנן דימי נדה הכי נמי מתפרש רישא דימי זיבה אבל חזיינוהו בימי

שלשה ימים בתוך אחד עשר ויום א' בתחלת
 [ימי נדה] אף על גב דלא מתחלת נדה עד
 דספרה שבעה נקיים קובעת דלעניין וסת
 ימי נדה חשיבי שלא טהרו אלא אחד עשר
 וה"ט משום דקים להו לרבנן דבשבעה ימי
 נדה היא מתמרקת מדמיה ולא הדרי עד אחד
 עשר יום וכי מטיא לשמונה עשר יום בין
 שהיא ראוייה לנדה בין שהיא מספירת זיבה
 ראויין הן לקביעת וסת, וכבר הורה זקן ז"ל.
 אלא שעכשיו אין הנשים משמרות פתחי נדה
 וזיבות וכטועות משוינן להו ומכל מקום אם
 ראתה שלשה פעמים כל א' וא' בתוך י"ט
 יום זה דבר [ברור] הוא שעדיין לא קבעה
 וסת שהרי אי אפשר שלא תהא אח' מהן
 בתוך אחד עשר ממש אבל אם ראתה על
 הסדר הזה שמונה פעמים קבעה לה וסת
 מפני האמצעיות כמו שכתבנו לדעת הרב
 דהאיכא ארבע ראיות וקמייתא לאו בהפלגה
 חזיתא ולא הוו תלתא הפלגות עד דאיכא
 ארבע ראיות וחוששת היא פעם אחת לכולן.
 ולפי דעתי מכאן שהחמירו בנות ישראל
 על עצמן להיות כטועות, ורבי נמי דאתקן
 להן הכי אין מונין לעולם ואין משגיחין
 על שמונה עשר ולא על ימי נדה והאשה
 קובעת וסת בכל זמן שתראה בין במקרבת

ראיותיה בין במפלגת אותן ולא נצטרך
 ללמד לבנות ישראל ימי נדה וי"א שכבר
 נשתכח מהן לגמרי וגזרו עליו ולא נחלק נמי
 בין רואה בהן שלש פעמים לרואה שמונה
 שלא יבואו לטעות בקביעת הוסת והרבה
 קלקולין שיהיו קרובין לבא בדבר.
 וחכמי צרפתים זכרונם לברכה כתבו
 בתוספות דרבי יוחנן וריש לקיש פליגי
 אדשמואל והלכה כמוהם ואשה קובעת לה
 וסת בין בימי נדה בין בימי זיבה (ודין)
 [לדין] התלמוד ומכל מקום בתוך שבעה
 ימים שראתה בהן נדה אינן יכולין להחמיר
 לדין הגמרא כדחנן בפרק קמא חוץ מן הנדה
 וכו'. ועכשיו לעולם קובעת. **מקבע לא**
קבעה. פרש"י ז"ל דתיבעי ג"פ לעקרן,
 מיחש מהו דניחוש לה אם היתה רנילה מט"ו
 לט"ו דהיינו ימי זוב מיבעי' למיחש ולא
 תשמ' ליום ט"ו קודם ראייה שמא תראה
 ואינו יודע היכי אתינן למיפשט הא מילתא
 מדשמואל החס' לר' פפא נמי ראית עשרין
 ותרין קמייתאא בימי נדה הוו וראית עשרין
 וז' דהאידינ' בימי נדה הויא, ולהאי פירושא
 אמאי לא תיחוש להו בכל זמן שיבא לה
 וסתה כיון שהוקבע הוסת כראוי בזמן נדה.
 אלא אפשר לפרש מקבע לא קבעה מיחש

וק"ל והא ר' פפא גופיה נמי אית ליה
 נדה ופתחה מכ"ז מנינן ולא לפי חשבון
 הראוי ועוד דילמא משום תרי זימני קמא
 דקביעינהו בימי נדה קרי ליה הכי.

ואפשר דהכי קאמר ליה והא הכא (דמעשרין
 וחמשה) [דמחמישה בירחא] לריש ירחא
 קמייאתא [פי' לריש ירחא ב' וכונתו
 הפסקה קמייאתא לריש ירחא] לא הפליגה

אלא כ"ה יום ואע"פ כן כיון שאנו רואין
 לה עכשיו שהפליגה למ"ד מנינן מריש
 ירחא ולא מנינן מחמשא בירחא לרישי
 ירחא ונאמר עיקר הוסת בראשון ו) ירחא
 לריש ירחא הוא דאיכא למ"ד ובשני הויא
 ליה עיקרו של וסת מחמשה לחמשה דהא
 ודאי השתא בהפלגת למ"ד חזאי וקבעה לה
 וסת להפלגות למ"ד וראיות דחמשה בירחא
 קמא לא מפסקא, ולא מנינן מינייהו אלמא
 דמנינן כ"ב מעיקרא נקטא והתם נמי כיון
 שכבר קבעה לה וסת ואנו צריכין לחוש
 לו מכ"ב לכ"ב מעיקרא וסת ראשון מנינן
 ואין ראייה שבאמצע מפסקת, ופריק ר"ה
 בריה דר"י דלא אמרי' הכי אלא ברואה
 מעיקרא (ממנין) [ממעין] סתום ועכשיו
 קרבה בתוך כך דאפילו בימי נדה אמרי
 תוספת דמים הוא, וכ"ש בימי זיבה דכיון

מהו דתיחוש לה אם היה לה וסת בין קבוע
 בין שאינו קבוע בימים הראוים לו וסת ואירע
 לה אותו היום בימי זיבה מהו שתחוש
 שמא בימים הללו תראה ולא תשמש או
 דילמא כשם שאינה קובעת וסת בתוך י"א
 כך אינה חוששת לו וסת הראשון שלה בימי
 י"א והא מילתא מיפשטא בהדיא מדשמואל
 לפירושה דרב פפא.

ולענין גמר' ודאי מסתברא דלית הלכתא
 כרב פפא אלא כרב הונא ברי' דר' יהושע
 ואיהו כיון דאידחיא לראיה דרב פפא
 מדשמואל ודאי מיפלג פליג עלי' וכיון
 דוסתות דרבנן אע"ג דלא איפשטא ליה לרב
 הונא לקולא אנן לקול' נקיטו בה ואע"ג
 דאמר רב פפא בשלהי האשה דלק' דחיישא,
 רב פפא לא מהימן בה דאיהו מדשמואל
 אמרה והא אידחי, אבל הרב רבי אברהם בר
 דוד ז"ל פסק בספרו כר' פפא ואף אנו עליו
 נסמוך וכ"ש מאחר שכתבנו שאין הנשים
 יודעת פתחי נדה שכל ראייה שהן רואות
 חוששין לה בכל זמן שהוא בתוך נדה הן.
 גרסת רש"י ז"ל: **א"ל רב פפא אלא הא**
דאמר ר"ל וכו' אלמא מריש ירחא מנינן.
 כלומר מדקרי ליה לפעם ג' בתוך ימי נדה
 לפי חשבון הראוי מנינן.

משה ולא כן פסק הרב ר' אברהם בספרו
ז"ל. א"ל רב פפא אלא הא דאמר ר"ל וכו'
אלמא מריש ירחא מנינן. כלומר מדקרי ליה
לפעם ג' בתוך ימי נדה לפי חשבון הראוי
מנינן.

וק"ל והא ר' פפא גופיה נמי אית ליה
נדה ופתחה מכ"ז מנינן ולא לפי חשבון
הראוי ועוד דילמא משום תרי זימני קמא
דקביעניהו בימי נדה קרי ליה הכי.

ואפשר דהכי קאמר ליה והא הכא (דמעשרין
וחמשה) [דחמישה בירחא] לריש ירחא
קמייאתא [פי' לריש ירחא ב' וכוונתו
הפסקה קמייאתא לריש ירחא] לא הפליגה
אלא כ"ה יום ואע"פ כן כיון שאנו רואין
לה עכשיו שהפליגה למ"ד מנינן מריש
ירחא ולא מנינן מחמשה בירחא לרישי
ירחא ונאמר עיקר הוסת בראשון (ו) ירחא
לריש ירחא הוא דאיכא למ"ד ובשני הוא
ליה עיקרו של וסת מחמשה לחמשה דהא
ודאי השתא בהפלגת למ"ד חזאי וקבעה לה
וסת להפלגות למ"ד וראיות דחמשה בירחא
קמא לא מפסקא, ולא מנינן מינייהו אלמא
דמנינן כ"ב מעיקרא נקטא והתם נמי כיון
שכבר קבעה לה וסת ואנו צריכין לחוש
לו מכ"ב לכ"ב מעיקרא וסת ראשון מנינן

דקמייאתא (ממנין) [ממעין] סתום והפליגה
שתיים ועכשיו נמי ראתה יש לנו לומר
תוספות הואי אבל לחוש אינה חוששת אלא
למנין ראיות.

וה"ה ודאי דה"ל לתרוצי שאני התם
דכיון דחזאי [בפעם ג' בחמישה בירחא]
אמרי' דחמשה בירחא עיקר ודרישי ירחי
(עיקר) [מיקרי] תוספות ואע"פ כן לחוש
אין חוששין אלא בהפלגות ולא למנין
הראוי. אלא מסתברא ליה דקביעות ראיות
קמייאתא לא אמרי תוספת דמים הוו. וגם
זה הפי' אינו מחזור.

ומ"מ היינו ריש ירחי דנקט לאו דוקא אלא
הפלגו' שוות בהן דאלו בוסת החדש ודאי
למנין הראוי חוששת דהא לאו בהפלגות
שוות חזאי מעיקרא אלא בימי דחדש הוא
דהשוות ראיותיה וכדבעינן לברורי קמן
בפרק האשה (סד, א).

ושמע מינה לרב הונא דאינה מונה כ"ב אלא
מכ"ז ואי חזאי בכ"ב חזר הוסת הראשון
למקומו ונעקר החדש לגמרי אבל אם לא
ראתה בעשרין ותרין שחששת לו חוששת
לסוף חמשה ימים דה"ל כ"ז מכ"ז שראתה
בו תחלה והיינו דתרגולת'. [ע' ביאור
דברי הרמב"ן בריטב"א] וכן דעת ה"ר

זה הפי' אינו מחוור.

ומ"מ היינו ריש ירחי דנקט לאו דוקא אלא הפלגו' שוות בהן דאלו בוסת החדש ודאי למנין הראוי חוששת דהא לאו בהפלגות שוות חזיא מעיקרא אלא בימי דחדש הוא דהשוות ראיותיה וכדבעינן לברורי קמן בפרק האשה (סד, א).

ושמע מינה לרב הונא דאינה מונה כ"ב אלא מכ"ז ואי חזאי בכ"ב חזר הוסת הראשון למקומו ונעקר החדש לגמרי אבל אם לא ראתה בעשרין ותרין שחששת לו חוששת לסוף חמשה ימים דה"ל כ"ז מכ"ז שראתה בו תחלה והיינו דתרנגולת'. [ע' ביאור דברי הרמב"ן בריטב"א] וכן דעת ה"ר משה ולא כן פסק הרב ר' אברהם בספרו ז"ל.

ואין ראיה שבאמצע מפסקת, ופריק ר"ה בריה דר"י דלא אמרי' הכי אלא ברואה מעיקרא (ממנין) [ממעין] סתום ועכשיו קרבה בתוך כך דאפילו בימי נדה אמרי' תוספת דמים הוא, וכ"ש בימי זיבה דכיון דקמייאתא (ממנין) [ממעין] סתום והפליגה שתיים ועכשיו נמי ראתה יש לנו לומר תוספות הואי אבל לחוש אינה חוששת אלא למנין ראיות.

וה"ה ודאי דה"ל לתרוצי שאני התם דכיון דחזאי [בפעם ג' בחמישה בירחא] אמרי' דחמשה בירחא עיקר ודרישי ירחי (עיקר) [מיקרי] תוספות ואע"פ כן לחוש אין חוששין אלא בהפלגות ולא למנין הראוי. אלא מסתברא ליה דקביעות ראיות קמייאתא לא אמרי' תוספת דמים הוו. וגם

פרק ה יוצא דופן

דף מ

יצא כדאיתא בפרק המפלת פשיטא דאמו טמאה לידה זה כתב רש"י ז"ל.

וק"ל נהי נמי דלית להו במפלת שליא נימוק

ורבי שמעון ההוא דאפילו לא ילדה אלא כעין שהזריע' אמו טמאה לידה. וא"ת

לרבנן נמי מבעי להו להכי כיון דאינהו אמרי' הבית טמא ולית להו נימוק הולד עד שלא

והא דאמרינן הרי אלו [ג'] מיעוטין ולא אמרינן אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות משום דכיון דכל אחד ממעט את שלו אין כאן מיעוט אחר מיעוט שאין מיעוט אתר מיעוט לרבו' אלא כשהן ממעט' דבר אחד כגון שאמרו (סנהדרין טו, א) עשרה כהנים כתובים בפרשה כהן ולא ישראל ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אבל כאן כל מיעוט הוא צריך למעט את שלו.

וכיוצא בזו בב"ק (מד, ב) שור שור שור ז' פעמים להוציא שור האשה ושור היתומין ושור האפטרופסין וכו' ולא היו מיעוט אתר מיעוט והני תלתא מיעוטי נמי ממעטי הני תלתא פסולי כדפרישית.

אבל במס' הוריות מצאתי בפרק ראשון בירושלמי (ה"א) גבי נפש כי תחטא אחת תחטא בעשותה [תחטא] הרי אלו מיעוטין דמקשי בכל אתר את אמרת מיעוט אחר מיעוט לרבו' וכאן את אמרת מיעוט אתר מיעוט למעט א"ר מתניא שניה היא דכתיב מיעוט אחר מיעוט לאחר מיעוטי ולדעת זו ההיא דאמרי' בסנהדרין כהן ולא ישראל מפני שכולן צריכין לכתב לומר דעשרה בעינן (ד) אבל בשאר דוכתי ג' מיעוטין או יותר נדרשין הן כולן למיעוט כמשמען ולא

הולד היכא דחזינן ודאי דנימוק מנא להו דאמו טמאה לידה ואפשר דלר"ש דאית ליה ביטול ברוב לענין טמאה איצטרך קרא לענין לידה אבל לרבנן לית להו ביטול בכה"ג, ואיכא למימר נמי לרבנן ממילא ש"מ דא"כ לימא קרא כי תבעל וילדה מאי כי תזריע דאפילו לא ילדה אלא כעין שהזריעה טמאה לידה. **מ"ט גמר לידה מבכור.** פי' דאי לאו ג"ש כיון שנתרבה יוצא דופן בכלל לידה גבי אדם א"א למעטו מכי יולד ולהכי צריך ג"ש דלידה לידה והא דאמרינן שכן אמו מאמו לא דהיא ג"ש אלא מסתברא לידה לידה דאדם גמר כן משום דדמי מדמי הוא דהכא כתיב אמו והכא כתיב אמו והא דאמרינן לקמן מאמו אמו נפקא לאו דוקא אלא חדא מטעמיה דג"ש נקט : **זאת תורת העולה היא העולה הרי אלו ג' מעוטין פרט לנשחטה בלילה וכו'.** פירש לר' יהודה כיון דממעט הני אף על פי שפסולן בקדש ומכשר הלן והיוצ' ושארא כדבעינן למימר צריכי מעוטא לכל חד וחד אבל לר' שמעון כיון דקרא א' מרבה וקרא א' ממעט הריבוי ריבה הכל והמיעוט מיעט הכל, ול"ק כאן שפיסולו בקדש כאן שאין פיסולו בקדש.

לעבודת צבור אפילו זר גמור נמי יהא כשר
שהרי כשר בבמת יחיד.

נאמרה מדה זו בתורה אלא בשני מיעוטן
מיעוט אחר מיעוט.

ואיכא למימר נשחטה בלילה ויוצא דמה
ליכא לאכשורי (בשרן) דאי הכי מיעוטין
מאי אהנו לי ומסתבר^ל ליה לאוקמי בהני
דבעיקר הכשרן נפסלו מאינך והא דאוקי
בהנך פסולי דחזו לצבור ולא אמר משום
דכשרין בבמה דבהא פשיטא ליה דליכא
למילף מינה שזה ודאי דבר שעקר הכשרו
כן הוא ולית להו הכשר בכשרין טפי
מפסולין לעולם ודקאמרת חוץ למקומו
הואיל ואתקוש משום דכל היכא דמשכח
הואיל בפנים לא מייתי ליה מבמה, כנ"ל.

ובתוספות מאריכין בע"א, וניתנין למעלה
שנתנן למטה וכן בחוץ ובפנים ופסח וחטאת
כולהו כיון דבפנים נמי אשכחן בהו הכשרא
לא צריכא ליה למימר^ל דודאי לא ירדו.

מ"מ כל הנך פסולי דמכשיר ר' שמעון מודה
בהו ר' יהודה וטעמא מפרש במסכת זבחים
(דף פ"ד) מפני מה אמרו לן בדם כשר שהרי
לן כשר באימורין לן באימורין כשר שהרי
לן כשר בבשר, יוצא הואיל וכשר בבמה,
טמא הואיל ואשתרי לגבי צבור, ונשחט חוץ
לזמנו הואיל ומרצה לפיגול, חוץ למקומו
הואיל ואתקו^ל לחוץ לזמנו ושקבלו פסולין
וזרקו את דמו בהנך פסולין דחזו לעבוד^ל
צבור וכי דנין דבר שלא בהכשרו מדבר
שהוא בהכשרו תנא אזאת תורת העולה
ריבה קא סמיך הדין גמרא דהתם (ובתכפה)
[וכתבנוה] מפני שהיא (תמה) [סתומה] ויש
לדקדק בה דא"כ נשחטה בלילה נמי כשרה
שהרי כשר בבמת יחיד כדאי^ל בזבחים
(דף ק"כ), איכא למימר אתיא כמ"ד התם
שחיטת לילה פסולה בבמת יחיד.

אלא הא קשיא יצא דמה חוץ לקלעים נימא
דכשר שהרי כשר בבמה שאין יוצא בבמה
לא בבשר ולא בדם וכן חוץ למקומו נמי
דקאמר הואיל ואתקוש לחוץ לזמנו לימא
הואיל וכשר בבמה, ועוד דקאמר ושקבלו
פסולין וזרקו את דמו בהנך פסולין דחזו

דף מא

והא דאמרינן **חד לבהמת קדשים**. פי' דאע"ג דהאי וזאת לא מיתר ביוצא דופן שאם עלה ירד מיהו אין במשמע תורת העולה לרבות כל העולי' לגמרי כיון שמקרא א' מרבה ומקרא אחר ממעט וא"א להעמי' המיעוט בבהמת תולין (דכולהו מעלמא) [דחולין מאמו] נפקי אפילו לענין שאם עלו ירדו הילכך ע"כ מוקמינן מיעוטא בבהמת קדשים וכיון דשקולים הם יבואו כולם וכל שהוא פסול בבהמת חולין מיעט בבהמת קדשים לפסול ולומר שאפילו אם עלה ירד דמיעוטא הכי משמע שאם עלו נמי ירדו. הא דאמרינן **מקור מקומו טמא**. לא דמקור בנגיעה ידיה מטמא דם דהא בית הסתרים הוא ודם גופה אינו לא אוכל ולא משקה אלא גזרת הכתוב שטומאה נבראת שם מתחלה וכל שנברא בו טמא הוא ומטמא (ביציאותיו) [בנגיעתו] טומאת ערב במשהו כדם הנדה דבמקומו הוא נעשה דם הנדה, וה"נ מוכח בפ' בתרא דמכילתן דקאמרינן באשה שמתה ויצאה ממנה דם במשהו מטמא משום כתם משום דמקור מקומו טמא ולא מטמא ליה נגיעה דמת. והא דאמרינן **ואזדא ר' יוחנן לטעמיה שאמר**

משום רשב"י וכו'. אף ע"ג דר"י להא משום רשב"י נמי אמרה ור"ל נמי לר"ש הוא מודה דאשה טהורה היא משום דנסיב ליה קרא מפורש קאמרינן הכי לימא דאין אשה טמאה קרא מפורש הוא ובאי דם עצמו טמא פליגי מר גמר לדם מאשה ומר לא גמר. הא דאקשי' לר' שמעון **פולטת תיפוק לי' דהא שמשא**. ה"ק למה לי טומאה פולטת בחוץ הא שמשא ונטמאת אפילו בפנים, ואלו לרבנן י"ל שלא הצריכה התורה טבילת משמשת אלא מפני פליטתה שאלו מפני שמוש' טהורה היא דהא מגע הוא ואותו מקום בית הסתרים הוא למגע אבל כשהיא חוזרת ופולטת עשאה הכתוב כרואה מדכתיב יהיה וההוא גלי אורחצו במים דמשום פליטה הוא דטמאים אלא לר"ש קשיא. ומהדרינן בטבלה לשמושה. ואקשינן **למימרא דמשמשת בטומאת ערב סגי לה ולהכי טבלה והאמרת רבא וכו'.** ואע"ג דרבא משום פליטה קאמר ואפשר לך לומר שבזה בא ר"ש ללמד שאינה טמאה עד שתצא טומאתה לחוץ והך קושיא לרבנן נמי היא אלא כיון דאיירי בדר"ש מפרש ואזיל בהדי' ומהדרי' בשהטבילוה במטה כלומר

וטהורה לשמושה ואח"כ פלטה טומאת'
לבית החיצון ולא יצא לחוץ שלא הלכה
ולא נתהפכ'. ואקשינן מכלל וכו'. וכי
תימא דילמא אשתייר ומספיק' אסרינן לה
בטומא' אי הכי חיישינן שמא נשתיי' מיבעי
ליה אלא ודאי מדלא קאמר הכי ש"מ דכל
היכא דאזלא בכרעא מותרת בתרומה דודאי
שדתיה לכוליה ודרבא בשלא הלכה הוא
דקאמר והתם לא הוה צריך למימר חיישינן
אלא א"א הוא.

דף מב

את הבית כאלו לא טבלה תפטר בשלא הלכה
ואעפ"כ אם כבדה את הבית מותר' דודאי
נפק כוליה. א"נ כשהלכה דפולטתו בבית
החיצון וכותלי בית הרחם העמידוהו ומ"ה
צריכה כבוד לטהרות משום נגיעה דשכבת
זרע אלא דלית ליה דין פולטת לראיה ולטמא
בפנים אלא ראשון דמגע שכבת זרע הוי.
הא דבעא מיניה רב שמואל בר ביזנא
מאביי. פולטת ש"ז אי רואה הויה או
נוגעת. ואסיקנא דלרבנן רואה הויה לכל
מילי ואפילו לר"ש נמי לסתור ולטמא במה
שהוא רואה הויה משמע לי דפשטין ודאי
דלא כרב הונא דאמר בפ' המפלת דאפילו
בעל קרי לא סתר אלא משום דא"א לו משום
צחצוחי זיבה דמדבעי חתימת פי האמה
אלמא נוגע הוי וכ"ש בפולטת דלא מגופ'
הויה ואינה מטמאה אלא בחוץ דאית לן
למימר למימר נוגעת הויה ולא סתרה דהא
אין בפליטה דאשה צחצוחי דם כלל.

וא"ת אי הכי קשיא לאביי היכי פשיטא
לר"ש לסתור ולטמא במשהו הויה דהא
שמעינן ליה לר"ש דס"ל כר' נתן דאמר
זב צריך חתימת פי האמה ואיתקוש ב"ק
לזב וצריך נמי חתימת פי האמה כדאיתא

אלא לרבא נמי כשהטבילה במטה. ורבא
אקרא קאי ופריש דכי כתיב עד הערב לאו
במהלכת ולא במכבדת את הבית דא"כ
תיפוק לי משום נגיעת חוץ אלא בשוכבת
על מטתה ואינה מתהפכת אבל מתהפכת
כל ג' ימים נמי אסור' ולא מגזרת הכתוב
דמשמשת אלא משום פליטה וי"ל דאפילו
במהלכת חיישינן שמא נשתייר ולהכי לא
אוקמוה לקרא (בהדי) [בהכי] וכי אקשינן
אי הכי חיישינן שמא נשתייר מיבעי ליה לאו
למימרא דלא חיישינן אלא לומר דרבא לא
בכי האי גוונא מיירי.

ולאו מילתא היא דא"כ לישמועינן רבא
דעדיפא ולימא כי כתיב בשאינה מתהפכת
אבל במתהפכת אפילו מהלכת כל ג' ימים
אסורה לאכול בתרומה שמא תפליט ועוד
אי משום חששא דשיור לא מוקי קרא
במהלכת לוקמיה משימשת במכבדת שהיא
טהורה משיור לגמרי אלא הקרא לא מתוקם
בהנך גוויי משום דאיכא נגיעת חוץ בפליטה
כדפי' רש"י ז"ל.

והא דתנן במסכת מקואות (ח, ד) האשה
ששמשה את ביתה ירדה וטבלה ולא כבדה

נשתייר אבל אם האשה הרגישה בעצמה שפלטת בשני שלה או בג' או בעומדת על מטתה ומתהפכת בכאן יש מקום להורא' זו.

והרב ר' אברהם בר דוד ז"ל נשאל בהוראה זו ואמר שלא אמרו פולטת סותרת אלא בענין תרומה וקדשים ולענין טהרות אבל לבעלה אינה סותר' שהרי אמרו דבר הגורם סותר דבר שאינו גורם אינו סותר. וכדנניא מה גורם לו זובו ז' לפיכך סותר ז' מה גרם לו קריו יום א' לפיכך סותר יום א' ואפילו קושי אינו סותר בזיבה מפני שאינו גורם עכשיו כל שכן פולטת שאינה גורמת טומאה לבעלה שאינה סותרת לעולם ועולה. ומצאתי בתוס' שהוזכרה ביניהם סברא זו ודחזה בשתי ידיים ולא קבלו אותה כלל.

והרב ז"ל הביא ראיה לדבריו מדתניא ד"ש אומר ואחר תטהר אחר מעשה תטהר אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תבא לידי הספק דאלמא אי לא חששה דראיה משמשת והולכת ואמאי והא יש לחוש לפולטת שסותרת.

וזו אינה ראיה, די"ל התורה לא חששה לפולטת שאפשר לה שלא להתהפך, וכן זו שהקשו בפ' המפלת בעשרין וחד תשמש לרוחא דמילתא מתרצי משום דמשמע דאסר

בפ' אלו דברים. וי"ל קסבר אביי דבעל קרי אע"פ דצריך חתימת פי האמה רואה הוי ושעורא בעלמא הוא דאצרכיה רחמנא דומיא דזב וכדפרישית בפ' המפלת. ומיהו גבי אשה דליכא למימר תחימת פי הרחם דשיעורא אחרנא הויא במשהו כרוא' דם בזיבה ולא אמרינן בהא דייה כבעלה משום דלא אפשר.

וי"מ דבמשהו דקאמרינן כעדשה דשרץ קאמרינן מ"מ מסקי השתא דרואה הויא.

ויש מחכמי הצרפתים ז"ל שחדשו בה ואמרו כיון שהיא רואה וסותרת יומה בזמן הזה שכל הנשים ספק זבות משוינן להו אשה ששמשה בלילי שבת וראתה בשב' ופסקה טהרה בו ביום או למחרתו אינ' מתחלת ספירתה עד יום ד' בשבת שהוא ג' ימים לאחר שמושה מ"ט דכל ג' ימים פולטת היא וסותר' וקי"ל נמי דשש עונות שלימות מטמאה בפולטת והלכה למעשה הורו והנהיגו הדור בחומרא זו אלא שמתירין בכבוד הבית יפה.

ויש לדקדק אחר דבריהם שאפילו הדבר כן שהפולטת סותרת לבעלה אין לחוש כן במהלכ' שכבר נתפרשה לנו שאם הלכה מותרת בתרומה לערב ואין חוששין שמא

לבייתה ובח' (עראי) [היא] סופרת ודברי הרמב"ם ז"ל מטין כן שהפולטת סותרת יומא לכל דבר אבל רבינו הגדול והגאונים ז"ל לא תששו לכתוב הדבר ובעל נפש יחוש לעצמו. **יולדת שירדה לטבול מטומאה לטהרה ונעקר ממנה דם.** פי' רש"י ז"ל לבית החיצון. וק"ל דא"כ היכי אקשי אמאי טומאה בלועה היא דהא אמר רבא לקמן דטומאת בית הסתרים הוה ומטמא במשא שהרי דם נדה מטמא במגע ובמשא.

ואיכא לפרושי דנעקר לאו לבית החיצון משמע אלא רגישה בעלמא שנעקר מן המקור אע"פ שהוא בין השניים ולפנים טמאה ולכך אקשינן טומאה בלועה הוא דע"כ לא אמר רבא בית הסתרים הוי אלא בבית החיצון דהיינו בין השינים לר' יוחנן אבל לפנים בלועה הוי.

וא"ת כי מוקמינן לדר' זירא בשיצא לחוץ נמי אמאי קשיא לן אלא יולדת אי בימי נדה נדה אי בימי זיבה זיבה נתרין נמי ברייתא כגון שנעקר דם לבית החיצון ומטמ' התם במשא.

לאו מילתא היא דהאמרין דאפילו נעקר קצת מטמא לכשיוצא ולא מהני ליה טבילה ואי לאשמועינן דמעכשיו נמי היא טמאה

לה לשמש בכל ענין ואע"פ שלא תתהפך כל היום וכ"ש למאן דסבר נוגעת הויא דצרכינין לאוקומא כר' שמעון וחכמים אף לזה חששו ואסרוה לשמש, א"נ תטהר לתרומה וקדשים ואסרו חכמים לעשות כן שמא תבא לספק ראייה. והכי תניא בהדיא בספרי אחר מעש' תטהר כיון שטבלה טהורה להתעסק בטהרו' אבל אמרו חכמים וכו'.

אלא מהא דאמרין בשלהי בא סימן יום א' טמא ויום א' טהור משמשות שמיני ולילו וד' לילות מתוך י"ח ימים והא הכא דמשמשת ליל ט' והתשיעי טמא וסופרת עשירי ואין חוששין לה ג' ימים משום פליטה. גם זו אינה ראייה למה שכתבנו דמהלכת אינה חוששת לשייר. א"נ במקנחת ומכבדת את הבית.

ובודאי שדברי הרב ר' אברהם ז"ל מכריעין בטעמן שכל שאינו גורם אינו סותר ולא מציינו לובן באשה לבעלה. אלא שיש לבעל דין לחלוק ולומר שלא נתנה דבריה לשעורן וכיון דסתרה לטהרת סותרת לבעלה דנקיים מכל ראייה דטומאה בעינן וקראי נמי דייקי דכתיב ואתר תטהר וביום השמיני תקח לה וכו'. ולפי מדה זו יש שטהורה בשביעי

עוף טהור מטמא בכל מקום מבית הבליעה ואפילו פנים דהוי טומאה בלועה וכי פליגי לקמי בתחלת בית הבליעה דלאבוי ליכא מקום דתטמא בית הבליעה בנבלת בהמה במשא ועוף במגע ולרבא [איכא] היכא נמי דמטמא עוף בבית הבליעה מטמאה נמי בהמה משום משא הא לעוף אין לך מקום בושט ואפילו בלועה דלא ליטמיה ביה דלא יאכל לטמאה אמר רחמנ' כל דאכיל מטמא וברייטא דמסתייע אבוי מינ' משום דמשמע דלעולם אין לבהמה טומאה בבית הבליעה ולא משמע להו לדחוקה בסוף הבליעה בלחוד דכתיב בה ולא באחרת. **עשאוה כנבלת עוף טהור.** ויש לפרש דה"ק חכמים גזרו על טומאה זו מפני שדרכה לצאת ועשאו' כנבל' עוף טהור ולמיסמך גזירה דרבנן אכעין דאורייתא קאמר שאלמלא שמצינו טומאה בלועה מטמאה בדאורייתא לא הו' גוזרין בהו שמטמא.

בבית החיצון כמו שיצא הוה ליה למיתני עקירה ממקומו טומאה בבית החיצון ולא קתני ברייתא הכי אלא אי ברייתא כדר' זירא משמע מינה דלא הו' עקירה דלא להני לה טבילה עד דהוי במקום טומאה דהיינו בבית החיצון. אי נמי ניחא לן לתרועה אליבא דכ"ע דלא תיקשי לן הניחא לרבא אלא לאבוי מאי איכא למימר. ומיהו כי מתרצינן מעיקרא ברייתא דקתני כולן מטמאו' בפני' כבחוחין כי הא דר' זירא מצינן למידק עלה והא דומיא דגדה וזבה קתני והתם בבית החיצון והכא אפילו בפנים אלא אעיקר מילתא דייקנין למיקם אפירושא א"נ דהוה ליה למימר מידי איריא לטמויי בפנים כבחוחין הן שוין. אבל בשיעור מקומן הא כדאיתא והא כדאיתא.

וי"מ פירכא אליבא דאבוי ופירוקה נמי לאבוי דאמרינן עשאוה כנבלת עוף טהור שמטמאה בגדים בבית הבליעה ומדמי לה אלמא התם נמי טומא' בלועה הוי דאי התם בית הסתרים הוי מאי דומיא הכא בבית הסתרים ודאי מטמא במשא ובטומא' בלועה לא מטמא כלל דלא דמיא נמי לנבלת עוף טהור. וזה הדרך ראיתי בתוספות.

ולשון שלי הראשון מחזור ממנו לפי שנבלת

דף מג

הא דאמרין **כל שכבת זרע שאינו יורה כחץ אינה מטמאה**. ק"ל סריס חמה אינה

מטמא בביאה ואין שכבת זרעו מטמא דהא אינו יורה כחץ ומשמע לי שהסריס יש לו הרגשה בין בעקירה בין ביציאה כדאמרין ביבמות (סה, א) איהי קים לה כיורה כחץ איהו לא קים ליה כיורה כחץ. ואם אינו מרגי' הא קים ליה דלא מרגיש.

אלא הכי קתני כל שאין בו הרגשה בעקירה וביציאה כיורה כחץ אינה מטמאה הא הרגיש בה ואין בה כח בירידתה כיורה חץ טמאה אע"פ שאינה מתעברת בה דההוא חולי בעלמא הוא דשכבת זרעו דיהה.

והיינו דקאמרין מאי איכא בין האי לישנא וכו'. דלאו למעוטי סריס ומי ששהה עם אשתו ואינו יורה בה כחץ אתינן ובי דרשינן נמי שכבת זרע בראויה להזריעה לומר שנעקרה ויוצאה בכח וראויה להזריע דההיא שעתא הוא דמטמא אע"פ שחוזרת להיות דיהה ואינו יורה כחץ באשה. כל שכבת זרע שאינו יורה כחץ אינה מטמאה. ק"ל סריס חמה אינה מטמא בביאה ואין שכבת זרעו מטמא דהא אינו יורה כחץ

ומשמע לי שהסריס יש לו הרגשה בין בעקירה בין ביציאה כדאמרין ביבמות (סה, א) איהי קים לה כיורה כחץ איהו לא קים ליה כיורה כחץ. ואם אינו מרגי' הא קים ליה דלא מרגיש.

אלא הכי קתני כל שאין בו הרגשה בעקירה וביציאה כיורה כחץ אינה מטמאה הא הרגיש בה ואין בה כח בירידתה כיורה חץ טמאה אע"פ שאינה מתעברת בה דההוא חולי בעלמא הוא דשכבת זרעו דיהה.

והיינו דקאמרין מאי איכא בין האי לישנא וכו'. דלאו למעוטי סריס ומי ששהה עם אשתו ואינו יורה בה כחץ אתינן ובי דרשינן נמי שכבת זרע בראויה להזריעה לומר שנעקרה ויוצאה בכח וראויה להזריע דההיא שעתא הוא דמטמא אע"פ שחוזרת להיות דיהה ואינו יורה כחץ באשה. הא דאמרין **את"ל בתר עקירה אזלינן לחומר**. ק"ל אמאי לא פשטה להא מילתא מהא דאמרן ונעקר ממנה דם בירידה טמאה בשלמא בעיית דרבא ל"ק דאיהו לא משום ספיקא דבתר עקירה אזלינן בלחוד מספקא ליה אלא משום דשמואל דכיון דאינו יורה

כחץ בשעת טומאתו אינו מטמא אבל הא
דאמרינן גבי ירד וטבל את"ל בתר עקירה
אזלינן קשיא.

ואיכא למימר משום דכיון שטבל בנתיים
א"א שלא בטלה הרגשתו ומיהו זבה
שנעקרו מימי רגליה דמיא לההיא אלא
דהתם מצי נקיט להו והא דקאמרינן ביה
את"ל סרכא נקט.

דף מד

הא דאמר רב ששת הב"ע בכהן שיש לו

שתי נשים וכו'. פי' רש"י ז"ל ודוקא

בן יום א' אבל עובר לא משום דאין זכייה

לעובר. וכן דעת רבינו אלפסי ז"ל וכתוב

בהלכתא בפ' אלמנה לכ"ג (יבמות סז, א).

וק"ל א"כ למה ליה לאוקומא בכהן שיש

לו שתי נשים א' גרושה וכו' לימא שפוסל

בעבדי אביו מלאכול בשביל המשפחה ועוד

דר' ששת דקא מתרץ לה איהו הוא דאמר

בפרק מי שמת (דף קמ"ב) המזכה לעובר

קנה וכ"ש בירושה הבאה מאליה ומקשינן

עלה התם מסוף דמתני' דקתני נוחל ומנחיל

ומתריך כי הכא משו' דאיהו מאית ברישא.

אלא ה"פ: דרב ששת לטעמיה דאמר יש

זכייה לעובר ומיהו בכהן שיש לו שתי נשים

ויש לו בנים משאינ' גרושה כיון דאי עובר

שבמעז הגרוש' נקבה היא לא פסלה ואי

נפל הוא לא פסול הו' להו' זכרים מיעוט'

ולמיעוטא לא חיישינן ולאפוקי מדר' יוסי

דאמר חוששין למיעוט ואפילו כולן זכרים

לא יאכלו בשביל חלקו של עובר קמ"ל בן

יום אחד אין עובר לא ואפילו כלו חדשיו

נמי כיון שלא נולד י"ל שמא נפל הוא שאינו

ראוי לברית נשמה.

והך פלוגתא מפרש בגמרא ביבמות פרק

אלמנה לכהן גדול וכבר פירשתי שם בפ'

מי שמת הארכתיו בכל הסוגיא הזו והרוצה

לסמוך על העיקר ע"ש. מ"ט דאיהו

מיית ברישא. פיר' ודוקא מתה דקאמרינן

בערכין פ"ק (דף ז) אשה היוצאת ליהרג

מכין אותה כנגד בית הריון שלה כדי שימות

הולד תחלה והוינן בה למימרא דאיהי מתה

ברישא והא קי"ל דאיהו מאית ברישא דתנן

בן יום א' וכו'. ומפרקינן ה"מ מתה דאגב

דולד זוטר חיותיה עולה ביה טיפה דמלאך

המות ותתיך לה לסימנים אבל נהרגה איהי

מתה ברישא ואע"ג דהאי תירוצא לאוקומי

יש זכייה לעובר אתמר בפ' מי שמת מיהו

קושטא הוא ולהכי הוינן מינה ומפרקי לה

התם. א"נ למ"ד הכי מקשי מבריייתא דקתני

מכין אותה כנגד בית הריון ולאוי למימרא

דהכי הוא בודאי. והא דתנן וההורגו

חייב. ודוקא בן יום א' אבל עובר לא דלא

קרינא ביה נפש אדם וה"נ אמרינן בסנהדרין

(עב, ב) האשה שמקשה לילד מביאין סכין

ומחתכין אותו אבר אבר יצא ראשו אין

נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש אלמא

מעיקרא ליכא משום הצלת נפש וקרא נמי ישראל מת אין מחללין עליו. כתיב דמשלם דמי ולדות.

ואיכא דקשיא ליה מההיא דגרסינן בערכין (ז, א) האשה שהיא יושבת על המשבר ומתה בשבת מביאין סכין וקורעין אותה ומוציאין ממנה הולד ואמאי מחללין שבת כיון שאינו קרוי' נפש.

ולאיכא למימר התם ביושבת על המשבר דוקא משום דכיון דעקר גופא אחרינא הוא כדאיתמר התם בערכין במקשה לילד לא בעינן יושבת על המשבר ג) ועוד דהכא בן יום א' תנן וקרא דגבי דמי ולדות אפילו ביושבת על המשבר היא ולא אמרינן התם דכילוד הוא אלא גופא אחרינא הוא קאמרינן לומר שממתינן לה עד שתלד ואח"כ ממיתין אותה ולא מיתרבי מגם שניהם דאפילו קודם שתש' על המשבר כלל אי לאו קרא דגם לא הוה קטלינן לולד כדמפור' התם אבל לענין לידה דבר ברור הוא שאינו בכלל נפש אדם עד שנולד כדאמרינן.

ולאו קושיא היא התם אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שיקיים שבתות הרבה והאי דאמרי' במס' שבת (קנא, ב) תינוק בן יום א' מחללין עליו את השבת לאו לאפוקי עובר אלא גוזמא היא כדי לומר דוד מלך

דף מה

למאי נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג' (יבמות צו, ב).

ומצא דם לאחר ג' ולא מצא דם. פי' שאלו בעל בתוך ג' ולא מצא דם ולאחר ג' נמי לא מצא ודאי ליכא ספיקא דאחר בא עליה דהא מכיון שלא בא דם בתוך ג' ודאי לא איתצדו הילכך לאחר ג' בשלא מצא היינו טענת בתולים דאיכא למיחש אחר בא עליה ובאשת כהן כדאיתא בכתובת פ"ק (ט, א).

והא דאמרינן ללישנא בתרא כגון שבעל בתוך ג' ומצא דם ולאחר ג' ומצא דם לאו דוקא דאפילו לא בעל לאחר שלשה נמי היינו בעיין אלא סירכא דלישנא קמא נקט כשבעל וחזר ובעל כשמצא דם שאלו לא מצא הא אמרן דאחר בא עליה ואסורה.

מדתנן בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו קנאה. משמע קנאה לגמרי ליורשה וליטמא לה אלא שאינו נותן גט עד שיגדיל וכן נמי מדהוינן בה ולכשיגדיל בגט סגי לה והתניא עשו ביאת בן ט' כמאמר משמע דמדאורייתא קנאה לגמרי ובגט סגי לה אלא שהם גרעו כת ביאתו ועשאוה כמאמר וכן בדין שהרי ביאתו ביאה לכל דבר ואע"פ שאין לו דעת הא רבי רחמנא ביבמה ביאת שוגג כדמזיד וכבר פירשתי בפ' האשה רבה

דף מז

לבדוק שלא תמאן ואם חששו היינו בודקין.
א"נ אע"ג דאמרינן כי קאמר רבא חזקה
למיאון לאו דחזקה אצטריכא ליה להכי אלא
לומר דלא ממאנה וחזקה נמי היא ומהניא
חזקה לנשים בודקת אותן כדלקמן בפ' בא
סימן.

והראשונים שאלו א"כ הא דאמרינן התם
בודקין לה לחליצה ולמיאונין היכי משכחת
לה ורבי' הגדול השיב נפקא מינה להגיעה
לכלל שנותיה וקדש בתוך זמן ולא בעל אתר
זמן דהוה דרבנן.

ואלמלא שזה דבר ברור יכולין אנו לפטור
עצמינו משאלה זו במה שאמרו מקצת
המחברים בודקין למיאונין היינו כדאיתמר
עלה לאפוקי מדר' יהודה דאמר עד שירבה
שחור על הלבן קמ"ל בודקין ומכי אתיא
שערות לא ממאנה ולא למימרא דבדיקה
צריך אלא בדיקה זו היינו שערות לומר
דמשהביאה אותן בין בבדיקה בין בחזקה
אינה ממאנת וקטנה שלא נודע אם הגיעה
לכלל שנותיה והביאה סימנין לא מצינו
בגמ' דינה מפורש ויש שכוללין אף
בזו בכלל בודקין למיאונין ואם הביאה

[הא תוך זמן כלפני זמן תיובתא]. הא
דאסיקנא תיובתא למ"ד תוך זמן כלאחר זמן
ואתי רב נחמן לאוקמא בתר הכי כתנאי ולא
קמא ק"ל דהא לקמן בפר' בא סימן אשכחן
בה פלוגתא דר' יהודה ור"ש דר"י סבר תוך
זמן כלאחר זמן ור"ש סבר כלפני זמן והיכי
אסיקנא בתיובתא ולא אוקמינהו כתנאי.

אלא שמצינו כיוצא בה בתלמוד והרי בזו
המסכתא עצמה בפ' ג' (דף כ"ה ע"א)
אלמא בעור תליא מילתא ל"ש עכור ול"ש
צלול ואסיקנא תיובתא והדר אמר ר' נחמן
מחלוק' בעכו' והוינן עלה ממתני' ולא
אשגח אתיובתא קמיייתא ובפ' אין צדין (דף
לה) מדברי רבינו נלמד חיה שקנה בפרדס
אינה צריכה זימון ואסיקנא בתיובתא והדר
מתרצין ברייתא אחריתי כאן בסמוכה לעיר
כאן בשאינו סמוכה ומצי' לפרוקי תיובתין
וכולהו שקלא דבתראי בתר מסקנא הוא
והא נמי דכוותייהו. **וכי קאמר רבא חזקה
למיאון.** אי קשי' למיאון למה לי חזקה
בחששא בעלמא סגי והוה ליה למימר קטנה
שהגיע לכלל שנותי' אינה ממאנת שמא
הביאה שתי שערות. איכא למימר כי קאמר
רבא חזקה לומר שאין ב"ד מטריחין עצמן

סימנין אינ' ממאנת ואע"פ שלא בעל אלא
 קוד' זמן ולא תלינן בשומא לקולא וה"נ
 לשאר הדברים מטילין אותה כחומרא כדין
 הספקות. **והא אין הבעל מפר בקודמין**
כדר' פנחס וכו'. פי' והא נמי על דעת
 כן נדרה שאם הקפי' הבעל לא יחול נדרה
 ומיהו משלא בעל משהגדילה אינו מיפר
 שכיון שלא קנה קנין גמור אינו מפר
 שמתחלה מתלא תלי נדרה אם נתקיימו
 קידושיה יפר נדרה שעל דעת כן נדרה ואם
 לא נתקיימו הקדושין אף הוא אינו מפר
 שלא נדרה על דעתו שמא סבורה היא לצאת
 ומיהו האי תירוצא לא אתיא כרב הונא
 דאמר הקדיש ואכל לוקה שא"כ היאך היא
 אוכלת תחלה בהפרתו הרי עדיין קידושי'
 תלויין והגדר גדר גמור.

ויש שגורסין אלא כדר' פנחסולא וכו'.
 כלומר לעולם בשלא בעל ולא מפר אלא
 שעה ראשונה ואעפ"כ אתיא הפרה ידידיה
 ומבטל נדרה דאורייתא שעל דעתו נדרה
 מכיון שהוא חי' במזונתיה ועומדת תחתיו
 ומשמשו והאי פירושא עיקר ואפילו למאן
 דלא גריס אלא ה"ג מתפרש דבכמה דוכתא
 בתלמודא דהדר ביה מתירוציה קמאי ולא
 אתמר בהו "אלא".

דף מז

והני כולהו דמיום אל יום שוין הן אבל מעת לעת ממש בעינן בקדשים כדאמרין בפ' שני דזבחים (דף כה ע"ב) זאת אומרת שעות פוסלות בקדשים. וכן בבתי ערי חומה בעינן מעת לעת ממש כדאמרי' בפ' בתרא דערכין. אבל שבבן ושבבת דפירקין דיוצא דופן לא בעינן מעת לעת כדאיתמר לעיל (דף מד ע"ב) ערב ראש השנה דג' איכא בנייהו וכן לענין עבד עברי לא שמענו. כך מפורש בתוספות.

הא דתנן איזהו סימניה ר' יוסי הגלילי אומ' משיעלה קמט תחת הדד וכו'. פי' רש"י ז"ל דאצמל קאי. וא"כ צריכין אנו לומר דשיעורא דמשתקיף העטרה ושיעלה הקמט תחת הדד חד שיעורא הוא או לומר דתרי תנאי אליבא דר' יוסי ועדיין אין הדברים נראין שנשנו שיעורין במשנה ואחרים בברייתא ולא הוזכרו של זה בזה כלל ועוד בוחל זה שאמרו בידוע שהביא שתי שערות והלא לא פי' אותו כלל לא במשנה ולא בברייתא וכן בגמ' לא הזכירו בפרק מהן. אלא איזה סימניה אבוחל קאי. ופי' מתני' סימן נערות דעליה קאי ברישא דמתני' ובוגרת לא קתני משום דממילא ידוע שאין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשים בלבד ומאי שלא פי' במתניתין פי' בברייתא אלו הן סימניה בגרות וכו'. ועלה דהא מתני' קתני באידך פירקין בא סימן התחתון עד שלא בא העליון כלומר העליון השנוי שאלו לדברי רש"י סימן עליון אצמל דסליק מיניה משמע וליתא אלא אבוחל. הא דתניא שנה האמורה בקדשים בבתי ערי חומה וכו'. כולן מעת לעת מיום ליום קאמר וקראי דמיום אל יום נסיב בגמרא

דף מז

הא דתנן ר' מאיר אומר לא חולצת ולא מתיבמת. ר"מ לטעמיה דאמר (לעיל לב, א) קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין. והא דקתני סיפא ותכ"א או חולצת או מתיבמת מפני שאמרו לאו דוקא מתיבמת דהא לרבנן קטנה נמי מתיבמת אלא אידי דקתני בדך מאיר חליצה ויבום וקתני להו בכל דוכתא נקט נמי הכא חולצת או מתיבמת.

פרק ו בא סימן

גמרא: הא דתניא כל הנבדקות נבדקות על פי נשים. היה נראה דלת"ק בין להקל בין להחמיר נשים נאמנות בין לפני הפרק בין תוכו בין לאחריו וטעמא דמילתא משום דבמילתא דאיתא קמן ומצינן לגלויה מהימנן ודמיה הא מילתא לההיא דאמרינן בפ' החולץ (דף לט ע"ב) ואשתמודענהו לקמן דאחזה דמיתנא דמן אבוא הוא וקי"ל אפילו בקרוב ואפילו אשה דגלויה מילתא הוא. והוסיף רבינו הגדול ז"ל בפ' דמילתא ואמר טעמא משום דלאו אמילתא דאסורא קא מסהדי ולא אממונא קא מסהדי אלא מילתא הוא דמגלו דהדין הוא גבר פלן והא ניהי איתתיה וכו' כדכתיבא בהלכות והא נמי לההיא דמיה ועדיפא מינה משום דמילתא קמן היא לגלויה הילכך נשים מהימני בין

להקל בין להחמיר. כך נראה פי' דבר זה. והלכה כת"ק משום דהוא סתם ברייתא ור"י ור"ש יחידאי נינהו ועוד מעשה רב וכן היה ר' אליעזר מוסר לאשתו ור' ישמעאל מוסר לאמו. אבל רבינו הגדול ז"ל פי' טעמא [ברי"ף] לפנינו ליתא שם טעמא דת"ק] דת"ק משום דקסבר לפני פרק בדקן נשים דאי משתכחן לאחר הפרק שומא נינהו וכדך יהודה תוך הפרק משום דכלפני הפרק דמי וכדך שמעון ולאחר הפרק משום דאיכא חזקה דרבא וסמכינן אנשי' וכדך יהודה ופסק הלכה כן כדאיתא בהלכות בפ' ב"ש ביבמות.

ופי' לאחר הפרק בכל השמועה היינו זמן הנעורי'. ותוכו היינו שנת י"ב שהוא עונות הנדרים וכך פי' ר"ש ז"ל וכן היא קבל' רבינו וכל הגאונים ז"ל ולפי שהזמן הזה

הפרק לפום מאי דקאמרת בבריייתא מהניא ודאי דלא עבדין עובדא בהנך שערות אלא בדיקה דלאחר הפרק גופיה קשיא למה לי ומשום דלא בעינן לאקשוויי אדיוקא מאי דקתני בהדיא קאמרינן הכי והשתא לא נחתינן למידק בנשרו כלום דקתני וסתמא פרכינן.

ומתצינן לכ"ע כדמתרץ במסקנא לעיל באידך פירקין ולפרושא לבריייתא בעלמא אתינן השתא דאי דייקי בנשירה הוה יכול למימר בדיקה דלאחר הפרק להחזיקה בקטנה כשלא נמצאו בה שערות אלא פירש ברייתא כמסקנא דלעיל הכא ולישנא דקאמר בעיא בדיקה לאו דוקא דאנן לא צרכינן למיבדק קודם זמן שומא הן. אלא מהניא בדיקה דנשים להכי. וכן ברייתא דקתני נשים בודקות לאו דוקא אלא לומר שהן נאמנות אם בדקו וה"נ משמע בכל מקום בתלמוד שאין חוששין לשערות שנמצא לאחר זמן שמא הביאו אותן קודם זמן ושומא הן כדאמרי' בפ' מי שמת (דף קנד) דמעשה דבני ברק בתינוקות וכו' ובאו ושאלו לר"ע מהו שיבדקו וכו'. **וסיפא דקתני ונאמנות אשה להחמיר.** אוקימנא אב"א ר' יהודה ואתוך הפרק. וק"ל בשלמא

שנוי במשנ' שנו בה סתם הפרק כלומ' הפר' שהזכירו א"נ ב"מ ומי שחולק בזה אין שומעין לו. **בשלמא לפני הפרק בעיא בדיק' דאי משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו.** שאלמלא שבדקו הנשים בתוך הזמן היינו אומרים לאחר זמן הביאו ולא קודם לכן שאורח בזמנו בא. וה"ה אפי' לתוך זמן שאין חוששין שמא לפני זמן הביא' אותן למ"ד כלאחר זמן דמי וחולצת היא ועכשיו הנשים נאמנות וקטנה היא שלא תחלוץ ואפילו לומר קטנה היא שתמאן אינו נאמנות מ"ט כיון דקידש בתוך זמן ובעל לאחר זמן ה"ל ספיקא דאורייתא אפילו היו שם ק' עדים ששערות הללו שומא הן חוששין שמא הביאה שערות לאתר זמן ונשרו ולעולם אינה ממאנת.

ואי קשיא היכי ניחא לן השתא בדיקה דלפני הפרק משום דאי משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו והא למאי דקס"ד השתא דתזקה דרבא בין למיאון בין לחליצה הוא לאחר הפרק אפילו תאמר שאלו שומא הן מ"מ גדולה היא דחזקה הביאה שתי שערות.

לאו קושיא היא ואנן מחזא חזינא בהדיא בברייית דאית ליה בדיק' בלאחר הפרק ולפום הכי קאמרינן בשלמא בדיקה דלפני

נאמנת לומר גדולה היא שלא תמאן ואינה
 נאמנת לומר גדולה היא שתחלוץ ניהא
 אלא קטנה שלא תחלוץ פשיטא דנאמנות
 דאפילו שתקא א"נ אמרה גדולה היא אינה
 חולצת וקטנה היא שתמאן אמאי אינה
 נאמנת ואפילו נאמנת אמאי צריכה והא
 אמרת צריכה לומר גדולה היא שלא תמאן.
 ואיכא למימר כולה ברייתא נאמנת ואינה
 נאמנ' במקום שהוצרכנו לעדותה היא
 והכי קתני נאמנת לומר גדולה היא שלא
 תמאן במקום שאנו צריכין לעדות (גדול)
 שלה שאלמלא עדות אשה זו ממאנת היא
 שבחזקת קטנה עומדת ואפילו בדקו עדים
 עכשיו ולא ראו בה שער' נאמנות אשה זו
 לומר הביאה אותן ואינה ממאנת שמא נשרו.
 וכן נאמנ' לומר קטנה היא שלא תחלוץ
 במקום שאנו צריכין לעדות קטנותה כגון
 שבדקנו אותה ומצינו בה שערות אם
 אמרה אשה לפני זמן הביאתן נאמנת והיינו
 בדיקה דלפני הפרק ואגב אחרינא נקט
 להא. א"נ שלא תאמר כשהיא עדיין לפני
 הפרק נאמנת דעדיין בחזקת קטנה היא
 אבל לאחר שהביאה שערות והיא בזמנה
 והוחזקה גדולה בפנינו שמא תאמר אינה
 נאמנת לומר קטנה הוא שתוך זמן היו בה.

וקמ"ל.

אבל אין אשה נאמנת לומר תוך זמן קטנה
 היא שתמאן אם הוצרכנו לעדות זו כגו'
 שנמצאו בה שערות והוא שבעל בתוך זמן
 דה"ל ספק דאורייתא ואע"ג דהכא ליכא
 למימר שמא נשרו דהא אכתי תוך זמן
 זה הוא מיהו כיון שהיא גדולה בפנינו
 אין האשה נאמנת להקל בשל תורה לומר
 שומא הן וכן אינה נאמנת לומר גדולה היא
 שתחלוץ.

ולהך לישנא דאמרינן ואב"א ר' שמעון
 ולאחר הפרק ולית ליה חזקה דרבא וה"נ
 קתני נאמנת לומר גדול' היא שלא תמאן
 ואפילו אין בה עכשיו שערות וקטנה היא
 שלא תחלוץ אפילו היו בה אבל אין נאמנת
 לומר קטנה היא שתמאן כשהיו בה ובעל
 כדפרישית ולא לומר גדולה היא שתחלוץ.

ומצינו נוסחא אחרת. "ונאמנת אשה
 להחמיר אבל לא להקל כיצד גדולה היא
 שתמאן גדולה היא שתחלוץ". וכן גרסת
 רבינו הגדול ז"ל בהלכות. ונוסתא ישרה
 היא ופירושא נאמנת להחמיר לומר גדולה
 היא לענין מיאון ואינה נאמנת להקל לומר
 גדולה היא לענין חליצה כלומר מיאון
 וחליצה היינו להחמיר ולהקל מיאון היינו

להחמיר חליצה היינו להקל.

דף מט

קא מפרש להו דהכא והתם חדא קתני ועוד
דהא עיקר מתני' מצרכי' חדא לגר וחדא
לממזר.

וי"ל למימרא דרב יהודה ודאי ק"ל למה לי
לפרושי תרתי זימנא ומתרצי' דלא איתמר
ממזר אלא גר איתמר כך פי' בתוספת
והביאו דומה לה משבת פ' ח"ר עקיבא
דקאמר וצריכא על מימרא דרב יהודה
אמר שמואל דאמר הלכה כר' עקיבא דכל
מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינו דוחה
את השבת וכו' ואינו מחזור לי שאם
אין המשניות מיותרת מנין לו לרב יהודה
לפרושי חדא לגר וחדא לממזר. וי"ל
דרב יהודה סברא דלפשיה קאמר דכולהו
פסולין שהן ישראל כשרין לדיני ממונות
ולא מיפסלי יוחסין אנא לדיני נפשות.

וה"ג וכן בנוסח' אי' בסנהדרין (לו, ב)
וצריכא דכי אשמועינן ממזר משום דאתי
מטפה כשרה ואי אשמועינן גר משו' דראוין
לבא בקהל וכשרין לדיני ממזר' מצרכינן
דרב יהודה אהכל כשרין דרישא קאי.
וקאמר לאתויי ממזר דכשר אבל אין הכל
כשרין לדון דיני נפשות אלא כהנים וכו'

**מוציא כשר למי חטאת ופסול משום
גסטרא.** יש מקשים, ואפילו בלא מכניס
ומוציא היאך יהיה כלי חרס כשר למי חטאת
והלא שנינו במס' פרה כל מעשיה אינן
נעשין אלא בכלי אבנים ובכלי גללים ובכלי
אדמה. וי"ל ההיא מעלה בעלמא היא משום
שמטמאין היו הכהן השורף אותה להוציא
מלבן של צדוקים שהיו אומרים במעורבי
שמש היא נעשית אבל מכניס פסול דין תורה
הוא.

וי"מ שעד שלא נתנו אפר במים היו מעשיה
בכלים הללו שאין מקבלין טומאה אבל
משנתנו אפר לתוך המים שוב אינה מקבלת
טומא' כדאמרינן בעלמא א) מי תטא' שנגע
בהם שרץ טהורין וכיון שכן בכל כלים
היו נותנים ואפילו בשל חרס ולכך פסלו
מכניס. הא דאקשי' **תנינא חדא זימנא הכל
כשרין לדון דיני ממזר' וכו'.** ק"ל דהא
כולהו תננהו כל חדא וחדא בדוכתא כדפריש
בגמ' (לקמן נ, א) כל שחייב בפאה חייב
במעשרות ממתני' דהתם וכן כל שיש לו
ביעור יש לו שביעית והכא ודאי אגב גררא
דכיוצא בו קתני להו וא"ת לרב יהודה פרכי'
הא לאו מילתא היא דהא רב יהודה פרושי

בדומין לך. והם דוחין לזו דהתם בממונין
סנהדרין קבועים אבל כשר הוא להושיבו
בדיני נפשות ולמנות עמהן אע"פ שאינו
משיאו לכהונה.

וכן ב) פירש"י ז"ל הא שאמרו ביבמות
(קב, א) שאם היתה אמו מישראל דן ואפילו
ישראל [דהוא דיני נפשות] ורבינו יצחק
בעל הלכות ז"ל פי' לזו [דמתני'] בשאמו
מישראל במס' סנהדרין. וכבר פרשתיה שם
ביבמות (מה, ב). **נבלת בהמה טהורה בכל
מקום ונבלת העוף טהור והחלב בכרכים
אינם צריכים לא מחשבה ולא הכשר.** פי'
נבלת בהמה ונבלת העוף אינם צריכים לא
הכשר מים ולא הכשר שרץ מפני שסופן
לטמא טומאה חמורה. והחלב אינו צריך
הכשר מים שכבר הוכשר בדם שחיטה אבל
הכשר שרץ צריך לצדדין קתני ואין אתה
יכול לאומר' בחלב נבלה דא"כ צריך הוא
הכשר מים ושרץ שהוא אין סופו לטמא
טומאה חמורה דכתיב וחלב נבלה וחלב
טרפה יעשה לכל מלאכה וא"א נמי בחלב
של טמאה שהיא צריך מחשבה שהרי נבלת
טמאה בכל מקום צריכין מחשבה ואין חלבה
חלוק מבשרה אלא בחלב של שחיטה הוא
ואינו צריך הכשר מים עכשו מפני שכבר

פשיטא לנר ולממזר ואפילו חלל כולן
פסולין הן וכדקתני סיפח התם ואין הכל
כשרין לדון דיני נפשות אלא כהנים ולוים
וישראל' המשיאין לכהונה וחלל אינו מן
המשיאין לכהונה.

וי"א דאסיפא קיימין לומר דממזר וגר
פסולין לדון נפשות וכן כתוב כאן בנוסחאות
וצריכא דאי אשמועינן גר משום דאתי מטפה
פסולה וכו' ומפרשי' מדקאמרינן לאתויי
גר וממזר ש"מ דפסולי כהונה כגון חלל
כשרין לדיני נפשות דלאשמועינן דאפילו
גר וממזר כשרין לדיני ממונות לא קאמרינן
דהא בגמר' דיני נפשות מצריכין כדאמרינן
דאי אשמועינן גר משום דקאתי מטפה
פסולה ולהכי פסול לדיני נפשות אבל ממזר
דאתי מטפה כשרה אימא לא וכו' וכיון דלא
אשמועינן אלא גר וממזר ש"מ דחלל כשר
אפילו לדיני נפשות. והא דקתני בסנהדרין
ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות אלא
כהנים ולוים וישראלים המשיאין לכהונה הא
פריש רב יהודה דלמעוטי ממזר וגר אתי
אבל חלל אינו בכלל.

ואינו נכון כלל דחלל נמי בהדיא ממעיט
מהתם ועוד דתנן אין בודקין מן הסנהדרין
ולמעלה ומפקינן לה מדכתיב ונשאו אתך

הוכשר בדם שחיטה אבל הכשר שרץ צריך ולצדדין קתני הכשר כדפרישי'.

ובסיפא גרס' נבלת בהמה טמאה בכל מקום ונבלת עוף טהור בכפרים צריכה מחשבה ואין צריכין הכשר ולא גרם בה חלב כיון דחלב בכפרים צריך מחשבה הכשר נמי צריך שלא הוכשר בשחיטה מפני שקדם הכשר למחשב' והבשר קודם למחשבה לא הוי הבשר כדאיתא בהעור והרוטב. ובנוסח המשניות נמי אין בהם חלב בסיפא. **והאי שבת מדחייבא בפאה מחייבה במעשר.** איכא למידק למה ליה לאתויי מכללא משנה שלימה היא שהשבת חייבת במעשרות דתנן במס' מעשרות ומייתנין לה בגמ' בפ"ק דע"א (ז, ב) ר"א אומר השבת מתעשרת זרע וירק וזירין וחכ"א אינו מתעשר ירק וזרע אלא השתלים והגרגיר בלבד הא הכל מודים שהוא מתעשר.

ואיכא למימר אי מהתם ה"א דה"ק אינו מתעשר זרע וירק אלא השתלים והגרגיר אבל השבת אע"פ שהזרע והירק ממנו שוין אינו בכלל לפי שהוא פטור לגמרי. א"ג אידי דבעי מכללא ומדאחייבה במעשר מטמא טומאת אוכלין דייק נמי מדמחייבא בפאה מחייב' במעשר וה"ה ודאי דמצי

למיפשט תרווייהו בהדיא מההיא דמייתי בשלהי שמעתין השבת משנתנה טעם בקדרה וכ' אלא יגדיל תורה ויאדיר מתרץ לה ומסייעא ליה מההיא והכי אורחא דתלמוד' בכמה דוכתי'. הא דאמר' **לבני מערבא דמברכין בתר דסליקו תפילייהו לשמור חקיו.** פי' ר"ת ז"ל בספר הישר שלו שלא אמרו אלא בתפילין אבל בציצית ושאר מצות אין מברכין לאחר עשייתן.

והביא ראייה ממה שאמרו בירושלמי בפ' היה קורא בתורה כיצד הוא מברך עליהן ר' זירקן בשם ר' יעקב בר אידי כשהוא נותן של יד מהו אומר בא"י אמ"ה על מצות תפילין וכשהוא נותן לראש מהו אומר אקב"ו על הנחת תפילין. וכשהוא חולצן מהו אומר ברוך וכו' לשמור חקיו ואתיא כמ"ד בחוקת תפילין הכתוב מדבר ברם כמ"ד בחוקת הפסח הכתוב מדבר לא כר"א [לפנינו שם לא בדא ואם הגירסא נכונה כר"א קאי על למטה ע"ש] והטעם לזה מפני שמניח תפילין לאחר שקיעת התמה עובר בעשה הילכך מברך בשעת סילוקן בלילה שהוא מקיים עשה ואין לך כן בכל המצוות, כך פי' חכמי הצרפתים בשמו ז"ל.

ועדיין אינו מחזור, דא"כ הא דאמרין

כגון פושט ציצית ביום והיוצא מן הסוכה אבל בלילה מברכין על ציצית וכן לאחר שופר ולולב וכל כיוצא בהן שעשייתן גמר מלאכתן מברכין וזה שלא העמידו משנתנו דיש טעון במצות כיוצא באלו שאינן טעונות ברכה מפני שאין לשין לאחריו אלא לאחר שנגמר המעשה.

וזה הלשון נכון הוא שאין הדין נותן לברך לאחריו במצוה שעדיין הוא חייב בה והוא מסלקה ממנו שא"כ מצינו חוטא ומברך ואין לך כן אלא בקורא בתורה ובצבור מפני שהוא מצוה לגמור כדי שיהיו ג' או ז' קוראים כתקנת חכמים. אבל בגמר מצוה בכל מצוה נגמרת מברכין היו ודמיא להו להלל ומגלה ותורה בצבור וראינו לרבינו האי גאון ז"ל שכתב בהא דבני מערבא לא נהגינן הכי במתיבתא ומיהו אי בעי אינש למיעבד כבני מערבא שפיר דמי.

ולשון הירושלמי שכתבנו נראה שמכריע כדברי בעל הלכות ז"ל שהצריך לברך א' של יד וא' של ראש אף על פי שלא שח. וכן החזירו שם הענין הזה בפרק הרוואה ואמרו העושה תפילין לעצמו אומר בא"י אמ"ה לעשות תפילין לשמו כשהוא לובשן אומר בא"י אמ"ה על מצות תפילין וכשהוא מניחן

בשמעתין לאתויי מצות ומקשי ולבני מערבא דמברכין בתר דמסלקי תפיליהו מאי איכא למימר מאי קושי' מתני' לאתויי כל שאר המצות. ועוד יש נסחאות שכחוב בהן ולבני מערבא דמברכי אמצות וכו'.

אלא נראה לבני מערבא ה"ה לכל מצות שטעונו' ברכה לאחריהן וז"ש בירושלמי אתיא כמ"ד בחוקי התפילין לא הקפידו אלא על הלשון דלשמור חקיו אבל שאר כל המצות אין מברכין אלא לשמור מצותיו ובודאי נראה לומר שאין בני מערבא מברכין אלא כשהן מסלקין אותן בזמן ערבית ולא משום עשה שבהן אלא משום שכבר נגמרה מצותן דקסברי לילה לאו זמן תפילין הוא וא"כ סלקו אותן בע"ש ובערבי י"ט לד"ה מברכין היו אבל אם היו מסלקין ביום היאך יברך הלא מצוה להניחן ולא לסלקן. ולפיכך אמרו בירושלמי דאתיא כמ"ד בחוקת תפילין הכתוב מדבר וכתוב מימים ימימה ולא לילות וכך סמכו שם בירושלמי ר' אבהו בשם ר' אלעזר הנותן תפילין בלילה עובר

בעשה מה טעם ושמרת וכו'. אבל נאמר לפי"ז הענין ולפ"ז הפי' שאין מברכין על כל מצוה שאין סילוקה גמר עשייתה

אומר אקב"ו על הנחת תפילין בכל מקום
מזכירין כן אע"פ שלא שח ולא כדברי רבי'
הגדול ז"ל שפירש לא שח מברך א' בלבד
על שתיהן.

אלא שיש לנו פתחון פה לומר דגמרא
ירושלמי ס"ל כדקס"ד מעיקרא בגמרא דילן
אבל במסקנא אסיקו אביי ורבא לא שח
מברך א' ואנן כמסקנא דגמ' דילן עבדינן או
שענין הירושלמי במניח א' מהן ולא במניח
שתיהן.

דף נב

נשואין ומאן דקסבר אפילו נבעלה סבר לא אמרינן אדם יודע שאין קדושי קטנה כלום אלא אמרינן לשום קדושין ראשונים בעל. והילכך אפילו גדולה ממש מן הדין אינה מקודשת אלא שתקנו חכמים זמן למיאונה עד שירבה השחור תוך הזמן הזה אפי' בעל ממאנת לאחר הזמן הזה אפילו לא בעל אינה ממאנת. וזה הלשון נכון ועיקר הוא. והא דאמר ר' ישמעאל ויש לך אחרת שאפילו לא נתפסה מותרת ואיזו זו שקידושי קידושי טעות. פירש רש"י ז"ל כגון ע"מ שאני כהן והרי הוא ישראל וכגון קטנה שאין מעשיה כלום והכי ודאי פשטה דשמעתא דאמרי' דבר שאמר אותו צדיק יכשל בו זרעו. וא"כ לר' ישמעאל מצינו חמות ממאנת ושמאל אי סבר ליה כרביה ההוא דאיתמר בכתובות (דף ע"ג) קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת רב אמר אינה צריכה גט משני ושמאל אמר צריכה גט משני ולא מראשון קאמר.

וההיא דאמרינן בפרק מי שמת (דף קנ"ו ע"א) אמר ר' נחמן אמר שמאל בודקין לקידושין ולגיטין ולחליצ' ולמיאונין ואיתמר עלה למיאוניו לאפוקי מדר' יהודה

הא דאמרינן ומודה ר' יהודה שאם נבעלה לאחר שהביאה שתי שערות שוב אינה יכולה למאן. משום דודאי מודה ר' יהודה שהיא גדולה משהביאה שתי שערות והילכך אמרינן אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום וגמר ובעל לשם קדושין ומאן דבעי למעבד עובדא כר' יהודה ואע"ג דנבעלה ליכא לפרושי משום דקסבר לר' יהודה קטנה היא ואין קידושין תופסין בה עד שירבה השחור דהא קתני בהדיא תינוקת שהביאה שתי שערות חייבת בכל מצות האמורות בתורה ולא פליג ר' יהודה. וכן בתינוק לא מצינו לר' יהודה מחלוקת בגדלות שלו אלא הכל מודים דשתי שערות גומרות בו ועוד דא"כ לר' יוסי דאמר במיאון עד שתקיף העטרה והוא זמן גדלות לדבריו כדאית' בפירקין דיוצא דופן א"כ עקרת זמן נערות מכל התורה כולה.

אלא שהכל מודים דזמן גדלות היינו שתי שערות וטעמיה דרבי יהודה משום דיהיב ליה זמן מעתה משהיא בת דעת דהא קידושיה דרבנן הן דלא ס"ל כמ"ד כי גדלי גדלה קדושי בהדה ומשרבה השחור אע"פ שמדאורייתא אינה מקודשת תקינו לה רבנן

וכו' דאלמא משהביאה שתי שערות אינה ממאנת ההיא דלא כר' ישמעאל. אי משום דהא ידידה והא דרביה. אי משום דאמוראי נינהו אליבא דשמואל.

וי"מ דוקא קידושי טעות אבל בממאנת בקדושי קטנות לא א"ר ישמעאל ופי' ממאנת והולכת לה לומר שאם לא רצתה בבעל הולכת לה ולא שתהא צריכה גט מיאון אלא מעשה כשהיה בבתו שנכנסה למאן היו סבורין לומר כשם שלר' ישמעאל ממאנת בקדושי תנאי ולא אמרינן אין אדם עושה בעילתו זנות ולשום קדושין בעל כך בקטנה שהגדילה ונמנו וגמרו שאפילו לר' ישמעאל בקדושי קטנות אינה ממאנת אלא עד שתביא שתי שערות ומיהו דרבנן הוא מפני שנראית כגדולה שנתקדשה או מפני שלא מיחת בקידושי דרבנן שעה ראשונה שוב אינה יכולה למחות מדבריהם. וכן משמע בפרק נושאין על האנוסה (יבמות ק, ב) כלשון הזה וכבר פירשתיה ביבמות בפרק ב"ש. אע"ג דקיימא לן כרבנן עד שיהיו שתי שערות במקום אחד. מיהו שתים על גבי קשרי אצבעותי' של יד ושתים ע"ג קשרי אצבעותיה של רגל גדולה היא דלא פליגי רבנן עליה דר"ש בהאי.

ותמהני על הרב רמב"ם פאסי ז"ל שכתב ב' שערות אלו צריכים שיהיו במקום הערוה ובשמעתין משמע אפילו על יד ורגל או בגבה. וי"מ גבה וכריסה במקום ערוה וכריסה למעלה עד מקום ערוה וכן שמעתי בשם ר"ת מיהו ביד ורגל סגי. הא דאמרינן מ"ד כל כה"ג מביאה קרבן ונאכל קמ"ל. נראה לי שאין לפרש "קמ"ל" דאינו נאכל אבל מביאה קרבן כמו שכתבו רבים. דהא כתמים דרבנן הם ואפילו בידוע שמגופ' חזאי דבר תורה טהורה ואינן מביאין לא לידי זיבה ולא לידי נדה כדאית' לקמן בפרק הרוואה. אלא ע"כ נפרש קמשמע לן דאינה מביאה קרבן. ולא נאכל שני ימים וחלוק דומיא דג' חלוקין.

ויש לדחוק שכיון שראתה שנים וצריכה שימור בשלישיאף על פי שאין דין הכתם לטמא בתחלה כיון שדבר ברור הוא דמגופה חזאי בדין הוא שתעשה זבה גמור' שהרי לא עלתה לה שימור. ואין זה נכון. **מסמאה עצמה וקדשים למפרע.** פרש"י ז"ל עצמה לטהרות ובודאי שיש בכלל עצמה קדשים דאיהו נמי בכלל טהרות הן אלא משום פלוגתא דרשב"א נקט הכי.

ואי קשי' לרשב"א הא מצינו כתמה תמור

מודה רשב"א שמקולקל' למעלה בכתמים
 כדתניא בסמוך ואלו בראיה אינה מקולקל'
 כלל' אלא טעמא כדפרישית. **שהוא מתקן**
הלכותיה לידי זיבה. פ' רש"י ז"ל לענין

זיבה הוא מיקל לדידיה היכא דלא חזאי
 ביום לא תלינן כתמה בראיה ומונה ימי
 נדה מיום ראיה ואין ימי זיבה מתחילין עד
 יום ח' לראיה ולרבי מונה מיום מציאת
 כתמה ואף להקל ולטבול לילי ז' לכתמה
 אם פסקה ומיום ח' לכתמה אמרינן יום זוב
 הוא ונמצא רבי מחמיר לענין זיבה דכי חזיא
 בח' לכתמה אמרינן יום זיבה הוא וצריכה
 לשמור יום כנגד יום ולרשב"א סוף נדה הוא
 ואין צריך שימור ולא נראה דהא רשב"א
 כיון דלא תלינן כתמה בראיה מקולקל'
 היא לכתמה אמרינן.

ול"א פי' בה שהוא מתקן הלכותיה לידי
 זיבה שהוא מחמיר וחושש לכתם משום
 זוב בג' גריסין ועוד אי נמי שאם ראתה
 שנים והוא צריכה שימור. וכן בכל שלשה
 רצופים שתראה חוששת לזיבה וצריכה
 נקיים נמצא שהוא מתקנה ומוציאה מכל
 ספק זיבה ואני מעותה שאיני מוציאה מידי
 ספק כלומר נראין ומטין כדברי המחמיר.

ואף לשון זה אינו עולה דלמה לידי זיבה

מראיה דאלו כתמה מקולקלת למנינה
 ומטמא בועלה ואלו ראיה אינה מקלקל'
 מנינה ואינה מטמא את בועלה כדאיתא
 בפרק קמא.

ויש לומר דלרשב"א ל"ק ליה אלא שלא
 נאריך זמן טומאה בכתם למפרע יותר מזמן
 טומא' דראיה לפי שאינו בדין אבל אם
 נחמיר במנין דכתם יותר במנין דמעת לעת
 דראיה לענין קלקול ל"ק ליה לפי שזמן
 ראיה כיון דשעת ראיה דאוריית' מתחילין
 ממנו שאין זמן ספק מוציא מידי זמן ודאי
 אבל בכתם אף שעת מציאה ספק לפיכך
 לא התחילו למנות ממנו וכיון שאף בזמן
 דמע' לעת יש קלקול במנינה גבי כתם
 האריכו לענין מניין מקולקל' משעת הכבוס
 למניינה. ואע"פ שאינה מטמא טהרות ולא
 קדשים אלא עד מעת לעת של מציאה.
 כנ"ל. והא דנקט עצמה משמע לי מפני
 שמתמאה נמי את בועלה נקט הכי ולא קתני
 בהדיא טהרו' וקדשים.

ובתוספ' מפרשי' היינו למניין שלה לומר
 שהיא מקלקל' למניינה. ורשב"א עצמה
 אינה מטמאה למפרע ומודה במעל"ע. ואין
 פירושה נכון לפי כוונתם שהרי בזמן
 מעל"ע מיהת חמור כתמה מראי' שהרי

נמצא כשהוא אומר תולה מתוקנת לגמרי.
וכשהוא אומר אינו תולה היא מקולקל'
לגמרי.

אבל רבי אפי' בשעה שהוא תולה כתמה
בראיתה הוא מעותה לידי זיבה שהרי אסורה
לשמש עד יום ז' לראיה שהוא ח' לכתמה.
ואם ראתה בו ביום חוששת לזיבה בודאי
נמצא לרבי שאפילו בשעת תקונה כלומר
שהוא תולה הוא מעותה שתולה כתמה
בראיתה ואינו תולה ראייתה בכתמה ולא
השוה מדותיו כנ"ל וסליק שפיר.

לכל דבר הוא מחמי' שהרי רבי מטהר'
ליום ששי לראי' ולרשב"א ליום שביעי.
ועוד ק"ל כיון דק"ל (נט, א) כתמים דרבנן
ובראית כתמה אינה מטמאה היאך רבי מונה
לה משעת כתמה והלא ביום ראייתה היא
תחלת נדה וממנו ראוי למנו' דבר תורה.
וכדאמרין בפרק קמא (ו, א) ברואה כתם
ומקולקל' למנינה ואינה מונה אלא משעת
שראתה.

לפיכך נ"ל שלא תלה רבי אלא כתמה
בראיתה אבל ראייתה בכתמה לא, כתמה
בראיתה לומר שאינה מטמאה עצמה
וקדשים למפרע ואינה מקלקלת למנינה
מיום לבישת החלוק אבל מכל מקום עיקר
מנין נדה וזיבה מיום ראייה בדין תורה
וחוששת נמי ליום. מציאת כתמה כדין
דבריהם.

לפיכך אמרו שהוא מתקן הלכותיה לידי
זיבה כלומר שאינה תולה כתם בראיה אלא
במקום שאין חילוק ספיר' זיבה ביניהם
כך דהיינו אותו יום שמנין ימי נדה וזבה
אחד הוא בין לכתם בין לראיה ונמצאו כל
הספירו' ראוי' כדין תורה משעת ראייה
וכשהוא מעת לעת הוא רואה אינו תולה
ונמצא' מקולקל' לכתם ומונה משעת ראייה

דף נד

ואי קשיא ותיקשי ברייתא לר"ל דאמר אף לעשירי לא בעי שימור. ויש לומר סיפא מתרץ לה משום גרגרן אמור כר"ש וקסבר דרואה בעשירי ומשמש' ל"א כל שכן דהוי גרגרן ואע"ג דלא תנן.

ויש מפרשים דלא אמר ר"ל עשירי לא בעי שימור אלא למ"ד הלכות י"א דהיינו ר' אלעזר בן עזריה אבל לר"ע דאמר קראי נינהו עשירי נמי בעי שימור חוץ מ"א דכיון שאין שימור שלו בימי זיבה אין לו שימור וכדאוקמא לפלוותא דר"ל ור"י בפרק בתרא, ואין זה מחוור. מדאמרינן **משמש' רביע ימיה מתוך שמונה ועשרים יום.**

דלפי זה פתחה של זו מכ"ח לכ"ח. שמע מינה שאין האשה נעשי' תחלת נדה משנעשי' זבה גדולה עד שתספור נקיים שלה שהרי בשבוע שלישי שהוא טמא כל שבעה אין בו מימי זיבה אלא ארבע ימים הראשונים ואם תאמר בג' האחרונים נעשי' תחלת נדה נמצאת בשבוע חמישי' שהוא טמא זבה גדולה וצריכה שבעה נקיים ואם כן היאך פתחה של זו בתחלת כ"ח והרי כל אותו שבוע ה' בימי זיבה הוא ונעשת בו זבה גדולה ובשבוע ו' משמרת נקיים ובשבועי

הא דאמרינן **ותשמש נמי בתשעה עשר.** ק"ל והיכי ס"ד דעשירי לא בעי שימור והאמר רבי יוחנן בפרק תינוקו' עשירי כתשיעי ובעי שימור. ועוד רב ששת דמתרץ לה משום גרגרן שביק ר' יוחנן ואמר כריש לקיש והא קיימא לן הלכה כרבי יוחנן בר מהלי תלת ועוד אמאי נטר לה לסיפא והא מרישא ש"מ דיום א' טמא ויום א' טהור ביום העשירי ראתה ויום אחד עשר היא שומר' כנגדו כדקתני שאינה משמשת אלא שמיני ולילו וד' לילות מתוך שמונה עשר יום אלמא רואה בשבעה עשר ושומר' בשמונה עשר.

וי"ל קסבר מקשה דעשירי יש לו שימור בתוך ימי זיבה דהיינו ביום אחד עשר והיינו רישא אבל זו כיון דיש בה עשירי וי"א וראתה בהן אין ספירה לעשיר' מעתה שאין ספירה אלא בימי זיבה וסוף [י"ח] ימי נדה היא [ולא בעי ספירה] דומיא ספיר' ר"א והיינו נמי דרב ששת. ורב אשי מתרץ שלא בטלה שמירת י"א את של עשירי אלא נהי די"א לא בעי שימור עשירי מיהת בעי לעולם.

שהוא טמא שישה ימים שבו ימי זיבה הן. ואינה משמש' בשמיני נמצאת שלא שמשה בכ"ח שניים כלום.

וכן נמי מדקתני סיפא משמשת חמשה עשר יום מתוך מ"ח ש"מ כה"ג דאי לא תימא הכי הרי שמנה חמישי' ארבעה האחרונים מתתל' ימי נדה נמצאו ימי זיבתן כלין בשבעה של שמוגה ימים השביעיים ואנו אומרים תחל' נדתה של זו שחוזרת חלילה.

וכן סיפא דקתני וכן למאה וכן לאלף כלומר דמאה טהורין שבעה הראשונים תחלת נדה והשאר כולן ימי זיבה הן ומאה טהורין ז' לספירה וכולן לתשמיש והיינו ימי שמושה כימי זיבתה אלמא כולן ימי זיבה הן שמשנעש' זבה גדולה עד שתספור שבעה נקיים איו ראייתה אלא סתירה לספירתה ואינה מונה מהם ימי נדה.

וז"ש בפרק בנות כותיים מה ימי נדתה אין ראויין לזיבה ואין ספירת שבעה עולה בהן כלומר לפי שא"א ושם אמרו וכי דנין אפשר משא"א לומר שא"א לספירת זיבה בימי נדה למ"ש וכן פי' שם רש"י ז"ל. והא דאקשינן **הני ארביס' הוו**. מפורש בדברי הר"ר אב"ד ז"ל דהכי מקשה בשמנה ימים הרביעי' למה תשמש שבעה והלא צריכה

היא לשמור יום א', לספיר' עשירי ואחד עשר של ימי זיבה שראתה בהן בשמונה השלישיים וכדאמרן ברישא דהיינו שימור בעו ופריק רב אדא זאת אומרת ימי נדה שאינה רואה בהן עולה לה לימי זיבתה כלומר של זוב קטן. ולפיכך יום א' של ח' רביעיים שהשלימה בהן ימי נדתה עולה לה לספיר' שמיר' של יום עשירי שאמרנו. ואין דברי רש"י ז"ל נוחין בזה.

אבל דבר שהכל מודים בו שאין ימי נדה מתחילין עד שתספור נקיים.

ובואו ונצווה על הרמב"ם פאסי ז"ל שכתב בחבורו שהאשה שראתה תחלה מונה שבעה לנידתה וסמוך להן אחד עשר ואח"כ מונה ז' לנדות אעפ"י שאינה רואה בהן ואחריהן אחד עשר ואם ראתה בהן הרי היא זבה וכן כל ימיה ואם קבעה לה וסת תחל' הוס' הוא יום נדו' וממנו מונה שמונה עשר ומונה שבעה לנדותה אף על פי שלא ראתה ואם ראתה אחריהן באחד עשר זבה היא.

עוד שבשם וכתב שאפילו ראתה ט' וי' ואחד עשר ושנים עשר הרי זו זבה ותחלת נדה וכל אלו דברי הבאי שלדבריו לא תמצא לרואה שבעה טמאים ושבעה טהורים שתשמש אלא שבוע שני ולסוף תשעה שבועות

יושבת עשׂה עליו עשׂה ימים מימי הזיבה ואין
לנדה ספירה אלא בימיה.

וכן שנויה בכמה מקומות במסכתא זו
שהרואה יום מ"א לזכר ופ"א לנקבה הרי
היא תחלת נדה ואין מונין לימים שמקודם
לכן והטעם לפי שכבר נשלם המניין.

והרב ז"ל הורה ביולדת שמפסק ומתחלת
למנות מתחל' ראייה שלאחר מלאת ולדבריו
צריך הוא להביא ראייה מן התורה לשנוי זה
שהוא משנה היולדת משאר נשים שאפילו
כשאינן רואות הן מונות ימי נדה וזיבה כאלו
הן רואות.

ועוד דהא בפ' בנות כותיים אמרי' דלכולי
עלמא נדה ופתחה מכ"ז מנינן ואם היינו
מונינן משעת ראייה ראשונה כ"ז בימי זיבה
קאי לה.

ועוד מהא דתנן היתה למודה לראות יום
ט"ו ואוקמה שמואל ט"ו לטבילתה שהן
כ"ב לראייתה וכו' ואם אתה מונה כל ימי
נדת זובם לתחלת ראייה ראשונה שראתה
זו כי הדרי אותו כ"ב תליתאי בימי זיבה
קיימי והיאך קבעה וסת בכך שאין האשה
קובעת וסת בי"א כדאיתה התם בשלהי
בנות כותיים ואין הוסת נקבע אלא בשלשה

משמשת עשׂה ימים בשבוע העשירי וחמשה
ימים בשבוע שנים עשר ופתחה של זו לסוף
אחד עשר שבועות ובגמרא אמרו רביע ימיה
ולא קיים אלא בתוך כ"ח הא'.

וכן לדבריו בשמונה ימים טמאים ושמונה
טהורים אינה משמשת תמשה עשר יום
אלא מתוך שמונה וארבעים ראשונים אבל
בשמונה וארבעים שניים אינה משמשת אלא
שלושה ימים וכיון שלא אמרו משמשת
ארבע עשר יום מתוך שנים ושלושים או
משמשת שמונה עשר מתוך ל"ו וכן כיוצא
במנינן הללו ש"מ שפתחה של זו מ"ח ומכאן
ואילך חוזרת חלילה.

וכן האשה שראתה עשרה ימים טמאים
ועשרה ימים טהורים אין זיבתה ושימושה
שונים אלא פעם אחת בלבד לפי דברי הרב
ז"ל שהרי כשהיא חוזרת ורואה כן בשניה
בשמונה ימים טהורים נשלמו ימי זיבה
ראשונה והתחילו ימי נדה נמצא שבעשרה
ימים טמאים השניים חמשה ימים מימי זיבה
ואין ימי חמישה בטהורים אלא שלשה וכן
למאה וכן לאלף למה מנה חכמים שבעה
לנדה והשאר לזיבות והלא נעשה, היא נדה
אף על פי שלא ספרה לזיבה. ועוד לדבריו
מצינו אשה רואה יום אחד מסוף ימי נדה

הפלגו' כדבעינן לפרושי קמן וכל שכן לרב
הונא בריה דר' יהושע דקשיא דאמר אינה
חוששת בתוך אחד עשר וכל זה במס' זו.
ותמהני עליו אם העביר עיניו בפתחי נדה
במס' ערכין דתנא רבנן טועה שאמרה יום
אחד טמא ראיתי פתחה שבעה עשר פירש
שאפילו היו תחלת ימי נדות הרי השלימה
עליו ששה ועוד י"א אחריהן נמצאת חוזרת
לתחלת נדה וכל שכן אם היה בימי זיבה
שכבר עברו ימי זיבתה וימים שהיתה
ראוייה להיות נדה ואלו לדברי הרב ז"ל
א"א דהא איכא למימר שאותו יום בתוך
אחד עשר היום וכשעמדה אחריו שבעה
עשר נמצא עומדת בימי הזיבה למנין הראוי

וכן כל השמועה ומדאמרינן התם נמי חמשה
וארבעים ימים טמאים ראיתי וכן כולם
אשתמע בהדיא דמשעה שנעשית זבה גדולה
אינה נעשית נדה לעולם עד שתספור שבעה
נקיים שלה. ואין לי להאריך.

וכן יש שבושין בחבורי הראשונים בקצתם
כגון רב סעדיה שכתב שכל אחד עשר יום
שבין נדה לנדה בשלושה ראיית בשלושה
ימים נעשית זבה גדולה בין ברצופין
בין במפוזרין. וזה טעות מתפרש כאן
ובכמה מקומות דרצופין בעינן ולא מפוזרין
ועל כיוצא בדברים הללו ידוע כל הימים
שהתורה משתכחת מלומדיה ואין אדם
מוציא הלכה ברורה במקום אחד.

פרק ז דם הנדה

דף נה

אבן מושמא. כבר פירש במסכת שבת
פרק ר' עקיבא (דף פ"ב ע"ב) בתוספות
בשמו של רבינו תם ז"ל שהיא אבן גדולה
שמושמת על משכב הזב ומושבו ואדם טהור
יושב על האבן ונטמא מדין נישא שהרי
משכב הזב נושא אותו וזהו היסטו של

זב שלא מצינו לו חבר בכל התורה כולה
שכל טומאות המסיטות טהורות חוץ מן
הזב וריבה הכתוב אף משכב שלו ומושבו
הנושאים תחת האבן כדאיתא בתורת כהנים
וכן אם היו בכף מאזנים וכרעו הן מטמאים
בהיסט.

וכן דם נדה שהוא רוצה כאן לטמא תחת
 אבן מסמא לומר שיהא לו היסט כזב בין
 תחת האבן בין בכף מאזנים וממעטינן ליה
 מדכתיב והנושא אותם דכמשכב ומושב
 הוא דמטמא באבן מסמא להכלים שעליה
 כדמפרש בתורת כהנים וכתב אותם למעוטי
 דמה. ולשון רש"י הוא והלשון שפי' בתוס'
 כתבתי שם במסכת שבת. **שמא יעשה**
עור אביו ואמו שטיחין. מפורש במסכת
 חולין בפרק העור והרוטב (קכב, א). **אמר**
ר' יהודה מדסקרתא סלקא דעתך אמינא
שעיר המשתלח יוכיח וכו'. תימא הוא
 למה חזר והזכיר הטעם שדוחה סברייא
 קל וחומר שלו ולמה הוצרך לומר כן לפי
 שאלתנו זובו טמא למה לי.

ויש לומר שזו הברייא השגויה למעלה
 שעיר המשתלח יוכיח לא היתה שנויה
 בבה"מ ורבא לא היה יודע אותה כמ"ש
 בפרק בנות כותיים וכן ר' יהודה מדסקרתא
 לא שמע אותה והשיב לתרץ דאיצטרך זובו
 טמא והיה קשה עליו בק"ו והוצרך לומר
 שמדין ק"ו נמי לא אתי בכך מפרש בתוספת.

דף נז

בפרק בנות כותיים. **הסככות**. פירש רש"י ז"ל אילן המיסך על הארץ והוא סמוך לדרך בית הקברות וזימנין דמיתרמי בין השמשות וקברי התם והיינו ספיקיהו. **הפרעות**. אבנים גדולות ובולטות מן הגדר וקבר תחת אחת מהן ואינן יודעין תחת אלו מהן.

ותימה הוא, אם כן ספק טומאה הוא, ואם הוא ברשות היחיד ספקו טמא ואם היה ברשות הרבים וגזרו עליהן מפני שהוחזקה שם טומאה למה אמרו בכותי מהלך על פני כולה דנאמן שמא תולה הוא בספק טומאה ברשות הרבים דספיקו טהור וגזרו דרבנן לית להו עוד השיב הרב ר' אברהם בר דוד ז"ל דאם כן כל זיזין וגזוטראות נמי ומאי שנא אבנים דנקט.

ופירש הרב ז"ל שהסככות אילן שענפיו אחת למעלה ואחת למטה ואין שם אוהל אלא שרואין את העליונה כאלו הן למטה והתחתונות כאלו הן למעלה ואף על פי שאין העליונות כדין התחתונות אלא שעדין נשאר שם אויר מועט נעשה כולו (אויר) [אהל] שלם וכן הפרעות אבנים שיוצאות מן הגדר ואינן נוגעות זו בזו אלא שראויו' לקבל

הא דאקשינו **ודילמא כהן טמא הוא**. לאו למימרא דכהן טמא מותר ליטמא שלא אמרו אלא בחבור אדם במת כדאמרינן במסכת נזיר היה עומד בבית הקברות והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו יכול יהא חייב תלמוד לומר לא יחלל יצא זה שמחולל ועומד ומוקים לה התם בחבורי אדם במת הא לאו הכי חייב אלא הכי קאמרינן ודילמא כהן טמא וקסברי כותיים שאין טמא מוזהר על הטומאה אי נמי כהן טמא דיומי הוא וקסברי כרבי עקיבא דאמר במסכת שמחות נטמא בו ביום ר' טרפון מחייב ור' עקיבא פוטר. וכבר פירשנו בארוכה בפרק ידיעת הטומאה (שבועות יז, א).

ובענין הכותיים בטומאת כתמים אף על פי שכתמים מדבריהם הוחזקו בהן שהן סבורין שטומאתן תורה דאינהו לא דרשי בבשרה עד שתרגיש. אי נמי בכתמים שמרגשת בהן הן נזהרו' ושל ספקות לא חששו להם. וכן בנפלים זהירין הן בטומאה כטומאתן אף על פי שאין קוברין אותן לדבריו דר' יהודה שאם לא היו זהירין בהם נמצא כולן בחזקת טמא מתים ואנן לא תנינן אלא בועלי נדות וכשטבל לאותה טומאה טהור כדאיתא

דקתני נאמנין לומר קברנו שם את הנפלים ואינן נאמנין על הסככות הא ודאי כשם שנאמנין על הנפלים בכהן שלהם אוכל תרומה שם כך נמי נאמנים על הסככות במהלך שם ואוכל.

וזו אינה קושיא שהמהלך ובא על פני כולה היכי שעובר בכל השדה שאפילו לא היה הכותי חושש לאהל הסככות נטמא בקבר עצמו אם היה שם ונאמן על גופו של קבר הא על טומאות הסככות כגון שמיסך תחת אחד מן האילנות אינו נאמן עליו דלית להו דין אהל בסככות ופרעות אבל בנפלים נאמנין הן ואף על גב דאיכא למיחש לבקיאות דיצירה כן נראה לי.

ולכא לפרושי מהלך ובא על פני כולה שהולך תחת הסככות אורך ורוחב שהרי פירשנו שאהל הסככות עצמו מדבריהם והם אינן גוזרין כן והלכך ודאי אינן נאמנים עליהם אפילו עושין בהם מעשה.

מעזיבה נעשה אהל שלם ומביא טומאה מדבריהם. ועשאו כספק טומאה וזהו ספקן שאין אהל שלהם שלם ובשקברו שם בודאי מיירי.

ואף על גב דאמרינן בסוכה שאין אומרים גוד אחית וגוד אסיק אלא בתוך שלשה משום לבוד וגבי קורות הבית תנן שאפילו אין ביניהם טפח טומאה תחתיהן ביניהם טהור אלמא לא כסתום דמי. שאני הבא דכיון שהכל מאילן אחד ומכותל אחד הוי חבור ומשלים אהל שלהן. כך כתב הרב הנז' ז"ל וכענין הזה שנוי בתוספות טהרות ומיהו דוקא שאין בין הענפים של סככות פותח טפח שאם היה ביניהם בודאי פותח טפח מפסיקין. אמר ר' יוחנן במהלך ובא על פני כולה. ה"נ איכא למיחש דלמא טמא הוא אלא באוכל (טומאה) [תרומה] הוא דמתוקמא דומיא דרישא דמתניתין ומשום דרישא מקצר ועולה.

ותמה הרב רבי שמואל ז"ל אלא מתניתין

פרק ט האשה שהיא עושה

דר' מאיר נמי מטהר דאלו לר"ל איכא למימר לא תנן ר' יוסי אלא להודיעך דבריו

ורבי יוסי בחד ספיקא מטהר בספק ספיקא מיבעיא. פירוש, לר' יוחנן פרכי' דקאמר

של ר"מ לומר לך שאין כאן מטהר אף
 בתרי ספיקי אלא ר' יוסי שהוא מטהר אף
 בחדא ומדר"ש היה לבר זוגיה ש"מ דר"מ
 מטמא כרישא אלא לר' יוחנן לישתוק גמי
 מדר' יוסי ופריק לאשמועינן דחד ספיקא
 דומיא דתרי ספיקי ואפילו לכתחלה וממשנה
 יתירה גמרינן. הא דאיבעי לן **יושבת מה**
לי א"ר שמעון. קשיא ותיפשוט ליה
 ממתני' כדאמרי' בסמוך כיון דאמר ר"ש
 חזקת דמים מן האשה ל"ש עומדת ול"ש
 יושבת. ואיכא למימר מעיקרא קס"ד שאין
 חזקת דמים שוים מי רגלים מן האשה
 אלא בעומדת. והשתא דאשמועינן ברייתא
 דר"ש אפילו ביושבת אפשר דאתי דם
 ממקור א"כ הלך אחר חזקתך שחזקת דמים
 מן האשה ולא מן האיש דל"ש עומדת ול"ש
 יושבת. א"נ איכא למימר דפשטה דברייתא
 משמע ליה טפי ועדיף מדיוקא דמתניתין.

דף ס

חסדא מפרש בשני שלו או בג' שלו. ועוד
 דרב אדא בר אהבה דפרכיה דילמא בטמא
 בז' שלו קאמר ר' חסדא דתרווייהו נמי כי
 הדדי נינהו וכן זו ששאל ר' יהודה בר'
 ליואי מר' יוחנן מהו לתלות כתם בכתם
 אינה מתחזרת לי לדברי המפרשים שאם
 באנו לומר כן דכתם בכתם בראשון שלה
 לרבי ובז' לרשב"ג היה לו לישאל. והיכי
 קאמר אליבא דרבי לא תיבעי לך ואם
 נאמר דבראשון שלה אפילו לר' תולין בלא
 טעם. [דמגופא קא חזיא] (אי נמי) [א"כ]
 ברייתא מיתרנא (לר' יוחנן) [לר' יהודה בר'
 ליואי] שפיר לרבי כאן בראשון שלה והיכי
 קאמרינן מכל מקום קשיא.

לפיכך נ"ל דהא דקתני ושוין שתולה
 כשומרת יום כנגד יום בראשון שלה לרב
 חסדא לא מפני שתולין קלקול במקולקל
 לר' דלית ליה האי סברא כלל אלא
 מפני שהחזקה להיות רואה. וכן בתולה
 מפני ששירפה מצוי וכן היושבת על דם
 טוהר והנכרית מתוך שאינן מקפידות אינן
 מרגישות ויודעות לפיכך תולין בהן שאלו
 ראתה זו הרגישה.

הא דתניא ושוין שתולה בשומר' יום כנגד'
 יום בראשון שלה וכו'. פי' משום דלא
 מקלקלא לה מידי דהא טומאתה תחלה הוא
 וכתמים דרבנן הם וכל כה"ג תולין קלקלה
 במקולקל דומיא דההיא דאמרינן בפסחים
 דבדרבנן אמרינן שאני אומר חולין לתוך
 חולין נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה.

והא דאמר ר' חסדא טמא וטהור שהלכו
 בשני שבילין א' טמא וא' טהור באנו
 למחלוק' רבי ורשב"ג. בספק טומאה
 ברה"ר דספקו טהורה היא ובבאין לישאל
 בבת אחת א"נ שבא לישאל עליו ועל חבירו
 שא"נ היו טהורים היינו מטמאים שניהם.

וראיתי למקצת המפרשים שהעמידו מימרא
 דרב חסדא בטמא שמנה (ימים) [ב'] וג'
 ימים מימי ספרו שאלו היה בראשון ד"ה
 תולין בטמא כדק' ושוין שתולה בשומרת
 יום כנגד יום בראשון שלה וכו'. ואם היה
 הטמא בז' שלו שהשלים ימי טומאתו היכי
 קאמרינן הכי מאי נפקא ליה מינה הא ודאי
 היינו פלוגתייהו דהכא והתם טבילה בעי
 דמים הן מחוסרים.

וזה הפיר' אינו מחוור לי שא"כ היה ר'

הטמא בז' שלו שהשלים ימי טומאתו היכי קאמרינן הכי מאי נפקא ליה מינה הא ודאי היינו פלוגתייהו דהכא והתם טבילה בעי דמים הן מחוסרים.

וזה הפיר' אינו מחזור לי שא"כ היה ר' חסדא מפרש בשני שלו או בג' שלו. ועוד דרב אדא בר אהבה דפרכיה דילמא בטמא בז' שלו קאמר ר' חסדא דתרווייהו נמי כי הדדי נינהו וכן זו ששאל ר' יהודה בר' ליואי מר' יוחנן מהו לתלות כתם בכתם אינה מתחזרת לי לדברי המפרשים שאם באנו לומר כן דכתם בכתם בראשון שלה לרבי ובז' לרשב"ג היה לו לישאל. והיכי קאמר אליבא דרבי לא תיבעי לך ואם נאמר דבראשון שלה אפילו לר' תולין בלא טעם. [דמגופא קא חזיא] (אי נמי) [א"כ] ברייתא מיתרנא (לר' יוחנן) [לר' יהודה בר ליואי] שפיר לרבי כאן בראשון שלה והיכי קאמרינן מכל מקום קשיא.

לפיכך נ"ל דהא דקתני ושויין שתולה כשומרת יום כנגד יום בראשון שלה לרב חסדא לא מפני שתולין קלקול במקולקל לר' דלית ליה האי סברא כלל אלא מפני שהחזקה להיות רואה. וכן בתולה מפני ששירפה מצוי וכן היושבת על דם

הילכך להאי טעמא טמא וטהור שהלכו בשני שבילין אפילו בראשון שלו באנו למחלוקת ורב אדא פליג אהך סברא ומוקי פלוגתייהו משום דכי הדדי נינהו ור"י בר ליואי נמי כרב חסדא סבר לה הילכך בבעלת הכתם אפילו בראשון אינה תולה לרבי. וכל השמועה על דרך זו תישב אותה. ושויין שתולה בשומר' יום כנג' יום בראשון שלה וכו'. פי' משום דלא מקלקלא לה מידי דהא טומאתה תחלה הוא וכתמים דרבנן הם וכל כה"ג תולין קלקלה במקולקל דומיא דההיא דאמרינן בפסחים דבדרבנן אמרינן שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה.

והא דאמר ר' חסדא טמא וטהור שהלכו בשני שבילין א' טמא וא' טהור באנו למחלוק' רבי ורשב"ג. בספק טומאה ברה"ר דספקו טהורה היא ובבאין לישאל בבת אחת א"נ שבא לישאל עליו ועל חבירו שא"נ היו טהורים היינו מטמאים שניהם.

וראיתי למקצת המפרשים שהעמידו מימרא דרב חסדא בטמא שמנה (ימים) [ב'] וג' ימים מימי ספרו שאלו היה בראשון ד"ה תולין בטמא כדק' ושויין שתולה בשומרת יום כנגד יום בראשון שלה וכו'. ואם היה

ר' יוחנן אליבא דר' יהודה ש"מ הילכתא כותיה. וההיא איתתא דבפרק הרוואה דאשתכח לה דם במשתיתא משתיתא דבר המקבל טומאה הוא דהיינו טווי. וכן פסק הרמב"ם ז"ל כר' נחמיה בכתמים. **שוע טווי ונוז כתיב.** פירש רש"י ז"ל שוע חלק כדמתרגמינן שעייט כלומ' שיהיו חלוקין יחד במסרק וכן פי' טווי שיהיו טוויין יחד ונוז לשון אריגה לומר שיהו ארוגין יחד.

ורבינו תם ז"ל השיב אם כן בכלאים בציצית דשרא רחמנא היכי משכחת לה לא שוע ולא טווי ולא נוז איכא אלא שתי תכיפות בעלמא איכא כדאמרינן במנחו' ש"מ קשר עליון דאורייתא דאי סלקא דעתך לאו דאורייתא כלאים דשרא רחמנא גבי ציצית למה לי והא קיימא לן התוכף תכיפה אחת אינו חבור אלא ש"מ דאורייתא והווי להו שתי תכיפות אלמא מדאורייתא ואפילו (בבבגי כהונה) [בב' תכיפות] הוי חבור. וכן בפרק קמא דיבמות (דף ה') מפקינן שתי תכיפות מדאורייתא ואפילו בבבגי כהונה נמי שחוטן כפול ששה דנוז איכא שוע מיהת ליכא ולא הוי חלוקין במסרק יחד ואפ"ה אסורין משום כלאים כדאיתא במסכ' יומא פרק בא לו (סט, ט).

טוהר והנכרית מתוך שאינן מקפידות אינן מרגישות ויודעות לפיכך תולין בהן שאלו ראתה זו הרגישה.

הילכך להאי טעמא טמא וטהור שהלכו בשני שבילין אפילו בראשון שלו באנו למחלוקת ורב אדא פליג אהך סברא ומוקי פלוגתייהו משום דכי הדדי נינהו ור"י בר ליואי נמי כרב חסדא סבר לה הילכך בבעלת הכתם אפילו בראשון אינה תולה לרבי. וכל השמועה על דרך זו תישב אותה. הא דאמרינן **רב אשי אמר הא והא רשב"ג.** ול"ק **כאן למפרע כאן להבא.** כך פירש שאם לבשו הן שתיהן החלוק הזה ואחר שפשטו אותו מצאה אחת מהן כתם א' בחלוק שלה אין תולין כתם בכתם אבל היתה אחת מהן כבר בעל' כתם ולבשו חלוק זה ונמצא בו כתם תולין בבעלת הכתם שהיתה כבר וזה הפי' נכון ולשון הגמרא מוכיח אבל הפי' שפירש ר"ש אינו נכון כלל. כיון דדרש **רב חייא בר רב מתנה משמיה דרב** כר' נחמיה ותנא ר' יעקב מטמא ור' נחמיה מטהר והורו חכמים כר' נחמיה שמע מינה דהלכתא כותיה. ועוד דהא רב הונא ורב חנינא ואב"י דהוא בתרא מתרצי אליביה דאמרינן התם מדקמתרץ

שזור וגלימא גופא אינה שזורה שאין דרכן בשזורין אלא בשיפתא דגלימא מ"ה הו כלאים דרבנן. ואפילו תפרש בחוטין בין שזורין בין שאינן שזורין במשמע מכל מקום כאן בחוט פשוט דאינו נוז דהיינו שזור קאמרינן.

וזה ששנינו במס' כלאים (ט, ח) אין אסור משום כלאים אלא טווי ואריג שנאמר לא תלבש שעטנז דבר שהוא שוע טווי ונוז רשב"א אומר נלוז ומליז הוא אביו שבשמים עליו אלא לאו למימרא דמשוע טווי ונוז נפיק אריג אלא טווי נפיק משעטנז ואריג משום חבור הוא ומלשון יחדיו נפיק. והתם קתני הלבדין אסורין מפני שהן שוע אע"פ שאינן טוי ואריג ומדרכנן קתני או שוע או טווי או נוז ואסורין והיינו דרבנן וכן עיקר המשנה מוכיח והיינו דקתני נלוז ומליז אביו שבשמים עליו אלמא משמע לשון נוז היינו ענין פתלתולות ועקש כדרך השזורין שפותלין אותן והיינו דשרא רחמנא כלאים בציצית משום דלגבי ציצית שזורין בעינן כדאמרינן בסיפרי פתיל תכלת טווי ושזור אין לי אלא תכלת לבן מנין וכו'.

מכאן תשובה לאומרים שאין לשזור חוטי ציצית זימנין דמפרקי והווי להו י"ו חוטינן

אלא כך פירש רבינו תם ז"ל: שוע שיהא כל אחד חלוק במסרק לעצמו ושיהא כל אחד טווי לעצמו ושיהא כל א' שזור לעצמו ומכיון שהן כך אם תכף בהן שתי תכיפות חבור הוא דכתיב יחדיו והכי דייק לישנא דקרא לא תלבש שוע טווי ונוז צמר ופשתים יחדיו כלו' מחוברין ונוז לשון שזירה הוא ולא לשון אריגה ולא לשון חבור כמו שפי' אחרים מדקאמרינן הכא ואימא או שוע או טווי או נוז ומפרקי' כמר זוטרא מדאפקינהו רחמנא בחד לישנא אלמא כי היכי דשוע טווי קאי אכל חד באפי נפשה ה"נ נוז אכל חד באפי נפשה קאי שיהו שזורין ולאן לשון חבור הוא.

והאי חוטא דכיתנא דקאמרינן דמדרכנן הוא כשאינו שזור דקאמר שסתם חוטין אינן שזורין וכדרומרינן בפרק בתרא דערוובין (דף צו ע"ב) המוציא תכלת בשוק לשונות פסולה חוטין כשרה מאי שנא לשונות דפסולה דאמרינן אדעתא דגלימא צבעינהו חוטין נמי נימא אדעתא דגלימא טוינהו בשזורין שזורין נמי נימא אדעתא דשיפתא דגלימא עייפינהו וכו'. וש"מ דסתם חוטין היינו פשוטין ולא כפולין ושזורין והאי חוטא דכיתנא דאבד בגלימא דעמרא בשאינו

ואין לחוש אי מפרקי דכיון שתחלתן שזורין ויבטלנו.
 תו לא מיפסלי דהוו להו כגרדומי ציצית
 דכשרין אלו דברי רבינו תם ז"ל. וצ"ע
 בגרדומא דקאמר רבי דהתם בעי שיעור כדי
 לעניבן ואם כן ה"נ בעינן שנשתייר בשיזור
 שבהן כדי עניבה. מכאן אתה למד שהתופר
 בגדי צמר בחוטין של פשתן ושניהן נצמדין
 שהוא כלאים של תורה. הא דתנן **שבעה**
סממנין מעבירין על הכתם. לטהרות
 קאמר ותני והדר מפרש הטבילו ועשה על
 גבי טהרו' העביר עליו שבעה סממנין ולא
 עבר הרי זה צבע. כלומר תולין אותו להקל
 ונאמר שהוא צבע שכן דרך הצבע שלא
 לעבור בסימנין ואף על פי שאפשר שהוא
 דם כיון דבלוע כ"כ שאינו יכול לצאת על
 ידי סמנין הללו טומאה בלועה היא ואינה
 מטמאה.

ומיהו אם לא הטבילו תחלה טהרותיו תלויות
 שהרי יש לו לחוש לדם ואף על פי שאין
 סופו לצאת מכל מקום הבגד טמא שכבר
 נטמא בשעת נפילה ומטמא אותן והיינו
 דקתני הטבילו ומיהו אם דם נדה ודאי הוא
 אף על פי שלא עבר טמא לפי שדרך בני אדם
 להקפיד בו ולהעביר עליו סימנין אלו הילכך
 לא עלתה לו טבילה ראשונה עד שיעבירם

דף סב

עבר או שדיהה הרי זה ודאי כתם

וטהרותיו טמאות. לפי שסוף טומאה זו

לצאת וכל שיוציא על ידי סממנין אדם עשוי

להוציאו והיינו דפריך מיניה ר"י לריש

לקיש דקאמר טומאה שסופה לצאת חמירה

אף על פי שלא יצתה ואף על פי שאין אדם

עשוי להוציאה א) רק על ידי צפון (אין)

תולין בה להקל וטהורה שהכל היו מודים

דמתניתין הכי קתני לא עבר שמא צבע

ותולין להקל עבר ודאי דם ובטומאה ודאי

בעינן בטול סממנין מפני שדרך בני אדם

להקפיד עליהן ולבטלן כדפרישית. והאי

דלא פרכיה ממתניתין דקתני או שדיהה

וצריך להטביל דאלמא סלקא ליה טבילה

משום דאיכא למימר צריך להטביל מאחר

שיעביר הכתם לגמרי על ידי צפון אי נמי

בההיא נמי קולא היא משום דכתמים דרבנן

זהו תורף של רש"י ז"ל. ואין במשנתנו

בדיקה לגבי בעלה אם הכתם טמא או טהור

אלא אם יש מקום לתלות כגון שצבעה תולה

ואם לאו אינו תולה.

והרמב"ם ז"ל פירש רישא דמתניתא לגבי

בעלה שאין הכתם מטמא עד שיודע שהוא

דם לפיכך בודקין אותו בסממנין הללו אם

עבר או שדיהה טמאה ואם לאו טהורה

ולדבריו מעשה שתלו בקלור ובשרף שקמה

אינו אלא שיהו צריכין סממנין. וק' אם

כן מאי פרכיה דר"י לריש לקיש ממתני'

כשם שבדיקת סמנין מטהרת לבעלה למה

לא תטהר לטהרות. ועוד למה לי למיתני

והטבילו ואיכא למימר טהרות חמירי והא

דקתני הטבילו משום סיפא ולא דייק.

הא דאמרינן **ל"ש אלא טהרות שנעשו**

בין תכבוסות ראשונה וכו'. פי' רש"י

ז"ל תכבוסות העברת סממנין שהרי הקפיד

עליו כשהחזירן והעבירן עליו וגלה דעתו

שמקפיד עליו בספק דם ועבר ע"י העברה

זו ונעשה בו מעשה דם שכן דרך דם לעבור

ע"י סמנין ואין פי' מחזור לי שאין קפידה זו

דומה להא דתני ר' חייא.

אלא כך נראה פי' דכי מטהרין כתם

בטבילה ראשונה כשלא עבר בסמנין מפני

שאין סופו לצאת בדרך כבוסו וכדפרישית

וזה כיון שגלה דעתו שהוא רוצה להוציאו

מ"מ אין זו טומאה בלועה אלא סופו

לצאת היא וצריך טבילה לאחר שתצא

לגמרי. הא דאמר **שמואל הרי אמרו**

לימים שנים. "אמרו" קאמר וליה לא

סבירא דהא לקמן (סד, ב) בוסת דילוג
 אמרי' דשמואל כרשב"ג בוסתו' דיומי ס"ל
 והכי קי"ל.

ומיהו בוסתות דגופה ק"ל היכי אשכח בהו
 פלוגתא דרשב"ג ורבנן הא לא אשכחן חזקה
 אלא לר' בתרי זימני ולרשב"ג בתלתא
 אלמא היכי דבעי חזקה לרבי נמי תרי
 בעינן ואיכא למימר שמואל גמרא גמיר
 דלרבנן בחד ואשכח מתני' דקתני בוסתו'
 דגופה וכל שתקבע לה וסת ג' פעמים
 הרי זה וסת. ואמר אמאן תרמיה ודאי
 לרשב"ג דאשכחן דמיקל (בחזקת חששו)
 [בוסתות] וכיון דסיפא ודאי ביומי רשב"ג
 היא רישא נמי לדידיה מוקמינן ופלוגתא
 אחריתי היה מ"ס בעי חזקה דהיינו בתלתא
 זימני ואפילו בדגופה. ומ"ס אפילו תרי לא
 בעיא דהיינו אורחא. ואע"ג דלא אשכחן
 פסקא בוסתות דגופה כרשב"ג כיון דסתם
 מתני' הוא ומחלוקת בדשמואל לא עדיף
 ממחלוקת דבריית' והלכה כסתם מתני'
 ודאמר ר' יהודה אמר שמואל זו דברי ר"ג
 הוא וס"ל היא דהא ודאי ס"ל כוותיה ביומי
 כדפרישית.

דף סד

ופסק ר"ח ז"ל כרב באיסורי ומיהו דוקא
בזו שהיא קובעת בימי החדש אבל בימי'
שקבעה להפלגות אין הראשונה מן המנין
דהא לאו בהפלגה חזינא. וכן כתב הר"ר
אברהם.

וכזה מורין חכמי הצרפתים בתוספות וראה
נתנו לדבריהם דהא מתניתין דהיתה למודה
לראות יום ט"ו ושנתה פעמים ליום כ' הרי
לה ג' ראיות ואינה קובעת עד ששינתה
ג' פעמים ליום כ' כדי שיהיו לה שלש
הפלגות של כ'. וא"ת למודה שאני א"כ
דקארי ליה לפירכיה דרב מבריינא אמאי
קא מייתי לה הא מתנ' היא דלמודה שאני
ועוד מדקתני עלה שאין האשה קובעת וסת
וכו' ומשמע להו שאין חלוק בין קביעותיה
של זו לקביע' אחרת שאני' למודה והיינו
פלוגתייהו דרב סבר כיון דזו לימי החדש
היא קובעת אף הראשונה מונין לה שהרי
היתה ביום ידוע מן החדש ומתחלת' לדילוג
כונה. ושמואל סבר אם השות' ליום החדש
מונין לה הראשונה אבל כיון שדילגה צריכה
ג' דילוגין.

וק"ל לרב דאמר למודה שאני מתני' אמאי

ראתה יום ט"ו בחדש זה וכו'. אם
באנו לחשב חדשים מלאים ככולן אין כאן
דילוג אלא הוסת שוה להפלגת ל"ב ואם
באנו לפרש אותן בכסדרן חסר ומלא אין
סדר לדילוג הזה שהראשונה מט"ו בניסן
לט"ז באייר שוה להפלגת ל"ב והשנייה
שהיא מט"ז באייר לי"ז בסיון להפלג' ל"א
הוא נמצא שלא דילגה אלא קרבה ראיתה
וכשהיא משלשת בדילוג מי"ז בסיון לי"ח
בתמוז חזרה להפלגה שוה לל"ב ואין כאן
דלוג אלא א"כ דילגה עד י"ט בחדש. ולקמן
מתרץ שמואל לבריינא כגון דרגילה למחזי
ליום כ' וקתני כ"ג בחדש זה ולפי חשבינך
ה"ל למיתני כ"ה.

לפיכך פ' הראב"ד ז"ל שכשם שהאשה
קובעת וסת להפלגת שוות כך קובעת וסת
בימי החדש שאם ראתה ריש ירחא וריש
ירחא וריש ירחא קבעה לה וסת ול"ח
אע"פ שאין ההפלגות שוות שאחד מלא
וא' חסר. הילכך בזו שדילגה כיון שאין
בראיותיה צד השוה לה לא בהפלגות ולא
בדילוגין אומרים לימי החדש היא קובעת
ולא בהשוואה אלא בדילוג.

וסת לימים ואוקמה רב אשי כגון דקפצה
 בחד בשבאי וחזי וקפץ בחד בשבאי וחזאי
 ולחד בשבאי אחרינא חזאי בלא קפיצה
 ובודאי ימי שבוע לא קבעי וסת אלא
 בהפלגות שוות כגון דקפץ בחד בשבא
 ולאחר כ"ב קפץ נמי הכי ולאשוני ראיות
 בהפלגה נקט חד בשבא וקא מני ג' ראיות
 וקאמר דקבעה.

ואיכא למימ' התם לאו לאשמועינן בכמה
 הוסת נקבע אתא ומ"ה לא דק ונקט תלת
 ראיות בלחוד דאי לדברי רבי קבעה לה וסת
 אפילו להפלגות ואי לרשב"ג אפיך סדרא
 מחד בשבא לחד בירחי.

וחכמי הצרפתים מוסיפין שאף היום גורם
 וסת כדאשכחן בשור המועד שבת ושבת
 ושבת נעשה מועד לשבתות הלכך חד בשבא
 וחד בשבא וחד בשבא קבעה וסת לימי
 השבוע נמצאו לדבריהם ג' דרכים בוסתות
 של ימים קביעו' היום והחדש וההפלג'
 ולדברי הרב ר' אברהם שנים הן וקורא אני
 עצמי מקרא זה פליאה דעת ממני נשגבה
 לא אוכל לה. וכי הוסת מזל יום גורם או
 מזל שעה גורם שיהא תלוי ביום השבוע
 או ביום החדש שהרי להפלגות שוות הדין
 נותן כן שכבר נתמלא' סאתה של זו וכן

קבעה לה וסת בשינוי של ג' פעמים קמייתא
 דט"ו שדי לה בתר ראיות ראשונות של
 ט"ו וליכא אלא שתי הפלגות. ואיכא
 למימר לרב לא בעינן אלא שוה מחד צד
 וכיון שנודעו הפלגותיה של זו בג' פעמים
 כבר הוקבע. וכי קאמר רב למודה שאני
 משום דהתם ליכא למימר כטעמיה דמשעה
 ראשונה כוונה לדילוג דהא לשמואל לא
 אמרינן למודה שאני כדמתריץ כגון דרגילה
 למיחזי ליום כ' וכו' אלמא קמייתא ממנינא
 כיון דאיכא ג' דילוגין מ"מ קבעה לה
 דהא איכא הכירה דהפלגה בראשונה דהיינו
 שלש.

והראשונים הקשו על מה שאמרו שהכל
 מודים דבהפלגות שלש הפלגות שהן ד'
 ראיות בעינן מההיא דתניא בב"ק (דף לז)
 ראה שור נגח שור לא נגח שור נגח שור
 לא נגח שור נגח שור לא נגח נעשה מועד
 לסירוגין לשוורים ואע"ג דקמייתא לאו
 בסירוגין הוות מצטרפי. ומתריצין שאני
 הכא דכיון דאין הפלגה ידועה אלא בשתי
 ראיות ג' הפלגות בעינן דהיינו ד' ראיות
 אבל התם האיכא ג' נגיחות.

ומיהו לידידי קשיא לי הא דאמ' בפ"ק (יא,
 א) קפצה וראתה קפצה וראתה וקבעה לה

דרכן של נשים כולן וכן של אנשים בחלאים של הפסקות שהן באין בהפסקות שוות או בשעת המולד של לבנה ובמלואה אלא שיהא שיפורא גורם תמה הוא.

ולפי דעתי בענייני לא יפה כווננו הראשונים בחלוקי הוסתות שאני אומר אין וסת אלא להפלגה שוה לפי שהאורח בזמנו הוא בא מתמלא ונופץ' לזמן הקבוע שכיון שטבען של בני אדם וזו שאמרו בט"ו בחדש זה וי"ו בחדש זה וי"ז בחדש זה השווים הוא או בחסרי' וההפלגה שלה שוה היא ליום ל"ב. והדילוג שהורו בו אינו אלא דילוג הימים לומר שהיא קובעת וסת לדלג לי"ח לי"ט ולכ', וכן לעולם.

ולעיקר המחלוקת של רב ושמואל לפי שהוסת הקבוע להפלגה שוה ולימים השווים כגון מט"ו לט"ו בג' ראיות הוא נקבע כשור המועד שבששלש נגיחות נעשה מועד ואלו נגח בט"ו לחדש ג' פעמים וכן בהפלגה שאין בה חדש מכ' לכ' בג' נגיחות הוא מתיעד דאפי' בסירוגין נעשה מועד בג' נגיחות כמו שפרשתי וכשנגח בט"ו בחדש זה וי"ו בזה וי"ז בזה אינו נעשה מועד לשמואל עד שהוא בדילוג. וכן בוסתות (בהפלגה שוה) בג' ראיות קבעה אותו

ואע"ג דקמייאת לאו בהפלגה חזיתה שהרי אף וסת הדילוג וסת של הפלגה הוא לדברינו ואין יום החדש גורמת קבעותו כלל ב) וטעמא דאיכא דילוג הא לאו הכי קבע' בג' ראיות וכדאמ' רב אשי בפ"ק ואע"ג דראיה קמייאת נמי לאו בהפלגה הות אפ"ה מודה שמואל שקובעת אותו בג' ראיות שהרי מתחלה כיון שראתה [ב' פעמים] בט"ו בחדש זה נכרת הפלגת ווסתה מעתה וכן בכל הפלגה [שוה] שתפליג בשתי ראיות ראשונות נודע וסתה לפיכך ראשונה מן המנין אבל וסת הדילוג כשראתה בט"ו בחדש זה וי"ו בחדש זה לא יודע וסתה של זו שהרי הפליגה ולא דילגה כלל ומנין לנו שלדילוג היא מכוונ' שמא תראה בחדש הבאה בי"ו והוסת שוה ה) וכשרא' למחרתו והוסת של דילוג הוא היינו שלישית [לפי שראייה שלישית היא שביררה הדילוג] ואינה ראויה לקביע בתחלתה והיינו דקאמר קמייאת לא בדילוג חזיתה כלומר בהפלגה ראשונה עדיין לא היה לה כלל וסת של דילוג אבל בהפלגה שוה מתחלתה כשחזרה וראתה [ניכרת ההפלגה] ויודע וסתה.

[והא דאמרינן] שינתה למיום עשרים דבעי ג' פעמים למודה שאני לכ"ע דלט"ו היתה

המועד נגח בט"ו בחדש זה וי"ו בחדש זה וכו' דאלמא מתיעד הוא בדילוג ובהפלגה. וכי מזל יום גורם נגיחות שאפילו בהפלגה שוה אין הטעם מתחוויר בכך כמו שהוא מתחוויר בוסתו אלא י"ל שראו חכמים בכל נגיחות שהן לזמן שוה כגון בין בסירוגין בין בדילוג שאין מתיעד אלא לאותו ענין שעשה לנגחותן שכך וסתו של זה ליגח ושמא מלמ"ד ללמ"ד מוסיף כח ונוגח וכן כיוצא בדבר זה לעולם למה שהשוה הוא מתיעד ולא לדבר אחר.

ומדברי הרב ר' משה הספרדי ז"ל משמע שאין לו קביעות וסת אלא בהפלגה שוה שאם היה סובר כדברי הרב ר' אברהם או כדעת חכמי התוס' ז"ל היה לו לפרש (בחסדו) [בספרו] והוא ה"ר משה ז"ל פסק כשמואל בדילוג משום דאמרין דיקא נמי וש"מ ומסתברא כותיה וה"ר אברהם ז"ל דן בה להחמיר. ובעל נפש יחוש להחמיר בענין הוסתות בין בדברינו בין לדברי ראשונים עד יערה עלינו או על אחרים רוח ממרום להכריע איזו היא הדרך הישר' שיבור לו האדם ואם ימצא בחבורי הגאונים או בתשובותיהם ענין מורה על א' מאלו הדרכים בה ראוי ללכת ולצאת בעקבותיהם.

למודה לראות בקביעות הך ראייה בתרייתא בתר ראשונ' שדינן לה ועכשיו ששנתה ליום אחר לגמרי כמי שמתחלת לראות דמיא. וכי קס"ד לרב דלא אמרינן למודה שאני ולשמואל נמי לית ליה במדלגת בלחוד היא משום דעכשיו גמי אינו שינוי גמור אלא על הוסת ראשון עצמו מדלגת והולכת מט"ו ל"ו ומראיה דוסת ראשון ניכר וסת ב' של דילוג לרב כמו שפי'. וראיה לדבר ההיא דאמרין בב"ק (דף לז) נגח שור שור שור וחמר וגמל מהו האי שור קמא בתר שורים שדינן ליה ואכתי לשוורים הוא דאיעד לשאר מיני לא איעד או דילמא בתר חמור וגמל שדינן להו זהו ואיעד לכולהו מיני. וה"נ אי חזיא ט"ו וט"ו וט"ו תלת למני והדר דילגה י"ו וי"ז היינו בעיין אבל למודה לראות ט"ו וט"ו ד' זימני כיון דאי צמי שדית בתרייתא בתר הני דדילוג אכתי קבעה לט"ו שדינן כולהו בתר מעיקר' דסרכא נקט וכן נמי בשור שור שור ושור (ושור) וחמו' וגמל שור בתריית' בתר שוורים שדינן ליה דהא איעד להו והשתא הוא דקא מיעד נפשיה לשאר מיני זהו הדרך שנראה לי בדברים הללו.

ועדיין לבי מהסס, מה טעם אמרו בשור

ראתה בעונות הראשונות ביום זה תראה ואפילו הרחיקה יותר מונית לראיה אחרונה שפסקה בו עכשיו ולא שאלו ראתה מאותה ראה ואילך בעונות של כ' יארע לה ראתה ביום עשרי אורח בזמנו בא דהכא רגלים לדבר שלמנין הראוי חוזרת אלא ש"ל זמן שרואה בוסת השינוי מונית להן מאות ראה אבל מכיון שהפסיקו וחזרה לראות ביום (א') [אחר] אם למנין הראוי חזרה מונית לוסת הראשון לפי אותו מנין ואין אומרים הפלגה של מ' היא זו שרגלים לדבר.

אבל הרב ר' אברהם בר דוד ז"ל פי' לזו בוסת החדש לפי דעתו ולמודה ליום כ' בחדש ושנתה ליום ל' בחדש קתני ולפי פי' בוסת של הפלגה אין אומרים חזר הוסת למקומו עד שתראה עכשיו ותחזור ותראה לסוף כ' שחזר האורח בזמנו.

מהא דקתני בברייתא **שינתה ליי"ז הותר י"ו ונאסר ט"ו וי"ז**. ולא מיתסר נמי י"ח דנימא זו כבר דילגה ונחוש בפעם א' לוסת של דילוג ש"מ שאין חוששין לוסת של דילוג כלל עד שתקבענו לגמרי וזה כתוב בתוספות. וכן הורה ה"ר אברהם ז"ל.

היתה למודת להיות רואה יום כ' ושנתה ליום ל'. מדקתני האי לישנא ש"מ דוסת הפלגה הוא דקבעה מכ' לכ'. והשתא ק"ל כיון דקי"ל מראה לראיה מנין ולא לפי מנין הראוי כדאיתא בשלהי בנות כותיים כשהגיע יום כ' ולא ראתה ומנו עשרה לתשלום ולא ראתה הגיע יום כ' וראתה דקתני כי אורח בזמנו בא מאי נינהו הא ליכא הפלגה דעשרים השתא.

ואיכא למימר הכא מנין למנין הראוי ויום מ' לראיה אחרונה זו היא יום כ' דקתני שאם

פרק י תינוקת

דף סה

כרבותינו דחזדו ונמנו ואיהו דאמר כסתם מתני' ושמואל לא קבילי ליה דמנימון (מידי) א) מ"ה דמאן דעבד כסתם מתני'

מנימון סקסנאה דעבר **מיעבד כרב ואפילו ראתה** לית ליה אידך דרב דאמר בועל בעילת מצוה ופורש משום דההיא אתיא

לעולם תולין בדם בתולים עד שיודע לך
שנשתנה ממה שהיה בתחלה.

ויש לפרש ברייתא כולה דר"מ היא וה"ק
כולן שהיו שופעות ובאות מתוך ד' לילות
ולילה א' לאחר זמן אינן טהורות אלא
בבדיקה שבכולן ר"מ מחמי' כדברי ב"ש
מן הסתם ומיקל כדברי ב"ה עם הבדיק'
ומה היא הבדיקה הזאת שיהא מראהו שלא
כדם הנדה אינו אדום ואינו זהום הא בתוך
זמן כב"ש אינן בודקות בכך אבל אם ראתה
שנשתנה מראה הדמים טמאה.

וכמעש' דר' לאו בר עונשין הוא אלא משום
דבעי למיעב' דלא כחד ולמיתל' ברב מ"ה
איענש דלא יאונה לצדיק כל און. **כולן**
צריכות לבדוק את עצמן. פי' רש"י ז"ל
שמא נשתנו מראה דמים שלה ולא סמכינן
למימר הואיל ושופעת הכל דם א' הוא
וטהורות.

ואי קשיא מ"ש לאחר ד' לילות והא בתוך
ד' לילות נמי אמרינן בפ"ק נשתנו מראה
דמים שלה טמאה והתם נמי אמרינן ותבדוק
בעדים דילמא נשתנו מראה דמים שלה.

י"ל הכא כיון ששופעת אין צריך לבדוק כל
זמן אבל מתוך זמן לאחר זמן צריכות
לבדוק. א"נ התם לטהרות הכא אפילו
לבעלה צריכות לבדוק הא אם נשתנו ודאי
בין לאחר זמן בין בתוך זמן טמאה והך
רישא ד"ה היא דודאי נשתנה מראה דמים
שלה טמאה. וסיפא פלוגתא דר"מ ורבנן
פלוגתא אחריתי היא שהיה ר"מ אומר דם
בתולים אינו אדום וזהום לפיכך בודקת
בזה אם מצאתו אדום וזהום בידוע שהוא
דם הנדה ואע"פ שאינו יודע תחלתו מה
היה שאם מצאתו מתחלתו אדום שאעפ"כ
היה טהור ואע"פ שאין רגילותו בכך וחכמים
אומרים כל מראה דמים א' הוא הילכך

דף סו

למה לה ג' פעמים באצבע אחרון. ולמאי דפריך השתא דחזקה באצבעו' בלבד תהא חזקה אפילו שמששה פעם א' וראת ונתגרשה ושמששה עם השני וראת ומת ושמששה פעם אחרת עם ג' זה וראתה הוחזקה זו לכל.

ופריך לפי שאין כל הכוחות שוות. ואיפשר שראוי' לאצבע בנחת אבל בג' אצבעות וג' כוחות בכל אצבע ואצבע הוחזקה לכל אבל אם רצתה להכניס עצמה בספק ולבדוק בבעל ראשון ושלא תתגרש ודאי מותרת שאין אחר בדיקה של חכמים בית מיוחד שנאסרות אותה לא' ונתיר לג'. וכי קתני תתגרש ותנשא רבואת קמ"ל דלא מיחזקה אלא בג'. ומי שסובר להחמיר בבעלי' הראשונים אין ממש בדבריו דאם יש לחוש בראשונים כ"ש לאחרון שהוחזקה ולא התירו ספק דבר שזדונו כרת בשביל שתנשא זו.

אבל לענין מעשה עכשיו נראין דברי הרב ר' אברהם בר דוד ז"ל שאמר אין אנו בקיאים בבדיקה זו. ועוד שאפילו שידוע שהוא מן הצדיקין הרי גזרו בנות ישראל בכל רואה טיפת דם כחרדל שיושבת עליה

ה"ג וכן גרסת רש"י ז"ל **משמשת פעם ראשונה ושנייה ושלישית** וכן בכולהו גרסינן ושלישית. ותתגרש ותנשא לאחר וכולה רשב"ג היא דאמר בתלת זימני הוי חזקה וכי קתני דברי רבי אסיפא דמתני' דנאמנת אשה בלחוד קתני אבל ברישא כולה רשב"ג היא.

ורבינו ז"ל כתב בהלכות עד כמה מותרת לינשא עד ג' יותר מכאן לא תנשא עד שתבדוק את עצמה ואיני יודע אם הוא לשון גרסת הגמרא מ"מ כרשב"ג אתיא. והא דמקשינן **ותבדוק בביאה ג' של בעל ראשון**. נראה ודאי דה"ק היאך מותרת לינשא לב' ולשמש בלא בדיקה והלא כבר הוחזקה זו לראות מחמת תשמיש בג' ביאות של בעל ראשון הילכך תבדוק ולא תתגרש ופריך מותר לשני בלא בדיקה מפני שאין כל האצבעות שוות ואין מחזיקין אותה בבעל מום ורואה מחמת תשמיש אלא לאצבע זה שהוחזקה לו. לפיכך תתגרש ממנו אבל לשאר אצבעות [לא הוחזקה] עד שתהא מוחזקת לכל בג' אצבעות.

והדר אקשי' כיון שהוחזקה בג' אצבעות

ז' נקיים בין מן המקור בין מן העליה בין מן הצדדין ודעת רבינו ז"ל שכתבה להנהיג בה הלכה למעשה. ואף ה"ר אברהם אמר שאין מוציאין אותה לאחר בדיקה. הא דא"ר יוחנן **לכי והבעלי לו על גב הנהר.** משום שאין וסת זה אוסר יומו לפי שלא היה וסתה אלא בהכנסתה לעיר שהיו חברותי' מרגישו' בה ושמא אף היא היתה מתביישת מהן מפני שמדברות בה ומתחלחלת וה"ל כוסת של קפיצות ושל אכילות שום שכל זמן שאינה אוכלת אינה חוששת. א"נ דימה לא קבעה וסת דאקראי בעלמא היא וה"ק לה לאו טבילה גרמא ליך דתיתסרי אלא דימת עירך גרמא ליך ומותרת את על גב הנהר. הא דאמר שמואל **ממלא ונופצת היא ואין לה תקנה.** ק"ל א"כ עקרת בדיקה הראשונ' ששנויה בבריית' דקא אמרת דאי אפילא נתרפאת ואי לא אפילא לית לה תקנה אי הכי מכחול למה ושמה אותה שהפילה חררה בידוע שנתרפאת וזו שלא הפילה כלום ממלא ונופצת היא. אבל אם ראתה מחמת בעיתותא ולא הפיל' חררה זו היא שצריכה לבדיקה של ברייתא וכן נמי שלא ביעתה נבדקת בכך ואינו מחזור ומרבינו הגדול ז"ל לא כתב מעשים הללו. ה"ג וכן בנוסחאות **יום א' תשב ו' והוא ב'**

תשב ו' והן. שהרי בני מקום זה שאין בני תורה בידוע שאין רואים דם ויש לחוש שמא יום א' דם טהור ויום ב' טמא וצריכה ו' ועוד שהרי אין נשיהן בקיאים בימי נדה וזבה שלכך תקן להם לג' ז' נקיים בכל זמן הלכך בשנים נמי יש לחוש שמא ראשון י"א לזיבה הוא ושני תחלת נדה הילכך צריכות ו' והן. ואין זה צריך לפנים אלא שבהלכות רבינו הגדול ז"ל דמחה והן נראה כטעות סופר. והלשון שכתב רש"י ז"ל תשב ו' והוא כדין תורה לומר שדין תורה כך הוא למנות ו' לאחד אבל אינו כדין תורה לכך שזו יושבת ו' נקיים שאם תראה צריכה יותר הילכך צריכה הפרשה בטהרה ובדיקה והאי דקאמר ז' נקיים ולא קאמר נמי ו' נקיים לישנא בעלמא נקט דשגירי למימר ז' ימים נקיים. וא"ת לדברי האומר ימי נדה שאינו רואה בהן אין עולין לה לספירת זיבתה עדיין היה לו לר' בית מיהש לומר שמא יום א' י"א הוא ובעי שימור והו' הן התחלת נדה אין עולה לו וצריך ז' והן לשני ימים. לאו מילתא שכבר פי' בפ' בנות כותיים שימי נדה ולידה שאינה רואה בהן עולין לספירת זיבה קטנה לדברי כל אדם ואין לחוש כלום. וכתב רבי' בעל הלכות ז"ל שאפילו בימי

טוהר נמי אם ראתה סופרת דהאידינא יולדות
בזוב הן לפי שא"א לפתיח' הקבר בלא
דם ובנות ישראל סופרת ז' לכל טיפה דם.
ושמענו כדבריו בזה שהגאונים החרימו בדם
טוהר.

והדברים נראין אף לדין הגמר' שכשם
שחששו לטועות בפתחיהן ולמשלימות דם
טמא לדם טהור ועשו נמי הרחקה יתירה
בדבר כך יש לחוש שמא יבואו לטעות
באותן שיושב' עליהן לזכר ולנקבה ולנדה
שמא ינהגו בהן קולא שסוברות כל שיש לו
טומאת לידה יש לו טוהר שלה וכ"ש שברוב
נפלים אין בני אדם בקיאים. ואין עליהם
לדון בהם אלא כך תשב לזכר ולנקבה
ולנדה וקרוב הדבר לטעות בו הילכך אין
ימי טוהר יוצאין מכלל ר' זירא שאף בהן
החמירו בנות ישראל לישב ז' נקיים. והיא
דאמרינן דרש מרימר הילכתא כותיה דרב
וכו'. דינא קאמרי כדאמרי בשמעת'
אמינא לך האי איסור ואת אמר' לי חומרא
היכא דאחמור אחמור היכא דלא אחמור לא
אחמור. והמקומות שבועלין עכשיו על דם
טוהר הם יחושו לעצמן. **חפ"ה**. פי' רש"י
ז"ל חפ"ת שערה ופי' לפי' חפ"ת שער
בכל מקום שבגוף בית השחי ובית הערוה

ואצ"ל ראשה. ובודאי דלשון חפ"ה לא
שייך אלא בשער כדתנן נזיר חופף ומפספס
אבל לא מסרק ואיתמר בעלמא הוה חיף
רישיה.

וה"נ משמע בפ' מרובה (דף סב) גבי עשר
תקנות שתקן עזרא ושתהא אשה חופפת
וטובלת ואקשינן דאורייתא הוא דכתיב
את כל בשרו את הטפל לבשר ומאי ניהו
שערו. ופריק מדאורייתא עיוני בעלמ'
דילמא מיקטר א"נ מיאוס מידי משום חציצה
אתא איהו ותיקן חפ"ה. מדמקשינן את
הטפל לבשרו ומאי ניהו שערו ש"מ שאפילו
בכל הגוף צריכה לעיין דברי תורה משום
דילמא מיאוס במידי משמע דלגבי הכי מקום
השאר ושאר מקומות שבגוף שווין אלא
דאתא עזרא וחייש דילמא אתיא למיטעי
בעיוני דשער משום דשכיח ביה קטרי
ואחמיר ביה חפ"ה הילכך בעי עיוני בכוליה
גופיה דאורייתא ובעי נמי חפ"ה למקום
שער מתקנתא.

והיינו דאמרינן בשמעתין (לקמן סז, א)
נתנה תבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה
טבילה כלומר אם לא חזרה ועיינה בנפשה
בשעת טבילה ממש אבל ודאי עיינה בעצמה
אע"פ שלא חזרה לחוף נראה שעלתה לה

טביל' דהא אע"פ שנתנה בנתיי' מעט
 תבשיל לבנה סמוך לחפיפה טבילה היא
 ומזיא לא מיקטרי בתבשיל של בנה.
 גופא עבדא מדצריכה עבדי ודודי וטכטקי
 וכן החמירו בנות ישראל על עצמן והמעביר
 מנהג זה ימתח על העמוד.

והא דאמרינן ונמצא עליה דבר חוצץ אם
 סמוך לחפיפה טבלה וכו'. דמשמע עליה
 על גופה לאו למימרא דחפיפה בכולי גופא
 היא אלא משום דודאי עיינה בנפשה בשעת
 חפיפה ואם לא טבלה סמוך לחפיפה ולא
 חזרה ועיינה בשעת טבילה אע"פ שהיתה
 משמר' נפשה מליתן תבשיל לבנה וכיוצא
 בו כיון שמצא עליה דבר חוצץ חוששין
 דילמא נגעה ולא אדעתה.

וההיא דאמרינן לקמן (סז, ב) בחופפת
 בע"ש וטובלת למ"ש וכולהו הרחקות
 דחפיפה כשחזרה ועיינה בעצמה בשעת
 טבילה שלא הקלו בשל תורה אלא בתקנת
 עזרא דהא לא אפשר מע"ש למ"ש דלא
 נחנה תבשיל לבנה וכיוצא בזה ואמרן דלא
 עלתה לה טבילה אלא התם בשלא עיינה
 בעצמה וכאן כשחזרה ועיינה בשעת טבילה.

ומיהו מנהגא דנהגן נשי למשטף כולה גופה
 בחמימי בשעת חפיפה משום מקומות השער
 שבגוף הוא דקרירי ממשרו להו. וה"נ
 משמע בהא דאמרינן לקמן עבדי חסרת דודי
 חסרת טכטקי חסרת משמע דשטיפת כל

דף סז

הא דאמרינן ולית הלכתא ככל הני שמעתא. אלא כי הא דאמר ר"ל אשה לא תטבול אלא דרך גדילתה וראוי. לאו למימרא דהנך פלגינן אדר"ל דהא אפשר דתרווייהו איתנהו אלא גמ' קאמר דלית הלכתא בכל הני שמעתת' דלא מחמרינן כולי האי בביאת מים בדברים שדרכן להיות באותו מקום אלא כך מחמרי' בביאת מים בדר"ל מחמירים ובעי טבילה דרך גדילתה כדי שיבואו מים קצת בבית השחי ובבית הסתרים.

וכה"ג איכא טובא בתלמודא דקאמר לית הלכתא בכל הני שמעתתא אלא כי הא ולא פליגן אהדדי. כי ההיא דאמרינן ככתובות דלית הלכתא ככל הני שמעתא דזינתה וכחלה ופירכסה ותבעוה לינשא ונתפייסה אבדה מזונותיה אלא כי הא דא"ר יהודה תובעת כתובתה בב"ד אין לה מזונות והא (דא"א) [נמי אף דאפשר] דאיתנהו לכולהו. וכן במסכ' ברכות (דף מב) סלק אסור לאכול ומר אמר גמר ומר אמר משחא מעכב לן ואמר ולית הלכתא ככל הני שמעתא אלא כי הא דא"ר יהודה תכף לנטילת ידים ברכה. וכן בפרק שלשה שאכלו (דף מז ע"ב) ולית

הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דא"ר נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו וההיא ודאי לא פליגא אשמעתתא דלעיל דט' ונראין כעשרה וט' וארון ושנים ושבת ושני ת"ח המחדיין זה את זה כ"ש קטן ועבד נעשה אותן סניפין לעשרה. והרבה מהן כך. אבל כי איתמר בתלמודו לית הלכתא ככל הני שמעתתא מהא דאמרינן ההיא ודאי פליגן ומחדא מידחיא חברתה ממש.

ורבינו הגדול ז"ל גורס ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי איתמר הני לענין טהרות איתמר אבל לבעלה שפיר דמי כי הא דאמר ריש לקיש וכו'. וק"ל מגלן מדריש לקיש דלבעלה מותרת דהא אפשר דכולהו איתנהו. ואיכא למימר כי מייתי דר"ל משום פתחה עיניה ביותר ועצמה עיניה ביותר דלא מעכב בטבילה דרך גדילתה נמי הוא שאין אדם נמנע מלפתוח ולעצום עיניו פעמים הרבה כדרכו ואין המים מתעכבים מליכנס שם כדרך שנכנסין בבית השחי ובבית הסתרים בטובלת דרך גדלתה ולא מחזור.

תו קשה לי ההיא דגרסינן ביבמות (מז, ב)

שאמרו בכמה מקומות ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא ובכולן פירושן ידוע שאין הלכה בכל הנזכרות אלא כי הא דבעינן למימר קמן.

וקשה לן מרייהו דהני שמעתתא היכי אמרינהו והאנן תנן (מקואות ט, ב) אלו הן שחוצצין לפלוף שחוץ לעין וגלד שהוא חוץ למכה ואלו שאין חוצצין לפלוף שבעין וגלד שעל המכה.

ואיכא למימר לפלוף שבעין מוקים לה רב עוקבא בלח. והיינו טעמא דלא חייץ משום דלא קפיד עליה וה"ל מיעוטו שאינו מקפיד אבל יבש ודאי מקפיד. ושחוץ לעין דקפיד עליה אפילו לח חוצץ וגלד שעל המכה נמי משום האי טעמא הוא דלא עביד אינש לקלף גלד מכתו משום דקשה למכה עד דיביש ומקליף מנפשיה וקסבר דהוא דוקא של מכה אבל ריבדא דכוסילתא עד תלתא יומין דלא קפיד אינש עלה לא חייצה מכאן ואילך חייצה. אי נמי עד תלתא יומין לחה ולא מעכבה מיהו מכאן ואילך חייצה דיבישה וקפיד עליה.

ואי קשיא לך מאי שנא פתחה עיניה ביותר או שעצמה דלא מעכבי בטבילה ומ"ט קרצה שפתותיה כדתנן כאלו לא טבלה.

וכל דבר שחוצץ בטבילה של טהרות חוצץ בגר ובעבד משוחרר ובנדה לבעלה. זו היא גרסתו של רבינו עצמו ז"ל ומשמע דכל דבר שחוצץ בטבילה של טהרות חוצץ בגר ובעבד משוחרר ובנדה לבעלה. והא איכא הני דחצצי לטהרות ולא חצצי לנדה.

ואיכא למימר דה"ק: כל דבר שחוצץ בטבילה אחרת חוצץ בגר ובעבד ובנדה ואף על פי שאין טבילתן מפורשת בתורה שהרי טבילת נדה מן הכתוב מפורש לא למדנו אלא מבנין אב אתיא דכתיב ורחצו במים בנין אב לכל הטמאין שיהיו בטומאתן עד שיבואו במים. ומה שאמרו שם במקום שנדה טובלת שם גר ובעבד משוחרר טובל לא מפני שטבילת נדה מפורש' יותר אלא לומר דלא בעינן מעין כזב וא"נ דבעינן טבילה בבת אחת משום דסמכי לה אבמי נדה יתחטא מים שהנדה טובלת.

והרב ר' אברהם בר דוד ז"ל פירש ולית הלכתא ככל הני שמעתתא לפלוף וכוחלי אלא כי הא דאמרן כדר' יוחנן פתחה עיניה ביותר דאמר ר"ל אשה לא תטבול אלא דרך גדלתה ומי שפתחה עיניה ביותר אינו דרך גדלתה. וזה הפירש מוקצה מן הדעת מפני שהוא מקלקל עלינו שיטת התלמוד

בטהורה לאחר ספירה מיד כלומר אסור
שתשמש ותעסוק בטהרות שמא תראה
ותסתור. וראיה לפירש זה מה שאמרו
בסוף המפלת (דף כט ע"ב) בכ"א תשמש ר'
שמעון היא דאמר אבל אמרו חכמים אסור
לעשות כן שמא תבא לידי הספק הא טובלת
אפילו לר' שמעון ואסורה לשמש הא לרבנן
מותרת אפילו לשמש אלמא איסורא דר"ש
בתשמיש בלחוד היא.

ור"ש עצמו ז"ל כך כתב שם ר"ש היא
דאמר בת"כ אסור לעשות כן לשמש זבה
ביום טבילתה. ובודאי דהתם בת"כ מוכח
כן דקתני כיון שטבלה טהורה להתעסק
בטהרות אבל אמרו חכמים לא תעשה כן
שלא תבא לידי הספק. וש"מ דאסור
לעשות כן אעסק טהרות קאי וה"ה לתשמיש
ולא אטבילה קאי ולפי הפירש הזה מקילין
ואומרים דהאידנא טובלות הן ביום וליכא
סרך בתה כלל.

ובודאי שזוה הפירש הוא הנכון דר"ש לא
אסר אלא להחזיק עצמה בטהורה לטהרות
אי נמי לתשמיש אבל שנקל לומר שיהו
טובלו' ביום אינ' נראה דהא רבא דשרא
במחוזא משום אבולאי הא לאו הכי אסור
בתר חומרא דר' זירא הוה דקא"ל ר' פפא

לא תיקשי דודאי קרצה שפתותיה מעכבת
ביאת מים במקום הגלויי אבל פתחה עיניה
אינה מעכבת כלום אלא קמטין בעלמא הוא
דעבדה במקום שדרכן בכך ואפשר נמי
שאינן מעכבין כלל מלבא בהם מים ממש.
הא דאמר ליה רב פפי לרבא **מכדי האידנא**
כולהו ספק זבות שותינהו ליטבולן ביממא
דשבעה. רש"י ז"ל מפרש כמשמעה לומר
שאין לחוש להטבול בלילה אלא יכולין
לטבול אותן ביום כדין הזבה דאי לנדה יותר
משמיני הוי ואי לזבה טבילתה ביום הו'
הוא.

ומתרצים משום דר' שמעון דאמר אחר
מעשה של ספירה תטהר מיד ומקצת היום
ככולו אבל אמרו חכמים אסור לה לטבול
שמא תבא לידי הספק שמא תבא לשמש כיון
שטבלה ותראה.

והגאונים כך סוברים שהאשה בזמן הזה
אינה טובלת אלא בלילה משום סרך בתה
שלא תטבול בז' ותראה ותסתור.

ואחרים פרשו דרב פפי לאו אטבילה בלחוד
פריך אלא ליטבול ביממא דז' ויהיו מותרת
לבעליהן קאמר שהרי מקצת היום בספירת
הזבה כולו הוא. ומתיר לה משום דר"ש
דאמר אסור לעשותה כן להחזיק עצמה

ואחרים השיבו אי ר"ש לאו אטבילה קאי
 היכי קאמר שמא תבא לידי ספק ודאי לידי
 ספק באה ואין אנו גורסים אלא שלא תבוא
 לידי ספק, וכן בהלכות גדולות וכן בת"כ.
 ויש נוסחא שכתוב בה יבואו לידי ספק.

מכדי האידנא כולוהו ספק זיבות שויתנהו
 ומשמע נמי דאהדא דתקון תקנתא ושרא
 משום אבולאי פריך ליה למה ליה אבולאי
 כולוהו נמי ליטבלין ביומא דז'. אלמא לרבא
 אית ליה משום סרך ואפילו לבתר חומרא
 והכי פירכיה אפילו לטבול ולהתירן לבעלן
 יהיו מותרת, ומתציין להתירן א"א משו'
 דר"ש וכיון דאסורות לטהרות ולבעלה אין
 טובלות אלא בלילה ואפילו בח' משום
 סרך בתה שמא תטבול ותטהר כאמה דודאי
 כשם שהיא נסרכ' אחר אמה בטבילה דנדה
 נסרכת אחריה בתשמיש גופה, ואם תאמר
 תשמיש גופיה גזירה דרבנן ואנן ניקום
 ונגזור גזירה לגזירה, כיון דבא לידי איסור
 דכרת גזרינן.

ואי קשיא דרבנן היכי שרו לבעלה בז'
 והתנן טבילה ביום שלאחריו ושמשה הרי
 זה תרבות רעה התם בשומרת יום רגילה
 היא לבא לידי זיבה גדולה הכא כיון שספרה
 שבעה הוחזקה במעין סתום ואין חוששין
 לה אלא מדבריהם לר' שמעון, ולפי דעתי
 שלא נחלקו חביריו עליו כלל מדלא פרכינן
 תינח לר"ש לרבנן ליטבלין, והא דאמרינן
 בהמפלת, הא מני ר"ש היא משום דלדידיה
 שמעינן לה וכיוצא בה בתלמוד הרבה.

דף סח

הא דתנן וחכמים אומרים אפילו בשנים
לנדתה בדקה וכו'. דוקא בשנים אבל
בראשון הואיל והוחזק מעין פתוח לא
דתחלת נדה אין דרכה לפסוק ביומה ואפילו
בדקה ומצאה טהור חוששין לה שמא חזרה
וראתה ואין צריך לומר כשלא בדקה כלל
אלא שראתה תחלה דלעולם היא בחזקת
טומאה עד שתפרש בטהרה כיון שראתה
נדה וליכא מאן דפליגי, ומיהו בשני אפילו
ראתה בשחרי' ופסקה טהרה באמצע יום
ובין השמשו' לא הפרישה ואחר הימים
מצאה טמא הרי זו בחזקת טהרה, ובברייתא
תניא דרבי מטהר אפילו במצאה טהור
בראשון.

ואין לפרש דלא פליגי אלא שני וה"ה
לראשון דמכדי רבנן בתראי לטפויי מילתא
אתו דתנא קמא רישא שביעי קאמר ואוסיפו
אינהו אפילו בשנים אם בן לימרו ראשון וכן
פי' רש"י ז"ל ומסתברא אפילו מצאה טהור
כשבדקה אח"כ הרי זו חוששת דכיון שאין
הפרישה של ראשון לנדה הפרשה גמורה
אין בדיקה של עכשיו מחזיקה בטהרה
למפרע ויש לדון בדבר אלא שהוא חומרא.

דף סט

כל הנשים מתות נדות. אוקימנא בגמרא טעמייהו דבי' שמאי כדתני' בראשונ' היו מטבילין על גבי נדות מתות והיו נדות חיות מתביישות התקינו שיהו מטבילין על הכל, ולא למימרא דבית הלל פליגו אהך תקנתא אלא בית שמאי סברי גזרינן בכולהו לעשותן כנדות בין בחיים בין במיתה לטמא באבן מסמא ובית הלל סברי לענין הטבלת כלים עשאום כנדות, אבל לא לשאר טומאת דחיים ולא לאבן מסמא במיתה.

ויש מפרשים שחזרו בית הלל ותקנו כב"ש ואינו נכון כלל ואחרים העמידו ברייתא זו כב"ש וגם זה שבוש. **הא דתנן ומקפת וקורא לה שם.** פי' רש"י ז"ל קוצה לה חלה עד שלא תקרא שם ומנחתה בכלי ומקפת מקרבת הכלי אצל העיסה, ולא צריך לישך (אלא מנחתה בכלי ומקפת מקרבת הכל אצל העיסה).

ולא נראה לי שאין נקרא מוקף אלא בנשך, אי נמי לרבי אליעזר בכלי אחד שהכלי מצרפן כדתנן שתי עיסות אחת טהורה ואחת טמאה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותנין פחות מכביצה באמצע כדי

הא דמקשי' **טועה דר' יוסי בר חנינא לרב דאמר סופן אף על פי שאין תתלתן.** אף על גב דרב מכל מקום בדיקה דהפסקה בעי, שאני התם דכיון דילדה ודאי פסיקא אלא טועה דיום א' לא ידענא מאי סייעתא דאדרבא קשיא דהא התם לא הפסיקה טהרה שהרי אנן חוששין שמא עכשיו כשבאת לפנינו ראתה ולמה כל הני טבילות תפריש ותספור ותטבול לזבה, ואיכא למימר דהות משמע ליה מעיקרא דהכי קתני יום אחד טמא ראיתי והפסקתי ואיני יודעת כמה ראיתי והפסקתי דבלא הפסקה לא אפשר. והא דקתני ברייתא **בין השמשות טמא, ראיתי ואמר רב ירמיה מדיפתי שבאת לפני' בין השמשות.** נראה לי דהכי אמר ברייתא דקתני בין השמשות לאו לראיה אלא לביאה והכי קתני באה בין השמשות ואמרה טמא ראיתי, ואמר רב ירמיה מטבילין אותה אחד עשר טבילו' שהרי כל שבאה בין השמשות אפילו אמרה סתם יום אחד טמא ראיתי אחד עשר טבילות הן, אי נמי בין השמשות' טמא ראיתי דקתני שאם אמרה מבעוד יום ראיתי אין כאן י"א ולאו מילתא היא. **הא דתנן בית שמאי אומרים**

ליטול מן המוקף שמע מינה נוגעין ממש
 בעינן למוקף. והא דקתני **בית שמאי**
אומרים צריכה טבילה. לתרומה מפני
 שטבולת יום ארוך הוא והסיחה דעתה מן
 התרומה ואם ישראלית היא טובלת לביאת
 מקדש. פירש לפיכך טובלת כדי שתכנס
 לאתר כפרתה למקדש שהרי מחוסר כפורים
 שנכנס למקדש ענוש כרת כדאמרונן במס'
 מכות (דף ח ע"ב) טמא יהיה לרבות טבול
 יום עוד טמאתו בו לרבות מחוסר כפורים,
 וכן היא צריכה לטבול לנגיע' דתרומה,
 וב"ה אומרי' אינה צריכה אבל לקדשים
 מודי ב"ה דקיי"ל (חגיגה כא, א) האונן
 והמחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש
 דמעלות דרבנן נינהו למדנו לדברי רש"י
 ז"ל שהחמירו באכילות קדשים יותר מביאת
 המקדש שיבנה במהרה בימינו אמן וכן יהי
 רצון.